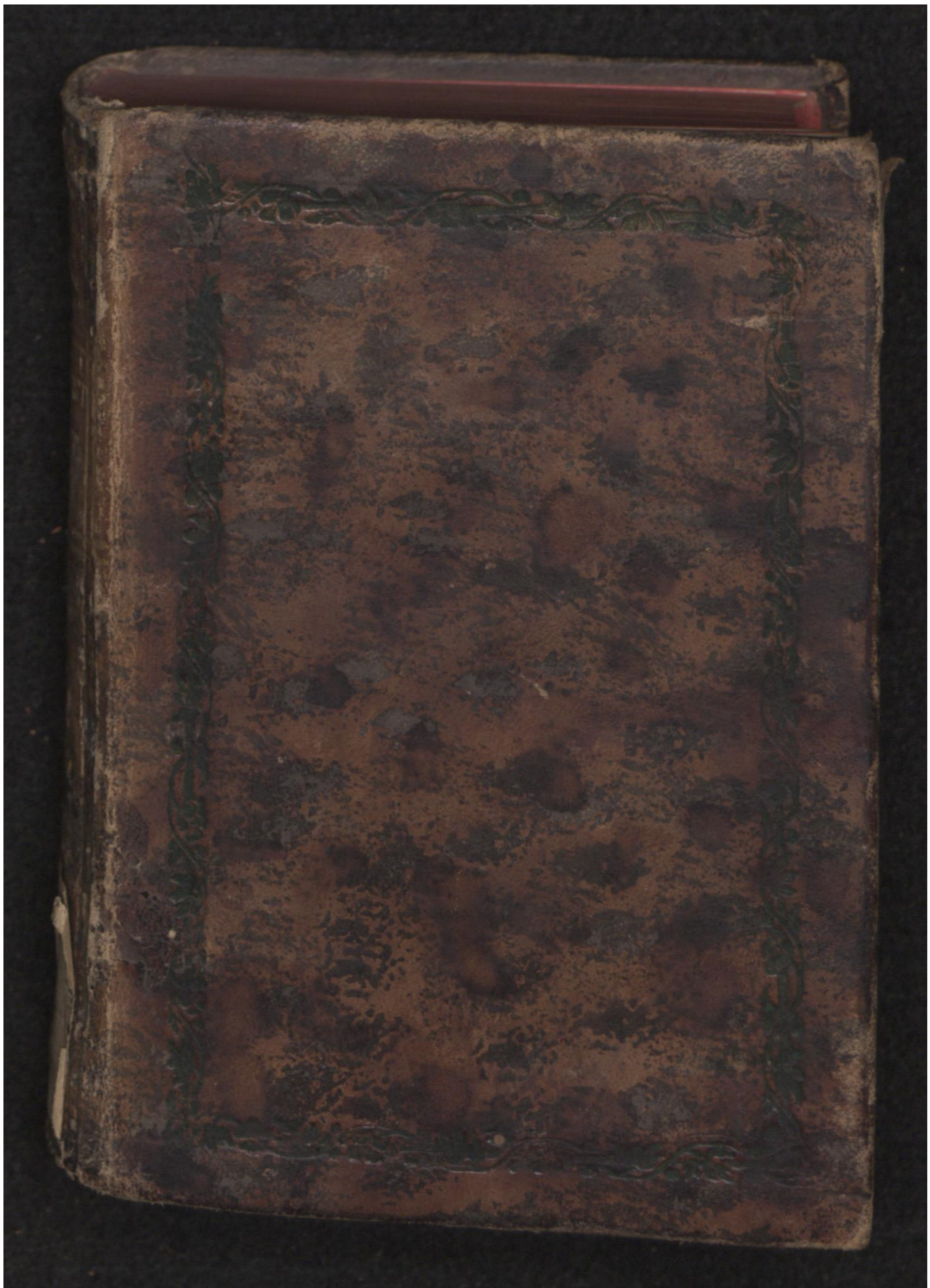

DEMOST.
ORAT.
T. II.
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE
ALDINI
III
5
39

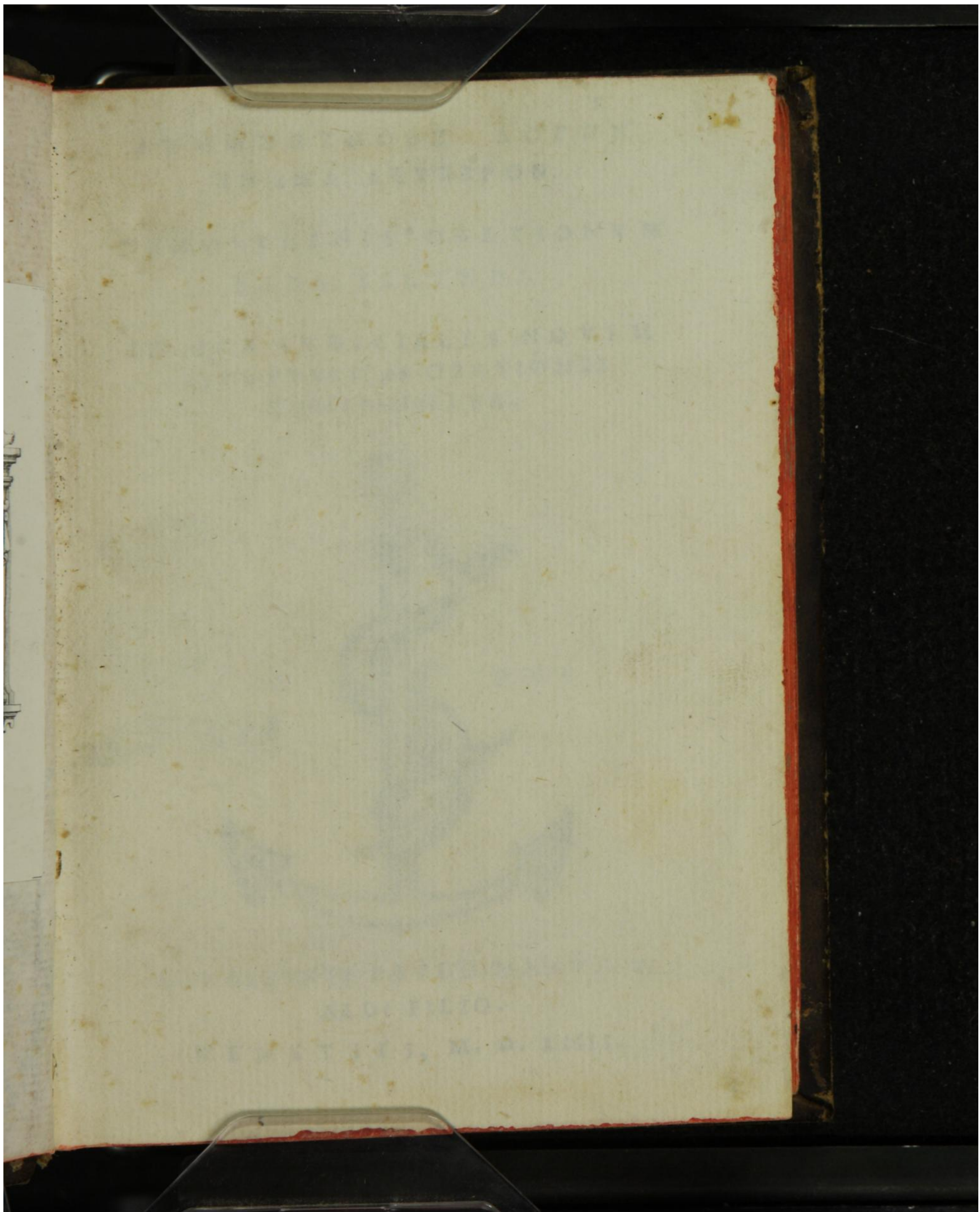

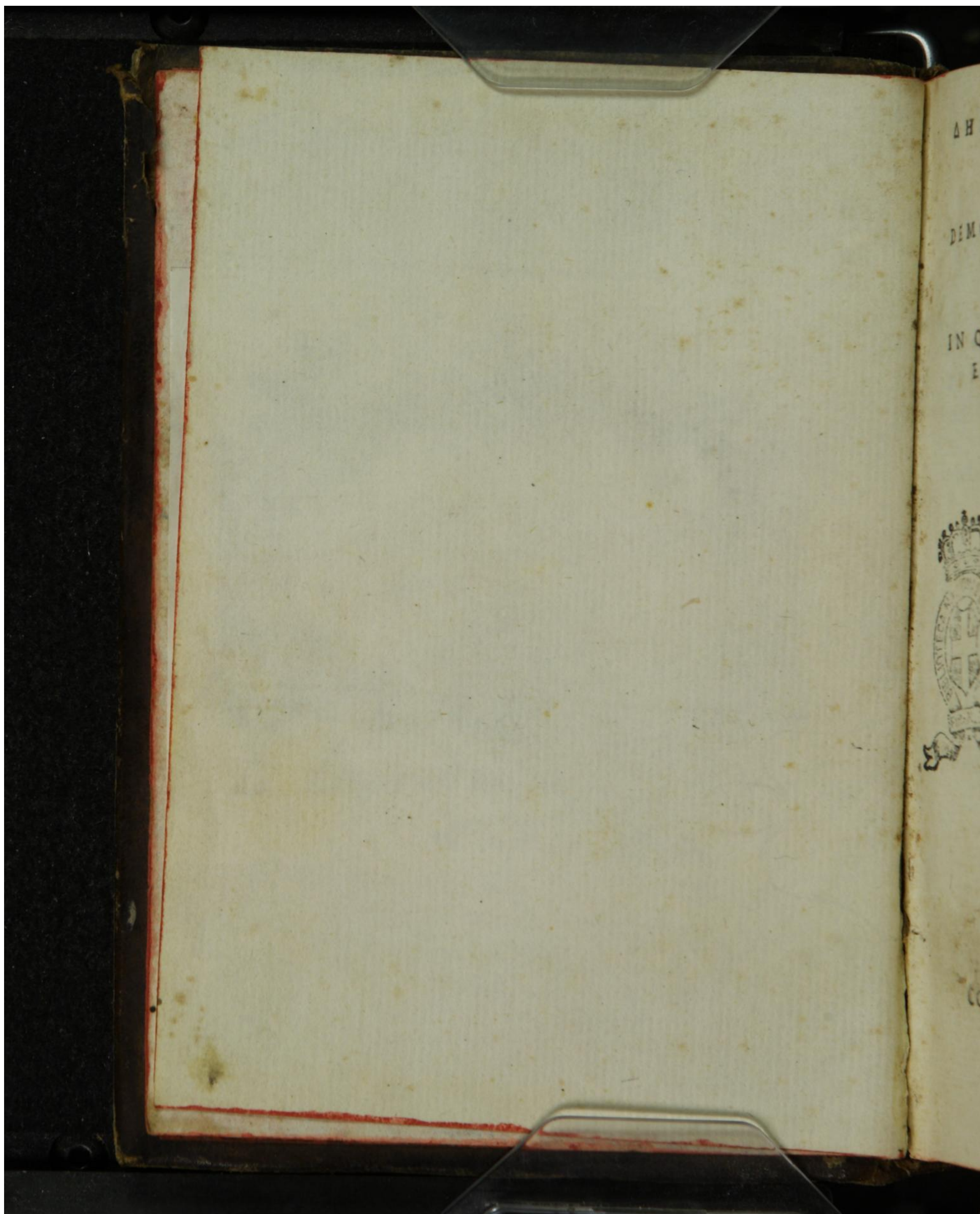

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
ALDINI
III
5
39
RACCOLTA NENCINI

Ex Libris Ioannis Nencini
1874

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΩΝ ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

DEMOSTHENIS ORATIONVM PARS SECVNDA:

IN QVA IVDICIALES NOVEM EIVS PVBLICAE ORATIONES CONTINENTVR.

CORRIGENTE PAVLO MANVTIO, ALDI FILIO.

VENETIIS, M. D. LIIII.

ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΔΙΚΑΝΙΚΩΝ ἐννέα λόγων δημοσίων πίναξ.

ὁ περὶ τοῦ στεφάνου. 6

ὁ περὶ τῆς παραπρεσβείας. 53

ὁ πρὸς τὸν λεπτίνην. 102

ὁ κατὰ μειδίου. 126

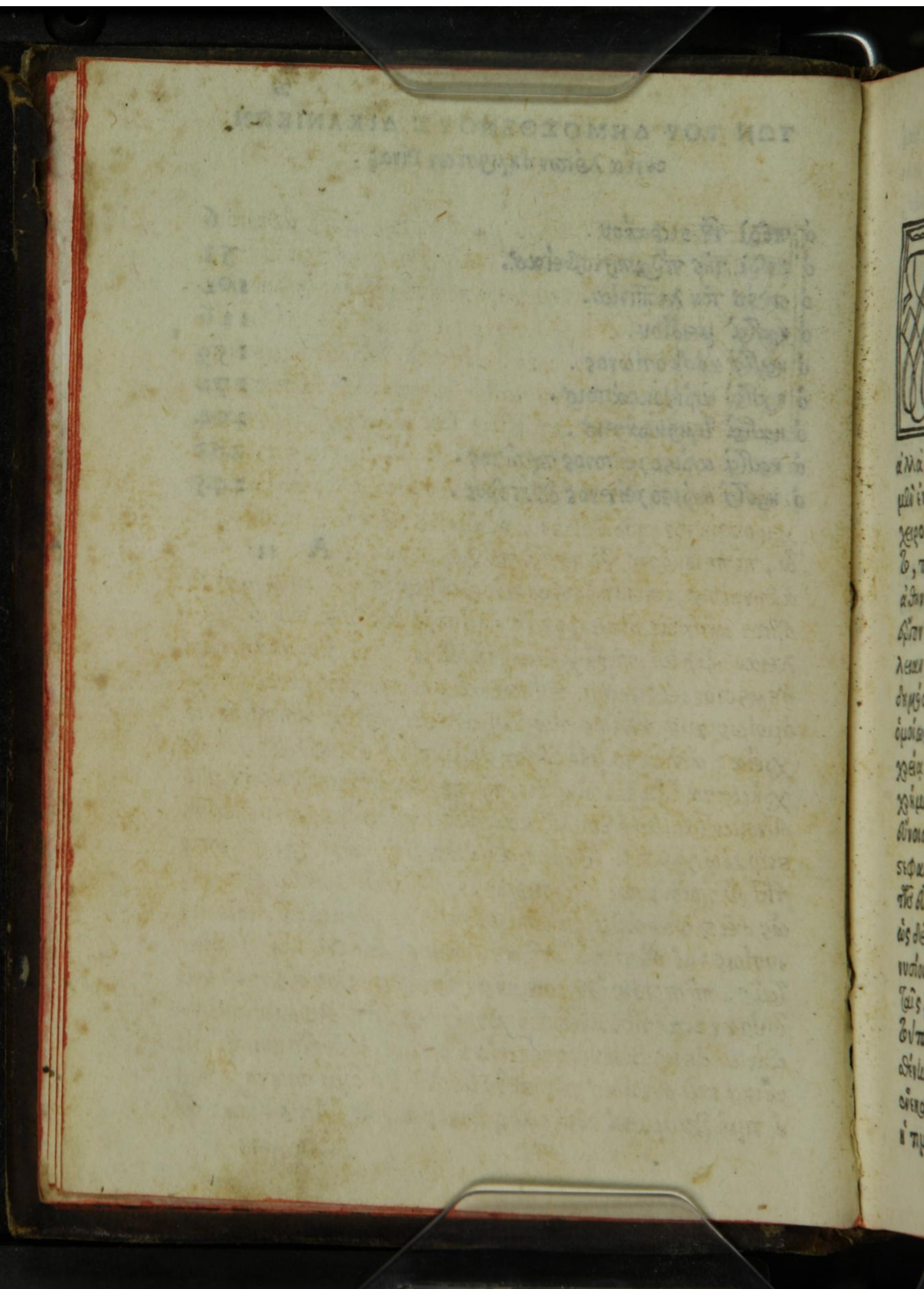
ὁ κατὰ ἀνδροτίωνος. 159

ὁ κατὰ ἀριστοκράτους. 172

ὁ κατὰ τιμοκράτους. 204

ὁ κατὰ ἀριστογείτονος πρῶτος. 233

ὁ κατὰ ἀριστογείτονος δεύτερος. 245

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ περὶ τοῦ στεφάνου λόγου.

εῖχος μὲν ὁ ῥήτωρ περὶ ἀθηναίων περιέβαλε τῶν συνήθων τούτων καὶ χειροποιήτων ἀρραγέστερόν τι καὶ βέλτιον, τήν τε εἰς τὴν πόλιν εὔνοιαν, καὶ περὶ λόγους δεινότητα, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν, οὐ λίθοις, καὶ πλίνθοις τὰς ἀθήνας ὀχύρωσεν, ἀλλὰ μεγάλαις δυνάμεσι, καὶ πολλῇ τινι συμμαχίᾳ, τῇ μὲν ἐκ γῆς, τῇ δὲ, ἐκ θαλάττης. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν χειροποίητον περίβολον, οὐ μικρὰ τῇ πόλει συνεβάλετο, πεπονηκότος γὰρ κατὰ πολλὰ μέρη, τοῦ τείχους τοῖς ἀθηναίοις, ἐπειδὴ ἔδοξεν ἀνορθοῦν αὐτὸ, ἠρέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον ἄνδρες δέκα φυλῆς ἑκάστης: οὓς ἔδει τὴν ἐπιμέλειαν ψιλὴν παρέχεσθαι τοῦ ἔργου: τὸ γὰρ ἀνάλωμα δημόσιον. εἷς τοίνυν τούτων καὶ ὁ ῥήτωρ γενόμενος, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπιμέλειαν μόνην εἰσήνεγκε τῇ χρείᾳ: ἀλλὰ τὸ μὲν ἔργον ἀμέμπτως ἀπετέλεσε, τὰ δὲ χρήματα ἔδωκεν οἴκοθεν τῇ πόλει. ἐπῄνεσεν αὐτοῦ τὴν εὔνοιαν ταύτην ἡ βουλὴ, καὶ τὴν * περιμύθειαν ἠμείψατο στεφάνῳ χρυσῷ. ἔθιμον γὰρ ἀθηναίοι πρὸς τὰς χάριτας τῶν εὖ ποιούντων. κτησιφῶν δὲ ἦν ὁ τὴν γνώμην εἰπὼν, ὡς δεῖ στεφανῶσαι τὸν δημοσθένην ἐν μὲν καιρῷ, τοῖς διονυσίοις: ἐν δὲ τόπῳ, τῷ τοῦ διονύσου θεάτρῳ: ἐν δὲ θεαταῖς, πᾶσι τοῖς ἕλλησιν, οὓς ἡ πανήγυρις συνῆγε: καὶ τούτων ἐναντίον ἀνειπεῖν τὸν κήρυκα, ὅτι στεφανοῖ δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα ἡ πόλις, ἀρετῆς συμπάσης ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτήν. ἦν οὖν πανταχόθεν ἡ τιμὴ θαυμαστή: διὸ καὶ φθόνος αὐτῆς ἥψατο. καὶ τοῦ

ψηφίσματος ἀπηνέχθη παρανόμων γραφή. Αἰσχίνης γὰρ ἐχθρὸς ὢν τοῦ Δημοσθένους, ἀγῶνα παρανόμων ἀπήγγειλε Κτησιφῶντι, λέγων ἄρχοντα γεγονότα τὸν Δημοσθένην, καὶ μὴ δόντα λόγον, ὑπεύθυνον εἶναι: νόμον δὲ κελεύειν τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν. καὶ πάλιν νόμον παρεχόμενος, τὸν λέγοντα, ἐὰν μέν τινα ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων στεφανοῖ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν στέφανον ἀναγορεύεσθαι: ἐὰν δὲ ἡ βουλὴ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ: ἀλλαχόθι δὲ μὴ ἐξεῖναι. φησὶ δὲ καὶ τοὺς ἐπαίνους εἶναι τοὺς ἐπὶ τῷ Δημοσθένει ψευδεῖς. μὴ γὰρ πεπολιτεῦσθαι καλῶς τὸν ῥήτορα, ἀλλὰ καὶ δωροδόκον εἶναι, καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον τῇ πόλει. καὶ τάξει γε ταύτης τῆς κατηγορίας Αἰσχίνης κέχρηται, πρῶτον εἰπὼν, περὶ τοῦ τῶν ὑπευθύνων νόμου, καὶ δεύτερον, περὶ τοῦ τῶν κηρυγμάτων, καὶ τρίτον, περὶ τῆς πολιτείας. ἠξίωσε δὲ καὶ τὸν Δημοσθένην τὴν αὐτὴν τάξιν ποιήσασθαι. ὁ δὲ ῥήτωρ, καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, καὶ πάλιν εἰς ταύτην τὸν λόγον κατέστρεψε, τεχνικῶς ποιῶν. δεῖ γὰρ ἄρχεσθαί τε ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων, καὶ λήγειν εἰς ταῦτα. μέσα δὲ τέθεικε τὰ περὶ τῶν νόμων: καὶ τῷ μὲν περὶ τῶν ὑπευθύνων, ἀντιτίθησι διανοίας: τῷ δὲ περὶ τῶν κηρυγμάτων, νόμον ἕτερον, ἤτοι νόμου μέρος, ὥς φησιν αὐτὸς, ἐν ᾧ συγκεχώρηται καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττειν, ἐὰν ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ τοῦτο ψηφίσηται.

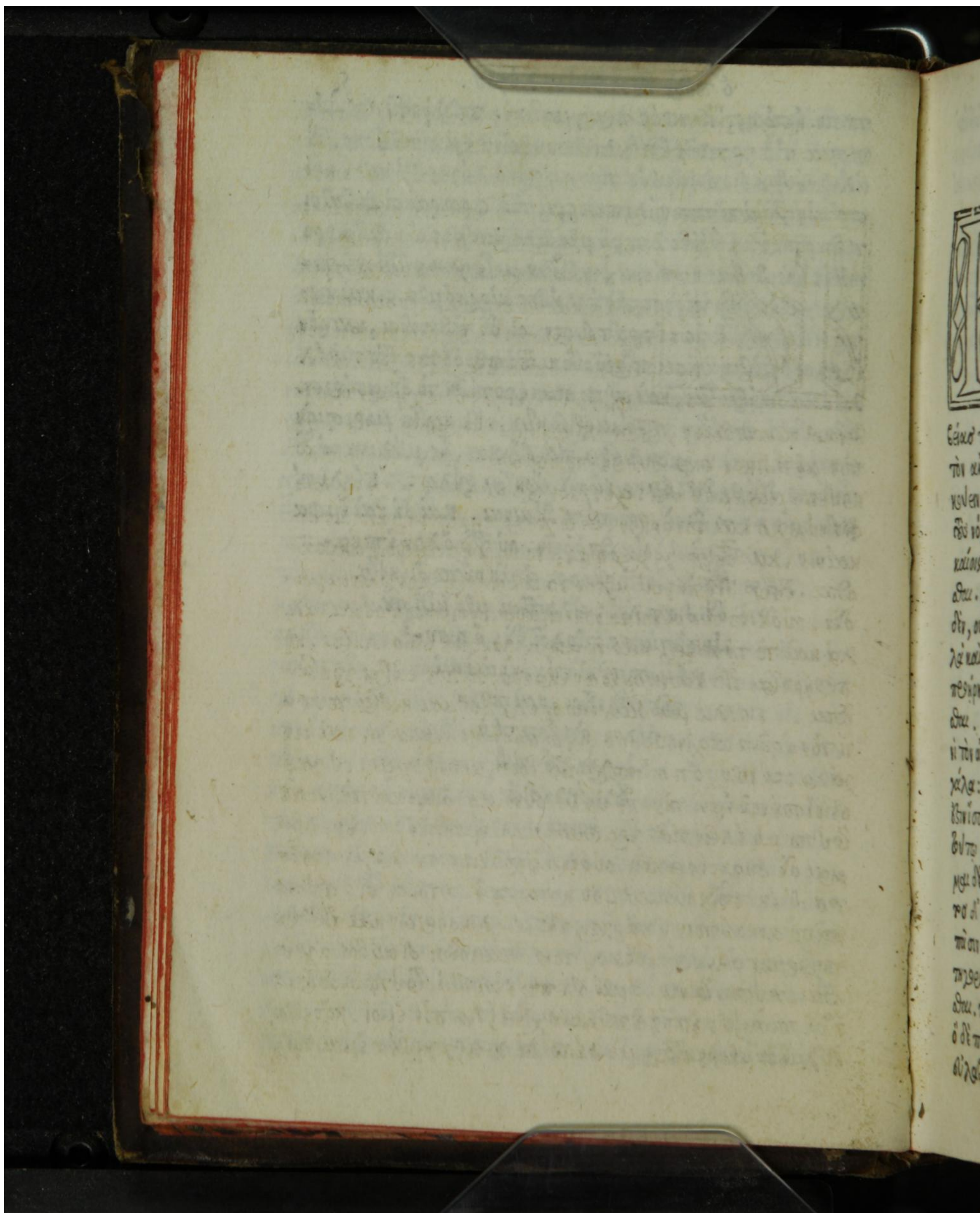
ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΟΝΥΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΛΟΓΟΝ.

Θηναῖοι καὶ θηβαῖοι πολεμοῦντες πρὸς φίλιππον, ἐν χαιρωνείᾳ πόλει τῆς βοιωτίας ἡττήθησαν. ἐπικρατήσας δὲ οὖν ὁ μακεδὼν φρουρὰν μὲν εἰς τὰς θήβας ἐνέβαλε, καὶ εἶχεν ὑπὸ χεῖρα δουλεύουσαν. ἐλπίζοντες οὖν τὸ αὐτὸ παθεῖν ἀθηναῖοι, καὶ ὅσον οὐδέπω κατ' αὐτῶν ἥξειν προσδοκῶντες τὸν τύραννον ἐσκέψαντο τὰ πεπονηκότα μέρη τῷ χρόνῳ τοῦ τείχους ἐπανορθώσασθαι. καὶ δὴ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς τειχοποιοὶ προεβλήθησαν. πριὸν δὲ καὶ ἡ πανδιονὶς ἐξ ἑαυτῆς εἵλετο πρὸς χρείαν τὸν ῥήτορα. τῆς τοίνυν ἐργασίας ἐν χερσὶν οὔσης προσδεηθεὶς ἔτι χρημάτων μεταδιδομένων ἀπὸ τῆς πόλεως, ὁ ῥήτωρ ἐκ τῶν ἰδίων ἐδαπάνησε, καὶ οὐκ ἐλογίσατο αὐτὰ τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ ἐχαρίσατο. ταύτην ἀφορμὴν ὁ κτησιφῶν εἷς τῶν πολιτευομένων δεξάμενος εἰσήνεγκε γνώμην ἐν τῇ βουλῇ περὶ αὐτοῦ τοιαύτην: ἐπειδὴ διατελεῖ δημοσθένης ὁ δημοσθένους παρ' ὅλον τὸν βίον εὔνοιαν εἰς τὴν πόλιν ἐπιδεικνύμενος, καὶ νῦν δὲ τειχοποιὸς ὤν, καὶ δεηθεὶς χρημάτων οἴκοθεν παρέσχε, καὶ ἐχαρίσατο, διὰ τοῦτο δεδόχθω τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανοῦσθαι αὐτὸν χρυσέῳ στεφάνῳ ἐν τῷ θεάτρῳ τραγῳδιῶν ἀγομένων καινῶν, ἴσως ὅτι πλήθη συντρέχει ἐπιθυμοῦντα καινὰ δράματα βλέπειν. εἰσαγομένου τοίνυν καὶ εἰς τὸν δῆμον τοῦ προβουλεύματος, ἐφίσταται τοῦ κτησιφῶντος κατήγορος αἰσχίνης ἐκ τῆς πολιτείας ὑπάρχων ἐχθρὸς παράνομον εἶναι φάσκων πρὸς τρεῖς νόμους τὸ ψήφισμα:

ἕνα μὲν, τὸν κελεύοντα τὸν ὑπεύθυνον μὴ στεφανοῦσθαι, πρὶν ἂν δῷ τὰς εὐθύνας· οὔπω δὲ ταύτας φησὶν ὁ δημοσθένης ἐδεδώκει, καὶ τὰ θεωρικὰ διοικῶν καὶ τειχοποιῶν· καὶ ἔδει ἀναμεῖναι καὶ ἐπισχεῖν τὸ γέρας ἕως ἂν ὀφθῇ καθαρὸς ἐξετασθείς. δεύτερον ἀναγινώσκει νόμον, τὸν κελεύοντα ἐν πυκνὶ στεφανοῦσθαι, οὐκ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διαβάλλων τοὺς πολίτας τοὺς δεξαμένους ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγορευθῆναι τοῦ δημοσθένους τὸν στέφανον. ὁ δὲ τρίτος νόμος εἰς τὴν ὅλην ὁρᾷ τοῦ βίου, καὶ τῆς πολιτείας ἐξέτασιν. κελεύει γὰρ μηδέποτε ψευδῆ γράμματα εἰς τὸ μητρῷον εἰσάγειν, ἔνθα ἐστὶν ὅλα τὰ δημόσια γράμματα. ἐψεύσατο δέ φησιν, εὔνοιαν καὶ σπουδὴν μαρτυρήσας τῷ δημοσθένει. κακόνους γὰρ μᾶλλον, καὶ πολέμιος εὑρίσκεται τῇ πατρίδι. τούτου τοῦ νόμου χρησίμου τυγχάνοντος τοῦ τρίτου, ἀντιλαβόμενος ὥσπερ τινὸς ἀγκύρας ὁ ῥήτωρ, κατεπάλαισε τὸν ἀντίδικον, μεθόδῳ λειοτάτῃ, καὶ σοφωτάτῃ περὶ τοῦ κατηγόρου χρησάμενος. ἐκεῖθεν γὰρ ἔσχε λαβὴν ἑλεῖν, καὶ καταγωνίσασθαι τὸν πολέμιον. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους δύο νόμους, τόν, τε τῶν ὑπευθύνων, καὶ τὸν τοῦ κηρύγματος, εἰς τὸ μέσον τοῦ λόγου ἀπέρριψε, στρατηγικῶς κακοὺς εἰς μέσον ἐλάσας. τῷ δὲ ἰσχυροτάτῳ εἰς τὰ ἄκρα προσκέχρηται, τὸ σαθρὸν τῶν ἄλλων ἐξ ἑκατέρου ῥωννύς. ἔοικε δὲ καὶ διοικεῖν πρὸς τὸ συμφέρον τὸν λόγον, καὶ οὐ σφόδρα ἀναιδῶς τὴν τέχνην ἐπιδεικνύμενος. δοκῶν γὰρ ἐν πρώτοις ὑπερβαίνειν τὸ νόμιμον, ἑτέρῳ τρόπῳ τῷ νομίμῳ προσκέχρηται. καὶ γὰρ νόμον ἀνέγνω αἰσχίνης τὸν περὶ τῶν στεφάνων ψευδῆ. πρὸς ὃν ὁ ῥήτωρ ἀποκρινόμενος, εὗρε καιρὸν εἰς μέσον ἀγαγεῖν τὰ ἑαυτοῦ πολιτεύματα, κἀν νομίμῳ μαχόμενος. καὶ ἡ μὲν διοίκησις τοῦ λόγου, τοιαύτη. κεφάλαιον δὲ ἰσχυρὸν τῷ μὲν αἰσχίνῃ, τὸ νόμιμον· τῷ δὲ ῥήτορι, τὸ δίκαιον. κοινὸν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου τὸ συμφέρον, οὐκ ἔχον φανερὰν τὴν ἐξέ

τασιν. ἡ στάσις, ἔγγραφος πραγματική. περὶ ῥητοῦ τε τὸ ψή-
φισμα. τῆς δὲ γραφῆς ἐπὶ φιλίππου ζῶντος ἀπενεχθείσης, τοῦ
ἀλεξάνδρου διαδεξαμένου τὴν ἀρχὴν ὁ λόγος ἐστὶ καὶ ἡ κρί-
σις. ὡς γὰρ ἀπέθανε φίλιππος, καὶ τὴν φρουρὰν οἱ θηβαῖοι
τεθαρσηκότες ἐξέβαλον, ὁ μὲν ἀλέξανδρος ὡς καταφρο-
νηθεὶς τὰς θήβας κατέσκαψεν: εἶτα μεταγνοὺς ἐπὶ τῷ πε-
πραγμένῳ, ἐξεχώρησε τῆς ἑλλάδος αἰσχυνόμενος. καὶ κα-
τὰ τῶν βαρβάρων ἐστράτευσεν. οἱ δὲ ἀθηναῖοι, καιρὸν
ἔχειν νομίζοντες κρίσει παραδοῦναι τοὺς προδότας τὴν ἑλ-
λάδα ἀδικήσαντας, καὶ οὕτω συνεκροτήθη τὸ δικαστήριον.
οὐκοῦν τὸ πρῶτον προοίμιον εὐνοητικόν ἐστι κατὰ μερισμὸν
εἰσαχθέν, καὶ παρασκευάζει τὴν εὔνοιαν, ἧς μάλιστα ἐν τῷ
παρόντι δεόμεθα: ὁμηρικῷ δὲ εἴρηται ζήλῳ: Κέκλυτέ
μου πάντες τε θεοί, πᾶσαί τε θέαιναι. Καὶ δὴ καὶ ἔμφα-
σιν ἔχει τοῦ τῇ εὐνοίᾳ θαῤῥεῖν. οὐ γὰρ ὅλον ἐπικα-
λεῖται τῶν θεῶν τὸ γένος, εἰ μὴ οὕτω διέκειτο.
τὸ δὲ διαπλῶ, εἴληπται μὲν ἐπὶ τοῦ
ψηφίσματος: δηλοῖ δέ, ὅτι συ-
νεβίωσε τῇ εὐνοίᾳ, καὶ ἀεὶ αὐ-
τῆς μέλεται, καὶ πρό-
τερον ἀφήσει τὴν
ψυχήν, ἢ τὴν
τοιαύτην διά-
νοιαν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΛΟΓΟΣ.

Ρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα: ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλισθ' ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας τε καὶ δόξης, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν: μὴ τὸν ἀντίδικον σύμβουλον ποιήσασθαι, περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ: σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε: ἀλλὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν ὅρκον, ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαίοις, καὶ τοῦτο γέγραπται, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροάσασθαι. τοῦτο δ' ἐστὶν, οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι μηδὲν, οὐδὲ τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀμφοτέροις ἀποδοῦναι: ἀλλὰ καὶ τὸ τῇ τάξει, καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, ὡς βεβούληται, καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος, οὕτως ἐᾶσαι χρήσασθαι. Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα αἰσχίνου: δύο δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ μεγάλα: ἓν μὲν, ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι: οὐ γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας διαμαρτεῖν, καὶ τούτῳ μὴ ἑλεῖν τὴν γραφήν: ἀλλ' ἐμοὶ μὲν: οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου: οὗτος δ' ἐκ περιουσίας μου κατηγορεῖ. ἕτερον δ' ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως, τοῖς ἐπαινοῦσι δ' αὑτοὺς ἄχθεσθαι. τούτων τοίνυν, ὃ μὲν ἐστι πρὸς ἡδονὴν, τούτῳ δέδοται: ὃ δὲ πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐνοχλεῖ, λοιπὸν ἐμοί. κἂν μὲν εὐλαβούμενος τοῦτο μὴ λέγω τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ,

οὐκ ἔχειν ἀπολύσασθαι τὰ κατηγορημένα δόξω, οὐδ' ἐφ' οἷς ἀξιῶ τιμᾶσθαι, δεικνύναι· ἂν δ' ἐφ' ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πεπολίτευμαι, βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ. πειράσομαι μὲν οὖν ὡς μετριώτατα τοῦτο ποιεῖν. ὅ, τι δ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ, τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν, ὁ τοιοῦτον ἀγῶνα συστησάμενος. Οἶμαι δ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες δικασταί, πάντας ἂν ὁμολογῆσαι κοινὸν εἶναι τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἐμοί τε καὶ Κτησιφῶντι· καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς ἐμοί. πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι, λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπόν· ἄλλως τε, κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῳ τοῦτο συμβαίνῃ· μάλιστα δὲ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσῳ περ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστι. περὶ τούτων δ' ὄντος τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι πάντων ὁμοίως ὑμῶν, ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγορημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν· οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων εὔνους ὢν ὑμῖν, καὶ δημοτικὸς, οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς ὀμωμοκέναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γέ μοι φαίνεται· ἀλλ' ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς διαβολὰς, αἷς ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει, οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρελθεῖν, εἰ μὴ τῶν δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν, τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν διαφυλάττων, καὶ τὰ τοῦ λέγοντος ὕστερον δίκαια εὐνοϊκῶς προσδέξεται, καὶ παρασχὼν ἑαυτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις ἀκροατὴν, οὕτω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ πάντων. Μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντὸς ὡς ἔοικε λόγον διδόναι τήμερον, καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων, βούλομαι, καθάπερ ἐν ἀρχῇ, πάλιν τοὺς θεοὺς παρακαλέσαι, καὶ ἐναντίον ὑμῶν εὔχομαι· πρῶτον μὲν, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα· ἔπειθ', ὅ, τι

μέλλει συνοίσειν καὶ πρὸς εὐδοξίαν κοινῇ καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἑκάστῳ, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς πᾶσιν ὑμῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γραφῆς γνῶναι. εἰ μὲν οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε, μόνον κατηγόρησεν Αἰσχίνης, κἀγὼ περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύματος εὐθὺς ἂν ἀπελογούμην: ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐλάττω λόγον τἆλλα διεξιὼν ἀνάλωκε, καὶ τὰ πλεῖστα κατεψεύσατό μου: ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω καὶ δίκαιον ἅμα, βραχέα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν: ἵνα μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξωθεν λόγοις ἠγμένος, ἀλλοτριώτερον τῶν ὑπὲρ τῆς γραφῆς δικαίων ἀκούῃ μου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων ὅσα λοιδορούμενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθε ὡς ἁπλᾶ καὶ δίκαια λέγω. εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον, οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο, οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα, ἢ παρ' ὑμῖν: μὴ δὲ φωνὴν ἀνάσχησθε, μὴ δ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπερευ πεπολίτευμαι: ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθε ἤδη. εἰ δὲ πολλῷ βελτίω τούτου, καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ μηδενὸς τῶν μετρίων, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χείρονα καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γινώσκετε: τούτῳ μὲν, μὴ δ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε: δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως ἅπαντ' ἐπλάττετο: ἐμοὶ δ' ἣν παρὰ πάντα τὸν χρόνον εὔνοιαν ἐνδέδειχθε ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρότερον γεγενημένων, καὶ νυνὶ παράσχεσθε. Κακοήθης δ' ὤν Αἰσχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης, τοὺς περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ πεπολιτευμένων λόγους ἀφέντα με, πρὸς τὰς λοιδορίας τὰς παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ ποιήσω τοῦτο: οὐχ οὕτω τετύφωμαι. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν, τῶν πεπολιτευμένων, ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλλες, αὐτίκα ἐξετάσω: τῆς δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην οὑτωσὶ γεγενημένης, ὕστερον, ἂν βουλομένοις ᾖ τουτοισὶ ἀκούειν, μνησθήσομαι. τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα πολλὰ καὶ δεινὰ, καὶ περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχάτας οἱ νόμοι τάττουσι

τιμωρίας· τῷ δὲ παρόντος ἀγῶνος ἡ προαίρεσις αὕτη ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει, καὶ ὕβριν, καὶ λοιδορίαν, καὶ προπηλακισμὸν, ὁμοῦ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· τῆς μέντοι κατηγορίας καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων, εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λαβεῖν, οὐδ' ἐγγύς· οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν. οὐδ' ἐν ἐπηρείας τάξει καὶ φθόνου τοῦτο ποιεῖν, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς ἔχον, οὔτε πολιτικὸν, οὔτε δίκαιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά με ἑώρα τὴν πόλιν, οὖσί γε τηλικούτοις, ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει, καὶ διεξῄει, ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις παρ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα χρῆσθαι· εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττοντά με ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθιστάντα παρ' ὑμῖν· εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρανόμων γραφόμενον. οὐ γὰρ δήπου κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν δι' ἐμὲ, ἐμὲ δ', εἴπερ ἐξελέγχειν ἐνόμιζεν αὐτὸν, οὐκ ἂν ἐγράψατο. καὶ μὴν, εἴ τι τῶν ἄλλων ὧν νυνὶ διέβαλλε, καὶ διεξῄει, ἢ καὶ ἄλλ' ὁτιοῦν ἀδικοῦντά με ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων, καὶ τιμωρίαι, καὶ ἀγῶνες, καὶ κρίσεις, πικρὰ καὶ μεγάλα ἔχουσαι τὰ ἐπιτίμια· καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασι χρῆσθαι. καὶ ὁπηνίκα ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκὼς, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κεχρημένος τοῖς πρὸς ἐμὲ, ὡμολογεῖτ' ἂν ἡ κατηγορία τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ' ἐκστὰς τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας ὁδοῦ, καὶ φυγὼν τοὺς παρ' αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰτίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρίνεται. εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονί. καὶ τοῦ μὲν ἀγῶνος ὅλου, τὴν πρὸς ἐμέ πως ἔχθραν προΐσταται· οὐδαμοῦ δ' ἐπὶ ταύτην ἀπηντηκὼς ἐμοὶ, τὴν ἑτέρου ζητῶν ἐπιτιμίαν ἀφελέσθαι, φαίνεται. καί τοι πρὸς ἅπασιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς ἄλλοις δικαίοις, οἷς ἂν

εἰπεῖν τις ὑπὲρ κτησιφῶντος ἔχοι, καὶ τοῦτ' ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ μάλα εἰκότως ἂν λέγειν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχθρας ἡμᾶς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν δίκαιον ἦν τὸν ἐξετασμὸν ποιεῖσθαι: οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν, ἑτέρῳ δ' ὅτῳ κακόν τι δώσομεν, ζητεῖν: ὑπερβολὴ γὰρ ἀδικίας τοῦτό γε. πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημένα ὁμοίως ἐκ τούτων ἄν τις ἴδοι οὔτε δικαίως, οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα. βούλομαι δὲ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσαι: καὶ μάλισθ' ὅσα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμένα ἑαυτῷ μετὰ φιλοκράτους ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ' ἀναγκαῖον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα, ἀναμνῆσαι ὑμᾶς: ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆτε. τοῦ γὰρ φωκικοῦ συστάντος πολέμου οὐ δι' ἐμέ, οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε ἐπολιτευόμην πω τότε: πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθ', ὥστε φωκέας μὲν βούλεσθαι σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες: θηβαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι: οἷς γὰρ ηὐτυχήκεσαν ἐν λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο. ἔπειθ' ἡ πελοπόννησος ἅπασα διειστήκει: καὶ οὔθ' οἱ μισοῦντες λακεδαιμονίους οὕτως ἴσχυον, ὥστε ἀνελεῖν αὐτούς: οὔθ' οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες, κύριοι τῶν πόλεων ἦσαν: ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔρις καὶ ταραχή. ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ φίλιππος, οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ, τοῖς παρ' ἑκάστοις προδόταις χρήματα ἀναλίσκων, πάντας συνέκρουε, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐτάραττεν. εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτανον οἱ ἄλλοι καὶ κακῶς ἐφρόνουν, αὐτὸς παρεσκευάζετο, καὶ κατὰ πάντων ἐφύετο. ὡς δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ πολέμου οἱ τότε μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς θηβαῖοι, φανεροὶ πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι

καταφεύγειν ἐφ᾽ ὑμᾶς, ὁ φίλιππος, ἵνα μὴ πρότερον γένοι=
το, μὴ δὲ συνέλθοιεν αἱ πόλεις, ὑμῖν μὲν, εἰρήνην, ἐκεί
νοις δὲ, βοήθειαν ἐπηγγείλατο. τί οὖν συνηγωνίσατο αὐτῷ
πρὸς τὸ λαβεῖν ὀλίγου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμέ=
νους; ἡ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν, εἴτε ἄγ=
νοιαν, εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ᾽ εἰπεῖν: οἱ, πόλεμον συ-
νεχῆ καὶ μακρὸν πολεμούντων ὑμῶν, καὶ τοῦτον ὑπὲρ τῶν
κοινῇ πᾶσι συμφερόντων, ὡς ἔργῳ φανερὸν γέγονεν, οὔτε
χρήμασιν, οὔτε σώμασιν, οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν πάντων
συνελάμβανον ὑμῖν. οἷς καὶ δικαίως καὶ προσηκόντως ὀρ-
γιζόμενοι, ἑτοίμως ὑπηκούσατε τῷ φιλίππῳ. ἡ μὲν οὖν
τότε συγχωρηθεῖσα εἰρήνη διὰ ταῦτα, οὐ δι᾽ ἐμὲ, ὡς οὗτος
διέβαλλεν, ἐπράχθη. τὰ δὲ τούτων ἀδικήματα καὶ δωρο
δοκήματα ἐν αὐτῇ, τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων, ἄν τις
ἐξετάζῃ, δικαίως αἴτια εὑρήσει. καὶ ταυτὶ πάνθ᾽ ὑπὲρ
τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι καὶ διεξέρχομαι. εἰ γὰρ
εἶναί τινα δοκοίη τὰ μάλιστα ἐν τούτοις ἀδικήματα, οὐδέν
ἐστι δήπου πρὸς ἐμέ. ἀλλ᾽ ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνη-
σθεὶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἀριστόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής:
ὁ δ᾽ ἐκδεξάμενος καὶ γράψας καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μι=
σθώσας ἐπὶ ταῦτα, φιλοκράτης ὁ ἁγνούσιος, ὁ σὸς αἰσχίνη
κοινωνὸς, οὐκ ἐμὸς, οὐδὲ ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδόμενος.
οἱ δὲ συνειπόντες, ὅτου δήποτε ἕνεκα, ἐῶ γὰρ τοῦτό γε ἐν
τῷ παρόντι, εὔβουλος, καὶ κηφισοφῶν. ἐγὼ δ᾽ οὐδὲν οὐδα=
μοῦ. ἀλλ᾽ ὅμως τούτων τοιούτων ὄντων, καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς
ἀληθείας οὕτω δεικνυμένων, εἰς τοῦθ᾽ ἧκεν ἀναιδείας, ὥστε
τολμᾷ λέγειν, ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς εἰρήνης αἴτιος γε=
γενῆσθαι, ἔτι καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πόλιν μετὰ κοινοῦ
συνεδρίου τῶν ἑλλήνων αὐτὴν ποιήσασθαι. εἶτ᾽ ὦ, τί ἂν
εἰπών σέ τις ὀρθῶς προσείποι, ἔστιν ὅπου σὺ παρὼν, τηλικαύ
την πρᾶξιν καὶ συμμαχίαν, ἡλίκην νῦν ἐξετραγῴδεις, καὶ διεξῄεις,

ὁρῶν

ὁρῶν ἀφαιρούμενόν με τῆς πόλεως ἠγανάκτησας, ἢ παρελ-
θὼν ταῦτα ἃ νυνὶ κατηγορεῖς, ἐδίδαξας, ἢ διεξῆλθες; καὶ
μὴν, εἰ τὸ κωλῦσαι τὴν τῶν ἑλλήνων κοινωνίαν ἐπεπρά=
κειν ἐγὼ φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν
καὶ διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποίη=
σας οὐδαμοῦ τοῦτο, οὐδ' ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φωνὴν οὐ=
δεὶς, εἰκότως: οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐδένα ἀπε=
σταλμένη τότε τῶν ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν ἐξε-
ληλεγμένοι: οὔθ' οὗτος ὑγιὲς περὶ τούτων εἴρηκεν οὐδέν.
χωρὶς δὲ τούτων, καὶ διαβάλλει τὴν πόλιν τὰ μέγιστα ἐν
οἷς ψεύδεται. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν ἄλλους ἕλληνας
εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ πρὸς φίλιππον περὶ
εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε: εὐρυβάτου πρᾶγμα, οὐ πό-
λεως ἔργον, οὐδὲ χρηστῶν ἀνθρώπων διεπράττεσθε. ἀλλ' οὐκ
ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθ' ἂν
αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ; ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν
ἅπασιν. ἀλλ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, ἀλλ' αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐ=
βουλεύεσθε. οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν,
οὐδ' αἴτιος ὢν ἐγὼ φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν ὧν κα-
τεψεύσατό μου, οὐδὲν ἀληθὲς ὂν δείκνυται. Ἐπειδὴ τοί-
νυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις, ἐνταῦθα πάλιν σκέ=
ψασθε, τί ὑμῶν ἑκάτερος προείλετο πράττειν: καὶ γὰρ ἐκ
τούτων εἴσεσθε, τίς ἦν ὁ φιλίππῳ πάντα συναγωνιζόμε=
νος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τὸ τῇ πόλει συμ=
φέρον ζητῶν. ἐγὼ μὲν τοίνυν ἔγραψα βουλεύων ἀποπλεῖν
τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα φί-
λιππον πυνθάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν: οὗ-
τοι δὲ, οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ, ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ
τοῦτ' ἠδύνατο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐγὼ διδάξω. φιλίππῳ
μὲν ἦν συμφέρον, ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γενέ=
σθαι τῶν ὅρκων, ὑμῖν δ' ὡς ἐλάχιστον. διατί; ὅτι ὑμεῖς μὲν,

οὐκ ἀφ᾽ ἧς ὠμόσατε μόνον ἡμέρας, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἧς ἠλπίσατε τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξελύσατε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου· ὁ δὲ τοῦτο ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγματεύετο· νομίζων, ὅπερ ἦν ἀληθὲς, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν· οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων εἵνεκα. ἃ ἐγὼ προορώμενος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος, τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ᾖ φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμβάνειν· ἵν᾽ ἐχόντων τῶν θρᾳκῶν, τῶν ὑμετέρων συμμάχων, τὰ χωρία ταῦθ᾽, ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ σέῤῥιον, καὶ τὸ μύρτηνον, καὶ τὴν ἐργίσκην, οὕτω γίγνοινθ᾽ οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων, κύριος τῆς θρᾴκης καταστάιη· μὴ δὲ πολλῶν μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν εὐπορήσας, ἐκ τούτων ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειρείη πράγμασιν. εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμα, οὐδ᾽ ἀναγινώσκει· εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤμην δεῖν, τοῦτό μου διαβάλλει. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ᾽ ἥκοντας, ἵν᾽ ὑμῖν διαλεχθῶσιν; ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ᾽ ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἂν, εἰ μὴ τοῦτ᾽ ἐγράφη. τὰ μικρὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ᾽ ὅλα, ὥσπερ οὗτοι, πεπρακέναι φιλίππῳ; οὐ δήπου. λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβὼν, ὃ σαφῶς οὗτος εἰδὼς, παρέβη. λέγε.

ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος μνησιφίλου ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ φυλῆς πρυτανευούσης πανδιονίδος, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἶπεν· ἐπειδὴ φίλιππος ἀποστείλας πρέσβεις περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς ἀθηναίους ὁμολογουμένας πεποίηται συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶ

ἀθηναίων, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπιτελεσθῇ, ἡ ἐπιχειροτονηθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ, πρέσβεις ἑλέσθαι ἐκ πάντων ἀθηναίων ἤδη πέντε· τοὺς δὲ χειροτονηθέντας ἀποδημεῖν μηδεμίαν ἀναβολὴν ποιουμένους, ὅπου ἂν ὄντα πυνθάνωνται τὸν φίλιππον, καὶ τοὺς ὅρκους λαβεῖν τε παρ' αὐτοῦ καὶ δοῦναι τὴν ταχίστην, ἐπὶ ταῖς ὡμολογημέναις συνθήκαις αὐτῷ πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον, συμπεριλαμβάνοντας καὶ τοὺς ἑκατέρων συμμάχους. Πρέσβεις ᾑρέθησαν, εὔβουλος ἀναφλύστιος, αἰσχίνης κοθωκίδης, κηφισοφῶν ῥαμνούσιος, δημοκράτης φλυεύς, κλέων κοθωκίδης. Ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον, * οὐ τῷ φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι καθῆντο ἐν μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε φίλιππος ἐκ θρᾴκης, πάντα καταστρεψάμενος τἀκεῖ· ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τεττάρων εἰς τὸν ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι, καὶ τὰ χωρία σῶσαι, λαβόντας τοὺς ὅρκους, πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά. οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν, παρόντων ἡμῶν· ἤ, οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐτόν. ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει, καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ χωρία. Τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον, κλέμμα μὲν φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώπων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν τοιοῦτον ἐγένετο. ὑπὲρ οὗ, καὶ τότε, καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ διαφέρεσθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγησε τὴν εἰρήνην ὁ φίλιππος ἕξειν, προλαβὼν τὴν θρᾴκην διὰ τούτους οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν, ὅπως μὴ ἀπίωσιν ἐκ μακεδονίας, ἕως ἂν τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς φωκέας εὐτρεπῆ ποιήσαιτο. ἵνα μὴ δεῦρο ἀπαγγειλάντων αὐτῶν, ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ

παραπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς πύλας, ὥσπερ πρότε=
ρον, κλείσοιτε τὸν πορθμόν· ἀλλ᾽ ἅμ᾽ ἀκούοιτε ταῦτα ἀπαγ-
γελλόντων ὑμῖν τούτων, κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη πυλῶν, καὶ
μηδὲν ἔχοιθ᾽ ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ᾽ ἦν ὁ φίλιππος ἐν φό=
βῳ, καὶ πολλῇ ἀγωνίᾳ, μὴ καὶ ταῦτα προειληφότος αὐτοῦ
πρὸ τοῦ φωκέας ἀπολέσθαι ἀκούσαντες ψηφίσαισθε βοη-
θεῖν αὐτοῖς, καὶ ἐκφύγοι τὰ πράγματα αὐτόν, ὥστε πά=
λιν μισθοῦται τὸν καταπτύστον τουτονί, οὐκέτι κοινῇ μετὰ
τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ καθ᾽ αὑτόν, τοιαῦτα πρὸς
ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, δι᾽ ὧν ἅπαντ᾽ ἀπώλετο. ἀξιῶ
δέ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ δέομαι, τοῦτο μεμνῆσθαι ὑ-
μᾶς παρ᾽ ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κατηγορήσαντος αἰσχίνου
μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς, οὐδ᾽ ἂν ἐγὼ λόγον οὐδένα ἐποιού-
μην ἕτερον· ἁπάσαις δ᾽ αἰτίαις καὶ βλασφημίαις ἅμα
τούτου κεχρημένου ἀνάγκη κἀμοὶ πρὸς ἕκαστα τῶν κατηγο-
ρημένων μικρὰ ἀποκρίνεσθαι. τίνες οὖν ἦσαν οἱ παρὰ τού-
του λόγοι τότε ῥηθέντες, καὶ δι᾽ οὓς ἅπαντ᾽ ἀπώλετο; ὡς οὐ
δεῖ θορυβεῖσθαι τῷ παρεληλυθέναι φίλιππον εἴσω πυλῶν·
ἔσται γὰρ ἅπανθ᾽ ὅσα *βούλεσθ᾽ ὑμεῖς, ἐὰν ἔχηθ᾽ ἡσυχίαν·
καὶ ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς ἥκει, φί-
λον αὐτὸν γεγενημένον, οἷς δὲ φίλος, τοὐναντίον αὐτὸν
ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν,
μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τὸ, ταυτὰ συμφέρειν. συμ=
φέρει δὲ φιλίππῳ καὶ φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι,
τῆς ἀναλγησίας, καὶ τῆς βαρύτητος ἀπαλλαγῆναι τῆς
τῶν θηβαίων. ταῦτα δ᾽ ἀσμένως τινὲς ἤκουον αὐτοῦ, διὰ τὴν
τόθ᾽ ὑποῦσαν ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς θηβαίους. τί οὖν συνέ-
βη μετὰ ταῦτα εὐθύς; οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς μὲν ταλαιπώρους
φωκέας ἀπολέσθαι, καὶ κατασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐ-
τῶν· ὑμᾶς δ᾽ ἡσυχίαν ἄγοντας, καὶ τούτῳ πεισθέντας μι=
κρὸν ὕστερον σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν· τοῦτον δὲ χρυσίον

λαβεῖν· καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς θηβαίους καὶ θετταλοὺς τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων, φιλίππῳ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, λέγε μοι τό, τε τοῦ καλλισθένους ψήφισμα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ὑμῖν ἅπαντα ταῦτ' ἔσται φανερά. λέγε.

ψήφισμα.

Ἐπὶ μνησιφίλου ἄρχοντος συγκλήτου ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, καὶ πρυτάνεων καὶ βουλῆς γνώμῃ, μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, καλλισθένης ἐτεονίκου φαληρεὺς εἶπε, μηδένα ἀθηναίων μηδεμιᾷ παρευρέσει ἐν τῇ χώρᾳ κοιταῖον γίγνεσθαι· ἀλλ' ἐν ἄστει καὶ πειραιεῖ, ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι. τούτων δ' ἕκαστον, ἣν παρέλαβον τάξιν, διατηρεῖν, μήτε ἀφημερεύοντας, μήτε ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ' ἂν ἀπειθήσῃ τῷ ψηφίσματι τούτῳ, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδείκνυῃ περὶ ἑαυτὸν ὤν. περὶ δὲ τοῦ ἀδυνάτου ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγός, καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην: τὰ μὲν ἐντὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἄστυ καὶ πειραιᾶ: τὰ δὲ ἐκτὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἐλευσῖνα, καὶ φυλήν, καὶ ἄφιδνα, καὶ ῥαμνοῦντα, καὶ σούνιον. εἶπε καλλισθένης φαληρεύς. Ἆρ' ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν ἐποιεῖσθε τὴν εἰρήνην, ἢ ταῦτ' ἐπηγγέλλεθ' ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός; λέγε δ' αὖ τὴν ἐπιστολήν, ἣν δεῦρ' ἔπεμψε φίλιππος μετὰ ταῦτα.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.

Ἴστε ἡμᾶς παρεληλυθότας εἴσω πυλῶν, καὶ τὰ μετὰ τὴν

φωκίδα ὑφ' ἑαυτὸν πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας εἰς αὐτά: τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα κατὰ κράτος λαβόντες καὶ ἐξανδραποδισάμενοι, κατεσκάψαμεν. ἀκούων δὲ καὶ ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς, * γέγραφα ὑμῖν, ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων, τοῖς μὲν γὰρ ὅλοις οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν, τὴν εἰρήνην συνθέμενοι, καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμπεριειλημμένων τῶν Φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς ἡμῶν συνθήκαις: ὥστε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὡμολογημένοις, οὐδὲν προτερήσετε ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδικοῦντες.

Ἀκούετε, ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους· ὅτι ταῦτα ἐγὼ πεποίηκα ἀκόντων ἀθηναίων, καὶ λυπουμένων: ὥστ' εἴπερ εὖ φρονεῖτε ὦ Θηβαῖοι, καὶ Θετταλοί, τούτους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε: οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασι γράψας, ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετο ἐκείνους λαβών, εἰς τὸ μηδοτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα, μηδ' αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι. ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι Θηβαῖοι κέχρηνται. ὁ δὲ ταύτης τῆς πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συναγωνιστής, καὶ ὁ δεῦρ' ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ καὶ φενακίσας ὑμᾶς, οὗτός ἐστιν ὁ τὰ Θηβαίων ὀδυρόμενος νῦν πάθη, καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά: καὶ τούτων, καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι κακῶν, καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ Ἕλληνες, ἁπάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γάρ, ὅτι σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν αἰσχίνη, καὶ τοὺς Θηβαίους ἐλεεῖς, κτήματα ἔχων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ, καὶ γεωργῶν τὰ ἐκείνων: ἐγὼ δὲ χαίρω, ὃς εὐθὺς ἐξῃτούμην ὑπὸ τοῦ ταῦτα πράξαντος. ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα

μᾶλλον ἁρμόσει λέγειν ἴσως. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις, ὡς τὰ τούτων δωροδοκήματα, καὶ ἀδικήματα τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων γέγονεν αἴτια. Ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου διὰ τούτων τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάντων ἑαυτοὺς τῷ Φιλίππῳ, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων, ἐξηπάτηντο δὲ οἱ ταλαίπωροι Φωκεῖς, καὶ ἀνῄρηντο αἱ πόλεις αὐτῶν, τί ἐγίνετο; οἱ μὲν κατάπτυστοι Θετταλοὶ, καὶ ἀναίσθητοι Θηβαῖοι, φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα τὸν Φίλιππον ἡγοῦντο. πάντ᾽ ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἤκουον, εἴ τις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς δὲ ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως: οὐ γὰρ ἦν ὅ, τι ἂν ἐποιεῖτε μόνοι. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ Ἕλληνες ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμένοι, καὶ διημαρτηκότες ὧν ἤλπιζον, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσμενοι, καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι. ὅτε γὰρ περιιὼν ὁ Φίλιππος Ἰλλυριοὺς, καὶ Τριβαλλοὺς, τινὰς δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ δυνάμεις πολλὰς, καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ᾽ ἑαυτῷ: καί τινες τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες ἐκεῖσε διεφθείροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν: τότε πάντες, ἐφ᾽ οὓς ταῦτα παρεσκευάζετο ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο. εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος: οὐ πρὸς ἐμέ. ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον, καὶ διεμαρτυρόμην, καὶ παρ᾽ ὑμῖν ἀεὶ, καὶ ὅποι πεμφθείην. αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν: τῶν μὲν, ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν, δωροδοκούντων, καὶ διαφθειρομένων τοῖς χρήμασι: τῶν δὲ ἰδιωτῶν καὶ πολλῶν, τὰ μὲν, οὐ προορωμένων, τὰ δὲ, τῇ καθ᾽ ἡμέραν ῥαστώνῃ καὶ σχολῇ δελεαζομένων: καὶ τοιοῦτόν τι πάθος πεπονθότων ἁπάντων, πλὴν οὐκ ἐφ᾽ ἑαυτοὺς οἰομένων ἑκάστων τὸ δεινὸν ἥξειν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν ἀπολαμβανόντων, ὅταν βούλωνται.

εἶτ' οἶμαι συμβέβηκε τοῖς μὲν πλήθεσιν ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥαθυμίας τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκέναι· τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἆλλα πλὴν ἑαυτοὺς, οἰομένοις πωλεῖν, πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακόσιν ᾐσθῆσθαι. ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων, ἃ τότε ὠνομάζοντο ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες, καὶ θεοῖς ἐχθροὶ, καὶ τἆλλα, ἃ προσήκει, πάντα ἀκούουσιν. οὐδεὶς γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον ζητῶν χρήματα ἀναλίσκει· οὐδ' ἐπειδὰν, ὧν ἂν πρίηται, κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται· οὐδὲν γὰρ ἦν ἂν εὐδαιμονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτα ἀποδομένων δεσπότης ἐστί· τὴν δὲ πονηρίαν εἰδὼς, τότε δὴ τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ, καὶ προπηλακίζει. σκοπεῖτε δέ· καὶ γὰρ, εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ὅ τοῦ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι. μέχρι τούτου λασθένης φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, ἕως προὔδωκεν ὄλυνθον. μέχρι τούτου τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε θήβας. μέχρι τούτου εὔδικος, καὶ σῖμος οἱ λαρισαῖοι. ἕως θετταλίαν ὑπὸ φιλίππῳ ἐποίησαν. εἶτ' ἐλαυνομένων, καὶ ὑβριζομένων, καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων, πᾶσα οἰκουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. τί δ' ἀρίστρατος ἐν σικυῶνι, καὶ τί περίλαος ἐν μεγάροις, οὐκ ἀπερριμμένοι; ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ' ἄν τις ἴδοι, ὅτι ὁ μάλιστα φυλάττων τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, καὶ πλεῖστα ἀντιλέγων τούτοις, οὗτος ὑμῖν, αἰσχίνη, τοῖς προδιδοῦσι, καὶ μισθαρνοῦσι, τὸ ἔχειν ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε, περιποιεῖ· καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς τουτων, καὶ τοὺς ἀνθισταμένους τοῖς ὑμετέροις βουλήμασιν, ὑμεῖς ἐστὲ σῷοι, καὶ ἔμμισθοι. ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς, πάλαι ἂν ἀπωλώλειτε. καὶ περὶ μὲν τῶν τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, καὶ

ταῦτα ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆσθαι. αἴτιος δὲ οὗτος
ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ,
καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκεδάσας, ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς
τοὺς νεωτέρους τῶν πεπραγμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώ-
χλησθε δὲ καὶ ὑμεῖς ἴσως, οἱ καὶ πρὶν ἐμὲ ὁτιοῦν εἰπεῖν, εἰ-
δότες τὴν τούτου τότε μισθαρνίαν: καί τοι, φιλίαν τε, καὶ
ξενίαν αὐτὴν ὀνομάζει: καὶ νῦν εἶπέ που λέγων: ὁ τὴν ἀλε-
ξάνδρου ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί. ἐγώ σοι ξενίαν ἀλεξάνδρου;
πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς ἀξιωθέντι; οὔτε φιλίππου ξένον,
οὔτ' ἀλεξάνδρου φίλον εἴποιμ' ἂν ἐγώ σε: οὐχ οὕτω μαί-
νομαι: εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς, καὶ τοὺς ἄλλο τι μισθοῦ πράτ-
τοντας, φίλους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μισθωσαμένων.
ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ μι-
σθωτὸν ἐγώ σε φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν ἀλεξάνδρου
καλῶ, καὶ οὗτοι πάντες. εἰ δ' ἀπιστεῖς, ἐρώτησον αὐτούς.
μᾶλλον δ' ἐγὼ τοῦθ' ὑπὲρ σοῦ ποιήσω. πότερον ὑμῖν, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, μισθωτὸς αἰσχίνης, ἢ ξένος εἶναι ἀλεξάν-
δρου δοκεῖ; ἀκούεις ἃ λέγουσι; βούλομαι τοίνυν ἤδη, καὶ
περὶ τῆς γραφῆς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι, καὶ διεξελθεῖν
τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ: ἵνα καί περ εἰδὼς αἰσχίνης, ὅ-
μως ἀκούσῃ δι' ἅ φημι καὶ τούτων τῶν προβεβουλευμέ-
νων, καὶ πολλῷ μειζόνων ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος εἶναι
τυγχάνειν. καί μοι λέγε τὴν γραφὴν * αὐτὴν, λαβών.

Γραφή.

Ἐπὶ χαιρώνδου ἄρχοντος ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ ἱσταμέ-
νου, αἰσχίνης ἀτρομήτου κοθωκίδης ἀπήνεγκε πρὸς τὸν
ἄρχοντα παρανόμων γραφὴν κατὰ κτησιφῶντος τοῦ
λεωσθένους ἀναφλυστίου: ὅτι ἔγραψε παράνομον ψήφισμα,
ὡς ἄρα δεῖ στεφανῶσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα
χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις
τοῖς μεγάλοις, τραγῳδοῖς καινοῖς: ὅτι στεφανοῖ ὁ δῆμος

δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, χρυσῷ στεφάνῳ ἀρε-
τῆς ἕνεκα, καὶ εὐνοίας, ἧς ἔχων διατελεῖ εἴς τε τοὺς ἕλλη-
νας ἅπαντας καὶ τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, καὶ ἀνδραγα-
θίας: καὶ διότι διατελεῖ πράττων, καὶ λέγων τὰ βέλτι-
στα τῷ δήμῳ, καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν, ὅ, τι ἂν δύνηται ἀ-
γαθὸν: πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ παράνομα: τῶν
νόμων οὐκ ἐώντων. πρῶτον μὲν ψευδεῖς γραφὰς εἶτα δη-
εἰς τὰ μόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶτα τὸν ὑπεύθυνον
στεφανοῦν. ἔτι δημοσθένης τειχοποιὸς, καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρι-
κῶν τεταγμένος: ἔτι δὲ μὴ ἀνακηρύττειν τὸν στέφανον ἐν
τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδῶν τῇ καινῇ: ἀλλ' ἐὰν μὲν ἡ
βουλὴ στεφανοῖ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνειπεῖν: ἐὰν δὲ ἡ πό-
λις ἐν πνυκὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. τίμημα, τάλαντα πεντήκον-
τα. κλήτορες, κηφισοφῶν, κηφισοφῶντος ῥαμνούσιος,
κλέων κλέωνος κοθωκίδης. Ἃ μὲν διώκει τοῦ ψηφίσμα-
τος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἐστίν. ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν τού-
των οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν, ὅτι πάντα δικαίως ἀπολο-
γήσομαι. τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν γεγραμ-
μένων τάξιν, περὶ πάντων ἐρῶ καθ' ἕκαστον ἐφεξῆς καὶ οὐ-
δὲν ἑκὼν παραλείψω. τοῦ μὲν οὖν γράψαι πράττοντά με,
καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ διατελεῖν, καὶ πρόθυ-
μον εἶναι ποιεῖν ὅ, τι ἂν δύνωμαι ἀγαθὸν, καὶ ἐπαινεῖν ἐπὶ
τούτοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω.
ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων εὑρεθήσεται, εἴτε ἀληθῆ πε-
ρὶ ἐμοῦ γέγραφε κτησιφῶν ταῦτα καὶ προσήκοντα, εἴτε καὶ
ψευδῆ. τὸ δὲ μὴ προσγράψαντα, ἐπειδὰν τὰς εὐθύνας δῷ,
στεφανοῦν, καὶ ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ κελεῦσαι τὸν στέφα-
νον, κοινωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο τοῖς πεπολιτευμέ-
νοις, εἴτε ἄξιός εἰμι τοῦ στεφάνου, καὶ τῆς ἀναρρήσεως τῆς
ἐν τούτοις, εἴτε καὶ μή. ἔτι μέντοι καὶ τοὺς νόμους δεικ-
τέον εἶναί μοι δοκεῖ, καθ' οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν τούτῳ.

οὑτωσὶ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δικαίως, καὶ ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι. βαδιοῦμαι δ' ἐπ' αὐτὰ, ἃ πέπρακταί μοι, καί με μηδεὶς ὑπολάβῃ ἀπαρτᾶν τὸν λόγον τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς ἑλληνικὰς πράξεις, καὶ λόγους ἐμπέσω. ὁ γὰρ διώκων τοῦ ψηφίσματος τὸ λέγειν, καὶ πράττειν τὰ ἄριστά με, καὶ γεγραμμένος ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων λόγους οἰκείους, καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. εἶτα καὶ πολλῶν προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας, τὴν περὶ τὰς ἑλληνικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγώ. ὥστε καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι. ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι, καὶ δημηγορεῖν ἐμὲ προὔλαβε, καὶ κατέσχε φίλιππος, ἐάσω: οὐδὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ. ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ, διεκωλύθη, ταῦτα ἀναμνήσω: καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεονέκτημα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μέγα ὑπῆρξε φιλίππῳ, παρὰ γὰρ τοῖς ἕλλησιν οὐ τισὶν, ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως φορὰν προδοτῶν, καὶ δωροδόκων, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀνθρώπων συνέβη γενέσθαι καὶ τοσαύτην, ὅσην οὐδείς πω πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν: οὓς συναγωνιστὰς, καὶ συνεργοὺς λαβὼν, καὶ πρότερον κακῶς τοὺς ἕλληνας ἔχοντας πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ στασιαστικῶς, ἔτι χεῖρον διέθηκε, τοὺς μὲν ἐξαπατῶν, τοῖς δὲ διδοὺς, τοὺς δὲ πάντα τρόπον διαφθείρων: καὶ διέστησεν εἰς μέρη πολλὰ, ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν ἐκεῖνον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει, καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου, καὶ φυομένου κακοῦ τῶν ἁπάντων ἑλλήνων ὄντων, δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί προσῆκεν ἑλέσθαι πράττειν, καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ' ἐμοῦ λαβεῖν. ὁ γὰρ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας, εἰμὶ ἐγώ. πότερον αὐτὴν ἐχρῆν, αἰσχίνη,

τὸ φρόνημα ἀφελέσθαι, καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς, ἐν τῇ θετ-
ταλῶν, καὶ δολόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι φιλίππῳ
τὴν τῶν ἑλλήνων ἀρχὴν, καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ, καὶ
δίκαια ἀναιρεῖν; ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν; δεινὸν γὰρ ὡς ἀλη-
θῶς. ἃ δ' ἑώρα συμβησόμενα, εἰ μηδεὶς κωλύσει καὶ προαι-
σθανομένη, ὡς ἔοικεν, ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιιδεῖν γιγνόμενα;
ἀλλὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστα ἐπιτιμῶντα τοῖς πεπραγμέ-
νοις ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερίδος γενέσθαι τὴν πό-
λιν ἐβούλετ' ἄν: πότερον τῆς συναιτίας τῶν συμβεβηκό-
των τοῖς ἕλλησι κακῶν, καὶ αἰσχρῶν, ἧς ἂν θετταλοὺς, καὶ
τοὺς μετὰ τούτων εἴποι τις; ἢ τῆς περιεωρακυίας ταῦτα γι-
γνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν ἀρ-
κάδας, καὶ μεσσηνίους, καὶ ἀργείους θείημεν; ἀλλὰ καὶ
τούτων πολλοὶ, μᾶλλον δὲ πάντες χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχα-
σι. καὶ γὰρ, εἰ μὲν ὡς ἐκράτησε φίλιππος, ᾤχετ' εὐθὺς
ἀπιὼν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὑτοῦ συμ-
μάχων, μήτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας,
ὅμως ἦν ἄν τις κατὰ τῶν * οὐκ ἐναντιωθέντων οἷς ἔπρατ-
τεν ἐκεῖνος, μέμψις, καὶ κατηγορία. εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάν-
των τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν περιεί-
λετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας, ὅσων ἠδύνατο, πῶς
οὐχ ἁπάντων ἐνδοξότατα ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε, ἐμοὶ πει-
σθέντες; ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρχομαι. τί τὴν πόλιν αἰσχίνη προ-
σῆκε ποιεῖν ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυ-
τῷ κατασκευαζόμενον φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον ἔ-
δει λέγειν, ἢ γράφειν τὸν ἀθήνησιν ἐμέ; καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖ-
στον διαφέρει: ὃς συνῄδειν, ἐκ παντὸς μὲν τοῦ χρόνου μέχρι
τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνέβην, ἀεὶ
περὶ πρωτείων, καὶ τιμῆς, καὶ δόξης ἀγωνιζομένην τὴν πα-
τρίδα, καὶ πλείω σώματα, καὶ χρήματα ἀνηλωκυῖαν ὑπὲρ
φιλοτιμίας, καὶ τῶν ἅπασι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων, ἢ

τῶν ἄλλων ἑλλήνων, οἳ τὰ περὶ αὐτοὺς ἀναλώκασιν ἕκαστοι: ἑώρων δ᾽ αὐτὸν τὸν φίλιππον, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγὼν, ὑπὲρ ἀρχῆς, καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ, τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο ῥᾳδίως καὶ ἑτοίμως προϊέμενον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς, καὶ δόξης ζῆν. καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτό γε οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς τῷ μὲν ἐν πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γε ὄντι, καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι, καὶ τοῦτ᾽ εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι: ὑμῖν δὲ οὖσιν ἀθηναίοις, καὶ καθ᾽ ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήμαθ᾽ ὁρῶσι, τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχωρῆσαι φιλίππῳ. οὐδ᾽ ἂν εἷς ταῦτα φήσειε. λοιπὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα, πᾶσιν, οἷς ἐκεῖνος ἔπραττεν ἀδικῶν ὑμᾶς, ἐναντιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ᾽ ἐποιεῖτε μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑμεῖς, εἰκότως καὶ προσηκόντως. ἔγραφον δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ, καθ᾽ οὓς ἐπολιτευόμην χρόνους, ὁμολογῶ. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; ἤδη γάρ σε ἐρωτῶ: πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ἀμφίπολιν, πύδναν, ποτίδαιαν, ἁλόννησον, οὐδενὸς τούτων μέμνημαι. σέρριον δὲ, καὶ δορίσκον, καὶ τὴν πεπαρήθου πόρθησιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἡ πόλις ἠδικεῖτο, οὐδ᾽ εἰ γέγονεν, οἶδα. καίτοι σύ γ᾽ ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα, εἰς ἔχθραν ἐμβαλεῖν τουτουσί: εὐβούλου, καὶ ἀριστοφῶντος, καὶ διοπείθους τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄντων, οὐκ ἐμῶν: ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ, τι ἂν βουληθῇς. οὐδὲ νῦν περὶ τούτων ἐρῶ: ἀλλ᾽ ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικὴν, καὶ μεγάροις ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμβάνων ὠρεὸν, καὶ

ην ὑμῖν

κατασκάπτων πορθμὸν, καὶ καθιστὰς ἐν μὲν ὠρεῷ φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' ἐρετρίᾳ κλείταρχον· καὶ τὸν ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος, καὶ βυζάντιον πολιορκῶν, καὶ πόλεις ἑλληνίδας, *τινὰς μὲν ἀναιρῶν, εἰς τινας δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων· πότερον ταῦτα πάντα ποιῶν ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει, καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν ἑλλήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν, ἢ μή; εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν, ἀλλὰ τὴν μυσῶν λείαν καλουμένην, τὴν ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι ζώντων ἀθηναίων, καὶ ὄντων, περιείργασμαι μὲν ἐγὼ, περὶ τῶν *τοιούτων εἰπών. περιείργασται δ' ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσα ἐμοί. ἔστω δὲ ἀδικήματα πάντα ταῦτα ἃ πέπρακται, καὶ ἁμαρτήματα ἐμά. εἰ δὲ ἔδει τούτων τινὰ κωλυτὴν φανῆναι, τίνα ἄλλον, ἢ τὸν ἀθηναίων δῆμον προσήκει γενέσθαι; ταῦτα τοίνυν ἐπολιτευόμην ἐγώ· καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον, ἠναντιούμην, καὶ προλέγων, καὶ διδάσκων, μὴ προΐεσθαι ταῦτα φιλίππῳ. καὶ μὴν, τὴν εἰρήνην γε ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβὼν, οὐχ ἡ πόλις αἰσχίνη. φέρε δὴ αὐτὰ τὰ ψηφίσματα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, καὶ λέγε ἐφεξῆς. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων, τίς τίνος αἴτιός ἐστι, γενήσεται φανερόν. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος νεοκλέους μηνὸς βοηδρομιῶνος ἐκκλησίας συγκλήτου ὑπὸ στρατηγῶν συναχθείσης, εὔβουλος μνησιθέου κύπριος εἶπεν· ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄρα λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομπὴν εἰς ἑλλήσποντον, ὁ παρὰ φιλίππου στρατηγὸς ἀμύντας καταγήοχεν εἰς μακεδονίαν, καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις, καὶ τοὺς στρατηγοὺς, ὅπως ἡ βουλὴ συναχθῶσι, καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς

φίλιππον· οἱ παραγενόμενοι διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ πλοῖα, καὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ εἰ μὲν δι᾽ ἄγνοιαν ταῦτα πεπόηκεν ὁ ἀμύντας, ὅτι οὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδὲν αὐτῷ· εἰ δέ τι πλημμελοῦντα περὶ τὰ ἐπεσταλμένα λαβὼν, ὅτι ἐπισκεψάμενοι ἀθηναῖοι ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν, ἢ ὁ ἀποστείλας, ἢ ὁ ἀπεσταλμένος· καὶ τοῦτο γράψαι λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ δῆμος, βουλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν. τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα εὔβουλος ἔγραψεν, οὐκ ἐγώ. τὸ δ᾽ ἐφεξῆς, ἀριστοφῶν· εἶθ᾽ ἡγήσιππος· εἶτα ἀριστοφῶν πάλιν· εἶτα φιλοκράτης· εἶτα κηφισοφῶν· εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι. ἐγὼ δ᾽ οὐδὲν περὶ τούτων. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ νεοκλέους ἄρχοντος βοηδρομιῶνος ἔνῃ καὶ νέᾳ βουλῆς γνώμῃ πρυτάνεις καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτιζον, τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντες, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἑλέσθαι πρὸς φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς, καὶ ἐντολὰς δοῦναι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματα· καὶ εἵλοντο τούσδε· κηφισοφῶντα κλέωνος ἀναφλύστιον, δημόκριτον δημοφῶντος ἀναγυράσιον, πολύκριτον ἀπημάντου κοθωκίδην. πρυτανεία φυλῆς ἱπποθοωντίδος. ἀριστοφῶν κολυττεὺς πρόεδρος εἶπεν. Ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω καὶ σὺ δεῖξον αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα, αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου. ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοις· εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρέσχου. καὶ μὴν οὐδὲ ὁ φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶταί με ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. λέγε δ᾽ αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ φιλίππου.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ, καὶ

τῷ δήμῳ χαίρειν. Παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ' ὑμῶν πρεσβευταὶ Κηφισοφῶν, καὶ Δημόκριτος, καὶ Πολύκριτος διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως, ὧν ἐναυάρχει Λαομέδων. καθόλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔσεσθαι, εἰ οἴεσθέ με λανθάνειν, ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα, πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς Λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ Σηλυμβριανοῖς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ κειμέναις ἡμῖν συνθήκαις, καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυάρχῳ ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων, καὶ ἑτέρων ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βουλομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς ἐμὲ φιλίας τὸν πόλεμον ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντελεῖσθαι, ἢ τοῖς Σηλυμβριανοῖς βοηθῆσαι. καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον πρόσοδον ἔσεσθαι. οὐ μέντοι μοι δοκεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν οὔθ' ὑμῖν, οὔτ' ἐμοί. διὸ περὶ τά τε νῦν κατηχθέντα πλοῖα πρὸς ὑμᾶς ἀφίημι ὑμῖν. καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν κακοήθως πολιτεύεσθαι, ἀλλ' ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ διαφυλάττειν τὴν εἰρήνην. Εὐτυχεῖτε. Ἐνταῦθα οὐδαμοῦ Δημοσθένην γέγραφεν: οὐδ' αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ. τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται; ὅτι τῶν ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν ἑαυτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ γέγραφε: τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγώ, καὶ τούτοις ἠναντιούμην. καὶ πρῶτον μὲν τὴν εἰς Πελοπόννησον πρεσβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς Πελοπόννησον παρεδύετο: εἶτα τὴν εἰς Εὔβοιαν, ἡνίκα Εὐβοίας ἥπτετο: εἶτα τὴν ἐπ' Ὠρεὸν ἔξοδον οὐκέτι πρεσβείαν, καὶ τὴν εἰς Ἐρέτριαν, ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν ταύταις ταῖς πόλε-

σι κατέστησε. μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ' οὓς χεῤῥόνησος ἐσώθη, καὶ βυζάντιον, καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι. ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δόξαι, τιμαί, στέφανοι, χάριτες παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ἐγίγνοντο: τῶν δὲ ἀδικουμένων τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν, ἡ σωτηρία περιεγένετο: τοῖς δ' ὀλιγωρήσασι τὸ πολλάκις ὧν ὑμεῖς προείπατε, μεμνῆσθαι καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις εἶναι. πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν, ἃ προείπατε αὐτοῖς. καὶ μὴν, ὅτι πολλὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδωκε φιλιστίδης ὥστ' ἔχειν ὠρεόν: πολλὰ δὲ κλείταρχος, ὥστ' ἔχειν ἐρέτριαν: πολλὰ δ' αὐτὸς ὁ φίλιππος, ὥστε ταῦθ' ὑπάρχειν ἐφ' ὑμᾶς αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐξελέγχεσθαι, μηδὲ ἃ ποιῶν ἠδίκει, μηδένα ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς ἀγνοεῖ καὶ πάντων ἥκιστα, σύ. οἱ γὰρ παρὰ τοῦ κλειτάρχου, καὶ τοῦ φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ' ἀφικνούμενοι παρὰ σοὶ κατέλυον αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν. οὓς ἡ μὲν πόλις ὡς ἐχθροὺς, καὶ οὔτε δίκαια, οὔτε συμφέροντα λέγοντας ἀπήλασε: σοὶ δ' ἦσαν φίλοι. οὐ τοίνυν ἐπράχθη τούτων οὐδὲν, ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ λέγων, ὡς σιωπῶ μὲν λαβὼν, βοῶ δ' ἀναλώσας. ἀλλ' οὐ σύ γε: ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσῃ δὲ οὐδέ ποτε, ἐὰν μή σε οὗτοι παύσωσιν ἀτιμώσαντες τήμερον. στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ ἐπὶ τούτοις τότε, καὶ γράψαντος ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβὰς, ἅσπερ οὑτοσὶ κτησιφῶν νῦν γέγραφε, καὶ ἀναῤῥηθέντος ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου κηρύγματος ἤδη μοι τούτου γιγνομένου, οὔτ' ἀντεῖπεν αἰσχίνης παρὼν, οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο, καί μοι λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Επὶ χαιρωνίδου ἡγήμονος ἄρχοντος γαμηλιῶνος ἕκτῃ,

ἀπιόντος φυλῆς πρυτανευούσης λεοντίδος, ἀριστόνικος φρε-
άῤῥιος, εἶπεν· ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς
πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται τῷ δήμῳ τῶν ἀθη-
ναίων, καὶ πολλοῖς τῶν συμμάχων, καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῷ
παρόντι καιρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων, καὶ τινας
τῶν ἐν τῇ εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, καὶ διατελεῖ εὔνους
ὢν τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ λέγει, καὶ πράττει ὅ, τι
ἂν δύνηται, ἀγαθὸν ὑπέρ τε αὐτῶν ἀθηναίων καὶ τῶν
ἄλλων ἑλλήνων, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθη-
ναίων ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, καὶ
στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον
ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγο-
ρεύσεως τοῦ στεφάνου ἐπιμεληθῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυ-
λὴν, καὶ τὸν ἀγωνοθέτην· εἶπεν ἀριστόνικος φρεάῤῥιος.
Ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν οἶδέ τινα αἰσχύνην συμβᾶσαν τῇ πόλει
διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα, ἢ χλευασμὸν, ἢ γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος
ἔφη συμβήσεσθαι, ἐὰν ἐγὼ στεφανῶμαι; καὶ μὴν, ὅταν ᾖ νέα
καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πράγματα, ἐάν τε καλῶς ἔχῃ, χά-
ριτος τυγχάνει· ἐάν θ' ὡς ἑτέρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοί-
νυν ἐγὼ χάριτος τετυχηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως, οὐδὲ
τιμωρίας. οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων ἐν οἷς
ταῦτ' ἐπράχθη, πάντας ἀνωμολόγημαι τοὺς χρόνους τὰ
ἄριστα πράττειν τῇ πόλει· τῷ νικᾶν. ὅτ' ἐβουλεύεσθε, λέγων,
καὶ γράφων· τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα, καὶ στεφά-
νους ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει, καὶ ἐμοὶ, καὶ πᾶσιν ὑμῖν γενέσθαι·
τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς, καὶ προσόδους, ὡς ἀγαθῶν τούτων
ὄντων, ὑμᾶς πεποιῆσθαι. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς εὐβοίας ὁ
φίλιππος ἐξηλάθη, τοῖς μὲν ὅπλοις ὑφ' ὑμῶν, τῇ δὲ πολι-
τείᾳ καὶ τοῖς ψηφίσμασι, κἂν διαῤῥαγῶσί τινες τούτων,
ὑπ' ἐμοῦ, ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐζήτει·
ὁρῶν δ' ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώπων πλείστῳ χρώμεθα ἐ-

πεισάκτῳ, βουλόμενος τῆς σιτοπομπείας κύριος γενέσθαι, παρελθὼν ἐπὶ θράκης, βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον· ὡς δ᾽ οὐκ ἤθελον, οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις ἔφασαν τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι λέγοντες ἀληθῆ, χάρακα βαλόμενος πρὸς τῇ πόλει καὶ μηχανήματ᾽ ἐπιστήσας, ἐπολιόρκει. τούτων δὲ γιγνομένων, ὅ τι μὲν προσῆκε ποιεῖν ὑμᾶς, οὐκέτ᾽ ἐρωτήσω· δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν· ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθήσας τοῖς βυζαντίοις, καὶ σώσας αὐτούς; τίς ὁ κωλύσας τὸν ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους; ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. τὸ δ᾽ ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ᾽ ὁ τῇ πόλει λέγων, καὶ γράφων, καὶ πράττων καὶ ἁπλῶς ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς δούς; ἐγώ. ἀλλὰ μὴν, ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησεν ἅπαντας, οὐκ ἔτ᾽ ἐκ λόγου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ᾽ ἔργῳ πεπείρασθε. ὁ γὰρ τότε ἐνστὰς πόλεμος, ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις, καὶ εὐωνοτέροις διῆγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοὶ ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσιν· ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μὴ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε, μὴ δὲ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄρηνται. λέγε δ᾽ αὐτοῖς καὶ τοὺς βυζαντίων στεφάνους, καὶ τοὺς τῶν περινθίων, οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν πόλιν.

ψήφισμα βυζαντίων.

Ἐπὶ ἱερομνάμονος βοσπορίχω, δαμάγητος ἐν ταλίᾳ ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥήτραν· ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ἔν τε τοῖς προγενομένοις καιροῖς εὐνοέων διατελεῖ βυζαντίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ συγγενέσι περινθίοις, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας * χρείας παρέσχηται, ἔν τε τῷ παρεστακότι καιρῷ, φιλίππου τῶ μακεδόνος ἐπιστρατεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν, καὶ τὰν πόλιν, ἐπ᾽ ἀναστάσει βυζαντίων, καὶ περινθίων, καὶ τὰν χώραν δαΐοντος, καὶ

δενδροκοπέοντος, βωηθήσας πλοίοισιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ σίτῳ, καὶ βέλεσι, καὶ ὁπλίταις, ἐξείλετο ἄμμε ἐκ τῶν μεγάλων κινδύνων καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν. καὶ τὼς νόμως, καὶ τὼς τάφως: δεδόχθαι τῷ δάμῳ τῷ βυζαντίων, καὶ περινθίων, ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν, *κτᾶσιν γᾶς, καὶ οἰκείαν προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι * ποτὶ τὰν θόλον, ποτὶ τὰν βωλὰν, καὶ τὸν δᾶμον πρὰ τοῖς περὶ τὰ ἱερά: καὶ τοῖς κατοικεῖν ἐθέλουσι τὰν πόλιν, ἀλειτουργήτοις εἶμεν πᾶσαν πρὸς τὰν λειτουργίαν: στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς ἑκκαιδεκαπήχεις ἐν τῷ βοσπόρῳ, στεφανούμενον τὸν δᾶμον τῶν ἀθηναίων ὑπὸ τῷ δάμω τῶν βυζαντίων καὶ περινθίων: ἀποστεῖλαι δὲ καὶ * θεωρειοῦσιν ἐς τὰς ἐν τῇ ἑλλάδι πανηγύριας, ἴσθμια, καὶ νέμεα, καὶ ὀλύμπια, καὶ πύθια, καὶ ἀνακαρύξαι τὸν στέφανον, ᾧ στεστεφάνωται ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ὑφ᾽ ἡμῶν, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ ἕλληνες πάντες ἀθηναίων ἀρετὰν, καὶ τὰν βυζαντίων, καὶ περινθίων εὐχαριστίαν. λέγε καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἐν χερρονήσῳ στεφάνους.

ψήφισμα, χερρονησιτῶν.

Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες σηστὸν, ἐλαιοῦντα, μάδυτον, ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ, ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα: καὶ χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ δήμου ἀθηναίων, ὅτι πάντων μέγιστον ἀγαθῶν πέπραχεν αἴτιος γέγονε χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς φιλίππου, καὶ ἀποδοὺς, τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά: καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ οὐκ ἐλλείψει εὐχαριστῶν, καὶ ποιῶν ὅ, τι ἂν δύνηται ἀγαθόν. ταῦτα ἐψηφίσαντο ἐν τῷ κοινῷ βουλευτηρείῳ. Οὐκοῦν, οὐ μόνον τὸ χερρόνησον, καὶ βυζάντιον σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν ἑλλήσποντον ὑπὸ φιλίππῳ γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμᾶσθαι τὴν πόλιν ἐκ τούτων, ἡ

προαίρεσις ἡ ἐμὴ, καὶ ἡ πολιτεία διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξε τήν τε τῆς πόλεως καλοκαγαθίαν, καὶ τὴν φιλίππου κακίαν. ὁ μὲν γὰρ φίλος, καὶ σύμμαχος ὢν τοῖς βυζαντίοις, πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶτο ὑπὸ πάντων. οὗ, τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον, ἢ μιαρώτερον; ὑμεῖς δ' οἱ καὶ μεμψάμενοι πολλὰ, καὶ δίκαια ἂν ἐκείνοις εἰκότως περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνησικακοῦντες, οὐδὲ προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ σώζοντες ἐφαίνεσθε: ἐξ ὧν δόξαν, εὔνοιαν, παρὰ πάντων ἐκτᾶσθε. καὶ μὴν, ὅτι πολλοὺς μὲν ἐστεφανώκατε ἤδη τῶν πεπολιτευμένων, ἅπαντες ἴσασι: δι' ὅν τινα δὲ ἄλλον ἡ πόλις ἐστεφάνωται, σύμβουλον λέγω, καὶ ῥήτορα, πλὴν δι' ἐμὲ, οὐδ' ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι. ἵνα τοίνυν, καὶ τὰς βλασφημίας, ἃς κατὰ τῶν εὐβοέων, καὶ τῶν βυζαντίων ἐποιήσατο, εἴ τι δυσχερὲς αὐτοῖς ἐπέπρακτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομιμνήσκων, συκοφαντίας οὔσας ἐπιδείξω, μὴ μόνον τῷ ψευδεῖς εἶναι, τοῦτο μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι: ἀλλὰ καὶ τῷ, εἰ τὰ μάλιστ' ἦσαν ἀληθεῖς, οὕτως, ὡς ἐγὼ κέχρημαι τοῖς πράγμασιν, συμφέρειν χρήσασθαι, ἓν, ἢ δύο βούλομαι τῶν καθ' ὑμᾶς πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξελθεῖν, καὶ ταῦτ' ἐν βραχέσι. καὶ γὰρ ἄνδρα ἰδίᾳ, καὶ πόλιν κοινῇ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ δεῖ τὰ λοιπὰ πειρᾶσθαι πράττειν. ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λακεδαιμονίων γῆς, καὶ θαλάττης ἀρχόντων, καὶ τὰ κύκλῳ τῆς ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμοσταῖς, καὶ φρουραῖς, εὔβοιαν, τάναγραν, τὴν βοιωτίαν ἅπασαν, μέγαρα, αἴγιναν, κλεωνὰς, τὰς ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετε εἰς ἁλίαρτον, καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς κόρινθον, τῶν τότε ἀθηναίων πολλὰ ἂν ἐχόντων μνησικακῆσαι, καὶ κορινθίοις, καὶ θηβαίοις τῶν περὶ τὸν δεκελεικὸν πό-

λεμον πεπραχότων· ἀλλ' οὐκ ἐποίουν τοῦτο οὐδ' ἐπ' αὐτούς. καί
τοι τότε ταῦτα ἀμφότερα αἰσχύνη, οὔθ' ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐ-
ποίουν, οὔτε ἀκίνδυνα ἑώρων· ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα προΐεντο τοὺς
καταφεύγοντας ἐφ' ἑαυτούς· ἀλλ' ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τι-
μῆς ἤθελον τοῖς δεινοῖς αὑτοὺς διδόναι ὀρθῶς καὶ καλῶς
βουλευόμενοι. πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ
βίου ὁ θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὑτὸν καθείρξας τη-
ρῇ· δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς
καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ὅ,
τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ, γενναίως. ταῦτ' ἐποίουν οἱ ἡμέτεροι πρό-
γονοι, ταῦθ' ὑμῶν οἱ πρεσβύτεροι· οἳ Λακεδαιμονίους οὐ φί-
λους ὄντας οὐδ' εὐεργέτας, ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν
ἠδικηκότας καὶ μεγάλα, ἐπειδὴ Θηβαῖοι κρατήσαντες ἐν
Λεύκτροις ἀνελεῖν ἐπεχείρουν, διεκωλύσατε, οὐ φοβηθέντες
τὴν τότε Θηβαίοις ῥώμην, καὶ δόξαν ὑπάρχουσαν, οὐδ' ὑπὲρ
οἷα πεποιηκότων ἀνθρώπων κινδυνεύσετε διαλογισάμενοι·
καὶ γάρ τοι πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐδείξατε ἐκ τούτων, ὅτι κἂν
ὁτιοῦν τις εἰς ὑμᾶς ἐξαμάρτῃ, τούτῳ τὴν ὀργὴν εἰς τἆλλα
ἔχετε· ἂν δ' ὑπὲρ σωτηρίας, ἢ ἐλευθερίας κίνδυνός τις
αὐτοὺς καταλαμβάνῃ, οὔτε μνησικακήσετε, οὔτε ὑπολο-
γιεῖσθε. καὶ οὐκ ἐπὶ τούτων μόνον οὕτως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πά-
λιν σφετεριζομένων Θηβαίων τὴν Εὔβοιαν, οὐ περιείδετε·
οὐδ' ὧν ὑπὸ Θεμίσωνος, καὶ Θεοδώρου περὶ Ὠρωπὸν ἠδική-
θητε, ἀνεμνήσθητε· ἀλλ' ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις, τῶν ἐθελον-
τῶν τριηράρχων τότε πρῶτον γενομένων τῇ πόλει, ὧν εἷς ἦν
ἐγώ. ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων. καί τοι, καλὸν μὲν ἐποιήσατε
καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον· πολλῷ δ' ἔτι τούτου κάλλιον, τὸ κα-
ταστάντες κύριοι καὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν πόλεων, ἀπο-
δοῦναι ταῦτα δικαίως αὐτοῖς τοῖς ἐξημαρτηκόσιν εἰς ὑμᾶς,
μηδὲν ὧν ἠδίκησθε, ἐν οἷς ἐπιστεύθητε, ὑπολογισάμενοι. μυ-
ρία τοίνυν ἔτ' ἔχων εἰπεῖν παραλείπω, ναυμαχίας, ἐξό-

δους, πεζὰς στρατείας, καὶ πάλαι γεγονυίας, καὶ νῦν ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν: ἃς ἁπάσας ἡ πόλις τῆς τῶν ἄλλων ἕνεχ' ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας πεποίηται. εἶτα ἐγὼ τεθεωρηκὼς ἐν τοσούτοις, καὶ τοιούτοις τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλλοις συμφερόντων ἐθέλουσαν ἀγωνίζεσθαι, ὑπὲρ αὐτῆς τρόπον τινὰ τῆς συμβουλῆς οὔσης, τί ἔμελλον κελεύσειν, ἢ τί συμβουλεύσειν αὐτῇ ποιεῖν; μνησικακήσειν νὴ δία πρὸς τοὺς βουλομένους σώζεσθαι, καὶ προφάσεις ζητεῖν, δι' ἃς ἅπαντα προησόμεθα τὰ συμφέροντα; καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα; ἐπεὶ τό γε ἔργον, οὐκ ἂν ἐποιήσατε ὑμεῖς, ἀκριβῶς οἶδα ἐγώ. εἰ γὰρ ἠβούλεσθε, τί ἦν ἐμποδών; οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτα ἐροῦντες οὗτοι; βούλομαι τοίνυν ἐπανελθεῖν ἐφ' ἃ τούτων ἑξῆς ἐπολιτευόμην, καὶ σκοπεῖτε ἐν τούτοις πάλιν αὖ, τί τὸ τῇ πόλει βέλτιστον ἦν. ὁρῶν γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τοὺς μὲν πλουσίους ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γιγνομένους, τοὺς δὲ μέτρια, ἢ μικρὰ κεκτημένους τῶν πολιτῶν, τὰ ὄντα ἀπολλύντας, ἔτι δ' ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων τὴν πόλιν τῶν καιρῶν, ἔθηκα νόμον, καθ' ὃν τοὺς μὲν τὰ δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας ἔπαυσα ἀδικουμένους: τῇ πόλει, δ' ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα. καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον παρανόμων, εἰς ὑμᾶς εἰσῆλθον, καὶ ἀπέφυγον, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων οὐκ ἔλαβε. καίτοι πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμοριῶν, ἢ τοὺς δευτέρους, καὶ τρίτους οἴεσθέ μοι διδόναι, ὥστε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναί με τὸν νόμον τοῦτον; εἰ δὲ μή, καταβαλόντα με ἐᾶν ἐν ὑπωμοσίᾳ; τοσαῦτα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅσα ὀκνήσαιμ' ἂν πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. καὶ ταῦτ' εἰκότως ἔπραττον ἐκεῖνοι. ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκκαίδεκα λειτουργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρά, καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι: τοὺς δ' ἀπόρους

τῆς πολιτείας ἐπιτρίβουσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐμοῦ νόμου, τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον τιθέναι· καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος καὶ δέκατος ὢν πρότερον συντελής· οὐδὲ γὰρ τριηράρχους ἐπωνόμαζον ἑαυτοὺς, ἀλλὰ συντελεῖς. ὥστε δὴ ταῦτα λυθῆναι, καὶ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκασθῆναι, οὐκ ἔσθ᾽ ὅ,τι οὐκ ἐδίδοσαν. καί μοι λέγε πρῶτον καὶ τὸ ψήφισμα, καθ᾽ ὃ εἰσῆλθον τὴν γραφήν. εἶτα τοὺς καταλόγους τόν τε ἐκ τοῦ προτέρου νόμου, καὶ τὸν κατὰ τὸν ἐμόν. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος πολυκλέους μηνὸς βοηδρομιῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα φυλῆς πρυτανευούσης ἱπποθοωντίδος δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἰσήνεγκε νόμον εἰς τὸ τριηραρχικὸν ἀντὶ τοῦ προτέρου, καθ᾽ ὃν αἱ συντέλειαι ἦσαν τῶν τριηράρχων. καὶ ἐπεχειροτόνησεν ἡ βουλὴ, καὶ ὁ δῆμος. καὶ ἀπήνεγκε παρανόμων γραφὴν δημοσθένει πατροκλῆς φλυεύς· καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐ λαβὼν ἀπέτισε τὰς πεντακοσίας δραχμάς. φέρε δὴ καὶ τὸν καλὸν κατάλογον.

Κατάλογος.

Τοὺς τριηράρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη συνεκκαίδεκα ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συντελειῶν, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τετταράκοντα, ἐπὶ ἴσον τῇ χορηγίᾳ χρωμένους. φέρε δὴ παρὰ τοῦτον τὸν ἐκ τοῦ ἐμοῦ νόμου κατάλογον.

Κατάλογος.

Τοὺς τριηράρχους αἱρεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπὸ τῆς οὐσίας κατὰ τίμησιν, ἀπὸ ταλάντων δέκα. ἐὰν δὲ πλειόνων ἡ οὐσία ἀποτετιμημένη ᾖ χρημάτων, κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν, ἕως τριῶν πλοίων, καὶ ὑπηρετικοῦ ἡ λειτουργία ἔστω. κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἀναλογίαν ἔστω, καὶ οἷς ἐλάττον οὐσία ἐστὶ τῶν δέκα ταλάντων, εἰς συντέλειαν συναγομένοις εἰς τὰ δέκα τάλαντα. Ἆρά γε μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν δοκῶ,

ἢ μικρὰ ἀναλῶσαι, τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλούσιοι;
οὐ τοίνυν μόνον τῷ μὴ καθυφεῖναι ταῦτα σεμνύνομαι, οὐ-
δὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ συμφέροντα θεῖ-
ναι τὸν νόμον, καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δεδωκέναι. πάντα γὰρ
τὸν πόλεμον τῶν ἀποστόλων γιγνομένων κατὰ τὸν νόμον
τὸν ἐμόν, οὐχ ἱκετηρίαν ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώπο-
τε ὡς ἀδικούμενος παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐν μουνυχίᾳ ἐκαθέζετο,
οὐχ ὑπὸ τῶν ἀποστολέων ἐδέθη· οὐ τριήρης οὔτ' ἔξω * κα-
ταλειφθεῖσα ἀπώλετο τῇ πόλει, οὔτ' αὐτοῦ ἀπελείφθη οὐ
δυναμένη ἀνάγεσθαι. καί τοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους
ἅπαντα ταῦτα ἐγίγνετο. τὸ δ' αἴτιον ἐν τοῖς πένησιν ἦν, τὸ
λειτουργεῖν μὴ δύνασθαι. πολλὰ δὴ τὰ ἀδύνατα συνέ-
βαινεν. ἐγὼ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήνεγκα
τὰς τριηραρχίας. πάντ' οὖν τὰ δέοντα ἐγίγνετο. καὶ μήν,
καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἄξιός εἰμι ἐπαίνου τυχεῖν, ὅτι πάντα
τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πολιτεύματα, ἀφ' ὧν ἅμα δόξαι,
καὶ τιμαί, καὶ δυνάμεις συνέβαινον τῇ πόλει. βάσκανον
δὲ καὶ πικρόν, καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πολίτευμα ἐμόν,
οὐδὲ ταπεινόν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀνάξιον. ταὐτὸ τοίνυν
ἦθος ἔχων ἔν τε τοῖς κατὰ τὴν πόλιν πολιτεύμασι, καὶ
ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς φανήσομαι. οὔτε γὰρ ἐν τῇ πόλει τὰς
παρὰ τῶν πλουσίων χάριτας μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν πολλῶν δί-
καια εἱλόμην, οὔτ' ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς τὰ φιλίππου δῶρα
καὶ τὴν ξενίαν ἠγάπησα, ἀντὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς ἕλλησι
συμφερόντων. Ἡγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναί μοι περὶ
τοῦ κηρύγματος εἰπεῖν, καὶ τῶν εὐθυνῶν. τὸ γὰρ ὡς τὰ ἄ-
ριστά τε ἔπραττον, καὶ διὰ παντὸς εὔνους εἰμί, καὶ πρόθυ-
μος εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων δεδηλῶσθαί
μοι νομίζω. καί, τοι τὰ μέγιστά γε τῶν πεπολιτευμένων,
καὶ πεπραγμένων ἐμαυτῷ παραλείπω, ὑπολαμβάνων
πρῶτον μὲν ἐφεξῆς τοὺς περὶ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου λόγους

ἀποδοῦναί με δεῖν. εἶτα κἂν μηδὲν εἴπω περὶ τῶν λοιπῶν πολιτευμάτων, ὁμοίως παρ' ὑμῶν ἑκάστου τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι. τὸν μὲν οὖν λόγον, ὃν οὗτος ἄνω καὶ κάτω * διακυκῶν ἔλεγε περὶ τῶν παραγεγραμμένων νόμων, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς οἶμαι ὑμᾶς μανθάνειν, οὔτ' αὐτὸς ἠδυνάμην συνεῖναι τοὺς πολλούς. ἁπλῶς δὲ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν περὶ τῶν δικαίων διαλέξομαι. τοσούτου γὰρ δέω λέγειν ὡς οὐκ εἰμὶ ὑπεύθυνος, ὃ νῦν οὗτος πολλάκις διέβαλλε καὶ διωρίζετο, ὥσθ' ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολογῶ, ὧν ἢ διακεχείρικα, ἢ πεπολίτευμαι παρ' ὑμῖν. ὧν μέντοι γε ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπαγγειλάμενος δέδωκα τῷ δήμῳ, οὐδεμίαν ἡμέραν ὑπεύθυνος εἶναί φημι, ἀκούεις αἰσχίνη; οὐδὲ ἄλλον οὐδένα, οὐδ' ἂν τῶν ἐννέα ἀρχόντων τις ἂν τύχῃ. τίς γάρ ἐστι νόμος τοσαύτης ἀδικίας, καὶ μισανθρωπίας μεστός, ὥστε τὸν δόντα τι τῶν ἰδίων, καὶ ποιήσαντα πρᾶγμα φιλάνθρωπον, καὶ φιλόδωρον, τῆς χάριτος μὲν ἀποστερεῖν, εἰς δὲ τοὺς συκοφάντας ἄγειν, καὶ τούτους ἐπὶ τὰς εὐθύνας ὧν ἔδωκεν, ἐφιστάναι; οὐδὲ εἷς δήπου. εἰ δέ φησιν οὗτος, δειξάτω, κἀγὼ στέρξω, καὶ σιωπήσομαι. ἀλλ' οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ἀλλ' οὗτος συκοφαντῶν, ὅτι ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τότε ὢν ἐπέδωκα τὰ χρήματα, ἐπῄνεσεν αὐτόν, φησιν, ἡ βουλὴ ὑπεύθυνον ὄντα. οὐ περὶ τούτων γε οὐδενός, ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐπέδωκα, ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς ἦσθα, φησι. καὶ διὰ τοῦτό γε ὀρθῶς ἐπῃνούμην, ὅτι τὰ ἀνηλωμένα ἐπέδωκα, καὶ οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξετασόντων προσδεῖται: ἡ δὲ δωρεὰ χάριτος καὶ ἐπαίνου δικαία ἐστὶ τυγχάνειν. διόπερ ταῦτ' ἔγραψεν ὅδε περὶ ἐμοῦ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτα ἔχει, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἤθεσιν ὥρισται, ἐγὼ ῥαδίως πολλαχόθεν δείξω. πρῶτον μὲν γὰρ ναυσικλῆς στρατηγῶν ἐφ' οἷς ἀπὸ

τῶν ἰδίων προϊέντα, πολλάκις ἐστεφάνωται ὑφ' ὑμῶν. εἶθ' ὁ τὰς ἀσπίδας διότιμος ἔδωκε, καὶ πάλιν χαρίδημος, ἐστεφανοῦντο. εἶθ' οὗτος νεοπτόλεμος πολλῶν ἔργων ἐπιστάτης ὤν, ἐφ' οἷς ἐπέδωκε, τετίμηται. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τινὰ ἀρχὴν ἄρχοντι ἢ διδόναι τὰ ἑαυτοῦ τῇ πόλει διὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐξέσται, ἢ τῶν δοθέντων αὐτὶ τοῦ κομίσασθαι χάριν εὐθύνας ὑφέξειν. ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημένα, αὐτὰ λαβών. Λέγε.

Ψήφισμα.

Ἄρχων ἦν δημόνικος φλυεὺς, βοηδρομιῶνος ἕκτῃ μετ' εἰκάδα, [redacted] γνώμῃ βουλῆς, καὶ δήμου καλλίας φρεάρριος εἶπεν: ὅτι δοκεῖ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι ναυσικλέα τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ὅτι ἀθηναίων ὁπλιτῶν δισχιλίων ὄντων ἐν ἴμβρῳ, καὶ βοηθούντων τοῖς κατοικοῦσιν ἀθηναίων τὴν νῆσον, οὐ δυναμένου φιλάλωνος τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως κεχειροτονημένου διὰ τοὺς χειμῶνας πλεῦσαι, καὶ μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἔδωκε, καὶ οὐκ εἰσέπραξε τὸν δῆμον: καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς.

Ψήφισμα.

Εἶπε καλλίας φρεάρριος πρυτάνεων λεγόντων βουλῆς γνώμῃ: ἐπειδὴ χαρίδημος ὁ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν ἀποσταλεὶς εἰς σαλαμῖνα, καὶ διότιμος ὁ ἐπὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχῃ τῶν στρατιωτῶν τινων ὑπὸ τῶν πολεμίων σκυλευθέντων, ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων καθώπλισαν τοὺς νεανίσκους ἀσπίσιν ὀκτακοσίαις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι χαρίδημον, καὶ διότιμον χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι, καὶ διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς: τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας,

ξων, ὥσπερ ἐξ ἁμάξης, ἃ σοὶ καὶ τῷ σῷ γένει πρόσεστιν, οὐκ ἐμοί. καί τοι καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες, ἀθηναῖοι ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι: τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν ἀδικήματ᾽ ἔχειν, ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι: τὴν δὲ λοιδορίαν, βλασφημίας, ἃς κατὰ τὴν αὑτῶν φύσιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβαίνει λέγειν. οἰκοδομῆσαι δὲ τοὺς προγόνους ταυτὶ τὰ δικαστήρια ὑπείληφα, οὐχ ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα ἀπὸ τῶν ἰδίων, κακῶς τἀπόρρητα λέγωμεν ἀλλήλους, ἀλλ᾽ ἵνα ἐξελέγχωμεν, ἐάν τις ἠδικηκώς τι τυγχάνῃ τὴν πόλιν. ταῦτα τοίνυν εἰδὼς αἰσχίνης οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ πομπεύειν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἵλετο. οὐ μὴν οὐδ᾽ ἐνταῦθα ἔλαττον ἔχων δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν. ἤδη δὲ ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πότερόν σε τίς αἰσχίνη τῆς πόλεως ἐχθρὸν, ἢ ἐμὸν εἶναι φῇ; ἐμὸν δηλονότι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ᾽ ἐμοῦ δίκην κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν εἴπερ ἠδίκουν, ἐξέλιπες ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς γραφαῖς, ἐν ταῖς ἄλλαις κρίσεσιν: οὗ δ᾽ ἐγὼ μὲν ἀθῷος ἅπασι, τοῖς νόμοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προθεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ πάντων πολλάκις τούτων πρότερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξελεγχθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ᾽ ἢ πλέον ἢ ἔλαττον ἀνάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς δόξης, ἐνταῦθα ἀπήντηκας. ὅρα, μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ᾖς, * ἐμὸς δὲ προσποιῇ. ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται: δεῖ δέ με ὡς ἔοικε, καίπερ οὐ φιλολοίδορον ὄντα φύσει, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας εἰρημένας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὢν, καὶ τίνων, ῥᾳδίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν, καὶ λόγους τινὰς * διασύρει, αὐτὸς εἰρηκὼς ἃ τίς οὐκ ἂν ὤκνησε τῶν μετρίων ἀνθρώπων φθέγξασθαι; εἰ γὰρ αἰακὸς, ἢ ῥαδά-

μανθυς ἢ μίνως ἦν ὁ κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμολό-
γος, περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος γραμματεὺς, οὐκ ἂν αὐ-
τὸν οἶμαι τοιαῦτ' εἰπεῖν, οὐδ' ἂν οὕτως ἐπαχθεῖς λόγους
πορίσασθαι, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ βοῶντα ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ
ἀρετὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα: καὶ πάλιν σύνεσιν καὶ παιδείαν
ἐπικαλούμενον, ᾗ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ διαγινώσκε-
ται. ταῦτα γὰρ δήπουθεν ἠκούετ' αὐτοῦ λέγοντος. σοὶ δὲ
ἀρετῆς ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς τίς μετουσία, ἢ μὴ τοιού-
των, τίς διάγνωσις; πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς ἀξιωθέντι;
ποῦ δὲ παιδείας σοι θέμις μνησθῆναι, ἧς τῶν μὲν ὡς ἀλη-
θῶς τετυχηκότων οὐδ' ἂν εἷς εἴποι περὶ αὑτοῦ τοιοῦτον
οὐδὲν, ἀλλὰ κἂν ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειε: τοῖς δ' ἀπο-
λειφθεῖσι μὲν ὥσπερ σὺ, προσποιουμένοις δὲ ὑπ' ἀναισθη-
σίας, τὸ τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖν ὅταν λέγωσιν, οὐ τὸ
δοκεῖν *τιούτοις εἶναι περίεστιν. Οὐκ ἀπορῶν δ' ὅ,τι χρὴ
περὶ σοῦ, καὶ τῶν σῶν εἰπεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ:
πότερ' ὡς ὁ πατήρ σου τρόμης ἐδούλευε παρ' ἐλπίᾳ τῷ πρὸς
τῷ θησείῳ διδάσκοντι γράμματα χοίνικας παχείας ἔχων
καὶ ξύλον: ἢ ὡς ἡ μήτηρ σου τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις ἐν
τῷ *κλισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ ἥρωϊ χρωμένη τὸν κα-
λὸν ἀνδριάντα, καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε. ἀλλ'
ὡς ὁ τριηραύλης φορμίων ὁ δίωνος τοῦ φρεαρρίου δοῦλος
ἀνέστησεν αὐτὴν ἀπὸ ταύτης τῆς καλῆς ἐργασίας; ἀλλὰ
νὴ τὸν δία, καὶ τοὺς θεοὺς, ὀκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσή-
κοντα λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δόξω προῃρῆ-
σθαι λόγους: ταῦτα μὲν οὖν, ἐάσω: ἀπ' αὐτῶν δὲ ὧν αὐ-
τὸς βεβίωκεν, ἄρξομαι. οὐδὲ γὰρ ὧν ἔτυχεν, ἦν: ἀλλ' οἷς
ὁ δῆμος καταρᾶται. ὀψὲ γάρ ποτε, ὀψὲ λέγω, χθὲς μὲν
οὖν καὶ πρώην ἅμα ἀθηναῖος, καὶ ῥήτωρ γέγονε: καὶ δύο
συλλαβὰς προσθεὶς τὸν μὲν πατέρα ἀντὶ τρόμητος, ἐποίη-
σεν ἀτρόμητον: τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ γλαυκοθέαν

ὠνόμασεν· ἣν ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν, καὶ πάσχειν δηλονότι, ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦσαν. πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; ἀλλ' ὅμως οὕτως ἀχάριστος εἶ, καὶ πονηρὸς φύσει, ὥστε ἐλεύθερος ἐκ δούλου, καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονώς, οὐχ ὅπως χάριν αὐτοῖς ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ τουτωνὶ πολιτεύῃ. καὶ περὶ ὧν μὲν ἐστί τις ἀμφισβήτησις ὡς ἄρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω· ἃ δ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων, ταῦτα ἀναμνήσω. τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδε τὸν ἀποψηφισθέντα ἀντιφῶντα, ὃς ἐπαγγειλάμενος φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρήσειν τὰ ὑμέτερα εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν· ὃν λαβόντος ἐμοῦ κεκρυμμένον ἐν πειραιεῖ, καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βοῶν ὁ βάσκανος οὗτος καὶ κεκραγώς, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ, τοὺς ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν ὑβρίζων, καὶ ἐπ' οἰκίας βαδίζων, ἄνευ ψηφίσματος ἀφεθῆναι ἐποίησε· καὶ εἰ μὴ ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὸ πρᾶγμα αἰσθομένη, καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα, ἐπεζήτησε τὸν ἄνθρωπον, καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν ὡς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ' ἂν ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς, ἐξεπέμπετ' ἂν ὑπὸ τοῦ * σεμνολόγου τουτουί. νῦν δ' ὑμεῖς στρεβλώσαντες αὐτὸν, ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε καὶ τοῦτον. τοιγαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὰ τότε τούτῳ πεπραγμένα, χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας, ἀφ' ἧσπερ πολλὰ προΐεσθε τῶν κοινῶν, ὡς προσείλεσθε κἀκείνην, καὶ κυρίαν τοῦ πράγματος ἐποιήσατε, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἀπήλασεν ὡς προδότην· ὑπερίδην δὲ λέγειν προσέταξε· καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπραξε. καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέχθη τῷ μιαρῷ τούτῳ, καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Μάρτυρες.

Μαρτυροῦσι Δημοσθένει ὑπὲρ ἁπάντων οἵδε· Καλλίας Σουνιεύς, Ζήνων Φλυεύς, Κλέων Φαληρεύς, Δημόνικος Μαραθώνιος, ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ χειροτονήσαντος αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, συνεδρεύσαντες ἡμεῖς ἐκρίναμεν ὑπερίδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως λέγειν. καὶ ἀπεστάλη ὑπερίδης. Οὐκοῦν ὅτε τούτου μέλλοντος λέγειν, ἀπήλασεν αὐτὸν ἡ βουλή, καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε μὲν προδότην εἶναι, καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφηνεν. ἓν μὲν τοίνυν τοιοῦτο πολιτευμα τοῦ νεανίου τούτου, ὅμοιόν γε· οὐ γὰρ οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ. ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκεσθε· ὅτε γὰρ πύθωνα φίλιππος ἔπεμψε τὸν βυζάντιον, καὶ παρὰ τῶν αὑτοῦ συμμάχων ἁπάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότε ἐγὼ μὲν τῷ πύθωνι θρασυνομένῳ, καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν οὐκ εἶξα, οὐδ' ὑπεχώρησα· ἀλλ' ἀναστὰς ἀντεῖπον· καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα· ἀλλ' ἀδικοῦντα φίλιππον ἐξήλεγξα φανερῶς οὕτως, ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν. οὗτος δὲ συνηγωνίζετο, καὶ τἀναντία ἐμαρτύρει τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ. καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦτα· ἀλλὰ καὶ πάλιν μετὰ ταῦθ' ὕστερον * ἀναξίνῳ τῷ κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν θράσωνος οἰκίαν ἐλήφθη. καίτοι ὅστις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μόνος μόνῳ συνῄει, καὶ ἐκοινολογεῖτο, οὗτος αὐτὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος, καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι, καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Τελέδημος κλέωνος, ὑπερίδης καλλαίσχρου, νικόμαχος διοφάντου, μαρτυροῦσι δημοσθένει καὶ ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν, εἰδέναι αἰσχίνην ἀτρομήτου κοθωκίδην συ=

ερχόμενον νυκτὸς, εἰς τὴν θράσωνος οἰκίαν, καὶ κοινολογούμενον * ἀναξίνῳ, ὃς ἐκεῖ ἐλήφθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ φιλίππου. αὗται ἀπεδόθησαν αἱ μαρτυρίαι τοῦ νικίου ἑκατομβαιῶνος τρίτῃ ἱσταμένου. Μυρία τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείπω. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει· πόλλ' ἂν ἐγὼ νῦν ἔτι τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ' ἐπηρεάζων εὑρέθη· ἀλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ' ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην, οὐδ' ἣν προσῆκεν, ὀργήν. ἀλλὰ δεδώκατε ἔθει τινὶ φαύλῳ πολλὴν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων ὑποσκελίζειν, καὶ συκοφαντεῖν, τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πόλεως συμφέρον * ἀνταλλαττόμενοι. διόπερ ῥᾷόν ἐστι, καὶ ἀσφαλέστερον ἀεὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μισθαρνεῖν, ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἑλόμενον τάξιν πολιτεύεσθαι. καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολεμεῖν φανερῶς συναγωνίζεσθαι φιλίππῳ, δεινὸν μὲν ὦ γῆ καὶ θεοί· πῶς γὰρ οὔ, κατὰ τῆς πατρίδος; δότε δὲ, εἰ βούλεσθε, δότε αὐτῷ τοῦτο. ἀλλ' ἐπειδὴ φανερῶς ἤδη τὰ πλοῖα ἐσεσύλητο, χερρόνησος ἐπορθεῖτο, ἐπὶ τὴν ἀττικὴν ἐπορεύετ' ἄνθρωπος, οὐκέτ' ἐν ἀμφισβητησίμῳ τὰ πράγματ' ἦν, ἀλλ' ἐνειστήκει πόλεμος, ὅ, τι μὲν πώποτ' ἔπραξεν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκανος οὑτοσὶ ἰαμβειογράφος, οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι. οὐδ' ἔστιν οὔτε μεῖζον, οὔτ' ἔλαττον ψήφισμα οὐδὲν αἰσχίνῃ περὶ τῶν συμφερόντων τῇ πόλει. εἰ δέ φησιν, νῦν δειξάτω ἐπὶ τῷ ἐμῷ ὕδατι. ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐδέν. καίτοι, δυοῖν αὐτὸν ἀνάγκη θάτερον, ἢ μηδὲν τοῖς πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ τότ' ἔχοντα ἐγκαλεῖν, μὴ γράφειν παρὰ ταῦθ' ἕτερα, ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν συμφέρον ζητοῦντα, μὴ φέρειν εἰς μέσον τὰ τούτων ἀμείνω. ἆρ' οὖν οὐδ' ἔλεγεν, ὥσπερ οὐδ' ἔγραφεν, ἡνίκα ἐργάσασθαί τι δέοι κακόν; οὐ μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα, καὶ φέρειν

ἠδυνάσθη ὡς ἔοικεν ἡ πόλις, ἀλλὰ ποιῶν οὐκ ἐλάνθανεν· ἐν δ' ἐπεξειργάσατο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ὃ πᾶσι τοῖς προτέροις ἐπέθηκε τέλος· περὶ οὗ τοὺς πολλοὺς ἀνήλωσε λόγους. τὰ τῶν ἀμφισσέων τῶν λοκρῶν διεξιὼν δόγματα, ὡς διαστρέφων τἀληθές. τὸ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστι. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. οὐδέποτ' ἐκνίψῃ σὺ τἀκεῖ πεπραγμένα σαυτῷ, οὐχ οὕτω πολλὰ ἐρεῖς. καλῶ δ' ἐναντίον ὑμῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς ἅπαντας, καὶ πάσας, ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν ἀττικὴν, καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον, ὃς πατρῷός ἐστι πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις· εἰ μὲν ἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποιμι, καὶ εἶπον τότ' εὐθὺς ἐν τῷ δήμῳ, ὅτε πρῶτον εἶδον τουτονὶ τὸν μιαρὸν τούτου τοῦ πράγματος ἁπτόμενον, ἔγνων γὰρ εὐθέως, ἔγνων, εὐτυχίαν μοι δοῦναι, καὶ σωτηρίαν· εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονεικίας ἰδίας ἕνεκα αἰτίαν ἐπάγω τούτῳ ψευδῆ, πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιῆσαι. τί οὖν ταῦτ' ἐπαρῶμαι, καὶ διατείνομαι οὑτωσὶ σφοδρῶς; ὅτι καὶ γράμματ' ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμενα, ἐξ ὧν ταῦτ' ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ πεπραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ τῶν εἰργασμένων αὐτῷ κακῶν οὗτος ἐλάττων ὑποληφθῇ. ὅπερ πρότερον συνέβη, ὅτι τοὺς ταλαιπώρους φωκέας ἐποίησεν ἀπολέσθαι, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπαγγείλας. τὸν γὰρ ἐν ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς ἐλάτειαν ἦλθε φίλιππος, καὶ δι' ὃν ᾑρέθη τῶν ἀμφικτυόνων ἡγεμὼν *, ὃ ἅπαντα ἀνέτρεψε τὰ τῶν ἑλλήνων, οὗτός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας, καὶ πάντων εἷς ἀνὴρ τῶν μεγίστων αἴτιος κακῶν. καὶ τότ' εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου καὶ βοῶντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πόλεμον εἰς τὴν ἀττικὴν εἰσάγεις αἰσχίνη, πόλεμον ἀμφικτυονικὸν, οἱ μὲν ἐκ παρακλήσεως συγκαθήμενοι, οὐκ εἴων με λέγειν· οἱ δὲ, ἐθαύμαζον, καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐπάγειν με ὑπελάμβανον αὐτῷ. ἥτις δ' ἡ φύσις, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, γέγονε τούτων τῶν πραγμά

τῶν, καὶ τίνος εἵνεκα ταῦτα συνεσκευάσθη, καὶ πῶς ἐπράχθη, νῦν ἀκούσεσθε, ἐπειδὴ τότε ἐκωλύθητε. καὶ γὰρ εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε, καὶ μεγάλα ὠφεληθήσεσθε πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν. καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ φιλίππῳ, θεάσεσθε. οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλλαγὴ φιλίππῳ, εἰ μὴ θηβαίους καὶ θετταλοὺς ἐχθροὺς ποιήσειε τῇ πόλει: ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ, ὅμως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρία ἔπασχε κακά: οὔτε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων οὐδὲν, οὔτ' εἰσήγετο, ὧν ἐδεῖτο αὐτῷ. ἦν δὲ οὔτε ἐν τῇ θαλάττῃ κρείττων τότε ὑμῶν, οὔτε εἰς τὴν ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνατὸς, μήτε θετταλῶν ἀκολουθούντων, μήτε θηβαίων διϊέντων. συνέβαινε δὲ αὐτῷ τῷ πολέμῳ κρατοῦντι τοὺς ὁποιουσδήποθ' ὑμεῖς ἐπέμπετε στρατηγοὺς, ἐῶ γὰρ τοῦτό γε, αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις, κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν τῆς ἰδίας εἵνεκεν ἔχθρας ἢ τοὺς θετταλοὺς, ἢ τοὺς θηβαίους συμπείθοι βαδίζειν ἐφ' ὑμᾶς, οὐδέν' ἂν ἡγεῖτο προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν, ἂν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν, ἡγεμὼν αἱρεθῇ, ῥᾷον ἤλπιζε τὰ μὲν * παρακρούσεσθαι, τὰ πείσειν. τί οὖν ἐπιχειρεῖ: θεάσασθε ὡς εὖ. πόλεμον ποιῆσαι τοῖς ἀμφικτύοσι, καὶ περὶ τὴν πυλαίαν ταραχήν: εἰς γὰρ ταῦτ' εὐθὺς αὐτοὺς ὑπελάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι. εἰ μὲν τοίνυν * τοῦτον ἢ τῶν παρ' ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων, ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγεῖτό τις, ὑπόψεσθαι τὸ πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς θηβαίους καὶ τοὺς θετταλοὺς, καὶ πάντας * φυλάξεσθαι. ἂν δ' ἀθηναῖος ᾖ, καὶ παρ' ὑμῶν τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν, εὐπόρως λήσειν, ὅπερ συνέβη. πῶς οὖν ταῦτ' ἐποίησε; μισθοῦται τουτονί. οὐδενὸς δὲ προειδότος, οἶμαι, τὸ πρᾶγμα οὐδὲ φυλάττοντος, ὥσπερ εἴωθε τὰ τοιαῦτα παρ' * ὑμῖν γίγνεσθαι, προβληθεὶς πυ-

λαγόρας οὗτος, καὶ ἰδίᾳ ἢ τεττάρων χειροτονησάντων αὐτόν, ἀνερρήθη. ὡς δὲ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκετο εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, πάντα τἄλλ' ἀφεὶς καὶ παριδών, ἐπέραινεν ἐφ' οἷς ἐμισθώθη· καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους, ὅθεν ἡ κιῤῥαία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελθών, ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων, καὶ τὸ μέλλον οὐ προορωμένους τοὺς ἱερομνήμονας, πείθει ψηφίσασθαι περιελθεῖν τὴν χώραν, ἣν οἱ μὲν ἀμφισσεῖς σφῶν αὐτῶν οὖσαν γεωργεῖν ἔφασαν· οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ᾐτιᾶτο εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν λοκρῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ' ἃ νῦν οὗτος λέγων προφασίζεται οὐκ ἀληθῆ. γνώσεσθε δ' ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσκαλέσασθαι δήπου τοῖς λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πόλεως συντελέσασθαι. τίς οὖν ἐκλήτευσεν ὑμᾶς, ἀπὸ ποίας ἀρχῆς; εἰπὲ τὸν εἰδότα, δεῖξον, ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις. ἀλλὰ κενῇ προφάσει ταύτῃ κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. περιιόντων τοίνυν τὴν χώραν τῶν ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ λοκροί, μικροῦ μὲν ἅπαντας κατηκόντισαν· τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων. ὡς δ' ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πόλεμος πρὸς τοὺς ἀμφισσεῖς ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον, ὁ κόττυφος αὐτῶν τῶν ἀμφικτυόνων ἤγαγε στρατιάν. ὡς δὲ οἱ μέν, οὐκ ἦλθον, οἱ δ' ἐλθόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν φίλιππον εὐθὺς ἡγεμόνα ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι, καὶ πάλαι πονηροὶ τῶν θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι· καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν· ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσφέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν, καὶ ζημιοῦν τοὺς μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ ἐκεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ᾑρέθη γ' ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθὺς δύναμιν συλλέξας, καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν κιῤῥαίαν, ἐῤῥῶσθαι φράσας πολλὰ καὶ κιῤῥαίοις καὶ λοκροῖς, τὴν ἐλάτειαν καταλαμβάνει.

εἰ μὲν οὖν μὴ μετέγνωσαν εὐθὺς θηβαῖοι καὶ μεθ' ὑμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάῤῥους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν * εἰσέπεσε. νῦν δὲ τό τε γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἐκεῖνοι: μάλιστα μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεῶν τινος εὐνοίᾳ πρὸς ὑμᾶς: εἶτα μέντοι, καὶ ὅσον καθ' ἕνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. Δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα, καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται. ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἡ μιαρὰ κεφαλὴ ταράξασα αὕτη δίκην οὐκ ἔδωκε. λέγε μοι τὰ δόγματα.

Δόγμα ἀμφικτυόνων.

Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ ἀμφισσεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν, καὶ σπείρουσι καὶ βοσκήμασι κατανέμουσιν: ἐπελθεῖν τοὺς πυλαγόρας, καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὅρους, καὶ ἀπειπεῖν τοῖς ἀμφισσεῦσι τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπιβαίνειν.

Ἕτερον δόγμα. Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις, καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ τῷ κοινῷ τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ οἱ ἐξ ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανειμάμενοι γεωργοῦσι, καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλυόμενοι τοῦτο ποιεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις παραγενόμενοι τὸ κοινὸν τῶν ἑλλήνων συνέδριον κεκωλύκασι μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τετραυματίκασι, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ᾑρημένον τῶν ἀμφικτυόνων κόττυφον τὸν ἀρκάδα: πρεσβεῦσαι πρὸς φίλιππον τὸν μακεδόνα, καὶ ἀξιοῦν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε ἀπόλλωνι καὶ τοῖς ἀμφικτύοσιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀμφισσέων τὸν θεὸν πλημμελούμενον: καὶ διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα αἱροῦνται οἱ ἕλληνες οἱ μετέχοντες τοῦ συνεδρίου τῶν ἀμφικτυόνων. Λέγε δὴ καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ταῦτ' ἐγίγνετο. εἰσὶ

γραφ, καθ' οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. λέγε.

Χρόνοι.

Ἄρχων μνησιθείδης μηνὸς ἀνθεστηριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκατῃ. Δὸς δή μοι τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ φίλιππος: ἵν' εἰδῆτε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς, ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρόφασιν τῶν πραγμάτων, τὸ, ταῦτ' ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, καὶ τοὺς θηβαίους, καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπεκρύπτετο, κοινὰ δὲ καὶ τοῖς ἀμφικτύοσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο. ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς προφάσεις παραδοὺς αὐτῷ. οὗτος ἦν. λέγε.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, πελοποννησίων ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς, καὶ τοῖς συνέδροις, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶσι χαίρειν. Ἐπειδὴ λοκροὶ, οἱ καλούμενοι ὀζόλαι κατοικοῦντες ἐν ἀμφίσσῃ πλημμελοῦσιν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ ἐν δελφοῖς, καὶ τὴν ἱερὰν χώραν ἐρχόμενοι μεθ' ὅπλων λεηλατοῦσι, βούλομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν, καὶ ἀμύνασθαι τοὺς παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν. ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν φωκίδα ἔχοντες ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τετταράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς λῴου, ὡς ἡμεῖς ἄγομεν: ὡς δὲ ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος: ὡς δὲ κορίνθιοι, πανέμου. τοῖς δὲ μὴ συναντήσασι, πανδημεὶ χρησόμεθα: τοῖς δὲ συμβούλοις ἡμῖν μὴ * χρωμένοις, ἐπιζημίοις. Εὐτυχεῖτε.

Ὁρᾶθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ τὰς ἀμφικτυονικὰς καταφεύγει; τίς οὖν ὁ ταῦτα συμπαρασκευάσας αὐτῷ, τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας ἐνδοὺς, τίς ὁ τῶν κακῶν

τῶν γεγενημένων μάλιστα αἴτιος; οὐχ' οὗτος; μὴ τοίνυν λέγετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι περιιόντες, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ ἑλλὰς ἀνθρώπου. οὐχ ὑφ' ἑνὸς, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν τῶν παρ' ἑκάστοις, ὦ γῆ καὶ θεοί: ὧν εἷς οὗτός ἐστιν: ὃν εἰ μηδὲν εὐλαβηθέντα τἀληθὲς εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι ἔγωγε κοινὸν ἀλιτήριον τῶν μετὰ ταῦτα ἀπολωλότων ἁπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώπων, τόπων, πόλεων. ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχὼν, οὗτος τῶν φύντων κακῶν αἴτιος. ὃν ὅπως ποτὲ οὐκ εὐθὺς ἰδόντες ἀπεστράφητε, θαυμάζω. πλὴν πολύ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ παρ' ὑμῖν πρὸ τῆς ἀληθείας. Συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τῆς πατρίδος τούτῳ πεπραγμένων ἁψαμένῳ, εἰς ἃ τούτοις ἐναντιούμενος αὐτὸς πεπολίτευμαι, ἀφῖχθαι. ἃ πολλῶν μὲν ἕνεκα εἰκότως ἀκούσαιτέ μου: μάλιστα δ' ὅτι αἰσχρόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μηδὲ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀνέξεσθε. ὁρῶν γὰρ ἐγὼ θηβαίους, σχεδὸν δὲ καὶ ὑμᾶς ὑπὸ τῶν τὰ φιλίππου * πραττόντων καὶ διεφθαρμένων παρ' ἑκατέροις, ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέροις φοβερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν φίλιππον ἐᾶν αὐξάνεσθαι παρορῶντας, καὶ οὐδὲ καθὲν φυλαττομένους, εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν ἀλλήλοις ἑτοίμως ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γενήσεται, παρατηρῶν διετέλουν: οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μόνον ταῦτα συμφέρειν ὑπολαμβάνων, ἀλλ' εἰδὼς ἀριστοφῶντα, καὶ πάλιν εὔβουλον πάντα τὸν χρόνον βουλομένους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς, τοῦθ' ὁμογνωμονοῦντας ἀεί: οὓς σὺ ζῶντας μὲν ὦ κίναδος κολακεύων παρηκολούθεις: τεθνεώτων δ' οὐκ αἰσχύνῃ κατηγορῶν. ἃ γὰρ περὶ θηβαίων ἐπιτιμᾷς ἐμοὶ, ἐκείνων πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐμοῦ κατηγορεῖς, τῶν πρότερον, ἢ ἐγὼ ταύτην τὴν συμμαχίαν, δοκιμασάντων. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι. ὅτι τὸν ἐν ἀμ-

φίσσῃ πόλεμον τούτου μὲν ποιήσαντος, συμπαρασκευασαμένων δὲ τῶν ἄλλων τῶν συνέδρων αὐτῷ τὴν πρὸς τοὺς Θηβαίους ἔχθραν, συνέβη τὸν Φίλιππον ἐλθεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς, οὗ περ ἕνεκα τὰς πόλεις οὗτοι συνέκρουον. καὶ εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρόν, οὐδ᾽ ἀναλαβεῖν αὑτοὺς ἂν ἠδυνήθημεν. οὕτω μέχρι πόρρω προήγαγον οὗτοι τὸ πρᾶγμα. ἐν οἷς δὲ ἦτε ἤδη τὰ πρὸς ἀλλήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν ἀποκρίσεων, εἴσεσθε. Καί μοι λέγε ταῦτα λαβών.

ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου μηνὸς ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ φθίνοντος φυλῆς πρυτανευούσης ἐρεχθηΐδος βουλῆς καὶ στρατηγῶν γνώμῃ, ἐπειδὴ φίλιππος * τινὰς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων, τινὰς δὲ πορθεῖ, κεφαλαίῳ δὲ ἐπὶ τὴν ἀττικὴν παρασκευάζεται παραγίγνεσθαι παρ᾽ οὐδὲν ἡγούμενος τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς ὅρκους λύειν ἐπιβάλλεται, καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων τὰς κοινὰς πίστεις: δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, πέμπειν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἵ τινες αὐτῷ διαλέξονται, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμόνοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας: εἰ δὲ μή, πρὸς τὸ βουλεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει, καὶ τὰς ἀνοχὰς ποιήσασθαι μέχρι τοῦ θαργηλιῶνος μηνός. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς σῖμος ἀναγυῤῥάσιος, εὐθύδημος φλιάσιος, * βουλαγόρας ἀλωπεκῆθεν.

Ἕτερον ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου μηνὸς μουνυχιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ πολεμάρχου γνώμῃ, ἐπειδὴ φίλιππος εἰς ἀλλοτριότητα θηβαίους πρὸς ἡμᾶς ἐπιβάλλεται καταστῆσαι, * παρεσκεύασται δὲ καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς ἔγγιστα τῆς ἀττικῆς παραγίγνεσθαι τόπους, παραβαίνων τὰς πρὸς ἡμᾶς

ὑπάρχουσας αὐτῷ συνθήκας· δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, πέμψαι πρὸς αὐτὸν κήρυκα καὶ πρέσβεις, οἵτινες ἀξιώσουσι, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν ποιήσασθαι τὰς ἀνοχάς, ὅπως ἐνδεχομένως ὁ δῆμος βουλεύσηται· καὶ γὰρ νῦν οὐ κέκρικε βοηθεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν μετρίων. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς νέαρχος σωσινόμου, πολυκράτης ἐπίφρονος, καὶ κῆρυξ εὔνομος ἀναφλύστιος ἐκ τοῦ δήμου. λέγε δὴ καὶ τὰς ἀποκρίσεις.

Ἀποκρίσεις ἀθηναίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἣν μὲν ἀπ' ἀρχῆς εἴχετε πρὸς ἡμᾶς αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶ, καὶ τίνα σπουδὴν ποιεῖσθε, προσκαλέσασθαι βουλόμενοι θετταλούς, καὶ θηβαίους, ἔτι δὲ καὶ βοιωτούς. βέλτιον δ' αὐτῶν φρονούντων, καὶ μὴ βουλομένων ἐφ' ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμφέρον ἱσταμένων, νῦν ἐξ ἀποστροφῆς ἀποστείλαντες ὑμεῖς πρός με πρέσβεις καὶ κήρυκας συνθηκῶν μνημονεύετε, καὶ τὰς ἀνοχὰς αἰτεῖσθε, κατ' οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν πεπλημμελημένοι. ἐγὼ μέντοι ἀκούσας τῶν πρεσβευτῶν συγκατατίθεμαι τοῖς παρακαλουμένοις, καὶ ἕτοιμός εἰμι ποιεῖσθαι τὰς ἀνοχάς, ἄνπερ τοὺς οὐκ ὀρθῶς συμβουλεύοντας ὑμῖν παραπέμψαντες τῆς προσηκούσης ἀτιμίας ἀξιώσητε. Ἔρρωσθε.

Ἀποκρίσεις θηβαίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος θηβαίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἐκομισάμην τὴν παρ' ὑμῶν ἐπιστολήν, δι' ἧς μοι τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανεοῦσθε. πυνθάνομαι μέντοι, διότι πᾶσαν ὑμῖν ἀθηναῖοι προσφέρονται φιλοτιμίαν βουλόμενοι ὑμᾶς συγκαταινέους γενέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν παρακαλουμένοις. πρότερον μὲν οὖν ὑμῶν κατεγίγνωσκον ἐπὶ τῷ μέλλειν πείθεσθαι ταῖς ἐκεί-

νων ἐλπίσι, καὶ ἐπακολουθεῖν αὐτῶν τῇ προαιρέσει: νῦν δ' Ἀθηναίους ὑμᾶς τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐζητηκότας, ἔχειν εἰρήνην μᾶλλον, ἢ τοῖς ἑτέροις ἐπακολουθεῖν γνώμαις, ἥσθην. καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ, κατὰ πολλὰ, μάλιστα δ' ὅτι τῷ βουλεύσασθαι περὶ τούτων ἀσφαλέστερον, καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ἐν εὐνοίᾳ. ὅπερ οὐ μικρὰν ὑμῖν οἴσειν ἐλπίζω ῥοπὴν, ἐάνπερ ἐπὶ ταύτης μένητε τῆς* προθέσεως.

Ἔρρωσθε.

Οὕτω διαθεὶς ὁ φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, ἔτι συμπνευσάντων ὑμῶν καὶ τῶν Θηβαίων. ἀλλὰ μὴν, τὸν τότε συμβάντα ἐν τῇ πόλει θόρυβον ἴστε μὲν ἅπαντες: μικρὰ δ' ἀκούσατε ὅμως, αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα. ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν. ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις, ὡς ἐλάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν, εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες τούς τε ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον, καὶ τὰ γέρρα ἐνεπίμπρασαν: οἱ δὲ, τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο, καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν. καὶ θορύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον: ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε: καὶ πρὶν ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι, πᾶς ὁ δῆμος ἄνω καθῆτο, καὶ μετὰ ταῦτα ὡς εἰσῆλθεν ἡ βουλὴ, καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμένα ἑαυτοῖς, καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον, κἀκεῖνος εἶπεν. ἠρώτα μὲν ὁ κῆρυξ, τίς ἀγορεύειν βούλεται; παρῄει δ' οὐδείς. πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος, οὐδὲν μᾶλλον ἀνίστατο οὐδεὶς, ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων,

καλούσης δὲ τῆς κοινῆς τῆς πατρίδος φωνῆς τὸν ἐροῦνθ'
ὑπὲρ σωτηρίας: ἣν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν
ἀφίησι ταύτην κοινὴν τῆς πατρίδος δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι.
καίτοι, εἰ μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελ-
θεῖν ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἀθηναῖοι ἀναστάν-
τες ἐπὶ τὸ βῆμα ἐβαδίζετε: πάντες γὰρ εὖ οἶδ', ὅτι σωθῆ-
ναι αὐτὴν ἐβούλεσθε. εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ τριακό-
σιοι. εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει καὶ
πλουσίους, οἱ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπιδόν-
τες, καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ' ἐποίησαν. ἀλλ' ὡς
ἔοικεν, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη οὐ μόνον εὔνουν
καὶ πλούσιον ἄνδρα ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκό-
τα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ συλλελογισμένον ὀρ-
θῶς, τίνος εἵνεκα ταῦτ' ἔπραττεν ὁ φίλιππος, καὶ τί
βουλόμενος. ὁ γὰρ μὴ ταῦτ' εἰδὼς, μήτ' ἐξητακὼς πόρ-
ρωθεν ἐπιμελῶς, οὔτ' εἰ εὔνους ἦν, οὔτ' εἰ πλούσιος,
οὐδὲν μᾶλλον ἔμελλεν ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, εἴσεσθαι, οὐδ' ὑ-
μῖν ἕξειν συμβουλεύειν. ἐφάνη τοίνυν οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ ἐγὼ, καὶ παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, ἅ μου δυοῖν ἕ-
νεκ' ἀκούσατε προσέχοντες τὸν νοῦν: ἑνὸς μὲν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι
μόνος τῶν λεγόντων, καὶ πολιτευομένων ἐγὼ, τὴν τῆς εὐ-
νοίας τάξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον: ἀλλὰ καὶ λέγων
καὶ γράφων ἐξηταζόμην τὰ δέοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἐν αὐτοῖς
τοῖς φοβεροῖς: ἑτέρου δὲ, ὅτι μικρὸν ἀναλώσαντες χρόνον,
πολλῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πάσης πολιτείας ἔσεσθε ἐμ-
πειρότεροι. εἶπον τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὡς ὑπαρχόντων θηβαίων
φιλίππῳ λίαν θορυβουμένους, ἀγνοεῖν τὰ παρόντα
πράγματα ἡγοῦμαι. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, εἰ τοῦθ' οὕτως ἐτύγ-
χανεν ἔχον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἠκούομεν ἐν ἐλατείᾳ ὄντα, ἀλλ'
ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ὁρίοις: ὅτι μέντοι, ἵνα ἕτοιμα ποιήση-
ται τὰ ἐν θηβαίοις, ἥκει, σαφῶς ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει

ταῦτα, ἔφην, ἀκούσατέ μου. ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι Θηβαίων, ἢ ἐξαπατῆσαι ἐνῆν, ἅπαντας ηὐτρέπισται· τοὺς δ᾽ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιουμένους οὐδαμῶς πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται, καὶ τίνος εἵνεκα τὴν ἐλάτειαν κατείληφε; πλησίον δύναμιν δείξας καὶ παραστήσας τὰ ὅπλα τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους θρασεῖς ποιῆσαι καὶ ἐπᾶραι, τοὺς δ᾽ ἐναντιουμένους καταπλῆξαι· ἵν᾽ ἢ συγχωρήσωσι φοβηθέντες, ἃ νῦν οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ μὲν οὖν προαιρησόμεθα ἡμεῖς, ἔφην, ἐν τῷ παρόντι, εἴ τι δύσκολον πέπρακται Θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς, τούτου μεμνῆσθαι, καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὖσι μερίδι, πρῶτον μὲν ἃ ἂν εὔξαιτο φίλιππος, ποιήσομεν· εἶτα φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων αὐτῷ, καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων, εἰς τὴν ἀττικὴν ἔλθωσιν ἀμφότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτέ μοι, καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ φιλονεικεῖν περὶ ὧν ἂν λέγω, γένησθε· οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν, καὶ τὸν ἐφεστηκότα κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσειν. τί οὖν φημι δεῖν; πρῶτον μὲν τὸν παρόντα ἐπανεῖναι φόβον· εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ Θηβαίων· πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσιν ἐγγυτέρω, καὶ προτέροις αὐτοῖς * ὁ κίνδυνος. ἔπειτα ἐξελθόντας ἐλευσῖνάδε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας, δεῖξαι πᾶσιν ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας, ἵνα τοῖς ἐν Θήβαις φρονοῦσι τὰ ὑμέτερα ἐξ ἴσου γένηται τὸ παρρησιάζεσθαι περὶ τῶν δικαίων· ἰδοῦσιν, ὅτι ὥσπερ τοῖς πωλοῦσι φιλίππῳ τὴν πατρίδα πάρεσθ᾽ ἡ βοηθήσουσα δύναμις ἐν ἐλατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι βουλομένοις ὑπάρχεθ᾽ ὑμεῖς ἕτοιμοι, καὶ βοηθήσετε, ἄν τις ἐπ᾽ αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα χειροτονῆσαι κελεύω δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τούτους κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν, καὶ τοῦ, πότε δεῖ ἐκεῖσε βαδίζειν, καὶ

τῆς εἰσόδου. ἐπειδὰν δ᾽ ἔλθωσιν οἱ πρέσβεις εἰς Θήβας, πῶς χρήσεσθε τῷ πράγματι τούτῳ, παραινῶ, πάνυ μοι προσέχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθε Θηβαίων μηδέν, αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρός· ἀλλ᾽ ἐπαγγέλλεσθε βοηθήσειν, ἐὰν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων ὄντων ἐν τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις, ἡμῶν δὲ ἄμεινον ἢ ἐκεῖνοι τὸ μέλλον προορωμένων· ἵν᾽ ἐὰν μὲν δέξωνται ταῦτα καὶ πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα ὦμεν διῳκημένοι, καὶ μετὰ προσχήματος ἀξίου τῆς πόλεως ταῦτα πράξωμεν· ἐὰν δ᾽ ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν, ἐκεῖνοι μὲν ἑαυτοῖς ἐγκαλῶσιν, ἄν τι νῦν ἐξαμάρτωσιν· ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν μηδὲ ταπεινὸν ᾖ πεπραγμένον. Ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν, κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων, καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδὲν, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δέ· οὐδ᾽ ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ· οὐδ᾽ ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ᾽ ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει κινδύνους. καί μοι φέρε τὸ ψήφισμα τὸ τότε γενόμενον. καίτοι, τίνα βούλει σε αἰσχίνη, καὶ τίνα ἐμαυτὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυτὸν μὲν ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων καλέσαις βάταλον, σὲ δὲ μηδὲ ἥρωα τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τούτων τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς κρεσφόντην, ἢ κρέοντα, ἢ ὃν ἐν κολλυτῷ ποτε οἰνόμαον κακῶς ὑποκρινόμενος ἐπέτριψας; τότε τοίνυν κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὁ παιανιεὺς ἐγὼ βάταλος οἰνομάου τοῦ κοθωκίδου σοῦ πλείονος ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πατρίδι. σὺ μέν γε οὐδὲν οὐδαμοῦ χρήσιμος ἦσθα· ἐγὼ δὲ πάντα ὅσα προσῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην ἔπραττον. λέγε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

Ἐπὶ ἄρχοντος ναυσικλέους φυλῆς πρυτανευούσης αἰαντίδος σκιροφοριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα δημοσθένης δημοσθένους

παιανιεὺς εἶπεν· ἐπειδὴ φίλιππος ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἔν τε τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ παραβαίνων φαίνεται τὰς γεγενημένας αὐτῷ συνθήκας πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον περὶ τῆς εἰρήνης, ὑπεριδὼν τοὺς ὅρκους, καὶ τὰ παρὰ πᾶσι τοῖς ἕλλησι νομιζόμενα εἶναι δίκαια· καὶ πόλεις παραιρεῖται οὐδὲν αὐτῷ προσηκούσας, τινὰς δὲ καὶ ἀθηναίων οὔσας δοριαλώτους πεποίηκεν οὐδὲν προαδικηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τοῦ ἀθηναίων· ἔν τε τῷ παρόντι ἐπὶ πολὺ προάγει, τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι, καὶ γὰρ ἑλληνίδας πόλεις τινὰς μὲν ἐμφρούρους ποιεῖ, καὶ τὰς πολιτείας καταλύει· τινὰς δὲ καὶ ἐξανδραποδιζόμενος κατασκάπτει· εἰς ἐνίας δὲ καὶ ἀντὶ ἑλλήνων βαρβάρους κατοικίζει ἐπὶ τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς τάφους ἐπάγων, οὐδὲν ἀλλότριον ποιῶν οὔτε τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, οὔτε τοῦ τρόπου, καὶ τῇ νῦν αὐτῷ παρούσῃ τύχῃ κατακόρως χρώμενος, ἐπιλελησμένος ἑαυτοῦ, ὅτι ἐκ μικροῦ καὶ τοῦ τυχόντος γέγονεν ἀνελπίστως μέγας. καὶ ἕως μὲν πόλεις ἑώρα παραιρούμενον αὐτὸν βαρβάρους καὶ ἰδίας, ὑπελάμβανεν ἔλαττον εἶναι ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων τὸ εἰς αὐτὸν πλημμελεῖσθαι· νῦν δὲ ὁρῶν ἑλληνίδας πόλεις, τὰς μὲν ὑβριζομένας, τὰς δὲ ἀναστάτους γιγνομένας, δεινὸν ἡγεῖται εἶναι καὶ ἀνάξιον τῆς τῶν προγόνων δόξης, τὸ περιορᾶν τοὺς ἕλληνας καταδουλουμένους· διὸ δέδοκται τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων εὐξαμένους καὶ θύσαντας τοῖς θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς κατέχουσι τὴν πόλιν, καὶ τὴν χώραν τῶν ἀθηναίων, καὶ ἐνθυμηθεῖσι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς, διότι περὶ πλείονος ἐποιοῦντο τὴν τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίαν διατηρεῖν, ἢ τὴν ἰδίαν πατρίδα, διακοσίας ναῦς καθέλκειν εἰς τὴν θάλατταν, καὶ τὸν ναύαρχον ἀναπλεῖν ἐντὸς πυλῶν· καὶ τὸν στρατηγὸν καὶ τὸν ἵππαρχον τὰς πεζὰς καὶ τὰς ἱππικὰς δυνάμεις ἐλευσῖνάδε ἐξάγειν· πέμψαι δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τοὺς ἄλλους ἕλληνας· πρῶτον δὲ πάντων πρὸς θηβαίους, διὰ τὸ ἐγγυτάτω εἶναι τὸν φίλιππον τῆς ἐκείνων χώρας·

παρακαλεῖν δὲ αὐτοὺς μηδὲν καταπλαγέντας τὸν φίλιππον ἀντέχεσθαι τῆς ἑαυτῶν, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἐλευθερίας: καὶ ὅτι ὁ ἀθηναίων δῆμος, οὐδὲν μνησικακῶν, εἴ τι πρότερον γέγονεν ἀλλότριον ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας, βοηθήσει, καὶ δυνάμεσι, καὶ χρήμασι, καὶ βέλεσι, καὶ ὅπλοις, εἰδὼς ὅτι αὐτοῖς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαμφισβητεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας οὖσιν ἕλλησι, καλόν: ὑπὸ δὲ ἀλλοφύλου ἀνθρώπου ἄρχεσθαι, καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀποστερεῖσθαι, ἀνάξιον εἶναι τῆς τῶν ἑλλήνων δόξης, καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς. ἔτι δὲ, οὐδὲ ἀλλότριον ἡγεῖται εἶναι ὁ ἀθηναίων δῆμος τὸν θηβαίων δῆμον, οὔτε τῇ συγγενείᾳ, οὔτε τῷ ὁμοφύλῳ: ἀναμιμνήσκεται δὲ καὶ τὰς τῶν προγόνων τῶν ἑαυτοῦ εἰς τοὺς θηβαίων προγόνους εὐεργεσίας: καὶ γὰρ τοὺς ἡρακλέους παῖδας ἀποστερουμένους ὑπὸ πελοποννησίων τῆς πατρῴας ἀρχῆς, κατήγαγον, τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες τοὺς ἀντιβαίνειν πειρωμένους τοῖς ἡρακλέους ἐκγόνοις: καὶ τὸν οἰδίπουν καὶ τοὺς μετ᾽ ἐκείνου ἐκπεσόντας ὑπεδεξάμεθα, καὶ ἕτερα πολλὰ ὑμῖν ὑπάρχει φιλάνθρωπα καὶ ἔνδοξα πρὸς θηβαίους. διόπερ οὐδὲ νῦν ἀποστήσεται ὁ ἀθηναίων δῆμος τῶν θηβαίοις τε καὶ ἄλλοις ἕλλησι συμφερόντων: συνθέσθαι δὲ πρὸς αὐτοὺς, καὶ συμμαχίαν, καὶ ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι, καὶ ὅρκους δοῦναι, καὶ λαβεῖν. πρέσβεις, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς, ὑπερίδης κλεάνδρου σφήττιος, μνησιθείδης ἀντιφάνους φρεάρριος, δημοκράτης σωφίλου φλυεὺς, κάλλαισχρος διοτίμου κοθωκίδης.

Αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ, καὶ κατάστασις πρώτη, τὰ πρὸ τούτων, εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν τοίνυν τοῦ δικαίου πο-

λίτου.

λίγου τότε δεῖξαι πᾶσιν, εἴ τι τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμβουλος καὶ ὁ συκοφάντης ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοικότες ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν. ὁ μὲν γὰρ, πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δίδωσιν αὑτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς καιροῖς, τῷ βουλομένῳ. ὁ δὲ, σιγήσας ἡνίκ' ἔδει λέγειν, ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν, ὅπερ εἶπον, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τοῦ γε φροντίζοντος ἀνδρὸς τῆς πόλεως, καὶ τῶν δικαίων λόγων. ἐγὼ δὲ τοσαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι, ὥστε ἂν νῦν ἔχῃ τις δεῖξαί τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλο ἐνῆν πλὴν ὧν ἐγὼ προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γάρ ἐσθ' ὅ, τις νῦν ἑώρακεν ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθὲν, τοῦτ' ἐγώ φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν. εἰ δὲ μήτ' ἔστι, μήτ' ἦν, μήτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμβουλον ἐχρῆν ποιεῖν; οὐ τῶν φαινομένων καὶ ἐνόντων τὰ κράτιστα ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα, τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος αἰσχίνη, τίς ἀγορεύειν βούλεται; οὐ τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων: οὐδὲ τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι; σοῦ δ' ἀφώνου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθημένου, ἐγὼ παρελθὼν ἔλεγον. ἐπειδὴ δὲ οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν δεῖξον, εἰπὲ, τίς ἢ λόγος ὅν τινα ἐχρῆν εὑρεῖν, ἢ καιρὸς συμφέρων ὑπ' ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει; τίς δὲ συμμαχία; τίς πρᾶξις, ἐφ' ἣν μᾶλλον ἔδει με ἀγαγεῖν τουτουσί; ἀλλὰ μὴν, τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ τούτων προτίθησιν οὐδαμοῦ βουλήν. τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν, τὴν τοῦ συμβούλου τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν, ἔμελλεν ὡς ἐδόκει, τῶν δεινῶν, τὰ δ' ἤδη παρῆν. ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν μου σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβαίνοντα συκοφάντει. τὸ μὲν γὰρ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάντων γίγνεται: ἡ δὲ προαίρεσις αὐτὴ τὴν

τοῦ συμβούλου διάνοιαν δηλοῖ. μὴ δὴ τοῦτο ὡς ἀδίκημα ἐ-
μὸν θῇς. εἰ κρατῆσαι συνέβη φιλίππῳ τὴν μάχην: ἐν γὰρ
τῷ θεῷ τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐν ἐμοί: ἀλλ' ὡς οὐχ ἅπαν
τα ὅσα ἐνῆν κατ' ἀνθρώπινον λογισμὸν εἱλόμην, καὶ δι-
καίως ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς ἔπραξα, καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ
δύναμιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια πράγματα
ἐνεστησάμην καὶ ἀναγκαῖα. ταῦτά μοι δεῖξον, καὶ τότ' ἤ-
δη κατηγόρει μου. εἰ δ' ὁ συμβὰς σκηπτὸς, ἢ χειμὼν, μὴ
μόνον ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἑλλήνων μείζων
γέγονε, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρον πάντ' ἐπὶ
σωτηρίᾳ πράξαντα, καὶ πᾶσι κατασκευάσαντα τὸ πλοῖον
ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι: εἶτα χειμῶνι χρησάμε-
νον, καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν, ἢ καὶ συντριβέντων
ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο. ἀλλ' οὔτε ἐκυβέρνων τὴν
ναῦν, φήσειεν ἄν, ὥσπερ οὐδ' ἐστρατήγουν ἐγὼ, οὔτε τῆς
τύχης κύριος ἦν, ἀλλ' ἐκείνη τῶν πάντων. ἀλλ' ἐκεῖνο λογί-
ζου, καὶ ὅρα εἰ μετὰ θηβαίων ἡμῖν ἀγωνιζομένοις οὕτως εἵ-
μαρτο πρᾶξαι: τί χρὴ προσδοκᾶν εἰ μὴ δὲ τούτους ἔσχομεν
συμμάχους, ἀλλὰ φιλίππῳ προσέθεντο, ὑπὲρ οὗ τότ' ἐ-
κεῖνος πάσας ἀφῆκε φωνάς. καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν
ἀπὸ τῆς ἀττικῆς τῆς μάχης γεγενημένης τοσοῦτος κίνδυνος
καὶ φόβος περιέστη τὴν πόλιν: τί ἂν εἴ που τῆς χώρας ταυ
τὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν: ἆρ' οἶσθα ὅτι
νῦν μὲν στῆναι, συνελθεῖν, ἀναπνεῦσαι, πολλὰ μία ἡμέρα
καὶ δύο καὶ τρεῖς ἔδοσαν τῶν εἰς σωτηρίαν τῇ πόλει. τότε
δὲ οὐκ ἄξιον εἰπεῖν, ἅ γε μὴ δὲ πεῖραν ἔδωκε θεῶν τινος εὐ-
νοια, καὶ τῷ προβαλέσθαι τὴν πόλιν ταύτην τὴν συμμα-
χίαν, ἧς σὺ κατηγορεῖς. ἔστι δὲ ταυτὶ πάντα μοι τὰ πολλὰ
πρὸς ὑμᾶς ἄνδρες δικασταί, καὶ τοὺς περιεστηκότας ἔξω-
θεν καὶ ἀκροωμένους: ἐπεὶ πρός γε τοῦτον αὐτὸν τὸν κατά-
πτυστον βραχὺς καὶ σαφὴς ὑπῆρκει λόγος. εἰ μὲν γὰρ ἦν σοι

πρόδηλα τὰ μέλλοντα αἰσχίνῃ μόνῳ τῶν ἄλλων, ὅτε ἐβουλεύετο ἡ πόλις περὶ τούτων, τότε ἔδει προλέγειν· εἰ δὲ μὴ προῄδεις τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος εἶ τοῖς ἄλλοις. ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ σὺ ταῦτα κατηγορεῖς, ἢ ἐγὼ σοῦ; τοσοῦτον γὰρ ἀμείνων ἐγὼ σοῦ πολίτης γέγονα εἰς αὐτὰ ταῦτα ἃ λέγω. καὶ οὔπω περὶ τῶν ἄλλων διαλέγομαι, ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον, οὐδ' ὑπολογισάμενος· σὺ δὲ οὔτε ἕτερα εἶπες βελτίω τούτων, οὐ γὰρ ἂν τούτοις ἐχρῶντο, οὔτε εἰς ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν σεαυτὸν παρέσχες· ὅπερ δ' ἂν ὁ φαυλότατος καὶ δυσμενέστατος ἄνθρωπος ποιήσειε τῇ πόλει, τοῦτο πεποιηκὼς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐξήτασαι· καὶ ἅμα ἀρίστρατος ἐν νάξῳ, καὶ ἀριστόλαος ἐν θάσῳ οἱ καθάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως τοὺς ἀθηναίων κρίνουσι φίλους, καὶ ἀθήνησιν αἰσχίνης δημοσθένους κατηγορεῖ. καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν ἑλλήνων ἀτυχήματα ἐνευδοκιμεῖν ἀπέκειτο, ἀπολωλέναι μᾶλλον οὗτός ἐστι δίκαιος, ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου. καὶ ὅτῳ συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πόλεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔνουν εἶναι τῇ πατρίδι. δηλοῖς δὲ ἐξ ὧν ζῇς, καὶ ποιεῖς, καὶ πολιτεύῃ, καὶ πάλιν οὐ πολιτεύῃ. πράττεταί τι τῶν ὑμῖν δοκούντων συμφέρειν; ἄφωνος αἰσχίνης. ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγονεν οἷον οὐκ ἔδει; πάρεστιν αἰσχίνης. ὥσπερ τὰ ῥήγματα, καὶ τὰ σπάσματα, ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ, τότε κινεῖται. Ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται, βούλομαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. καί μου πρὸς διὸς καὶ θεῶν, μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅπασι πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ προῄδεσαν πάντες, καὶ σὺ προὔλεγες αἰσχίνη, καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κεκραγώς, ὃς οὐδ' ἐφθέγξω· οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει τούτων ἦν, εἴπερ ἢ δόξης, ἢ

προγόνων ἢ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος εἶχε λόγον. νῦν μὲν γὰρ ἀποτυχεῖν δοκεῖ τῶν πραγμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν ἀνθρώποις, ὅταν τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ· τότε δ᾽ ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν ἄλλων, εἶτα ἀποστᾶσα τούτου Φιλίππῳ προδεδωκέναι πάντας ἂν εἶχεν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεῖτο ἀκονιτὶ, περὶ ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντινοῦν οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι, τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σου; μὴ γὰρ τῆς πόλεώς γε, μὴ δ᾽ ἐμοῦ. τίσι δ᾽ ὀφθαλμοῖς πρὸς Διὸς ἑωρῶμεν ἂν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμένους, εἰ τὰ μὲν πράγματα εἰς ὅπερ νυνὶ, περιέστη, ἡγεμὼν δὲ καὶ κύριος ᾑρέθη Φίλιππος ἁπάντων: τὸν δ᾽ ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτα ἀγῶνα, ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν ἦσαν πεποιημένοι; καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον, ἢ τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον ᾑρημένης. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν Ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων, ὅτι καὶ παρὰ Θηβαίων, καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων πρότερον ἰσχυρῶν γενομένων Λακεδαιμονίων, καὶ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως; μετὰ πολλῆς χάριτος τοῦτ᾽ ἂν ἀσμένως ἐδόθη τῇ πόλει, ὅ, τι βούλεται λαβούσῃ καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούσῃ, τὸ κελευόμενον ποιεῖν, καὶ ἐᾶν ἕτερον τῶν Ἑλλήνων προεστάναι. ἀλλ᾽ οὐκ ἦν ταῦτα, ὡς ἔοικε, τοῖς Ἀθηναίοις πάτρια, οὐδ᾽ ἀνεκτὰ, οὐδ᾽ ἔμφυτα. οὐδ᾽ ἠδυνήθη πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεῖσαι τοῖς ἰσχύουσι μὲν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι προσθεμένην ἀσφαλῶς δουλεύειν. ἀλλ᾽ ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε. καὶ ταῦθ᾽ οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκοντα τοῖς ἡμετέροις ἤθεσιν ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ὥστε καὶ τῶν προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλιστ᾽ ἐπαινεῖτε, εἰκότως: τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς, οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες

ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι, τὸν μὲν ταῦτα συμβουλεύσαντα θεμιστοκλέα στρατηγὸν ἑλόμενοι, τὸν δ' ὑπακούειν τοῖς ἐπιταττομένοις ἀποφηνάμενον κυρσίλον καταλιθώσαντες οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐζήτουν οἱ τότε ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτορα, οὔτε στρατηγόν, δι' ὅτου δουλεύσουσιν εὐτυχῶς: ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἠξίουν, εἰ μὴ μετ' ἐλευθερίας αὐτοῖς ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν. ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος, οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ τί: ὅτι ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων, τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει: ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν ἀποθνήσκειν ἐθελήσει: καὶ φοβερωτέρας ἡγήσεται τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ τῇ πόλει φέρειν ἀνάγκη, τοῦ θανάτου. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ' ἐπιχείρουν λέγειν, ὡς ἐγὼ προήγαγον ὑμᾶς ἄξια τῶν προγόνων φρονεῖν, οὐκ ἔστιν ὅστις, οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιτιμήσειέ μοι. νῦν δ' ἐγὼ μὲν ὑμετέρας τὰς τοιαύτας προαιρέσεις ἀποφαίνω, καὶ δείκνυμι ὅτι καὶ πρὸ ἐμοῦ τοῦτ' εἶχε τὸ φρόνημα ἡ πόλις: τῆς μέντοι διακονίας τῆς ἐφ' ἑκάστοις τῶν πεπραγμένων, καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί φημι. οὗτος δὲ τῶν ὅλων κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑμᾶς ἐμοὶ πικρῶς ἔχειν, ὡς φόβων καὶ κινδύνων αἰτίῳ τῇ πόλει γεγενημένῳ, τῆς μὲν εἰς τὸ παρὸν τιμῆς ἐμὲ ἀποστερῆσαι γλίχεται, τὰ δ' εἰς ἅπαντα τὸν λοιπὸν χρόνον ἐγκώμια ὑμῶν ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ ὡς οὐ τὰ βέλτιστα ἐμοῦ πολιτευσαμένου τουδὶ καταψηφιεῖσθε, ἡμαρτηκέναι δόξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνωμοσύνῃ τὰ συμβάντα παθεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι: οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, καὶ τοὺς

ἐν πλαταιαῖς παραταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας, καὶ τοὺς ἐπ' ἀρτεμισίῳ, καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας: οὓς ἅπαντας ὁμοίως ἡ πόλις τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς,* ἔθαψεν αἰσχίνη: οὐχὶ τοὺς κατορθώσαντας αὐτῶν, οὐδὲ τοὺς κρατήσαντας μόνους, δικαίως. ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργον, ἅπασι πέπρακται: τῇ τύχῃ δὲ, ἣν ὁ δαίμων ἀπένειμεν ἑκάστοις, ταύτῃ κέχρηνται. ἔπειτ' ὦ κατάρατε, καὶ γραμματοκύφων, σὺ μὲν τῆς παρὰ τουτωνὶ τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας ἐμὲ ἀποστερῆσαι βουλόμενος τρόπαια καὶ μάχας, καὶ παλαιὰ ἔργα ἔλεγες, ὧν τίνος προσεδεῖτο ὁ παρὼν ἀγὼν οὑτοσί; ἐμὲ δὲ ὦ τριταγωνιστὰ τὸν περὶ τῶν πρωτείων σύμβουλον τῇ πόλει παριόντα, τὸ τίνος φρόνημα λαβόντα ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βῆμα ἔδει: τὸ τούτων ἀνάξια ἐροῦντος; δικαίως μέντ' ἂν ἀπέθανον. ἔπειτα, οὐδ' ὑμᾶς ἄνδρες ἀθηναῖοι ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας δεῖ τάς τε ἰδίας δίκας, καὶ τὰς δημοσίας κρίνειν: ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου συμβόλαια ἐπὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ ἔργων σκοποῦντας, τὰς δὲ κοινὰς προαιρέσεις εἰς τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα ἀποβλέποντας: καὶ παραλαμβάνειν γε ἅμα τῇ βακτηρίᾳ καὶ τῷ συμβόλῳ τὸ φρόνημα τὸ τῆς πόλεως νομίζειν ἕκαστον ὑμῶν, ὅταν τὰ δημόσια εἰσίητε κρινοῦντες, εἴπερ ἄξια ἐκείνων πράττειν οἴεσθε χρῆναι. Ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν εἰς τὰ πεπραγμένα τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ἔστιν ἃ τῶν ψηφισμάτων παρέβην καὶ τῶν πραχθέντων. ἐπανελθεῖν οὖν ὅθεν εἰς ταῦτα ἐξέβην, βούλομαι. ὡς γὰρ ἀφικόμεθα εἰς τὰς θήβας, κατελαμβάνομεν φιλίππου καὶ θετταλῶν, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντας πρέσβεις: καὶ τοὺς μὲν ἡμετέρους φίλους, ἐν φόβῳ, τοὺς δ' ἐκείνου, θρασεῖς. ὅτι δ' οὐ νῦν ταῦτα λέγω τοῦ συμφέροντος ἕνεκ' ἐμαυτῷ, λέγε μοι τὴν ἐπιστολὴν, ἣν τότ' ἐπέμψαμεν εὐθὺς οἱ πρέσβεις; καίτοι

τοσαύτῃ γε ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται, ὥστ' εἰ μέν τι τῶν δεόντων ἐπράχθη, τὸν καιρὸν οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι· τῶν δ' ὡς ἑτέρως συμβάντων ἁπάντων ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι. καὶ ὡς ἔοικεν ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγὼ τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ *βουλεύσασθαι πραχθέντων οὐδενὸς αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ· τῶν δ' ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων μόνος αἴτιος εἶναι. πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτ' ἂν, ἢ καταρατότερος τούτου; λέγε τὴν ἐπιστολήν. ΕΠΙΣΤΟΛΗ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον ἐκείνους προτέρους διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν· καὶ παρελθόντες ἐδημηγόρουν, πολλὰ μὲν φίλιππον ἐγκωμιάζοντες, πολλὰ δ' ὑμῶν κατηγοροῦντες, ἅπανθ' ὅσα πώποτε ἐναντία ἐπράξατε θηβαίοις, ἀναμιμνήσκοντες· τὸ δ' οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν, ὧν μὲν εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ φιλίππου, χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι· ὧν δ' ὑφ' ὑμῶν ἠδίκηνται, δίκην λαβεῖν, ὁποτέρως βούλονται· ἢ διιέντας αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν ἀττικήν, καὶ ἐδείκνυσαν ὡς ᾤοντο, ἐκ μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβούλευον, τὰ ἐκ τῆς ἀττικῆς βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ τἄλλα ἀγαθὰ εἰς τὴν βοιωτίαν ἥξοντα· ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν, τὰ ἐν τῇ βοιωτίᾳ διαρπασθησόμενα ὑπὸ τοῦ πολέμου. καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις, εἰς ταῦτα δὲ πάντα συντείνοντα, ἔλεγον. ἃ δ' ὑμεῖς πρὸς ταῦτα ἀντείπομεν, τὰ μὲν καθ' ἕκαστα, ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην εἰπεῖν τοῦ βίου· ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερ ἂν εἰ κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι, μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τούτων λόγους νομίσητε. ἃ δ' οὖν ἐπείσαμεν ἡμεῖς, καὶ ἃ ἡμῖν ἀπεκρίναντο, ἀκούσατε. Λέγε ταυτὶ λαβών.

Ἀπόκρισις Θηβαίων.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς, καὶ μετεπέμποντο: ἐξῆτε, ἐβοηθεῖτε. ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παραλείπω, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο, ὥστ' ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων, εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέχεσθαι τὴν στρατιάν, ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα. καίτοι τρία ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξαν ἐγκώμια Θηβαῖοι καθ' ὑμῶν τὰ κάλλιστα: ἓν μὲν, ἀνδρίας: ἕτερον δὲ, δικαιοσύνης: τρίτον δὲ, σωφροσύνης. καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ' ὑμῶν μᾶλλον, ἢ πρὸς ὑμᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι, καὶ ἀμείνους εἶναι, καὶ δικαιότερα ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν ἢ Φίλιππον. καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς, καὶ τὰ παρὰ πᾶσι δὲ ἐν πλείστῃ φυλακῇ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐφ' ὑμῖν ποιήσαντες σωφροσύνης πίστιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν. ἐν οἷς ἅπασιν ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατά γε ὑμᾶς ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνωκότες. οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος τοῦ στρατοπέδου οὐδεὶς οὐδὲν οὐδὲ ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν, οὕτω σώφρονας παρέσχεσθε ὑμᾶς αὐτούς: δίς τε συμπαραταξάμενοι τὰς πρώτας μάχας, τήν τε ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν χειμερινήν, οὐκ ἀμέμπτους μόνον ὑμᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε, τῷ κόσμῳ, ταῖς παρασκευαῖς, τῇ προθυμίᾳ: ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὑμῖν ἐγίγνοντο ἔπαινοι: παρὰ δὲ ὑμῶν, θυσίαι καὶ πομπαὶ τοῖς θεοῖς. καὶ ἐγώ γε ἡδέως ἂν ἐροίμην αἰσχίνην, ὅτε ταῦθ' ἐπράττετο, καὶ ζήλου, καὶ χαρᾶς, καὶ ἐπαίνων ἦν ἡ πόλις μεστὴ, πότερον συνέθυε καὶ συνευφραίνετο τοῖς πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσμεναίνων τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς, οἴκοι καθῆτο. εἰ μὲν γὰρ παρῆν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ δεινὰ ποιεῖ, μᾶλλον δ' οὐδ' ὅσια, εἰ ὧν ὡς ἀρίστων αὐτὸς τοὺς θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας, ταῦθ' ὡς οὐκ ἄριστα νῦν ὑμᾶς ἀξιοῖ ψηφίσασθαι, τοὺς ὀμωμοκότας τοὺς θεούς: εἰ δὲ μὴ παρῆν, πῶς οὐκ

ἀπολωλέναι πολλάκις ἐστὶ δίκαιος, εἰ ἐφ' οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἐλυπεῖτο ὁρῶν; λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψηφίσματά μοι.

Ψηφίσματα θυσιῶν.

Οὐκοῦν, ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε: Θηβαῖοι δὲ, ἐν τῷ δι' ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν: καὶ περιειστήκει τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν, ἀφ' ὧν ἔπραττον οὗτοι, αὐτοῖς, βοηθεῖν ἑτέροις, ἐξ ὧν ἐπείθητέ μοι. ἀλλὰ μὴν οἵας τότε ἠφίει φωνὰς ὁ φίλιππος, καὶ ἐν οἵαις ἦν ταραχαῖς ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἐκείνου μαθήσεσθε, ὧν εἰς πελοπόννησον ἔπεμψε. καί μοι λέγε ταύτας λαβών: ἵν' εἰδῆτε ὅτι ἡ ἐμὴ συνέχεια καὶ πλάνη καὶ ταλαιπωρία, καὶ τὰ πολλὰ ψηφίσματα, ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τί ἀπειργάσατο. καί τοι, πολλοὶ παρ' ὑμῖν, ἄνδρες ἀθηναῖοι, γεγόνασι ῥήτορες ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ, καλλίστρατος ἐκεῖνος, ἀριστοφῶν, κέφαλος, θρασύβουλος, ἕτεροι μυρίοι: ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς τούτων πώποτε διὰ παντὸς ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς οὐδὲν τῇ πόλει: ἀλλ' ὁ μὲν γράφων, οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν: ὁ δὲ πρεσβεύων, οὐκ ἂν ἔγραψεν. ὑπελείπετο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος ἑαυτῷ ἅμα μὲν ῥᾳστώνην, ἅμα δ' εἴ τι γίγνοιτο, ἀναφοράν. τί οὖν εἴποι τις ἄν, σὺ τοσοῦτον ὑπερῆρας ῥώμῃ καὶ τόλμῃ τοὺς ἄλλους, ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; οὐ λέγω ταῦτα. ἀλλ' οὕτως ἐπεπείσμην μέγαν εἶναι τὸν κατειληφότα κίνδυνον τὴν πόλιν, ὥστ' οὐκ ἐδόκει μοι * χώραν, οὐδὲ πρόνοιαν οὐδεμίαν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας διδόναι: ἀλλ' ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ μηδὲν παραλείπων τις, ἃ δεῖ, πράξειεν, ἐπεπείσμην δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, τυχὸν μὲν ἀναισθητῶν, ὅμως δ' ἐπεπείσμην, μήτε γράφοντ' ἂν ἐμοῦ γράψαι βέλτιον μηδένα, μήτε πράττοντά τι πρᾶξαι, μήτε πρεσβεύοντα πρεσβεῦσαι προθυμότερον, μηδὲ δικαιότερον: διὰ ταῦτα ἐν ἅπασιν ἐμαυτὸν ἔταττον. Λέ-

γε διὰ τῆς ἐπιστολῆς φιλίππου.

Επιστολαί.

Εἰς ταῦτα κατέστησε φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία αἰσχίνη. ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε δι' ἐμὲ, πολλοὺς καὶ θρασεῖς τὰ πρὸ τούτων τῇ πόλει ἐπαιρόμενος λόγους. ἀνθ' ὧν δικαίως ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτουί: καὶ σὺ παρὼν οὐκ ἀντέλεγες. ὁ δὲ γραψάμενος διώνδας τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβε. Καί μοι λέγε ταῦτα τὰ ψηφίσματα, τὰ τότε μὲν ἀποπεφευγότα, ὑπὸ τούτου δὲ οὐδὲ γραφέντα.

Ψηφίσματα.

Ταυτὶ τὰ ψηφίσματα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰς αὐτὰς συλλαβὰς, καὶ τὰ αὐτὰ ῥήματα ἔχει, ἅπερ πρότερον μὲν ἀριστόνικος, νῦν δὲ κτησιφῶν γέγραφεν οὑτοσί: καὶ ταῦτ' αἰσχίνης οὔτ' ἐδίωξεν αὐτὸς, οὔτε τῷ γραψαμένῳ συγκατηγόρησε. καί τοι τότε τὸν δημομέλην τὸν ταῦτα γράφοντα, καὶ τὸν ὑπερίδην, εἴπερ ἀληθῆ μου νῦν κατηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως ἢ τόνδ' ἐδίωκε. διατί; ὅτι τῷ μὲν, ἔστ' ἀνενεγκεῖν ἐπ' ἐκείνους, καὶ τὰς τῶν δικαστηρίων γνώσεις, καὶ τὸ, τοῦτον αὐτὸν ἐκεῖνον μὴ κατηγορηκέναι, ταῦτα γραψάντων ἅπερ οὗτος νυνὶ, καὶ τὸ, τοὺς νόμους μὴ κἂν ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω πραχθέντων κατηγορεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα: τότε δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἂν ἐκρίνετο ἐφ' ἑαυτοῦ, πρίν τι τούτων προλαβεῖν. ἀλλ' οὐκ ἦν οἶμαι τότε, ἃ νυνὶ ποιεῖ, ἐκ παλαιῶν χρόνων, καὶ ψηφισμάτων πολλῶν ἐκλέξαντα, ἃ μήτε προῄδει μηδεὶς, μήτ' ἂν ᾠήθη τήμερον ῥηθῆναι, διαβάλλειν: καὶ μετενεγκόντα τοὺς χρόνους, καὶ προφάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πεπραγμένοις, δοκεῖν τι λέγειν. Οὐκ ἦν τότε ταῦτα: ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς ἀληθείας ἐγγὺς οὔσης, τῶν ἔργων ἔτι μεμνημένων ὑμῶν, καὶ μόνον οὐκ ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστα ἐχόντων, πάν-

τες ἐλέγχοιντ' ἂν οἱ λόγοι. διόπερ τοὺς περὶ αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους φεύγων, νῦν ὕστερον ἥκει, ῥητόρων ἀγῶνα νομίζων ὥς γέ μοι δοκεῖ, καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευμένων ἐξέτασιν ποιήσειν ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, καὶ λόγων κρίσιν, οὐ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος ἔσεσθαι. εἶτα σοφίζεται· καί φησι προσήκειν, ἧς μὲν οἴκοθεν ἥκετ' ἔχοντες δόξης περὶ ἡμῶν, ἀμελῆσαι· ὥσπερ δὲ ὅταν οἰόμενοι περιεῖναι χρήματά τῳ λογίζησθε, κἂν καθαραὶ ὦσιν αἱ ψῆφοι, καὶ μηδὲν περιῇ, συγχωρεῖτε, οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις προσθέσθαι. θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρὸν ὡς ἔοικέν ἐστι φύσει, πᾶν ὅ,τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον. ἐκ γὰρ αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος ὡμολόγηκε νυνὶ ὑμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσμένους, ἐμὲ μὲν λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ φιλίππου. οὐ γὰρ ἂν μεταπείθειν ὑμᾶς ἐζήτει, μὴ τοιαύτης οὔσης τῆς ὑπαρχούσης ὑπολήψεως περὶ ἑκατέρου. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ δίκαια λέγει μεταθέσθαι ταύτην τὴν δόξαν ἀξιῶν ὑμᾶς, ἐγὼ διδάξω ῥᾳδίως, οὐ τιθεὶς ψήφους, οὐ γάρ ἐστιν ὁ τῶν πραγμάτων οὗτος λογισμός· ἀλλ' ἀναμιμνήσκων ἕκαστα ἐν βραχέσι, λογισταῖς ἅμα καὶ μάρτυσι τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν χρώμενος. ἡ γὰρ ἐμὴ πολιτεία, ἧς οὗτος κατηγορεῖ, ἀντὶ μὲν τοῦ, θηβαίους μετὰ φιλίππου συνεμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, ὃ πάντες ᾤοντο ἔσεσθαι, μεθ' ἡμῶν παραταξαμένους, ἐκεῖνον κωλύειν ἐποίησεν· ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν τῇ ἀττικῇ τὸν πόλεμον εἶναι, ἑπτακόσια στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τοῖς βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι· ἀντὶ δὲ τοῦ, τοὺς λῃστὰς ἡμᾶς φέρειν καὶ ἄγειν ἐκ τῆς εὐβοίας, ἐν εἰρήνῃ τὴν ἀττικὴν, ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλεμον· ἀντὶ δὲ τοῦ, τὸν ἑλλήσποντον ἔχειν φίλιππον λαβόντα βυζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς βυζαντίους μεθ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον. ἆρά σοι ψήφοις ὅμοιος ὁ τῶν ἔργων λογισμὸς φαίνεται; ἢ δεῖν ἀντανελεῖν

ταῦτα, ἀλλ' οὐχ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονευθήσεται ἐπιλαθέσθαι, καὶ οὐκέτι προστίθημι, ὅτι τῆς μὲν ὠμότητος, ἣν ἐν οἷς καθάπαξ τινῶν κύριος κατέστη φίλιππος, ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις πειραθῆναι συνέβη: τῆς δὲ φιλανθρωπίας, ἣν τὰ λοιπὰ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνος περιβαλλόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐπλάττετο, ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες τοὺς καρποὺς κεκόμισθε: ἀλλ' ἐῶ ταῦτα. καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτ' εἰπεῖν ὀκνήσω, ὅτι ὁ τὸν ῥήτορα βουλόμενος δικαίως ἐξετάζειν, καὶ μὴ συκοφαντεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν ἔλεγες, τοιαῦτα κατηγόρει, παραδείγματα πλάττων, καὶ ῥήματα, καὶ σχήματα μιμούμενος: πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτο, οὐχ ὁρᾷς, γέγονε τὰ τῶν ἑλλήνων πράγματα, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ μὴ τουτὶ διελέχθην ἐγώ: ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκα: ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκόπει, τίνας εἶχεν ἀφορμὰς ἡ πόλις, καὶ τίνας δυνάμεις, ὅτ' εἰς τὰ πράγματα εἰσῄειν, καὶ τίνας συνήγαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτ' ἐπιστὰς ἐγώ. καὶ πῶς εἶχε τὰ τῶν ἐναντίων, εἶτ' εἰ μὲν ἐλάττους ἐποίησα τὰς δυνάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀδίκημ' ἂν ἐδείκνυεν ὄν: εἰ δὲ πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν ἐσυκοφάντει. ἐπειδὴ δὲ σὺ τοῦτο πέφευγας, ἐγὼ ποιήσω. καὶ σκοπεῖτε εἰ δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ. δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νησιώτας, οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους: οὔτε γὰρ χίος, οὔτε ῥόδος, οὔτε κέρκυρα μεθ' ἡμῶν ἦν: χρημάτων δὲ σύνταξιν εἰς πέντε καὶ τετταράκοντα τάλαντα, καὶ ταῦτ' ἦν προεξειλεγμένα: ὁπλίτην δὲ, ἢ ἱππέα, πλὴν τῶν οἰκείων, οὐδένα. ὃ δὲ πάντων καὶ φοβερώτατον καὶ μάλισθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεσαν τοὺς περιχώρους πάντας ἔχθρας ἢ φιλίας ἐγγυτέρω, μεγαρεῖς, θηβαίους, εὐβοέας. τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕτως ὑπῆρχεν ἔχοντα: καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ ταῦτ' εἰπεῖν ἄλλ' οὐδέν. τὰ δὲ τοῦ φιλίππου πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ

αἰῶν, σκέψασθε, πῶς. πρῶτον μὲν ἦρχε τῶν ἀκολουθούντων αὐτῷ αὐτοκράτωρ· ὃ τῶν εἰς τὸν πόλεμον μέγιστόν ἐστιν ἁπάντων· εἶθ' οὗτοι τὰ ὅπλα εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν ἀεί· ἔπειτα χρημάτων εὐπόρει, καὶ ἔπραττεν ἃ δόξειεν αὐτῷ, οὐ προλέγων ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, οὐδ' ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενος, οὐδ' ὑπὸ τῶν συκοφαντούντων κρινόμενος, οὐδὲ γραφὰς φεύγων παρανόμων, οὐδ' ὑπεύθυνος ὢν οὐδενί· ἀλλ' ἁπλῶς αὐτὸς δεσπότης, ἡγεμών, κύριος πάντων. ἐγὼ δ' ὁ πρὸς τοῦτον ἀντιτεταγμένος, καὶ γὰρ τοῦτ' ἐξετάσαι δίκαιον, τίνος κύριος ἦν; οὐδενός. αὐτὸ γὰρ τὸ δημηγορεῖν πρῶτον, οὗ μόνου μετεῖχον ἐγώ, ἐξ ἴσου προὐτίθετε ὑμεῖς τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ ἐμοί· καὶ ὅσα οὗτοι περιγένοιντο ἐμοῦ, πολλὰ δ' ἐγίγνετο ταῦτα, δι' ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν, ταῦθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἀπῆτε βεβουλευμένοι. ἀλλ' ὅμως ἐκ τοιούτων ἐγὼ ἐλαττωμάτων συμμάχους μὲν ὑμῖν ἐποίησα, εὐβοέας, ἀχαιούς, κορινθίους, θηβαίους, μεγαρέας, λευκαδίους, κερκυραίους· ἀφ' ὧν μύριοι μὲν καὶ πεντακισχίλιοι ξένοι, δισχίλιοι δὲ ἱππεῖς ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων συνήχθησαν· χρημάτων δὲ ὅσων ἠδυνήθην, ἐγὼ πλείστην συντέλειαν ἐποίησα. εἰ δὲ λέγεις ἢ τὰ πρὸς θηβαίους δίκαια αἰσχίνη, ἢ τὰ πρὸς βυζαντίους, ἢ τὰ πρὸς εὐβοέας, ἢ περὶ τῶν ἴσων νυνὶ διαλέγῃ, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖς, ὅτι καὶ πρότερον τῶν ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρεων τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν τὰς διακοσίας ἡ πόλις παρέσχετο, καὶ οὐκ ἐλαττοῦσθαι νομίζουσα, οὐδὲ κρίνουσα τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας, οὐδὲ ἀγανακτοῦσα ἐπὶ τούτοις ἑωρᾶτο· αἰσχρὸν γάρ· ἀλλὰ τοῖς θεοῖς ἔχουσα χάριν, εἰ κοινοῦ κινδύνου τοῖς ἕλλησι περιστάντος αὐτὴ διπλάσια τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρέσχετο. εἶτα κενὰς χαρίζῃ χάριτας τουτοισὶ συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν

λέγεις οἷα ἐχρῆν πράττειν, ἀλλ' οὐ τότ' ὢν ἐν τῇ πόλει, καὶ παρὼν ταῦτ' ἔγραφες; εἴπερ ἐνεδέχετο παρὰ τοὺς παρόντας καιρούς, ἐν οἷς οὐχ ὅσα ἂν * βουλώμεθα, ἀλλ' ὅσα δοίη τὰ πράγματα, ἔδει δέχεσθαι. ὁ γὰρ ἀντωνούμενος καὶ ταχὺ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀπελαυνομένους προσδεξόμενος καὶ χρήματα προσθήσων, ὑπῆρχεν ἕτοιμος. ἀλλ' εἰ νῦν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας ἔχω, τί ἂν οἴεσθε, * εἰ τότ' ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκριβολογουμένου, ἀπῆλθον αἱ πόλεις καὶ προσέθεντο φιλίππῳ, καὶ ἅμα εὐβοίας, καὶ θηβῶν, καὶ βυζαντίου κύριος κατέστη; τί ποιεῖν ἄν, ἢ τί οἴεσθε λέγειν τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώπους τουτουσί; οὐχ ὡς ἐξεδόθησαν; οὐχ ὡς ἀπηλάθησαν βουλόμενοι μεθ' ἡμῶν εἶναι; εἶτα τοῦ μὲν ἑλλησπόντου διὰ βυζαντίων ἐγκρατὴς κατέστη, καὶ τῆς σιτοπομπείας τῆς τῶν ἑλλήνων κύριος γέγονε; πόλεμος δ' ὅμορος καὶ βαρὺς εἰς τὴν ἀττικὴν διὰ θηβαίων κεκόμισται; ἄπλους δ' ἡ θάλαττα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς εὐβοίας ὁρμωμένων λῃστῶν γέγονεν; οὐκ ἂν ταῦτ' ἔλεγον, καὶ πολλά γε πρὸς τούτοις ἕτερα; πονηρόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεί, καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιον. τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος ἀνθρώπιόν ἐστι, οὐδὲν ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκός, οὐδ' ἐλεύθερον· αὐτοτραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος οἰνόμαος, παράσημος ῥήτωρ. τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς ὄνησιν ἥκει τῇ πατρίδι; νῦν ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρεληλυθότων; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι, μηδὲ δεικνύοι δι' ὧν ἀποφεύξονται τὴν νόσον· ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν, καὶ τὰ νομιζόμενα αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα, διεξίοι, εἰ τό, καὶ τό, ἐποίησεν ἄνθρωπος οὑτοσί, οὐκ ἂν ἀπέθανεν. ἐμβρόντητε, εἶτα νῦν λέγεις; οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν εἰ ταύτῃ γαυριᾷς, ἐφ' ᾗ στένειν σε ὦ κατάρατε προσῆκεν, ἐν οὐδενὶ τῶν παρ' ἐμοὶ

κεχειροτονήκατε εὑρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε. οὐδαμοῦ πώποτε * ὅποι πρεσβευτὴς ἐπέμφθην ὑφ' ὑμῶν ἐγὼ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ φιλίππου πρέσβεων: οὐκ ἐκ θετταλίας: οὐδ' ἐξ ἀμβρακίας: οὐκ ἐξ ἰλλυριῶν: οὐ παρὰ τῶν θρακῶν βασιλέων: οὐκ ἐκ βυζαντίου οὐκ ἄλλοθεν οὐδαμόθεν: οὐ τὰ τελευταῖα πρώην ἐκ θηβῶν: ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις αὐτοῦ τῷ λόγῳ, ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο. ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ τὸν αὐτὸν εἴς τε μαλακίαν σκώπτων, καὶ τῆς φιλίππου δυνάμεως ἀξιῶν ἕνα ὄντα κρείττω γενέσθαι; καὶ ταῦτα τοῖς λόγοις, τίνος γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ; οὐ γὰρ τῆς γε ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν παραταξαμένων, οὐδὲ τῆς στρατηγίας, ἧς ἐμὲ ἀπαιτεῖς εὐθύνας. οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν, ὧν γ' ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύθυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν λάμβανε, οὐ παραιτοῦμαι. τίνα οὖν ἐστι ταῦτα; ἰδεῖν τὰ πράγματα ἀρχόμενα, καὶ προαισθέσθαι, καὶ προειπεῖν τοῖς ἄλλοις. ταῦτα πέπρακταί μοι. καὶ ἔτι τὰς ἑκασταχοῦ βραδυτῆτας, ὄκνους, ἀγνοίας, φιλονεικίας, ἃ πολιτικὰ ταῖς πόλεσι πρόσεστιν ἁπάσαις, καὶ ἀναγκαῖα ἁμαρτήματα, ταῦθ' ὡς εἰς ἐλάχιστον συστεῖλαι, καὶ τοὐναντίον εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν, καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι. καὶ ταῦτά μοι πάντα πεποίηται: καὶ οὐδεὶς μή ποτε ἀνθρώπων εὕροι τὸ κατ' ἐμὲ οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ τοίνυν τις ὁντινοῦν ἔροιτο, τίσι τὰ πλεῖστα φίλιππος ὧν κατέπραξε διῳκήσατο: πάντες ἂν εἴποιεν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ τῷ διδόναι, καὶ διαφθείρειν τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων. οὐκοῦν, τῶν μὲν δυνάμεων οὔτε κύριος, οὔθ' ἡγεμὼν ἦν ἐγώ. ὥστε οὐδὲ ὁ λόγος τῶν κατὰ ταῦτα πραχθέντων, πρὸς ἐμέ. καὶ μὴν, τῷ γε μὴ διαφθαρῆναι χρήμασι κεκράτηκα φιλίππου. ὥσπερ γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκηκε τὸν λαβόντα ἐὰν πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν

μὴ δὲ διαφθαρεὶς νενίκηκε τὸν ὠνούμενον. ὥστε ἀήττητος ἡ πόλις τὸ κατ' ἐμέ. ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαίως τοιαῦτα γράφειν ἔπαινον περὶ ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς ἑτέροις ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστίν. ἃ δ' οἱ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ταῦτ' ἤδη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μάχην εὐθὺς ὁ δῆμος εἰδὼς καὶ ἑωρακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον ἐγὼ ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκώς, ἡνίκα οὐδ' ἀγνωμονῆσαί τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμέ, πρῶτον μὲν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως, τὰς ἐμὰς γνώμας ἐχειροτόνει: καὶ πάνθ' ὅσα τῆς φυλακῆς ἕνεκα ἐπράττετο, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων, αἱ τάφροι, τὰ εἰς τὰ τείχη χρήματα διὰ τῶν ἐμῶν ψηφισμάτων ἐγίνετο. ἔπειτα αἱρούμενος σιτώνην ἐκ πάντων ἐμὲ ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος. καὶ μετὰ ταῦτα συστάντων οἷς ἦν ἐπιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ γραφάς, εὐθύνας, εἰσαγγελίας, πάντα ταῦτα ἐπαγόντων μοι οὐ δι' ἑαυτῶν τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν μάλιστα ὑπελάμβανον ἀγνοήσεσθαι: ἴστε γὰρ δήπου καὶ μέμνησθε, ὅτι τοὺς πρώτους χρόνους, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκρινόμην ἐγώ: καὶ οὔτ' ἀπόνοια Σωσικλέους, οὔτε συκοφαντία Φιλοκράτους, οὔτε Διώνδου, καὶ Μελάνου μανία, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἀπείρατον ἦν τούτοις κατ' ἐμοῦ. ἐν τοίνυν τούτοις πᾶσι μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεούς, δεύτερον δὲ δι' ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας Ἀθηναίους ἐσωζόμην δικαίως, τοῦτο γὰρ καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ ὑπὲρ τῶν ὀμωμοκότων, καὶ ὑπὲρ τῶν τὰ εὔορκα γνόντων δικαστῶν. οὐκοῦν, ἐν μὲν οἷς εἰσηγγελλόμην ὅτε ἀπεψηφίζεσθέ μου καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων τοῖς διώκουσιν οὐ μετεδίδοτε, τότ' ἐψηφίζεσθε τὰ ἄριστά με πράττειν, ἐν οἷς δὲ τὰς γραφὰς ἀπέφευγον, ἔννομα καὶ γράφειν καὶ λέγειν ἀπεδεικνύμην: ἐν οἷς δὲ τὰς εὐθύνας ἐπεσημαίνεσθε, δικαίως καὶ ἀδωροδοκήτως πάντα πεπρᾶχθαί μοι προσωμολογεῖτε. τούτων οὖν

οὕτως ἐχόντων τί προσήκεν ἢ τί δίκαιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις ἕπεσθαι τὸν κτησιφῶντος ὄνομα; οὐχ ὁ τὸν δῆμον ἑώρα τιθέμενον; οὐχ ὁ τοὺς ὀμωμοκότας δικαστάς; οὐχ ἡ τὴν ἀλήθειαν περὶ πᾶσι βεβαιοῦσαν; καί φησιν· ἀλλὰ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν, τὸ μηδεμίαν γραφὴν φυγεῖν· καὶ νὴ Δί' εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ τί μᾶλλον, ὁ πολλάκις μὲν φυγὼν, μηδεπώποτε δ' ἐξελεγχθεὶς ἀδικῶν, ἐν ἐγκλήματι γίγνοιτ' ἂν διὰ τοῦτο δικαίως; καίτοι πρός γε τοῦτον ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν εἰπεῖν ἔστι μοι. οὐδεμίαν γὰρ πώποτ' ἐγράψατό με, οὐδ' ἐδίωξε γραφήν. ὥς τε ὑπὸ σοῦ γε ὡμολόγημαι μηδὲν εἶναι τοῦ κεφάλου χείρων πολίτης. πολλαχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν· οὐχ ἥκιστα δ' ἀφ' ὧν περὶ τῆς τύχης διελέχθη. ἐγὼ δ' ὅλως μὲν ὅς τις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, παντελῶς ἀνόητον ἡγοῦμαι. ἣν γὰρ ὁ τὰ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν, ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ. ἐπειδὴ δ' οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, καὶ περὶ τούτων ὑπερηφάνως κέχρηται τῷ λόγῳ, σκέψασθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ θεωρήσατε, ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου διαλεχθήσομαι· ἐγὼ τὴν μὲν τῆς πόλεως τύχην ἀγαθὴν ἡγοῦμαι· καὶ ταῦθ' ὁρῶ καὶ τὸν Δία τὸν δωδωναῖον ὑμῖν, καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον μαντευόμενον· τὴν μέντοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν. τίς γὰρ ἑλλήνων, ἢ τίς βαρβάρων οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρόντι πεπείραται καιρῷ; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλλιστα, καὶ τὸ τῶν οἰηθέντων ἑλλήνων εἰ προήσοιντο ὑμᾶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, αὐτῶν ἐκείνων ἄμεινον πράττειν, τῆς ἀγαθῆς τύχης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι. τὸ δὲ προσκροῦσαι, καὶ μὴ πάνθ'

*ὅσ' ἠβουλόμεθ' ἡμῖν συμβῆναι, τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. τὴν δ' ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν καὶ τὴν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου ἐν τοῖς ἰδίοις ἐξετάζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ μὲν οὑτωσὶ περὶ τῆς τύχης ἐξετάζειν ἀξιῶ, ὀρθῶς καὶ δικαίως ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ: νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖν. ὁ δὲ, τὴν ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέραν εἶναί φησι, τὴν μικρὰν καὶ φαύλην τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο γενέσθαι; καὶ μὴν εἴγε τὴν ἐμὴν τύχην πάντως ἐξετάζειν αἰσχίνη προαιρῇ, πρὸς τὴν σαυτοῦ σκόπει: κἂν εὕρῃς τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦσαι λοιδορούμενος αὐτῇ. Σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. καί μου πρὸς διὸς καὶ θεῶν, μηδεμίαν ψυχρότητα καταγνῷ μηδείς. ἐγὼ γὰρ οὔτ' εἴ τις πενίαν προπηλακίζει, νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ' εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται: ἀλλ' ὑπὸ τῆς τουτουὶ τοῦ χαλεποῦ βλασφημίας καὶ συκοφαντίας εἰς τοιούτους λόγους ἐμπίπτειν ἀναγκάζομαι, οἷς ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς ἂν δύνωμαι μετριώτατα χρήσομαι. ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν αἰσχίνη παιδὶ μὲν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν, ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν: ἐξελθόντι δὲ ἐκ παίδων τἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτε ἰδίας, μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι: ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει, καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσῆλθον, ἔδοξέ μοι τοιαῦτα πολιτεύματα ἑλέσθαι, ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἑλλήνων πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλά γε ἦν ἃ προειλόμην, ἐπιχειρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ. καὶ πόλλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἰπεῖν περὶ αὐτῆς παραλείπω, φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τινα ἐν οἷς σεμνύ=

νομαι. σὺ δ᾽ ὁ σεμνὸς ἀνὴρ, καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους, σκό-
πει πρὸς ταύτην ποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύχῃ: δι᾽ ἣν, παῖς μὲν
ὢν, μετὰ πολλῆς ἐνδείας ἐτράφης, ἅμα τῷ πατρὶ πρὸς τῷ
διδασκαλείῳ προσεδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων, καὶ τὰ βά-
θρα σπογγίζων, καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέτου τάξιν,
οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων: ἀνὴρ δὲ γενόμενος τῇ μητρὶ τε-
λούσῃ τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκες, καὶ τἄλλα συνεσκευώ-
ρου, τὴν μὲν νύκτα, νεβρίζων, καὶ κρατηρίζων, καὶ καθαί-
ρων τοὺς τελουμένους, καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ, καὶ τοῖς
πιτύροις, καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ, καὶ κελεύων λέ-
γειν, ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον; ἐπὶ τὸ μηδένα πώποτε
τηλικοῦτον ὀλολύξαι σεμνυνόμενος: καὶ ἔγωγε νομίζω:
μὴ γὰρ οἴεσθ᾽ αὐτὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύ-
ζειν δ᾽ οὐχ ὑπέρλαμπρον. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς
θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαρά-
θρῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων, καὶ ὑπὲρ
τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν, εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορχού-
μενος * ὑῆς ἄττης, ἄττης ὑῆς ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν, καὶ
κιττοφόρος, καὶ λικνοφόρος, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν
γρᾳδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἔν-
θρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ᾽ οἷς τίς οὐκ ἂν ὡς
ἀληθῶς αὐτὸν εὐδαιμονίσειε, καὶ τὴν αὐτοῦ τύχην; ἐπει-
δὴ δ᾽ εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης, ὅπως δήποτε, ἐῶ γὰρ
τοῦτο: ἐπειδή γ᾽ ἐνεγράφης, εὐθέως τὸ κάλλιστον ἐξελέξω
τῶν ἔργων, ὑπογραμματεύειν καὶ ὑπηρετεῖν τοῖς * ἀρχι-
δίοις. ὡς δ᾽ ἀπηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ᾽ ἃ τῶν ἄλλων
κατηγορεῖς, αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυνας μὰ Δί᾽ οὐδὲν τῶν
προϋπηργμένων τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ: ἀλλὰ μισθώσας σαυ-
τὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπικαλουμένοις ἐκείνοις ὑποκριταῖς *
σιμμύκᾳ καὶ σωκράτει ἐτριταγωνίστεις, σῦκα καὶ βότρυς, καὶ ἐλαί-
ας συλλέγων; ὥσπερ ὁ ὀπωρώνης ἐκ τῶν ἀλλοτρίων χωρίων,

πλείω λαμβάνων ἀπὸ τούτων τραύματα, ἢ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑμεῖς περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε. ἦν γὰρ ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος ὑμῖν ὁ πρὸς τοὺς θεατὰς πόλεμος, ὑφ' ὧν πολλὰ τραύματα εἰληφὼς, εἰκότως τοὺς ἀπείρους τῶν τοιούτων κινδύνων, ὡς δειλοὺς σκώπτεις. ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ὧν τὴν πενίαν αἰτιάσαιτ' ἄν τις, πρὸς αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου σου βαδιοῦμαι κατηγορήματα. τοιαύτην γὰρ εἵλου πολιτείαν, ἐπειδή ποτε καὶ τοῦτ' ἐπῆλθέ σοι ποιῆσαι, δι' ἣν εὐτυχούσης μὲν τῆς πατρίδος, λαγὼ βίον ἔζης, δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν, ἐφ' οἷς σαυτῷ συνῄδεις ἀδικοῦντι: ἐν οἷς δ' ἠτύχησαν οἱ ἄλλοι, θρασὺς ὢν ὑφ' ἁπάντων ὦψαι. καίτοι, ὅστις χιλίων πολιτῶν ἀποθανόντων ἐθάρρησε, τί οὗτος παθεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δίκαιός ἐστι.

Πολλὰ τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ, παραλείψω. οὐ γὰρ ὅσ' ἂν δείξαιμι προσόντ' αἰσχρὰ τούτῳ καὶ ὀνείδη, πάντ' οἶμαι δεῖν εὐχερῶς λέγειν: ἀλλ' ὅσα μηδὲν αἰσχρόν ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί. ἐξέτασον τοίνυν παρ' ἄλληλα, τὰ σοὶ καὶ ἐμοὶ βεβιωμένα πράως καὶ μὴ πικρῶς αἰσχίνη. εἶτ' ἐρώτησον τουτουσὶ, τὴν ὁποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν. ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων. ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελούμην. ἐχόρευες, ἐγὼ δ' ἐχορήγουν. ἐγραμμάτευες, ἐγὼ δ' ἐκκλησίαζον. ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δὲ ἐθεώρουν. ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐσύριττον. ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πεπολίτευσαι πάντα, ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἐῶ τἄλλα. ἀλλὰ νυνὶ τήμερον, ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανωθῆναι δοκιμάζομαι: τὸ δὲ μηδότιοῦν ἀδικεῖν, ἀνωμολόγημαι. σοὶ δὲ συκοφάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει. κινδυνεύεις δὲ, εἴτε δεῖ σε ἔτι τοῦτο ποιεῖν, εἴτε ἤδη πεπαῦσθαι, μὴ μεταλαβόντα τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. ἀγαθῇ δὲ, οὐχ ὁρᾷς; τύχῃ συμβεβιωκὼς, τῆς ἐμῆς ὡς φαύλης κατηγορεῖς. φέρε δὴ καὶ τὰς τῶν λειτουργιῶν μαρτυρίας, ὧν λελειτούργηκα,

ὑμῖν ἀναγνῶ πάλαι. πρὶν ἀναγνῶναι δὴ ὑμῖν καὶ σὺ τὰς ῥήσεις ἃς ἐλυμαίνου; ἥκω λιπὼν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας. καὶ κακαγγέλειν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με: καὶ κακὸν κακῶς σε μάλιστα μὲν οἱ θεοί, ἔπειτα δὲ οὗτοι πάντες ἀπολέσειαν, πονηρὸν ὄντα καὶ πολίτην καὶ προδότην καὶ τριταγωνιστήν. Λέγε τὰς μαρτυρίας. Μαρτυρίαι.

Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, τοιοῦτος: ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις, εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ: καὶ οὐδὲν ἂν εἴποιμι, οὐδὲ παρασχοίμην ἂν περὶ τούτων οὐδεμίαν μαρτυρίαν, οὔτ' εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὔτ' εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδέν. καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα. ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι τὸν πάντα χρόνον: τὸν δὲ εὖ ποιήσαντα, εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι: εἰ δεῖ τὸν μὲν χρηστοῦ, τὸν δὲ, μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον, ἀνθρώπου. τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν, μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. οὐ δὴ ποιήσω τοιοῦτον οὐδὲν, οὐδὲ προαχθήσομαι: ἀλλ' ὅπως ποθ' ὑπείλημμαι περὶ τούτων, ἀρκεῖ μοι. Βούλομαι δὲ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγεὶς, ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις αἰσχίνη, τῶν ὑπὸ τουτονὶ τὸν ἥλιον, εἰπεῖν ἀνθρώπων, ὅστις ἀθῷος τῆς φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν τῆς ἀλεξάνδρου δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν ἑλλήνων, ἢ τῶν βαρβάρων, ἔστω. συγχωρῶ σοι, τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην, εἴτε δυστυχίαν ὀνομάζειν βούλει, πάντων αἰτίαν γεγενῆσθαι. εἰ δὲ καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμὲ, μηδὲ φωνὴν ἀκηκοότων ἐμοῦ, πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι, μὴ μόνον κατ' ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ ἔθνη: πόσῳ δικαιότερον καὶ ἀληθέστερον, τὴν ἁπάντων, ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπων τύχην κοινὴν, καὶ φοράν τινα πραγμάτων χαλεπὴν, καὶ οὐχ οἵαν ἔδει τούτων αἰτίαν ἡγεῖσθαι: οὐ τοί-

νῦν ταῦτα ἀφεὶς, ἐμὲ τὸν πρὸς τούτοις πολιτευόμενον αἰ-
τιᾷ, καὶ ταῦτ' εἰδὼς ὅτι καὶ εἰ μὴ τὸ ὅλον, μέρος γ' ἐπιβάλ-
λει τῆς βλασφημίας ἅπασι, καὶ μάλιστά σοι. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ
κατ' ἐμαυτὸν αὐτοκράτωρ ὢν περὶ τῶν πραγμάτων ἐβου
λευόμην, ἦν ἂν τοῖς ἄλλοις ῥήτορσιν ὑμῖν ἐμὲ αἰτιᾶσθαι:
εἰ δὲ παρῆτε μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις ἀεὶ, ἐν κοινῷ
δὲ τὸ συμφέρον ἡ πόλις προὐτίθει σκοπεῖν, πᾶσι δὲ ταῦτ'
ἐδόκει τότε ἄριστα εἶναι καὶ μάλιστά σοι: οὐ γὰρ ἐπ' εὐνοίᾳ
γ' ἐμοὶ παρεχώρεις ἐλπίδων, καὶ ζήλου, καὶ τιμῶν, ἃ πάν-
τα προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀλη
θείας ἡττώμενος δηλονότι, καὶ τῷ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν βέλ-
τιον: πῶς οὐκ ἀδικεῖς, καὶ δεινὰ ποιεῖς, τούτοις νῦν ἐγκα-
λῶν, ὧν τότε οὐκ εἶχες λέγειν βελτίω; παρὰ μὲν τοίνυν τοῖς
ἄλλοις, ἔγωγ' ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώποις διωρισμένα καὶ τεταγ-
μένα πως τὰ τοιαῦτα. ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ τιμω-
ρία* κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς τι-
μωρίας τούτῳ. οὔτε ἀδικῶν τις, οὔτ' ἐξαμαρτάνων εἰς τὰ
πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν ἑαυτὸν δοὺς οὐ κατώρθωσε μεθ'
ἁπάντων; οὐκ ὀνειδίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιούτῳ δί-
καιον, ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανήσεται τοίνυν ταῦτα πάντα
οὕτως οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις: ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ τοῖς
ἀγράφοις νομίμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι διώρικεν. αἰ-
σχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν ἅπαντας ἀνθρώπους
ὠμότητι, καὶ συκοφαντίᾳ, ὥστε καὶ ὧν αὐτὸς ὡς ἀτυχη-
μάτων ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ κατηγορεῖ: καὶ πρὸς τοῖς
ἄλλοις ὥσπερ αὐτὸς ἁπλῶς καὶ μετ' εὐνοίας πάντας εἰ-
ρηκὼς τοὺς λόγους, φυλάττειν ἐμὲ καὶ τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅ-
πως μὴ παρακρούσωμαι, μηδ' ἐξαπατήσω, δεινὸν, καὶ γόη-
τα, καὶ σοφιστὴν, καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων. ὡς ἐὰν πρό-
τερός τις εἴποι τὰ προσόνθ' ἑαυτῷ περὶ ἄλλου, καὶ δὴ
ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ οὐκέτι τοὺς ἀκούοντας σκεψομέ-

νους, τίς ποτ᾽ αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα λέγων. ἐγὼ δὲ οἶδ᾽ ὅτι γιγνώσκετε τοῦτον ἅπαντες, καὶ πολὺ τούτῳ μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ νομίζετε ταῦτα προσεῖναι· καὶ ἐκεῖνο δ᾽ οὖν οἶδ᾽ ὅτι τὴν ἐμὴν δεινότητα. ἔστω γάρ. καίτοι ἔγωγε ὁρῶ τῆς τῶν λεγόντων δυνάμεως τοὺς ἀκούοντας τὸ πλεῖστον μέρος κυρίους ὄντας· ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀποδέξησθε, καὶ πρὸς ἕκαστον ἔχητ᾽ εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἔδοξε φρονεῖν. εἰ δ᾽ οὖν ἐστι καὶ παρ᾽ ἐμοί τις ἐμπειρία τοιαύτη, ταύτην μὲν εὑρήσετε πάντες ἐν τοῖς κοινοῖς ἐξεταζομένην ὑπὲρ ὑμῶν ἀεί, καὶ οὐδαμοῦ καθ᾽ ὑμῶν, οὐδ᾽ ἰδίᾳ· τὴν δὲ τούτου τοὐναντίον οὐ μόνον τῷ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ τι τοῦτον, ἢ προσέκρουσέ που, κατὰ τούτων. οὐ γὰρ αὐτῇ δικαίως οὐδ᾽ ἐφ᾽ ἃ συμφέρει τῇ πόλει χρῆται. οὔτε γὰρ τὴν ὀργήν, οὔτε τὴν ἔχθραν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ τοὺς ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας δικαστὰς ἀξιοῦν αὑτῷ βεβαιοῦν, οὐδ᾽ ὑπὲρ τούτων εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι· ἀλλὰ μάλιστα μὲν μὴ ἔχειν ταῦτ᾽ ἐν τῇ φύσει· εἰ δ᾽ ἄρα ἀνάγκη, πρᾴως καὶ μετρίως διακείμενον ἔχειν. ἐν τίσιν οὖν σφοδρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ τὸν ῥήτορα δεῖ; ἐν οἷς τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ πόλει, καὶ ἐν οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστὶ τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις· ταῦτα γὰρ γενναίου καὶ ἀγαθοῦ πολίτου, μηδενὸς δὲ ἀδικήματος πώποτε δημοσίου, προσθήσω δὲ μηδ᾽ ἰδίου δίκην ἀξιώσαντα λαβεῖν παρ᾽ ἐμοῦ, μήθ᾽ ὑπὲρ τῆς πόλεως, μήθ᾽ ὑπὲρ αὑτοῦ, στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατηγορίαν νῦν ἥκειν συνεσκευασμένον, καὶ τοσουτουσὶ λόγους ἀνηλωκέναι, ἰδίας ἔχθρας, καὶ φθόνου, καὶ μικροψυχίας ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρηστοῦ. τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς πρὸς ἐμὲ αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα, νῦν ἐπὶ τόνδ᾽ ἥκειν, πᾶσαν ἔχει κακίαν. καὶ ἐμοί γε δοκεῖς ἐκ τούτων Αἰσχίνη τῶν λόγων ἐπίδειξίν τινα

φωνασκίας βουλόμενος ποιήσασθαι, τότε προελέσθαι τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἀδικήματος οὐδενὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ' οὐχ ὁ λόγος τοῦ ῥήτορος αἰσχίνη * τίμιος, οὐδ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς, ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς, καὶ τὸ, τοὺς αὐτοὺς μισεῖν καὶ φιλεῖν, οὓς περ ἂν ἡ πατρίς. ὁ γὰρ οὕτως ἔχων τὴν ψυχὴν, οὗτος ἐπ' εὐνοίᾳ πάντ' ἐρεῖ. ὁ δ' ἀφ' ὧν ἡ πόλις προορᾶταί τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τούτοις θεραπεύων, οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς. οὔκουν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκίαν. ἀλλ' ὁρᾷς; ἐγώ: ταὐτὰ γὰρ συμφέροντα εἱλόμην τουτοισὶ, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ' ἴδιον πεποίημαι. ἆρ' οὖν οὐδὲ σύ; καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς φίλιππον, ὃς ἦν τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμφορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι: καὶ ταῦτ' ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ταύτην τὴν χρείαν, ὡς πάντες ἴσασι. καί τοι τίς ὁ τὴν πόλιν ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ δ' ὁ κῆρυξ καταρᾶται καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν δικαίως; οὐ τῷ τοιούτῳ; τί δὲ μεῖζον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος; ἢ μὴ ταὐτὰ καὶ φρονεῖ, καὶ λέγει. σὺ τοίνυν τοιοῦτος εὑρέθης. εἶτα σὺ φθέγγῃ, καὶ βλέπειν εἰς τὰ τουτωνὶ πρόσωπα τολμᾷς; πότερ' οὐχ ἡγῇ γινώσκειν αὐτοὺς ὅς τις εἶ; ἢ τοσοῦτον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν, ὥστ' οὐ μεμνῆσθαι τοὺς λόγους, οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ δήμῳ καταρώμενος καὶ διομνύμενος, μηδὲν εἶναί σοι καὶ φιλίππῳ πρᾶγμα ἀλλ' ἐμὲ τὴν αἰτίαν σοι ταύτην ἐπάγειν, τῆς ἰδίας ἕνεκα ἔχθρας οὐκ οὖσαν ἀληθῆ; ὡς δ' ἀπηγγέλθη τάχισθ' ἡ μάχη, οὐδὲν τούτων φροντίσας εὐθὺς ὡμολόγεις καὶ προσεποιοῦ φιλίαν καὶ ξενίαν εἶναί σοι πρὸς αὐτὸν; τῇ μισθαρνίᾳ ταῦτα μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα. ἐκ ποίας γὰρ ἴσης ἢ δικαίας προφάσεως αἰσχίνη, τῷ γλαυκοθέας τῆς τυμπανιστρίας ξένος, ἢ φίλος, ἢ γνώριμος ἦν φίλιππος, ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. ἀλλ' ἐμισθώ-

θης ἕνεκα τοῦ τὰ τουτωνὶ συμφέροντα διαφθείρειν. ἀλλ' ὅμως οὕτω φανερῶς αὐτοῖς εἰλημμένος προδότης, καὶ κατὰ σαυτοῦ μηνυτὴς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι γεγονὼς, ἐμοὶ λοιδορῇ, καὶ ὀνειδίζεις ταῦτα, ὧν πάντας μᾶλλον αἰτίους εὑρήσεις, ἢ ἐμέ. πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλα ἡ πόλις αἰσχίνη, καὶ προείλετο καὶ κατώρθωσε δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημόνησε. σημεῖον δέ: χειροτονῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα, οὐ σὲ ἐχειροτόνησε προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα, οὐδὲ δημάδην ἄρτι πεποιηκότα τὴν εἰρήνην, οὐδ' ἡγήμονα, οὐδ' ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ' ἐμέ. καὶ παρελθόντος σοῦ καὶ πυθοκλέους ὠμῶς καὶ ἀναιδῶς, ὦ ζεῦ καὶ θεοὶ, καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταῦτα, ἃ καὶ σὺ νυνὶ, καὶ λοιδορουμένων, ἔτι ἄμεινον ἐχειροτόνησεν ἐμέ. τὸ δ' αἴτιον, οὐκ ἀγνοεῖς μὲν, ὅμως δὲ φράσω σοι καὶ ἐγώ. ἀμφότερα ᾔδεσαν αὐτοὶ, τήν τ' ἐμὴν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, μεθ' ἧς τὰ πράγματ' ἔπραττον, καὶ τὴν ὑμετέραν ἀδικίαν. ἃ γὰρ εὐθενούντων τῶν πραγμάτων ἠρνεῖσθε διομνύμενοι, ταῦτ' ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πόλις, ὡμολογήσατε. τοὺς οὖν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν ὧν ἐφρόνουν, λαβόντας ἄδειαν, ἐχθροὺς μὲν πάλαι φανεροὺς δὲ τόθ' ἡγήσαντο αὐτοῖς γεγενῆσθαι. εἶτα καὶ προσήκειν ὑπελάμβανον τὸν ἐροῦντα τότ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι, καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα, μήθ' ὁμωρόφιον, μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις: μὴ δ' ἐκεῖ μὲν κωμάζειν καὶ παιανίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν ἑλλήνων συμφοραῖς μετὰ τῶν αὐτόχειρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ' ἐλθόντας τιμᾶσθαι: καὶ μὴ δὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑποκρινομένους τὴν ἐκείνων τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ συναλγεῖν. τοῦτο δ' ἑώρων παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοὶ, παρὰ δ' ὑμῖν οὔ. διὰ ταῦτ' ἐμὲ ἐχειροτόνησαν, καὶ οὐχ ὑμᾶς, καὶ οὐχ ὁ μὲν δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν τετελευτηκότων πατέρες

καὶ ἀδελφοὶ ὑπὸ τοῦ δήμου τότε αἱρεθέντες ἐπὶ τὰς ταφάς, ἄλλως πως· ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περίδειπνον ὡς παρ' οἰκειοτάτῳ τῶν τετελευτηκότων, ὥσπερ τἆλλ' εἴωθε γίγνεσθαι, τοῦτ' ἐποίησαν παρ' ἐμοί, εἰκότως. γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ, μᾶλλον οἰκεῖος ἦν ἐμοῦ· κοινῇ δὲ πᾶσιν, οὐδεὶς ἐγγυτέρω. ᾧ γὰρ τὸ ἐκείνους σωθῆναι, καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερεν, οὗτος καὶ παθόντων ἃ μή ποτ' ὤφελον, τῆς ὑπὲρ ἁπάντων λύπης πλεῖστον μετεῖχε. λέγε δ' αὐτῷ τουτὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὃ δημοσίᾳ προείλετο ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπιγράψαι· ἵν' εἰδῇς αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ σαυτὸν ἀγνώμονα καὶ συκοφάντην ὄντα, καὶ μιαρόν. Λέγε.

Επίγραμμα.

Οἵδε πάτρας ἕνεκα σφετέρας εἰς δῆριν ἔθεντο
ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν.
μαρνάμενοι δ' ἀρετῆς καὶ δείματος, οὐκ ἐσάωσαν
ψυχάς, ἀλλ' ἀΐδην κοινὸν ἔθεντο βραβῆ,
Οὕνεκεν ἑλλήνων· ὡς μὴ ζυγὸν αὐχένι θέντες,
δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν.
Γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων
σώματ'· ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ Διὸς ἥδε κρίσις.
Μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν
ἐν βιοτῇ· μοῖραν δ' οὔτι φυγεῖν ἔπορεν.

Ἀκούεις αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ, ὡς τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν; οὐ τῷ συμβούλῳ τὴν τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκε δύναμιν, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν ὦ κατάρατε ἐμοὶ περὶ τούτων λοιδορεῖ, καὶ λέγεις, ἅ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς οἱ θεοὶ τρέψειαν εἰς κεφαλήν. πολλὰ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου, ἐν μάλιστ' ἐθαύμασα ἁπάντων, ὅτι τῶν συμβεβηκότων τότε τῇ πόλει ἀνα-

μνησθεὶς, οὐχ ὡς ἂν εὔνους, οὐδὲ δίκαιος πολίτης ἔχει τὴν γνώμην, οὐδ' ἐδάκρυσεν, οὐδ' ἔπαθεν οὐδὲν τοιοῦτον τῇ ψυχῇ: ἀλλ' ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθὼς, καὶ λαρυγγίζων ᾤετο μὲν ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι, δεῖγμα δὲ ἐξέφερε καθ' ἑαυτοῦ, ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνιαροῖς οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ οὗτος νυνὶ, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ' ἔχειν δεῖ, τὸ ταὐτὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς πολλοῖς; καὶ μὴ τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει τετάχθαι: ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερὸς, ἐμὲ πάντων αἴτιον, καὶ δι' ἐμὲ εἰς πράγματα φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν: οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας, οὐδὲ προαιρέσεως ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς ἕλλησι βοηθεῖν. ἐπεὶ ἔμοιγ' εἰ τοῦτο δοθείη παρ' ὑμῶν, τοσαῦτα δι' ἐμὲ ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ κατὰ τῶν ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ, μεῖζον ἂν δοθείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ' οὔτ' ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι, ἀδικοίην γὰρ ἂν ὑμᾶς, οὔτ' ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι συγχωρήσαιτε: οὗτός τ' εἰ δίκαια ἐποίει, οὐκ ἂν ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἔχθρας, τὰ μέγιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν. ἀλλὰ τί ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλῷ σχετλιώτερα ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου; ὃς γὰρ ἐμοῦ φιλιππισμὸν, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ ἂν εἴποι; καίτοι νὴ τὸν Ηρακλέα καὶ πάντας τοὺς θεοὺς, εἴ γ' ἐπ' ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, τὸ καταψεύδεσθαι, καὶ δι' ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τίνες ὡς ἀληθῶς εἰσιν, οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν τῶν γεγενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν ἅπαντες: τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ' ἑκάστῃ τῶν πόλεων εὕροι τις ἂν, οὐχὶ τοὺς ἐμοί: οἳ ὅτ' ἦν ἀσθενῆ τὰ φιλίππου πράγματα καὶ κομιδῆ μικρὰ, πολλάκις προλεγόντων ὑμῶν, καὶ παρακαλούντων,

καὶ διδασκόντων τὰ βέλτιστα, τῆς ἰδίας ἕνεκ' αἰσχροκερ-
δείας τὰ κοινῇ συμφέροντα προΐεντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἑ-
κάστοις πολίτας ἐξαπατῶντες καὶ διαφθείροντες, ἕως δού-
λους ἐποίησαν: Θετταλοὺς, Δάοχος, Κινέας, Θρασύδαος:
Ἀρκάδας, Κερκιδᾶς, Ἱερώνυμος, Εὐκαλπίδας: Ἀργείους,
Μύρτις, Τελέδαμος, Μνασέας: Ἠλείους, Εὐξίθεος, Κλεό-
τιμος, Ἀρίσταιχμος: Μεσσηνίους, οἱ Φιλιάδου τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ
παῖδες, Νέων, καὶ Θρασύλοχος: Σικυωνίους, Ἀρίστρατος, Ἐ-
πιχάρης: Κορινθίους, Δείναρχος, Δημάρατος: Μεγαρέας,
Πτοιόδωρος, Ἕλιξος, Περίλαος: Θηβαίους, Τιμόλαος, Θεο-
γείτων, Ἀνεμοίτας: Εὐβοέας, Ἵππαρχος, Κλείταρχος, Σω-
σίστρατος. ἐπιλείψει με λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ τῶν προδο-
τῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες εἰσὶν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν
αὐτῶν βουλευμάτων ἐν ταῖς αὑτῶν πατρίσιν, ὧν περ οὗτοι
παρ' ὑμῖν, ἄνθρωποι μιαροὶ, καὶ κόλακες, καὶ ἀλάστορες,
ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευ-
θερίαν προπεπωκότες πρότερον μὲν Φιλίππῳ, νῦν δὲ
Ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐ-
δαιμονίαν: τὴν δ' ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπό-
την αὑτῶν, ἃ τοῖς προτέροις Ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦ-
σαν καὶ κανόνες, ἀνατετροφότες. ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως
αἰσχρᾶς καὶ περιβοήτου συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλλον
δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προδοσίας, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς
τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥ τε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις ἀναίτιος γέγονεν ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευμάτων, καὶ ἐγὼ
παρ' ὑμῖν. εἶτά μ' ἐρωτᾷς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶ-
σθαι; ἐγὼ δή σοι λέγω, ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς
Ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, πρό-
τερον μὲν ὑπὸ Φιλίππου, νῦν δ' ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἐμὲ οὔ-
τε καιρὸς, οὔτε φιλανθρωπία λόγων, οὔτ' ἐπαγγελιῶν μέ-
γεθος, οὔτε φόβος, οὔτε χάρις, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐπῆρεν, οὐδὲ

προῄρημαι, ὧν ἐκεῖνα δικαίων καὶ συμφερόντων τῇ πατρίδι, οὐδὲν προδοῦναι. οὐδ' ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισὶν ὁμοίως ὑμῖν, *ὥσπερ ἂν εἰ σὺ ζυτάνη ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβούλευκα: ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς, καὶ δικαίας, καὶ ἀδιαφθόρου τῆς ψυχῆς πάντα μοι πέπρακται: καὶ μεγίστων δὴ πραγμάτων τῶν κατ' ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστὰς πάντα ταῦτα ὑγιῶς καὶ δικαίως πεπολίτευμαι. διὰ ταῦτ' ἀξιῶ τιμᾶσθαι. τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον ὅν σύ μου διέσυρες, καὶ τὴν ταφρείαν, ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω: πῶς γὰρ οὔ; πόῤῥω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπολιτευμένων τίθεμαι. οὐ γὰρ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγὼ, οὐδ' ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ. ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλει δικαίως σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα, καὶ πόλεις, καὶ τόπους, καὶ λιμένας, καὶ ναῦς, καὶ πολλοὺς ἵππους, καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀμυνουμένους. ταῦτα προὐβαλόμην ἐγὼ πρὸ τῆς ἀττικῆς, ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατόν: καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον μόνον τοῦ πειραιῶς, οὐδὲ τοῦ ἄστεος. οὐδέ γ' ἡττήθην ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς φιλίππου, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὐδὲ ταῖς παρασκευαῖς: ἀλλ' οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοὶ, καὶ αἱ δυνάμεις τῇ τύχῃ. τίνες αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φανεραί. σκοπεῖτε δέ. τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην ποιεῖν; τί τὸν μετὰ πάσης προνοίας καὶ προθυμίας καὶ δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος πολιτευόμενον; οὐκ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν εὔβοιαν προβαλέσθαι πρὸ τῆς ἀττικῆς, ἐκ δὲ τῆς μεσογείας τὴν βοιωτίαν, ἐκ δὲ τῶν πρὸς πελοπόννησον τόπων, τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; οὐ τὴν σιτοπομπίαν, ὅπως παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ πειραιῶς κομισθήσεται προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν, σῶσαι τῶν ὑπαρχόντων, ἐκπέμποντα βοηθείας, καὶ λέγοντα καὶ γράφοντα τοιαῦτα, τὴν προκόννησον, τὴν χερ-

Πρόννησον, τὴν Τένεδον· τὰ δ' ὅπως οἰκεῖα καὶ σύμμαχ' ὑπάρξῃ, πρᾶξαι, τὸ Βυζάντιον, τὴν Ἄβυδον, τὴν Εὔβοιαν; καὶ τῶν μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν δυνάμεων τὰς μεγίστας ἀφελεῖν· ὧν δ' ἐνέλιπε τῇ πόλει, ταῦτα προσθεῖναι; ταῦτα τοίνυν ὑμῖν ἅπαντα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι καὶ τοῖς ἐμοῖς πολιτεύμασιν. ἃ καὶ βεβουλευμένα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν, ὀρθῶς εὑρήσει, καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύνῃ, καὶ τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ παρεθέντα, οὐδ' ἀγνοηθέντα, οὐδὲ προδοθέντα ὑπ' ἐμοῦ· καὶ ὅσα εἰς ἑνὸς ἀνδρὸς δύναμιν καὶ λογισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ δὲ ἢ δαίμονός τινος, ἢ τύχης ἰσχύς, ἢ στρατηγῶν φαυλότης, ἢ τῶν προδιδόντων τὰς πόλεις ὑμῶν κακία, ἢ πάντα ταῦτα ἅμα ἐλυμήνατο τοῖς ὅλοις, ἕως ἀνέτρεψε, τί Δημοσθένης ἀδικεῖ; εἰ δ' οἷος ἦν ἐγὼ παρ' ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς ἐν ἑκάστῃ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο· μᾶλλον δ' εἰ ἕνα ἄνδρα μόνον Θετταλία, καὶ ἕνα ἄνδρα Ἀρκαδία, ταὐτὰ φρονοῦντα ἔσχον ἐμοί· οὐδεὶς οὔτε τῶν ἔξω Πυλῶν Ἑλλήνων, οὔτε τῶν εἴσω τοῖς παροῦσι κακοῖς ἐκέχρητ' ἄν· ἀλλὰ πάντες ἂν ὄντες ἐλεύθεροι, καὶ αὐτόνομοι μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς ἐν εὐδαιμονίᾳ, τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι' ἐμέ. ἵνα δ' εἰδῆτε, ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτί, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

Ἀριθμὸς βοηθειῶν, κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πράττειν, Αἰσχίνη, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ. ὧν κατορθουμένων μέν, ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐν μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶν', καὶ τὸ δικαίως

προσῆκεν· ὥστε τούτων δὲ συμβάντων, τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν πε-
ριεῖναι, καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τὴν πόλιν, μὴ δὲ τὴν προαί-
ρεσιν αὐτῆς· ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν, τὴν οὕτω τὰ πράγ-
ματα κρίνασαν, οὐ μὰ δί' οὐκ ἀποστάντα τῶν συμφερόντων
τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὑτὸν τοῖς ἐναντίοις τοὺς ὑπὲρ
τῶν ἐχθρῶν καιροὺς ἀντὶ τῶν τῆς πατρίδος θεραπεύειν· οὐ
δὲ τὸν μὲν πράγματα ἄξια τῆς πόλεως ὑποστάντα λέγειν
καὶ γράφειν, καὶ μένειν ἐπὶ τούτων, βασκαίνειν. ἐὰν δέ τις
ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν· οὐδ' ἡσυχίαν
ἄγειν ἄδικον καὶ ὕπουλον, ὡς σὺ ποιεῖς πολλάκις. ἔστι γάρ
ἔστιν ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρουσα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολ-
λοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος
ἄγει τὴν ἡσυχίαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ἀποστὰς, ὅταν
αὐτῷ δόξῃ, τῆς πολιτείας, πολλάκις δὲ δοκεῖ, φυλάττει
ὁπηνίκα ἔσεσθε μεστοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος, ἢ παρὰ τῆς τύ-
χης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα, ἢ ἄλλο τι δύσκολον γέγο-
νε· πολλὰ δὲ τὰ ἀνθρώπινα· εἶτ' ἐπὶ τούτῳ τῷ καιρῷ ῥή-
τωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας, ὥσπερ πνεῦμα ἐφάνη καὶ
πεφωνασκηκὼς, καὶ συνειλεχὼς ῥήματα καὶ λόγους, συ-
νείρει τούτους σαφῶς, καὶ ἀπνευστί, ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν
φέροντας, οὐδ' ἀγαθοῦ κτῆσιν οὐδενὸς, συμφορὰν δὲ τῷ
τυχόντι τῶν πολιτῶν καὶ κοινὴν αἰσχύνην. καίτοι ταύτης
τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπιμελείας αἰσχίνη, εἴπερ ἐκ ψυχῆς
δικαίας ἐγίγνετο, καὶ τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα προῃ-
ρημένης, τοὺς καρποὺς ἔδει γενναίους καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν
ὠφελίμους εἶναι, συμμαχίας πόλεων, πόρους χρημάτων,
ἐμπορίου κατασκευὴν, νόμων συμφερόντων θέσεις, τοῖς
ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. τούτων γὰρ ἁπάντων
ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις. καὶ ἔδωκεν ὁ παρελθὼν
χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις ἀνδρὶ καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ· ἐν
οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσῃ γεγονὼς, οὐ πρῶτος, οὐ δεύτερος,

οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμπτος, οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁπο-
στοσοῦν. οὔκουν ἐπεί γε καὶ ἡ πατρὶς ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμ-
μαχία σοῦ πράξαντος γέγονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια, ἢ
κτῆσις εὐνοίας, ἢ δόξης; τίς δὲ πρεσβεία; τίς διακονία, δι᾽
ἣν ἡ πόλις ἐντιμοτέρα γέγονε; τί τῶν οἰκείων, ἢ τῶν ἑλ-
ληνικῶν καὶ ξενικῶν, οἷς ἐπέστης, ἐπηνώρθωται διὰ σέ;
ποῖαι τριήρεις; ποῖα βέλη; ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ
τειχῶν; ποῖον ἱππικόν; τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ;
τίς ἢ τοῖς εὐπόροις, ἢ τοῖς ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοή-
θεια χρημάτων παρὰ σοῦ; οὐδεμία. ἀλλ᾽ ὦ τᾶν, εἰ μηδὲν
τούτων, εὔνοιά γε καὶ προθυμία; ποῦ; πότε; ὅστις, ὦ
πάντων ἀδικώτατε, οὐδ᾽ ὅτε ἅπαντες ὅσοι πώποτ᾽ ἐφ-
θέγξαντο ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς σωτηρίαν ἐπεδίδοσαν: καὶ
τὸ τελευταῖον ἀριστόνικος τὸ συνειλεγμένον ἀργύριον εἰς
τὴν ἐπιτιμίαν: οὐδὲ τότε οὔτε παρῆλθες, οὔτε ἐπέδωκας
οὐδέν: οὐκ ἀπορῶν: πῶς γάρ, ὅς γε κεκληρονόμηκας μὲν
τῶν φίλωνος τοῦ κηδεστοῦ χρημάτων πλειόνων, ἢ πέντε τα-
λάντων: διτάλαντον δ᾽ εἶχες ἔρανον δωρεὰν παρὰ τῶν
ἡγεμόνων τῶν συμμοριῶν, ἐφ᾽ οἷς ἐλυμήνω τὸν τριηραρχι-
κὸν νόμον. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων, τοῦ παρόντος
ἐμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω ταῦτα. ἀλλ᾽ ὅτι γ᾽ οὐχὶ δι᾽
ἔνδειαν οὐκ ἐπέδωκας, ἐκ τούτων δῆλον: ἀλλὰ φυλάτ-
των τὸ μηδὲν ἐναντίον γενέσθαι παρὰ σοῦ τούτοις οἷς ἅ-
παντα πολιτεύῃ. ἐν τίσιν οὖν σὺ νεανίας, καὶ πηνίκα λαμ-
πρός; ἡνίκ᾽ ἂν εἰπεῖν τι κατὰ τούτων δέοι, ἐν τούτοις λαμ-
προφωνότατος, μνημονικώτατος, ὑποκριτὴς ἄριστος,
τραγικὸς, θεοκρίνης. εἶτα τῶν πρότερον γεγενημένων ἀν-
δρῶν ἀγαθῶν μέμνησαι. καὶ καλῶς ποιεῖς. οὐ μέντοι δί-
καιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν πρὸς τοὺς τετελευτη-
κότας εὔνοιαν ὑπάρχουσαν προλαβόντα παρ᾽ ὑμῶν, πρὸς
ἐκείνους ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν ἐμὲ τὸν νῦν ζῶντα μεθ᾽ ὑμῶν.

τίς γὰρ

τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν πάντων, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν ὕπεστί τις ἢ πλείων, ἢ ἐλάττων φθόνος: τοὺς τεθνεῶτας δέ, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ. οὕτως οὖν ἐχόντων τούτων τῇ φύσει πρὸ ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ κρίνομαι, καὶ θεωροῦμαι; μηδαμῶς: οὔτε γὰρ δίκαιον, οὔτ' ἴσον αἰσχίνη, ἀλλὰ πρὸς σέ, καὶ ἄλλον εἴ τινα βούλει, τῶν ταυτά σοι προῃρημένων καὶ ζώντων. κἀκεῖνο σκόπει, πότερον κάλλιον καὶ ἄμεινον τῇ πόλει, διὰ τὰς τῶν προτέρων εὐεργεσίας οὔσας ὑπερμεγέθεις, οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ἂν ἡλίκας, τὰς ἐπὶ τὸν παρόντα βίον γιγνομένας, εἰς ἀχαριστίαν καὶ προπηλακισμὸν ἄγειν, ἢ πᾶσιν ὅσοι μετ' εὐνοίας πράττουσι, τῆς παρὰ τούτων τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας μετεῖναι. καὶ μήν, εἰ καὶ τοῦτ' ἄρα δεῖ με εἰπεῖν, ἡ μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προαίρεσις, ἄν τις ὀρθῶς σκοπῇ, ταῖς τῶν τότε ἐπαινουμένων ἀνδρῶν ὁμοία, καὶ ταυτὰ βουλομένη φανήσεται: ἡ δὲ σή, ταῖς τῶν τοὺς τοιούτους τότε συκοφαντούντων. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ κατ' ἐκείνους ἦσάν τινες τοὺς χρόνους οἱ διασύροντες τοὺς ὄντας τότε, τοὺς δὲ πρότερον γεγενημένους ἐπῄνουν, βάσκανον πρᾶγμα καὶ ταυτὸ ποιοῦντες σοί. εἶτα λέγεις ὡς οὐδὲν ὅμοιός εἰμι ἐκείνοις ἐγώ. σὺ δ' ὅμοιος αἰσχίνη; ὁ δ' ἀδελφὸς ὁ σός, ἄλλος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδένα φημί. ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας, ὦ χρηστέ, ἵνα μηδὲν ἄλλο εἴπω, τὸν ζῶντα ἐξέταζε, καὶ τοὺς καθ' αὑτόν: ὥσπερ τἆλλα πάντα: τοὺς ποιητάς, τοὺς χορούς, τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ φιλάμμων, οὐχ ὅτι γλαύκου τοῦ καρυστίου καὶ τινων ἑτέρων προτέρων γεγενημένων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν, ἀστεφάνωτος ἐκ τῆς ὀλυμπίας ἀπῄει: ἀλλ' ὅτι τῶν εἰσελθόντων πρὸς αὐτὸν ἄριστα ἐμάχετο, ἐστεφανοῦτο, καὶ νικῶν ἀνηγορεύετο. καὶ σὺ πρὸς τοὺς νῦν ὅρα με ῥήτορας, πρὸς σαυτόν, πρὸς ὅν τινα βούλει τῶν ἁπάντων: οὐδενὶ ἐξίσταμαι, ὧν ὅτε μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ἑλέσθαι παρῆν, ἐφαμίλ-

λου τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἐν κοινῷ πᾶσι κειμένης, ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαινόμην: καὶ τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι, καὶ νόμοις, καὶ πρεσβείαις ἅπαντα διῳκεῖτο. ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἦν οὐδαμοῦ, πλὴν εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι τι δέοι. ἐπειδὴ δὲ ἃ μήποτ᾽ ὤφελε συνέβη, καὶ οὐκέτι συμβούλων, ἀλλὰ τῶν τοῖς ἐπιταττομένοις ὑπηρετούντων, καὶ τῶν κατὰ τῆς πατρίδος μισθαρνεῖν ἑτοίμων, καὶ τῶν κολακεύειν ἑτέρους βουλομένων ἐξέτασις ἦν, τηνικαῦτα σὺ, καὶ τούτων ἕκαστος ἐν τάξει, καὶ μέγας, καὶ λαμπρὸς ἱπποτρόφος: ἐγὼ δ᾽ ἀσθενής: ὁμολογῶ. ἀλλ᾽ εὔνους μᾶλλον ὑμῶν τουτωνί. δύο δ᾽ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ταῦτα, τὸν φύσει μέτριον πολίτην ἔχειν δεῖ. οὕτω γάρ μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέγοντι ἀνεπιφθονώτατον εἰπεῖν, ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις τὴν τοῦ γενναίου καὶ τὴν τοῦ πρωτείου τῇ πόλει προαίρεσιν διαφυλάττειν: ἐν παντὶ δὲ, καιρῷ καὶ πράξει τὴν εὔνοιαν: τούτου γὰρ ἡ φύσις κυρία: τοῦ δύνασθαι δὲ καὶ ἰσχύειν, ἕτερα. ταύτην τοίνυν παρ᾽ ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρήσετε ἁπλῶς. ὁρᾶτε δέ. οὐκ ἐξαιτούμενος, οὐκ ἀμφικτυονικὰς ἐπαγόντων μοι, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ ἐπαγγελλομένων, οὐχὶ τοὺς καταράτους τούτους, ὥσπερ θηρία μοι προσβαλλόντων, οὐδαμῶς προδέδωκα ἐγὼ τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν τὴν ὁδὸν τῆς πολιτείας εἱλόμην, τὰς τιμὰς, τὰς δυναστείας, τὰς εὐδοξίας τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν, ταύτας αὔξειν, μετὰ τούτων εἶναι. οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἑτέρων εὐτυχήμασι φαιδρὸς ἐγὼ καὶ γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχομαι τὴν δεξιὰν προτείνων καὶ εὐαγγελιζόμενος τούτοις, οὓς ἂν ἐκεῖσε ἀπαγγέλλειν οἴωμαι, τῶν δὲ τῆς πόλεως ἀγαθῶν πεφρικὼς ἀκούω, καὶ στένων, καὶ κύπτων εἰς τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ δυσσεβεῖς οὗτοι, οἳ τὴν μὲν πόλιν διασύρουσιν, ὥσπερ οὐχ αὑτοὺς διασύροντες ὅταν τοῦτο ποιῶσιν: ἔξω δὲ βλέ-

ποιεῖ, καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάντων τῶν ἑλλήνων εὐτύχησεν ἕτερος, ταῦτ' ἐπαινοῦσι: καὶ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον διαμενεῖ, φασὶ δεῖν τηρεῖν. μὴ δῆτ' ὦ πάντες θεοί; μηδεὶς ταῦθ' ὑμῶν ἐπινεύσειεν. ἀλλὰ μάλιστα μὲν, καὶ τούτοις βελτίω τινὰ νοῦν καὶ φρένας ἐνθείητε: εἰ δ' ἄρα ἔχουσιν οὕτως ἀνιάτως, τούτους μὲν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσατε: ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς τὴν ταχίστην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπηρτημένων φόβων δότε, καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῆ.

Λιβανίου ὑπόθεσις, τοῦ περὶ τῆς παραπρεσβείας λόγου.

Αἰσχίνης ἦν ἀνὴρ ἀθηναῖος, υἱὸς ἀτρομήτου, καὶ γλαυκοθέας, ἀμφοτέρων ἀδόξων ὥς φησι δημοσθένης. τὸν μὲν γ', γράμματα διδάσκοντα, τὴν δὲ, καθαίρουσαν, καὶ τελετάς τινας οὐ σπουδαίας τελοῦσαν φησὶ διαζῆν. παραδίδοται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ αἰσχίνης τραγῳδιῶν τε ὑποκριτὴς γενόμενος, καὶ γραμματεὺς τῆς πόλεως, ἥ τις ἦν εὐτελὴς ὑπηρεσία: ὕστερον μέντοι τῶν ῥητόρων εἷς ἐγένετο: καὶ περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς φίλιππον ἐπρέσβευσε. πολεμοῦντες γὰρ ἀθηναῖοι φιλίππῳ περὶ ἀμφιπόλεως, καὶ πολλὰ μὲν αὐτοὶ δεινὰ πάσχοντες, δρῶντες δὲ οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐπείσθησαν ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβεύσασθαι πρὸς φίλιππον. πέμπουσι δὲ πρέσβεις δέκα τὸν ἀριθμόν: ἐν οἷς αἰσχίνης τε καὶ δημοσθένης ἦσαν. δεξαμένου δὲ φιλίππου τὰς διαλύσεις, πάλιν οἱ αὐτοὶ πρεσβεύουσι δεύτερον, ὅπως οἱ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκοι γένοιντο. περὶ δὲ ταῦτα τὰ πράγματα κατηγορεῖ ὁ δημοσθένης αἰσχίνου, τρία. ὅτι φιλοκράτους αἰσχρὰν καὶ ἀσύμφορον εἰρήνην λέγοντος καὶ γράφοντος, συνεῖπεν αὐτῷ; ὅτι τοὺς χρόνους κατηνάλωσε, τὸ δ'

συνέβη τὰ ἐν Θρᾴκῃ διαφθαρῆναι· ὅτι ψευδῆ πρὸς Ἀθηναίους ἀπήγγειλε, παρ᾽ ὃ συνέβη Φωκεῖς ἀπολέσθαι. εἶπε γάρ φησιν ὅτι Φωκέας οὐκ ἀναιρήσει Φίλιππος. καὶ ὑμεῖς τούτῳ πιστεύσαντες, οὐκ ἐβοηθήσατε τοῖς ἀνδράσι. φησὶ δὲ ταῦτα πάντα ἐπὶ μισθῷ, καὶ δώροις τὸν Αἰσχίνην κακουργηκέναι. ἡ στάσις περὶ οὐσίας, καὶ στοχαστική. ἡ δὲ κίνησις τῆς ἔχθρας λέγεται διὰ Τίμαρχον τὸν φίλον Δημοσθένους, ὃν ἠτίμασεν Αἰσχίνης, κατηγορήσας ὡς κακοῦ βίου, διότι πρὸς τὸν Πιττάλακον τὸν ὀρνιθίαν φησίν, εἰσῄει εὔμορφος ὤν, ὥστε τῷ θεᾶσθαι τὰς μάχας τῶν ὀρνίθων, διαφθειρόμενον, καὶ διαφθείροντα.

Ἑτέρα ὑπόθεσις ἀνώνυμος εἰς τὸν αὐτὸν λόγον.

Πόλεμος συνειστήκει Φιλίππῳ καὶ Ἀθηναίοις μακρός· ἐξ οὗπερ παραβὰς τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας, ἔλαβε τὴν Ὀλυνθίων Ἀμφίπολιν, οὖσαν τμῆμα τῆς πόλεως· καὶ τὴν ὑπ᾽ Ὀλυνθίοις καθ᾽ ὃν καιρὸν ἀπέστησαν καὶ οἱ σύμμαχοι. συνειστήκει δὲ καὶ ἕτερος Φωκεῦσι πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους· τοῖς μὲν, περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Πυθοῖ πρὸς Θετταλούς· τοῖς δὲ, ὑπὲρ Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας πρὸς τοὺς Θηβαίους. οὐ δῆλον γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι τοὺς μὲν, παρείλοντο τὰς δύο πόλεις γειτνιώσας αὐτοῖς. Θετταλοὺς δὲ παρωσάμενοι τὴν ἀμφικτυονίαν ἅτε ἐν μέσῃ Φωκίδι τῆς ἐν Δελφοῖς ἱερὸν ἱδρυμένην. ἐπειδὴ δὲ πολὺν χρόνον ἐπολέμησαν πρὸς ἑαυτοὺς Ἀθηναῖοι καὶ Φίλιππος, τῷ χρονίῳ τὴν εἰρήνην ἑκάτεροι ποιεῖν ἐβούλοντο· ἀλλ᾽ ὁπότερος ταῦτα προσβάλλοιτο, αἰσχύνην ἔχειν ἐνόμιζον. Ἀριστόδημος δὲ, καὶ Νεοπτόλεμος ὑποκριταὶ τραγῳδίας ἐτύγχανον. οὗτοι διὰ τὴν οἰκείαν τέχνην ἄδειαν εἶχον ἀπιέναι ὅπου

ἂν βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς πολεμίους. ἀπελθόντες οὖν οὗτοι εἰς τὴν μακεδονίαν ἐπεδείξαντο τὴν οἰκείαν τέχνην. καὶ οὕτω φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο, φίλιππος, ὥστε πρὸς τοῖς ἄλλοις χρήμασι, καὶ ἄλλα ἐκ τῶν οἰκείων παρέχειν αὐτοῖς. αἰσθόμενος δὲ μελλόντων πρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτὸν φωκέων, καὶ θετταλῶν, καὶ θηβαίων, ἐβουλήθη τοὺς ἀθηναίους ἐξαπατῆσαι. καὶ ταύτης τῆς προφάσεως δραξάμενος φίλιππος, ἀπολύων ἀριστόδημον καὶ νεοπτόλεμον, ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι φίλος εἰμὶ ἀθηναίοις. συνέβη δὲ πάλιν τι τοιοῦτον γενέσθαι. φρύνων τις ἀθηναῖος ἀπιὼν ὀλυμπιάσιν ἀγωνισόμενος, ἢ θεασόμενος, ἐκρατήθη ὑπό τινων στρατιωτῶν τοῦ φιλίππου ἐν ἱερομηνίᾳ, καὶ ἀφῃρέθη πάντα τὰ αὐτοῦ: καὶ ἐλθὼν εἰς ἀθήνας παρεκάλει τοὺς ἀθηναίους, ἵνα χειροτονήσωσιν αὐτὸν πρεσβευτήν, ὅπως ἀπελθὼν πρὸς φίλιππον, λάβῃ ἅπερ ἀφῃρέθη. καὶ πεισθέντες ἀθηναῖοι, ἐχειροτόνησαν αὐτὸν καὶ κτησιφῶντα. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς μακεδονίαν, φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ φίλιππος: ὥστε καὶ τὰ ἀφαιρεθέντα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πάντα ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν οἰκείων ἄλλα ἐπιδοῦναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι ὅτι ἠγνόουν οἱ στρατιῶται ὅτι ἱερομηνία ἐστί. καὶ τούτοις πάλιν ὁμοίως ἔλεγεν, ὡς φίλος εἰμὶ ἀθηναίοις. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν ἀττικὴν τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγελλον. ταῦτα ἀκούσαντες ἀθηναῖοι ἐβούλοντο μαθεῖν, εἰ μετ' ἀληθείας εἰρήνην ἄγειν βούλεται φίλιππος. καὶ δὴ χειροτονοῦσι δέκα πρέσβεις. εἰσὶ δ' οὗτοι, κτησιφῶν, ἀριστόδημος, ἰατροκλῆς, κίμων, ναυσικλῆς, δέρκυλλος, φρύνων, φιλοκράτης, αἰσχίνης, δημοσθένης. πέμπουσι δὲ τούτους εἰς μακεδονίαν, ἵνα μάθωσιν εἰ μετ' ἀληθείας βούλεται εἰρήνην ἄγειν ὁ φίλιππος: καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν, ἐνέγκαι παρ' αὐτοῦ πρέσβεις τοὺς ληψομένους τοὺς ὅρκους. ἀπελθόντων οὖν τῶν δέκα πρέσβεων

ὧν ἦν καὶ Δημοσθένης, ἦγον ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τρεῖς πρέσβεις, Ἀντίπατρον, Παρμενίωνα, καὶ Εὐρύλοχον ὀφείλοντας λαβεῖν τοὺς ὅρκους. συναγομένων δὲ τῶν συμμάχων τῶν Ἀθηναίων πρὸς τῷ παρασχεῖν τοὺς ὅρκους, χρόνος παρήρχετο. καὶ γινώσκων τὴν φύσιν τοῦ Φιλίππου ὁ Δημοσθένης, ὡς ἀεὶ καταστρεφομένου, καὶ ἐπηρεάζοντος, λέγει τοῖς Ἀθηναίοις ταχέως δοῦναι τοὺς ὅρκους, καὶ μὴ παρόντος Κερσοβλέπτου. ἔλεγε γὰρ ὅτι εἰς τὴν Θρᾴκην ἀπερχομένων ἡμῶν παρέξει τοὺς ὅρκους ὁ Κερσοβλέπτης. ἰστέον δὲ ὅτι Δημοσθένης οὐκ ἀπῆλθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ διὰ τοιαύτην πρόφασιν. ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὴν πρώτην πρεσβείαν, εὗρεν ἐν Μακεδονίᾳ τινὰς τῶν Ἀθηναίων αἰχμαλώτους. καὶ ὑπέσχετο φέρειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων καὶ ῥύσασθαι αὐτούς. οὐκ ἠδύνατο δὲ τοῦτο ποιῆσαι, εἰ μὴ ἐν προσχήματι πρεσβευτοῦ. ἔλεγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἀπελθεῖν ἁπλῶς διὰ τὸ αὐτοὺς ταχέως ἀπελθεῖν. καὶ ὅπου ὄντα πύθωνται Φίλιππον δεῖ αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ ἐκεῖσε τοὺς ὅρκους λαβεῖν. οἱ δὲ, μὴ πεισθέντες, πεζῇ ἀπῆλθον, καὶ εἰς Μακεδονίαν ἀπελθόντες, ἐκάθηντο ὅλους τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ πολλὰ τῶν Ἀθηναίων χωρία καταστρέψας ὑπέστρεψε Φίλιππος· ἐν οἷς καὶ Κερσοβλέπτης. καὶ ἐλθὼν οὐκ εὐθὺς παρέσχεν αὐτοῖς τοὺς ὅρκους, ἀλλ' εἵλκυσεν αὐτοὺς, ἕως ηὐτρέπισε τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατιάν. καὶ τῶν πρεσβευομένων πρὸς αὐτὸν Φωκέων, περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου, καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Φωκέας αἰτὶ τοῦ παρασχεῖν ἐν ἱερῷ τοὺς ὅρκους, ἐν πανδοχείῳ παρέσχε λέγων οὕτω· σπένδομαι Ἀθηναίοις, καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις, χωρὶς Ἀλέων καὶ Φωκέων. ἔλεγε γὰρ ὅτι οἱ Ἀλεῖς ἐχθροὶ ἦσαν τῶν φίλων μου τῶν Φαρσαλίων, Φωκεῦσι δὲ, οὐ σπένδομαι, ἐπειδήπερ ἠσέβησαν εἰς τὸ ἱερόν. ἐλθούσης οὖν τῆς δευτέρας πρεσβείας εἰς τὴν Ἀττικὴν ὁ Δημοσθένης ἐστασίαζε λέγων,

ὅτι οὐκ ἀρέσκει μοι τὰ παρὰ φιλίππου δεδογμένα. ὁ δὲ αἰσχίνης ἔλεγεν, ὅτι ταῦτα εἶπε φίλιππος ἐν τῷ φανερῷ: ἐμοὶ δὲ εἶπεν εἰς τὸ οὖς, ὅτι πλὴν ἁλέων καὶ φωκέων εἶπεν, ἵνα μὴ μαθόντες θηβαῖοι προφυλάξωνται: αὐτοὺς γὰρ εἰσερχόμενος ἀπολέσω: τούτους δὲ σώσω, οἱ δὲ ἀθηναῖοι πεισθέντες αἰσχίνῃ, ἐχειροτόνησαν τρίτην πρεσβείαν, βουλόμενοι μαθεῖν εἰ φυλάττει φίλιππος τὰ ὑπ' αἰσχίνου λεχθέντα. καὶ ἐξωμόσατο δημοσθένης, μήτε πρεσβεῦσαι, μήτε κοινωνεῖν, εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς πράξει ἡ πρεσβεία. καὶ τότε φοβηθεὶς ὁ αἰσχίνης μή ποτε μένων ὁ δημοσθένης πέμψαι πείσει τὸν δῆμον τοῖς φωκεῦσι βοήθειαν, προσεποιήσατο, ὡς λέγει δημοσθένης, ἀῤῥωστεῖν. καὶ τότε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ εὔνομος ἦλθεν ἔχων ἰατρὸν καὶ ὀμνύων ὅτι ἀῤῥωστεῖ αἰσχίνης. καὶ αὐτὸν τὸν εὔνομον ἀντὶ τούτου ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος πρεσβευτήν. καὶ ἀπελθόντων τούτων τῶν πρέσβεων, ὡς κατέλαβον εὔβοιαν, ἤκουσαν ὅτι φωκέας κατεστρέψατο φίλιππος: καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψαν. ἐλθούσης δὲ τῆς τρίτης πρεσβείας εἰς τὴν ἀττικήν, αἰσχίνης αὐτοχειροτόνητος πρεσβευτὴς ἀπῆλθε πρὸς φίλιππον, ὡς λέγει δημοσθένης. Ἰστέον δὲ ὅτι μετὰ τὴν πρεσβείαν ἕκαστος τῶν πρέσβεων, εὐθύνας ἐδίδου. καὶ ἡ μὲν πρώτη πρεσβεία παρέσχεν εὐθύνας οὕτω καλῶς, ὥστε τὸν δημοσθένην γράψαι καλέσαι αὐτοὺς ἐπ' ἄριστον. ἔθος γὰρ ἦν τοὺς καλῶς πρεσβευσαμένους, εἰς δημόσιον ἄριστον καλεῖσθαι. Ἀποροῦσι δέ τινες, ὅτι εἰ ἠπίστατο δημοσθένης, ὅτι προδόται ἦσαν, διὰ τί ἐποίησεν αὐτοὺς κληθῆναι εἰς δημόσιον ἄριστον; Καὶ λέγομεν ὅτι μετὰ τὸ ἄριστον, ἔγνω τὸν σκοπὸν αὐτῶν. τῶν δὲ τῆς δευτέρας πρεσβείας, μόνος ὁ δημοσθένης δέδωκεν εὐθύνας. μέλλοντος δὲ τοῦ αἰσχίνου παρέχειν ἐπέστη τίμαρχος καὶ δημοσθένης κατηγορήσοντες τούτου: καὶ ᾔτησεν αἰσχίνης ἀνάκρισιν

γενέσθαι. καὶ γενομένης ἀκριβῶς, ἔδειξε τίμαρχον ἡταιρηκότα· καὶ ἐξέβαλον αὐτόν. νόμος γὰρ ἦν τὸν ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. εἶτα ἐπέστη κατηγορήσων ὁ δημοσθένης. Καὶ λέγουσί τινες, πῶς ἐνταῦθα μέμνηται τῆς δευτέρας πρεσβείας. Λέγομεν δὲ ὅτι μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς, εἰσῆλθεν ἔχων τὴν κατηγορίαν. γενομένης γὰρ τῆς δευτέρας πρεσβείας μαθόντες οἱ ἀθηναῖοι τὴν τῶν φωκέων ἀπώλειαν, ἐσκευαγώγουν ἐκ τῶν ἀγρῶν, καὶ ἐν πολλῷ θορύβῳ ἦσαν καὶ μετὰ τρία ἔτη εἰσῆλθεν ὁ δημοσθένης κατηγορῶν αἰσχίνου, καὶ κρίνει αὐτὸν διὰ δύο ἐγκλήματα, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν φωκέων, καὶ διὰ δωροδοκίαν. Ἰστέον δὲ ὅτι προηγούμενόν ἐστιν ἔγκλημα, ὅτι φωκεῖς ἀπολώλασι. πρὸς σύστασιν τούτου, δεύτερον ἐνέκυψε ζήτημα, ὅτι ἐπὶ χρήμασιν αἰσχίνῃ τοῦτο τετόλμηται. ὡς σύστασιν γίνεσθαι προτέρου ἐγκλήματος τοῦ κατὰ φωκέας. τεκμήρια ἐστὶ τοῦ πάλαι ταῦτα ἐσκευωρῆσθαι καὶ κατεσκευάσθαι, δι' ὧν ἅμα καὶ προαναιρεῖ τὸ χρῶμα αἰσχίνου καταφεύγοντος ἐπὶ ἄγνοιαν καὶ συγγνώμην. καὶ τούτων τὰ μὲν, ἐκ τῶν προειρημένων εἴληφε, τὰ δὲ, ἐκ τῶν πεπραγμένων. συνεῖπε γὰρ φιλοκράτει, ἄνευ φωκέων γράφοντι τὴν εἰρήνην. οὐκ ἔλαβον ὅρκους παρὰ θετταλῶν συμμαχούντων φιλίππῳ, οἳ οὐκ ἂν συνεστράτευσαν ἐπὶ φωκέας, εἰ πρότερον δεδωκότες ἦσαν τοὺς ὅρκους. ἐνέδωκε φιλίππῳ χρόνον παρασκευάσασθαι τὴν ἐπὶ φωκέας στρατείαν. διέτριψε γὰρ ἐκεῖνος τοὺς χρόνους ἐξεπίτηδες ἀναλίσκων, ἵνα μὴ προβουλεύσας ὁ δῆμος κλείσῃ τὰς πύλας. ἐξηπάτησε τὴν πόλιν ἐπανελθὼν ἐπὶ ταῖσδε διτταῖς ἐλπίσι· μιᾷ μὲν, ὅτι θηβαῖοι ἀπολοῦνται, ἑτέρᾳ δὲ, ὅτι φωκεῖς σωθήσονται. ὥστε μὴ ἐγγίνεσθαι βουλεύσασθαί τι δεξιὸν ὑπὲρ φωκέων. εἶπε γὰρ δεῖν φιλίππῳ πιστεύειν. σώσειν γὰρ αὐτοὺς χάριν τῆς πόλεως ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦ μὲν προτέρου.

ταῦτα τεκμήρια. τοῦ δὲ δευτέρου, τοῦ περὶ τῶν δώρων, ἐν ᾧ δείκνυται, ὅτι εἴληφεν αἰσχίνης, ταῦτα τεκμήρια. ὧν ὁμοίως τὰ μὲν ἐκ τῶν προειμένων ἐστὶ, τὰ δὲ ἐκ τῶν πεπραγμένων. οὐ μισεῖ φίλιππον, καίπερ ἐξαπατηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὥς φησι. συνεῖπε φιλίππῳ γενέσθαι ἀμφικτύονα, πρεσβευσαμένων περὶ αὐτῶν ἀμφικτυόνων. σύνεστιν ἀεὶ φιλοκράτει χρήματα εἰληφότι. καλούμενος ἐπὶ μαρτυρίαν ἡνίκα ὑπερίδης εἰσήγγειλε φιλοκράτην, πρῶτον οὐκ ἐφθέγξατο. χειροτονηθεὶς πρεσβευτὴς ἐπὶ τὴν φωκίδα πρὸς φίλιππον ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν, ἀρρωστεῖν προσεποιήσατο. ἁλόντων φωκέων μετὰ τὴν ἐξωμοσίαν, ἀχειροτόνητος πρεσβεύεται, ὅτι καὶ φυλάξασθαι αὐτὸν ἐχρῆν. ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ δευτέρου λόγου. ἔτι δὲ τούτων τὸ ἰσχυρότερον, καὶ οὗ μάλιστα ἀντέχεται, ἡ ἐπαγγελία, καὶ ἡ ὑπόσχεσις αἰσχίνου, ἡ περὶ θηβαίων καὶ φωκέων.

Η μὲν ὑπόθεσις τοῦ λόγου, στοχαστική. οὐ γὰρ συντρέχει τοῖς ἐγκαλουμένοις αἰσχίνης, ἀλλ' ἀρνεῖται παντάπασιν. τὸ δὲ εἶδος, οἱ μὲν, ἁπλοῦν νενομίκασιν, ὕλης πολλῆς ὡς ἐν ἀληθείᾳ συνδραμούσης: οἱ δὲ, συγκατασκευαζόμενον, δύο λαβόντες ἐγκλήματα, τὸ κατὰ φωκέας, καὶ θρᾴκην. μένανδρος δὲ ἐμπίπτοντά φησιν. εἴληπται δὲ ἐκ διαβολῆς τὸ προοίμιον. δι' ὧν γὰρ αὐτὸν δεδιότα ποιεῖ καὶ δεόμενον, διὰ τούτων δείκνυσιν οὐ πάνυ τοῖς δικαίοις τεθαρρηκότα. καὶ ἅμα συγκρουστικὸν ἂν εἴη τὸ νόημα.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΛΟΓΟΣ.

ΣΗ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι, ἑωρακότας ἄρτι τοὺς ὅτι ἐκληροῦσθαι, ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δέομαι δὲ πάντων ὑμῶν, ἃ καὶ τοῖς μὴ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν: μηδεμίαν μήτε χάριν, μήτε ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος, ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον, ὃν εἰσελήλυθεν ἕκαστος ὑμῶν ὀμωμοκὼς, ἐνθυμουμένους, ὅτι ταῦτα μέν ἐστι ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως: αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ, τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν ἕνεκα γίγνονται: ἃς ἵνα κωλύηθ', οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας τοῖς ἀδικοῦσι ποιῆτε. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες ὦσιν εὐθύνας, τὴν ἀειλογίαν ὁρῶ προτεινομένους: τουτονὶ δ' αἰσχίνην πολὺ τἀναντία τούτων. πρὶν γὰρ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς καὶ λόγον δοῦναι τῶν πεπραγμένων, τὸν μὲν ἀνῄρηκε τῶν ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ἐλθόντων, τοῖς δὲ, ἀπειλεῖ περιιὼν, δεινότατον πάντων ἔθος καὶ ἀσυμφορώτατον ὑμῖν, εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων. εἰ γὰρ ὁ πράξας τι τῶν κοινῶν καὶ διοικήσας τῷ καθ' ἑαυτὸν φόβῳ, καὶ μὴ τῷ δικαίῳ κατασκευάσει μηδένα εἶναι κατήγορον αὐτοῦ, παντάπασιν ἄκυροι πάντων ὑμεῖς γενήσεσθε. τὸ μὲν οὖν ἐξελέγχειν πολλὰ καὶ δεινὰ πεποιηκότα τουτονὶ, καὶ τῆς ἐσχάτης ὄντα τιμωρίας ἄξιον, θαῤῥῶ καὶ πάνυ πιστεύω. ὃ δὲ, καίπερ ὑπειληφὼς ταῦτα, φοβοῦμαι, φράσω πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι: ὅτι

μὲν δοκοῦσιν ἅπαντες οἱ πρὸ ὑμῶν ἀγῶνες, οὐχ ἥττον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν καιρῶν, ἢ τῶν πραγμάτων εἶναι: καὶ τὸ, χρόνον γεγενῆσθαι μετὰ τὴν πρεσβείαν πολὺν, δέδοικα μή τινα λήθην, ἢ συνήθειαν τῶν ἀδικημάτων ὑμῖν ἐμπεποιήκῃ. ὡς δή μοι δοκοῖτ' ἂν ὅμως ἐκ τούτων καὶ γνῶναι τὰ δίκαια καὶ δικάσαι νυνὶ, τοῦθ' ὑμῖν λέξω: εἰ σκέψαισθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ λογίσαισθε, τίνων προσήκει τῇ πόλει λόγον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν. πρῶτον μὲν τοίνυν, ὧν ἀπήγγειλε: δεύτερον δὲ, ὧν ἔπεισε: τρίτον δὲ, ὧν προσετάξατε αὐτῷ: μετὰ ταῦτα δὲ τῶν χρόνων: ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, εἰ ἀδωροδοκήτως ἢ μὴ, πάντα ταῦτα πέπρακται. τί δήποτε τούτων; ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἀπαγγελιῶν τὸ βουλεύσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων ὀρθῶς ὑμῖν ἐστιν. ἂν μὲν οὖν ὦσιν ἀληθεῖς, τὰ δέοντα ἔγνωτε: ἂν δὲ μὴ τοιαῦται, τἀναντία. τὰς δὲ συμβουλίας πιστοτέρας ὑπολαμβάνετ' εἶναι τὰς τῶν πρέσβεων: ὡς γὰρ εἰδότων περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, ἀκούετε. οὐδὲν οὖν ἐξελέγχεσθαι δίκαιός ἐστιν ὁ πρεσβευτὴς φαῦλον οὐδὲ ἀσύμφορον ὑμῖν οὐδὲν συμβεβουλευκώς. καὶ μὴν, περὶ ὧν γε προσετάξατε εἰπεῖν, ἢ πρᾶξαι, καὶ διαρρήδην ἐψηφίσασθε ποιῆσαι, προσήκει διῳκηκέναι. εἶεν: τῶν δὲ δὴ χρόνων διὰ τί; ὅτι πολλάκις, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, συμβαίνει πολλῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων καιρὸν ἐν βραχεῖ χρόνῳ γίγνεσθαι: ὃν ἐάν τις ἑκὼν καθυφῇ τοῖς ἐναντίοις καὶ προδῷ, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ποιῇ, πάλιν οἷός τε ἔσται σῶσαι. ἀλλὰ μὴν, ὑπέρ γε τοῦ προῖκα ἢ μὴ, τὸ μὲν ἐκ τούτων λαμβάνειν ἐξ ὧν ἡ πόλις βλάπτεται, πάντες οὖν οἶδ' ὅτι φήσαιτ' ἂν, εἶναι δεινὸν, καὶ πολλῆς ὀργῆς ἄξιον. ὁ μέντοι τὸν νόμον θεὶς, οὐ διώρισε τοῦτο, ἀλλ' ἁπλῶς εἶπε, μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν: ἡγούμενος ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν ἅπαξ λαβόντα καὶ διαφθαρέντα ὑπὸ

χρημάτων, οὐδὲ κριτὴν ἔτι τῶν συμφερόντων ἀσφαλῆ μένειν τῇ πόλει. ἂν μὲν τοίνυν ἐξελέγξω καὶ δείξω σαφῶς αἰσχίνην τουτονὶ, καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀκοῦσαι τἀληθῆ, καὶ πάντα τἀναντία τῶν συμφερόντων ὑμῖν συμβεβουλευκότα, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε ἐν τῇ πρεσβείᾳ πεποιηκότα, καὶ ἀνηλωκότα τοὺς χρόνους, ἐν οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει, καὶ πάντων τούτων δῶρα καὶ μισθοὺς εἰληφότα μετὰ φιλοκράτους: καταψηφίσασθε αὐτοῦ, καὶ δίκην ἀξίαν τῶν ἀδικημάτων λάβετε. ἂν δὲ μὴ δείξω ταῦτα, ἢ μὴ πάντα, ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τουτονὶ δὲ ἄφετε. Πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ κατηγορεῖν ἔχων ἔτι πρὸς τούτοις ἕτερα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ' ὅστις ἂν οὐκ εἰκότως μισήσειεν αὐτὸν, βούλομαι πρὸ πάντων ὧν μέλλω λέγειν, μνημονεύοντας ὑμῶν εὖ οἶδ' ὅτι τοὺς πολλοὺς ὑπομνῆσαι, εἰς τίνα τάξιν ἔταξεν ἑαυτὸν αἰσχίνης ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ πρῶτον, καὶ τίνας λόγους κατὰ τοῦ φιλίππου δημηγορεῖν ᾤετο δεῖν: ἵν' εἰδῆτε ὅτι τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημηγορημένοις ἐν ἀρχῇ, τούτοις μάλιστα πάντων ἐξελεγχθήσεται δῶρα ἔχων. Ἔστι τοίνυν οὗτος ὁ πρῶτος ἀθηναίων αἰσθόμενος φίλιππον, ὡς τότε δημηγορῶν ἔφη, ἐπιβουλεύοντα τοῖς ἕλλησι, καὶ διαφθείροντά τινας τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ προεστηκότων: καὶ ἔχων ἴσχανδρον τὸν νεοπτολέμου δευτεραγωνιστὴν, προσιὼν μὲν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ δήμῳ περὶ τούτων, καὶ πείσας ὑμᾶς πανταχοῦ πρέσβεις πέμψαι τοὺς συνάξοντας δεῦρο τοὺς βουλευσομένους περὶ τοῦ πρὸς φίλιππον πολέμου: καὶ ἀπαγγέλλων μετὰ ταῦθ' ἥκων ἐξ ἀρκαδίας τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ μακροὺς λόγους, οὓς ἐν τοῖς μυρίοις ἐν μεγάλῃ πόλει πρὸς ἱερώνυμον τὸν ὑπὲρ φιλίππου λέγοντα, ὑπὲρ ὑμῶν ἔφη δεδημηγορηκέναι: καὶ διεξιὼν ἡλί-

κα τὴν ἑλλάδα πᾶσαν, οὐχὶ ἰδίας ἀδικοῦσι μόνον πατρί-
δας οἱ δωροδοκοῦντες, καὶ χρήματα λαμβάνοντες παρὰ
φιλίππου. ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα πολιτευομένου τούτου τό
τε, καὶ ὄντος τὸ δεῖγμα ὑπεναντίως ἔχοντος περὶ ἑαυτοῦ, τοὺς πε
ρὶ τῆς εἰρήνης πρέσβεις πέμπειν ὡς φίλιππον ἐπείθετε
ὑπὸ ἀριστοδήμου καὶ νεοπτολέμου καὶ κτησιφῶντος, καὶ
τῶν ἄλλων τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελλόντων οὐδ' ὁτιοῦν ὑγιές, γί
γνεται τῶν πρέσβεων τούτων εἷς καὶ οὗτος: οὐχ ὡς τῶν
ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερα, οὐδ' ὡς τῶν πεπιστευκότων τῷ
φιλίππῳ, ἀλλ' ὡς τῶν φυλαξόντων τοὺς ἄλλους. διὰ γὰρ
τοὺς προειρημένους λόγους καὶ τὴν πρὸς φίλιππον ἀπέ-
χθειαν, ταύτην εἰκότως περὶ αὐτοῦ πάντες εἶχον τὴν
δόξαν. προσελθὼν τοίνυν ἐμοὶ μετὰ ταῦτα συνετάξατο κοι
νῇ πρεσβεύειν καὶ ὅπως τὸν μιαρὸν καὶ ἀναιδῆ φυλά-
ξομεν ἀμφότεροι φιλοκράτην πολλὰ παρεκελεύσατο. καὶ
μέχρι τοῦ δεῦρο ἐπανελθεῖν ἀπὸ τῆς πρώτης πρεσβείας,
ἐμέ γοῦν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, διεφθαρμένος καὶ πεπρα-
κὼς ἑαυτὸν ἐλάνθανε. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων ὧν ὅπερ εἶ-
πον, εἰρήκει πρότερον, ἀναστὰς τῇ προτεραίᾳ τῶν ἐκκλη-
σιῶν, ἐν αἷς περὶ τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε, ἤρξατο ἀρ-
χὴν, ἣν ἐγὼ καὶ τοῖς ῥήμασιν οἶμαι τοῖς αὐτοῖς, οἷς πρὸς οὗ-
τος εἶπεν, ἐν ὑμῖν ἀπομνημονεύσειν. εἰ πάνυ πολὺ, ἔφη,
χρόνον ἐσκόπει φιλοκράτης, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅπως
ἂν ἄριστα ἐναντιωθείη τῇ εἰρήνῃ, οὐκ ἂν αὐτὸν ἄμεινον εὑρεῖν
οἶμαι, ἢ τοιαῦτα γράφοντα. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν τὴν εἰρή-
νην, ἕως ἂν εἷς * ἀθηναίων λείπηται, οὐδέποτ' ἂν συμβου
λεύσαιμι ποιήσασθαι τῇ πόλει. εἰρήνην μέντοι φημὶ δεῖν
ποιεῖσθαι. καὶ τοιούτους τινὰς εἶπε βραχεῖς, καὶ μετρίους
λόγους. ὁ δὲ ταῦτ' εἰπὼν τῇ προτεραίᾳ πάντων ἀκουόν-
των ὑμῶν εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐν ᾗ τὴν εἰρήνην ἔδει κυροῦσθαι
ἐμοῦ τῷ τῶν συμμάχων συνηγοροῦντος δόγματι, καὶ τὴν

εἰρήνην ὅπως ἴση, καὶ δικαία *γενήσεται πράττοντος: καὶ ὑμῶν βουλομένων ταῦτα, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἐθελόντων ἀκούειν τοῦ καταπτύστου φιλοκράτους, ἀναστὰς ἐδημηγόρει καὶ συνηγόρει ἐκείνῳ, πολλῶν ἀξίους, ὦ γῆ καὶ πάντες θεοί, θανάτων λόγους, ὡς οὔτε τῶν προγόνων ὑμᾶς μεμνῆσθαι δέοι, οὔτε τῶν τὰ τρόπαια, καὶ τὰς ναυμαχίας λεγόντων ἀνέχεσθαι: νόμον τε θήσειν, καὶ γράψειν, μηδενὶ τῶν ἑλλήνων ὑμᾶς βοηθεῖν, ὃς ἂν μὴ πρότερος βεβοηθηκὼς ὑμῖν ᾖ. καὶ ταῦτα ὁ σχέτλιος, καὶ ἀναιδὴς οὗτος ἐτόλμα λέγειν ἐφεστηκότων πρέσβεων καὶ ἀκουόντων, οὓς ἀπὸ τῶν ἑλλήνων μετεπέμψασθε ἀπὸ τούτου τότε πεισθέντες, ὅτ' οὔπω πεπρακὼς ἑαυτὸν ἦν. Ὃν μὲν οὖν τρόπον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, χειροτονησάντων ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ὅρκους αὐτὸν πάλιν, τούς τε χρόνους κατέτριψε, καὶ τὰ πράγματα πάντα ἐλυμήνατο τὰ τῆς πόλεως: καὶ ὅσαι περὶ τούτων ἐμοὶ πρὸς τοῦτον ἀπέχθειαι συνέβησαν βουλομένῳ κωλύειν, αὐτίκα ἀκούσεσθε. ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἥκομεν ἐκ τῆς πρεσβείας ταύτης τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, ἧς περ εἰσὶν αἱ νῦν εὔθυναι, οὔτε μικρόν, οὔτε μέγα οὐδ' ὁτιοῦν εὑρημένοι τῶν ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε λεχθέντων, καὶ προσδοκηθέντων: ἀλλὰ πάντα ἐξηπατημένοι, καὶ τούτων ἑτέρων αὖθις αὖ πεπρακότων, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ ψήφισμα πεπρεσβευκότων, προσῆμεν τῇ βουλῇ, καὶ ταυτὶ πολλοὶ συνίσασιν ἃ μέλλω λέγειν: τὸ γὰρ βουλευτήριον μεστὸν ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν δ' ἐγὼ πάντα τἀληθῆ πρὸς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα: καὶ κατηγόρησα τούτων: καὶ ἀνηριθμησάμην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλπίδων ἐκείνων, ὧν ὁ κτησιφῶν καὶ ὁ ἀριστόδημος ἀπήγγειλαν πρὸς ὑμᾶς. καὶ μετὰ ταῦτα ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ οὗτος ἐδημηγόρησε, καὶ εἰς ἃ προήχασι τὴν πόλιν, καὶ περὶ τῶν ἀπολοίπων, ταῦτα δ' ἦν φωκεῖς, καὶ πύλαι, μὴ προέσθαι συνεβούλευον, μὴ δὲ ταὐτὰ παθεῖν,

μὴ δ᾽ ἀναρτωμένους ἐλπίσιν ὑπὲρ ἐλπίδων, καὶ ὑποσχέσεσιν, εἰς τοὔσχατον ἐλθεῖν τὰ πράγματα ἐᾶσαι. καὶ ἔπεισε ταῦτα τὴν βουλήν. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν ἡ ἐκκλησία, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἔδει λέγειν, παρελθὼν αἰσχίνης οὑτοσὶ πρῶτος ἡμῶν ἁπάντων, καὶ πρὸς διὸς, καὶ θεῶν πειρᾶσθε συνδιαμνημονεύειν εἰ ἀληθῆ λέγω: τὰ γὰρ πράγματα πάντα λυμηνάμενα ὑμῶν, καὶ διαφθείραντα ὅλως, ταῦτ᾽ ἐστὶν ἤδη. τοῦ μὲν ἀπαγγέλλειν τι τῶν πεπρεσβευμένων, ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρα ἠμφισβήτει μὴ ἀληθῆ λέγειν ἐμὲ, μνησθῆναι παμπληθὲς ἀπέσχεν: εἶπε δὲ τοιούτους λόγους, καὶ τηλικαῦτα, καὶ τοσαῦτα ἔχοντας ἀγαθὰ, ὥσθ᾽ ἅπαντας ὑμᾶς λαβὼν ᾤχετο. ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς φίλιππον, πάνθ᾽ ὅσα συμφέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν ἐν ἀμφικτύοσι, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων: καὶ διεξῆλθε λόγον μακρὸν ὑμῖν, ὃν κατὰ θηβαίων εἰπεῖν πρὸς φίλιππον ἔφη: καὶ τὰ κεφάλαια ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπελογίζετο ἐκ τῶν αὐτῷ πεπρεσβευμένων δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν ὑμᾶς μένοντας οἴκοι, καὶ οὐ στρατευομένους, οὐδ᾽ ἐνοχλουμένους θήβας μὲν πολιορκουμένας αὐτὰς καθ᾽ αὐτὰς χωρὶς τῆς ἄλλης βοιωτίας ἀκούσεσθαι: θεσπιὰς δὲ, καὶ πλαταιὰς οἰκιζομένας: τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματα εἰσπραττόμενα, οὐ παρὰ φωκέων, ἀλλὰ παρὰ θηβαίων τῶν βουλευσάντων τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ. διδάσκειν γὰρ αὐτὸς ἔφη τὸν φίλιππον, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἠσεβήκασιν οἱ βεβουλευκότες τῶν ταῖς χερσὶ πραξάντων. καὶ διὰ ταῦτα χρήματα αὐτῷ τοὺς θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ἀκούειν δὲ καὶ τῶν εὐβοέων ἐνίων ἔφη πεφοβημένων καὶ τεταραγμένων, τὴν πρὸς τὴν πόλιν οἰκειότητα φιλίππῳ γεγενημένην: ὅτι οὐ λελήθατε ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες πρέσβεις, ἐφ᾽ οἷς πεποίησθε τὴν εἰρήνην πρὸς φίλιππον: οὐ ἀγνοοῦμεν, ὅτι ὑμεῖς μὲν ἀμφίπολιν δεδώκατε ἐκείνῳ, φίλιππος δ᾽ ὑμῖν εὔβοιαν

ὡμολόγηκε παραδώσειν. εἶναι μέντοι καὶ ἄλλο διῳκημένον αὐτῷ· οὐ μήν πω τοῦτο βούλεσθαι λέγειν. καὶ γὰρ νῦν φθονεῖν τινας αὐτῷ τῶν συμπρέσβεων. ὑπηνίττετο δ' οὕτω πως, καὶ προεδήλου τὸν ὠρωπόν. εὐδοκιμῶν δ' ἤδη τούτοις εἰκότως, καὶ δοκῶν καὶ ῥήτωρ ἄριστος εἶναι, καὶ ἀνὴρ θαυμαστὸς, κατέβη μάλα σεμνῶς. ἀναστὰς δ' ἐγὼ, τούτων τι οὐκ ἔφην εἰδέναι, καὶ ἐπειρώμην τι λέγειν τούτων, ὧν εἰς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα. καὶ παραστὰς ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δὲ, ἔνθεν, οὑτοσὶ καὶ φιλοκράτης, ἐβόων· ἐξέκρουόν με· τελευτῶντες ἐχλεύαζον. ὑμεῖς δὲ ἐγελᾶτε, καὶ οὔτ' ἀκούειν ἠθέλετε, οὔτε πιστεύειν ἠβούλεσθε ἄλλα, πλὴν ἃ οὗτος ἀπηγγέλκει. καὶ νὴ τοὺς θεοὺς, εἰκός τι παθεῖν ἔμοιγε δοκεῖτε. τίς γὰρ ἂν ἠνέσχετο, τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔσεσθαι προσδοκῶν ἀγαθὰ, ἢ ταῦθ' ὡς οὐκ ἔσται λέγοντός τινος, ἢ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις; πάντα γὰρ τἄλλ' οἶμαι τότε καὶ δεύτερ' ἦν τῶν ὑποκειμένων προσδοκιῶν, καὶ τῶν ἐλπίδων. οἱ δ' ἀντιλέγοντες, ὄχλος ἄλλως, καὶ βασκανία κατεφαίνετο. ταῦτα δὲ θαυμάσια ἡλίκα καὶ συμφέροντ' ἐδόκει πεπρᾶχθαι τῇ πόλει. Τοῦ χάριν δὴ ταῦθ' ὑπέμνησα πρῶτα νῦν ὑμᾶς, καὶ διεξῆλθον τούτους τοὺς λόγους, ἓν μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μάλιστα καὶ πρώτου, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν ἐπειδάν τι λέγοντος ἀκούῃ μου, καὶ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων, καὶ δοκῇ δεινὸν αὐτῷ, καὶ ὑπερβάλλον εἶναι· εἶτα τότε οὐκ ἔλεγες παραχρῆμα ταῦτα, οὐδ' ἐδίδασκες ἡμᾶς; θαυμάζῃ· ἀλλὰ μεμνημένοι τὰς ὑποσχέσεις τὰς τούτων, ἃς ἐφ' ἑκάστων ποιούμενοι τῶν καιρῶν ἐξέκλειον λόγου τυγχάνειν τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν * ἀπαγγελίαν τὴν τούτου ταύτην τὴν καλὴν, εἰδῆτε ὅτι πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτ' ἠδίκησθε ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι τἀληθῆ παραχρῆμα, καὶ ἡνίκα ἔδει πυνθάνεσθαι, διεκωλύθητε, ἐλπίσι, καὶ φενακισμοῖς, καὶ

ὑποσχέσεσι

ἀπεσχίσατε ἐξηπατημένοι, * πρῶτον μὲν τούτου, καὶ μάλιστα οὗπερ εἶπον ἕνεκα, ταῦτα διεξῆλθον. δευτέρου δέ τινος, καὶ οὐδὲν ἐλάττονος, ἢ τούτου, ἵνα τὴν ὅτ' ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε, προαίρεσιν αὐτοῦ τῆς πολιτείας ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη, καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν φίλιππον, τὴν μετὰ ταῦτα ἐξαίφνης γεγονυῖαν πίστιν, καὶ φιλίαν σκέψησθε. εἶτα εἰ μὲν ἐκβέβηκεν ὅσα ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς οὗτος, καὶ καλῶς ἔχει τὰ πεπραγμένα, δι' ἀλήθειαν, καὶ τὸ συμφέρον τῇ πόλει γεγενῆσθαι νομίσητε. εἰ δὲ πάντα τἀναντία ὧν οὗτος εἶπε, πέπρακται, καὶ πολλὴν αἰσχύνην, καὶ μεγάλους κινδύνους ταῦτ' ἔχει τῇ πόλει, διὰ τὴν αἰσχροκέρδειαν τὴν τούτου, καὶ τὸ χρήματα ἀποδόσθαι τἀληθῆ, μεταβεβλημένον αὐτὸν εἰδῆτε. βούλομαι δὲ, ἐπειδήπερ εἰς τούτους προήχθην τοὺς λόγους, ὃν τρόπον τὰ περὶ τῶν φωκέων πράγματα ὑμῶν παρείλοντο, πρῶτον εἰπεῖν ἁπάντων. δεῖ δὲ μηδένα ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰς τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος ἀποβλέψαντα μείζους τὰς κατηγορίας, καὶ τὰς αἰτίας τῆς τούτου δόξης νομίζειν: ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι εἰ καὶ ὁντιναοῦν ὑμεῖς εἰς ταύτην τὴν τάξιν κατεστήσατε, καὶ τῶν συμβαινόντων καιρῶν ἐποιήσατε κύριον: εἶθ' οὗτος, ἅπερ ὥσπερ οὗτος ἐβουλήθη μισθώσας ἑαυτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς, καὶ φενακίζειν, τῶν ἴσων ἂν αἴτιος ἦν κακῶν, ὅσωνπερ καὶ οὗτος. οὐ γὰρ εἰ φαύλοις χρῆσθε ὑμεῖς εἰς τὰ κοινὰ πολλάκις ἀνθρώποις, καὶ τὰ πράγματ' ἐστὶ φαῦλα, ὧν ἡ πόλις ἀξιοῦται παρὰ τοῖς ἄλλοις: οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. εἶτα καὶ φωκέας ἀπολώλεκε μὲν, οἶμαι, φίλιππος, συναγωνίζονται δ' οὗτοι. τοῦτο δὴ δεῖ σκοπεῖν, καὶ ὁρᾶν εἰ ὅσα τῆς τῶν φωκέων σωτηρίας ἐπὶ τὴν πρεσβείαν ἧκε, ταῦτα πάντ' ἀπώλεσαν οὗτοι, καὶ διέφθειραν ἑκόντες. οὐχ ὡς ὅδε φωκέας ἀπώλεσεν ἂν καθ' ἑαυτόν. πόθεν; δὸς δέ μοι τὸ προβούλευμα,

ὃ πρὸς τὴν ἐμὴν ἀπαγγελίαν ἐψηφίσατο ἡ βουλή· καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν τοῦ γραμματέως αὐτοῦ τότε· ἵν᾽ εἰδῆθ᾽ ὅτι ἐγὼ μὲν οὐδὲ τότε σιγήσας, νῦν ἀφίσταμαι τῶν πεπραγμένων· ἀλλ᾽ εὐθὺς κατηγόρουν, καὶ προεώρων τὰ μέλλοντα· ἡ βουλὴ δὲ ἡ μὴ κωλυθεῖσα ἀκοῦσαι τἀληθῆ παρ᾽ ἐμοῦ, οὔτ᾽ ἐπῄνεσε τούτους οὔτ᾽ εἰς τὸ πρυτανεῖον ἠξίωσε καλέσαι. καίτοι τοῦτ᾽ ἀφ᾽ οὗ γέγονεν ἡ πόλις, οὐδείς πώποτέ φησι παθεῖν οὐδένας πρέσβεις· οὐδὲ Τιμαγόραν, οὗ θάνατον κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος. ἀλλ᾽ οὗτοι πεπόνθασι. Λέγε δ᾽ αὐτοῖς, πρῶτον μὲν τὴν μαρτυρίαν, εἶτα τὸ προβούλευμα.

Μαρτυρία, προβούλευμα.

Ἐνταῦθ᾽ οὔτ᾽ ἔπαινος οὔτε κλῆσις εἰς τὸ πρυτανεῖόν ἐστι τῶν πρέσβεων ὑπὸ τῆς βουλῆς. εἰ δέ φησιν οὗτος, δειξάτω καὶ παρασχέσθω, κἀγὼ καταβαίνω· ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν. εἰ μὲν τοίνυν ταὐτὰ πάντες ἐπρεσβεύομεν· δικαίως οὐδένα ἐπῄνεσεν ἡ βουλή. δεινὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς τὰ πεπραγμένα πᾶσιν. εἰ δ᾽ οἱ μὲν, τὰ δίκαια ἔπραττον ἡμῶν, οἱ δὲ, τἀναντία· διὰ τοὺς πεπονηρευμένους, ὡς ἔοικε, τοῖς ἐπιεικέσι συμβεβηκὸς ἂν εἴη ταύτης τῆς ἀτιμίας μετεσχηκέναι. πῶς οὖν ῥᾳδίως ἅπαντες εἴσεσθε, τίς ποτ᾽ ἐσθ᾽ ὁ πονηρός; ἀναμνήσθητε παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς, τίς ἐσθ᾽ ὁ κατηγορῶν τῶν πεπραγμένων ἐξ ἀρχῆς. δῆλον γὰρ ὅτι τῷ μὲν ἠδικηκότι σιγᾶν ἐξήρκει, καὶ διακρουσαμένῳ τὸν παρόντα χρόνον μηκέτ᾽ εἰς λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων ἑαυτὸν καθιστάναι· τῷ δὲ μηδὲν αὑτῷ συνειδότι δεινὸν, εἰ σιγῴη, πονηρῶν καὶ δεινῶν ἔργων δόξαι κοινωνεῖν τῷ σιωπῆσαι. εἰμὶ τοίνυν ὁ κατηγορῶν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ τούτων, τούτων δ᾽ οὐδεὶς ἐμοῦ. ἡ μὲν τοίνυν βουλὴ ταῦτα προβεβουλεύκει. τῆς δ᾽ ἐκκλησίας γιγνομένης, καὶ τοῦ Φιλίππου παρόντος ἤδη ἐν Πύλαις· ἦν γὰρ τοῦτο πρῶτον ἁπάντων τῶν ἀδικημάτων, τὸ τὸν Φίλιππον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασι τούτους, καὶ δέον ὑμᾶς

ἀκοῦσαι περὶ τῶν πραγμάτων, εἶτα βουλεύσασθαι: μετὰ
ταῦτα δὲ πράττειν ὅ, τι δόξαι: ἅμα ἀκούειν, κἀκεῖνον παρεῖ-
ναι: καὶ μὴ δ' ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, ῥᾴδιον εἰπεῖν εἶναι. πρὸς
δὲ τούτοις, τοῦτο μὲν οὐδεὶς ἀνέγνω τῷ δήμῳ τὸ προβού-
λευμα, οὐδ' ἤκουσεν ὁ δῆμος. ἀναστὰς δὲ οὗτος ἐδημη-
γόρει ταῦτα, ἃ διεξῆλθον ἄρτι πρὸς ὑμᾶς ἐγὼ τὰ πολλὰ,
καὶ μεγάλα ἀγαθὰ, ἃ πεπεικὼς ἔφη τὸν φίλιππον ἥκειν,
καὶ διὰ ταῦτα χρήματα αὐτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέ-
ναι. ὥσθ' ὑμᾶς ἐκπεπληγμένους τῇ παρουσίᾳ τὸ πρῶ-
τον τῇ τοῦ φιλίππου, καὶ τούτοις ὀργιζομένους ἐπὶ τῷ μὴ
προηγγελκέναι, πρᾳοτέρους γενέσθαι τινὸς, πάνθ' ὅσα
ἐβούλεσθε ὑμῖν ἔσεσθαι προσδοκήσαντας: καὶ μὴ δὲ φω-
νὴν ἐθέλειν ἀκούειν ἐμοῦ, μὴ δ' ἄλλου μηδενός. καὶ μετὰ
ταῦτα ἀνεγινώσκετο ἡ ἐπιστολὴ ἡ παρὰ τοῦ φιλίππου: ἣν
οὗτος ἔγραψεν ἀπολειφθεὶς ἡμῶν, ἄντικρυς οὑτοσὶ, καὶ
διαῤῥήδην ἀπολογία γεγραμμένη τῶν τούτοις ἡμαρτη-
μένων. καὶ γὰρ ὡς αὐτοὺς κατεκώλυσεν αὐτὸς βουλομέ-
νους ἐπὶ τὰς πόλεις ἰέναι, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβά-
νειν, ἔνεστι. καὶ ὡς ἵνα συνδιαλλάξωσιν αὐτῷ τοὺς ἁλεῖς
πρὸς τοὺς φαρσαλίους, κατέσχεν αὐτούς. καὶ πάντα ἀ-
ναδεχόμενος, καὶ εἰς ἑαυτὸν ποιούμενος, τὰ τούτων ἁ-
μαρτήματα ἐστιν. ὑπὲρ δὲ φωκέων, ἢ θεσπιέων, ἢ ὧν οὗ-
τος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ μικρόν. καὶ τοῦτο,
οὐκ ἀπὸ ταυτομάτου τοῦτον ἔπραξεν τὸν τρόπον: ἀλλ' ὑπὲρ
μὲν ὧν παρὰ τούτων ὑμᾶς ἔδει δίκην λαμβάνειν, οὐ πεποιη-
κότων οὐδὲ διῳκηκότων οὐδὲν, ὧν ὑμεῖς προσετάξατε ἐν
τῷ ψηφίσματι, ἐκεῖνος ἀναδέχεται τὴν αἰτίαν καί φησιν αὐ-
τὸς αἴτιος γεγενῆσθαι: ὃν οὐκ ἐμέλλεθ' ὑμεῖς, οἶμαι, δυνήσε-
σθαι κολάσαι. ἃ δ' ἐκεῖνος ἐξαπατῆσαι, καὶ προλαβεῖν
τῆς πόλεως ἐβούλετο, οὗτος ἀπήγγελλεν: ἵνα μὴ δ' ἐγκαλέ-
σαι, μὴ δὲ μέμψασθαι μηδὲν ὕστερον ὑμεῖς ἔχητε φιλίππῳ,

μήτ' ἐν ἐπιστολῇ, μήτ' ἄλλοθι μηδαμοῦ τοῖς πρὸ ἐκείνου
τούτων ὄντων. Λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔ-
γραψε μὲν οὗτος, ἔπεμψε δ' ἐκεῖνος· καὶ σκοπεῖθ' ὅτι τοῦτον
ἔχει τὸν τρόπον, ὃν διεξελήλυθ' ἐγώ. Λέγε.

Ἐπιστολή.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῆς ἐπιστολῆς, ὡς καλὴ
καὶ φιλάνθρωπος. περὶ δὲ θηβαίων, ἢ φωκέων, ἢ τῶν ἄλ-
λων, ὧν οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲ γρῦ. ταύτης
τοίνυν οὐδ' ὁτιοῦν ἐστιν ὑγιές. καὶ τοῦτ' αὐτίκα δὴ μάλα ὑ-
μεῖς ὄψεσθε. οἱ μὲν γὰρ ἄλεις, οὓς ἵνα συνδιαλλάττωσιν, ἐ-
κεῖνος καταλαβεῖν φησι τούτοις, τοιαύτης τετυχήκασι τῆς
διαλλαγῆς, ὥστ' ἐξεληλάκανται, καὶ * ἀνάστατος ἡ πόλις
αὐτῶν γέγονε. τοὺς δὲ αἰχμαλώτους, ὁ σκοπῶν τί ἂν ποιῶν
ὑμῖν χαρίσαιτο, οὐδ' ἐνθυμηθῆναί φησι λύσασθαι. μεμαρ-
τύρηται δὲ δήπουθεν ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις ὡς ἐγὼ
τάλαντον ἔχων ἐπ' αὐτοὺς ᾠχόμην· καὶ νῦν μαρτυρηθήσε-
ται. διὸ καὶ τὴν ἐμὴν φιλοτιμίαν οὗτος ἀφαιρούμενος,
τοῦτ' ἔπεισεν ἐκεῖνον ἐγγράψαι. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων·
ὁ γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράψας ἐπιστολήν, ἣν ἠνέγκα-
μεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφον μὲν ἄν, καὶ διαρρήδην ἡλίκα ὑ-
μᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενη-
σομένην· γεγονυίας δὲ τῆς συμμαχίας, οὔ φησιν εἰδέναι
τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, οὐδ' ὃ αὐτὸς ὑπέσχετο. τοῦτο γὰρ ᾔδει
δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφενάκιζεν ὑμᾶς. ἀλλὰ μήν, ὅτι
ταῦθ' οὕτως ἔγραψε, λέγε μοι λαβὼν ἐκ τῆς προτέρας
ἐπιστολῆς αὐτὸ τοῦτο ἐνθένδε. Λέγε.

Ἐξ ἐπιστολῆς.

Οὐκοῦν, πρὶν μὲν εἰρήνης τυχεῖν, εἰ καὶ συμμαχία προσ-
γένοιτ' αὐτῷ, γράψειν ὡμολόγει ἡλίκα τὴν πόλιν εὖ ποιή-
σει. ἐπειδὴ δὲ ἀμφότερα αὐτῷ γέγονεν, οὐκ εἰδέναι φησί,
τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο· ἐὰν δ' ὑμεῖς λέγητε ποιήσειν, ἃ

μήτε αἰσχύνην, μήτε ἀδοξίαν αὐτῷ φέρει, εἰς ταύτας τὰς προφάσεις καταφεύγων. καὶ ἄρα εἴπη τέ τι, ἢ προαχθῆτε ὑμεῖς ἐπαγγείλασθαι, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ καταλείπει. ταῦτα τοίνυν, καὶ πολλὰ ἕτερα ἐνῆν παραχρῆμα τότ' εὐθὺς ἐξελέγχειν, καὶ διδάσκειν ὑμᾶς, καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ πράγματα ἐᾶν, εἰ μὴ Θεσπιαὶ, καὶ Πλαταιαὶ, καὶ τὸ Θηβαίους αὐτίκα δὴ μάλα δώσειν δίκην, ἀφείλετο τὴν ἀλήθειαν. καίτοι ταῦτα, εἰ μὲν ἀκοῦσαι μόνον ἔδει, καὶ φενακισθῆναι τὴν πόλιν, ὀρθῶς ἐλέγετο. εἰ δὲ πραχθῆναι τῷ ὄντι, σιωπᾶσθαι συνέφερεν. εἰ μὲν γὰρ ἐνταῦθ' ἦν ἤδη τὰ πράγματα, ὥστε μηδ' αἰσθομένοις τοῖς Θηβαίοις πλέον εἶναι μηδὲν, τί οὐ γέγονεν; εἰ δὲ πρὸ τοῦ πραχθῆναι κεκώλυται, τίς ὁ ἐκλαλήσας; οὐχ οὗτος; ἀλλ' οὔτε ἔμελλεν, οὔτ' ἐβουλήθη ταῦτ', οὔτ' ἤλπισεν οὗτος· ὥστε τοῦ γε ἐκλελαληκέναι, μηδ' αἰτίαν ἐχέτω. ἀλλὰ φενακισθῆναι τοῖς λόγοις τούτοις ὑμᾶς ἔδει, καὶ ἐμοῦ τἀληθῆ μὴ ἐθελῆσαι ἀκοῦσαι, καὶ αὐτοὺς οἴκοι καταμεῖναι, καὶ ψήφισμα νικῆσαι τοιοῦτον, δι' οὗ Φωκεῖς ἀπολοῦνται: διὰ ταῦτ' ἐσκευωρήθη ταῦτα: καὶ διὰ ταῦτ' ἐδημηγορεῖτο. ἀκούων τοίνυν ἐγὼ τηλικαῦτα, καὶ τοιαῦτα ἐπαγγελλομένου τούτου τότε, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ψεύδεται, καὶ ὅθεν, φράσω πρὸς ὑμᾶς: πρῶτον μὲν, ἐκ τοῦ ὅτε τοὺς ὅρκους ἤμελλε Φίλιππος ὀμνύναι τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης, ἐκσπόνδους ἀποφανθῆναι τοὺς Φωκέας ὑπὸ τούτων, ὃ σιωπᾶν, καὶ ἐᾶν εἰκὸς ἦν, εἴπερ ἔμελλον σώζεσθαι: ἔπειτα, ἐκ τοῦ μήτε τοὺς παρὰ Φιλίππου πρέσβεις ταῦτα λέγειν, μήτε τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, ἀλλὰ τοῦτον: ἐκ τούτων οὖν τεκμαιρόμενος ἀναστὰς καὶ παρελθὼν ἐπειρώμην μὲν ἀντιλέγειν: ὡς δ' ἀκούειν οὐκ ἠθέλετε, ἡσυχίαν ἔσχον, τοσοῦτον μόνον διαμαρτυράμενος, καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν ἀναμιμνήσκεσθε, ὅτι ταῦτα οὔτε οἶδα, οὔτε κοινωνῶ: προσέθηκα δὲ ὡς οὐδὲ

προσδοκῶ. ταχέως δ' ὑμῶν ἔτι τῷ μηδὲ προσδοκᾶν ἀξιούντων, καὶ ὅπως γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔφην, αὐτὰ τοῦτον γίγνηται, τούτους ἐπαινέσεσθε, καὶ τιμήσετε, καὶ στεφανώσετε, ἐμὲ δὲ, μή: καὶ μὲν τι κἂν ᾖ τῶν ἐναντίων, ὅπως τούτοις ὀργιεῖσθε: ἐγὼ δὲ, ἀφίσταμαι. μὴ νῦν ὑπολαβὼν ἔφη αἰσχίνης οὑτοσὶ, μὴ νῦν ἀφίστασο, ἀλλ' ὅπως τότε μὴ προσποιήσῃ. νὴ δία, ἀδικήσω γ' ἔφην. ἐπαναστὰς δ' ὁ φιλοκράτης μάλα ὑβριστικῶς, οὐδέν ἐστιν, ἔφη, θαυμαστὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ ταυτὰ ἐμοὶ καὶ δημοσθένει δοκεῖν: οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω. καὶ ὑμεῖς ἐγελᾶτε. σκέψασθε δὴ τὸ ψήφισμα ὃ δίδωσι γράψαι μετὰ ταῦτα ὁ φιλοκράτης. ἀκοῦσαι μὲν γὰρ οὑτωσὶ, παγκάλως ἔχει: ἐπειδὰν δὲ τοὺς καιροὺς συλλογίσηταί τις ἐφ' ὧν ἐγράφη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἃς οὗτος ὑπισχνεῖτο τότε, οὐδὲν ἄλλο φανήσονται, πλὴν παραδόντες φιλίππῳ καὶ θηβαίοις φωκέας, μόνον οὐκ ὀπίσω τὼ χεῖρε δήσαντες. λέγε τὸ ψήφισμα.

ψήφισμα.

Ορᾶτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ ψήφισμα, ὅσων ἐπαίνων καὶ ὅσης εὐφημίας μεστόν ἐστι, καὶ τὴν εἰρήνην εἶναι τὴν αὐτὴν ἥνπερ φιλίππῳ, καὶ τοῖς ἐκγόνοις, καὶ τὴν συμμαχίαν: καὶ ἐπαινέσαι δὲ φίλιππον, ὅτι ἐπαγγέλλεται τὰ δίκαια ποιήσειν. ἀλλ' οὐδὲν ἐκεῖνός γε ἐπηγγέλλετο: ἀλλὰ τοσοῦτον γε ἔδει ἐπαγγέλλεσθαι, ὥστ' οὐδ' εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο. ἀλλ' οὗτος ἦν ὁ λέγων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπισχνούμενος. πρὸς δὲ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ὡρμηκότας ὑμᾶς λαβὼν ὁ φιλοκράτης, ἐγγράφει τοῦτο εἰς τὸ ψήφισμα: ἐὰν δὲ μὴ ποιῶσι φωκεῖς ἃ δεῖ, καὶ παραδιδῶσι τοῖς ἀμφικτύοσι τὸ ἱερὸν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς διακωλύοντας αὐτὰ γίγνεσθαι. οὐκοῦν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μενόντων μὲν ὑμῶν

οἴκοι, καὶ οὐκ ἐξεληλυθότων, ἀπεληλυθότων δὲ τῶν λακεδαιμονίων καὶ προῃσθημένων τὴν ἀπάτην, οὐδενὸς δ' ἄλλου παρόντος τῶν ἀμφικτυόνων, πλὴν θετταλῶν καὶ θηβαίων· εὐφημότατα τῶν ἀνθρώπων τούτοις παραδοῦναι γέγραφε τὸ ἱερὸν, γράψας τοῖς ἀμφικτύοσι παραδοῦναι. ποίοις; οὐ γὰρ ἦσαν αὐτόθι, πλὴν θηβαῖοι, καὶ θετταλοί. ἀλλ' οὐδὲ συγκαλέσαι τοὺς ἀμφικτύονας, οὐδ' ἐπισχεῖν, ἕως ἂν συλλεγῶσιν· οὐδὲ βοηθεῖν πρόξενον εἰς φωκέας, οὐδ' ἐξιέναι ἀθηναίους, οὐδὲ τοιοῦτ' οὐδέν. καί τοι καὶ ἐπιστολὰς ἔπεμψεν ὁ φίλιππος δύο καλούσας ὑμᾶς, οὐχ ἵν' ἐξέλθητε· πῶ μάλα. οὐ γὰρ ἄν ποτε τοὺς χρόνους ἀνελὼν ἐν οἷς ἠδύνατ' ἂν ἐξελθεῖν, τηνικαῦτα ἐκάλει. οὐδ' ἂν ἐμὲ, ἡνίκα δεῦρο ἀποπλεῖν ἐβουλόμην, κατεκώλυεν, οὐδὲ τουτῳὶ λέγειν τοιαῦτα προσέταττεν, ἐξ ὧν ὑμεῖς ἥκιστα ἐμέλλετε ἐξιέναι. ἀλλ' ἵνα ἃ ἐβούλεσθε οἰόμενοι πράξειν αὐτὸν, μηδὲν ἐναντίον ψηφίσαισθε αὐτῷ· μὴ δ' ἀμύνοιντο, μὴ δ' ἀντέχοιεν οἱ φωκεῖς ἐπὶ ταῖς παρ' ὑμῶν ἐπέχοντες ἐλπίσιν· ἀλλ' ἀπογνόντες ἅπαντες ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαιεν. Λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὰς τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῦ φιλίππου.

Επιστολαί.

Αἱ μὲν τοίνυν ἐπιστολαὶ, καλοῦσιν αὗται: καὶ νὴ δία ἤδη γε. τούτοις δ' εἴπερ ἦν ὑγιὲς τούτων, τί ἄλλο προσῆκεν ἢ συνειπεῖν ὅπως ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ τὸν πρόξενον, ὃν περὶ τοὺς τόπους ᾔδεσαν ὄντα, γράφειν εὐθέως βοηθεῖν; πάντα τοίνυν τἀναντία τούτων φαίνονται πεποιηκότες, εἰκότως: οὐ γὰρ οἷς ἐπέστελλε προσεῖχον τὸν νοῦν: ἀλλ' ἃ φρονῶν ταῦτ' ἔγραφε, συνῄδεσαν. τούτοις οὖν συνέπραττον, καὶ τούτοις συνηγωνίζοντο. οἱ μὲν τοίνυν φωκεῖς, ὡς τὰ παρ' ὑμῶν ἐπύθοντο ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτ' ἔλαβον τὸ τοῦ φιλοκράτους, καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπύθοντο τὴν τούτου, καὶ τὰς ὑποσχέσεις, κατὰ πάντας τοὺς τρόπους ἀπώλοντο.

σκοπεῖτε γάρ· ἦσαν ἀπιστοῦντές τινες αὐτόθι τῷ φιλίπ-
πῳ, καὶ νοῦν ἔχοντες, οὗτοι πιστεύειν ὑπήχθησαν. διὰ τί; ὅτι
ἡγοῦντο, οὐδ' εἰ δεκάκις φίλιππος αὐτοὺς ἐξηπάτα, οὐδέ-
ποτ' ἂν τούς γε ἀθηναίων πρέσβεις ἀθηναίους ἐξαπατᾶν
τολμῆσαι· ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ, ἃ οὗτος ἀπήγγελε πρὸς
ὑμᾶς· καὶ τοῖς θηβαίοις ἥκειν, οὐκ αὐτοῖς ὄλεθρον. ἦσαν
ἄλλοι τινὲς, οἳ πάσχειν ὁτιοῦν καὶ ἀμύνασθαι δεῖν ᾤοντο.
ἀλλὰ καὶ τούτους μαλακοὺς ἐποίησε, τὸ τὸν φίλιππον ὑ-
πάρχειν αὐτοῖς πεισθῆναι, καὶ τὸ, ταῦτα εἰ μὴ ποιήσουσιν,
ὑμᾶς ἐπ' αὐτοὺς ἥξειν· οὓς βοηθήσειν αὐτοῖς ἤλπιζον ἐκεῖ-
νοι. ἀλλὰ καὶ μεταμέλειν ὑμῖν ᾤοντό τινες πεποιημένοις
τὴν πρὸς φίλιππον εἰρήνην. τούτοις ὅτι καὶ τοῖς ἐκγόνοις
τὴν αὐτὴν ἐψηφίσασθε, ἐπέδειξαν. ὥστε πανταχῇ τὰ
παρ' ὑμῶν ἀπεγνῶσθαι. διόπερ ταῦτα πάντα εἰς τὸ ψήφι-
σμα οὗτοι συνεσκεύασαν. ὃ καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦσιν ἁ-
πάντων ὑμᾶς ἠδικηκέναι. τὸ γὰρ πρὸς ἄνδρα θνητὸν, καὶ
διὰ καιρούς τινας ἰσχύοντα γράφοντας εἰρήνην ἀθάνατον,
συνθέσθαι τὴν κατὰ τῆς πόλεως αἰσχύνην, καὶ ἀποστερῆσαι
μὴ μόνον τῶν παρὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῶν παρὰ τῆς τύ-
χης εὐεργεσιῶν τὴν πόλιν, καὶ τοσαύτῃ περιουσίᾳ χρή-
σασθαι πονηρίας, ὥστε μὴ μόνον τοὺς ὄντας ἀθηναίους, ἀλ-
λὰ καὶ τοὺς ὕστερόν ποτε μέλλοντας ἔσεσθαι, πάντας ἠδική-
κέναι, πῶς οὐχὶ πάνδεινόν ἐστιν; τοῦτο τοίνυν οὐδέποθ' ὑμεῖς
ὑπεμείνατ' ἂν ὕστερον προσγράψαι πρὸς τὴν εἰρήνην,
τὸ, καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰ μὴ ταῖς παρ' αἰσχίνου ῥηθείσαις
ὑποσχέσεσι τότε ἐπιστεύσατε; αἷς περ οἱ φωκεῖς πιστεύ-
σαντες, ἀπώλοντο. καὶ γάρ τοι παραδόντες αὐτοὺς φιλίπ-
πῳ, καὶ ἑκόντες ἐγχειρίσαντες ἐκείνῳ τὰς πόλεις, ἁπάν-
των τῶν ἐναντίων, ὧν πρὸς ὑμᾶς οὗτος ἀπήγγειλεν, ἔτυ-
χον. ἵνα δ' εἰδῆτε σαφῶς, ὅτι ταῦθ' οὕτω καὶ διὰ τούτους ἀπώ-
λωλε, τοὺς χρόνους ὑμῖν λογιοῦμαι, καθ' οὓς ἐγίγνεθ' ἕκαστα.

περὶ ὧν δ᾽ ἄν τις ἀντιλέγῃ τούτων ἀναστὰς ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω. ἡ μὲν τοίνυν εἰρήνη ἐλαφηβολιῶνος ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα ἐγένετο. ἀπεδημήσαμεν δ᾽ ἡμεῖς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρεῖς μῆνας ὅλους. καὶ τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον ἦσαν οἱ φωκεῖς σῷοι. ἥκομεν δεῦρο ἀπὸ τῆς πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρίτῃ ἐπὶ δεκάτῃ τοῦ σκιροφοριῶνος μηνός. καὶ παρῆν ἐν πύλαις ὁ φίλιππος ἤδη: καὶ τοῖς φωκεῦσιν ἐπηγγέλλετο. ὧν οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι. σημεῖον δέ: οὐ γὰρ ἂν δεῦρ᾽ ἧκον ὡς ὑμᾶς. ἡ δ᾽ ἐκκλησία μετὰ ταῦτα, ἐν ᾗ πάντα τὰ πράγματα ἀπώλεσαν, οὗτοι ψευσάμενοι καὶ φενακίσαντες ὑμᾶς τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ σκιροφοριῶνος ἐγίγνετο. ἀπὸ τοίνυν ταύτης πεμπταῖα λογίζομαι καὶ τὰ παρ᾽ ὑμῶν ἐν τοῖς φωκεῦσι γενέσθαι: παρῆσαν γὰρ οἱ τῶν φωκέων πρέσβεις ἐνθάδε, καὶ ἦν αὐτοῖς καὶ τί ἀπαγγελοῦσιν οὗτοι, καὶ τί ψηφιεῖσθαι ὑμεῖς, ἐπιμελὲς εἰδέναι. οὐκοῦν εἰκάς, ἣ τίθεμεν πυθέσθαι τοὺς φωκέας τὰ παρ᾽ ὑμῶν: ἀπὸ γὰρ τῆς ἕκτης εἰς ταύτην πέμπτη γίνεται. ὑστεραία τοίνυν, δεκάτη, ἐνάτη, ὀγδόη: ταύτῃ ἐγίγνοντο αἱ σπονδαί, καὶ πάντα τἀκεῖ πράγματα ἀπωλώλει, καὶ τέλος εἶχε. τῷ τοῦτο δῆλον; τῇ τετράδι φθίνοντος ἐκκλησιάζετε μὲν ὑμεῖς τότ᾽ ἐν πειραιεῖ περὶ τῶν ἐν τοῖς νεωρίοις, ἧκε δὲ δερκύλλος ἐκ χαλκίδος, καὶ ἀπήγγελλεν ὑμῖν, ὅτι πάντα τὰ πράγματα ἐγκεχείρικε θηβαίοις ὁ φίλιππος: καὶ πέμπτην ἡμέραν εἶναι ταύτην ἐλογίζετο, ἀφ᾽ οὗ γεγόνασιν αἱ σπονδαί. ὀγδόη τοίνυν, ἑβδόμη, ἕκτη, πέμπτη, τετράς: αὐτὸ συμβαίνει, εἰς ταύτην εἶναι πέμπτην. οὐκοῦν τοῖς χρόνοις οἷς ἀπήγγελον, οἷς ἔγραφον, πᾶσιν ἐξελέγχονται συναγωνισάμενοι φιλίππῳ, καὶ συναίτιοι γεγονότες τοῦ τῶν φωκέων ὀλέθρου. ἔτι τοίνυν τὸ μηδεμίαν τῶν πόλεων τῶν ἐν φωκεῦσιν ἁλῶναι πολιορκίᾳ, μηδ᾽ ἐκ προσβολῆς κατὰ κράτος, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ σπείσασθαι πάντας ἄρδην ἀπολέσθαι, μέ-

γνωστὸν ἐστι σημεῖον, τοῦ διὰ τούτους πεισθέντας αὐτοὺς ὡς ὑπὸ τοῦ φιλίππου σωθήσονται, ταῦτα παθεῖν. οὐ γὰρ ἐκεῖνόν γε ἠγνόουν. φέρε δή μοι καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν τῶν φωκέων καὶ τὰ δόγματα ὑφ' ὧν καθεῖλον αὐτῶν τὰ τείχη, ἵν' εἰδῆτε οἵων ὑπαρχόντων αὐτοῖς παρ' ὑμῶν, οἵων ἔτυχον διὰ τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. Λέγε.

Συμμαχία ἀθηναίων καὶ φωκέων.

Ἃ μὲν τοίνυν ὑπῆρχε παρ' ὑμῶν αὐτοῖς, ταῦτ' ἐστί, φιλία, συμμαχία, βοήθεια· ὧν δ' ἔτυχον διὰ τοῦτον τὸν βοηθῆσαι κωλύσαντα ὑμᾶς, ἀκούσατε. Λέγε.

Ὁμολογία φιλίππου, καὶ φωκέων.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ὁμολογία φιλίππου, καὶ φωκέων φησίν, οὐχὶ θηβαίων καὶ φωκέων, οὐδὲ θετταλῶν καὶ φωκέων, οὐδὲ λοκρῶν, οὐδ' ἄλλου τῶν παρόντων οὐδενός. καὶ πάλιν, παραδοῦναι δὲ τὰς πόλεις φησὶ φωκέας φιλίππῳ, οὐχὶ θηβαίοις, οὐχὶ θετταλοῖς, οὐδ' ἄλλῳ οὐδενί. διὰ τί; ὅτι φίλιππος ἀπηγγέλλετο πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου ὡς ἐπὶ τῇ τῶν φωκέων σωτηρίᾳ παρεληλυθέναι. τούτῳ δὴ πάντ' ἐπίστευον· καὶ πρὸς τοῦτον πάντ' ἐσκόπουν· πρὸς τοῦτον ἐποιοῦντο τὴν εἰρήνην. Λέγε δὴ τὰ λοιπά. καὶ σκοπεῖτε τί πιστεύσαντες, τί ἔπαθον. ἆρ' ἔοικε ὅμοια, ἢ παραπλήσια, οἷς οὗτος ἀπήγγειλε; Λέγε.

Δόγμα ἀμφικτυόνων.

Τούτων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δεινότερα οὐ γέγονεν, οὐδὲ μείζω πράγματ' ἐφ' ὑμῶν ἐν τοῖς ἕλλησιν. οἶμαι δ' οὐδ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. τηλικούτων μέντοι, καὶ τοιούτων πραγμάτων εἷς ἀνὴρ κύριος φίλιππος γέγονε διὰ τουτουσί, οὔσης τῆς ἀθηναίων πόλεως, ἣ προεστάναι τῶν ἑλλήνων πάτριον, καὶ μηδὲν τοιοῦτον περιορᾶν γιγνόμενον. ὃν μὲν τοίνυν τρόπον οἱ ταλαίπωροι φωκεῖς ἀπολώλασιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν δογμάτων τούτων ἔστιν ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων

ἀπέπρακτο. θέαμα δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐλεεινόν. ὅτε γὰρ νῦν ἐπορευόμεθα εἰς Δελφοὺς, ἐξ ἀνάγκης ἦν ὁρᾶν ἡμῖν πάντα ταῦτα· οἰκίας κατεσκαμμένας, τείχη περιῃρημένα, χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ, γύναια δὲ, καὶ παιδάρια ὀλίγα, καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτρούς. ὅλως δὲ, οὐδ᾽ ἂν εἷς ἐφικέσθαι δύναιτο τῷ λόγῳ τῶν ἐκεῖ κακῶν νῦν ὄντων. ἀλλὰ μὴν, ὅτι τὴν ἐναντίαν, ποτὲ Θηβαίοις ψῆφον ἔθεντο οὗτοι περὶ ὑμῶν, ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ προστεθέντων, ὑμῶν ἔγωγε ἀκούω πάντων. τίνα ἂν οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς προγόνους ὑμῶν εἰ λάβοιεν αἴσθησιν, ψῆφον ἢ γνώμην θέσθαι περὶ τῶν τοῦ Φωκέων ὀλέθρου; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι, κἂν καταλεύσαντας αὐτοὺς ταῖς ἑαυτῶν χερσὶ καθαροὺς ἔσεσθαι νομίζειν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, μᾶλλον δ᾽ εἴ τις ἐστὶν ὑπερβολὴ τούτου, τοὺς σεσωκότας ἡμᾶς τότε, καὶ τὴν σώζουσαν περὶ ὑμῶν ψῆφον θεμένους τούτοις τῶν ἐναντίων τετυχηκέναι διὰ τούτους, καὶ περιεῶφθαι τοιαῦτα πεπονθότας, οἷα οὐδένες ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων; τίς οὖν ὁ τούτων αἴτιος; τίς ὁ ταῦτα φενακίσας; οὐχ οὗτος; πολλὰ μὲν τοίνυν ἄν τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον εὐδαιμονίσας τῆς τύχης, εἰκότως τοῦτο μάλιστ᾽ ἂν εὐδαιμονίσειεν ἁπάντων· ὃ μὰ τοὺς θεοὺς, καὶ τὰς θεὰς οὐκ ἔχω λέγειν ἔγωγε ἄλλον ὅστις εὐτύχηκεν ἐφ᾽ ὑμῶν. τὸ μὲν γὰρ πόλεις μεγάλας εἰληφέναι, καὶ χώραν πολλὴν ὑφ᾽ ἑαυτῷ πεποιῆσθαι, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ζηλωτὰ μὲν ἐστιν, οἶμαι, καὶ λαμπρά· πῶς γὰρ οὔ; ἔχοι δ᾽ ἄν τις εἰπεῖν πεπραγμένα, καὶ ἑτέροις πολλοῖς. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἴδιον, καὶ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων ἄλλῳ γεγονὸς εὐτύχημα. τὸ ποῖον; τὸ ἐπειδὴ πονηρῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πράγματ᾽ αὐτῷ ἐδέησε, πονηροτέρους εὑρεῖν, ἢ ἐβούλετο. πῶς γὰρ οὐχ οὗτοι τοιοῦτοι δικαίως ὑποληφθεῖεν ἄν; εἴγε ἃ ὑπὲρ ὧν αὐτὸς Φίλιππος τηλικούτων

ὄντων αὐτῷ τῶν διαφόρων, οὐκ ἐτόλμα ψεύσασθαι, *οὔ-
τ' εἰς ἀντίπαλον γράψαι οὐδεμίαν, οὐδεὶς εἶπε τῶν παρ' ἐ-
κείνου, ἀλλὰ ταῦτα οὗτοι μισθωσάμενοι ἑαυτοὺς ὑμᾶς ἐξηπά-
των. καὶ ὁ μὲν ἀντίπατρος, καὶ ὁ παρμενίων δεσπότη διακο-
νοῦντες, καὶ οὐ μέλλοντες μετὰ ταῦθ' ὑμῖν ἐντεύξεσθαι, ὅ-
μως τοῦθ' εὕροντο, τὸ μὴ δι' αὐτῶν ὑμᾶς ἐξαπατηθῆναι. *οἱ
δὲ ἀθηναίων, τῆς ἐλευθερωτάτης πόλεως πρέσβεις τα-
χθέντες, ὑμᾶς οἷς ἀπαντῶντας ἐμβλέπειν, οἷς συζῆν ἀ-
νάγκη τὸν λοιπὸν βίον, καὶ ἐν οἷς εὐθύνας ἤμελλον δώ-
σειν τῶν πεπραγμένων, τούτους ἐξαπατᾶν ὑπέστησαν. πῶς
ἂν ἄνθρωποι κακίους, ἢ μᾶλλον ἀπονενοημένοι τούτων γέ-
νοιντο; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι καὶ κατάρατός ἐστιν ὑφ' ὑμῶν,
καὶ οὐδ' ὅσιον ὑμῖν οὐδ' εὐσεβές ἐστι τοιαῦτα ἐψευσμένον
αὐτὸν ἀφεῖναι. λέγε τὴν ἀρὰν, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὴν
ἐκ τοῦ νόμου ταυτηνί. Ἀρά. Ταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ εὔχε-
ται νόμῳ προστεταγμένα. καὶ ὅταν ἡ βουλὴ κάθηται,
παρ' ἐκείνη πάλιν. καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν τούτῳ, ὡς
οὐκ εὖ ᾔδει. ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν, καὶ ὑπηρετῶν
τῇ βουλῇ αὐτὸς ἐξηγεῖτο τὸν νόμον τοῦτον τῷ κήρυκι. πῶς
οὖν οὐκ ἄτοπον καὶ ὑπερφυὲς ἂν πεποιηκότες ὑμεῖς εἴη-
τε, εἰ ἃ προστάττετε, μᾶλλον δ' ἀξιοῦτε ποιήσειν ὑπὲρ
ὑμῶν τοὺς θεοὺς, ταῦτ' αὐτοὶ κύριοι γεγενημένοι τήμερον
μὴ ποιήσετε; ἀλλ' ὃν ἐκείνοις εὔχεσθε ἐξώλη ποιεῖν αὐτὸν,
καὶ γένος, καὶ οἰκίαν, τοῦτον ἀφίετε αὐτοί; μηδαμῶς. ὃς
γὰρ ὑμᾶς λάθῃ, τοῦτον ἀφίετε τοῖς θεοῖς κολάζειν. ὃν δ'
αὐτοὶ λάβητε, μηκέτ' ἐκείνοις περὶ τούτου προστάττετε.
εἰς τοίνυν τοῦτ' ἀναιδείας, καὶ τόλμης ἥξειν αὐτὸν ἀκούω,
ὥστε πάντων τῶν πεπραγμένων ἐκστάντα, ὧν ἀπήγγειλεν,
ὧν ὑπέσχετο, ὧν πεφενάκικε τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐν ἄλλοις
τισὶ κρινόμενον καὶ οὐκ ἐν ὑμῖν τοῖς πάντ' εἰδόσι, πρῶτον

μὲν λακεδαιμονίων, εἶτα φωκέων, εἶθ' ἡγησίππου κατηγορήσειν. ἔστι δὲ ταῦτα γέλως, μᾶλλον δὲ ἀναισχυντία δεινή. ὅσα γὰρ νῦν ἐρεῖ περὶ τῶν φωκέων, ἢ τῶν λακεδαιμονίων, ἢ τοῦ ἡγησίππου, ἢ ὡς πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, ἢ ὡς ἀσεβεῖς εἰσιν, ἢ ὅ,τι αὖ δήποτε αὐτῶν κατηγορεῖ, πάντα δήπου ταῦτα, πρὸ τοῦ τοὺς πρέσβεις τούτους δεῦρ' ἥκειν, ἐπέπρακτο: καὶ οὐκ ἦν ἐμποδὼν τῷ τοὺς φωκέας σώζεσθαι. ὥς τις φησιν, αἰσχίνης αὐτὸς οὑτοσί. οὐ γὰρ ὡς εἰ μὴ διὰ λακεδαιμονίους, οὐδ' ὡς εἰ μὴ πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, οὐδ' ὡς εἰ μὴ δι' ἡγήσιππον, οὐδ' ὡς εἰ μὴ διὰ τὸ, καὶ τὸ, ἐσώθησαν ἂν οἱ φωκεῖς; οὐχ οὕτω τότε ἀπήγγελλεν: ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπερβὰς διαρρήδην ἥκειν ἔφη πεπεικὼς φίλιππον, φωκέας σώζειν, τὴν βοιωτίαν οἰκίζειν, ὑμῖν τὰ πράγματα οἰκεῖα ποιεῖν: ταῦτα πεπρᾶχθαι, δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν: διὰ ταῦτα χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς θηβαίους ἐπικεκηρυκέναι. μὴ τοίνυν ἃ πρὸ τοῦ τοῦτον ἀπαγγεῖλαι ταῦτα ἐπέπρακτο ἢ λακεδαιμονίοις, ἢ φωκεῦσιν, ἀκούετε: μηδὲ ἀνέχεσθε: μηδὲ κατηγορεῖν ἐᾶτε φωκέων, ὡς *πονηροί. οὐδὲ γὰρ λακεδαιμονίους διὰ τὴν ἀρετήν ποτε ἐσώσατε, οὐδὲ τοὺς καταράτους εὐβοέας τουτουσί, οὐδὲ ἄλλους πολλούς: ἀλλ' ὅτι συμφέρον ἦν, σῶς εἶναι, τῇ πόλει, ὥσπερ φωκέας νυνί. καὶ τί τῶν φωκέων, ἢ τῶν λακεδαιμονίων, ἢ ὑμῶν, ἢ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπου μετὰ τοὺς τούτου λόγους ἐξαμαρτόντος, οὐκ ἀπέβη τὰ πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου τότε ῥηθέντα, τοῦτ' ἐρωτᾶτε. οὐ γὰρ ἕξει δεῖξαι. πέντε γὰρ γεγόνασιν ἡμέραι μόναι, ἐν αἷς οὗτος ἀπήγγειλε τὰ ψευδῆ: ὑμεῖς ἐπιστεύσατε: οἱ φωκεῖς ἐπύθοντο: ἐνέδωκαν ἑαυτούς: ἀπώλοντο. ὅθεν, οἶμαι, καὶ δῆλόν ἐστι σαφῶς, ὅτι πᾶσα ἀπάτη καὶ τέχνη συνεσκευάσθη τοῦ περὶ τοὺς φωκέας ὀλέθρου. ὃν μὲν γὰρ χρόνον οὐχ οἷός τ' ἦν ἐλθεῖν ὁ φίλιππος* διὰ τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἦν ἐν παρασκευῇ: τοὺς λακεδαι-

μονίους μεταπέμπετο, πάντα τὰ πράγματα ἀναδεχόμενος πράξειν ἐκείνοις, ἵνα μὴ δι' ὑμῶν αὐτοὺς οἱ Φωκεῖς ὑποποιήσωνται. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν εἰς Πύλας, οἱ Λακεδαιμόνιοι δ' αἰσθόμενοι τὴν ἐνέδραν ὑπεχώρησαν, τοῦτον αὖ προκαθῆκεν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς· ἵνα μὴ πάλιν ὑμῶν αἰσθομένων, ὅτι Θηβαίοις τὰ πράγματα πράττει, εἰς χρόνους καὶ πόλεμον καὶ τριβὴν ἐμπέσῃ, τῶν μὲν Φωκέων ἀμυνομένων, ὑμῶν δὲ βοηθούντων· ἀλλ' ἀκονιτὶ πάνθ' ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσηται· ὅπερ καὶ γέγονε. μὴ τοίνυν ὅτι καὶ Λακεδαιμονίους καὶ Φωκέας ἐξηπάτησε Φίλιππος, διὰ ταῦθ' ὧν ὑμᾶς οὗτος ἐξηπάτησε, μὴ δότω δίκην· οὐ γὰρ δίκαιον. ἀντὶ τοίνυν Φωκέων καὶ Πυλῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπολωλότων Χερρόνησος ὡς περίεστι τῇ πόλει, λέγῃ· πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, μὴ ἀποδέξησθε, ὦ ἄνδρες * δικασταί, μὴ δ' ἀπομείνητε πρὸς οἷς ἐκ τῆς πρεσβείας ἠδίκησθε, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας ὄνειδος προσκατασκευασθῆναι τῇ πόλει· ὡς ἄρα ὑμεῖς τῶν ἰδίων τι κτημάτων ὑπεξαιρούμενοι τὴν τῶν συμμάχων σωτηρίαν προήκασθε· οὐ γὰρ ἐποιήσατε τοῦτο. ἀλλ' ἤδη τῆς εἰρήνης γεγονυίας, καὶ τῆς Χερρονήσου σώας οὔσης, τέτταρας μῆνας ὅλους ἐσώζοντο οἱ Φωκεῖς ὕστερον. ἡ δὲ τούτου ψευδολογία μετὰ ταῦθ' ὕστερον αὐτοὺς ἀπώλεσεν, ἐξαπατήσασα ὑμᾶς. εἶτα καὶ νῦν ἐν μείζονι κινδύνῳ τὴν Χερρόνησον οὖσαν εὑρήσετε, ἢ τότε. πότερον γὰρ εὐπορώτερον ἂν δίκην ἔδωκε Φίλιππος ἐξαμαρτὼν εἰς αὐτήν, πρὶν τούτων τι τῆς πόλεως προλαβεῖν, ἢ νυνί; ἐγὼ μὲν οἶμαι τότε πολλῷ. τίς οὖν ἡ ταύτης περιουσία, τῶν φόβων ἀφῃρημένων, καὶ τῶν κινδύνων τῶν τοῦ βουληθέντος αὐτὴν ἀδικῆσαι; Ἔτι τοίνυν, καὶ τοιοῦτόν τι μέλλειν αὐτὸν ἀκούω λέγειν, ὅτι θαυμάζει, τί δήποτε Δημοσθένης αὐτοῦ κατηγορεῖ, Φωκέων δὲ οὐδείς. ὡς δὴ τοῦτ' ἔχει, βέλτιον προακοῦσαι παρ' ἐμοῦ. Φωκέων τῶν ἐκπεπτωκό-

τῶν οἱ μὲν, οἶμαι, βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι φυγάδες γεγενημένοι, καὶ τοιαῦτα πεπονθότες, ἡσυχίαν ἄγουσι· καὶ οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἐθελήσειεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφορῶν ἰδίαν ἔχθραν ἀνελέσθαι. οἱ δὲ μηδοτιοῦν ἂν ἀργυρίου ποιήσοντες τὸν δώσοντα οὐκ ἔχουσιν ἑαυτοῖς· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἂν ἔδωκα οὐδενὶ οὐδὲν, ὥστε μοι παραστάντας ἐνταυθοῖ βοᾶν, οἷα πεπόνθασιν. ἡ γὰρ ἀλήθεια, καὶ τὰ πεπραγμένα* αὐτὰ βοᾷ. ἀλλὰ μὴν ὅ γε δῆμος ὁ τῶν Φωκέων οὕτω κακῶς καὶ ἐλεεινῶς διάκειται, ὥστε μὴ περὶ τοῦ κατηγορεῖν ἑκάστῳ τῶν ἀθήνησιν εὐθύνας εἶναι τὸν λόγον· ἀλλ' οὐ δουλεύειν, καὶ τεθνάναι τῷ φόβῳ καὶ τοὺς Θηβαίους, καὶ τοὺς φιλίππου ξένους, οὓς ἀναγκάζονται τρέφειν διῳκισμένοι κατὰ κώμας, καὶ παρῃρημένοι τὰ ὅπλα. μὴ δὴ ταῦτα λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε: ἀλλ' ὡς οὐκ ἀπολώλασι Φωκεῖς, δεικνύναι, ἢ ὡς οὐχ ὑπέσχετο σώσειν αὐτοὺς φίλιππον. τοῦτο γάρ ἐστι πρεσβείας εὐθύναι, τί πέπρακται, τί ἀπήγγελας: εἰ μὲν ἀληθῆ, σώζου: εἰ δὲ ψευδῆ, δίκην δός. εἰ δὲ μὴ πάρεισι Φωκεῖς, τί τοῦτο; οὕτω γὰρ διέθηκας αὐτοὺς, οἶμαι, τὸ μέρος σὺ, ὥστε μήτε τοῖς φίλοις βοηθεῖν, μήτε τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι δύνασθαι. καὶ μὴν ὅτι χωρὶς τῆς ἄλλης αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας, ἣν τὰ πεπραγμένα ἔχει, καὶ μεγάλοι κίνδυνοι περιεστᾶσιν ἐκ τούτων τὴν πόλιν, ῥάδιον δεῖξαι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν, ὅτι τῷ Φωκέων πολέμῳ, καὶ τῷ κυρίους εἶναι πυλῶν Φωκέας, ἥ τε ἀπὸ Θηβαίων ἄδεια ὑπῆρχεν ὑμῖν, καὶ τὸ μηδέποτ' ἂν ἐλθεῖν εἰς πελοπόννησον, μηδ' εἰς εὔβοιαν, μηδ' εἰς τὴν ἀττικὴν φίλιππον, μηδὲ Θηβαίους; ταύτην μέν τοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀσφάλειαν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει ταῖς τούτων ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις πεισθέντες, προεῖσθ' ὑμεῖς: καὶ τετειχισμένην ὅπλοις, καὶ πολέμῳ συνεχεῖ, καὶ πόλεσι μεγάλαις συμμάχων ἀνδρῶν, καὶ χώρᾳ πολλῇ,

προσείδετε ἀνασταθείσας. καὶ ματαία μὲν ἡ προτέρα βοήθεια εἰς Πύλας ὑμῖν γέγονεν, ἣν μετὰ πλειόνων ἢ διακοσίων ταλάντων ἐποιήσασθε, ἐὰν λογίσησθε τὰς ἰδίας δαπάνας τὰς τῶν στρατευσαμένων· μάταιαι δὲ καὶ αἱ κατὰ Θηβαίων ἐλπίδες. ὃ δὲ πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν, ὧν οὗτος ὑπηρέτηκε Φιλίππῳ, πλείστην ὕβριν ὡς ἀληθῶς ἔχει κατὰ τῆς πόλεως, καὶ κατὰ πάντων ὑμῶν, τοῦτ' ἀκούσατέ μου. ὅτι τοῖς Θηβαίοις ἐγνωκότος ἐξ ἀρχῆς τοῦ Φιλίππου πάνθ' ἅπερ προῄρητο ποιεῖν, οὗτος ἀπήγγειλας τἀναντία, καὶ φανεροὺς ἐπιδείξας ὑμᾶς οὐχὶ βουλομένους, ὑμῖν μὲν ἔχθραν τὴν πρὸς Θηβαίους μείζω, Φιλίππῳ δὲ τὴν χάριν πεποίηκε. πῶς ἂν οὖν ὑβριστικώτερον ἄνθρωπος ὑμῖν ἐχρήσατο; λέγε δὴ τὸ ψήφισμα λαβὼν τὸ τοῦ Διοφάντου, καὶ τὸ τοῦ Καλλισθένους· ἵν' εἰδῆτε ὅτι, ὅτε μὲν τὰ δέοντα ἐποιεῖτε, θυσιῶν καὶ ἐπαίνων ἠξιοῦσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις· ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τούτων παρεκρούσθητε, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν μετεκομίζετε, καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐντὸς θύειν τείχους ἐψηφίζεσθε, εἰρήνης οὔσης. ὃ καὶ θαυμάζω, εἰ τὸν μηδὲ τοὺς θεοὺς καθ' ὃ πάτριον ἦν, τιμᾶσθαι ποιήσαντα, τοῦτον ἀτιμώρητον ἀφήσετε. λέγε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ταῦτα μὲν τότε ἄξια, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πεπραγμένων ἐψηφίσασθε. λέγε δὴ τὰ μετὰ ταῦτα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ταῦτα τότε ἐψηφίζεσθ' ὑμεῖς διὰ τούτους· οὐκ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οὔτε κατ' ἀρχὰς ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν, οὔθ' ὕστερον ἐγγράψαι πεισθέντες αὐτὴν καὶ τοῖς ἐκγόνοις· ἀλλ' ὡς θαυμάσια ἡλίκα πεισόμενοι διὰ τούτους ἀγαθά. καὶ μὴν καὶ μετὰ ταῦτα ὁσάκις πρὸς Πορθμῷ, ἢ πρὸς Μεγάροις ἀκούοντες δύναμιν Φιλίππου καὶ

ξενίους * ἐθορυβεῖτε, πάντες ἐπίστασθε. οὐ τοίνυν εἰ μή πω τῆς ἀττικῆς ἐπιβαίνει, δεῖ σκοπεῖν, οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλ' εἰ διὰ τούτου ἐξουσία γέγονεν αὐτῷ, τοῦθ' ὅταν βούληται ποιῆσαι τοῦθ' ὁρᾶν· καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ δεινὸν βλέπειν, καὶ τὸν αἴτιον, καὶ τὸν παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἐκείνῳ μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. οἶδα τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων * αὐτῷ λόγους αἰσχίνης φεύξεται· βουλόμενος δ' ὑμᾶς ὡς πορρωτάτω τῶν * πραγμάτων ἀπάγειν διέξεισιν ἡλίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρήνης γίγνεται, καὶ τοὐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου κακά· καὶ ὅλως ἐγκώμια εἰρήνης ἐρεῖ, καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα πάντα κατηγορήματα τούτου· εἰ γὰρ ἡ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἰτία, τοσούτων πραγμάτων, καὶ τηλικαύτης ταραχῆς ἡμῖν αἰτία γέγονε, τί τις εἶναι τοῦτο φαίη; πλὴν ὅτι δῶρα λαβόντες οὗτοι καλὸν πρᾶγμα φύσει κακῶς διέθηκαν. τί δέ; οὐ τριήρεις τριακόσιαι, καὶ σκεύη ταύταις, καὶ * χρήματ' ὑμῖν περίεστι, καὶ περιέσται διὰ τὴν εἰρήνην; ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὴ ταῦτα ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπολαμβάνειν δεῖ· ὅτι καὶ τὰ φιλίππου πράγματα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν εὐπορώτερα πολλῷ, καὶ κατασκευαῖς ὅπλων, καὶ χώραις, καὶ προσόδοις, αἳ γεγόνασιν ἐκείνῳ μεγάλαι· γεγόνασι δὲ καὶ ἡμῖν τινες. ἡ δέ γε τῶν πραγμάτων κατασκευὴ καὶ τῶν συμμάχων, δι' ἣν ἢ αὐτοῖς ἢ τοῖς κρείττοσι τὰ ἀγαθὰ πάντες κέκτηνται, ἡ μὲν ἡμετέρα πραθεῖσα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ γέγονεν ἀσθενής· ἡ δ' ἐκείνου, φοβερὰ· καὶ μείζων πολλῷ. οὐ δὴ δίκαιον ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερα ηὐξῆσθαι διὰ τούτους, καὶ τὰ τῶν συμμάχων, καὶ τὰ τῶν προσόδων· * ἡμῖν δὲ ἃ δικαίως ἂν ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτα ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο οὗτοι, λογίζεσθαι. οὐ γὰρ ταῦτ' ἀντ' ἐκείνων γέγονεν· οὐδὲ πολλοῦ δεῖ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἂν ὁμοίως ἡμῖν· ἐκεῖνα δὲ τούτοις

ἂν προσῆν, εἰ μὴ διὰ τούτους. ὅλως δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ δίκαιον δήπου φήσαιτ' ἂν εἶναι, μήτ' εἰ πολλὰ καὶ δεινὰ τὰ συμβεβηκότα ἐστὶ τῇ πόλει, μηδενὸς δ' αἰσχίνης αἴτιος τούτων, εἰς τοῦτον ἐλθεῖν τὴν ὀργήν: μήτ' εἴ τι τῶν δεόντων πέπρακται δι' ἄλλον τινά, τοῦτο σῶσαι τουτονί: ἀλλ' ὅσων οὗτος αἴτιος σκεψάμενοι, καὶ χάριν, ἂν ταύτης ἄξιος ᾖ, καὶ τοὐναντίον ὀργήν, ἂν τοιαῦτα φαίνηται πεποιηκώς, ποιεῖσθε. πῶς οὖν εὑρήσετε ταῦτα δικαίως; ἐὰν μὴ πάνθ' ἅμα ἐᾶτε ταράττειν αὐτόν: τὰ τῶν στρατηγῶν ἀδικήματα: τὸν πόλεμον τὸν πρὸς φίλιππον: τὰ ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθά: ἀλλ' ἕκαστον ἐφ' ἑαυτοῦ σκοπεῖτε. οἷον, ἦν ἡμῖν πόλεμος πρὸς φίλιππον, ἦν. ἐνταῦθ' ἐγκαλεῖ τις αἰσχίνῃ; βούλεταί τις τούτου κατηγορεῖν περὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν περὶ τούτων γε αὐτὸν ἀφεῖτε, καὶ οὐδὲν αὐτὸν δεῖ λέγειν. περὶ γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ τοὺς μάρτυρας παρέχεσθαι, καὶ τὰ τεκμήρια δεῖ λέγειν τὸν φεύγοντα, οὐ τὰ ὁμολογούμενα ἀπολογούμενον ἐξαπατᾶν. ὅπως τοίνυν τὰ περὶ τοῦ πολέμου μηδὲν ἐρεῖς: οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αἰτιᾶταί σε περὶ αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα εἰρήνην τινὲς ἡμᾶς ἔπειθον ποιήσασθαι, ἐπείσθημεν: πρέσβεις ἐπέμψαμεν: ἤγαγον * οὗτοι δεῦρο τοὺς ποιησομένους τὴν εἰρήνην. πάλιν ἐνταῦθα περὶ * τούτου μέμφεταί τις αἰσχίνην; φήσει τις εἰσηγήσασθαι τοῦτον εἰρήνην, ἢ ἀδικεῖν, ὅτι δεῦρ' ἤγαγε τοὺς ποιησομένους; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν οὐδ' ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, οὐδὲν αὐτῷ λεκτέον: οὐ γὰρ οὗτος αἴτιος. τί οὖν ἄνθρωπε λέγεις, εἴ τις ἔροιτό με, καὶ πόθεν ἄρχῃ κατηγορεῖν; ὅθεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βουλευομένων ὑμῶν, οὐ περὶ τοῦ εἰ ποιητέον εἰρήνην, ἢ μή: ἐδέδοκτο γὰρ ἤδη τοῦτό γε: ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ποίαν τινά. τοῖς γὰρ τὰ δίκαια * γράφουσιν ἀντειπὼν τῷ μισθοῦ γράφοντι συνεῖπε, δῶρα λαβών. καὶ μετὰ

ταῦτα ὡσπερεὶ τοὺς ὅρκους αἱρεθείς, ὧν μὲν ὑμεῖς προσετάξατε,
οὐδὲ ἓν ἐποίησε· τοὺς δ' ὡσπερεὶ τοῦ πολέμου διασωθέντας ἀ=
πώλεσε τῶν συμμάχων· καὶ τηλικαῦτα ἐξηνύσατο, ἡλίκα
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἄλλος πώποτε, οὔτε πρότερον, οὔθ' ὕ-
στερον. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τοῦ λόγου τυχεῖν φίλιπ-
πον περὶ τῆς εἰρήνης, κτησιφῶν καὶ ἀριστόδημος τὴν ἀρ-
χὴν τὴν πρώτην ἔφοδον τοῦ φενακισμοῦ. ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ
πράττειν ἤδη τὰ πράγματα ἧκε, φιλοκράτει καὶ τούτῳ
προὔδωκαν. δεξάμενοι δ' οὗτοι πάντ' ἐπώλεσαν. εἶτ' ἐπει-
δὴ δεῖ λόγον αὐτὸν καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων, *
ὧν, οἶμαι, πανοῦργος οὗτος καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ γραμμα
τεύς, ὡς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρινόμενος ἀπολογήσεται· οὐχ
ἵνα πλειόνων ἢ κατηγορεῖ τις αὐτοῦ, δῷ λόγον· μανία γὰρ
τοῦτό γε· ἀλλ' ὁρᾷ τοῦθ', ὅτι ἐν μὲν τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πε=
πραγμένοις, ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ἔστιν, ἅπαντα δὲ τὰ δικήμα=
τα· ἡ δ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀπολογία, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο,
τοὔνομα γοῦν ἔχει φιλάνθρωπον· ἣν δέδοικα μέν, ὦ ἄν=
δρες ἀθηναῖοι, δέδοικα, μὴ λελήθαμεν ὥσπερ οἱ δανειζό
μενοι ἐπὶ πολλῷ ἄγοντες. τὸ γὰρ ἀσφαλὲς αὐτῆς, καὶ τὸ βέ
βαιον, οὗτοι προὔδοσαν· φωκέας, καὶ πύλας· οὐ μὴν διά γε
τοῦτόν γε ἐξ ἀρχῆς ἐποιησάμεθα. ἀλλ' ἄτοπον μὲν ἐστὶν ὃ
μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δὲ πάνυ. εἰ γάρ τις ὡς ἀληθῶς χαί=
ρει τῇ εἰρήνῃ, τοῖς στρατηγοῖς ὧν κατηγοροῦσιν ἅπαντες, χά=
ριν αὐτοῖς ἐχέτω. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ὡς ὑμεῖς ἐβούλεσθε, ἐπο=
λέμουν, οὐδ' ὄνομα εἰρήνης ἂν ὑμεῖς ἠνέσχεσθε. εἰρήνη
μὲν οὖν διὰ ἐκείνους· ἐπικίνδυνος δὲ, καὶ σφαλερά, καὶ
ἄπιστος διὰ τούτους γέγονε δωροδοκήσαντας. εἴργετε οὖν,
εἴργετε αὐτὸν τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγων· εἰς δὲ τοὺς ὑ-
πὲρ τῶν πεπραγμένων ἐμβιβάζετε. οὐ γὰρ αἰσχίνης ὑπὲρ τῆς
εἰρήνης κρίνεται, οὔ, ἀλλ' ἡ εἰρήνη δι' αἰσχίνην διαβέβληται.
σημεῖον δέ· εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγεγόνει, μηδὲν δ' ὕστερον

ἐξηπάτησθε ὑμεῖς, μηδ' ἀπολωλέναι τῶν συμμάχων μηδένα,
τίνα ἀνθρώπων ἐλύπησεν ἂν ἡ εἰρήνη, ἔξω *ἀδόξως γε=
γενῆσθαι; καίτοι καὶ τούτου συναίτιος οὗτος, συνειπὼν
Φιλοκράτει· ἀλλ' ἀνήκεστόν γε οὐδὲν ἂν ἦν γεγονός. νῦν
δ', οἶμαι, πολλῶν ἄλλων ἐστὶ κακῶν αἴτιος οὗτος. ὅτι μὲν
τοίνυν αἰσχρῶς καὶ κακῶς πάντα ταῦτα ὑπὸ τούτων ἀ=
πόλωλε καὶ διέφθαρται, οἶμαι πάντας ὑμᾶς εἰδέναι.
ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ συκοφαν=
τίαν τινὰ τοῖς πράγμασι τούτοις προσάγειν, ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν,
ὥστε εἰ ταῦθ' ὑπ' ἀβελτηρείας, ἢ δι' εὐήθειαν, ἢ δι' ἄλλην
ἄγνοιαν ἡντινοῦν οὕτω πέπρακται, αὐτός τε ἀφίημι Αἰσχί-
νην, καὶ ὑμῖν ἀφεῖναι συμβουλεύω· καίτοι τῶν σκήψεων
τούτων οὐδεμία ἐστὶ πολιτική, οὐδὲ δικαία. οὐδένα γὰρ τὰ
κοινὰ πράττειν ὑμεῖς κελεύετε, οὐδ' ἀναγκάζετε· ἀλλ' ἐ=
πειδάν τις ἑαυτὸν πείσας δύνασθαι προσέλθῃ, πρᾶγμα
ποιοῦντες ἀνθρώπων χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων εὐνοικῶς
δέχεσθε καὶ οὐ φθονερῶς· ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε, καὶ τὰ
ὑμέτερα αὐτῷ ἐγχειρίζετε. ἐὰν μὲν οὖν κατορθοῖ τις,
τιμηθήσεται, καὶ πλέον ἕξει τῶν πολλῶν κατὰ τοῦτο· ἐὰν
δ' ἀποτυγχάνῃ, σκήψεις καὶ προφάσεις ἐρεῖ; ἀλλ' οὐ δί=
καιον. οὐ γὰρ ἂν ἐξαρκέσειε τοῖς ἀπολωλόσι συμμάχοις,
οὐδὲ τοῖς παισὶν αὐτῶν, οὐδὲ ταῖς γυναιξίν, οὐδὲ τοῖς ἄλ=
λοις διὰ τὴν ἀβελτηρείαν τὴν ἐμήν, ἵνα μὴ τὴν τούτου
λέγω, τοιαῦτα πεπονθέναι. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ὅ=
μως ὑμεῖς ἄφετε Αἰσχίνῃ τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ ὑπερβάλ-
λοντα, ἂν δι' εὐήθειαν, ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν λελυ=
μασμένος φανῇ. ἂν μέντοι διὰ πονηρείαν ἀργύριον λα-
βὼν καὶ δῶρα, καὶ τοῦτ' ἐξελεγχθῇ σαφῶς ὑπ' αὐτῶν τῶν
πεπραγμένων· μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε, ἀποκτείνατε· εἰ δὲ μή,
ζῶντα τοῖς *λοιποῖς παράδειγμα ποιήσατε. σκοπεῖτε δὴ
τὸν ἔλεγχον τὸν ὑπὲρ τούτων, ὡς δίκαιος ἔσται μεθ' ὑμῶν.

ἀνάγκη δή που τὸν λόγον τοῦτον αἰσχίνην τουτονὶ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν τὸν περὶ τῶν φωκέων, καὶ τῶν θεσπιέων, καὶ τῆς εὐβοίας, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὑτὸν ἑκὼν ἐξηπάτα, δυοῖν θάτερον: ἢ διαρρήδην ἀκούσαντα τοῦ φιλίππου, ὅτι πράξει ταῦτα καὶ ποιήσει, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, γοητευθέντα, καὶ φενακισθέντα τῇ περὶ τὰ ἄλλα φιλανθρωπίᾳ, καὶ ταῦτ᾽ ἐλπίσαντα παρ᾽ αὐτοῦ. οὐκ ἔνεστι τούτων οὐδὲ ἓν χωρίς. ἐκ τοίνυν τούτων ἀμφοτέρων, μάλιστα πάντων ἀνθρώπων μισεῖν αὐτῷ προσήκει φίλιππον. διὰ τί; ὅτι τὸ μὲν ἐκείνου μέρος, πάντ᾽ αὐτῷ γέγονε τὰ δεινότατα καὶ τὰ αἴσχιστα. ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν: ἀδοξεῖ: δικαίως ἀπολωλέναι κρίνεται: καὶ εἴ γέ τι τῶν προσηκόντων ἐγίγνετο, ἐν εἰσαγγελίᾳ πάλαι ἂν ἦν. νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν πρᾳότητα καὶ εὐήθειαν, εὐθύνας δίδωσι, καὶ ταύτας ὁπηνίκα βούλεται. ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν τὴν φωνὴν ἀκήκοεν αἰσχίνου κατηγοροῦντος φιλίππου; τίς δ᾽ ἐξελέγχοντα, ἢ λέγοντά τι τοιοῦτον ἑώρακεν; οὐδὲ εἷς. ἀλλ᾽ ἅπαντες ἀθηναῖοι πρότερον κατηγοροῦσι φιλίππου, καὶ ὁ τυχὼν ἀεί: ὧν οὐδεὶς οὐδὲν ἰδίᾳ ἠδίκηται δήπου. ἐγὼ δὲ ἐκείνους τοὺς λόγους ἐζήτουν παρὰ τούτου, εἴπερ μὴ πεπρακὼς ἑαυτὸν ἦν: ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρῆσθε ὅ, τι βούλεσθε: ἐπίστευσα, ἐξηπατήθην, ἥμαρτον, ὁμολογῶ: τὸν δ᾽ ἄνθρωπον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φυλάττεσθε. ἄπιστος, γόης, πονηρός. οὐχ ὁρᾶτε οἷα πεποίηκεν ἐμέ; οἷα ἐξηπάτηκε; τούτων οὐδένα ἀκούω τῶν λόγων, οὐδ᾽ ὑμεῖς. διὰ τί; ὅτι, οὐ παρακρουσθεὶς, οὐδ᾽ ἐξαπατηθεὶς, ἀλλὰ μισθώσας ἑαυτὸν, καὶ λαβὼν ἀργύριον, ταῦτ᾽ εἶπε: καὶ προὔδωκεν ἐκείνῳ, καὶ γέγονε καλὸς κἀγαθὸς, καὶ δίκαιος μισθωτὸς ἐκείνῳ, πρεσβευτὴς μέντοι καὶ πολίτης ὑμῖν προδότης, καὶ τρὶς οὐχ ἅπαξ ἀπολωλέναι δίκαιος. οὐ τοίνυν ἐκ τούτων μόνων δῆλός ἐσθ᾽, ὅτι χρημάτων ἅπαντα εἶπεν * ἐκεῖνα: ἀλλ᾽ ἧκον

ὡς ὑμᾶς ἐνάγχος Θετταλοί, καὶ φιλίππου πρέσβεις μετ' αὐτῶν, ἀξιοῦντες, ὑμᾶς φίλιππον ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι. τῷ, προσῆκεν ὅλως ἀντειπεῖν τούτοις μάλιστα πάντων ἀνθρώπων; αἰσχίνῃ τουτῳ. διὰ τί; ὅτι ὅσ' οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, τούτοις τὰ ἐναντία ἐποίησεν ἐκεῖνος. οὗτος μὲν γὰρ ἔφη θεσπιὰς, καὶ πλαταιὰς αὐτὸν τειχιεῖν, καὶ τοὺς μὲν φωκέας οὐκ ἀπολεῖν, τὴν δὲ θηβαίων ὕβριν ὑμῶν καταλύσειν. ὁ δὲ, τοὺς μὲν θηβαίους μείζους, ἢ προσῆκε, πεποίηκε: τοὺς δὲ φωκέας, ἄρδην ἀπολώλεκε: καὶ τὰς μὲν θεσπιὰς καὶ πλαταιὰς οὐ τετείχικε, τὸν δὲ ὀρχομενὸν καὶ τὴν κορώνειαν προσεξηνδραπόδισται. πῶς ἂν ἐναντιώτερα πράγματ' ἑαυτοῖς τούτων γένοιτο; οὐ τοίνυν ἀντεῖπεν: οὐδὲ διῆρε τὸ στόμα, οὐδ' ἐφθέγξατο ἐναντίον οὐδέν. καὶ οὐχὶ τοῦτό πω δεινὸν, τηλικοῦτον ὄν: ἀλλὰ καὶ συνεῖπε μόνος τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἀνθρώπων. καίτοι τοῦτό γε οὐδὲ φιλοκράτης ἐτόλμησε ποιῆσαι ὁ μιαρὸς, ἀλλ' αἰσχίνης οὑτοσί. καὶ θορυβούντων ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐθελόντων ἀκούειν αὐτοῦ, καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βήματος, ἐνδεικνύμενος τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ φιλίππου παροῦσι, πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους δὲ τοὺς στρατευομένους ὅταν δέῃ: μέμνησθε γὰρ δήπου: αὐτὸς ὤν, οἶμαι, θαυμάσιος στρατιώτης ὦ ζεῦ. ἔτι τοίνυν εἰ μὲν μηδένα ἔχοντα μηδὲν εἴχομεν δεῖξαι τῶν πρέσβεων, μηδ' ἦν ὥστε ἰδεῖν ἅπαντας, βασάνους καὶ τοιαῦτα, ὑπόλοιπον ἂν ἦν σκοπεῖν. εἰ δὲ φιλοκράτης μὴ μόνον ὡμολόγει παρ' ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις, ἀλλὰ καὶ ἐδείκνυεν ὑμῖν, πυροπωλῶν, οἰκοδομῶν, βαδιεῖσθαι φάσκων κἂν μὴ χειροτονῆτε ὑμεῖς, ξυλητῶν, τὸ χρυσίον καταλλαττόμενος φανερῶς ἐπὶ ταῖς τραπέζαις: οὐκ ἔνι δήπου τοῦτον εἰπεῖν ὡς οὐκ εἴληφε, τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντα καὶ δεικνύντα. ἔστιν οὖν οὕτω τις ἀνθρώπων ἀνόητος ἢ κακοδαίμων, * ὥσθ' ἵνα λαμ-

βαίνῃ μὲν Φιλοκράτης, ἀδοξῇ δὲ αὐτὸς καὶ κινδυνεύῃ, ἐξὸν
αὐτῷ μετὰ τῶν μηδὲν ἠδικηκότων ἐξετάζεσθαι, τούτοις μὲν
πολεμεῖν, πρὸς δ' ἐκεῖνον ἐλθὼν κρίνεσθαι βούλεται; ἐγὼ
μὲν, οὐδένα οἶμαι. ἀλλὰ πάντα ταῦτα, ἐὰν ὀρθῶς σκοπῆ-
τε, εὑρήσετε μεγάλα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἐναργῆ ση-
μεῖα, τοῦ χρήματα τοῦτον ἔχειν. Ὃ τοίνυν ὕστατον μὲν γέ-
γονεν, οὐδενὸς δ' ἐστὶν ἔλαττον σημεῖον τοῦ πεπρακέναι τοῦ-
τον ἑαυτὸν Φιλίππῳ, θεάσασθε. ἴστε δήπου πρώην ὅτε εἰ-
σήγγελλεν ὑπερίδης Φιλοκράτην, ὅτι παρελθὼν ἐγὼ, δυσχε-
ραίνειν ἔφην ἕν τι τῶν τῆς εἰσαγγελίας, εἰ μόνος Φιλοκρά-
της τοσούτων, καὶ τηλικούτων ἀδικημάτων αἴτιος γέγονεν:
οἱ δ' ἐννέα τῶν πρέσβεων μηδενός. καὶ οὐκ ἔφην τοῦθ' οὕτως
ἔχειν: οὐδαμοῦ γὰρ ἂν φανῆναι καθ' ἑαυτὸν ἐκεῖνον, εἰ
μὴ τοὺς συναγωνιζομένους τούτων τινὰς εἶχεν. ἵν' οὖν μήτε
ἀφῶ, μήτ' αἰτιάσωμαι μηδένα, ἔφην, ἐγὼ, ἀλλὰ τὸ
πρᾶγμα αὐτὸ τοὺς μὲν αἰτίους εὕρῃ, τοὺς δὲ μὴ μετεσχηκό-
τας ἀφῇ, ἀναστὰς ὁ βουλόμενος καὶ παρελθὼν εἰς ὑμᾶς
ἀποφηνάσθω μὴ μετέχειν, μηδὲ ἀρέσκειν αὐτῷ τὰ ὑπὸ
Φιλοκράτους πεπραγμένα. καὶ τὸν τοῦτο ποιήσαντα ἀφίη-
μι ἔγωγε ἔφην. ταῦτα καὶ μνημονεύετε, ὡς ἐγὼ οἶμαι.
οὐ τοίνυν παρῆλθεν οὐδεὶς, οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. καὶ τῶν
μὲν ἄλλων, ἐστὶν ἑκάστῳ τις πρόφασις. ὁ μὲν, οὐχ' ὑπεύ-
θυνος ἦν: ὁ δ' οὐχὶ παρῆν ἴσως: τῷ δὲ, κηδεστὴς ἦν ἐκεῖ: τού-
τῳ δ' οὐδὲν τούτων: ἀλλ' οὕτω καθάπαξ πέπρακεν ἑαυ-
τὸν, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς παρεληλυθόσι μεμισθάρνηκε μόνον,
ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα δῆλός ἐστιν, ἐὰν περ ἐκφύγῃ νῦν, καθ'
ὑμῶν ὑπάρξων ἐκείνῳ. ὥστε ἵνα μηδὲν ἐναντίον μηδὲ ῥῆ-
μα πρόσηται Φιλίππῳ, οὐδ' ἀφιέντων * ἀφίησιν: ἀλλ'
ἀδοξεῖν, κρίνεσθαι, πάσχειν ὁτιοῦν αἱρεῖται παρ' ὑμῖν μᾶλ-
λον, ἢ Φιλίππῳ τι ποιῆσαι μὴ πρὸς ἡδονήν. καίτοι, τίς ἡ κοι-
νωνία, τίς ἡ πολλὴ πρόνοια ὑπὲρ Φιλοκράτους αὕτη; οὖν εἰ

τὰ κάλλιστα, καὶ πάντα τὰ συμφέροντα ἐπεπρεσβεύκει, χρήματα δ' ὡμολόγει λαβεῖν ἐκ τῆς πρεσβείας, ὥσπερ ὡμολόγει, τοῦτό γε αὐτὸ φυγεῖν καὶ διευλαβηθῆναι τῷ προῖκα πρεσβεύοντι προσῆκε, καὶ διαμαρτύρασθαι τὸ καθ' αὑτόν. οὐ τοίνυν πεποίηκε τοῦτ' αἰσχίνης; ταῦτ' οὐ φανερὰ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι; ταῦτ' οὐχὶ βοᾷ καὶ λέγει, ὅτι χρήματα εἴληφεν αἰσχίνης, καὶ πονηρός ἐστιν ἀργυρίου συνεχῶς, οὐ δι' ἀβελτηρίαν, οὐδὲ δι' ἄγνοιαν, οὐδὲ ἀποτυγχάνων; καὶ τίς μου καταμαρτυρεῖ, φησι, δῶρα λαβεῖν; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν. τὰ πράγματ' αἰσχίνη, ἅπερ πιστότατά ἐστιν ἁπάντων. καὶ οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν οὐδ' αἰτιάσασθαι, ὡς ἢ πεπεισμένα, ἢ χαριζόμενά τῳ ἐστὶ τοιαῦτα· ἀλλ' οἷά περ αὐτὰ προδοὺς καὶ διαφθείρας σὺ πεποίηκας τοιαῦτα ἐξεταζόμενα φαίνεται. πρὸς δὲ τοῖς πράγμασιν, αὐτὸς αὐτίκα δὴ σὺ σαυτοῦ καταμαρτυρήσεις. ἀπόκριναι γάρ δεῦρο ἀναστάς μοι· οὐ γὰρ δὴ δι' ἀπειρίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν ὅ, τι εἴποις· ὃς γὰρ ἀγῶνας καινοὺς ὥσπερ δράματα, καὶ τούτους ἀμαρτύρους πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν αἱρεῖς διώκων, δῆλον ὅτι πάνδεινος εἶ τις. πολλῶν τοίνυν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων αἰσχίνῃ τούτῳ, καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς καὶ ὑμῖν οἶμαι δοκεῖ, οὐδέν ἐστιν οὗ μέλλω λέγειν ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ' ὅτι μᾶλλον δεδωροδοκηκότ' αὐτὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ πεπρακότα πάντ' ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεστέλλετ' αὖθις αὖ τὸ τρίτον τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν φίλιππον, ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις αἷς οὗτος *ὑπισχνεῖτο, ἐχειροτονήσατε καὶ τοῦτον, καὶ ἐμὲ, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλείστους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελθὼν ἐξωμοσάμην εὐθέως· καὶ θορυβούντων τινῶν, καὶ *κελευόντων βαδίζειν, οὐκ ἂν ἔφην ἀπελθεῖν. οὗτος δ' ἐκεχειροτόνητο. ἐπειδὴ δὲ ἀνέστη μετὰ ταῦτα ἡ ἐκκλησία, συνελθόντες

ἐβουλεύοντο οὗτοι, τίνα αὐτοὺς καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων καὶ τοῦ μέλλοντος ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐγίγνοντο τότε. ἐφοβοῦντο δή, μὴ σύγκλητος ἐκκλησία γένοιτο ἐξαίφνης· εἶτα ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ τἀληθῆ ψηφίσησθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν Φωκέων· καὶ τὰ πράγματα ἐκφύγοι τὸν Φίλιππον. εἰ γὰρ ἐψηφίσασθε μόνον, καὶ μικρὰν ὑπεφήνατε ἐλπίδα ἡντινοῦν αὐτοῖς, ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἐνῆν οὐκ ἐνῆν μὴ παρακρουσθέντων ὑμῶν ἔτι μεῖναι Φιλίππῳ. οὔτε γὰρ σῖτος ἐνῆν ἐν τῇ χώρᾳ ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγονυίᾳ, οὔθ᾽ ἡ σιτοπομπία δυνατή, τῶν τριήρων οὐσῶν ὑμετέρων ἐκεῖ, καὶ τῆς θαλάττης κρατουσῶν. αἵ τε πόλεις πολλαὶ καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν αἱ τῶν Φωκέων, μὴ οὐ χρόνῳ καὶ πολιορκίᾳ. εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ᾕρει, δύο καὶ εἴκοσίν εἰσιν ἀριθμῷ. διὰ δὴ ταῦτα πάντα, ἵνα μηδὲν μετάθησθε ὧν ἐξηπάτησθε, τοῦτον αὐτοῦ κατέλιπον. ἐξομόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετ᾽ αἰτίας τινὸς, δεινὸν ἦν, καὶ ὑποψία μεγάλη. τί λέγεις; ἐπὶ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἀγαθά, οὐχὶ βαδίζεις ἀπαγγελῶν, οὐδὲ πρεσβεύεις; ἔδει δὲ μένειν. πῶς οὖν; ἀρρωστεῖν προφασίζεται. καὶ λαβὼν ἐξήκεστον τὸν ἰατρὸν ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ προσελθὼν τῇ βουλῇ ἐξωμόσατο ἀρρωστεῖν τουτονί, καὶ αὐτὸς ἐχειροτονήθη. ἐπειδὴ δὲ ἀπολώλεσαν οἱ Φωκεῖς ὕστερον ἡμέραις πέντε ἢ ἕξ, καὶ τέλος εἶχε τὸ μίσθωμα, ὥσπερ καὶ ἄλλο τι τούτῳ, καὶ ὁ Δερκύλος ἐκ τῆς Χαλκίδος ἧκεν ἀναστρέψας, καὶ ἀπήγγειλεν ὑμῖν ἐκκλησιάζουσιν ἐν Πειραιεῖ, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι· καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτα ἀκούσαντες εἰκότως καὶ ἐκείνοις συνήχθεσθε, καὶ αὐτοὶ ἐξεπέπληχθε, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατακομίζειν ἐψηφίζεσθε, καὶ τὰ φρούρια ἐπισκευάζειν, καὶ τὸν Πειραιᾶ ἐπιτειχίζειν, καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐν ἄστει

θύειν· ἐπειδὴ ταῦτ' ἦν, καὶ τοσαύτη ταραχὴ καὶ τοσοῦτος θόρυβος περιειστήκει τὴν πόλιν· τηνικαῦτα ὁ δεινὸς, καὶ σοφὸς οὗτος, καὶ εὔφωνος, οὔτε βουλῆς οὔτε δήμου χειροτονησάντων αὐτὸν ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιηκότα, οὔτε τὴν ἀρρωστίαν, ἐφ' ᾗ τότε ἐξωμόσατο, ὑπολογισάμενος, οὔθ' ὅτι πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητο ἀντ' αὐτοῦ, οὔθ' ὅτι τῶν τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι κελεύει· οὔθ' ὅτι πάνδεινόν ἐστιν ἀπηγγελκότα ὡς ἐπικεκήρυκται χρήματα αὐτῷ ἐν θήβαις, ἐπειδὴ θηβαῖοι πρὸς τῷ τὴν βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν, καὶ τῆς φωκέων χώρας ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τηνικαῦτα εἰς μέσας τὰς θήβας, καὶ τὸ τῶν θηβαίων στρατόπεδον βαδίζειν. ἀλλ' οὕτως ἔκφρων ἦν, καὶ ὅλως πρὸς τῷ λήμματι καὶ τῷ δωροδοκήματι, ὥστε πάντα * τὰ ἄλλα ἀνελὼν καὶ παριδὼν ᾤχετο. καὶ τοιούτου τοῦ πράγματος ὄντος, ἔτι πολλῷ δεινότερά ἐστιν ἃ ἐκεῖσε ἐλθὼν διεπράξατο. ἁπάντων γὰρ ὑμῶν τουτωνὶ, καὶ τῶν ἄλλων ἀθηναίων οὕτω δεινὰ καὶ σχέτλια ἡγουμένων τοὺς ταλαιπώρους πάσχειν φωκέας, ὥστε μήτε τοὺς ἐκ τῆς βουλῆς θεωροὺς, μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ πύθια πέμψαι, ἀλλ' ἀποστῆναι τῆς πατρίου θεωρίας, οὗτος εἰς τὰ ἐπινίκια τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου, ἃ θηβαῖοι καὶ φίλιππος ἔθυον, εἱστιᾶτο ἐλθὼν, καὶ σπονδῶν μετεῖχε καὶ εὐχῶν. ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι, καὶ χώραις, καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν, ηὔχετο ἐκεῖνος, καὶ συνεστεφανοῦτο, καὶ συνεπαιώνιζε φιλίππῳ, καὶ φιλοτησίας * προὔπινε καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν ἐμοὶ οὕτω, τούτῳ δ' ἄλλως πῶς εἰπεῖν· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς ἐξωμοσίας, ἐν τοῖς κοινοῖς τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν ἐν τῷ μητρῴῳ ταῦτ' ἐστὶν, ἐφ' οἷς ὁ δημόσιος τέτακται· καὶ ψήφισμα αὐτικρυς περὶ τούτου τοῦ ὀνόματος γέγραπται. ὑπὲρ δὲ ὧν ἐκεῖ διεπράξατο, οἱ συμπρεσβεύοντες καὶ πα

ροῦντες καὶ ταῦτα μαρτυρήσουσιν, οἳ παρ' ἐμοὶ ταῦτα διηγοῦντο. οὐ γὰρ ἔγω γε αὐτοῖς συνεπρέσβευσα, ἀλλ' ἐξωμοσάμην. καί μοι λέγε τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ γράμματα, καὶ τοὺς μάρτυρας κάλει.

Ψήφισμα, Γράμματα, Μάρτυρες.

Τίνας οὖν εὐχὰς ὑπολαμβάνετε εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τὸν Φίλιππον, ὅτ' ἔσπενδεν, ἢ τοὺς Θηβαίους; ἆρ' οὐ κράτος πολέμου, καὶ νίκην αὐτοῖς καὶ τοῖς συμμάχοις διδόναι, καὶ τἀναντία τούτων τοῖς τῶν Φωκέων; οὐκοῦν ταῦτα συνηύχετο οὗτος, καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι: ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι. οὐκοῦν ᾤχετο μὲν παρὰ τὸν νόμον, ὃς θάνατον κελεύει τούτων τὴν ζημίαν εἶναι. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε, ἑτέρων θανάτων ἄξια ποιῶν πέφανται. τὰ δ' ἔμπροσθεν πεπραγμένα, καὶ πεπρεσβευμένα ὑπὲρ τούτων ἀποκτείνειεν ἂν αὐτὸν δικαίως. σκοπεῖτε τοίνυν τί τίμημα ἔσται, ὃ ταύτην ἕξει τὴν ἀξίαν, ὥστε τοσούτων ἀδικημάτων ἀξιόχρεων φαίνεσθαι. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἅπαντας ὑμᾶς καὶ ὅλον τὸν δῆμον ἅπασι τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς εἰρήνης ἐπιτιμᾶν, καὶ μήτε τῶν ἀμφικτυόσι κοινωνεῖν ἐθέλειν, δυσκόλως τε ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν Φίλιππον, ὡς ἀσεβῶν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων, καὶ οὔτε δικαίων, οὔθ' ὑμῖν συμφερόντων: εἰς δὲ τὸ δικαστήριον εἰσελθόντας ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δικάσοντας, καὶ τὸν ὅρκον τὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως ὀμωμοκότας, τὸν ἁπάντων τῶν κακῶν αἴτιον, καὶ ὃν εἰλήφατε ἐπ' αὐτοφώρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τοῦτον ἀφεῖναι; καὶ τίς οὐ δικαίως ὑμῖν ἐγκαλέσει τῶν ἄλλων πολιτῶν, μᾶλλον δὲ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων; ὁρῶν Φιλίππῳ μὲν ὑμᾶς ὀργιζομένους, ὃς ἐκ πολέμου μὲν ποιούμενος τὴν εἰρήνην παρὰ τῶν πω

λούντων τὰς πράξεις ἐωνεῖτο, πρᾶγμα πολλῆς συγγνώμης
ἔχον διαπραττόμενος, τουτονὶ δὲ ἀφιέντας, ὃς τὰ ὑμέτε-
ρα οὕτως αἰσχρῶς ἀπέδοτο, τῶν νόμων τὰ ἔσχατα τατ͂τόν-
των ἐπιτίμια ἐάν τις ταῦτα ποιῇ; Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ
τοιοῦτος ἥξει τις λόγος παρὰ τούτων, ὡς ἀρχὴ γενήσεται
τῆς πρὸς φίλιππον ἔχθρας, εἰ τῶν πρεσβευσάντων τὴν
εἰρήνην καταψηφιεῖσθε. ἐγὼ δ', εἰ τοῦτ' ἔστιν ἀληθές, οὐκ ἔ-
χω σκοπούμενος εὑρεῖν, ὅ, τι τούτου μεῖζον κατηγορήσω.
εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης χρήματα ἀναλώσας ὥστε τυχεῖν, οὗ-
τος οὕτω νῦν γέγονε φοβερὸς καὶ μέγας, ὥστε τῶν ὅρκων καὶ
τῶν δικαίων ἀμελήσαντας ὑμᾶς, ἤδη τί φιλίππῳ χαριεῖ-
σθαι σκοπεῖν: τί παθόντες ἂν οἱ τούτων αἴτιοι τὴν προσή-
κουσαν δίκην δεδωκότες εἶεν; οὐ μὴν, ἀλλ' ὅτι καὶ φιλίας
ἀρχὴ συμφερούσης ὑμῖν μᾶλλον ἐκ τῶν εἰκότων γενήσε-
ται, καὶ τοῦτ' οἶμαι δείξειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ τοῦθ' ὅτι οὐ
καταφρονεῖ φίλιππος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῆς πό-
λεως τῆς ὑμετέρας, οὐδ' ἀχρηστοτέρους νομίσας ὑμᾶς
θηβαίων ἐκείνους εἵλετ' ἀνθ' ὑμῶν: ἀλλ' ὑπὸ τούτων ἐδι-
δάχθη: καὶ ταῦτ' ἤκουσεν, ἅπερ καὶ πρότερόν ποτ' εἶπον
ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπεν:
ὡς ὁ μὲν δῆμός ἐστιν, ὄχλος ἀσταθμητότατον πρᾶγμα τῶν
ἁπάντων, καὶ * ἀσυνετώτατον, ὥσπερ ἐν θαλάττῃ * κῦ-
μα ἀκατάστατον, ὡς ἂν τύχῃ κινούμενον: ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ
δ' ἀπῆλθε: μέλει δ' οὐδενὶ τῶν κοινῶν; ἀλλ' οὐδὲ μέμνη-
ται. δεῖ δὲ τινας φίλους ὑπάρχειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας
ἐν ὑμῖν * αὐτῷ, καὶ διοικήσοντας * οἷ, ἂν αὐτῷ δοκῇ. κἂν
παρ' αὐτῷ τοῦτο κατασκευασθῇ, πᾶν ὅ, τι ἂν βούληται παρ'
ὑμῖν, ῥᾳδίως διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν, οἶμαι, τοὺς
τότε ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπόντας παραχρῆμα ὡς δεῦρ' ἐπα-
νῆλθον, ἀποτετυμπανισμένους, ἐποίησεν ἂν ταυτὸ τῷ βα-
σιλεῖ. τί δ' ἦν, ὃ ἐκεῖνος ἐποίησεν; ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τιμα

χρόνου, καὶ τὰ τετταράκοντα τάλαντα, ὥς λέγεται, δεδωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ πρὸ ὑμῶν ἐπύθετο αὐτὸν τεθνεῶτα, καὶ οὐδὲ τοῦ ζῆν ὄντα κύριον ἑαυτῷ βεβαιώσασθαι, μή τι γ' ἃ ἐκείνῳ τότε ὑπέσχετο πρᾶξαι: ἔγνω τὴν τιμὴν οὐχὶ τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων δεδωκώς, καὶ γάρ τοι πρῶτον μὲν ἀμφίπολιν πόλιν ἡμετέραν δούλην κατέστησεν, ἣν τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἔγραψεν: εἶτ' οὐδενὶ πώποτε ἔδωκε χρήματα τὸ λοιπόν. ταυτὸ τοίνυν τοῦτ' ἂν ἐποίησε φίλιππος, εἴ τινα τούτων εἶδε δίκην διδόντα. καὶ νῦν ἂν ἴδῃ, ποιήσει. ἐπειδὰν δὲ ἀκούσῃ λέγοντας, εὐδοκιμοῦντας ἐν ὑμῖν, ἑτέρους κρίνοντας, τί καὶ ποιήσαι ζητοίη; πολλὰ ἀναλίσκειν, ἐξὸν ἐλάττω; καὶ πάντας θεραπεύειν βουλήσεται, δύο ἢ τρεῖς ἐξόν; μαίνοιτο μέντ' ἄν. οὐδὲ γὰρ τὴν τῶν θηβαίων πόλιν εἵλετο δημοσίᾳ ποιεῖν ὁ φίλιππος εὖ: πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλ' ὑπὸ τῶν πρέσβεων ἐπείσθη. ὃν δὲ τρόπον, φράσω πρὸς ὑμᾶς ἐγώ. ἦλθον ὡς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ θηβῶν, ὅτε περ καὶ παρ' ὑμῶν ἡμεῖς ἦμεν ἐκεῖ. τούτοις χρήματα ἐκεῖνος ἠβούλετο δοῦναι, καὶ πάνυ γε, ὡς ἔφασαν, πολλά: οὐκ ἐδέξαντο, οὐδ' ἔλαβον ταῦτα οἱ τῶν θηβαίων πρέσβεις. μετὰ ταῦτα ἐν θυσίᾳ τινὶ καὶ δείπνῳ πίνων καὶ φιλανθρωπευόμενος πρὸς αὐτοὺς ὁ φίλιππος ἄλλα τε δὴ πολλά, οἷον αἰχμάλωτα καὶ τὰ τοιαῦτα: καὶ τελευτῶν ἐκπώματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ * προὔ[τει]πινεν αὐτοῖς. ταῦτα πάντα ἐκεῖνοι διεωθοῦντο, καὶ οὐδαμῇ προσίεντο ἑαυτούς. τελευτῶν δέ, φίλων εἷς τῶν πρέσβεων εἶπεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λόγον οὐχ ὑπὲρ θηβαίων, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἄξιον εἰρῆσθαι. ἔφη γὰρ τὸν φίλιππον ὁρῶν μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως ἔχοντα πρὸς αὐτούς, ἥδεσθαι καὶ χαίρειν: αὐτοὶ μὲν οὖν ὑπάρχειν αὐτῷ φίλοι καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων τούτων: εἰς δὲ τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἐνοῖς ἦν τότε, τὴν φιλανθρωπίαν αὐτὸν ἠξίουν ταύτην προσ-

θέντα ἄξιόν τι καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν Θηβαίων πρᾶξαι· καὶ ὅλην δὲ τὴν πόλιν οὕτω καὶ σφᾶς ὡμολόγουν ὑπάρξειν αὐτῷ. καὶ γάρ τοι σκέψασθε, τί τοῖς Θηβαίοις γέγονεν ἐκ τούτων, καὶ τί ὑμῖν συμβέβηκε· καὶ θεάσασθε ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ἡλίκον ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως πράγματα. πρῶτον μὲν τοίνυν εἰρήνη γέγονεν αὐτοῖς πονοῦσι, καὶ ταλαιπωρουμένοις ἤδη τῷ πολέμῳ, καὶ ἡττωμένοις· εἶτα τῶν ἐχθρῶν Φωκέων ἄρδην ὄλεθρος, καὶ ὅλων τῶν τειχῶν, καὶ τῶν πόλεων ἀναίρεσις, ἆρα καὶ μόνα ταῦτα; οὐ μὰ Δί᾽, ἀλλ᾽ ἔτι πρὸς τούτοις, Ὀρχομενός, Κορώνεια, Κορσίαι, τὸ Τιλφωσαῖον, τῆς Φωκέων χώρας ὅσην ἐβούλοντο. τοῖς μὲν δὴ Θηβαίοις ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ᾽ ἂν εὔξαιντο δή που μείζονα· τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς τῶν Θηβαίων τί, οὐδέν, πλὴν τοῦ τούτων αἰτίοις γεγενῆσθαι τῇ πατρίδι. τοῦτο δὲ καλόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σεμνὸν εἰς ἀρετῆς λόγον καὶ δόξης, ἣν οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο. ἀντιθῶμεν δὴ τί τῇ τῶν Ἀθηναίων πόλει γέγονεν ἐκ τῆς εἰρήνης, καὶ τί τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν Ἀθηναίων. καὶ θεωρεῖτε εἰ παραπλήσια τῇ πόλει καὶ τούτοις αὐτοῖς. τῇ πόλει μὲν τοίνυν, ἀφεστηκέναι μὲν ἁπάντων καὶ τῶν κτημάτων, καὶ τῶν συμμάχων· ὀμωμοκέναι δὲ Φιλίππῳ, κἄν τις ἄλλος ἴῃ ποτ᾽ ἐπ᾽ αὐτά, βουλόμενος σώζειν, ὑμᾶς κωλύσειν. καὶ τὸν μὲν ὑμῖν βουλόμενον παραδοῦναι ἐχθρὸν ἡγήσασθαι καὶ πολέμιον· τὸν δὲ ἀπεστερηκότα σύμμαχον καὶ φίλον. ταῦτα γάρ ἐστιν ἃ συνεῖπε μὲν Αἰσχίνης οὑτοσί, ἔγραψε δὲ ὁ τούτου συνήγορος Φιλοκράτης. καὶ κρατοῦντος ἐμοῦ τὴν προτέραν ἡμέραν, καὶ πεπεικότος ὑμᾶς, τὸ τῶν συμμάχων δόγμα κυρῶσαι, καὶ καλέσαι τοὺς πρέσβεις τοὺς τοῦ Φιλίππου, ἐκκρούσας οὗτος εἰς τὴν ὑστεραίαν, τὴν Φιλοκράτους γνώμην ἔπεισεν ἑλέσθαι· ἐν ᾗ καὶ ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα ἔτι τούτων δεινότερά ἐστι γεγραμμέ-

να. τῇ μὲν δὴ πόλει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν· ὧν οὐδ᾽ εὑρεῖν αἴσχιον ῥᾴδιον. τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα πεπράξασι; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πάνθ᾽ ὅσα ἑωράκατε ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυρούς· ἀλλ᾽ ἐν τῇ τῶν ἀπολωλότων συμμάχων χώρᾳ κτήματα, καὶ γεωργίαι παμπληθεῖς, φιλοκράτει μὲν τάλαντον ἔχουσαι πρόσοδον, τούτῳ δ᾽ αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καί τοι, πῶς οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, τὰς τῶν ὑμετέρων συμμάχων συμφορὰς προσόδους τοῖς πρέσβεσι τοῖς ὑμετέροις γεγενῆσθαι; καὶ τὴν αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν ἐμπεμψάσῃ πόλει τῶν μὲν συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ κτημάτων ἀπόστασιν, ἀντὶ δὲ δόξης αἰσχύνην γεγενῆσθαι· τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ταῦτα πράξασι προσόδους, εὐπορίας, κτήματα, πλοῦτον, ἀντὶ τῶν ἐσχάτων ἀπορειῶν * εἰργάσθαι; ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς ὀλυνθίους μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ᾽ ἂν εἰ καὶ τοιοῦτό τι τολμήσει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλήν, οὐδ᾽ οἵαν ἠξίουν ἐγώ, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι κακῶς τῷ πολέμῳ τῶν στρατηγῶν κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἐρωτήσατε αὐτὸν μεμνημένοι· πότερον, ἐξ ἑτέρας τινὸς ᾤχετο πρεσβεύων πόλεως, ἢ ταύτης τῆς αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας ἣν κεκρατηκέναι τῷ πολέμῳ φήσει, καὶ χρηστοὺς ἔχειν τοὺς στρατηγούς, εἰκότως χρήματα εἴληφεν· εἰ δ᾽ ἐκ ταύτης αὐτῆς, τίνος εἵνεκα ἐφ᾽ οἷς ἡ πέμψασα πόλις τῶν αὑτῆς ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνεται; τῶν γὰρ αὐτῶν ἔδει τήν τε πέμψασαν πόλιν τυγχάνειν, καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ τι τῶν δικαίων ἐγίγνετο. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκέψασθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πότερ᾽ οἴεσθε, πλέον φωκέας θηβαίων, ἢ φίλιππον ὑμῶν κρατεῖν

τῷ πολέμῳ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι φωκεῖς θηβαίων: εἶχον γὰρ ὀρχομενὸν, καὶ κορώνειαν, καὶ τὸ τιλφωσαῖον, καὶ τοὺς ἐν νέωσιν ἀπειλήφεσαν αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱστήκει, καὶ ἱπποκράτουν, καὶ κακῶν ἰλιὰς περιειστήκει θηβαίους. ὑμῖν δὲ, τοιοῦτο μὲν οὔτ' ἦν, μήτι γένοιτο τοῦ λοιποῦ. τοῦτο δ' ἦν τὸ δεινότατον τοῦ πρὸς φίλιππον πολέμου: οὐκ ἐδύνασθε κακῶς ἡνίκα ἐβούλεσθε ποιεῖν ἐκεῖνον: τοῦ δὲ μὴ πάσχειν ἔτι αὐτοὶ, παντελῶς ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ' οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης τοῖς μὲν θηβαίοις τοῖς τοσοῦτο κρατουμένοις τῷ πολέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν προσλαβεῖν ἐπέγονε: τοῖς δὲ ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ πολέμῳ διεσώζετο, ταῦτ' ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολωλεκέναι; ὅτι τὰ ἐκείνων μὲν, οὐκ ἀπέδοντο οἱ πρέσβεις, τὰ δ' ὑμέτερα ὅτι πεπράκασιν. ἀλλὰ νὴ Δία τοὺς συμμάχους ἀπειρηκέναι φήσει τῷ πολέμῳ. ὅτι γὰρ ταῦτα οὕτω πέπρακται, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὐτὴ ἡ τοῦ φιλοκράτους, ἣ συνεῖπεν οὗτος: οἱ δὲ πρέσβεις ἀπήρκεσαν οἱ τοῦ φιλίππου, λαβόντες τοὺς ὅρκους: καὶ μέχρι τούτου γε οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως: ἀντὶ δὲ τούτων δὴ, τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ἡμῖν ἔμελλεν ἔσεσθαι: ἠξίουν ἡμᾶς ἐγὼ, καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ' ἑλλησπόντου, καὶ μὴ προέσθαι, μηδ' ἐᾶσαι κατασχεῖν φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ τι χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι πάνθ' ὅσα ἂν ἐκ πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς ἀμελήσασιν ἀπόλλυται. οὐδεὶς γὰρ πώποτε ὑπὲρ τῶν ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν, ὑπὲρ τῶν ἐγκαταλειφθέντων ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν: ἀλλὰ ταῦθ' οἱ προλαβόντες ἔχουσι. χωρὶς δὲ τούτων, δυοῖν χρησίμοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι

τὴν

τὴν πόλιν ἡγουμένων ἐπιλυσάντων ἡμῶν. ἢ γὰρ παρόντων, καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα αὐτὸν ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῆς πόλεως, ἀποδώσειν, τῆς δὲ λοιπῆς ἀφέξεσθαι: ἢ μὴ ποιοῦντος τούτου ταῦτα, ἀπαγγέλλειν ἡμᾶς εὐθέως δεῦρο: ὥστ᾽ ἐν ἐκείνοις τοῖς πόρρω, καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν ἀπιστίαν εἰδότας ὑμᾶς περὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μειζόνων, λέγω δὴ φωκέων καὶ πυλῶν οὐ περιήσεσθαι: μὴ προλαβόντος δ᾽ ἐκείνου ταῦτα, μηδ᾽ ἡμῶν ἐξαπατηθέντων ἅπαντ᾽ ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγμαθ᾽ ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ᾽ ἑκόντος ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ᾽ εἰκότως οὕτως ὑπελάμβανον ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν ὥσπερ ἦσαν τότε οἱ φωκεῖς σῶοι, καὶ πύλας εἶχον, ἐκεῖνος μὲν αὖ οὐδὲν ὑμῖν εἶχεν ἀνατείνασθαι φοβερὸν, δι᾽ ὃ τῶν δικαίων ἄν τι παρείδετε. οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθὼν, οὔτε ναυσὶ κρατήσας εἰς τὴν ἀττικὴν ἥξειν ἔμελλεν: ὑμεῖς δ᾽ ἐκείνῳ παραχρῆμα, εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπόρια, καὶ χρημάτων γ᾽ ἐν σπάνει, καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ πάλιν αὐτὸν καταστήσειν. ὥστε ἐκεῖνος ὁ δουλεύσων ἔσεσθαι, ἔμελλε τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσιτελοῦσιν, οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ᾽ ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι νυνὶ πλάττομαι, καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ᾽ εὐθὺς ἐγνώκειν καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τούτοις ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκ ἔτ᾽ ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, οὗτοι δ᾽ οὐκ ἀπῆσαν, ἀλλ᾽ αὐτοῦ διέτριβον: γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιήσαντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις τὴν ταχίστην: τὸν δὲ στρατηγὸν πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ὄντα φίλιππον πυνθάνηται. γράψας ὥσπερ νῦν λέγω, τοῖς ῥήμασιν οὕτως αὐτοῖς. Καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐντεῦθεν μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκοντας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτα ἐποίουν εἴσεσθε. ἐπειδὴ δ' ἀφικόμεθα εἰς ὠρεόν, καὶ συνεμίξαμεν τῷ προξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν, καὶ τὰ προστεταγμένα πράττειν, ἐπορεύοντο κύκλῳ· καὶ πρὶν εἰς μακεδονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀνηλώσαμεν· τὰς δ' ἄλλας ἁπάσας καθήμεθα ἐν πέλλῃ, πρὶν φίλιππον ἐλθεῖν, σὺν αἷς ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκοντ' ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ δορίσκον, θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τειχῶν, ἱερὸν ὄρος, πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς ᾕρει, καὶ διῴκει ὁ φίλιππος, πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ καὶ θρυλοῦντος ἀεί· τὸ μὲν πρῶτον ὡς ἂν εἰς κοινὸν γνώμην ἀποφαινομένου· μετὰ ταῦτα δέ, ὡς ἀγνοοῦντας διδάσκοντος· τελευτῶντος δέ, ὡς ἂν πρὸς πεπρακότας ἑαυτοὺς καὶ ἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους οὐδὲν ὑποστελλομένου. ὁ δέ, τούτοις ἀντιλέγων φανερῶς, καὶ ἅπασιν ἐναντιούμενος, οἷς ἔλεγον μὲν ἐγώ, ἐψήφιστο δ' ὑφ' ὑμῶν, οὗτός ἐστιν. εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν, αὐτίκα εἴσεσθε. ἐγὼ μὲν γάρ, οὐδέν πω λέγω περὶ οὐδενός, οὐδ' αἰτιῶμαι· οὐδ' ἀναγκασθέντα αὐτὸν οὐδένα δεῖ δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον· ἀλλὰ δι' αὑτόν, καὶ τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων. ὅτι μὲν γὰρ αἰσχρὰ δεινά, καὶ οὐ προῖκα τὰ πεπραγμένα, πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε. οἵτινες δ' οἱ τούτων μετεσχηκότες, αὐτὰ δηλώσει. ἀλλὰ νὴ δία, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων, ἢ τἄλλ' ἃ προσῆκεν ἐποίησαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀποδημήσαντες, καὶ χιλίας δραχμὰς λαβόντες ἐφόδιον παρ' ὑμῶν, ὅσα παρ' οὐδεμιᾶς πόλεως, οὔθ' ὅτε ἐκεῖσε ἐπορεύοντο, οὔθ' ὅτ' ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον. ἀλλ' ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ διοσκουρείου, εἴ τις ὑμῶν εἰς φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν ὃ

λέγω· ἐνταῦθα ἐγίγνονθ' οἱ ὅρκοι, ὅτε δεῦρ' ἤδη τὸ στράτευμα ἄγων ἐβάδιζε Φίλιππος· αἰσχρῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀναξίως ὑμῶν. καίτοι τοῦθ' ὁ Φίλιππος, ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο πλείστου τοῦτον τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρήνην οὐχὶ δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι τὸ πρῶτον, πλὴν Ἀλέων καὶ Φωκέων γράψαι, ἀλλ' ἀναγκασθέντος ὑφ' ὑμῶν τοῦ Φιλοκράτους, ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' αὔτηκρυς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους· οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα τῶν αὐτοῦ συμμάχων. οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ' ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἔμελλον, ἀλλ' ἕξειν πρόφασιν τοὺς ὅρκους· οὔτε μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων ἐφ' αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην· οὐδὲ τοῦτο δειχθῆναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρα ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηναίων ἡττῆτο τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ Φίλιππός ἐστι ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς Ἀθηναίοις, ὥστε τυχεῖν τῆς εἰρήνης. ἵνα δὴ μὴ γένηται ταῦθ' ἃ λέγω, φανερὰ, διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν αὐτοὺς μηδαμόσε βαδίζειν. οὗτοι δ' ἐχαρίζοντο πάντα ἐνδεικνύμενοι καὶ ὑπερκολακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται πάντα, τοὺς χρόνους ἀνηλωκότες, τὰ ἐν Θρᾴκῃ προειμένοι, μηδὲν ὧν ἐψηφίσασθε πεποιηκότες, μηδ' ὧν συμφέρον ἦν, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπηγγελκότες, πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς, καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν, * τούτοις σώζεσθαι; ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, ὡς ὁρκοῦν προσῆκεν ἡμῖν· εἶτα τὴν τοῦ Φιλίππου· εἶτα τὸ Φιλοκράτους ψήφισμα· εἶτα τὸ τοῦ δήμου.

ψήφισμα, ἐπιστολή, ψηφίσματα.

Καὶ μὴν ὅτι τὸν Φίλιππον ἐν Ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἂν εἴ τις ἐπείθετό μοι, καὶ τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν

ἐποίει καὶ τὰ ψηφίσματα, καὶ καλεῖ τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο φίλιππος.

Μαρτυρία.

Ὅτι τοίνυν οὐδ᾽ ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς, τὸ μὴ ταῦθ᾽ ὑπὲρ φιλίππου πράττειν, ἀκούσατέ μου. ὅτε γὰρ πρότερον ἀπήραμεν πρεσβείαν τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε, ὅς τις ὑμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν ὡς τάχιστα εἰς ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδὲ ἐπέσχον χρόνον οὐδένα, ἅλου δὲ πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς ταύτην: καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες, ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς παγασάς: καὶ προϊόντες ἀπήντων ἐν λαρίσῃ τῷ κήρυκι. τοσαύτη σπουδὴ καὶ προθυμία τότ᾽ ἐχώρουν. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δὲ ἀσφάλεια ἰέναι, καὶ πρόσταγμα παρ᾽ ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτ᾽ ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν, οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπῄει. τί δήποτε; ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ᾽ ἦν ὑπὲρ φιλίππου: νῦν δὲ, τὸ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον διατρῖψαι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ μὴν, ὅτι καὶ ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία

Ἔστιν οὖν ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ᾽ ὑπὲρ φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν, ἢ οἱ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει, καθήμενοι: ὅτε δ᾽ οὐδὲ βαδίζειν προσῆκε πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα, ἐπειγόμενοι. ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθα ἐν πέλλῃ, σκέψασθε τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς

αἰχμαλώτους ἀνασώζειν, καὶ ζητεῖν, καὶ παρ' ἐμαυτοῦ χρήματ' ἀναλίσκειν, καὶ φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ὑμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι: αὐτὸς δὲ, αὐτίκα ἀκούσεσθε, τί ποιῶν διετέλεσε. τί οὖν ἦν τοῦτο; κοινῇ τὸν φίλιππον χρήμαθ' ἡμῖν διδόναι. ἵνα μηδὲ τοῦτο ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνισεν ἅπαντας, ἑκάστῳ τινὰ τόπον προσπέμπων ἰδίᾳ, καὶ πολύ γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχανεν ὅτου δή ποτε, οὐ γὰρ ἐμέ γε εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ δηλώσει τὰ κοινῇ δοθέντα: ἅπαντας ἡγεῖτο εὐθέως εὐήθως λήψεσθαι: ἀσφάλειαν οὖν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν ἑαυτοὺς, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ κοινῇ λαβεῖν πάντες μετάσχοιμεν: διὰ ταῦτ' ἐδίδοτο: ξένια δ' ἦν ἡ πρόφασις. ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσα ἐγὼ, πάλιν προσδιενείμαντο οὗτοι. τῷ φιλίππῳ δ' ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγὼ, οὔτε * κατειπεῖν τούτων εἶχε καλῶς, οὐδ' εἰπεῖν ὅτι ἀλλ' ἔχουσιν ὁ δεῖνα, καὶ ὁ δεῖνα, οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα. ὡμολόγησε μὲν δὴ, διεκρούσατο δὲ, εἰς τὰ παναθήναια φήσας ἀποπέμψειν. Λέγε δὴ τὴν μαρτυρίαν τὴν ἀπολλοφάνου, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων παρόντων.

Μαρτυρία.

Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώτων, εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γὰρ οὐχὶ παρόντος πω τοῦ φιλίππου, διετρίβομεν ἐν πέλλῃ. ἔνιοι τῶν ἑαλωκότων, ὅσοι παρῆσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ δυνήσεσθαι μετὰ ταῦτα πεῖσαι τὸν φίλιππον, ἑαυτοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι, καὶ μηδεμίαν τούτου φιλίππῳ χάριν ἔχειν. καὶ ἐδανείζοντο, ὁ μὲν, τρεῖς μνᾶς, ὁ δὲ, πέντε, ὁ δὲ, ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ φίλιππος τοὺς λοιποὺς λύσασθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους, οἷς αὐτὸς ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ

πεπραγμένα ἀπομνήσας, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπιχειροῦντες, μηδ' ἐκ τῶν ἰδίων λελυσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ἀπὸ τοῦ φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι; ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε καὶ ταύτας τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα καὶ δωρεὰν ἔδωκα τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ' ἐστιν. ὅταν δὲ οὗτος λέγῃ αὐτίκα δὴ πρὸς ὑμᾶς, τί δή ποτε ὡς φῄς, ὦ Δημόσθενες ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ φιλοκράτει γνοὺς οὐδὲν ἡμᾶς ὑγιὲς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συνεπρέσβευσας πάλιν, καὶ οὐκ ἐξωμόσω; ταῦτα μέμνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολογήκειν ἥξειν, οὓς ἐλυσάμην, καὶ κομιεῖν τὰ λύτρα, καὶ σώσειν εἰς δύναμιν. δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι, καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας. ἰδίᾳ δ' ἐξομοσάμενον οὐ πάνυ καλὸν οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι. ἐπεὶ εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπολοίμην καὶ προώλης, εἰ καὶ προσλαβὼν γ' ἂν ἀργύριον πάνυ πολὺ, μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. σημεῖον δέ· αὐτὴν γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χειροτονησάντων ὑμῶν δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ ταύτην τὴν ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον τούτοις. ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ τὴν πρεσβείαν, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν. ἃ δ' οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ' ἀπόλωλε. καί τοι καὶ τἆλλα ἂν πάντα ἀκολούθως τούτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἄθλιος, οὐδ' ἄφρων ἦν, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι λαμβάνοντας ὁρῶν ἑτέρους, διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν· ἃ δ' ἄνευ μὲν δαπάνης οἷά τε ἦν πραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας εἶχεν ὠφελείας πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ' οὐκ ἐβουλόμην γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γε,

ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἀλλ', οἶμαι, περιῆν τοῦτό μου. φέρε δή, τί τούτῳ πέπρακται περὶ ταῦτα, καὶ τί τῷ Φιλοκράτει, θεάσασθε. παρ' ἄλληλα γάρ ἔσται φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκέας ἐκσπόνδους καὶ Ἀλεῖς ἀποφῆναι· καὶ Κερσοβλέπτην, καὶ περὶ τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα. εἶτα τὸ ψήφισμα ἐπεχείρει τοῦτο κινεῖν, καὶ μεταίρειν, ἐφ' ᾧ πρεσβεύοντες ἥκομεν. εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππου συμμάχους ἐνέγραψαν· καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστολὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμπειν· αὐτοὶ δ' οὐδ' ὁτιοῦν ὑγιὲς γράψαντες ἀπέπεμψαν. εἶθ' ὁ γενναῖος οὑτοσὶ ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι Φιλίππῳ, ὅτι ταῦτ' ἐπέπληττον, οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τούτους· αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδ' ὁτιοῦν ἐπαύσατο Φιλίππῳ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα, σιωπῶ· Δερκύλλος δ' αὐτὸν ἐν Φεραῖς τὴν νύκτα ἐφύλαττεν οὐκ ἐγώ, τὸν παῖδα ἔχων τὸν ἐμὸν τουτονί· καὶ λαβὼν ἐξιόντα ἐκ τῆς Φιλίππου σκηνῆς ἐμοὶ τὸν παῖδα ἐκέλευσεν ἀπαγγέλλειν, καὶ αὐτὸν μεμνῆσθαι· καὶ τὸ τελευταῖον ὁ βδελυρὸς οὗτος καὶ ἀναιδὴς νύκτα καὶ ἡμέραν ἀπιόντων ἡμῶν ἀπελείφθη παρὰ Φιλίππῳ. καὶ ταῦτα ὅτι ἀληθῆ λέγω, πρῶτον μὲν αὐτὸς ἐγὼ συγγραψάμενος, καὶ καταστήσας ἐμαυτὸν ὑπεύθυνον μαρτυρήσω· εἶτα τῶν ἄλλων πρέσβεων ἕκαστον καλῶ· καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ μαρτυρεῖν, ἢ ἐξόμνυσθαι ἀναγκάσω. ἐὰν δ' ἐξομνύωσιν, ἐπιορκοῦντας ἐξελέγξω παρ' ὑμῖν φανερῶς.

Μαρτυρία.

Οἵοις μὲν τοίνυν κακοῖς καὶ πράγμασι κατὰ τὴν ἀποδημίαν ἅπασαν συνειχόμην, ἑωράκατε. τί δ' αὐτοὺς οἴεσθε ἐκεῖ ποιεῖν ἐγγὺς ὄντας τοῦ διδόντος, ὅθ' ὑμῶν ὁρώντων τῶν καὶ τιμῆσαι

κυρίων ὄντων, καὶ τοὐναντίον κολάζειν, τοιαῦτα ποιοῦσι; συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ὅσα ὑμῖν ὑπεσχόμην ἀρχόμενος τοῦ λόγου, δείξω πεποιηκώς. ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα, ἀλλὰ φενακίσαντα ὑμᾶς, μάρτυσι τοῖς γεγενημένοις αὐτοῖς, οὐ λόγοις χρώμενος. ἐπέδειξα αἴτιον γεγενημένον τοῦ μὴ θέλειν ὑμᾶς ἀκούειν ἐμοῦ τἀληθῆ ταῖς ὑποσχέσεσι, καὶ τοῖς ἐπαγγέλμασι τοῖς τούτου καταληφθέντας τότε, πάντα τἀναντία συμβουλεύσαντα, ἢ ἔδει: καὶ τῇ μὲν τῶν συμμάχων ἀντειπόντα εἰρήνῃ, τῇ δὲ φιλοκράτους συναγορεύσαντα: τοὺς χρόνους κατατρίψαντα, ἵνα μὴ δ' εἰ βούλησθε, δύναισθε ἐξελθεῖν εἰς φωκέας: καὶ ἄλλα ἐπὶ τῆς ἀποδημίας, πολλὰ καὶ δεινὰ εἰργασμένον: προδεδωκότα πάντα, πεπρακότα, δῶρα ἔχοντα, οὐδὲν ἐλλελοιπότα μοχθηρίας. οὐκοῦν ταῦτα ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ: ταῦτα ἐπέδειξα. ὁρᾶτε δὴ τοίνυν τὰ μετὰ ταῦτα. ἁπλοῦς γάρ ἐστιν ὁ μέλλων λόγος οὑτοσὶ πρὸς ὑμᾶς ἤδη. ὀμωμόκατε ψηφιεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου, καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων: φαίνεται δ' οὗτος πάντα τἀναντία τοῖς νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι, τοῖς δικαίοις πεπρεσβευκώς. οὐκοῦν ἑαλωκέναι προσήκει, παρά γε νοῦν ἔχουσι δικασταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμένων ἔσθ' ἱκανὰ αὐτὸν ἀποκτεῖναι. οὐ γὰρ μόνον φωκέας, ἀλλὰ καὶ θρᾴκην προδέδωκε φιλίππῳ. καί τοι δύο χρησιμωτέρους τόπους τῆς οἰκουμένης οὐδ' ἂν εἷς ἐπιδείξαι τῇ πόλει, κατὰ μὲν γῆν, πυλῶν: ἐκ θαλάττης δὲ, τοῦ ἑλλησπόντου: ἃ συναμφότερα οὗτοι πεπράκασιν αἰσχρῶς, καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι φιλίππῳ. τοῦτο τοίνυν αὐτὸ ἄνευ τῶν ἄλλων, ἡλίκον ἐστὶν ἀδίκημα, τὸ θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι, μυρία ἂν εἴη λέγειν, καὶ ὅσοι διὰ ταῦτα ἀπολώλασι παρ' ὑμῖν. οἱ δὲ, ὅτι χρήματα

πάμπολλα ὠφλήκασιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι. ἐργόφιλος, κηφισόδοτος, τιμόμαχος, τὸ παλαιὸν ποτὲ ἐργοκλῆς, διονύσιος, ἄλλοι: οὓς ὀλίγου δέω σύμπαντας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν πόλιν βεβλαφέναι τούτου. ἀλλ' ἔτι γὰρ τότε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐκ λογισμοῦ τὰ δεινὰ ἐφυλάττεσθε ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε: νῦν δ' ὅ, τι ἂν μὴ καθ' ἡμέραν ὑμᾶς ὀχλῇ, καὶ παρὸν λυπῇ, παρορᾶτε. εἶτα τηνάλλως ἐνταῦθα ψηφίζεσθε, ἀποδοῦναι δὲ καὶ κερσοβλέπτῃ τὸν φίλιππον τοὺς ὅρκους, μὴ μετέχειν δὲ τῶν ἐν ἀμφικτύοσιν, ἐπανορθώσασθαι δὲ τὴν εἰρήνην. καίτοι τούτων οὐδενὸς ἂν τῶν ψηφισμάτων ἔδει, εἰ πλεῖν οὗτος ἤθελε καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν. νῦν δ' ἃ μὲν ἦν πλεύσασι σῶσαι, βαδίζειν κελεύων ἀπολώλεκεν: ἃ δ' εἰποῦσι τἀληθῆ, ψευδόμενος. Ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλα ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ δήμῳ λεγόντων λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντες ἂν εἰκότως ὧν λέγοιεν δίκην ὑπέχοιεν, εἴ πω ἐπ' ἀργυρίῳ τί λέγοιεν, παραλείψω: ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω: εἰ μὲν αἰσχίνης ἰδιώτης ὢν ἀπελήρησέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρα ἀκριβολογήσησθε: ἀλλ' ἐάσατε: συγγνώμην ἔχετε. εἰ δὲ πρεσβευτὴς ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐξεπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ ἀφῆτε: μὴ δ' ἀνάσχησθε, ὡς οὐ δεῖ δίκην ὧν εἶπεν, ὑποσχεῖν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέσβεων, ἢ λόγων λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις οὐ τριήρων, οὐδὲ ὁπλιτῶν, οὐδ' ἀκροπόλεως κύριοι: οὐδεὶς γὰρ πρέσβεσι ταῦτα ἐγχειρίζει: ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων. τοὺς μὲν οὖν χρόνους εἰ μὲν μὴ προανεῖλε τῆς πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ: εἰ δ' ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε. τοὺς δὲ λόγους, εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελκεν, ἢ συμφέροντας, ἀποφευγέτω: εἰ δὲ καὶ ψευδεῖς, καὶ μισθοῦ, καὶ ἀσυμφόρους, ἁλισκέσθω. οὐδὲν γὰρ ἔσθ' ὅ, τι μεῖζον ἂν ὑμᾶς ἀδικήσειέ τις, ἢ ψευδῆ λέγων. οἷς γάρ ἐστιν ἐν λόγοις ἡ πολιτεία, πῶς ἂν οὗτοι μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφα-

λεύειν πολιτεύεσθαι; ἐὰν δὲ δὴ καὶ πρὸς ἃ τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει, δῶρά τις λαμβάνων λέγῃ, πῶς οὐχὶ καὶ κινδυνεύσετε; οὐδέ γε τοὺς χρόνους ἴσον ἐστ᾽ ἀδίκημα ὀλιγαρχίας, ἢ τυράννου περιελέσθαι, καὶ ὑμῶν· οὐδ᾽ ὀλίγου γε δεῖ. ἐν ἐκείναις γάρ, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις πάντα ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίνεται· ὑμῖν δέ, πρῶτον μὲν περὶ πάντων τὴν βουλὴν ἀκοῦσαι καὶ προβουλεῦσαι δεῖ· καὶ τοῦθ᾽ ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ πρεσβείαις προγεγραμμένον· οὐκ ἀεί. εἶτ᾽ ἐκκλησίαν ποιῆσαι, καὶ ταύτην ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκῃ. εἶτα κρατῆσαι, καὶ περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας τῶν ἢ δι᾽ ἄγνοιαν, ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλεγόντων. ἐφ᾽ ἅπασι δὲ τούτοις ἐπειδὰν καὶ δεδογμένον ᾖ, καὶ συμφέρον ἤδη φαίνηται χρόνον δεῖ δοθῆναι τῇ τῶν πολλῶν ἀδυναμίᾳ, ἐν ᾧ καὶ πορίσονται ταῦθ᾽ ὧν ἂν δέωνται, ὅπως ἂν τὰ δόξαντα καὶ δυνηθῶσι ποιῆσαι. ὁ δὴ τοὺς χρόνους τούτους ἀναιρῶν, τῆς οἵας παρ᾽ ἡμῖν ἐστι πολιτείας, οὐ χρόνους ἀνῄρηκεν οὗτος, οὔ· ἀλλὰ τὰ πράγματα ἁπλῶς ἀφῄρηται. ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος πᾶσι τοῖς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς βουλομένοις· οἱ ταράττοντες τὴν πόλιν, οἱ διακωλύοντες Φίλιππον εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν. πρὸς οὓς ἐγὼ λόγον μὲν οὐδένα ἐρῶ, τὰς δὲ ἐπιστολὰς ὑμῖν ἀναγνώσομαι τὰς τοῦ Φιλίππου, καὶ τοὺς καιρούς, ἐφ᾽ ὧν ἕκαστα ἐξηπάτησθε, ὑπομνήσω· ἵνα εἰδῆθ᾽ ὅτι τὸ ψυχρὸν τοῦτο ὄνομα, τὸ ἄχρι κόρου περιελήλυθ᾽ ἐκεῖνος φενακίζων ὑμᾶς.

Ἐπιστολὴ Φιλίππου.

Οὕτω τοίνυν αἰσχρά, καὶ πολλά, καὶ πάντα καθ᾽ ὑμῶν πεπρεσβευκώς, περιιὼν λέγει, τί δ᾽ ἂν εἴποι τις περὶ Δημοσθένους, ὃς τῶν συμπρέσβεων κατηγορεῖ; νὴ Δία εἴτε βούλομαί γε, εἴτε μή, παρ᾽ ὅλην μὲν τὴν ἀποδημίαν ὑπὸ

σου ταῦτα ἐπιβεβουλευμένος. δυοῖν δὲ αἱρέσεως οὔσης νυνί, ἢ τοιούτων ὄντων τῶν πεπραγμένων, δοκεῖν κοινωνεῖν ὑμῖν, ἢ κατηγορεῖν, ἐγὼ δ' οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι. πρεσβεύειν μέν τοι σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινά, ἐμαυτὸν δ' ὑπὲρ τουτωνὶ τὰ βέλτιστα. ἀλλὰ φιλοκράτης σοι συμπεπρέσβευκε, κἀκεῖνω σὺ καὶ φρύνων. ὑμεῖς γὰρ ταῦτα ἐπράττετε, καὶ ταῦτα ἅπασιν ὑμῖν ἤρεσκε. ποῦ δ' ἅλας; ποῦ τράπεζαι; ποῦ σπονδαί; ταῦτα γὰρ τραγῳδεῖ περιιών: ὥσπερ οὐχὶ τοὺς ἀδικοῦντας τούτων ὄντας προδότας, ἀλλὰ τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι, πάντες οἱ πρυτάνεις θύουσιν ἑκάστοτε κοινῇ, καὶ συνδειπνοῦσιν ἀλλήλοις, καὶ συσπένδουσι: καὶ οὐ διὰ τοῦτο οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς μιμοῦνται: ἀλλ' ἐὰν ἀδικοῦντα λάβωσί τινα αὐτῶν, τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσι. καὶ ἡ βουλὴ τὰ αὐτὰ ταῦτα, εἰσιτήρια ἔθυσε, συνειστιάθη: σπονδῶν, ἱερῶν ἐκοινώνησαν οἱ στρατηγοί: σχεδὸν ὡς εἰπεῖν, αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. ἆρ' οὖν διὰ ταῦτα τοῖς ἀδικοῦσιν αὐτῶν ἔδωκαν ἄδειαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. λέων τιμαγόρου κατηγορεῖ συμπεπρεσβευκὼς τέτταρα ἔτη: εὔβουλος θάρρηκος, καὶ σμικύθου συσεσιτηκώς: κόνων ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ἀδειμάντου συστρατηγήσας. πότεροι οὖν τοὺς ἅλας, καὶ τὰς σπονδὰς παρέβαινον αἰσχίνη οἱ προδιδόντες, καὶ παραπρεσβεύοντες καὶ οἱ δωροδοκοῦντες, ἢ οἱ κατηγοροῦντες; οἱ ἀδικοῦντες δηλονότι τὰς ὅλης γε τῆς πατρίδος σπονδάς, ὥσπερ σύ, καὶ οὐ μόνον τὰς ἰδίας.

Ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ πώποτε ἐληλυθότων ὡς φίλιππον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίᾳ, καὶ πάντων οὗτοι φαυλότατοι καὶ πονηρότατοι γεγόνασι, μικρὸν ἀκούσατέ μου ἔξω τι τῆς πρεσβείας ταυτησί. ἐπειδὴ γὰρ εἷλεν ὄλυνθον φίλιππος, ὀλύμπια ἐποίει: εἰς δὲ τὴν θυσίαν ταύτην καὶ τὴν πανήγυριν πάντας τοὺς

τεχνίτας συνήγαγεν. ἐπεὶ δ' αὐτοὺς καὶ στεφανῶν τοὺς νενικηκότας ἤρετο σάτυρον τουτονὶ τὸν κωμικὸν ὑποκριτὴν: τί δὴ μόνος οὐδὲν ἐπαγγέλλεται; ἢ τίνα ἐν αὐτῷ μικροψυχίαν, ἢ πρὸς αὐτὸν ἀηδίαν ἑωρακὼς εἴη; εἰπεῖν δέ φασι τὸν σάτυρον: ὅτι ὧν μὲν οἱ ἄλλοι δέονται, οὐδενὸς ὢν ἐν χρείᾳ τυγχάνει: ἃ δ' ἂν αὐτὸς ἐπαγγείλαιτο ἡδέως, ῥᾷστα μὲν ἐστὶ φιλίππῳ δοῦναι, καὶ χαρίσασθαι πάντων: δεδοικέναι δὲ, μὴ διαμάρτῃ. κελεύσαντος δ' ἐκείνου λέγειν, καί τι καὶ νεανιευσαμένου τοιοῦτον ὡς οὐδὲν ὅ,τι οὐ ποιήσει, εἰπεῖν αὐτὸν φασιν: ὅτι ἦν αὐτῷ ἀπολλοφάνης ὁ πυδναῖος ξένος, καὶ φίλος. ἐπειδὴ δὲ δολοφονηθεὶς ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος, φοβηθέντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ὑπεξέθεντο τὰς θυγατέρας παιδία οὔσας εἰς ὄλυνθον. αὗται νῦν, ἔφη, τῆς πόλεως ἁλούσης αἰχμάλωτοι γεγόνασι: καὶ εἰσὶ παρὰ σοὶ, ἡλικίαν ἔχουσαι γάμου. ταύτας αἰτῶ σε: καὶ δέομαι, δός μοι. βούλομαι δέ σε ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, οἵαν μοι δώσεις δωρεὰν, *ἐὰν ἄρα δῷς: ἐφ' ἧς ἐγὼ κερδανῶ μὲν οὐδὲν, προῖκα δὲ προσθεὶς ἐκδώσω: καὶ οὐ περιόψομαι παθούσας οὐδὲν ἀνάξιον, οὔθ' ἡμῶν, οὔτε τοῦ πατρός. ὡς δ' ἤκουσαν τοὺς παρόντας ἐν τῷ συμποσίῳ, τοσοῦτον κρότον, καὶ ἔπαινον, καὶ θόρυβον παρὰ πάντων γενέσθαι: ὥς τε τὸν φίλιππον παθεῖν τι, καὶ δοῦναι. καίτοι τῶν ἀποκτεινάντων ἦν ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν τοῦ φιλίππου οὗτος ὁ ἀπολλοφάνης. ἐξετάσωμεν δὴ πρὸς τὸ τοῦ σατύρου τούτου συμπόσιον, ἕτερον συμπόσιον τὸ τούτων ἐν μακεδονίᾳ γενόμενον: καὶ θεάσασθε εἰ παραπλήσιον τούτῳ, καὶ ὅμοιον. κληθέντες γὰρ οὗτοι πρὸς ξενόφρονα τὸν υἱὸν τοῦ φαιδίμου τοῦ τῶν τριάκοντα, ᾤχοντο: ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπορεύθην. ἐπειδὴ δὲ ἧκον εἰς τὸ πίνειν, εἰσάγει τινὰ ὀλυνθίαν γυναῖκα, εὐπρεπῆ μὲν, ἐλευθέραν δὲ καὶ σώφρονα, ὡς τὸ *τέλος ἐδήλωσε. ταύτην τὸ μὲν πρῶτον οὕτω πως πίνειν ἠνάγκαζον ἡ-

συχῆ, καὶ τρώγειν οὗτοι, μοι δοκεῖν, ὡς διηγεῖτο ἰατροκλῆς
ἐμοὶ τῇ ὑστεραίᾳ. ὡς δὲ προήει τὸ πρᾶγμα, καὶ διεθερ-
μαίνοντο, κατακλίνεσθαι, καὶ τι καὶ ᾄδειν ἐκέλευον. ἀδη-
μονούσης δὲ τῆς ἀνθρώπου, καὶ οὔτε ἐθελούσης, οὔτε ἐ-
πισταμένης, ὕβριν τὸ πρᾶγμα ἔφασκεν οὗτοσὶ καὶ ὁ φρύνων.
καὶ οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι τὴν θεοῖς ἐχθρὰν τε, καὶ ἀλιτηρίων
ὀλυνθίων αἰχμάλωτον οὖσαν τρυφᾶν: καὶ κάλει παῖδα:
καὶ ἱμάντα τις φερέτω. ἧκεν οἰκέτης ἔχων ῥυτῆρα, καὶ πε-
πωκότων οἶμαι, καὶ μικρῶν ὄντων τῶν παροξυνόντων, εἰ-
πούσης τι, καὶ δακρυσάσης ἐκείνης, περιρρήξας τὸν χιτω
νίσκον ὁ οἰκέτης ξαίνει κατὰ τοῦ νώτου πολλάς. ἔξω δ' αὑ-
τῆς οὖσα ὑπὸ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ * πράγματος ἡ γυνὴ, ἀνα
πηδήσασα προσπίπτει πρὸς τὰ γόνατα τῷ ἰατροκλεῖ, καὶ
τὴν τράπεζαν ἀνατρέπει: καὶ εἰ μὴ ἐκεῖνος ἀφείλετο, καὶ
ἀπώλετ' ἂν παροινουμένη. καὶ γὰρ ἡ παροινία τοῦ καθάρμα-
τος τουτουὶ, δεινή. καὶ περὶ ταύτης τῆς ἀνθρώπου, καὶ
ἐν ἀρκαδίᾳ λόγος ἦν ἐν τοῖς μυρίοις: καὶ διόφαντος ἐν ὑ-
μῖν ἀπήγγελλεν, ἃ νῦν μαρτυρεῖν αὐτὸν ἀναγκάσω: καὶ κα-
τὰ θετταλίαν πολὺς λόγος, καὶ πανταχοῦ. καὶ τοιαῦτα
συνειδὼς ἑαυτῷ πεπραγμένα ὁ ἀνάθαρτος οὗτοσὶ τολ-
μήσει βλέπειν εἰς ὑμᾶς; καὶ τὸν βεβιωμένον αὐτῷ βίον,
αὐτίκα δὴ μάλα ἐρεῖ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ; ἐφ' οἷς ἔγωγε ἀ-
ποπνίγομαι. οὐκ ἴσασιν οὗτοι, τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βί-
βλους ἀναγινώσκοντά σε τῇ μητρὶ τελούσῃ, καὶ παῖδα ὄν-
τα ἐν θιάσοις καὶ μεθύουσιν ἀνθρώποις καλινδούμε-
νον; μετὰ ταῦτα δὲ τοῖς ἄρχουσιν ὑπογραμματεύοντα,
καὶ δυοῖν, ἢ τριῶν δραχμῶν πονηρὸν ὄντα; τελευταῖα
δὲ ἔναγχος χορηγίοις ἀλλοτρίοις ἐπὶ τῷ τριταγωνιστεῖν
ἀγαπητῶς παρατρεφόμενον; ποῖον οὖν ἐρεῖς βίον; ὃν
οὐ βεβίωκας; ἐπεὶ ὅγε βεβιωμένος σοι τοιοῦτος φαί-
νεται. ἀλλὰ δὴ τὰ τῆς ἐξουσίας; οὗτος ἄλλον ἔκρινε

παρ' ὑμῖν ἐπὶ πορνείᾳ· ἀλλὰ μή πω ταῦτα· ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας μοι λέγε πρῶτον ταυτασί.

Μαρτυρίαι.

Τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὧν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐξελήλεγκται, ἐν οἷς τί κακὸν οὐκ ἔνι; δωροδόκος, κόλαξ, ταῖς ἀραῖς ἔνοχος, ψεύστης, τῶν φίλων προδότης, πάντα ἔνεστι τὰ * δεινότατα, πρὸς ἓν οὐδὲν ποῦ τούτων ἀπολογήσεται· οὐδ' ἕξει δικαίαν οὐδ' ἁπλῆν εἰπεῖν ἀπολογίαν οὐδεμίαν. ἃ δ' ἐγὼ πέπυσμαι μέλλειν αὐτὸν λέγειν, ἔστι μὲν ἐγγυτάτω μανίας· οὐ μὴν, ἀλλ' ἴσως τῷ μηδὲν ἔχοντι δίκαιον ἄλλο εἰπεῖν, ἀνάγκη πάντα μηχανᾶσθαι. ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἐρεῖν, ὡς ἄρα ἐγὼ πάντων ὧν κατηγορῶ, κοινωνὸς γέγονα, καὶ συνήρεσκε ταῦτά μοι, καὶ συνέπραττον αὐτῷ· ἔπειτα ἐξαίφνης μεταβέβλημαι καὶ κατηγορῶ. ἔστι δὲ τοῦτο μὲν τῶν πεπραγμένων οὔτε δικαία, οὔτε προσήκουσα ἡ τοιαύτη ἀπολογία· ἐμοῦ μέν τοι τις κατηγορία. ἐγὼ μὲν γὰρ εἰ ταῦτα πεποίηκα, φαῦλος εἰμὶ ἄνθρωπος· τὰ δὲ πράγματα οὐδὲν βελτίω διὰ τοῦτο· οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ μὴν, ἀλλ' ἔγωγε οἶμαί μοι προσήκειν ἀμφότερα ὑμῖν ἐπιδεῖξαι· καὶ ὅτι ψεύσεται, ταῦτα ἐὰν λέγῃ, καὶ τὴν δικαίαν ἥτις ἐστὶν ἀπολογία, φεύξεται. ἡ μὲν τοίνυν δικαία, καὶ ἁπλῆ, ἢ ὡς οὐ πέπρακται τὰ κατηγορημένα δεῖξαι, ἢ ὡς πεπραγμένα συμφέρει τῇ πόλει. τούτων δ' οὐδέτερον δύναιτ' ἂν οὗτος ποιῆσαι. οὔτε γὰρ ὡς συμφέρει δήπου Φωκέας ἀπολωλέναι, καὶ Πύλας Φίλιππον ἔχειν, καὶ Θηβαίους ἰσχύειν, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ στρατιώτας εἶναι, καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύειν, καὶ ἀνώμοτον εἶναι τὴν εἰρήνην, λέγειν αὐτῷ ἔνεστιν· οἷς τότε τἀναντία ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ὡς συμφέροντα καὶ γενησόμενα, οὔτε ὡς οὐ πέπρακται ταῦτα, δυνήσεται πεῖσαι τοὺς αὐτοὺς ἑωρακότας

ὑμᾶς καὶ σὺ εἰδότας. οὐκ ἐκεῖνος ὡς οὐ κεκοινώνηκα τούτοις μη-
δενός, λοιπόν μοι δεῖξαι. βούλεσθε οὖν ὑμῖν πάντα τὰ ἄλ-
λα ἀφεὶς, ἃ πρὸς ὑμᾶς ἀντεῖπον, ἃ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ προσέ-
κρουον, ὡς ἅπαντα τὸν χρόνον ἠναντιούμην, αὐτοὺς πα-
ράσχωμαι μάρτυρας τουτουσὶ, ὡς πάντα τἀναντία ἐ-
μοὶ, καὶ τούτοις πέπρακται, καὶ χρήματα οὗτοι μὲν ἔ-
χουσιν ἐφ' ὑμῖν, ἐγὼ δ' οὐκ ἠθέλησα λαβεῖν; θεάσασθε δή.
τίνα τῶν ἐν τῇ πόλει φήσαιτ' ἂν βδελυρώτατον εἶναι, καὶ
πλείστης ὀλιγωρίας καὶ ἀναιδείας μεστόν; οὐδεὶς οὐδ'
ἂν ἁμαρτὼν ὑμῶν ἄλλον οὐδ' οἶδ' ὅτι φήσειεν ἢ φιλοκράτην.
τίνα δὲ φθέγγεσθαι μέγιστον ἁπάντων, καὶ σαφέστατ' ἂν
εἰπεῖν ὅ, τι βούλοιτο τῇ φωνῇ; αἰσχίνην οἶδ' ὅτι τουτονί. τί-
να δ' οὗτοι μὲν ἄτολμον καὶ δειλὸν πρὸς τοὺς * ὄχλους φα-
σὶν, ἐγὼ δ' εὐλαβῆ; ἐμέ. οὐδὲν γὰρ πώποτ' οὔτ' ἠνώχλη-
κα, οὔτε μὴ βουλομένους ὑμᾶς βεβίασμαι: οὐκοῦν ἐν πά-
σαις ταῖς ἐκκλησίαις, ὁσάκις λόγος γέγονε περὶ τούτων,
καὶ κατηγοροῦντος ἀκούετέ μου, καὶ ἐλέγχοντος ἀεὶ τού-
τους, καὶ λέγοντος ἄντικρυς, ὅτι χρήματα εἰλήφασι, καὶ
πάντα πεπράκασι τὰ πράγματα τῆς πόλεως. καὶ
τούτων οὐδεὶς πώποτ' ἀκούων ταῦτα ἀντεῖπεν: οὐδὲ διῆ-
ρε τὸ στόμα: οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον,
ὅτι οἱ βδελυρώτατοι πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ μέγιστον
φθεγγόμενοι, τοῦ καὶ ἀτολμοτάτου πάντων ἐμοῦ, καὶ οὐ-
δενὸς μεῖζον φθεγγομένου τοσοῦτον, ἡττῶνται; ὅτι τἀλη-
θὲς ἰσχυρόν ἐστι, καὶ τοὐναντίον ἀσθενές. τὸ συνειδέναι πε-
πρακόσιν ἑαυτοῖς τὰ πράγματα τοῦτο παραιρεῖται τὴν
θρασύτητα τὴν τούτων, τοῦτο ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν,
ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ. τὸ τελευ-
ταῖον, ἴστε δήπου πρῴην ἐν πειραιεῖ, ὅτ' αὐτὸν οὐκ εἰᾶτε
πρεσβεύειν, βοῶντα ὡς εἰσαγγελεῖ με, καὶ γράψεται, καὶ ἰοὺ
ἰού. καίτοι, ταῦτα μὲν ἐστι μακρῶν, καὶ πολλῶν ἀγώνων

καὶ λέγων ἄρχει, ἐκεῖνα δὲ ἁπλᾶ, καὶ δύο ἢ τρία ἴσως ῥήματα· ἃ κἂν ἐχθὲς ἐωνημένος ἄνθρωπος εἰπεῖν * ἠδυνήθη. ἄνδρες ἀθηναῖοι, τουτὶ τὸ πρᾶγμα πάνδεινόν ἐστι· οὑτοσὶ κατηγορεῖ ταῦτα ἐμοῦ, ὧν αὐτὸς κοινωνὸς γέγονε· καὶ χρήματα εἰληφέναι φησὶν ἐμέ, αὐτὸς εἰληφώς, ἢ μετειληφώς. τούτων μὲν τοίνυν οὐδὲν εἶπεν, οὐδ' ἐφθέγξατο, οὐδ' ἤκουσεν ὑμῶν οὐδείς· ἄλλα δὲ ἠπείλει· διὰ τί; ὅτι ταῦτα μὲν αὐτῷ συνῄδει πεπραγμένα, καὶ δοῦλος ἦν τῶν ῥημάτων τούτων. οὐκοῦν προσῄει πρὸς ταῦθ' ἡ διάνοια· ἀλλ' ἀνεδύετο· ἐπελαμβάνετο γὰρ αὐτοῖς τὸ συνειδέναι. λοιδορεῖσθαι δὲ ἄλλα ἄττα οὐδεὶς ἐκώλυεν αὐτόν, οὐδὲ βλασφημεῖν. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων καὶ οὐ λόγος ἀλλ' ἔργον ἤδη· βουλομένου γὰρ ἐμοῦ τὰ δίκαια ὥσπερ ἐπρέσβευσα δίς, οὕτω καὶ λόγον ὑμῖν δοῦναι δίς, προσελθὼν αἰσχίνης οὑτοσὶ τοῖς λογισταῖς, ἔχων μάρτυρας πολλούς, ἀπηγόρευε μὴ καλεῖν ἐμὲ εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς δεδωκότα εὐθύνας, καὶ οὐκ ὄντα ὑπεύθυνον. καὶ τὸ πρᾶγμα ἦν ὑπεργέλοιον. τί οὖν ἦν τοῦτο; τῆς προτέρας ἐκείνης πρεσβείας, ἧς οὐδεὶς κατηγόρει, δοὺς λόγον οὐκ ἐβούλετο αὖθις εἰσιέναι περὶ ταύτης, ἧς νῦν εἰσέρχεται, ἐν ᾗ πάντα τὰ ἀδικήματα ἐνῆν. ἐκ δὲ τοῦ δὶς ἐμὲ εἰσελθεῖν ἀνάγκη περιίστατο καὶ τούτῳ πάλιν εἰσιέναι. διὰ ταῦτα οὐκ εἴα καλεῖν. καίτοι τοῦτο τὸ ἔργον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἀμφότερ' ὑμῖν ἐπιδείκνυσι σαφῶς καὶ κατεγνωκότα ἑαυτοῦ τοῦτον, ὥστε μηδενὶ νῦν ὑμῶν εὐσεβῶς ἔχειν ἀποψηφίσασθαι αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἐροῦντα περὶ ἐμοῦ· εἰ γὰρ εἶχε, τότ' ἂν καὶ λέγων, καὶ κατηγορῶν ἐξητάζετο. οὐ μὰ δία οὐκ ἀπηγόρευε καλεῖν. ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας. Ἀλλὰ μήν, ἐάν γέ τι ἔξω τῆς πρεσβείας βλασφημῇ περὶ ἐμοῦ κατὰ πολλά, οὐκ ἂν εἰκότως ἀκούοιτε αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐγὼ κρίνομαι τήμερον, οὐδ' ἐγχεῖ

μετὰ

μετὰ ταῦθ' ὕδωρ οὐδεὶς ἐμοί. τί οὖν ἐστι ταῦτα, πλὴν δικαίων λόγων ἀπορία; τίς γὰρ ἂν κατηγορεῖν ἕλοιτο κρινόμενος, ἔχων ὅ, τι ἀπολογήσεται; ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ ἐκρινόμην μὲν ἐγώ, κατηγόρει δὲ αἰσχίνης οὑτοσί, φίλιππος δ' ἦν ὁ κρίνων, εἶτα ἐγὼ μηδὲν ἔχων εἰπεῖν ὡς οὐκ ἀδικῶ, κακῶς ἔλεγον τουτονὶ, καὶ προπηλακίζειν ἐπεχείρουν, οὐκ ἂν οἴεσθε καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἀγανακτῆσαι τὸν φίλιππον, εἰ παρ' ἐκείνῳ τοὺς ἐκείνου τίς εὐεργέτας κακῶς λέγει; μὴ τοίνυν ὑμεῖς χείρους γένησθε φιλίππου: ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζεται, περὶ τούτων αὐτὸν ἀναγκάζετε ἀπολογεῖσθαι. Λέγε μοι τὴν μαρτυρίαν:

Μαρτυρία.

Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ μηδὲν ἐμαυτῷ συνειδέναι δεινὸν, καὶ λόγον διδόναι, καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν νόμων ὑπέχειν ᾤμην δεῖν, οὑτοσὶ δὲ τἀναντία. πῶς οὖν ταυτὰ ἐμοὶ καὶ τούτῳ ταῦτα πέπρακται; ἢ πῶς ἔνεστι τούτῳ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγειν, ἃ μηδ' ἠτιᾶτο πρότερον πώποτε; οὐδαμῶς δήπου. ἀλλ' ὅμως ἐρεῖ: καὶ νὴ δί' εἰκότως γε. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι, καὶ κρίσεις γίνονται, οὐδεὶς πώποθ' ὁμολογῶν ἀδικεῖν ἑάλω: ἀλλ' ἀναισχυντοῦσιν, ἀρνοῦνται, ψεύδονται, προφάσεις πλάττονται: πάντα ποιοῦσιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι δίκην. ὧν οὐδενὶ δεῖ παρακρουσθῆναι τήμερον ὑμᾶς, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἴστε αὐτοὶ, τὰ πράγματα κρίναι: μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις, μηδὲ τοῖς τούτου προσέχειν: μηδέ γε τοῖς μάρτυσιν, οὓς οὗτος ἑτοίμους ἕξει μαρτυρεῖν ὁτιοῦν, φιλίππῳ χορηγῷ χρώμενος. ὄψεσθε δ' ὡς ἑτοίμως αὐτῷ μαρτυρήσουσι. μηδέ γε εἰ καλὸν καὶ μέγα οὗτος * φθέγξεται, μηδ' εἰ φαῦλον ἐγώ. οὐ γὰρ ῥητόρων, οὐδὲ λόγων κρίσιν ὑμᾶς τήμερον εἰ πάνυ εὖ φρονεῖτε, προσήκει ποιεῖν; ἀλλ' ὑπὲρ πραγμάτων αἰσχρῶς, καὶ δεινῶς ἀπολωλότων, τὴν ὑπάρχουσαν αἰσχύνην εἰς τοὺς

αἰτίους ἀπώσασθαι. τὰ πεπραγμένα ἅπαντες ἐπίστασθε ἐξετάζοντες. τίνα οὖν ἐστι ταῦτα; ἃ ὑμεῖς ἴστε· καὶ οὐ τὴν ἡμετέραν ὑμᾶς ἀκοῦσαι δεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἅπαντα ὅσα ὑπέσχεθ' ὑμῖν ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονε, καὶ τοσαύτης ἀνανδρίας, καὶ κακίας ὁμολογεῖτε ὑμεῖς εἶναι μεστοὶ, ὥστε μήτε ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πολεμίων ὄντων, μήτε ἐκ θαλάττης πολιορκούμενοι, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης, ἀλλὰ καὶ σῖτον εὔωνον ὠνούμενοι, καὶ τὰ ἄλλα οὐδὲν χεῖρον πράττοντες ἢ νῦν, προειδότες καὶ προακηκοότες παρὰ τούτων, καὶ τοὺς συμμάχους ἀπολουμένους, καὶ θηβαίους ἰσχυροὺς γενησομένους, καὶ τὰ ἐπὶ θράκης φίλιππον ληψόμενον, καὶ ἐν εὐβοίᾳ κατασκευασθησόμενα ὁρμητήρια ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πάντα ἃ πέπρακται γενησόμενα, εἶτα τὴν εἰρήνην ἐποιήσασθε ἀγαπητῶς, ἀποψηφίσασθε αἰσχίνου· καὶ μὴ πρὸς τοσούτοις αἰσχροῖς, καὶ ἐπιορκίαν προσκτήσησθε. οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ἀδικεῖ, ἀλλ' ἐγὼ μαίνομαι καὶ τετύφωμαι νῦν κατηγορῶν αὐτοῦ. εἰ δ' ἅπαντα τἀναντία τούτων, καὶ πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα εἰπόντες, φίλιππον φιλεῖν τὴν πόλιν, φωκέας σώσειν, θηβαίους παύσειν τῆς ὕβρεως, ἔτι πρὸς τούτοις μείζονα, ἢ κατ' ἀμφίπολιν εὖ ποιήσειν ὑμᾶς, ἂν τύχῃ τῆς εἰρήνης, εὔβοιαν, ὠρωπὸν ἀποδώσειν· εἰ ταῦτ' εἰπόντες καὶ ὑποσχόμενοι πάντα ἐξηπατήκασι, καὶ πεφενακίκασι, καὶ μόνον οὐ τὴν ἀττικὴν ὑμῶν περιῄρηνται, καταψηφίσασθε. καὶ μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς ὕβρισθε, οὐ γὰρ ἔγωγ' οἶδ' ὅτι χρὴ λέγειν ἄλλο, καὶ ὑπὲρ ὧν οὗτοι δεδωροδοκήκασιν, ὑμεῖς τὴν ἀρὰν καὶ τὴν ἐπιορκίαν οἴκαδε ἀπενέγκησθε. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τίνος ἕνεκα ἐγὼ μηδὲν ἠδικηκότων τούτων κατηγορεῖν ἂν προειλόμην· οὐ γὰρ εὑρήσετε. ἡδὺ πολλοὺς ἐχθροὺς ἔχειν, οὐδ' αὖ ἀσφαλές. ἀλλ' ὑπῆρχέ μοι πρὸς τοῦτον ἀπέχθειά τις, οὐδεμία. τί οὖν,

ἐφοβοῦ περὶ σεαυτοῦ, καὶ διὰ δειλίαν ταύτην ἡγήσω σωτηρίαν; καὶ γὰρ ταῦτα ἀκήκοα αὐτῶν λέγειν: καίτοι μηδενὸς ὄντος αἰσχίνη δεινοῦ, μὴ δὲ ἀδικήματος, ὡς σὺ φής. εἰ γὰρ οὖν ταῦτ' ὅρα, σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰ ἐφ' οἷς ὁμηδοτιοῦν ἀδικῶν ἐφοβούμην ἐγὼ, μὴ διὰ τούτους ἀπόλωμαι: τί τούτους προσήκει παθεῖν τοὺς αὐτοὺς ἠδικηκότας; ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα, ἀλλὰ διὰ τί σου κατηγορῶ; συκοφαντῶ νὴ δία, ἵνα ἀργύριον λάβω παρὰ σοῦ; καὶ πότερον κρεῖττον ἦν μοι παρὰ φιλίππου λαβεῖν τοῦ διδόντος πολὺ, καὶ μηδενὸς τούτων ἔλαττον, καὶ φίλον κἀκεῖνον ἔχειν, καὶ τούτους, ἦσαν γὰρ ἂν ἦσαν φίλοι μοι τῶν αὐτῶν κεκοινωνηκότι: οὐδὲ γὰρ νῦν ἔχθραν πατρικὴν ἔχουσι πρὸς ἐμὲ, ἀλλ' ὅτι τῶν πεπραγμένων οὐ μετέσχηκα: ἢ παρὰ τούτων ἀφ' ὧν εἰλήφασι μεταιτεῖν; κἀκείνῳ τε ἐχθρὸν εἶναι καὶ τούτοις; καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων τοσούτων χρημάτων λύσασθαι, μικρὰ δ' ἀξιοῦν παρὰ τούτων αἰσχρῶς μετ' ἔχθρας λαμβάνειν; οὐκ ἔστι ταῦτα: ἀλλ' ἀπήγγειλα μὲν τἀληθῆ, καὶ ἀπεσχόμην τοῦ λαβεῖν, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας ἕνεκα καὶ τοῦ λοιποῦ βίου: νομίζων ὥσπερ ἄλλοι τινὲς παρ' ὑμῖν, καὶ αὐτὸς ὢν ἐπιεικὴς τιμηθήσεσθαι: καὶ οὐκ ἀνταλλακτέον εἶναί μοι τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν, οὐδενὸς κέρδους. μισῶ δὲ τούτους, ὅτι μοχθηροὺς καὶ θεοῖς ἐχθροὺς εἶδον ἐν τῇ πρεσβείᾳ: καὶ ἀπεστέρημαι καὶ τῶν ἰδίων φιλοτιμιῶν διὰ τὴν τούτων δωροδοκίαν, πρὸς ὅλην δυσχερῶς ὑμῶν τὴν πρεσβείαν ἐσχηκότων. κατηγορῶ δὲ νυνὶ, καὶ ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἥκω, τὸ μέλλον προορώμενος, καὶ βουλόμενος ἀγῶνι καὶ δικαστηρίῳ μοι διωρίσθαι παρ' ὑμῖν, ὅτι τἀναντία ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται. καὶ δέδοικα, δέδοικα (εἰρήσεται γὰρ), ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πάντα, ἃ φρονῶ πρὸς ὑμᾶς) μὴ τότε μὲν τούτοις συνεπισπάσησθέ με τὸν μηδοτιοῦν ἀδικοῦντα, νῦν δ' ἀναπεπτωκότες ἦτε.

παντάπασι γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐκλελύσθαί μοι δο-
κεῖτε, καὶ παθεῖν ἀναμένειν τὰ δεινά. ἑτέρους δὲ πάσχον-
τας ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθαι, οὐδὲ φροντίζειν τῆς πόλεως
πάλαι κατὰ τοὺς πολλοὺς καὶ δεινοὺς τρόπους ἀδικουμέ-
νης, οὐκ οἴεσθε δεινὸν εἶναι καὶ ὑπερφυές. καὶ γὰρ εἴ τι σιω-
πᾶν ἐγνώκειν, νῦν λέγειν ἐξάγομαι. ἴστε δήπου πυθοκλέα
τουτονὶ τὸν πυθοδώρου: τούτῳ πάνυ φιλανθρώπως ἐκε-
χρήμην ἐγώ: καὶ ἀηδὲς ἐμοὶ καὶ τούτῳ γέγονεν εἰς τὴν
ἡμέραν ταύτην οὐδέν. οὗτος ἐκτρέπεταί με νῦν ἀπαντῶν
ἀφ' οὗ πρὸς φίλιππον ἀφῖκται: κἂν ἀναγκασθῇ πού συν-
τυχεῖν, ἀποπηδήσεται εὐθέως, μή τις αὐτὸν ἴδῃ λαλοῦντα
ἐμοί. μετὰ δὲ αἰσχίνου περιέρχεται τὴν ἀγορὰν κύκλῳ, καὶ
βουλεύεται, καὶ σκοπεῖ. οὐκοῦν δεινὸν, ὦ ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι, καὶ σχέτλιον, τοῖς μὲν τὰ φιλίππου πράγματα
ᾑρημένοις θεραπεύειν, οὕτως ἀκριβῆ τὴν παρ' ἐκείνου πρὸς
ἑκάτερα αἴσθησιν ὑπάρχειν, ὥστε ἕκαστον ὡσπερανεὶ παρε-
στηκότος αὐτοῦ, μηδ' ὧν ἂν ἐνθάδε πράξῃ, μηδὲν ἡγεῖσθαι
λήσειν, ἀλλὰ φίλους τε νομίζειν οὓς ἂν ἐκείνῳ δοκῇ, καὶ μὴ
φίλους ὡσαύτως: τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσι, καὶ τῆς παρ' ὑ-
μῶν τιμῆς γλιχομένοις, καὶ μὴ προδεδωκόσι ταύτην, το-
σαύτην κωφότητα καὶ τοσοῦτο σκότος παρ' ὑμῶν ἀπαντᾶν,
ὥς τε τοῖς ἀλιτηρίοις τούτοις ἐξ ἴσου νῦν ἐμὲ ἀγωνίζεσθαι,
καὶ ταῦτα παρ' ὑμῖν τοῖς ἅπαντα εἰδόσι. βούλεσθε οὖν εἰδέ-
ναι καὶ ἀκοῦσαι τὸ τούτων αἴτιον; ἐγὼ δὴ φράσω: ἀξιῶ δὲ μη-
δένα ἄχθεσθαί μοι λέγοντι τἀληθῆ: ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἓν οἶμαι
σῶμα ἔχων καὶ ψυχὴν μίαν παντὶ θυμῷ καὶ φιλεῖ τοὺς ἑαυ-
τὸν εὖ ποιοῦντας, καὶ μισεῖ τοὺς τἀναντία: ὑμῶν δὲ ἕκαστος,
πρῶτον μὲν οὔτε τὸν εὖ ποιοῦντα τὴν πόλιν αὐτὸν εὖ ποιεῖν
ἡγεῖται, οὔτε τὸν κακῶς: ἀλλ' ἕτερα ἔστιν ἑκάστῳ προυρ-
γιαίτερα, ὑφ' ὧν παράγεσθε πολλάκις, ἔλεος, φθόνος,
ὀργὴ, χαρίσασθαι ᾧ δεηθείη τι: ἄλλα μυρία: ἂν γὰρ ἁπαν-

τἆλλα, τούς γε οὐδένα βουλομένους εἶναι πιστὸν, οὐ διαφεύξεται. ἡ δ' ἐφ' ἑκάστου τούτων ἁμαρτία κατὰ μικρὸν ἀπορρέουσα, ἀθρόως τῇ πόλει βλάβει γίνεται, ὧν μηδὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάθητε τήμερον, μὴ δι' ἀνῆτε τοῦτον, ὃς ὑμᾶς τηλικαῦτα ἠδίκηκε. καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τίς ἔσται λόγος περὶ ὑμῶν, εἰ τοῦτον ἀφήσετε; ἀθήνηθεν ἐπρέσβευσάν τινες ὡς φίλιππον τουτονὶ, φιλοκράτης, αἰσχίνης, φρύνων, δημοσθένης: τί οὖν; ὁ μὲν πρὸς τῷ μηδὲν ἐκ τῆς πρεσβείας λαβεῖν, τοὺς αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων ἐλύσατο: ὁ δὲ ὧν τὰ τῆς πόλεως πράγματα χρημάτων ἀπέδοτο, τούτων πόρνας ἠγόραζε καὶ ἰχθῦς περιϊών: καὶ ὁ μὲν τὸν υἱὸν ἔπεμψε φιλίππῳ πρὶν εἰς ἄνδρας ἐγγραφῆναι, ὁ μιαρὸς φρύνων: ὁ δ' οὐδὲν ἀνάξιον οὔτε τῆς πόλεως, οὔτε αὑτοῦ διεπράξατο. καὶ ὁ μὲν χορηγῶν καὶ τριηραρχῶν ἔτι καὶ ταῦτ' ᾤετο δεῖν ἐθελοντὴς ἀναλίσκειν, λύεσθαι τοὺς αἰχμαλώτους, μηδένα ἐν συμφορᾷ τῶν πολιτῶν δι' ἔνδειαν περιορᾶν: ὁ δὲ, τοσούτου δεῖ τῶν ὑπαρχόντων τινὰ αἰχμάλωτον σῶσαι, ὥσθ' ὅλον τόπον, καὶ πλείους ἢ μυρίους μὲν ὁπλίτας, ὁμοῦ δὲ πλείους ἢ χιλίους ἱππέας τῶν ὑπαρχόντων συμμάχων ὅπως αἰχμάλωτοι γένωνται φιλίππῳ, συμπαρεσκεύασε. τί οὖν μετὰ ταῦτα; ἀθηναῖοι λαβόντες, ᾔδεσαν μὲν γὰρ πάλαι: τί δὲ, τοὺς μὲν χρήματα εἰληφότας καὶ δῶρα, καὶ καταισχύναντας ἑαυτοὺς, τὴν πόλιν, τοὺς ἑαυτῶν παῖδας, ἀφεῖσαν, καὶ νοῦν ἔχειν ἡγοῦντο, καὶ τὴν πόλιν * εὐθηνεῖσθαι: τὸν δὲ κατηγοροῦντα τί, ἐμβεβροντῆσθαι, τὴν πόλιν ἀγνοεῖν, οὐκ ἔχειν ὅποι τὰ ἑαυτοῦ ῥίπτει. καὶ τίς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦτο ἰδὼν τὸ παράδειγμα, δίκαιον αὐτὸν παρασχεῖν ἐθελήσει: τίς προῖκα πρεσβεύειν; εἰ μήτε λαβεῖν, μήτε τῶν εἰληφότων ἀξιοπιστότερον παρ' ὑμῖν εἶναι δοκεῖν ὑπάρξει; ὥστε οὐ μόνον κρίνετε τουτονὶ τήμερον, οὔ: ἀλλὰ καὶ

νόμον τούτοις τίθεσθε εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, πότερον χρημάτων αἰσχρῶς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πρεσβεύειν ἅπαντας προσήκει, ἢ προῖκα ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα ἀδωροδοκήτως. ἀλλὰ μὴν περὶ μὲν τῶν ἄλλων, οὐδενὸς προσδεῖσθε μάρτυρος. ὡς δὲ τὸν υἱὸν ἔπεμψε Φρύνων, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Τοῦτον μὲν τοίνυν οὐκ ἔκρινεν αἰσχίνης, ὅτι τὸν αὑτοῦ παῖδα ἐπ' αἰσχύνῃ πρὸς φίλιππον ἔπεμψεν. εἰ δέ τις ὢν ἐφ' ἡλικίας, τὴν ἰδέαν ἑτέρου βελτίων μὴ προειδόμενος τὴν ἐξ ἐκείνης τῆς ὄψεως ὑποψίαν, ἰταμωτέρῳ τῷ μετὰ ταῦτα ἐχρήσατο βίῳ, τοῦτον ὡς πεπορνευμένον κέκρικε. φέρε δὴ περὶ τῆς ἑστιάσεως καὶ τοῦ ψηφίσματος εἴπω. μικροῦ γε, ἃ μάλιστά με δεῖ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, * παρῆλθον. τῆς πρώτης ἐκείνης πρεσβείας, γράφων τὸ προβούλευμα ἐγώ, καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ ταῖς ἐκκλησίαις ἐν αἷς ἐμέλλετε βουλεύεσθαι περὶ τῆς εἰρήνης, οὐδενὸς οὔτε λόγου πω παρὰ τούτων, οὔτ' ἀδικήματος ὄντος φανεροῦ, τὸν νόμον ἔθος ποιῶν, καὶ ἐπῄνεσα τούτους, καὶ εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐκάλεσα. καὶ νὴ δί' ἔγωγε, καὶ τοὺς παρὰ τοῦ φιλίππου πρέσβεις ἐξένισα, καὶ πάνυ γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λαμπρῶς. ἐπειδὴ γὰρ ἑώρων αὐτοὺς, καὶ ἤδη τοῖς τοιούτοις ἐκεῖ σεμνυνομένους ὡς εὐδαίμονας καὶ λαμπροὺς, εὐθὺς ἡγούμην ἐν τούτοις πρώτως αὐτοὺς περιεῖναι δεῖν αὐτῶν, καὶ μεγαλοψυχοτέρους φαίνεσθαι. ταῦτα δὴ * παρέξεται νῦν οὗτος λέγων, ὡς αὐτὸς ἐπῄνεσεν ἡμᾶς, καὶ αὐτὸς εἱστία τοὺς πρέσβεις: τὸ, πότε, οὐ διορίζων. ἔστι δὲ ταῦτα πρὸ τοῦ τὴν πόλιν ἠδικῆσθαί τι, φανεροὺς τούτους πεπρακότας αὑτοὺς γενέσθαι: ὅτε ἄρτι μὲν ἧκον οἱ πρέσβεις τὸ πρῶτον, ἀκοῦσαι δὲ ἔδει τὸν δῆμον τί λέ-

γοισιν. οὐδέπω δὲ οὐδ' οὗτος συνδρῶν δῆλος ἦν τῷ φιλο-
κράτει, οὔτ' ἐκεῖνος τοιαῦτα γράφων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ,
μέμνησθε τοὺς χρόνους, ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰσὶ πρότεροι.
μετὰ ταῦτα δέ, οὐδὲν ἐμοὶ πρὸς τοῦτον οἰκεῖον, οὐδὲ κοινὸν
γέγονε. Λέγε τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Ισως τοίνυν ἀδελφὸς αὐτῷ συνδρεῖ, φιλοχάρης, καὶ ἀ-
φόβητος: πρὸς οὓς ἀμφοτέρους ὑμῖν, πολλὰ καὶ δίκαιά
ἐστιν εἰπεῖν. ἀνάγκη δέ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μετὰ παῤῥη-
σίας διαλεχθῆναι, μηδὲν * ὑποστελλόμενον. ἡμεῖς ἀφό-
βητε, καὶ σὺ φιλόχαρες, ἴσμεν σε μὲν τὰς ἀλαβαστροθή-
κας γράφοντα, καὶ τὰ τύμπανα: τούτους δ' ὑπογραμμα-
τέας καὶ τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους. καὶ οὐδεμιᾶς κακίας
ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ στρατηγίας γε ἄξια. πρεσβειῶν, στρατη-
γιῶν, τῶν μεγίστων τιμῶν ἠξιώσαμεν. εἰ τοίνυν μηδὲν ὑμῶν
ἠδίκει μηδείς, οὐχ ἡμεῖς χάριν ὑμῖν οὐδενός, ἀλλ' ὑμεῖς
ὑμῖν δικαίως ἂν ἔχοιτε τούτων. πολλοὺς γὰρ ὑμῶν μᾶλ-
λον ἀξίους τιμᾶσθαι παρέντες ὑμεῖς ὑμᾶς ἐσεμνύνομεν.
εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν αὐτοῖς οἷς ἐτιμᾶσθε ἠδίκηκέ τις ὑμῶν,
καὶ ταῦτα τοιαῦτα, πόσῳ μᾶλλον ἂν μισοῖσθε δικαίως, ἢ
σῴζοισθε; ἐγὼ μέν, οἶμαι, πολλῷ. βιάσονται τοίνυν ἴσως
μεγαλόφωνοι καὶ ἀναιδεῖς ὄντες, καὶ τό, * συγγνώμη ἀ-
δελφῷ βοηθεῖν προσειληφότες. ὑμεῖς δὲ μὴ ἡττᾶσθε, ἐκεῖ-
νο ἐνθυμούμενοι, ὅτι τούτοις καὶ τούτου προσήκει φροντί-
ζειν: ὑμῖν δὲ τῶν νόμων, καὶ ὅλης τῆς πόλεως, καὶ πρὸ
πάντα τῶν ὅρκων, οὓς αὐτοὶ κάθησθε ὀμωμοκότες. καὶ γὰρ
εἴ τινων δεδέηνται τουτονὶ σώζειν, πότερ' ἂν μηδὲν ἀδικῶν
φαίνηται τὴν πόλιν, ἢ κἂν ἀδικῶν, σκοπεῖτε. εἰ μὲν γὰρ μὴ
ἀδικῶν, κἀγώ φημι δεῖν: εἰ δ' ὅλως κἂν ὁτιοῦν, ἐπιορκεῖν
δεδέηνται. οὐ γὰρ εἰ κρύβδην ἐστὶν ἡ ψῆφος, λήσει τοὺς θεούς.
ἀλλὰ καὶ τοῦτο. καὶ πάντων ἄριστα ὁ θεὶς τὸν νόμον

εἶδε, τὸ κρύβδην ψηφίζεσθαι. διὰ τί; ὅτι τούτων μὲν οὐδεὶς εἴσεται τὸν ἑαυτῷ κεχαρισμένον ὑμῶν. οἱ θεοὶ δὲ εἴσονται καὶ τὸ δαιμόνιον τὸν μὴ τὰ δίκαια ψηφισάμενον· παρ' ὧν κρεῖττόν ἐστιν ἑκάστῳ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῖς παισὶ καὶ ἑαυτῷ τὰ δίκαια γνόντα καὶ τὰ προσήκοντα περιποιήσασθαι, ἢ τὴν ἀφανῆ καὶ ἄδηλον χάριν τούτοις καταθέσθαι· καὶ ἀφεῖναι τοῦτον, ὃς αὐτὸς ἑαυτοῦ καταμεμαρτύρηκε. τίνα γὰρ αἰσχίνη μάρτυρα μείζω παράσχωμαι τοῦ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπρεσβεῦσθαί σοι, ἢ σὲ κατὰ σεαυτοῦ; ὃς γὰρ ᾠήθης χρῆναι τὸν φανερόν τι ποιῆσαι βουληθέντα τῶν σοὶ πεπρεσβευμένων τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ περιβαλεῖν, δῆλον ὅτι δεινὸν ἄν τι παθεῖν σαυτὸν ἤλπιζες, εἰ πύθοινθ' οὗτοι τὰ πεπραγμένα σοι. τοῦτο τοίνυν ἂν πρὸς ὑμεῖς εὖ φρονῆτε, καθ' αὑτοῦ συμβήσεται τούτῳ πεπρᾶχθαι. οὐ μόνον κατὰ τοῦθ' ὅτι παμμέγεθες σημεῖόν ἐστι τῶν πεπρεσβευμένων, ἀλλ' ὅτι καὶ κατηγορῶν ἐκείνους τοὺς λόγους εἶπεν, οἳ κατ' αὐτοῦ νῦν ὑπάρξουσιν. ἃ γὰρ ὡρίσω σὺ δίκαια ὅτε τίμαρχον ἔκρινες, ταῦτα δήπου, ταῦτα καὶ κατὰ σοῦ προσήκει τοῖς ἄλλοις ἰσχύειν. ἔλεγε τοίνυν τότε πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὅτι ἀπολογήσεται δὲ δημοσθένης ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κατηγορήσει τῶν ἐμοὶ πεπρεσβευμένων· εἶτα ἂν ὑμᾶς ἀπαγάγῃ τῷ λόγῳ, νεανιεύσεται· καὶ περιιὼν ἐρεῖ πῶς, τί; τοὺς δικαστὰς ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως, ᾠχόμην τὸ πρᾶγμα αὐτῶν ὑφελόμενος. μὴ σύ γε· ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζῃ, ὑπὲρ τούτων ἀπολογοῦ. τότε δὲ ἡνίκα ἐκεῖνον ἔκρινες, ἐξῆν σοι κατηγορεῖν καὶ λέγειν ὅ, τι ἐβούλου. ἀλλὰ μὴν, καὶ ἔπη τοῖς δικασταῖς ἔλεγες, οὐδένα μάρτυρα ἔχων, ἐφ' οἷς ἔκρινες, τὸν ἄνθρωπον πεπρᾶχθαι. φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ

λαοὶ φημίξωσι. θεός νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

Οὐκοῦν αἰσχίνη καὶ σὲ πάντες οὗτοι χρήματα ἐκ τῆς πρεσβείας

φασὶν εἰληφέναι: ὥστε καὶ κατὰ σοῦ δήπουθεν, φήμη δ᾽
οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ λαοὶ φημίξω-
σιν. ὅσῳ γὰρ αὖ σε πλείους ἢ ἐκεῖνον αἰτιῶνται, θεώρησον
ὡς ἔχει. τὸν μὲν τίμαρχον οὐδ᾽ οἱ πρόσχωροι πάντες ἐγί-
γνωσκον: ὑμᾶς δὲ τοὺς πρέσβεις οὐδεὶς ἑλλήνων, οὐδὲ
βαρβάρων ἐσθ᾽ ὅστις οὔ φησι χρήματα ἐκ τῆς πρεσβείας
εἰληφέναι. ὥστ᾽ εἴπερ ἀληθὴς ἡ φήμη, καὶ καθ᾽ ὑμῶν ἐστιν
ἡ παρὰ τῶν πολλῶν. ἣν ὅτι πιστὴν εἶναι δεῖ, καὶ θεός νύ τίς
ἐστι καὶ αὐτή: καὶ ὅτι σοφὸς ἦν ὁ ποιητὴς ὁ ταῦτα ποιήσας:
σὺ διώρισας αὐτός. ἔτι τοίνυν ἰαμβεῖα δήπου συλλέξας
ἐπέραινεν: οἷον.

Ὅστις ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνήρ,
Οὐ πώποτ᾽ ἠρώτησα γιγνώσκων, ὅτι.
Τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών.

Εἶτα τὸν εἰς τοὺς ὄρνις εἰσιόντα, καὶ μετὰ πιτταλάκου πε-
ριιόντα, καὶ τοιαῦτ᾽ εἰπών, ἀγνοεῖτ᾽ ἔφη, ποῖόν τινα ἡγεῖ-
σθαι δεῖ; οὐκοῦν αἰσχίνη καὶ κατὰ σοῦ τὰ ἰαμβεῖα ταῦτ᾽
ἁρμόσει νῦν ἐμοί. κἂν ἐγὼ λέγω πρὸς τούτους, ὀρθῶς καὶ
προσηκόντως ἐρῶ. ὅστις ὁμιλῶν ἥδεται, καὶ ταῦτα
πρεσβεύων φιλοκράτει, οὐ πώποτ᾽ ἠρώτησα, γινώσκων,
ὅτι ἀργύριον εἴληφεν οὗτος, ὥσπερ φιλοκράτης ὁ ὁμο-
λογῶν. λογογράφους τοίνυν καὶ σοφιστὰς ἀποκαλῶν τοὺς
ἄλλους, καὶ ὑβρίζειν πειρώμενος, αὐτὸς ἐξελεγχθήσεται
τούτοις ὢν ἔνοχος. ταῦτα μὲν γὰρ τὰ ἰαμβεῖα, ἐκ φοίνικός
ἐστιν εὐριπίδου. τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα οὐδὲ πώποτε, οὔτε θεό-
δωρος, οὔτε ἀριστόδημος ὑπεκρίναντο: οἷς οὗτος τὰ τρίτα
λέγων διετέλεσεν: ἀλλὰ μώλων ἠγωνίζετο, καὶ εἰ δή τις ἄλ-
λος τῶν παλαιῶν ὑποκριτῶν. ἀντιγόνην δὲ σοφοκλέους
πολλάκις μὲν θεόδωρος, πολλάκις δὲ ἀριστόδημος ὑπο-
κέκριται: ἐν ᾗ πεποιημένα ἰαμβεῖα καλῶς καὶ συμφερόν-
τως ὑμῖν πολλάκις οὗτος εἰρηκώς, καὶ ἀκριβῶς ἐξεπιστά-

μενος, παρέλιπεν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς δράμασι τοῖς τραγικοῖς ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γέρας τι τοῖς τριταγωνισταῖς, τὸ τοὺς τυράννους, καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας εἰσιέναι. ταῦτα τοίνυν ἐν τῷ δράματι τούτῳ σκέψασθε, ὁ κρέων αἰσχίνης οἷα λέγων πεποίηται τῷ ποιητῇ· ἃ οὔτε πρὸς αὐτὸν οὗτος ὑπὲρ τῆς πρεσβείας διελέχθη, οὔτε πρὸς τοὺς δικαστὰς εἶπε. λέγε.

ΙΑΜΒΕΙΑ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ, ΕΞ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ.

Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
Ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
Ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
Ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν,
Μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
Ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
Κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
Φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
ἐγὼ γὰρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεὶ,
Οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
Στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
Οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
Θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
Ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
Πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα.

Τούτων οὐδὲν αἰσχίνης εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ. ἀλλ' ἀντὶ μὲν τῆς πόλεως τὴν φιλίππου ξενίαν, καὶ φιλίαν πολλῷ μείζονα ἡγήσατο αὑτῷ, καὶ λυσιτελεστέραν ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσας τῷ σοφῷ σοφοκλεῖ. τὴν δὲ ἄτην ὁρῶν στείχουσαν ὁμοῦ τὴν ἐπὶ φωκέας στρατείαν, οὐ

προεῖπεν, οὐδὲ προεξήγγειλεν· ἀλλὰ τοὐναντίον, συνέκρυψε, καὶ συνέπραξε, καὶ τοὺς βουλομένους εἰπεῖν διεκώλυσεν· οὐκ ἀναμνησθεὶς ὅτι, ἡ δ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι πλοῦσα μὲν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα, καὶ ἐρανουμένη τὰς τῶν χρωμένων οἰκίας ἐξέθρεψε τοσουτουσί· διδάσκων δ' ὁ πατὴρ γράμματα, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, πρὸς τῷ τοῦ ἥρωος τοῦ ἰατροῦ, ὅπως ἠδύνατο, ἀλλ' οὖν ἐν ταύτῃ γε ἔζη. ὑπογραμματεύοντες δὲ οὗτοι καὶ ὑπηρετοῦντες ἁπάσαις ταῖς ἀρχαῖς ἀργύριον εἰλήφεσαν. καὶ τὸ τελευταῖον ὑφ' ὑμῶν γραμματεῖς χειροτονηθέντες, δύ' ἔτη διετράφησαν ἐν τῇ θόλῳ, πρεσβεύων δ' ἀπεστάλη νῦν οὗτος ἐκ ταύτης. τούτων οὐδὲν ἐσκέψατο, οὐθ' ὅπως ὀρθῇ πλεύσεται, προείδετο· ἀλλ' ἀνέτρεψε, καὶ κατέδυσε, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ὅπως ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἔσται, παρεσκεύασεν. εἶτ' οὐ σὺ σοφιστὴς καὶ πονηρός γε; οὐ σὺ λογογράφος, καὶ θεοῖς ἐχθρός; ὃς ἃ μὲν πολλάκις ἠγωνίσω καὶ ἀκριβῶς ἐξηπίστασο, ὑπερέβης· ἃ δὲ οὐδεπώποτε ἐν τῷ βίῳ ὑπεκρίνω, ταῦτα ζητήσας ἐπὶ τῷ τῶν πολιτῶν βλάψαι τινὰ, εἰς μέσον ἐνήνοχας. φέρε δὴ καὶ περὶ τοῦ σόλωνος ὃν εἶπε λόγον, σκέψασθε. ἔφη γὰρ τὸν σόλωνα ἀνακεῖσθαι τῆς τῶν τότε δημηγορούντων σωφροσύνης παράδειγμα, ἔσω τὴν χεῖρα ἔχοντα ἀναβεβλημένον, ἐπιπλήττων τι καὶ λοιδορούμενος τῇ τοῦ τιμάρχου προπετείᾳ. καίτοι τὸν μὲν ἀνδριάντα τοῦτον οὔπω πεντήκοντα ἔτη φασὶν ἀνακεῖσθαι σαλαμίνιοι. ἀπὸ σόλωνος δὲ ὁμοῦ διακόσιά ἐστιν ἔτη, καὶ τετταράκοντα εἰς τὸν νυνὶ χρόνον. ὥσθ' ὁ δημιουργὸς ὁ τοῦτο πλάσας τὸ σχῆμα, οὐ μόνον οὐκ αὐτὸς ἦν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἀλλ' οὐδ' ὁ πάππος αὐτοῦ. τοῦτο μὲν τοίνυν εἶπε τοῖς δικασταῖς, καὶ ἐμιμήσατο, ὁ δὲ τοῦ σχήματος ἦν τούτου πολλῷ τῇ πόλει λυσιτελέστερον, τὸ τὴν ψυχὴν τὴν σόλωνος ἰδεῖν,

καὶ τὴν δικαιοσύνην ταύτην οὐκ ἐμιμήσατο, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον. ἐκεῖνος μέν γε ἀφεστηκυίας σαλαμῖνος ἀθηναίων, καὶ θάνατον ζημίαν ψηφισαμένων αὖ τις εἴπῃ κομίζεσθαι, τὸν ἴδιον κίνδυνον ὑποθεὶς, ἐλεγεῖα ποιήσας ᾖδε: καὶ τὴν μὲν χώραν ἔσωσε τῇ πόλει: τὴν δ' ὑπάρχουσαν αἰσχύνην, ἀπήλλαξεν. οὗτος δὲ, ἣν βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ ἕλληνες ὑμετέραν ἔγνωσαν ἀμφίπολιν, ταύτην ἐξέδωκε, καὶ ἀπέδοτο: καὶ τῷ ταῦτα γράφοντι συνεῖπε φιλοκράτει. ἄξιόν γε: οὐ γὰρ ἦν σόλωνος αὐτῷ μεμνῆσθαι. καὶ οὐ μόνον ἐνταῦθα ταῦθ' ἐποίησεν: ἀλλὰ κἀκεῖσε ἐλθὼν, οὐδὲ τοὔνομα ἐφθέγξατο τῆς χώρας, ὑπὲρ ἧς ἐπρέσβευε. καὶ ταῦτα αὐτὸς ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς. μέμνησθε γὰρ δήπου λέγοντ' αὐτὸν, ὅτι περὶ ἀμφιπόλεως εἶχον μὲν κἀγὼ λέγειν: ἵνα δ' ἐγγένηται δημοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλιπον. ἐγὼ δὲ παρελθὼν, οὐδὲν ἔφην τούτων ὧν ἐβούλετο εἰπεῖν πρὸς φίλιππον ἐμοὶ παραλιπεῖν. θᾶττον γὰρ ἂν τοῦ αἵματος, ἢ λόγου μεταδοῦναί τινι, ἀλλ' οἶμαι χρήματ' εἰληφότα, οὐκ ἦν ἀντιλέγειν πρὸς φίλιππον, τὸν ὑπὲρ τούτου δεδωκότα ὅπως ἐκείνην μὴ ἀποδῷ. λέγε δή μοι λαβὼν καὶ τὰ τοῦ σόλωνος ἐλεγεῖα ταυτί: ἵν' εἰδῆτε ὅτι καὶ σόλων ἐμίσει τοὺς, οἷος οὗτος, ἀνθρώπους. οὐ λέγειν ἔσω τὴν χεῖρα ἔχοντα αἰσχίνη δεῖ, οὔ: ἀλλὰ πρεσβεύειν ἔσω τὴν χεῖρα ἔχοντα. σὺ δ' ἐκεῖ προτείνας καὶ ὑποσχὼν καὶ καταισχύνας τούτοις, ἐνθάδε σεμνολογῇ: καὶ λογάρια δύστηνα μελετήσας καὶ φωνασκήσας οὐκ οἴει δίκην δώσειν τηλικούτων καὶ τοσούτων ἀδικημάτων, κἂν πιλίδιον λαβὼν ἀθῇ τὴν κεφαλὴν περινοστῇς, καὶ ἐμοὶ λοιδορῇ. λέγε σύ.

Ἐλεγεῖα σόλωνος.

Ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν διὸς οὔποτ' ὀλεῖται
Αἴσαν, καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.

Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
Παλλὰς Ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.
Αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίῃσιν,
Ἀςοὶ βούλονται χρήμασι πειθόμενοι.
Δήμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἑτοῖμον
Ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν.
Οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον, οὐδὲ παρούσας
Εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ.

Πλουτοῦσι δ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενοι.

Οὔθ' ἱερῶν κτεάνων, οὔτε τι δημοσίων
Φειδόμενοι, κλέπτουσιν ἐφ' ἁρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος,
Οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ δίκης θέμελα:
Ἣ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα πρό τ' ἐόντα:
Τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτισαμένη.
Τοῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἕλκος ἄφυκτον.
Εἰς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην.
Ἣ στάσιν ἔμφυλον, πόλεμόν θ' εὕδοντ' ἐπεγείρει,
Ὃς πολλῶν ἐρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην.
Ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄςυ,
Τρύχεται ἐν συνόδοις τοῖς ἀδικοῦσι φίλοις.
Ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ ςρέφεται κακά: τῶν δὲ πενιχρῶν
Ἱκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἀλλοδαπὴν
Πραθέντες, δεσμοῖσι τ' ἀεικελίοισι δεθέντες.

Οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάςῳ.
Αὔλειοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι.
Ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπέρθορεν: εὗρε δὲ πάντων
Εἴ γέ τις ἢ φεύγων ἐν μυχῷ, ἢ θαλάμῳ.
Ταῦτα διδάξαι θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει,

Ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομία παρέχει·
Εὐνομία δ' εὔκοσμα, καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει,
Καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας.
Τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμαυροῖ,
Αὐαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα.
Εὐθύνει δὲ δίκας σκολιὰς, ὑπερήφανά τ' ἔργα
Πραΰνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης.
Παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον: ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
Πάντα κατ' ἀνθρώποις ἄρτια, καὶ πινυτά.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων οἷα σόλων λέγει, καὶ περὶ τῶν θεῶν, οὕς φησι τὴν πόλιν σώζειν; ἐγὼ δ' ἀεὶ μὲν ἀληθῆ τὸν λόγον τοῦτον ἡγοῦμαι καὶ βούλομαι, ὡς ἄρα οἱ θεοὶ σώζουσιν ὑμῶν τὴν πόλιν· τρόπον δέ τινα ἡγοῦμαι, καὶ βούλομαι, καὶ τὰ νῦν συμβεβηκότα πάντα ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ταυτασὶ, δαιμονίας τινὸς εὐνοίας ἔνδειγμα τῇ πόλει γεγενῆσθαι. σκοπεῖτε γάρ: ἄνθρωπος πολλὰ καὶ δεινὰ πρεσβεύσας, καὶ χώρας ἐκδεδωκὼς, ἐν αἷς τοὺς θεοὺς ὑφ' ὑμῶν καὶ τῶν συμμάχων τιμᾶσθαι προσῆκεν, ἠτίμωσεν ὑπακούσαντά τινα αὐτοῦ κατήγορον. διὰ τί; ἵνα μήτε ἐλέου, μήτε συγγνώμης ἐφ' οἷς αὐτὸς ἠδίκησε, τύχῃ. ἀλλὰ καὶ κατηγορῶν ἐκείνου, κακῶς λέγειν προείλετο ἐμέ. καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ γραφὰς ἀποίσειν, καὶ τοιαῦτα ἠπείλει. διὰ τί; ἵνα ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης παρ' ὑμῶν, ὁ τὰ τούτου πονηρεύματα ἀκριβέστατα εἰδὼς ἐγὼ, καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. ἀλλὰ καὶ διακρουόμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον εἰσελθεῖν εἰς τοιοῦτον ὑπῆκται καιρὸν, ἐν ᾧ τῶν ἐπιόντων ἕνεκα εἰ μηδενὸς ἄλλου, οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἀσφαλὲς ὑμῖν δεδωροδοκηκότα τοῦτον ἀθῷον ἐᾶσαι. ἀεὶ μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προσήκει μισεῖν, καὶ κολάζειν τοὺς προδότας καὶ δωροδόκους: μάλιστα δὲ νῦν ἐπὶ τοῦ καιροῦ τὰ-

το γένοιτ' ἂν, καὶ πάντας ὠφελήσειεν ἀνθρώπους κοινῇ.
νόσημα γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δεινὸν ἐμπέπτωκεν εἰς
τὴν ἑλλάδα, καὶ χαλεπὸν, καὶ πολλῆς τινος εὐτυχίας,
καὶ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πό-
λεσι γνωριμώτατοι, καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν ἀξιούμενοι
τὴν αὐτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς, αὐθαί-
ρετον αὑτοῖς ἐπάγονται δουλείαν, φιλίππῳ ξενίαν, καὶ ἑ-
ταιρίαν, καὶ φιλίαν, καὶ τοιαῦθ' ὑποκοριζόμενοι οἱ δὲ
λοιποὶ, καὶ τὰ κύρια ἅττα ποτ' ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων,
οὓς ἔδει τούτους κολάζειν, καὶ παραχρῆμα ἀποκτιννύναι,
τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὥστε θαυμάζου-
σι, καὶ ζηλοῦσι. καὶ βούλοιτ' ἂν αὐτὸς ἕκαστος τοιοῦτος
εἶναι. καίτοι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώμα-
τα, θετταλῶν μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μέχρι μὲν ἐχθὲς
καὶ πρώην τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπολώ-
λεκε: νῦν δ' ἤδη καὶ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται: τὰς γὰρ
ἀκροπόλεις αὐτῶν ἐνίων μακεδόνες φρουροῦσιν. εἰς πε-
λοπόννησον δὲ εἰσελθὼν, τὰς ἐν ἤλιδι σφαγὰς πεποίηκε.
καὶ τοσαύτης παρανομίας, καὶ μανίας ἐνέπλησε τοὺς τα-
λαιπώρους ἐκείνους, ὥσθ' ἵνα ἀλλήλων ἄρχωσι, καὶ φι-
λίππῳ χαρίζωνται, συγγενεῖς αὐτῶν, καὶ πολίτας μιαι-
φονεῖν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἕστηκεν: ἀλλ' εἰς ἀρκαδίαν εἰσελ-
θὼν, πάντ' ἄνω καὶ κάτω τἀκεῖ πεποίηκε. καὶ νῦν ἀρκά-
δων πολλοὶ, προσῆκον αὐτοῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ μέγιστον φρο-
νεῖν ὁμοίως ὑμῖν: μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονές ἐ-
στε, κἀκεῖνοι: φίλιππον θαυμάζουσι, καὶ χαλκοῦν ἱστᾶσι,
καὶ στεφανοῦσι. καὶ τὸ τελευταῖον ἂν εἰς πελοπόννησον ἴῃ,
δέχεσθαι ταῖς πόλεσιν εἰσὶν ἐψηφισμένοι. ταὐτὰ δὲ ταῦτα
ἀργεῖοι. ταῦτα νὴ τὴν δήμητρα, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, εὐλαβείας
οὐ μικρᾶς δεῖται: ὡς βαδίζον γε κύκλῳ, καὶ δεῦρο εἰσε-
λήλυθεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ νόσημα τοῦτο. ἕως οὖν

ἔστ' ἐν ἀσφαλεῖ, φυλάξασθε· καὶ τοὺς πρῶτον εἰσαγαγόντας, ἀτιμώσατε. εἰ δὲ μή, σκοπεῖτε, ὅπως μὴ τηνικαῦτα εὖ λέγεσθαι δόξῃ τὰ νῦν εἰρημένα· ὅτε, οὐδ' ὅ, τι χρὴ ποιεῖν ἕξετε. οὐχ ὁρᾶτε ὡς ἐναργές, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σαφὲς παράδειγμα οἱ ταλαίπωροι γεγόνασιν ὀλύνθιοι; οἳ παρ' οὐδὲν οὕτως, ὡς τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀπολώλασιν οἱ δείλαιοι. ἔχοιτε δ' ἂν ἐξετάσαι καθαρῶς ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς. ἐκεῖνοι γάρ, ἡνίκα μὲν τετρακοσίους ἱππέας ἐκέκτηντο μόνον, καὶ σύμπαντες οὐδὲν ἦσαν πλείους πεντακισχιλίων τὸν ἀριθμόν, οὔπω χαλκιδέων πάντων εἰς ἓν συνῳκισμένων, λακεδαιμονίων ἐπ' αὐτοὺς ἐλθόντων καὶ πεζῇ καὶ ναυτικῇ πολλῇ δυνάμει· ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι γῆς, καὶ θαλάττης ἦρχον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λακεδαιμόνιοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους· ἀλλ' ὅμως τηλικαύτης ἐπ' αὐτοὺς ἐλθούσης δυνάμεως, οὔτε τὴν πόλιν, οὔτε φρούριον οὐδὲν ἀπώλεσαν· ἀλλὰ καὶ μάχας πολλὰς ἐκράτησαν· καὶ τρεῖς τῶν πολεμάρχων ἀπέκτειναν· καὶ τὸ τελευταῖον, ὅπως ἐβούλοντο, οὕτω τὸν πόλεμον κατέθεντο. ἐπειδὴ δὲ δωροδοκεῖν ἤρξαντό τινες, καὶ δι' ἀβελτηρίαν οἱ πολλοί, μᾶλλον δὲ διὰ δυστυχίαν, τούτους πιστοτέρους ἡγήσαντο τῶν ὑπὲρ αὐτῶν λεγόντων· καὶ λασθένης μὲν ἔρεψε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ μακεδονίας δοθεῖσι ξύλοις· εὐθυκράτης δὲ βοῦς ἔτρεφε πολλὰς τιμὴν οὐδενὶ δούς· ἕτερος δέ τις ἧκεν ἔχων πρόβατα· ἄλλος δέ τις, ἵππους· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ καθ' ὧν ταῦτα ἐγίγνετο, οὐχ ὅπως ὠργίζοντο, ἢ κολάζειν ἠξίουν τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, ἀλλ' ἀπέβλεπον, ἐζήλουν, ἐτίμων, ἄνδρας ἡγοῦντο· ἐπειδὴ ταῦθ' οὕτω προήγετο καὶ τὸ δωροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτημένοι, πλείους δὲ ὄντες ἢ μύριοι, πάντας δὲ τοὺς περιχώρους ἔχοντες συμμάχους, μυρίοις δὲ ξένοις, καὶ τριήρεσι πεντήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι τῶν πολιτῶν τετρακισχιλίοις, οὐδὲν

αὐτοὺς

αὐτοὺς τούτων ἤδη σῶσαι: ἀλλὰ πρὶν ἐξελθεῖν ἐνιαυτὸν τὸν πόλεμον, τὰς πόλεις ἁπάσας ἀπολωλέκεσαν τὰς ἐν τῇ χαλκιδικῇ οἱ προδιδόντες: καὶ φίλιππος οὐκέτ᾽ εἶχεν ὑπακούειν τοῖς προδιδοῦσιν, οὐδ᾽ εἶχεν ὅ, τι πρῶτον λάβῃ. πεντακοσίους δ᾽ ἱππέας προδοθέντας ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν *ἡγουμένων, ἔλαβεν αὐτοῖς ὅπλοις ὁ φίλιππος, ὅσους οὐδεὶς πώποτε ἄλλος ἀνθρώπων. καὶ οὔτε τὸν ἥλιον ᾐσχύνοντο οἱ ταῦτα ποιοῦντες, οὔτε τὴν γῆν πατρίδα οὖσαν ἐφ᾽ ἧς ἕστασαν, οὔτε ἱερά, οὔτε τάφους, οὔτε τὴν μετὰ ταῦτα γενησομένην αἰσχύνην ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις. οὕτως ἔκφρονας, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ παραπλῆγας τὸ δωροδοκεῖν ποιεῖ. ὑμᾶς οὖν ὑμᾶς δεῖ φρονεῖν δεῖ τοὺς πολλούς, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ κολάζειν δημοσίᾳ. καὶ γὰρ ἂν καὶ ὑπερφυὲς εἴη, εἰ κατὰ μὲν τῶν ὀλυνθίους προδόντων, πολλὰ, καὶ δεινὰ ἐψηφίσασθε, τοὺς δὲ παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς ἀδικοῦντας, μὴ κολάζοντες φαίνοισθε. λέγε οὖν τὸ ψήφισμα τὸ περὶ τῶν ὀλυνθίων.

Ψήφισμα.

Ταῦτα ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὀρθῶς καὶ καλῶς πᾶσιν ἕλλησί τε, καὶ βαρβάροις δοκεῖτε ἐψηφίσθαι, κατ᾽ ἀνδρῶν προδοτῶν, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ δωροδοκεῖν πρότερον τοῦ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἐστι, καὶ δι᾽ ἐκεῖνο καὶ τάδε πράττουσι τινές, ὃν ἄν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δωροδοκοῦντα ἴδητε, τοῦτον καὶ προδότην εἶναι νομίζετε. εἰ δὲ ὁ μὲν καιρούς, ὁ δὲ πράγματα, ὁ δὲ στρατιώτας προδίδωσιν: ὧν ἂν ἕκαστος ὑμῶν, οἶμαι, κύριος γένηται, ταῦτα διαφθείρει. μισεῖν δὲ ὁμοίως τοὺς τοιούτους ἅπαντας προσήκει. ἔστι δ᾽ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περὶ τούτων μόνοις πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων οἰκείοις χρῆσθαι παραδείγμασι: καὶ τοὺς προγόνους, οὓς ἐπαινεῖτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι, εἰ μὴ τὰς μάχας, μὴ δὲ τὰς στρατείας,

μηδὲ τοὺς κινδύνους, ἐν οἷς ἦσαν ἐκεῖνοι λαμπροί, συμβαίνειν καιρός, ἀλλ' ἄγετε ἡσυχίαν ὑμεῖς ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ τό γε εὖ φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε· τούτου γὰρ πανταχοῦ χρεία· καὶ οὐδέν ἐστι πραγματωδέστερον, οὐδ' ὀχληρότερον τὸ καλῶς φρονεῖν τοῦ κακῶς, ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ νυνὶ καθήμενος ὑμῶν ἕκαστος, ἂν μὲν ἃ χρὴ γιγνώσκῃ περὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ψηφίζηται, βελτίω τὰ κοινὰ ποιήσει τῇ πόλει, καὶ ἄξια τῶν προγόνων πράξει. ἂν δ' ἃ μὴ δεῖ, φαυλότερα καὶ ἀνάξια τῶν προγόνων ποιήσει. τί οὖν ἐκεῖνοι περὶ τούτων ἐφρόνουν; ταυτὶ λαβὼν ἀνάγνωθι γραμματεῦ. δεῖ γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις ῥαθυμεῖτε, ὧν θάνατον κατεγνώκασιν οἱ πρόγονοι. λέγε ταῦτα.

Γράμματα ἐκλογῆς.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν γραμμάτων λεγόντων, ἄτιμον τὸν πυθώνακτος τὸν ζελείτην ἐχθρὸν εἶναι καὶ πολέμιον τοῦ δήμου τοῦ ἀθηναίων, καὶ τῶν συμμάχων, αὐτὸν καὶ γένος ἅπαν. διὰ τί; ὅτι τὸν χρυσὸν ἐκ τῶν βαρβάρων εἰς τοὺς ἕλληνας ἤγαγεν. οὐκοῦν ἔστιν ὡς ἔοικεν ἐκ τούτων ἰδεῖν, ὅτι οἱ πρόγονοι μὲν ὑμῶν, ὅπως μηδ' ἄλλος ἀνθρώπων μηδεὶς ἐπὶ χρήμασι μηδὲν ἐργάσηται κακὸν τὴν ἑλλάδα, ἐφρόντιζον. ὑμεῖς δὲ οὐδέ, τὴν πόλιν αὐτὴν ὅπως μηδεὶς τῶν πολιτῶν ἀδικήσῃ, προορᾶσθε. νὴ δί' ἀλλ' ὅπως ἔτυχε, ταῦτα τὰ γράμματα ἕστηκεν; ἀλλ' ὅλης οὔσης ἱερᾶς τῆς ἀκροπόλεως ταυτησὶ καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐχούσης παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην ἀθηνᾶν ἐν δεξιᾷ ἕστηκεν· ἣν ἀριστεῖον ἡ πόλις τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου δόντων ἑλλήνων τὰ χρήματα ταῦτα ἀνέθηκε. τότε μὲν τοίνυν οὕτω σεμνὸν ἦν τὸ δίκαιον, καὶ τὸ κολάζειν τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἔντιμον, ὥστε τῆς αὐτῆς ἠξιοῦτο στάσεως τό, τε ἀριστεῖον τῆς θεοῦ, καὶ αἱ κατὰ τῶν

τὰ τοιαῦτα ἀδικούντων τιμωρίαι. νῦν δὲ, γέλως, ἄδεια, αἰσχύνη· εἰ μὴ τὴν ἄγαν ταύτην ἐξουσίαν σχήσετε νῦν ὑμεῖς. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, οὐ καθ᾽ ὅτι μόνον τοὺς προγόνους μιμουμένους ὀρθῶς ἂν ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάντα, ὅσα ἔπραττον ἐφεξῆς. ἐκεῖνοι τοίνυν ὡς ἅπαντές που οἶδ᾽ ὅτι τὸν λόγον τοῦτον ἀκηκόατε, καλλίαν τὸν ἱππονίκου ταύτην τὴν ὑπὸ πάντων θρυλουμένην εἰρήνην πρεσβεύσαντα, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας πεζῇ μὴ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν θάλατταν βασιλέα, ἐντὸς δὲ χελιδονέων καὶ κυανέων πλοίῳ μακρῷ μὴ πλεῖν: ὅτι δῶρα λαβεῖν ἔδοξε πρεσβεύσας, μικροῦ μὲν ἀπέκτειναν: ἐν δὲ ταῖς εὐθύναις πεντήκοντα ἐπράξαντο τάλαντα. καίτοι καλλίω ταύτης εἰρήνην οὔτε πρότερον, οὔθ᾽ ὕστερον οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι πεποιημένην τὴν πόλιν. ἀλλ᾽ οὐ τοῦτ᾽ ἐσκόπουν. τούτου μὲν γὰρ ἡγοῦντο τὴν ἑαυτῶν ἀρετὴν, καὶ τὴν τῆς πόλεως δόξαν, αἰτίαν εἶναι. τοῦ δὲ προῖκα, ἢ μὴ, τὸν τρόπον τοῦ πρεσβευτοῦ. τοῦτον οὖν δίκαιον ἠξίουν παρέχεσθαι καὶ ἀδωροδόκητον τὸν προσιόντα τοῖς κοινοῖς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὕτως ἐχθρὸν ἡγοῦντο τὸ δωροδοκεῖν καὶ ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει, ὥστε μήτ᾽ ἐπὶ πράξεως μηδεμιᾶς, μήτε ἐπ᾽ ἀνδρὸς ἐᾶν γίγνεσθαι: ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν αὐτὴν εἰρήνην ἑωρακότες τὰ μὲν τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχη καθῃρηκυῖαν, τὰς δὲ τῶν πρέσβεων οἰκίας οἰκοδομοῦσαν, καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως κτήματα ἀφῃρημένην, τούτοις δ᾽ ἃ μὴ δὲ ὄναρ ἤλπισαν πώποτε, κτησαμένην, οὐκ αὐτοὶ τούτους ἀπεκτείνατε: ἀλλὰ κατηγόρου προσδεῖσθε καὶ λόγῳ κρίνετε, ὧν ἔργῳ τὰ ἀδικήματα πάντες ὁρῶσιν. Οὐ τοίνυν τὰ παλαιὰ ἄν τις ἔχοι μόνον εἰπεῖν, καὶ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων ὑμᾶς ἐπὶ τιμωρίαν παρακαλέσαι, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὑμῶν τουτωνὶ τῶν ἔτι ζώντων ἀνθρώπων πολλοὶ δίκην δεδώκασιν. ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους παραλείψω, τῶν δ᾽ ἐκ πρεσβείας,

ἢ πολὺ ταύτης ἐλάττω κακὰ τὴν πόλιν εἰργασμένων, θανάτῳ ζημιωθέντων, ἑνὸς ἢ δυοῖν ἐπιμνησθήσομαι. Καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών.

Ψήφισμα.

Κατὰ τουτὶ τὸ ψήφισμα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν πρέσβεων ἐκείνων ὑμεῖς θάνατον κατεγνώκατε: ὧν εἷς ἦν ἐπικράτης, ἀνήρ, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, σπουδαῖος, καὶ πολλὰ χρήσιμος τῇ πόλει, καὶ τῶν ἐκ πειραιῶς καταγαγόντων τὸν δῆμον, καὶ ἄλλως δημοτικός. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὠφέλησε τούτων, δικαίως: οὐ γὰρ ἐφ' ἡμισείας χρηστὸν εἶναι δεῖ τὸν τὰ τηλικαῦτα διοικεῖν ἀξιοῦντα: οὐδὲ τὸ πιστευθῆναι προσλαβόντα παρ' ὑμῶν, εἰς τὸ μείζω δύνασθαι κακουργεῖν καταχρῆσθαι: ἀλλ' ἁπλῶς μηδὲν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἑκόντα. εἰ τοίνυν τί τούτων ἄπρακτόν ἐστι τούτοις, ἐφ' οἷς ἐκείνων θάνατον κατέγνωσαν, ἐμὲ ἀποκτείνατε ἤδη. σκοπεῖτε γάρ: ἐπειδὴ παρὰ τὰ γράμματα, φησίν, ἐπρέσβευσαν ἐκεῖνοι, καὶ τὸ ψήφισμα: καὶ τοῦτ' ἐστὶ τῶν ἐγκλημάτων τὸ πρῶτον. οὗτοι δὲ οὐ παρὰ τὰ γράμματα; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα ἀθηναίοις, καὶ τοῖς ἀθηναίων συμμάχοις εἶναι κελεύει τὴν εἰρήνην, οὗτοι δὲ φωκέας ἐκσπόνδους ἀπέφηναν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα τοὺς ἄρχοντας ὁρκοῦν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν, οὗτοι δὲ οὓς ὁ φίλιππος αὐτοῖς προσέπεμψε, τούτους ὥρκισαν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα οὐδαμοῦ μόνους ἐντυγχάνειν φιλίππῳ, οὗτοι δ' οὐδὲν ἐπαύσαντο ἰδίᾳ χρηματίζοντες; καὶ ἠλέγχθησάν τινες αὐτῶν ἐν τῇ βουλῇ οὐ τἀληθῆ ἀπαγγέλλοντες: οὗτοι δέ γε καὶ ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ὑπὸ τοῦ; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν: ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων. οἷς γὰρ ἀπήγγειλαν οὗτοι, πάντα δήπου γέγονε τἀναντία: οὐδὲ ἐπιστέλλοντές, φησι, τἀληθῆ. οὐκοῦν οὐδ' οὗτοι: καὶ καταψευδόμενοι τῶν συμμάχων,

καὶ δῶρα λαμβάνοντες. αὐτὸ μὲν κρίνω τοῦ καταψηφίσασθαι, παντελῶς ἀπολωλεκότας. πολλῷ δὲ δήπου κάκιον καταψηφίσασθαι δεινότερον. ἀλλὰ μὴν, ὑπέρ γε τοῦ δῶρα εἰληφέναι, εἰ μὲν ἠρνοῦντο, ἐξελέγχειν τὸ λοιπὸν αὐτῶν. ἐπειδὴ δὲ * ὡμολόγουν, ἀπάγειν δήπου προσῆκε. τί οὖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τούτων οὕτως ἐχόντων, ὑμεῖς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ὄντες, οἱ δὲ, καί τινες αὐτῶν ἐπιζῶντες ὑπομενεῖτε τὸν μὲν εὐεργέτην τοῦ δήμου καὶ τὸν ἐκ πειραιῶς ἐπικράτην ἐκπεσεῖν καὶ κολασθῆναι: καὶ πάλιν πρῴην θρασύβουλον ἐκεῖνον τὸν θρασυβούλου τοῦ δημοτικοῦ υἱὸν, καὶ τὸν ἀπὸ φυλῆς καταγαγόντος τὸν δῆμον, τάλαντα δέκα ὠφληκέναι: καὶ τῶν ἀφ' ἁρμοδίου, καὶ ἀριστογείτονος, καὶ τῶν τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ὑμᾶς εἰργασμένων, οὓς νόμῳ διὰ τὰς εὐεργεσίας, ἃς ὑπῆρξαν εἰς ὑμᾶς, ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς, ἐπὶ ταῖς θυσίαις, σπονδῶν, καὶ κρατήρων κοινωνοὺς πεποίησθε, καὶ ᾄδετε, καὶ τιμᾶτε ἐξ ἴσου τοῖς ἥρωσι, καὶ τοῖς θεοῖς, τούτους μὲν πάντας τὴν ἐκ τῶν νόμων δίκην ὑπεσχηκέναι, καὶ μήτε συγγνώμην, μήτε ἔλεον, μήτε παιδία κλάοντα ὁμώνυμα τῶν εὐεργετῶν, μήτ' ἄλλο μηδὲν αὐτοὺς ὠφεληκέναι: τὸν δὲ ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ, καὶ γλαυκοθέας τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης, ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν ἱέρεια, τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες τὸν τῶν τοιούτων, τὸν οὐδὲ καθ' ἓν χρήσιμον τῇ πόλει, οὐκ αὐτὸν, οὐ πατέρα, οὐκ ἄλλον οὐδένα τῶν τούτου, ἀφήσετε; ποῖος γὰρ ἵππος, ποία τριήρης, ποία στρατεία, ποία χορηγία, τίς χορὸς, τίς λειτουργία, τίς εἰσφορὰ, τίς εὔνοια, ποῖος κίνδυνος, τί τούτων ἁπάντων ἐν παντὶ χρόνῳ γέγονε παρὰ τούτων τῇ πόλει; καίτοι, κἂν εἰ ταῦτα πάντα ὑπῆρχεν, ἐκεῖνο δὲ μὴ προσῆν, τὸ, δικαίως, καὶ προῖκα πεπρεσβευκέναι, ἀπολωλέναι δήπου προσῆκεν αὐτῷ. εἰ δὲ μήτε ταῦτα, μήτε ἐκεῖνα, οὐ τιμωρήσεσθε; οὐκ ἀνα-

μνησθήσεσθε, ὧν οὗτος κατηγορῶν ἔλεγε τιμάρχου; ὡς οὐδέν ἐστιν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει: οὐδὲ πολιτείας, ἐν ᾗ συγγνώμη καὶ παραγγελία τῶν νόμων μεῖζον ἰσχύουσιν: οὐδὲ ἐλεεῖν ὑμᾶς οὔτε τὴν μητέρα δεῖν τὴν τιμάρχου γραῦν γυναῖκα, οὔτε τὰ παιδία, οὔτε ἄλλον οὐδένα: ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι εἰ προήσεσθε τὰ τῶν νόμων, καὶ τὰ τῆς πολιτείας, οὐχ εὑρήσετε τοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐλεήσοντας, ἀλλ' ὁ μὲν ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἠτίμωται, ὅτι τοῦτον εἶδεν ἀδικοῦντα. τοῦτον δ' ἀθῷον ἀφήσετε εἶναι; διὰ τί; εἰ γὰρ παρὰ τῶν εἰς ἑαυτὸν ἐξαμαρτανόντων τηλικαύτην ἠξίωσε δίκην αἰσχίνης λαβεῖν: παρὰ τῶν εἰς τὰ τῆς πόλεως τηλικαῦτα ἡμαρτηκότων, ὧν εἷς οὗτος ὢν ἐξελέγχεται, τηλίκην ὑμᾶς προσήκει λαβεῖν τοὺς ὀμωμοκότας καὶ δικάζοντας; νὴ δί'. οἱ νέοι γὰρ * ὑμῖν δι' ἐκεῖνον ἔσονται τὸν ἀγῶνα βελτίους. οὐκοῦν καὶ διὰ τόνδε οἱ πολιτευόμενοι, δι' ὧν τὰ μέγιστα κινδυνεύεται τῇ πόλει. προσήκει δὲ καὶ τούτων φροντίζειν. Ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὅτι καὶ τούτων ἀπώλεσε τὸν τίμαρχον, οὐ μὰ Δία οὐχὶ τῶν ὑμετέρων παίδων, ὅπως ἔσονται σώφρονες προορῶν: εἰσὶ γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ νῦν σώφρονες: μὴ γὰρ οὕτω γένοιτο κακῶς τῇ πόλει, ὥστε ἀφοβήτου καὶ αἰσχίνου σωφρονιστῶν δεηθῆναι τοὺς νεωτέρους: ἀλλ' ὅτι βουλεύων ἔγραψεν, ἄν τις ὡς φίλιππον ὅπλα ἄγων ἁλῷ, ἢ σκεύη τριηρικὰ θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. σημεῖον δέ: πόσον γὰρ ἐδημηγόρει χρόνον τίμαρχος; πολύν. οὐκοῦν τοῦτον ἦν αἰσχίνης ἅπαντα ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐδὲ πώποτε ἠγανάκτησεν, οὐδὲ δεινὸν ἡγήσατο εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ὁ τοιοῦτος λέγει, ἕως εἰς μακεδονίαν ἐλθὼν, ἑαυτὸν ἐμίσθωσε. Λέγε δή μοι τὸ ψήφισμα λαβὼν αὐτὸ τὸ τοῦ τιμάρχου.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ὁ μὲν τοίνυν ὑπὲρ ὑμῶν γράψας, μὴ ἄγειν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς φίλιππον ὅπλα, εἰ δὲ μή, θανάτῳ ζημιοῦσθαι, ἀπόλωλε, καὶ ὕβρισται: ὁ δὲ καὶ τὰ τῶν ὑμετέρων συμμάχων ὅπλα ἐκείνῳ παραδοὺς οὑτοσὶ, κατηγορεῖ: καὶ περὶ πορνείας ἔλεγεν, ὦ γῆ καὶ θεοί, δυοῖν μὲν κηδεσταῖν παρεστηκότοιν, οὓς ἰδόντες ἂν ὑμεῖς ἀνεκράγοιτε, νικίου τε τοῦ βδελυροῦ, ὃς ἑαυτὸν ἐμίσθωσεν εἰς αἴγυπτον χαβρίᾳ, καὶ τοῦ καταράτου κηρυβίωνος, ὃς ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζει. καὶ τί ταῦτα: ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν ὁρῶν ἀφόβητον. ἀλλὰ δῆτα ἄνω ποταμῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πάντες ὅσοι οἱ περὶ πορνείας ἐρρύησαν λόγοι. καὶ μὴν εἰς ὅσην ἀτιμίαν τὴν πόλιν ὑμῶν ἡ τούτου πονηρία, καὶ ψευδολογία καθέστηκεν ἔχει, πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ἐρῶ. πρότερον μὲν γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί παρ' ὑμῖν ἐψήφισται, τοῦτο ἐπετήρουν οἱ ἄλλοι πάντες ἕλληνες. νῦν δὲ δὴ περιερχόμεθα ὑμεῖς, τί δέδοκται τοῖς ἄλλοις σκοποῦντες καὶ ὠτακουστοῦντες: τί τὰ τῶν ἀρκάδων; τί τὰ τῶν ἀμφικτυόνων; ποῖ πάρεισι φίλιππος; ζῇ, ἢ τέθνηκεν; οὐ τοιαῦτα ποιοῦμεν; ἐγὼ δὲ οὐ δέδοικα, εἰ φίλιππος ζῇ: ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μισεῖν, καὶ τιμωρεῖσθαι. οὐδὲ φοβεῖ με φίλιππος, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν ὑγιαίνῃ: ἀλλ' εἰ παρ' ὑμῖν ἄδεια γενήσεται τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνεῖν βουλομένοις, καὶ συνεροῦσί τινες τούτοις τῶν ὑφ' ὑμῶν πεπιστευμένων, καὶ πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀρνούμενοι μὴ πράττειν ὑπὲρ φιλίππου, νῦν ἀναβήσονται. ταῦτα φοβεῖ με. τί γὰρ δή ποτε εὔβουλε ἡγησίλεῳ μὲν κρινομένῳ, ὃς ἀνεψιός ἐστί σοι καὶ θρασυβούλῳ πρώην τῷ νικηράτου θείῳ, τῆς μὲν πρώτης ψήφου οὐδ' ὑπακοῦσαι καλούμενος ἠθέλησας; εἰς δὲ τὸ τίμημα ἀναβὰς ὑπὲρ μὲν ἐκείνων οὐδ'

ὅτι οὖν ἔλεγες, ἐδέου δὲ τῶν δικαστῶν συγγνώμην ἔχειν σοι; εἶτα ὑπὲρ μὲν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων ἀνθρώπων οὐκ ἀναβαίνεις· ὑπὲρ αἰσχίνου δὲ ἀναβήσῃ, ὃς ἡνίκα ἐκεῖνον ἀριστοφῶν φιλόνεικον, καὶ δι' ἐκείνου τῶν σοὶ πεπραγμένων κατηγόρει, συγκατηγόρει μετ' ἐκείνου σου· καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν σῶν εἷς ἐξητάζετο. ἐπειδὴ γὰρ σὺ μὲν τουτουσὶ διαδεξάμενος, καὶ φήσας καταβαίνειν εἰς πειραιᾶ δεῖν ἤδη, καὶ χρήματα εἰσφέρειν, καὶ τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν, ἢ χειροτονεῖν ἃ συνεῖπε μὲν οὗτος, ἔγραψε δὲ ὁ βδελυρὸς φιλοκράτης, ἐξ ὧν ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν συνέβη γενέσθαι τὴν εἰρήνην· οὗτοι δ' ἐπειδὴ τοῖς μετὰ ταῦτα ἀδικήμασι πάντα ἀπολωλέκασι, τηνικαῦτα διήλλαξαι, καὶ σὺ μὲν τῷ δήμῳ * κατηγορῶν φιλίππου καὶ κατὰ τῶν παίδων ὄμνυες, ἦ μὴν ἀπολωλέναι φίλιππον, ἂν βούλησθε· νῦν δὲ βοηθήσεις τούτῳ; πῶς οὖν ἀπολεῖται, ὅταν τοὺς παρ' ἐκείνου δωροδοκοῦντας σὺ σώζῃς; τί γὰρ δή ποτε μυροκλέα μὲν ἔκρινας, εἰ παρὰ τῶν μέταλλα ἐωνημένων εἴκοσιν ἐξέλεξε δραχμὰς παρ' ἑκάστου, καὶ κηφισοφῶντα γραφὴν ἱερῶν χρημάτων ἐδίωκες, εἰ τρισὶν ὕστερον ἡμέραις ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἔθηκεν ἑπτὰ μνᾶς· τοὺς δὲ ἔχοντας ὁμολογοῦντας ἐξελεγχομένους ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπὶ τῷ τῶν συμμάχων ὀλέθρῳ ταῦτα πεποιηκότας, τούτους οὐ κρίνεις, ἀλλὰ καὶ σώζειν κελεύεις; καὶ μὴν, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶ φοβερὰ, καὶ προνοίας καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενα· ἐφ' οἷς δὲ ἐκείνους σὺ ἔκρινας, γέλως· ἐκεῖθεν ὄψεσθε. ἦσαν ἐν ἤλιδι κλέπτοντες τὰ κοινὰ τινές; καὶ μάλα εἰκός γε. ἔστιν οὖν ὅστις μετέσχεν αὐτόθι νῦν τοῦ τὸν καταλῦσαι τὸν δῆμον; οὐδὲ εἷς. τί δέ; ἦσαν ὅτε ἦν ὄλυνθος, τοιοῦτοί τινες ἄλλοι; ἐγὼ μὲν οἶμαι. ἆρ' οὖν διὰ τούτους ἀπώλετο ὄλυνθος; οὔ. τί οὖν; μεγάροις οὐκ οἴεσθε εἶναί τινα κλέπτην, καὶ παρεκλέγοντα τὰ κοινά; ἀνάγκη καὶ πέφηνε. τίς οὖν αἴτιος

αἴτιοι τῶν νῦν συμβεβηκότων πραγμάτων; οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ ποῖοι, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ τὰ τηλικαῦτα, καὶ τοιαῦτα ἀδικοῦντες; οἱ νομίζοντες αὑτοὺς ἀξιόχρεως εἶναι τοῦ φιλίππου ξένοι, καὶ φίλοι προσαγορεύεσθαι: οἱ στρατηγιῶντες, καὶ προστασίας ἀξιούμενοι: οἱ μείζους τῶν πολλῶν οἰόμενοι δεῖν εἶναι. οὐ περίλαος ἐκρίνετο ἔναγχος ἐν τοῖς μεγάροις ἐν τοῖς τριακοσίοις, ὅτι πρὸς φίλιππον ἀφίκετο, καὶ παρελθὼν πτοιόδωρος αὐτὸν ἐξῃτήσατο καὶ πλούτῳ, καὶ γένει, καὶ δόξῃ πρῶτος μεγαρέων, καὶ πάλιν ὡς φίλιππον ἐξέπεμψε; καὶ μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἧκεν ἄγων τοὺς ξένους, ὁ δ' ἔνδον ἐτύρβευε ταῦτα; οὐ γάρ ἐστιν οὐκ ἔσθ' ὅ,τι τῶν πάντων μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ἢ τὸ, μείζω τινὰ τῶν πολλῶν ἐᾶν γίγνεσθαι. μή μοι σῳζέσθω, μηδ' ἀπολλύσθω μηδεὶς, ὃν ἐὰν ὁ δεῖνα βούληται, ἀλλ' ὃν ἂν τὰ πεπραγμένα σώζῃ. καὶ τοὐναντίον τούτῳ τῆς προσηκούσης ψήφου παρ' ὑμῶν ὑπαρχέτω τυγχάνειν. τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. ἔτι τοίνυν πολλοὶ παρ' ὑμῖν ἐπὶ καιρῶν γεγόνασιν ἰσχυροί, καλλίστρατος ἐκεῖνος, αὖθις ἀριστοφῶν, διόφαντος, τούτων ἕτεροι πρότερον. ἀλλὰ ποῦ τούτων ἕκαστος ἐπρώτευεν; ἐν τῷ δήμῳ. ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις οὐδεὶς πω μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας ὑμῶν, οὐδὲ τῶν νόμων, οὐδὲ τῶν ὅρκων κρείττων γέγονε. μὴ τοίνυν μηδὲ νῦν τοῦτον ἐάσητε. ὅτι γὰρ ταῦτα φυλάττοισθε ἂν εἰκότως μᾶλλον ὑμεῖς, ἢ τούτοις πιστεύοιτε: τῶν θεῶν ὑμῖν μαντείαν ἀναγνώσομαι, οἵπερ ἀεὶ σώζουσι τὴν πόλιν πολλῷ * τῶν προεστηκότων μᾶλλον. λέγε τὰς μαντείας.

Μαντεῖαι.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν θεῶν οἷα ὑμῖν προλέγουσιν; εἰ μὲν τοίνυν πολεμούντων ὑμῶν ταῦτ' ἀνῄρηκασι, τοὺς στρατηγοὺς λέγουσι φυλάττεσθαι: πολέμου γάρ εἰσιν ἡγεμόνες οἱ στρατηγοί. εἰ δὲ πεποιημένων εἰρήνην,

τοὺς ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐφεστηκότας. οὗτοι γὰρ ἡγοῦνται· τούτοις πείθεσθε ὑμεῖς· ἀπὸ τούτων δέος ἐστὶ μὴ παρακρουσθῆτε. καὶ τὴν πόλιν δεῖν συνέχειν φησὶν ἡ μαντεία, ὅπως ἂν μίαν γνώμην ἔχωσιν ἅπαντες, καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἡδονὴν ποιῶσι. πότερον οὖν οἴεσθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοσαῦτα κακὰ εἰργασμένον, σωθέντα, ἢ δίκην δόντα ἡδονὴν Φιλίππῳ ποιῆσαι· ἐγὼ μὲν οἶμαι σωθέντα. φησὶ δέ γε ἡ μαντεία, δεῖν, ὅπως ἂν μὴ χαίρωσιν οἱ ἐχθροί, ποιεῖν. ἅπασι τοίνυν μιᾷ γνώμῃ παρακελεύεται κολάζειν τοὺς ὑπηρετηκότας τι τοῖς ἐχθροῖς· ὁ Ζεύς, ἡ Διώνη, πάντες οἱ θεοί. ἔξωθεν οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἔνδοθεν δὲ οἱ συμπράττοντες. οὐκοῦν τῶν ἐπιβουλευόντων μὲν ἔργον, τὸ διδόναι· τῶν συμπραττόντων δὲ, λαμβάνειν, καὶ τοὺς εἰληφότας ἐκσώζειν. Ἔτι τοίνυν κἂν ἀπ' ἀνθρωπίνου λογισμοῦ τοῦτο ἴδοι τις, ὅτι πάντων ἐχθρότατον καὶ φοβερώτατον, τὸ τὸν προεστηκότα ἐᾶν οἰκεῖον γίγνεσθαι τοῖς μὴ τὰ αὐτὰ ἐπιθυμοῦσι τῷ δήμῳ. τίσι γὰρ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς γέγονε Φίλιππος ἁπάντων, καὶ τίσι τὰ μέγιστα κατείργασται τῶν πεπραγμένων, σκέψασθε· τῷ παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ὠνεῖσθαι· τῷ τοὺς προεστηκότας ἐν ταῖς πόλεσι διαφθείρειν, καὶ ἐπαίρειν τούτους. ταῦτα τοίνυν ἐφ' ὑμῖν ἐστιν ἀμφότερα, ἐὰν βούλησθε ἀχρεῖα ποιῆσαι τήμερον· ἐὰν τῶν μὲν, μὴ ἐθέλητε ἀκούειν τοῖς τοιούτοις συνηγορούντων· ἀλλ' ἐπιδείξητε ἀκύρους ὄντας ὑμῶν· νῦν γάρ φασιν εἶναι κύριοι· τὸν δὲ πεπρακότα ἑαυτὸν κολάσητε, καὶ τοῦτον ἅπαντες ἴδωσι. παντὶ μὲν γὰρ εἰκότως ἂν ὀργισθείητε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα πεποιηκότι, καὶ προδεδωκότι συμμάχους, καὶ φίλους, καὶ καιρούς, μεθ' ὧν καλῶς, ἢ κακῶς ἑκάστοις ἔχει τὰ πάντα· οὐ μὴν οὐδενὶ μᾶλλον * οὐδὲ δικαιότερον ἢ τούτῳ. ὃς γὰρ ἑαυτὸν τάξας τῶν ἀπισούντων εἶναι Φιλίππῳ, καὶ

μόνος καὶ πρῶτος ἰδὼν, ὅτι κοινὸς ἐχθρὸς ἐκεῖνός ἐστιν ἁπάντων τῶν ἑλλήνων, ἢν ὕστερον ἔλυσε καὶ προὔδωκε καὶ γέγονεν ἐξαίφνης ὑπὲρ φιλίππου, πῶς οὐ πολλάκις ἔσθ' οὗτος ἄξιος ἀπολωλέναι; ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, αὐτὸς οὐχ οἷός τε ἀντειπεῖν ἔσται. τίς γάρ ἐστιν ὁ τὸν ἴσχανδρον προσάγων ὑμῖν τὸ κατ' ἀρχὰς, ὃν παρὰ τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ φίλων τῇ πόλει δεῦρο ἥκειν ἔφη; τίς ὁ συσκευάζεσθαι τὴν ἑλλάδα καὶ πελοπόννησον φίλιππον βοῶν, ὑμᾶς δὲ καθεύδειν; τίς ὁ τοὺς καλοὺς καὶ μακροὺς καὶ πολλοὺς λόγους ἐκείνους δημηγορῶν, καὶ τὸ μιλτιάδου καὶ θεμιστοκλέους ψήφισμα ἀναγινώσκων, καὶ τὸν ἐν τῷ τῆς ἀγλαύρου τῶν ἐφήβων ὅρκον; οὐχ οὗτος; τίς ὁ πείσας ὑμᾶς μόνον οὐκ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν πρεσβείας πέμπειν, ὡς ἐπιβουλευομένης μὲν ὑπὸ φιλίππου τῆς ἑλλάδος, ὑμῖν δὲ προσῆκον προορᾶν ταῦτα, καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ τῶν ἑλλήνων; οὐχ ὁ μὲν γράφων τὸ ψήφισμα εὔβουλος ἦν, ὁ δὲ πρεσβεύων εἰς πελοπόννησον αἰσχίνης οὑτοσί; ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε ἅττα μέν ποτε διελέχθη καὶ ἐδημηγόρησεν, αὐτὸς ἂν εἰδείη: ἃ δ' ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι μέμνησθε πάντες. βάρβαρόν τε γὰρ πολλάκις καὶ ἀλάστορα τὸν φίλιππον ἀποκαλῶν, ἐδημηγόρει: καὶ τοὺς ἀρκάδας ὑμῖν ἀπήγγελλεν, ὡς ἔχαιρον, εἰ προσέχει τοῖς πράγμασιν ἤδη, καὶ ἐγείρεται ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις. ὃ δὲ πάντων μάλιστα ἀγανακτῆσαι ἔφη: συντυχεῖν γὰρ ἀπιὼν ἀτρεστίδα παρὰ φιλίππου πορευομένῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ γύναια καὶ παιδάρια ὡς τριάκοντα βαδίζειν: αὐτὸς δὲ θαυμάσας ἐρέσθαι τινὰ τῶν ὁδοιπόρων, τίς ὁ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς ὁ ὄχλος ὁ μετ' αὐτοῦ; ἐπειδὴ δὲ ἀκοῦσαι ὅτι ἀτρεστίδας παρὰ φιλίππου τῶν ὀλυνθίων αἰχμάλωτα * δωρεὰν ταῦτα ἔχων ἀπέρχεται: δεινὸν αὐτῷ τι δόξαι, καὶ δακρῦσαι, καὶ ὀδύρασθαι τὴν ἑλλάδα, ὡς κακῶς διάκειται,

ἢ τοιαῦτα πάθη περιορᾶν γινόμενα. καὶ συνεβούλευεν ὑμῖν, πέμπειν τινὰς εἰς ἀρκαδίαν, οἵ τινὲς κατηγορήσουσι τῶν τὰ φιλίππου πραττόντων. ἀκούειν γὰρ ἔφη τῶν φίλων, ὡς ἐὰν ἐπιστροφὴν ἡ πόλις ποιήσηται καὶ πρέσβεις πέμψῃ, δίκην ἐκεῖνοι δώσουσι. ταῦτα μὲν τοίνυν τότε καὶ μάλα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καλά, καὶ τῆς πόλεως ἄξια ἐδημηγόρει. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκετο εἰς μακεδονίαν, καὶ τὸν ἐχθρὸν εἶδε τὸν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἑλλήνων τὸν φίλιππον, ἆρά γε ὅμοια, ἢ παραπλήσια τούτοις; πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλὰ μήτε τῶν προγόνων μεμνῆσθαι, μήτε τρόπαια λέγειν, μήτε βοηθεῖν μηδενί: τῶν τε κελευόντων μετὰ τῶν ἑλλήνων περὶ τῆς πρὸς φίλιππον εἰρήνης βουλεύεσθαι, θαυμάζειν εἰ περὶ τῶν ὑμετέρων ἰδίων ἄλλον τινὰ δεῖ πεισθῆναι: εἶναί τε τὸν φίλιππον αὐτὸν, ἡράκλεις, ἑλληνικώτατον ἀνθρώπων, δεινότατον λέγειν, φιλαθηναιότατον: οὕτω δὲ ἀτόπους τινὰς ἐν τῇ πόλει καὶ δυσχερεῖς ἀνθρώπους εἶναι, ὥστε οὐκ αἰσχύνεσθαι λοιδορουμένους αὐτῷ, καὶ βάρβαρον αὐτὸν ἀποκαλοῦντας. ἔστιν οὖν ὅπως ἂν ταῦτ' ἐκείνῳ προειρηκὼς ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεὶς ἐτόλμησεν εἰπεῖν; τί δέ ἐστιν; ὅς τις ἂν τὸν ἀρεσίδαν τότε μισήσας διὰ τοὺς τῶν ὀλυνθίων παῖδας καὶ τὰ γύναια, ταὐτὰ φιλοκράτει νῦν πράττειν ὑπέμεινεν: ὃς γυναῖκας ἐλευθέρας τῶν ὀλυνθίων ἦγε δεῦρο ἐφ' ὕβρει, καὶ οὕτως ἐπὶ τῷ βδελυρῶς βεβιωκέναι γιγνώσκεται, ὥστε μηδὲν ἐμὲ αἰσχρὸν εἰπεῖν νυνὶ περὶ αὐτοῦ δεῖν, μηδὲ δυσχερές: ἀλλὰ τοσοῦτον εἰπόντος μόνον, ὅτι φιλοκράτης γυναῖκας ἦγε, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι, καὶ τοὺς περιεστηκότας τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐλεεῖν εὖ οἶδ' ὅτι τοὺς ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους, οὓς οὐκ ἠλέησεν αἰσχίνης, οὐδὲ ἐδάκρυσεν ἐπὶ ταύταις τὴν ἑλλάδα, εἰ παρὰ τοῖς συμμάχοις ὑπὸ τῶν πρέσβεων ὑβρίζονται. ἀλλὰ ὑπὲρ αὑτοῦ κλαήσει, τοῦ τὰ τοιαῦτα

πεπρεσβευκότος, καὶ τὰ παιδία ἴσως παράξει καὶ ἀναβι
βάσεται. ὑμεῖς δὲ ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς
μὲν τὰ τούτου παιδία, ὅτι πολλῶν συμμάχων ὑμετέρων
καὶ φίλων παῖδες ἀλῶνται, καὶ πτωχοὶ περιέρχονται δει-
νὰ πεπονθότες διὰ τοῦτον: οὓς ἐλεεῖν πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν
ἄξιον, ἢ τοὺς τοσαῦτα ἠδικηκότος, καὶ προδότου πατρός: καὶ
ὅτι τοὺς ὑμετέρους παῖδας οὗτοι καὶ τὸ ἐν ἐκγόνοις προσγρά-
ψαντες τὴν εἰρήνην, καὶ τῶν ἐλπίδων ἀπεστερήκασι. πρὸς
δὲ τὰ αὐτοῦ τούτου δάκρυα, ὅτι νῦν ἔχετε ἄνθρωπον, ὃς
εἰς ἀρκαδίαν ἐκέλευεν ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ φιλίππου πράτ-
τοντας πέμπειν τοὺς κατηγορήσοντας. νῦν τοίνυν ὑμᾶς οὐκ
εἰς πελοπόννησον δεῖ πρεσβείαν πέμπειν, οὐδ' ὁδὸν μα-
κρὰν βαδίσαι, οὐδὲ ἐφόδια ἀναλίσκειν, ἀλλὰ ἄχρι τοῦ βή-
ματος ἐνταυθοῖ προσελθόντα ἕκαστον ὑμῶν τὴν ὁσίαν καὶ
δικαίαν ταύτην ψῆφον ὑπὲρ τῆς πατρίδος θέσθαι κατ'
ἀνδρός, ὅς, ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐκεῖνα ἃ διεξῆλθον ἐν ἀρχῇ δε-
δημηγορηκὼς τὸν μαραθῶνα, τὴν σαλαμῖνα, τὰς μάχας,
τὰ τρόπαια, ἐξαίφνης ὡς ἐπέβη μακεδονίας, πάντα τἀναν-
τία τούτοις ἔλεγε: μὴ προγόνων μεμνῆσθαι, μὴ τρόπαια
λέγειν, μὴ βοηθεῖν μηδενί, μὴ κοινῇ μετὰ τῶν ἑλλήνων βου-
λεύεσθαι, μονονοὺ καθελεῖν τὰ τείχη. καί τοι τούτων αἰ-
σχίους λόγοι οὐδένες πώποτε ἐν τῷ παντὶ γεγόνασι χρό-
νῳ παρ' ὑμῖν. τίς γάρ ἐστιν ἑλλήνων ἢ βαρβάρων οὕτω σκαιὸς
ἢ ἀνήκοος, ἢ σφόδρα μισῶν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅς-
τις, εἴ τις ἔροιτο: εἰπέ μοι, τῆς νῦν οὔσης ἑλλάδος ταυτησὶ
καὶ οἰκουμένης, ἔσθ' ὅτι ταύτην ἂν τὴν προσηγορίαν εἶχεν,
ἢ ᾠκεῖτο ὑπὸ τῶν νῦν ἐχόντων ἑλλήνων, εἰ μὴ τὰς ἀρετὰς
ὑπὲρ αὐτῶν ἐκείνας οἱ ἐν μαραθῶνι καὶ σαλαμῖνι παρέ-
σχοντο ἡμέτεροι πρόγονοι; οὐδ' ἂν εἷς εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν:
ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἂν ἑαλωκέναι.
εἶθ' οὓς μηδὲ τῶν ἐχθρῶν μηδεὶς ἂν τούτων τῶν ἐγκωμίων

καὶ τῶν ἐπαίνων ἀποστερήσειε. τούτων Αἰσχίνης ὑμᾶς οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθαι, τῶν δ' ἐκείνων, ἵνα αὐτὸς ἀργύριον λάβῃ. καὶ μὴν τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν οὐ μέτεστι τοῖς τεθνεῶσιν· οἱ δ' ἐπὶ τοῖς καλῶς πραχθεῖσιν ἔπαινοι τῶν οὕτω τετελευτηκότων ἴδιον κτῆμά εἰσιν· οὐδὲ γὰρ ὁ φθόνος αὐτοῖς ἔτι τηνικαῦτα ἐναντιοῦται. ὧν ἀποστερῶν ἐκείνους οὗτος, αὐτὸς ἂν τῆς ἀτιμίας δικαίως νῦν στερηθείη. καὶ ταύτην ὑπὲρ τῶν προγόνων ὑμεῖς δίκην λάβοιτε παρ' αὐτοῦ. τοιούτοις μέντοι λόγοις, ὦ κακὴ κεφαλή, σὺ τὰ τῶν προγόνων ἔργα συλήσας, καὶ διασύρας τῷ λόγῳ, πάντα τὰ πράγματα ἀπώλεσας. εἶτα γεωργεῖς ἐκ τούτων, καὶ σεμνὸς γέγονας. καὶ γὰρ αὖ τοῦτο, πρὸ μὲν τοῦ πάντα τὰ κακὰ εἰργάσθαι τὴν πόλιν, ὡμολόγει γεγραμματευκέναι, καὶ χάριν ὑμῖν ἔχειν τοῦ χειροτονηθῆναι, καὶ μέτριον παρεῖχεν ἑαυτόν· ἐπειδὴ δὲ μυρία εἴργασται κακά, τὰς ὀφρῦς ἀνέσπακε· κἄν ὁ γεγραμματευκὼς Αἰσχίνης, εἴποι τις, ἐχθρὸς εὐθέως, καὶ κακῶς φησὶν ἀκηκοέναι· καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται θοἰμάτιον καθεὶς ἄχρι τῶν σφυρῶν, ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ, τὰς γνάθους φυσῶν, τῶν Φιλίππου ξένων καὶ φίλων εἷς οὗτος ὑμῖν ἤδη, τῶν ἀπαλλαγῆναι τοῦ δήμου βουλομένων, καὶ κλύδωνα καὶ μανίαν τὰ καθεστηκότα πράγματα ἡγουμένων· ὁ πρώως ἔτι προσκυνῶν τὴν θόλον. Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν ἐπὶ κεφαλαίων ἐπελθεῖν, ὃν τρόπον ὑμᾶς κατεπολιτεύσατο Φίλιππος προσλαβὼν τουτουσὶ τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. πάνυ δὲ ἄξιον ἐξετάσαι καὶ θεάσασθαι τὴν ἀπάτην ὅλην. τὸ μὲν γὰρ ἀπ' ἀρχῆς τῆς εἰρήνης ἐπιθυμεῖν διαφορουμένης αὐτοῦ τῆς χώρας ὑπὸ τῶν λῃστῶν καὶ κεκλεισμένων τῶν ἐμπορίων, ὥστε ἀνόνητον ἐκεῖνον ἁπάντων εἶναι τῶν ἀγαθῶν, τοὺς τὰ φιλάνθρωπα λέγοντας ἐκείνους ἀπέστειλε πρὸς αὐτοῦ, τὸν Νεοπτόλεμον, τὸν Ἀριστόδημον, τὸν Κτησιφῶντα. ἐπειδὴ δὲ ἤλθομεν ὡς

αὐτὸν ἡμεῖς οἱ πρέσβεις, ἐμισθώσατο μὲν τοῦτον εὐθέως,
ὅπως συνερεῖ καὶ συναγωνιεῖται τῷ μιαρῷ Φιλοκράτει, καὶ
τοὺς τὰ δίκαια βουλομένους ἡμῶν πράττειν περιέσται. συνέ=
γραψε δὲ ἐπιστολὴν ὡς ὑμᾶς, *ᾗ μάλιστα ἂν ᾤετο τῆς εἰ-
ρήνης τυχεῖν. ἦν δὲ οὐδὲν μᾶλλον μέγα αὐτῷ καθ᾽ ὑμῶν
οὐδέπω πρᾶξαι, εἰ μὴ Φωκέας ἀπολεῖ. τοῦτο δὲ οὐκ ἦν
εὔπορον. συνῆκτο γὰρ αὐτῷ τὰ πράγματα ὥσπερ ἐκ τύ=
χης εἰς καιρὸν τοιοῦτον. ὥστε ἢ μηδὲν ὧν ἐβούλετο, εἶναι
διαπράξασθαι, ἢ ἀνάγκην εἶναι ψεύσασθαι, ἐπιορκῆσαι,
καὶ μάρτυρας τῆς αὐτῷ κακίας πάντας Ἕλληνας καὶ
βαρβάρους ποιήσασθαι. εἰ μὲν γὰρ προσδέξαιτο Φωκέας
συμμάχους, καὶ μεθ᾽ ὑμῶν τοὺς ὅρκους αὐτοῖς ἀποδοίη, τοὺς
πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους ὅρκους παραβαίνειν εὐθὺς
ἀναγκαῖον ἦν: ὧν τοῖς μὲν τὴν Βοιωτίαν συνεξαιρήσειν ὀ-
μωμόκει: τοῖς δὲ τὴν Πυλαίαν συγκαταστήσειν. εἰ δὲ μὴ
προσδέχοιτο, ὥσπερ οὐ προσίετο, οὐκ ἐάσειν ὑμᾶς παρελθεῖν
αὐτὸν ἡγεῖτο, ἀλλὰ βοηθήσειν εἰς Πύλας. ὅπερ εἰ μὴ παρε-
κρούσθητε, ἐποιήσατε ἄν. εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, οὐκ ἐνεῖναι πα-
ρελθεῖν ἐλογίζετο. καὶ *τοῦτο οὐ παρ᾽ ἄλλων αὐτὸν ἔδει πυθέ-
σθαι, ἀλλ᾽ αὐτὸς ὑπῆρχε μάρτυς ἑαυτῷ τοῦ πράγματος.
ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον ἐκράτησε Φωκέας ὁ Φίλιππος, καὶ διέ-
φθειρε τοὺς ξένους αὐτῶν, καὶ τὸν ἡγούμενον, καὶ στρατηγοῦν-
τα Ὀνόμαρχον, τότε τῶν ὄντων ἀνθρώπων ἁπάντων οὐδε-
νὸς οὔτε Ἕλληνος, οὔτε βαρβάρου βοηθήσαντος Φωκεῦσι
πλὴν ὑμῶν, οὐχ ὅπως παρῆλθεν, ἢ διεπράξατο ὧν ἠβου=
λήθη τι παρελθών, ἀλλ᾽ οὐδὲ προσελθεῖν ἐγγὺς ἠδυνήθη.
ᾔδει δὲ σαφῶς, οἶμαι, τοῦτο, ὅτι νῦν ἡνίκα ἐστασίαζε μὲν
αὐτῷ τὰ Θετταλῶν, καὶ Φεραῖοι πρῶτον οὐ συνηκολού=
θουν, ἐκρατοῦντο δὲ Θηβαῖοι, καὶ μάχῃ ἥττηντο, καὶ τρό=
παιον ἀπ᾽ αὐτῶν εἱστήκει, οὐκ ἐνέστι παρελθεῖν, εἰ βοηθήσεθ᾽
ὑμεῖς: οὐδὲ ἂν ἐπιχειρῇ τοῖς ὅπλοις διαγωνίσεται, εἰ μή τις

τέχνη προσγενήσεται. πῶς οὖν μήτε ψευδόμενος φανερῶς, μήτε ἐπιορκεῖν δόξας, πάνθ' ὅσα βούλομαι, διαπράξομαι; πῶς, οὕτως: ἂν ἀθηναίων τινὰς εὕρω τοὺς ἀθηναίους ἐξαπατήσοντας: ταύτης γὰρ οὐκέτ' ἐγὼ τῆς αἰσχύνης κληρονομῶ. αὐτόθεν οἱ μὲν παρ' ἐκείνου πρέσβεις προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι φωκέας οὐ προσδέχεται φίλιππος συμμάχους. οὗτοι δὲ ἐκδεχόμενοι, τοιαῦτα ἐδημηγόρουν, ὡς φανερῶς μὲν, οὐχὶ καλῶς ἔχει τῷ φιλίππῳ προσδέξασθαι τοὺς φωκέας συμμάχους διὰ τοὺς θηβαίους καὶ τοὺς θετταλοὺς. ἐὰν δὲ γένηται τῶν πραγμάτων κύριος καὶ τῆς εἰρήνης τύχη, ἅπερ ἂν συνθέσθαι νῦν ἀξιώσαιμεν αὐτὸν, ταῦτα ποιήσει τότε. τὴν μὲν τοίνυν εἰρήνην ταύταις ταῖς ἐλπίσι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς ἐπαγωγαῖς εὕροντο παρ' ὑμῶν ἄνευ φωκέων. τὴν δὲ βοήθειαν ἔδει μετὰ ταῦτα κωλῦσαι τὴν εἰς τὰς πύλας, ἐφ' ἣν αἱ πεντήκοντα τριήρεις ὅμως ἐφώρμουν: ἵν' εἰ πορεύοιτο φίλιππος, κωλύοιτε ὑμεῖς. πῶς οὖν, τίς τέχνη πάλιν αὖ γενήσεται περὶ ταύτης; τοὺς χρόνους ὑμῶν ἀφελέσθαι, καὶ ἐπιστῆσαι τὰ πράγματα ἀγαγόντας ἄφνω, ἵνα μηδ' ἂν βούλησθε, δυνήσεσθε ἐξελθεῖν. οὐκοῦν ταῦθ' οὗτοι πράξαντες φαίνονται. ἐγὼ δ' ὥσπερ ἀκηκόατε ἤδη πολλάκις, οὐχὶ δυνηθεὶς προαπελθεῖν, ἀλλὰ καὶ μισθωσάμενος πλοῖον κατεκωλύθην ἐκπλεῦσαι. ἀλλὰ καὶ πιστεῦσαι φωκέας ἔδει φιλίππῳ, καὶ ἑκόντας ἑαυτοὺς ἐκδοῦναι, ἵνα μηδεὶς χρόνος ἐγγένηται τοῖς πράγμασι, μηδ' ἐναντίον ἔλθῃ ψήφισμα παρ' ὑμῶν μηδέν. οὐκοῦν ὡς μὲν οἱ φωκεῖς σωθήσονται, παρὰ τῶν ἀθηναίων πρέσβεων ἀπαγγελθήσεται. ὥστε καὶ εἴ τις ἐμοὶ διαπιστεῖ, τούτοις πιστεύσας ἑαυτὸν ἐγχειριεῖ. τοὺς δὲ ἀθηναίους αὐτοὺς μεταπεμψόμεθα ἡμεῖς, ἵνα πάντα ὅσα ἂν βούλωνται, νομίζοντες ὑπάρχειν σφίσι, μηδὲν ἐναντίον ψηφίσωνται. οὗτοι δὲ τοιαῦτα ἀπαγγελοῦσι παρ' ὑμῶν καὶ ὑποσχήσονται: ἐξ ὧν μηδ' ἂν

ὁτιοῦν,

ὅτου οὖν, ἢ, κινηθήσονται. ἔσχον τὸν τρόπον καὶ τοιαύτας τύχας ἀπὸ τούτων τῶν κάκιστα ἀπολουμένων ἀνθρώπων πάντα τὰ πράγματα ἀπώλετο. καὶ γάρ τοι παραχρῆμα ἀντὶ μὲν τοῦ θεσπιὰς καὶ πλαταιὰς οἰκιζομένας ἰδεῖν, ὀρχομενὸν καὶ κορώνειαν ἠκούσατε ἠνδραποδισμένας: ἀντὶ δὲ τοῦ, τὰς θήβας ταπεινὰς γενέσθαι, καὶ περιαιρεθῆναι τὴν ὕβριν καὶ τὸ φρόνημα αὐτῶν, τὰ τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων φωκέων τείχη κατεσκάπτετο: θηβαῖοι δὲ ἦσαν οἱ κατασκάπτοντες, οἱ διῳκισθέντες ὑπ' αἰσχίνου τῷ λόγῳ: ἀντὶ δὲ τοῦ, τὴν εὔβοιαν ἀντ' ἀμφιπόλεως ἡμῖν παραδοθῆναι, ὁρμητήρια ἐφ' ὑμᾶς ἐν εὐβοίᾳ φίλιππος προσκατασκευάζεται: καὶ γεραιστῷ καὶ μεγάροις ἐπιβουλεύων διατελεῖ: ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν ὠρωπὸν ὑμῖν ἀποδοθῆναι, περὶ δρυμοῦ καὶ τῆς πρὸς πανάκτῳ χώρας μεθ' ὅπλων ἐξερχόμεθα: ὅ, πῶς ἦσαν φωκεῖς σῷοι, οὐδέποτε ἐποιήσαμεν: ἀντὶ δὲ τοῦ, τὰ πάτρια ἐν τῷ ἱερῷ κατασταθῆναι, καὶ τὰ χρήματα εἰσπραχθῆναι τῷ θεῷ, οἱ μὲν ὄντες ἀμφικτύονες φεύγουσι καὶ ἐξελήλανται, καὶ ἀνάστατος αὐτῶν ἡ χώρα γέγονεν: οἱ δ' οὐδὲ πώποτε ἐν τῷ πρόσθεν γεγονότες μακεδόνες βάρβαροι, νῦν ἀμφικτύονες εἶναι βιάζονται: ἐὰν δέ τις περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων μνησθῇ, κατακρημνίζεται. ἡ πόλις δὲ, τὴν προμαντείαν ἀφῄρηται, καὶ γέγονε τὰ πράγματα πάντα, ὥσπερ αἴνιγμα τῇ πόλει. ὁ μὲν, οὐδὲν ἔψευσται, καὶ πάντα ὅσα ἐβουλήθη διαπέπρακται. ὑμεῖς δὲ ἅπερ εὔξαισθε ἂν ἐλπίσαντες, τἀναντία τούτων ἑωράκατε γιγνόμενα: καὶ δοκεῖτε μὲν εἰρήνην ἄγειν, πεπόνθατε δὲ δεινότερα, ἢ πολεμοῦντες. οὗτοι δὲ χρήματα ἔχουσιν ἐπὶ τούτοις, καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας δίκην οὐ δεδώκασιν. ὅτι δὲ ταῦθ' ἁπλῶς δεδωροδόκηνται, καὶ τιμὴν ἔχουσιν ἁπάντων τούτων οὗτοι, πολλαχόθεν ἐγὼ γ' οἶμαι δῆλον ὑμῖν εἶναι πάλαι: καὶ δέ-

δοικα, μὴ τοὐναντίον οὗ βούλομαι, ποιήσω· σφόδρα ἀ-
κριβῶς δεικνύναι πειρώμενος, δι' ὄχλου πάλαι τοῦτο αὐ-
τοὺς ὑμᾶς εἰδότας. ὅμως δ' οὖν ἔτι τὴν τόδε ἀκούσατε· ἔ-
στιν ὅντινα ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν πρέσβεων ὧν ἔ-
πεμψε Φίλιππος, χαλκοῦν στήσαιτ' ἂν ἐν ἀγορᾷ; τί δέ;
δοίητ' ἂν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν, ἢ ἄλλην τινὰ δωρεάν, αἷς
τιμᾶτε τοὺς εὐεργέτας; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. διὰ τί; ὅτι γὰρ
ὑμεῖς γε ἀχάριστοί ἐστε, οὔτε ἄδικοι ἄνθρωποι, οὔτε κακοί·
ἀλλ' ὅτι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου καὶ οὐδὲν οὖν ὑπὲρ ὑμῶν
ἔπραξαν, εἴποιτε ἂν καὶ ἀληθῆ καὶ δίκαια. εἶτα οἴεσθε ὑ-
μεῖς μὲν οὕτω γιγνώσκειν, τὸν δὲ Φίλιππον οὐχ οὕτως;
ἀλλὰ τούτοις διδόναι τοσαύτας καὶ τηλικαύτας δωρεὰς
διότι ὑπὲρ ὑμῶν δικαίως καὶ καλῶς ἐπρεσβεύσαν; οὐκ
ἔστι ταῦτα. τὸν γὰρ Ἡγήσιππον ὁρᾶτε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ
πρέσβεις ὅπως ἐδέξατο. τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ· ἀλλὰ ξενο-
κλείδην τουτονὶ τὸν ποιητὴν ἐξεκήρυξεν, ὅτι αὐτοὺς ὑπεδέ-
ξατο πολίτας ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσι
δικαίως ὅσα ἂν φρονῶσι, τοῦτον τὸν τρόπον προσφέρεται·
τοῖς δὲ πεπρακόσιν ἑαυτούς, ὡς τούτοις. ταῦτ' οὖν μαρτύ-
ρων, ταῦτ' οὖν ἐλέγχων τινῶν ἔτι δεῖται μειζόνων· ταῦτ'
ἀφαιρήσεταί τις ὑμῶν; εἶπε τοίνυν μοι τίς ἄρτι προσελ-
θὼν πρὸ τοῦ δικαστηρίου πρᾶγμα καινότατον πάντων·
Χάρητος κατηγορεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τού-
του τοῦ τρόπου, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων ἐξαπατήσειν ὑ-
μᾶς ἐλπίζειν. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντα τρόπον κρινόμενος Χά-
ρης εὑρήσεται πιστῶς καὶ εὐνοϊκῶς, ὅσον ἦν ἐπ' ἐκείνῳ,
πράττων ὑπὲρ ὑμῶν διὰ δὲ τοὺς ἐπὶ χρήμασι λυμαινομέ-
νους τοῖς πράγμασι πολλῶν ὑστερῶν, οὐ πάνυ διισχυρίζο-
μαι· ἀλλ' ὑπερβολὴν ποιήσομαι. ἔστω γὰρ πάντα τἀλη-
θῆ λέγειν περὶ αὐτοῦ τουτονί. καὶ οὕτω τοίνυν κομιδῇ γέ-
λως ἐστὶ κατηγορεῖν ἐκείνου τουτονί. ἐγὼ γὰρ αἰσχύνην οὐδὲ-

νὸς αἰτιάσομαι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων: τούτων γὰρ εἰσὶν οἱ στρατηγοὶ ὑπεύθυνοι: οὐδὲ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην: ἀλλ' ἄχρι τούτου πάντα ἀφίημι. τί οὖν λέγω καὶ πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν; τοῦ ποιουμένης τῆς πόλεως εἰρήνην φιλοκράτει συνειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς τὰ βέλτιστα γράφουσι: καὶ τοῦ δῶρα εἰληφέναι: τοῦ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς ὑστέρας πρεσβείας τοὺς χρόνους κατατρῖψαι, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε ὑμεῖς ποιῆσαι: τοῦ φενακίσαι τὴν πόλιν, καὶ παραστήσαντα ἐλπίδας, ὡς ὅσα βουλόμεθα ἡμεῖς, φίλιππος πράξει, πάντα ἀπολωλεκέναι: τοῦ μετὰ ταῦτα ἑτέρων προλεγόντων, φυλάττεσθαι τὸν τοσαῦτα ἠδικηκότα, τούτῳ συνηγορεῖν: ταῦτα κατηγορῶ: ταῦτα μέμνησθε. ἐπεὶ δικαίαν εἰρήνην καὶ ἴσην, καὶ μηδὲν πεπρακότας ἀνθρώπους, μὴ δὲ ψευσαμένους ὕστερον, κἂν ἐπῄνουν, καὶ στεφανοῦν ἐκέλευον. στρατηγὸς δ' εἴ τις ἠδίκηκεν ὑμᾶς, οὐχὶ κοινωνεῖ ταῖς νῦν εὐθύναις. ποῖος γὰρ στρατηγὸς ἅλον, τίς δὲ φωκέας ἀπολώλεκε; τίς δὲ δορίσκον; τίς δὲ κερσοβλέπτην; τίς δὲ ἱερὸν ὄρος; τίς δὲ πύλας; τίς δὲ πεποίηκεν ἄχρι τῆς ἀττικῆς ὁδὸν διὰ συμμάχων καὶ φίλων εἶναι φιλίππῳ; τίς δὲ κορώνειαν; τίς ὀρχομενόν; τίς εὔβοιαν ἀλλοτρίαν; τίς μέγαρα πρῴην ὀλίγου; τίς θηβαίους ἰσχυρούς; τούτων γὰρ οὐδὲν τοσούτων καὶ τηλικούτων ὄντων διὰ τοὺς στρατηγοὺς ἀπώλετο. * οὐδὲν τῇ εἰρήνῃ συγχωρηθὲν πεισθέντων ὑμῶν ἔχει φίλιππος: ἀλλὰ διὰ τούτους ἀπόλωλε, καὶ τὴν τούτων δωροδοκίαν. ἂν τοίνυν ταῦτα μὲν φεύγῃ, πλανᾷ δὲ, καὶ πάντα μᾶλλον λέγῃ ἐκεῖνος, αὐτὸν δέχεσθε: οὐ στρατηγῷ δικάζομεν. οὐ περὶ τούτων κρίνῃ. μὴ λέγε εἴ τις αἴτιός ἐστι καὶ ἄλλως τοῦ τῶν φωκέων ὀλέθρου: ἀλλ' ὡς οὐ σὺ συναίτιος εἶ, δεῖξον. τί οὖν, εἴ τι δημοσθένης ἠδίκει, νῦν λέγεις: ἀλλ' οὐχ, ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου, κατηγόρεις; δι' αὐτὸ

τοῦ εἰ τοῦτο ἀπολωλέναι δίκαιος. μὴ λέγε ὡς, καλὸν εἰρήνη, μηδὲ συμφέρον: οὐδεὶς γὰρ αἰτιᾶταί σε τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, ἀλλ' ὡς οὐκ αἰσχρὰ καὶ ἐπονείδιστα τὴν πολλὰ ὕστερον ἐξηπατήμεθα, καὶ πάντα ἀπώλετο: ταῦτα λέγε. τούτων γὰρ ἁπάντων ἡμῖν αἴτιος σὺ δέδειξαι. καὶ τί δὴ μέχρι νυνὶ τὸν τὰ τοιαῦτα πεπραχότα ἐπαινεῖς; ἂν οὕτω φυλάττητε αὐτὸν, οὐκ ἕξει τί λέγειν: ἀλλά τινα ἄλλως ἐνταῦθα ἐπαρεῖ τὴν φωνὴν, καὶ πεφωνασκηκὼς ἔσται. καίτοι καὶ περὶ τῆς φωνῆς ἴσως εἰπεῖν ἀνάγκη: πάνυ γὰρ μέγα καὶ ἐπὶ ταύτῃ φρονεῖν αὐτὸν, ἀκούω, ὡς καθυποκρινούμενον ὑμᾶς. ἐμοὶ δὲ δοκεῖτε ἀτοπώτατον ἁπάντων ἂν ποιῆσαι, εἰ ὅτε μὲν τὰ Θυέστου καὶ τῶν ἐπὶ Τροίᾳ κακὰ ἠγωνίζετο, ἐξεβάλλετε αὐτὸν, καὶ ἐξεσυρίττετε ἐκ τῶν θεάτρων, καὶ μονονοὺ κατελεύετε οὕτως, ὥστε τελευτῶντα τοῦ τριταγωνιστεῖν ἀποστῆναι. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ' ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ τοῖς μεγίστοις τῆς πόλεως πράγμασι μυρία εἴργασται κακὰ, τηνικαῦτα ὡς καλὸν φθεγγομένῳ προσέχοιτε; μηδαμῶς: μηδὲν ἀβέλτερον ὑμεῖς πάθητε: ἀλλὰ λογίζεσθε ὅτι δεῖ κήρυκα μὲν ἂν δοκιμάζητε, * εὔφωνον σκοπεῖν: πρεσβευτὴν δὲ καὶ τῶν κοινῶν ἀξιοῦντά τι πράττειν, δίκαιον καὶ φρόνημα ἔχοντα ὑπὲρ μὲν ὑμῶν μέγα, πρὸς δὲ ὑμᾶς ἴσον. ὥσπερ ἐγὼ Φίλιππον μὲν οὐκ ἐθαύμασα, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους θαυμάσας ἔσωσα, οὐδὲν δὲ ὑπεστειλάμην. οὗτος δὲ ἐκείνου μὲν προὐκυλινδεῖτο, καὶ τοὺς παιᾶνας ᾖδεν, ὑμῶν δὲ ὑπερεώρα. ἔτι τοίνυν ὅταν μὲν ἴδητε δεινότητα, ἢ εὐφωνίαν, ἤ τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἐπὶ χρηστοῦ καὶ φιλοτίμου γεγενημένον ἀνθρώπου, συγχαίρειν καὶ συνασκεῖν ἅπαντας δεῖ: κοινὸν γὰρ ὑμῖν ἅπασι τοῖς ἄλλοις τοῦτο τὸ ἀγαθὸν γίνεται. ὅταν δὲ ἐπὶ δωροδόκου καὶ πονηροῦ, καὶ παντὸς ἥττονος λήμματος, ἀποκλείειν καὶ πικρῶς καὶ ἐναντίως ἀκούειν: ὡς πο-

νεία δυνάμεως δόξαν εὑρομένη παρ' ὑμῖν ἐπὶ τὴν πόλιν
ἐστίν. ὁρᾶτε δ' ἀφ' ὧν οὗτος εὐδοκιμεῖ, ἡλίκα τῇ πόλει πε-
ριέστηκε πράγματα: αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι δυνάμεις ἐπιει-
κῶς εἰσιν αὐτάρκεις: ἡ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν τῶν ἀ-
κουόντων ἀντιστῇ, διακόπτεται. οὕτως οὖν ἀκούετε τούτου,
ὡς πονηροῦ καὶ δωροδόκου καὶ οὐδοτιοῦν ἐροῦντος ἀληθές.
ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τἄλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν
τὸν φίλιππον πράγματα πανταχοῦ συμφέρει τοῦτον ἑα-
λωκέναι, θεάσασθε: εἰ γὰρ ἥξει ποτὲ εἰς ἀνάγκην τῶν
δικαίων τι ποιεῖν τῇ πόλει, τὸν τρόπον μεταθήσεται. νῦν
μὲν γὰρ προῄρηται τοὺς πολλοὺς ἐξαπατῶν, ὀλίγους θερα-
πεύειν. ἂν δὲ τούτους ἀπολωλότας πύθηται, ὑμῖν τοῖς
πολλοῖς καὶ πάντων κυρίοις, τὰ λοιπὰ ποιεῖν βουλήσε-
ται. εἰ δ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἧσπερ νῦν ἐξουσίας καὶ ἀσελγείας
μενεῖ, τοὺς ὅπου ἂν ἐκείνῳ ποιήσοντας ἀνῃρηκότες ἐκ τῆς
πόλεως ἔσεσθε, ἂν τούτους ἀνέλητε. εἰ γὰρ οἰόμενοι δίκην
ὑφέξειν τοιαῦτα ἔπραξαν: τούτους, ἐὰν τὰ παρ' ὑμῶν αὐτοῖς
ἀφεθῇ, τί οἴεσθε ποιήσειν; ποῖον εὐθυράτην; ποῖον λασθέ-
νην; τίν' οὐχ ὑπερβαλεῖσθαι προδότην; τίνα δ' οὐ πάν-
των τῶν ἄλλων χείρω πολίτην ὑπάρξειν; ὁρῶντα τοῖς μὲν
ἅπαντα πεπρακόσι χρήματα, δόξαν, ἀφορμὴν, τὴν φι-
λίππου ξενίαν περιοῦσαν: τοῖς δὲ δικαίους τε παρέχου-
σιν ἑαυτοὺς, καὶ προσανηλωκόσι χρήματα, πράγματα,
ἀπεχθείας, φθόνους περιιόντα παρ' ἐνίων. μηδαμῶς. οὔ-
τε γὰρ πρὸς δόξαν, οὔτε πρὸς εὐσέβειαν, οὔτε πρὸς ἀσ-
φάλειαν, οὔτε πρὸς ἄλλο οὐδὲν ὑμῖν συμφέρει, τοῦτον ἀ-
φεῖναι: ἀλλὰ τιμωρησαμένους παράδειγμα ποιῆσαι πᾶ-
σι καὶ τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ἄλλοις ἕλλησιν.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ, ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΤΕΛΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΛΟΓΟΥ.

Ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις ἄλλοις τε ἐτίμα τοὺς εὐεργέτας, καὶ ἀτελείᾳ λειτουργιῶν. πολλῶν οὖν λαμβανόντων αὐτήν, σπάνις ἐδόκει τῶν λειτουργησόντων εἶναι. διὰ τοῦτο λεπτίνης νόμον εἰσήνεγκεν, εἶναι μηδένα ἀτελῆ, μήτε τὸ λοιπὸν ἐξὸν εἶναι τῷ δήμῳ δοῦναι· τὸν δὲ ἀπελθαι αἰτήσαντα, πάσχειν τὰ ἔσχατα. τοῦτον δ᾽ ἐγράψαντο τὸν νόμον μὲν ἄλλοι, μεθ᾽ ὧν καὶ βάθιππος, καὶ οὐκ ἐπεξῆλθεν, ἢ χρήματα λαβών, ἢ νόσῳ περιπεσών· νῦν δὲ φορμίων καὶ κτήσιππος ὁ χαβρίου παῖς, καὶ τινὲς μετ᾽ αὐτῶν, οἷς συνήγορος δημοσθένης γίνεται. ὁ μὲν οὖν λεπτίνης πλέον ἰσχύει τῷ συμφέροντι· τὴν γὰρ χρείαν προΐσχεται. ὁ δὲ δημοσθένης τῷ τε ἐνδόξῳ καὶ τῷ δικαίῳ· καὶ τῷ δικαίῳ μὲν, ὅτι δίκαιόν ἐστι τοὺς εὖ ποιήσαντας αὐτοὺς πεπονθέναι, καὶ τοὺς ὀρθῶς ἀντιλαβόντας τῶν δοθέντων μὴ ἀφαιρεῖσθαι· τῷ δὲ ἐνδόξῳ διότι τάχα μὲν καὶ ἄλλοις αἰσχρὸν ἃ δεδώκασιν, ἀφαιρεῖσθαι· ἀθηναίοις δὲ οὐχ ἥκιστα, οἷς ἀντ᾽ ἄλλου γνωρίσματος τὸ μεγαλόψυχον προσεῖναι δοκεῖ. ἐπιδείκνυσι δὲ ὅτι καὶ παρανόμως εἰσήνεγκε τὸν νόμον. λέγειν γὰρ ἐχρῆν νόμον τὸν κελεύοντα ἀναιρεῖν πρῶτον τὸν ἐναντίον νόμον· καὶ τότε αὐτὸν τιθέναι νόμον, ἵνα μὴ ἀλλήλοις ἐναντίοι νόμοι εὑρίσκωνται.

Ἄλλως.

Ὁ πρὸς λεπτίνην λόγος ἐπιγραφὴν ἔχει τοιαύτην, ἐπειδὴ ἤδη παρελθόντος τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ὑπεύθυνος ἦν κρίσει καὶ τιμωρίᾳ, γράφειν τις νόμον ἐφαίνετο λεπτίνης ἀκίνδυνος. ὅθεν πρὸς αὐτόν, ἀλλ᾽ οὐ κατ᾽ αὐτοῦ ὁ λόγος. ἡ δὲ ὑπόθεσις, οὕτως ἔχει. συνήθες ἦν τῇ πόλει τῶν ἀθηναίων,

τιμᾶν τοὺς εὐεργέτας μάλιστα πολλαῖς καὶ διαφόροις τιμαῖς, καὶ δὴ καὶ ἀτελείᾳ. πολλῶν δὲ εἰληφότων, καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, ἐπέλειψαν οἱ λειτουργήσοντες. καὶ διὰ τοῦτο σχεδὸν τῶν λειτουργιῶν περιισταμένων εἰς τοὺς ἀπόρους, λεπτίνης τῶν πολιτευομένων ἀνὴρ οὐκ ἀδόκιμος ἔγραψε νόμον αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτως ἔχοντα: Ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα ἀτελῆ εἶναι πλὴν τῶν ἀφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων: μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῷ δήμῳ αἰτηθέντι διδόναι: εἰ δέ τις ἁλῷ αἰτῶν, ἄτιμον αὐτὸν εἶναι, καὶ γένος, καὶ οἰκίαν, καὶ ὑποκεῖσθαι γραφαῖς καὶ ἐνδείξεσιν: εἰ δὲ καὶ τούτοις ἁλῷ, ἔνοχον εἶναι τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ οἱ δικάζοντες, ὅταν ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ δικάζωσι. Τοῦ νόμου οὖν οὕτως ἔχοντος ἐγράψατο μὲν τὸ πρότερον βάθιππος λεπτίνην: ὃς ἀπέθανε πρὶν εἰσελθεῖν τὴν γραφήν. κᾆτα διετρίβη χρόνος, καὶ γέγονε λεπτίνης ἀνεύθυνος. νόμος γὰρ ἦν, τὸν γράψαντα νόμον, ἢ ψήφισμα, μετὰ ἐνιαυτὸν μὴ εἶναι ὑπεύθυνον. ὅμως ἐπειδὴ καὶ οὕτως κατὰ τὸν νόμον ἐξῆν ποιεῖσθαι τὰς κατηγορίας, κἂν οἱ γράψαντες ἔξω κινδύνων ὦσι, μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐπέστη κατήγορος ἀψεφίων υἱὸς βαθίππου, ᾧ συνηγόρει φορμίων ὁ ῥήτωρ, καὶ κτήσιππος ὁ υἱὸς χαβρίου, ᾧ συνηγόρει δημοσθένης. τούτων οὖν κατηγόρων ἀντιστάντων κατὰ τοῦ νόμου πεποίηνται τὴν γραφήν. ἡ δὲ στάσις πραγματικὴ ἔγγραφος. κεφάλαια δὲ τοῦ λόγου, τὸ νόμιμον, τὸ συμφέρον, τὸ δίκαιον. Ἀναγκαῖον δὲ εἰπεῖν τὰς δικαιολογίας ἑκατέρου. καὶ ὁ μὲν λεπτίνης ἰσχυρίζεται τῷ συμφέροντι, διὰ τὸ πλείους ποιεῖν λειτουργούς: ἀλλὰ καὶ τῷ δικαίῳ: ὅτι οὐκ ἔστι τοὺς μὲν, ἀδεῶς πλουτεῖν, τοὺς δὲ λειτουργοῦντας, ἀεὶ πένεσθαι. ὁ δὲ κατήγορος ἰσχυρίζεται τῷ νομίμῳ, τῷ δικαίῳ, καὶ τῷ συμφέροντι. καὶ ἔστι τὸ νόμιμον, διπλοῦν, περί τε τὸ πρόσωπον, καὶ τὸ πρᾶγμα. καὶ περὶ μὲν τὸ πρόσωπον,

De m.o Giò: Alfonso [illegible]

ἀφ' ὧν αὐτὸν ἐχρῆν ποιῆσαι οὐκ ἐποίησε· παρέβη δὲ τὸν θεσμόν. θεσμὸς δέ ἐστι νόμος παρακελευόμενος πῶς δεῖ νομοθετεῖν. ἔδει γὰρ αὐτὸν γράψαντα, τιθέναι ἔμπροσθεν τῶν ἐπωνύμων, καὶ ἐν νομοθέταις κυρῶσαι, τοῦτο οὐκ ἐποίησε. περὶ δὲ τὸ πρᾶγμα, ὅτι παρέβη ὁ νόμος οὗτος παλαιὸν νόμον τὸν λέγοντα, τὰς τοῦ δήμου δωρεὰς εἶναι βεβαίας. ὑπεναντίος οὖν τῶν νόμων οὗτός ἐστιν. ὅτι κελευόντων ἐκείνων ὅσας ὁ δῆμος δέδωκε δωρεὰς κυρίας εἶναι, οὗτος ἀφαιρεῖσθαι τὰς δεδομένας βιάζεται. τῷ δὲ δικαίῳ ἰσχυρίζεται· ὅτι οὐ δεῖ τοὺς εὐεργέτας ἀποστερεῖν δωρεῶν. τῷ δὲ συμφέροντι, τριχῶς ἰσχυρίζεται· πρῶτον μὲν ὅτι ἀσύμφορον ὑμῖν γενήσεται, ἐὰν τοὺς εὐεργέτας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεάν. οὐκέτι γὰρ ὁ Λεύκων πέμψει τὸν σῖτον ὑμῖν ἐκ τοῦ Βοσπόρου. δεύτερον δὲ, ὅτι ἀσύμφορον ὑμῖν ἔσται· οὐκ ἔτι γὰρ εὐεργετήσει τις τὴν πόλιν στερουμένους τῆς δωρεᾶς ὁρῶν τοὺς ἄλλους. τρίτον δὲ, ὅτι ἀδοξήσετε· δόξετε γὰρ ἀγνώμονες εἶναι. Ἔστι δὲ ὁ λόγος οὗτος δευτερολογία. ὁ Ἀψεφίων γὰρ ὡς πρεσβύτερος ἔλαβε τὴν πρωτολογίαν. οὐκοῦν ὁ Λεπτίνης προηγουμένως τῷ συμφέροντι χρῆται, φάσκων ἐν σπάνει καθιστάναι τὴν πόλιν τῶν λειτουργούντων. δευτέρῳ δὲ τῷ δικαίῳ· ὅπερ ἀπὸ τῆς ἰσότητος θηρεύεται. πάνυ γάρ φησι δεινόν ἐστι, τινὰς μὲν πλουτεῖν ἀτελείας ἐπειλημμένους, τὴν πόλιν δὲ μηδὲ τῶν λειτουργούντων εὐπορεῖν. προβάλλεται δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ μὲν δοκεῖν τὴν κατηγορίαν τοῦ νόμου· συναποδύεται δὲ καὶ κατασκευάζει καὶ τὴν σύστασιν τοῦ οἰκείου νόμου. ἐν γὰρ τῷ νομίμῳ κεφαλαίῳ καθίστησιν ἀνταναγινώσκων καὶ ἀντιτιθεὶς καὶ ἀντεξετάζων ἀμφοτέρους τοὺς νόμους, καὶ τὸ διάφορον ὅτι δεικνύς. ἵνα δὲ μὴ ἐξαίφνης, μηδὲ ἀνάρμοστος παρέχηται τῶν νόμων τὴν σύστασιν, ἐκ πολλοῦ προεσκεύασε. καὶ ἡ πρώτη γε ἀντίθεσις τοῦ λόγου, τῷ μὲν

δοκεῖν, ἔστι παρὰ λεπτίνου, τῇ δ' ἀληθείᾳ, πρὸς σύστασιν
τοῦ οἰκείου συμφέροντος εὕρηται. ἵνα φαίνηται ὁ ἀντίδι-
κος τὸν δημοσθένους εἰσάγων νόμον. τί γὰρ ὁ δημοσθένους
βούλεται νόμος; τὰς δωρεὰς, ὅσας ὁ δῆμος ἔδωκε, κυ-
ρίας εἶναι: τοὺς δὲ ἔχοντας κρίνεσθαι. ἵν' εἰ μὲν ἄξιοι, ἔ-
χωσιν: εἰ δὲ ἀναξίως ἔχειν δοκῶσιν, ἐλεγχθέντες ἀφαι-
ρεθῶσιν. οὐκοῦν αὐτὸς ὁ λεπτίνης τὸν δημοσθένους νόμον
κεκύρωκεν. ἔτι γὰρ, αἰτιᾶται κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ὅτι πολ-
λοὶ τῶν εἰληφότων εἰσὶν ἀνάξιοι. οὐκοῦν ἔχει τὸν δημοσθέ-
νους νόμον τοὺς ἀναξίους ἐκκρίνοντα. καὶ διὰ τοῦτο πάντων
κατέσπαρται. ὁ γὰρ πολὺς περὶ αὐτοῦ λόγος ἐθίζει τοὺς
δικαστὰς πρὸς τὴν τοῦ νόμου μετὰ μικρὸν ἀνάγνωσιν. ἰ-
δὼν δὲ ὅτι λεπτίνης ἐκεῖνον ἔχει τὸν ἰσχυρότατον λόγον,
ὡς ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι μηδένα ἀτελῆ εἶναι,
οὐ ταύτην ἔθηκε προηγουμένην ἀντίθεσιν. ἀλλὰ τὴν λυ-
σιτελοῦσαν αὐτῷ, καὶ τὴν μέλλουσαν εἰσφέρειν τὸν παρ'
αὐτοῦ νόμον. ὅταν γὰρ λέγῃ, καὶ τούτῳ πλείστῳ χρή-
σεται τῷ λόγῳ, σοφίζεται τοὺς ἀκούοντας. οὐ γὰρ τῷ πε-
ρὶ τῶν ἀναξίων πολλῷ χρήσεται τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τῷ δη-
λονότι σπανίζειν τὴν πόλιν τῶν λειτουργούντων, καὶ τῷ
συμφέρειν μετατιθέναι τὰς λειτουργίας ἀπὸ τῶν ἀπόρων
εἰς τοὺς εὐπόρους.   Ἔστι δὲ τὸ μὲν εἶδος τοῦ λόγου δικα-
νικόν. εἴγε κρίσις ἐστὶν περὶ τὸν νόμον. ἡ δέ γε ὕλη πᾶσα
ἔστι διπλῆ. καὶ ταύτης, ἡ μὲν ἐστὶ δικανική, ἡ δὲ συμβου-
λευτική. εὕροις δ' ἂν οὐδὲ πανηγυρικῆς ἰδέας ἀμοιροῦν-
τα τὸν λόγον, ἐν οἷς πειρᾶται σεμνύνειν ἕκαστον τῶν εὐερ-
γετῶν. καὶ γὰρ ἐνταῦθα εὑρήσεις ἄξια τῶν ἀνδρῶν ἐγ-
κώμια, καὶ λόγους εὐφήμως ἁρμόττοντας ταῖς ἐκείνων
πράξεσιν. οἷον, ὡς ὅταν ἐμπομπεύῃ τοῖς κόνωνος καὶ χα-
βρίου κατορθώμασι, καὶ τοῖς ἀθηνοδώρου, καὶ τῶν ἐκ θά-
σου, καὶ κορίνθου, καὶ λεύκωνος. ἴδιον δὲ περὶ τὴν με-

ἐπιχείρησιν τοῦ λόγου. πᾶσα δὲ ἀντιλογία ἐπ' ἔλαττον ἀσχολεῖται περὶ τὰς προοιμιακὰς ἐννοίας. ὡς εἰκὸς γὰρ τὰ λυποῦντα θεραπεύεται παρὰ τῶν λαγχανόντων τοῦ λέγειν τὴν πρώτην χώραν. τῶν δὲ ἀντιλογιῶν ἐστι διαφορά. αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσιν ἐπίλογοι μόνον, ὥσπερ ἡ κατὰ Ἀριστογείτονος, προηγωνισαμένου Λυκούργου, καὶ μικρὰ, μᾶλλον δὲ οὐδὲν καταλιπόντος εἰς ἀπόδειξιν τῶν πραγμάτων τῷ ῥήτορι: αἱ δὲ, ἐπ' ἔλαττον μὲν ἔχουσι τὸν ἀγῶνα, ὥσπερ ὁ κατὰ Ἀνδροτίωνος, διὰ τὸ μὴ πολὺ διαφέρειν κατὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ὑπόληψιν Διοδώρου Εὐκτήμονα. ἡ δὲ νῦν ἐξεταζομένη ἀντιλογία σχεδὸν τὰ ἀναγκαιότατα τοῦ ἀγῶνος συμπεριλαβοῦσα ἔχει, ὡς δείκνυται ἐκ τῆς ἐργασίας. διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν βραχὺ καὶ τὸ προοίμιον ἐμφαντικὸν γέγονε τῶν ἀναγκαιοτάτων δύο κεφαλαίων, τοῦ τε συμφέροντος, καὶ τοῦ δικαίου, ἃ δὴ κατωνόμασε. τὸ δὲ δίκαιον, διὰ τῆς συνηγορείας τῆς ὑπὲρ τοῦ Χαβρίου παιδὸς δεδήλωκεν. ἐμνημόνευσε δὲ καὶ τοῦ νομίμου ἐν ταυτῷ. διὰ μὲν οὖν τοῦ νόμου, τὸ νόμιμον: διὰ δὲ τοῦ συμφέροντος, τὸ λυσιτελεῖν τῇ πόλει: διὰ δὲ τοῦ Χαβρίου παιδὸς, τὸ δίκαιον.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΛΟΓΟΣ.

Νδρες δικασταί, μάλιστα μὲν εἵνεκα τοῦ νομίζειν συμφέρειν τῇ πόλει λελύσθαι τὸν νόμον, εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς εἵνεκα τοῦ χαβρίου, ὡμολόγησα τούτοις ἂν οἷός τε, ὦ συνερεῖν. ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι λεπτίνης, κἂν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ περὶ αὐτοῦ, φήσει δ' ἀναξίους τινὰς ἀνθρώπους εὑρομένους ἀτέλειαν, ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας : καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ. ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν τινας κατηγοροῦντας πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεὰν τῶν ἀδικούντων ἐστὶν, ἐάσω : καὶ γὰρ εἴρηται τρόπον τινὰ, καὶ ὑφ' ὑμῶν ἴσως γιγνώσκεται : ἀλλ' ἐκεῖνο ἂν ἐροίμην * ἡδέως αὐτὸν, τίνος εἵνεκα, εἰ τὰ μάλιστα μὴ τινὲς, ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἀνάξιοι, τῶν αὐτῶν ἠξίωσεν ὑμᾶς τε καὶ τούτους; ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ, τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν : ἐν δὲ τῷ προσγράψαι, μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι ὑμᾶς, τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι. οὐ γαρ ἐκεῖνό γ' ἔνεστιν εἰπεῖν, ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον ὅν περ τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν δωρεὰν ἀναξίους νομίζων, οὕτω καὶ τὸν δῆμον ἀνάξιον ἡγεῖτο κύριον εἶναι τοῦ δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ, ἐάν τῳ βούληται. ἀλλὰ νὴ δία ἐκεῖνο ἂν ἴσως εἴποι πρὸς ταῦτα, ὅτι διὰ τὸ ῥᾳδίως ἐξαπατᾶσθαι τὸν δῆμον, διὰ τοῦτο οὕτως ἔθηκε τὸν νόμον; τί οὖν κωλύει πάντα ἀφῃρῆσθαι, καὶ ὅλως τὴν πολιτείαν ὑμᾶς κατὰ τοῦτον τὸν λόγον; οὐ γαρ ἐστιν ἐφ' ὅτῳ τοῦτο οὐ πεπόνθατε τῶν πάντων : ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα πολλὰ πολλάκις

ἐξαπατηθέντες κεχειροτονήκατε, καὶ συμμάχους ἤδη τι-
νὰς ἥττους ἀντὶ κρειττόνων ἐπείσθητε ἑλέσθαι· καὶ ὅλως
ἐν, οἶμαι, τοῖς πολλοῖς οἷς πράττετε, καὶ τοιοῦτό τι συμβαί-
νειν ἀνάγκη. ἆρ᾽ οὖν θησόμεθα νόμον διὰ ταῦτα μὴ δὲ τὸ
λοιπὸν ἐξεῖναι τῇ βουλῇ μὴ δὲ τῷ δήμῳ, μήτε προβουλεύειν
μήτε χειροτονεῖν μηδέν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. οὐ γάρ ἐσμεν
ἀφαιρεθῆναι δίκαιοι περὶ ὧν ἂν ἐξαπατηθῶμεν, ἀλλὰ
διδαχθῆναι ὅπως τοῦτο μὴ πεισόμεθα· καὶ θέσθαι νόμον,
οὐχ ὃς ἀφαιρήσεται τὸ κυρίους ὑμᾶς εἶναι τῆς δωρεᾶς,
ἀλλὰ δι᾽ οὗ τὸν ἐξαπατῶντα τιμωρησόμεθα. εἰ τοίνυν τις
ἐάσας ταῦτα αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ ἐξετάσειε, πότερόν ποτε λυ-
σιτελέστερόν ἐστι, κυρίους μὲν ὑμᾶς εἶναι τῆς δωρεᾶς, ἐξα-
πατηθέντας δέ ποτε καὶ φαύλῳ τινὶ δοῦναι· ἢ διὰ τὸ παν-
τελῶς ἀκύρους γενέσθαι, μηδ᾽ ἂν ἄξιόν τινα εἰδῆτε ἐξεῖ-
ναι τιμῆσαι· εὕροιτ᾽ ἂν μᾶλλον ἐκεῖνο λυσιτελεῖν. διὰ τί;
ὅτι ἐκ μὲν τοῦ πλείονας, ἢ προσῆκε, τιμᾶν, πολλοὺς εὖ
ποιεῖν προκαλεῖσθε ὑμᾶς· ἐκ δὲ τοῦ μηδενὶ μηδέν, μηδ᾽ ἂν
ἄξιος ᾖ, διδόναι, πάντας ἀπείρξετε τοῦ φιλοτιμεῖσθαι. πρὸς
δὲ τούτῳ, καὶ δι᾽ ἐκεῖνο, ὅτι οἱ μὲν ἀνάξιόν τινα τιμήσαν-
τες, εὐηθείας τινὰ δόξαν ἔχοιεν ἄν· οἱ δὲ τοὺς ἀγαθόν τι
ποιοῦντας ἑαυτοὺς μὴ τοῖς ὁμοίοις ἀμειβόμενοι, κακίας. ὅ-
σῳ δὴ κρεῖττον εὐήθη δοκεῖν, ἢ πονηρὸν εἶναι, τοσούτῳ λῦ-
σαι τὸν νόμον κάλλιον, ἢ θέσθαι. οὐ τοίνυν ἔμοιγε οὐδ᾽
ἐκεῖνο εὔλογον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοπουμένῳ φαίνε-
ται, καταμεμφόμενόν τινας ἐπὶ ταῖς ὑπαρχούσαις δω-
ρεαῖς, τοὺς χρησίμους ὄντας τῆς τιμῆς ἀποστερεῖν. εἰ γὰρ ὑ-
παρχουσῶν τούτων φαῦλοι καὶ ἀνάξιοί τινες κατὰ τὸν τού-
του λόγον εἰσί· τί χρὴ προσδοκᾶν ἔσεσθαι τότε, ὅταν παν-
τελῶς πλέον μέλλῃ μηδὲν εἶναι τοῖς χρηστοῖς οὖσιν; ἔτι τοί-
νυν ὑμᾶς κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι δεῖ, ὅτι ἐκ τῶν νῦν ὑπαρχόν-
των νόμων καὶ πάλαι κυρίων, οὓς οὐδ᾽ αὐτὸς οὗτος αἰτεῖ

ποιεῖ, μὴ οὐχὶ καλῶς ἔχειν, ἐνιαυτὸν διαλιπὼν ἕκαστος λειτουργεῖ: ὥστε τὸν ἥμισυν ἐστ' ἀτελὴς τοῦ χρόνου. εἶθ' ἧς πᾶσι μέτεστι τὸ ἥμισυ καὶ τοῖς μηδ' ὁτιοῦν ἀγαθὸν πεποιηκόσιν ὑμᾶς, ταύτης τοὺς εὖ ποιήσαντας, ὃ προστεθείκαμεν αὐτοῖς, τοῦτ' ἀφελώμεθα; μηδαμῶς. οὔτε γὰρ ἄλλως καλόν, οὔτε πρέπον ὑμῖν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ μὲν τὴν ἀγορὰν * ἀψευδεῖν, νόμον γεγράφθαι, ἐφ' οἷς οὐδέν ἐστιν δημοσίᾳ βλάβος, εἴ τις ψεύσεται: ἐν δὲ τῷ κοινῷ μὴ χρῆσθαι τῷ νόμῳ τούτῳ τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν ἐπιτάξασαν τοῖς ἰδιώταις; ἀλλὰ τοὺς ἀγαθόν τι πεποιηκότας ἐξαπατῆσαι, καὶ ταῦτα οὐ μικρὰν ζημίαν ὀφλήσειν μέλλουσαν: οὐ γὰρ εἰ μὴ χρήματα ἀπόλλυτε μόνον σκεπτέον, ἀλλ' εἰ καὶ δόξαν χρηστὴν ἧς μᾶλλον σπουδάζετε ἢ περὶ χρημάτων. καὶ οὐ μόνον ὑμεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόγονοι. τεκμήριον δέ: χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστά ποτε κτησάμενοι πάντα ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσαν. ὑπὲρ δὲ δόξης οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστησαν: ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας προσαναλίσκοντες διετέλουν. νῦν τοίνυν οὗτος ὁ νόμος ταύτην ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν τῇ πόλει περιάπτει, καὶ οὔτε τῶν προγόνων, οὔτε ὑμῶν ἀξίαν. τρία γὰρ τὰ μέγιστα ὀνείδη κτᾶται, φθονερούς, ἀπίστους, ἀχαρίστους εἶναι δοκεῖν. Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἔστιν ὅλως, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦ ἤθους τοῦ ὑμετέρου, κύριον ποιῆσαι τοιοῦτον νόμον, καὶ τοῦτο πειράσομαι δεῖξαι διὰ βραχέων, ἕν τι τῶν πρότερον πεπραγμένων τῇ πόλει διεξελθών. λέγονται χρήματα οἱ τριάκοντα δανείσασθαι παρὰ λακεδαιμονίων ἐπὶ τοὺς ἐν πειραιεῖ. ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἰς ἓν ἦλθε, καὶ τὰ πράγματα ἐκεῖνα κατέστη, πρέσβεις πέμψαντες οἱ λακεδαιμόνιοι τὰ χρήματα ταῦτα ἀπῄτουν: λόγων δὲ γιγνομένων καὶ τῶν μέν, τοὺς δανεισαμένους ἀποδοῦναι κελευόντων τοὺς ἐξ ἄστεως, τῶν δέ, τοῦτο πρῶτον ὑπάρξαι τῆς ὁμο-

νοίας σημεῖον ἀξιούντων, κοινῇ διαλῦσαι τὰ χρήματα· φασὶ τὸν δῆμον ἑλέσθαι συνεισενεγκεῖν αὐτὸν, καὶ μετασχεῖν τῆς δαπάνης, ὥς τε μὴ λῦσαι τῶν ὡμολογημένων μηδέν. πῶς οὖν οὐ δεινὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ τότε μὲν τοῖς ἠδικηκόσιν ὑμᾶς ὑπὲρ τοῦ μὴ ψεύσασθαι τὰ χρήματα ταῦτα εἰσφέρειν ἠθελήσατε, νῦν δὲ ἐξὸν ὑμῖν ἄνευ δαπάνης τὰ δίκαια ποιῆσαι τοῖς εὐεργέταις λύσασι τὸν νόμον, ψεύσασθαι μᾶλλον αἱρήσεσθε; ἐγὼ μὲν οὐκ ἀξιῶ. τὸ μὲν τοίνυν τῆς πόλεως ἦθος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, καὶ ἐφ' ὧν εἶπον, ἴδοι τις ἂν τοιοῦτον ἀψευδὲς καὶ χρηστὸν, οὐ τὸ λυσιτελέστατον πρὸς ἀργύριον σκοποῦν, ἀλλά τι καὶ καλὸν πρᾶξαι· τὸ δὲ τοῦ θέντος τὸν νόμον, τὰ μὲν ἄλλα ἔγωγε οὐκ οἶδα, οὐδὲ λέγω φλαῦρον οὐδὲν, οὐδὲ σύνοιδα· ἐκ δὲ τοῦ νόμου σκοπῶν εὑρίσκω πολὺ τούτου κεχωρισμένον. φημὶ τοίνυν ἐγὼ κάλλιον εἶναι, τοῦτον ὑμῖν ἀκολουθῆσαι περὶ τοῦ λῦσαι τὸν νόμον, ἢ ὑμᾶς τούτῳ περὶ τοῦ θέσθαι· καὶ λυσιτελέστερον εἶναι καὶ ὑμῖν καὶ τούτῳ, τὴν πόλιν πεπεικέναι λεπτίνην ὅμοιον αὐτῇ γενέσθαι δοκεῖν, ἢ αὐτὴν ὑπὸ τούτου πεπεῖσθαι ὁμοίαν εἶναι τούτῳ. οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ χρηστός ἐστιν, ὡς ἐμοῦ γε ἕνεκα ἔστω, βελτίων ἐστὶ τῆς πόλεως τὸ ἦθος. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἄμεινον ἂν περὶ τοῦ παρόντος βουλεύσασθαι, εἰ κἀκεῖνο μάθοιτε, ὅτι ᾧ μόνῳ μείζους εἰσὶν αἱ παρὰ τῶν δήμων δωρεαὶ τῶν παρὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν διδομένων, καὶ τοῦτ' ἀναιρεῖται νῦν τῷ νόμῳ. τῇ μὲν γὰρ χρείᾳ τῇ τῶν εὑρισκομένων τὰς δωρεὰς οἱ τύραννοι καὶ οἱ τὰς ὀλιγαρχίας ἔχοντες μάλιστα δύνανται τιμᾶν, πλούσιον γὰρ ὃν ἂν βούλωνται, παραχρῆμα ἐποίησαν· τῇ δὲ τιμῇ καὶ τῇ βεβαιότητι τὰς παρὰ τῶν δήμων δωρεὰς εὑρήσετε οὔσας βελτίους· τό, τε γὰρ μὴ μετ' αἰσχύνης ὡς κολακεύοντα λαμβάνειν, ἀλλ' ἐν ἰσηγορίᾳ

δοκοῦντα ἄξιόν τινος εἶναι τιμᾶσθαι, τῶν καλῶν ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἑκόντων θαυμάζεσθαι, τοῦ παρὰ τοῦ δεσπότου λαμβάνειν ὁτιοῦν, κρεῖττον εἶναι δοκεῖ. παρὰ μὲν γὰρ ἐκείνοις μείζων ἐστὶν ὁ τοῦ μέλλοντος φόβος τῆς παρούσης χάριτος· παρὰ δ' ὑμῖν ἀδεῶς ἃ ἂν λάβῃ τις, ἔχειν ὑπῆρχε τὸν γοῦν ἄλλον χρόνον. ὁ τοίνυν τὴν πίστιν ἀφαιρῶν τῶν δωρεῶν νόμος οὗτος, ᾧ μόνῳ κρείττους εἰσὶν αἱ παρ' ὑμῶν δωρεαί, τοῦτο ἀφαιρεῖται. καίτοι τῶν ἁπασῶν ἥστινοσοῦν πολιτείας τὸ κομίζεσθαι τοὺς εὔνους τοῖς καθεστῶσι χάριν ἂν *ἀφέλῃς, οὐ μικρὰν φυλακὴν αὐτῶν ταύτην ἀφῃρηκὼς ἔσῃ.

Τάχα τοίνυν ἴσως ἐκεῖνο λέγειν ἂν ἐπιχειρήσειε Λεπτίνης ἀπάγων ὑμᾶς ἀπὸ τούτων, ὡς αἱ λειτουργίαι νῦν μὲν εἰς πένητας ἀνθρώπους ἔρχονται, ἐκ δὲ τοῦ νόμου λειτουργήσουσιν οἱ πλουσιώτατοι. ἔστι δὲ τοῦτο, οὑτωσὶ μὲν ἀκοῦσαι λόγον τινὰ ἔχον· εἰ δέ τις αὐτὸ ἀκριβῶς ἐξετάσειε, ψεῦδος ἂν ὂν φανείη. εἰσὶ γὰρ δήπου παρ' ἡμῖν αἵ τε τῶν μετοίκων λειτουργίαι, καὶ αἱ πολιτικαί· ὧν ἑκατέρων ἐστὶ τοῖς εὑρομένοις ἡ ἀτέλεια, ἣν οὗτος ἀφαιρεῖται. τῶν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν ὀρθῶς καὶ δικαίως οὐδεὶς ἐστ' ἀτελὴς ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων· οὐδὲ οὓς οὗτος ἔγραψε τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. σκεψώμεθα δὲ τίνας ἡμῖν εἰσποιεῖ χορηγοὺς εἰς ἐκείνας τὰς λειτουργίας, καὶ πόσους ἐὰν μὴ τούτῳ προσέχωμεν, ἀφήσει. οἱ μὲν τοίνυν πλουσιώτατοι τριηραρχοῦντες ἀεὶ τῶν χορηγιῶν ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν. οἱ δ' ἐλάττω τῶν ἱκανῶν κεκτημένοι τὴν ἀναγκαίαν ἀτέλειαν ἔχοντες, ἔξω τοῦ τέλους εἰσὶ τούτου. οὐκοῦν τούτων μὲν οὐδετέρων οὐδεὶς διὰ τὸν νόμον ἡμῖν προσέσται χορηγός. ἀλλὰ νὴ Δία εἰς τὰς τῶν μετοίκων λειτουργίας εἰσποιεῖ πολλούς; ἀλλ' ἐὰν δείξῃ πέντε, ἐγὼ ληρεῖν ὁμολογῶ. θήσω τοίνυν

ἐγὼ μὴ τριστὸν εἶναι τοῦτο: ἀλλὰ καὶ τῶν μετοίκων πλείονας ἢ τοσούτους, ἐὰν ὁ νόμος τεθῇ, τοὺς ἀεὶ λειτουργοῦντας ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολιτῶν μηδένα ἐκ τριηραρχίας ὑπάρξειν ἀτελῆ. σκεψώμεθα δὴ τί τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει, ἐὰν ἅπαντες οὗτοι λειτουργῶσι: φανήσεται γὰρ οὐδὲ, πολλοῦ δεῖ, τῆς γενησομένης ἄξιον αἰσχύνης. ὁρᾶτε τὸ οὑτωσί: εἰσὶ τῶν ξένων ἀτελεῖς, δέκα θήσω: καὶ μὰ τοὺς θεοὺς ὅπερ εἶπον ἀρτίως, οὐκ οἶμαι πέντε εἶναι. καὶ μὴν, τῶν γε πολιτῶν, οὐκ εἰσὶ πέντε ἢ ἕξ. οὐκοῦν ἀμφοτέρων ἑκκαίδεκα, ποιήσωμεν αὐτοὺς εἴκοσιν: εἰ δὲ βούλεσθε, τριάκοντα. πόσοι δή ποτ' εἰσὶν οἱ κατ' ἐνιαυτὸν τὰς ἐγκυκλίους λειτουργίας λειτουργοῦντες ὑμῖν χορηγοὶ καὶ γυμνασίαρχοι, καὶ ἑστιάτορες; ἑξήκοντα ἴσως, ἢ μικρῷ πλείους σύμπαντες οὗτοι. ἵνα οὖν τριάκοντα ἄνθρωποι, ἢ πλείους παρὰ πάντα τὸν χρόνον λειτουργήσωσιν ἡμῖν, τοὺς ἅπαντας ἀπίστους πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαθῶμεν; ἀλλ' ἴσμεν ἐκεῖνο δήπου, ὅτι λειτουργήσουσι μὲν, ἄνπερ ἡ πόλις ᾖ, πολλοὶ, καὶ οὐκ ἐπιλείψουσιν. εὖ δὲ ποιεῖν ἡμᾶς οὐδεὶς ἐθελήσει, τοὺς πρότερον ποιήσαντας ἐὰν ἠδικημένους ἴδῃ. εἰ δὲ δὴ τὰ μάλιστα ἐπέλιπον οἱ χορηγεῖν οἷοί τε, πρὸς Διὸς πότερον κρεῖττον ἦν, εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν τὰς χορηγίας ὥσπερ τὰς τριηραρχίας, ἢ τοὺς εὐεργέτας ἀφελέσθαι τὰ δοθέντα; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. νῦν μέν γε τὸν χρόνον, ὃν ἂν τούτων ἕκαστος λειτουργῇ, δίδωσι τὴν ἀνάπαυσιν αὐτοῖς μόνον: μετὰ ταῦτα δὲ οὐδὲν ἔλαττον ἕκαστος αὐτῶν ἀναλώσει. τότε δ' ἂν μικρᾶς συντελείας ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ἑκάστῳ γιγνομένης, οὐδὲν ἔπασχε δεινὸν οὐδεὶς, οὐδ' εἰ πάνυ μικρὰ κεκτημένος ἦν. Οὕτω τοίνυν τινὲς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρα ἔχουσιν ἀλογίστως, ὥστε ἐπιχειροῦσι λέγειν πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν, ἄλλα δὲ τοιαδί: ὡς ἄρα δεινὸν, εἰ τὸ κοινῷ μὲν μηδὲ ἓν ὑπάρξει τῇ πόλει, ἰδίᾳ δέ τινες πλουτήσουσιν ἀτελείας

σιν ἀτελείας

σιν ἀτελείας ἐπειλημμένοι. ἔστι δὲ ταῦτα ἅμα ἀμφότερα οὐχὶ δίκαιον λέγειν. εἰ μὲν γὰρ τις ἔχει πολλὰ μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, οὐχὶ δεῖ δήπου τούτῳ βασκαίνειν. εἰ δ' ὑφῃρημένον φήσουσιν, ἤ τινα ἄλλον, οὐχ ὃν προσήκει, τρόπον κεκτῆσθαι, εἰσὶ νόμοι καθ' οὓς προσήκει κολάζειν. ὅτε δὲ τοῦτο μὴ ποιοῦσιν, οὐδὲ τὸν λόγον αὐτοῖς τοῦτον λεκτέον. καὶ μὴν περὶ τοῦ γε μὴ εἶναι χρήματα κοινὰ τῇ πόλει, ἐκεῖνο ὑμᾶς δεῖ σκοπεῖν, ὅτι οὐδὲν ἔσεσθε εὐπορώτεροι, τὰς ἀτελείας ἐὰν ἀφέλησθε. οὐ γὰρ κοινωνεῖ ταῖς δημοσίαις προσόδοις καὶ περιουσίαις ταῦτα τἀναλώματα οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων, νυνὶ τῇ πόλει δυοῖν ἀγαθοῖν ὄντοιν, πλούτου τε, καὶ τοῦ πρὸς ἅπαντας πιστεύεσθαι, μεῖζόν ἐστι τὸ τῆς πίστεως ὑπάρχον ἡμῖν. εἰ δέ τις οἴεται δεῖν, ὅτι χρήματα οὐκ ἔχομεν, μηδὲ δόξαν ἔχειν ἡμᾶς χρηστήν, οὐ καλῶς φρονεῖ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὔχομαι τοῖς θεοῖς, μάλιστα μὲν ἡμῖν καὶ χρήματα πολλὰ γενέσθαι: εἰ δὲ μή, τό γε πιστοῖς εἶναι καὶ βεβαίοις δοκεῖν διαμένειν. φέρε δὴ καὶ τὰς εὐπορίας, ἃς ἀναπαυομένους τινὰς εὐπορήσειν οὗτοι φήσουσιν, εἰς μέσον ὑμῖν γινομένας δείξω. ἴστε γὰρ δήπου, ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδείς ἐστ' ἀτελής, οὐδὲ τῶν εἰσφορῶν τῶν εἰς τὸν πόλεμον. οὐκοῦν ὁ πολλὰ κεκτημένος, οὗτος, ὅστις ἂν ᾖ, πολλὰ εἰς ταῦτα συντελεῖ: πᾶσα ἀνάγκη. καὶ μὴν ὅτι δεῖ τὴν εὐπορίαν εἰς ταῦτα ὑπάρχειν πλείστην τῇ πόλει, πάντες ἂν ὁμολογήσειαν. περὶ μὲν γὰρ τὰς τῶν χορηγιῶν δαπάνας μικρὸν ἡμέρας μέρος ἡ χάρις τοῖς θεωμένοις ἡμῶν ἐστι: περὶ δὲ τὰς τῶν εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῶν ἀφθονίας, πάντα τὸν χρόνον ἡ σωτηρία πάσῃ τῇ πόλει. ὥσθ' ὅσον ἐνθάδε ἀφίετε, ἐκεῖ κομίζεσθε: καὶ δίδοτε ἐν τιμῆς μέρει ταῦτα, ἃ καὶ μὴ λαβοῦσιν ἔστιν ἔχειν τοῖς τριηραρχεῖν ἄξια κεκτημένοις. ἀλλὰ μὴν ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδείς ἐστ' ἀτελής, οἶμαι μὲν ὑμᾶς εἰδέναι

πάντας. ὅμως δὲ καὶ τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν ἀναγνώσεται.
Λαβὲ τὸν περὶ τῶν τριηραρχιῶν νόμον, καὶ λέγε τοῦτον
αὐτοῖς. λέγε.

ΝΟΜΟΣ.

Ἀτελῆ δὲ μηδένα εἶναι τριηραρχίας, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρ-
χόντων. Ὁρᾶτε ὡς σαφῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μηδένα
εἶναι τριηραρχίας ἀτελῆ διείρηκεν ὁ νόμος, πλὴν τῶν ἐν-
νέα ἀρχόντων; οὐκοῦν οἱ μὲν ἐλάττω κεκτημένοι τοῦ τριη-
ραρχίας ἄξια ἔχειν, ἐν ταῖς εἰσφοραῖς συντελοῦσιν εἰς
τὸν πόλεμον: οἱ δ' ἐφικνούμενοι τοῦ τριηραρχεῖν, εἰς ἀμφό-
τερα ὑμῖν ὑπάρξουσι χρήσιμοι, καὶ τριηραρχεῖν, καὶ εἰσ-
φέρειν. τίνα οὖν ῥᾳστώνην τοῖς πολλοῖς ὁ σὸς ὦ λεπτίνη
ποιήσει νόμος, εἰ μιᾶς, ἢ δυοῖν φυλαῖν ἕνα χορηγὸν καθί-
στησιν, ὃς ἀνθ' ἑνὸς ἄλλου τοῦθ' ἅπαξ ποιήσας ἀπαλλάξεται;
ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. τῆς δέ γε αἰσχύνης ὅλην ἀναπίμπλησι
τὴν πόλιν καὶ τῆς ἀπιστίας. οὐκοῦν ὅτι πολλῷ μείζονα
βλάπτει τῶν ὠφελειῶν ὧν ἔχει, προσήκει λελύσθαι παρὰ
τοῖσδε αὐτὸν, ἔγω γ' ἂν φαίην. ἔτι δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ,
διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν τῷ νόμῳ διαῤῥήδην αὐτοῦ, μηδένα
μήτε τῶν πολιτῶν, μήτε τῶν ἰσοτελῶν, μήτε τῶν ξένων
εἶναι ἀτελῆ, μὴ διειρῆσθαι δὲ ὅτου ἀτελῆ, χορηγίας, ἢ τί-
νος ἄλλου τέλους, ἀλλ' ἁπλῶς ἀτελῆ μηδένα, πλὴν τῶν
ἀφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος: καὶ ἐν μὲν τῷ μηδέ-
να, πάντας περιλαμβάνειν τοὺς ἄλλους: ἐν δὲ τῷ τῶν ξένων,
μὴ διορίζειν τῶν οἰκούντων ἀθήνησιν: ἀφαιρεῖται καὶ λεύ-
κωνα τὸν ἄρχοντα βοσπόρου καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὴν δω-
ρεὰν, ἣν ὑμεῖς ἔδοτε αὐτοῖς. ἔστι γὰρ γένει μὲν δήπου ὁ λεύ-
κων ξένος, τῇ δὲ παρ' ὑμῶν ποιήσει πολίτης: κατ' οὐδέτε-
ρον δ' αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔστ' ἔχειν ἐκ τούτου τοῦ νόμου.
καίτοι τῶν μὲν ἄλλων εὐεργετῶν χρόνον τινὰ ἕκαστος ὑμῖν
χρήσιμον ἑαυτὸν παρέχειν: οὗτος δ', ἂν σκοπῆτε, φανή-
σεται συνεχῶς ἡμᾶς εὖ ποιῶν. καὶ ταῦτα, ὧν μάλιστα

ὑμῶν ἡ πόλις δεῖται. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽ ὅτι πλείστῳ τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων ἡμεῖς ἐπεισάκτῳ σίτῳ χρώμεθα. πρὸς τοίνυν ἅπαντα τὸν ἐκ τῶν ἄλλων ἐμπορίων ἀφικνούμενον ὁ ἐκ τοῦ πόντου σῖτος εἰσπλέων ἐστίν: εἰκότως: οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ τὸν τόπον τοῦτον σῖτον ἔχειν πλεῖστον τοῦτο γίνεται, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κύριον ὄντα τὸν λεύκωνα αὐτοῦ τοῖς ἄγουσι τὸν σῖτον ἀθήναζε ἀτέλειαν δεδωκέναι, καὶ κηρύττειν, πρώτους γεμίζεσθαι τοὺς ὡς ὑμᾶς πλέοντας. ἔχων γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτῷ καὶ τοῖς παισὶ τὴν ἀτέλειαν, ἅπασι δέδωκεν ὑμῖν. τοῦτο δ᾽ ἡλίκον ἐστὶ θεωρήσατε. ἐκεῖνος πράττεται τοὺς παρ᾽ αὐτοῦ σῖτον ἐξάγοντας τριακοστήν. αἱ τοίνυν παρ᾽ ἐκείνου δεῦρο ἀφικνούμεναι σίτου μυριάδες, περὶ τετταράκοντά εἰσι: καὶ τοῦτ᾽ ἐκ τῆς παρὰ τοῖς σιτοφύλαξιν ἀπογραφῆς ἄν τις ἴδοι. οὐκοῦν παρὰ μὲν τὰς τριάκοντα μυριάδας, μυρίους δίδωσι μεδίμνους ἡμῖν: παρὰ δὲ τὰς δέκα, ὡσπερανεὶ τρισχιλίους. τοσοῦτον τοίνυν δεῖ ταύτην ἀποστερῆσαι τὴν δωρεὰν τὴν πόλιν, ὥστε προκατασκευάσας ἐμπόριον θευδοσίαν, ὅ φασιν οἱ πλέοντες * οὐ χεῖρον εἶναι τοῦ βοσπόρου οὐδοτιοῦν: κἀνταῦθα δέδωκε τὴν ἀτέλειαν ἡμῖν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πολλὰ ἂν ἔχων εἰπεῖν, ὅσα εὐεργέτηκεν ὑμᾶς οὗτος ἀνὴρ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ πρόγονοι: ἀλλὰ πέρυσι σιτοδείας παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γενομένης, οὐ μόνον ὑμῖν ἱκανὸν σῖτον ἀπέστειλεν, ἀλλὰ τοσοῦτον ὥστε πεντεκαίδεκα ἀργυρίου τάλαντα, ἃ καλλισθένης διῴκησε, προσπεριγενέσθαι. τί οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦτον, τὸν τοιοῦτον περὶ ὑμᾶς γεγενημένον, ἐὰν ἀκούσῃ νόμῳ τὴν ἀτέλειαν ὑμᾶς ἀφῃρημένους αὐτόν, καὶ μηδ᾽ ἂν μεταδόξῃ ποτὲ ψηφίσασθαι ἐξεῖναι δοῦναι; ἆρ᾽ ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ αὐτὸς νόμος οὗτος ἐκεῖνόν τε ἀφαιρήσεται τὴν ἀτέλειαν κύριος ἂν γένηται, καὶ ὑμῶν τοὺς παρ᾽ ἐκείνου σιτηγοῦντας; οὐ γὰρ δήπου τοῦτό γε ὑπείληφε

οὐδείς, ὡς ἐκεῖνος ὑπομενεῖ, ἑαυτῷ μὲν ἀκύρους εἶναι τὰς παρ' ὑμῶν δωρεάς, ὑμῖν δὲ μένειν τὰς παρ' ἑαυτοῦ. οὐκοῦν πρὸς πολλοῖς οἷς καὶ ὁ νόμος βλάπτειν ὑμᾶς φαίνεται, καὶ προσαφαιρεῖταί τι τῶν ὑπαρχόντων ἤδη. εἶθ' ὑμεῖς ἔτι σκοπεῖτε, εἰ χρὴ τοῦτον ἐξαλεῖψαι, καὶ οὐ πάλαι βεβούλευσθε; ἀνάγνωθι λαβὼν αὐτοῖς ψηφίσματα αὐτά, τὰ περὶ τοῦ Λεύκωνος.

Ψηφίσματα.

Ὡς μὲν εἰκότως καὶ δικαίως τετύχηκε τῆς παρ' ὑμῶν ἀτελείας, ὁ Λεύκων, ἀκηκόατε ἐκ τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί. τούτων δ' ἁπάντων στήλας ἀντιγράφους ἐστήσαθ' ὑμεῖς τε κἀκεῖνος, τὴν μὲν ἐν Βοσπόρῳ, τὴν δ' ἐν Πειραιεῖ, τὴν δ' ἐφ' Ἱερῷ. σκοπεῖτε δὴ πρὸς ὅσης κακίας ὑπερβολὴν ὑμᾶς ὁ νόμος προάγει, ὃς ἀπιστοτέρους τὸν δῆμον καθίστησιν ἑνὸς ἀνδρός. μὴ γὰρ οἴεσθ' ὑμῖν ἄλλο τι τὰς στήλας ἑστάναι ταύτας, ἢ τούτων ἁπάντων ὧν ἔχετε, συνθήκας: αἷς ὁ μὲν Λεύκων ἐμμένων φαίνεται, καὶ ποιεῖν ἀεί τι προθυμούμενος ὑμᾶς εὖ, ὑμεῖς δ' ἑστώσας ἀκύρους ἔσεσθε πεποιηκότες: ὃ πολὺ δεινότερον τοῦ καθελεῖν ἐστιν. αὗται γὰρ οὑτωσὶ τοῖς βουλομένοις κατὰ τῆς πόλεως βλασφημεῖν τεκμήριον ὡς ἀληθῆ λέγουσιν, ἑστήξουσι. φέρε, ἐὰν δὲ δὴ πέμψας ὡς ὑμᾶς Λεύκων ἐρωτᾷ, τί ἔχοντες ἐγκαλέσαι, καὶ τί μεμφόμενοι τὴν ἀτέλειαν αὐτὸν ἀφῄρησθε; τί πρὸς θεῶν ἐροῦμεν; ἢ τί γράψει ποθ' ὁ τὸ ψήφισμα ὑπὲρ ὑμῶν γράφων; ὅτι νὴ Δία ἦσάν τινες τῶν εἰρημένων ἀνάξιοι; ἐὰν τοῦτο εἴπῃ πρὸς ταῦτα ἐκεῖνος: καὶ γὰρ Ἀθηναίων τινές εἰσι φαῦλοι ἴσως, καὶ οὐ διὰ τοῦτ' ἐγὼ τοὺς χρηστοὺς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τὸν δῆμον νομίζων χρηστὸν πάντας ἔχειν ἐῶ: οὐ δικαιότερ' ὑμῶν ἐρεῖ; ἐμοί γ' οὖν δοκεῖ. παρὰ πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις μᾶλλόν ἐστιν ἔθος διὰ τοὺς εὐεργέτας καὶ ἄλλους τινὰς εὖ ποιεῖν τῶν μὴ χρηστῶν:

ἢ διὰ τοὺς φαύλους τοὺς *ὁμολογουμένους ἀξίους εἶναι τοὺς τὰ δοθέντα ἀφαιρεῖσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ὅπως οὐκ ἀποδώσει τῷ λύκωνί τις, ἐὰν βούληται, δύναμαι σκοπούμενος εὑρεῖν. χρήματα μὲν γάρ ἐστιν ἀεὶ παρ' ὑμῖν αὐτοῦ. κατὰ δὲ τὸν νόμον τοῦτον, ἐάν τις ἐπ' αὐτὰ ἔλθῃ, ἢ στερήσεται τούτων, ἢ λειτουργεῖν ἀναγκασθήσεται. ἔστι δ' οὐ τὸ τῆς δαπάνης μέγιστον ἐκείνῳ, ἀλλ' ὅτι τὴν δωρεὰν αὐτὸν ὑμᾶς ἀφῃρῆσθαι νομιεῖ. οὐ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ λύκων ἀδικηθῇ, μόνον δεῖ σκοπεῖν, ᾧ φιλοτιμίας ἕνεκα ἡ περὶ τῆς δωρεᾶς σπουδὴ γένοιτ' ἄν, οὐ χρείας: ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν ὑμᾶς εὖ πράττων, εἰς δέον δὲ νῦν γέγονεν αὐτῷ τὸ παρ' ὑμῶν λαβεῖν τότε τὴν ἀτέλειαν. τίς οὖν οὗτός ἐστιν; ἐπικέρδης ὁ κυρηναῖος: ὃς εἴπερ τις ἄλλος τῶν εἰληφότων, δικαίως ἠξιώθη ταύτης τῆς τιμῆς: οὐ τῷ μεγάλα ἢ θαυμάσια ἡλίκα δοῦναι, ἀλλὰ τῷ παρὰ τοιοῦτον καιρόν, ἐν ᾧ καὶ τῶν εὖ πεπονθότων ἔργον ἦν εὑρεῖν, ἐθέλοντά τινα ὧν εὐεργέτητο, μεμνῆσθαι. οὗτος γὰρ ἀνήρ, ὡς τὸ ψήφισμα τοῦτο δηλοῖ τὸ τότε αὐτῷ γραφέν, τοῖς ἁλοῦσι τότε ἐν σικελίᾳ τῶν πολιτῶν ἐν τοιαύτῃ συμφορᾷ καθεστηκόσιν, ἔδωκε μνᾶς ἑκατόν, καὶ τοῦ μὴ τῷ λιμῷ πάντας αὐτοὺς ἀποθανεῖν, αἰτιώτατος ἐγένετο. καὶ μετὰ ταῦτα δοθείσης ἀτελείας αὐτῷ διὰ ταῦτα παρ' ὑμῶν, ὁρῶν ἐν τῷ πολέμῳ τῷ *πρὸς τοὺς τριάκοντα μικρόν, σπανίζοντα τὸν δῆμον χρημάτων, τάλαντον ἔδωκεν αὐτὸς ἐπαγγειλάμενος. σκέψασθε δὴ πρὸς διὸς καὶ θεῶν ἄνδρες ἀθηναῖοι, πῶς ἂν ἄνθρωπος μᾶλλον φανερῶς γένοιτο εὔνους ὢν ὑμῖν, ἢ πῶς ἧττον ἄξιος ἀδικηθῆναι: ἢ πρῶτον μὲν εἰ παρὸν τῷ τῆς πόλεως ἀτυχήματι, μᾶλλον ἕλοιτο τοὺς ἀτυχοῦντας, καὶ τὴν παρὰ τούτων χάριν, ἥτις ποτ' ἔμελλεν ἔσεσθαι, ἢ τοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ κεκρατηκότας, καὶ παρ' οἷς ἦν: δεύτερον δ' ἑτέραν χρείαν ἰδών, εἰ φαίνοιτο

φίλους, καὶ μὴ ὅπως ἰδίᾳ τὰ ὄντα σώσει, προνοούμενος, ἀλλ' ὅπως τῶν ὑμετέρων μηδὲν ἐνδεῶς ἕξει τὸ καθ' αὑτόν. τοῦτον μέν τοι τὸν τῷ μὲν ἔργῳ περὶ τοὺς μεγίστους καιροὺς οὑτωσὶ κοινὰ τὰ ὄντα τῷ δήμῳ κεκτημένον, τῷ δὲ ῥήματι καὶ τῇ τιμῇ τὴν ἀτέλειαν ἔχοντα, οὐχὶ τὴν ἀτέλειαν ἀφαιρήσεσθε, οὐδὲ γὰρ οὔσῃ χρώμενος φαίνεται: ἀλλὰ τὸ πιστεύειν ὑμῖν: οὗ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον; τὸ τοίνυν ψήφισμα ὑμῖν αὐτὸ ἀναγνώσεται τὸ, τότε ψηφισθὲν τῷ ἀνδρί: καὶ θεωρεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅσα ψηφίσματα ἄκυρα ποιεῖ ὁ νόμος, καὶ ὅσους ἀνθρώπους ἀδικεῖ, καὶ ἐν ὁποίοις καιροῖς χρησίμους ὑμῖν παρασχόντας ἑαυτούς: εὑρήσετε γὰρ τούτους, οὓς ἥκιστα προσῆκεν, ἀδικοῦντα. λέγε.

Ψηφίσματα.

Τὰς μὲν εὐεργεσίας ἀνθ' ὧν εὕρετο τὴν ἀτέλειαν ὁ ἐπικέρδης, ἀκηκόατε ἐκ τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί. σκοπεῖτε δὲ μὴ τοῦτο, εἰ μνᾶς ἑκατὸν, καὶ πάλιν τάλαντον ἔδωκεν: οὐδὲ γὰρ τοὺς λαβόντας ἔγωγε ἡγοῦμαι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων θαυμάζειν, ἀλλὰ τὴν προθυμίαν, καὶ τὸ αὐτὸν ἐπαγγελλόμενον ποιεῖν, καὶ τοὺς καιροὺς ἐν οἷς. πάντες μὲν γάρ εἰσιν ἴσως ἄξιοι χάριν ἀνταπολαμβάνειν οἱ προϋπάρχοντες τοῦ ποιεῖν ὑμᾶς εὖ: μάλιστα δ' οἱ παρὰ τὰς χρείας: ὧν εἷς οὗτος ἀνὴρ ὢν φαίνεται. εἶτ' οὐκ αἰσχυνόμεθα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς τοῦ τοιούτου παῖδας, εἰ μηδεμίαν ποιησάμενοι τούτων μνείαν, ἀφῃρημένοι φανούμεθα τὴν δωρεὰν, μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι; οὐ γὰρ εἰ ἕτεροι μὲν ἦσαν οἱ τότε σωθέντες ὑπ' αὐτοῦ καὶ δόντες τὴν ἀτέλειαν, ἕτεροι δ' ὑμεῖς οἱ νῦν ἀφαιρούμενοι, ἀπολύει τοῦτο τὴν αἰσχύνην: ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ δεινόν ἐστιν. εἰ γὰρ οἱ μὲν εἰδότες καὶ * παθόντες, ἄξια τούτων ἐνόμιζον εὖ πάσχειν: ὑμεῖς δ' οἱ λόγῳ ταῦτ' ἀκούοντες, ὡς ἀναξίων ἀφαιρήσο-

μεθα: πῶς οὐχ ὑπέρδεινον ποιήσομεν; αὐτὸς τοίνυν ἐστί
μοι λόγος οὗτος καὶ περὶ τῶν τετρακοσίους καταλυσάν
των: καὶ περὶ τῶν ὅτ᾽ ἔφευγεν ὁ δῆμος, χρησίμους αὐτοὺς
παρασχόντων. πάντας γὰρ αὐτοὺς δεινότατ᾽ ἂν ἡγοῦμαι
παθεῖν, εἴ τι τῶν τότε ψηφισθέντων αὐτοῖς λυθείη. εἰ τοίνυν
τις ὑμῶν ἐκεῖνο πέπεισται, πολὺ τοῦ δεηθῆναί τινος τοιούτου
νῦν ἀπέχειν τὴν πόλιν: ταῦτα μὲν εὐχέσθω τοῖς θεοῖς, κἀγὼ
συνεύχομαι: λογιζέσθω δὲ πρῶτον μὲν, ὅτι περὶ νόμου
μέλλει φέρειν τὴν ψῆφον, ᾧ μὴ λυθέντι, δεήσει χρῆσθαι:
δεύτερον δὲ, ὅτι βλάπτουσιν οἱ πονηροὶ νόμοι καὶ τὰς ἀσ-
φαλῶς οἰκεῖν οἰομένας πόλεις. οὐ γὰρ ἂν μετέπιπτε τὰ
πράγματα ἐπ᾽ ἀμφότερα, εἰ μὴ τοὺς μὲν ἐν κινδύνῳ καθε-
στηκότας καὶ πράξεις χρησταὶ, καὶ νόμοι, καὶ ἄνδρες χρη-
στοὶ, καὶ πάντα ἐξητασμένα ἐπὶ τὸ βέλτιον προῆγε: τοὺς δὲ
ἐν πάσῃ καθεστάναι δοκοῦντας εὐδαιμονίᾳ πάντα ταῦτα ἀ-
μελούμενα ὑπέρρει κατὰ μικρόν. τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ
πλεῖστοι κτῶνται μὲν τἀγαθὰ τῷ καλῶς βουλεύεσθαι καὶ
μηδενὸς καταφρονεῖν, φυλάττειν δὲ οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐ-
τοῖς τούτοις. ὃ μὴ πάθητε νῦν ὑμεῖς: μὴ δὲ οἴεσθε νόμον τοιοῦ-
τον θέσθαι δεῖν, ὃς καλῶς τε πράττουσαν τὴν πόλιν ὑ-
μῶν πονηρᾶς δόξης ἀναπλήσει, ἐάν τέ τι συμβῇ ποτε, ἐρήμους
τῶν ἐθελησόντων ἀγαθόν τι ποιεῖν αὐτὴν καταστήσει. οὐ τοίνυν
μόνον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς ἰδίᾳ γνόντας εὖ ποιεῖν
ὑμᾶς, καὶ παρασχόντας χρησίμους αὐτοὺς ἐπὶ τηλικού-
των καὶ τοιούτων καιρῶν, οἵων μικρῷ πρότερον φορμίων
διεξελήλυθε, κἀγὼ νῦν εἴρηκα, ἄξιόν ἐστιν εὐλαβηθῆναι ἀ-
δικῆσαι, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους, οἳ πόλεις ὅλας τὰς
ἑαυτῶν πατρίδας συμμάχους ἡμῖν ἐπὶ τὸν πρὸς λακεδαιμο
νίους πολέμου παρέσχον, καὶ λέγοντες ἃ συμφέρει τῇ πόλει
τῇ ὑμετέρᾳ, καὶ πράττοντες: ὧν ἔνιοι διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς
εὔνοιαν στέρονται τῆς πατρίδος: ὧν ἐπέρχεταί μοι πρώτους

ἐξετάσαι, τοὺς ἐκ κορίνθου φυγόντας. ἀναγκάζομαι δὲ λέγειν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα, ἃ παρ' ὑμῶν τῶν πρεσβυτέρων αὐτὸς ἀκήκοα. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, ὅσα χρησίμους ἡμῖν ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι παρέσχον, ἐάσω· ἀλλ' ὅθ' ἡ μεγάλη μάχη πρὸς λακεδαιμονίους ἐγένετο ἡ ἐν κορίνθῳ, τῶν ἐν τῇ πόλει βουλευσαμένων μετὰ τὴν μάχην μὴ δέχεσθαι τῷ τείχει τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ πρὸς λακεδαιμονίους ἐπικηρυκεύεσθαι, ὁρῶντες ἠτυχηκυῖαν τὴν πόλιν, καὶ παρόδου κρατοῦντας λακεδαιμονίους, οὐχὶ προὔδωκαν, οὐδ' ἐβουλεύσαντο ἰδίᾳ περὶ τῆς αὑτῶν σωτηρίας· ἀλλὰ πλησίον ὄντων μεθ' ὅπλων ἁπάντων πελοποννησίων ἀνέῳξαν τὰς πύλας ἡμῖν βίᾳ τῶν πολλῶν· καὶ μᾶλλον εἵλοντο μεθ' ὑμῶν τῶν τότε στρατευσαμένων, εἴ τι δέοι, πάσχειν, ἢ χωρὶς ὑμῶν ἀκινδύνως σεσῶσθαι· καὶ εἰσέφρουν τὸ στράτευμα, καὶ διέσωσαν καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς συμμάχους. ἐπειδὴ δὲ πρὸς λακεδαιμονίους εἰρήνη μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ ἐπὶ ἀνταλκίδου, ἀντὶ τῶν ἔργων τούτων ὑπὸ λακεδαιμονίων ἐξέπεσον. ὑποδεξάμενοι δ' ὑμεῖς αὐτοὺς, ἐποιήσατε ἔργον ἀνθρώπων καλῶν κἀγαθῶν· ἐψηφίσασθε γὰρ αὐτοῖς ἅπανθ' ὧν ἐδέοντο. εἶτα, ταῦτα νῦν εἰ χρὴ κύρια εἶναι, σκοποῦμεν· ἀλλ' ὁ λόγος πρῶτον αἰσχρὸς τοῖς σκοπουμένοις· εἴ τις ἀκούσειεν ὡς ἀθηναῖοι σκοποῦσιν, εἰ χρὴ τοὺς εὐεργέτας ἐᾶν τὰ δοθέντα ἔχειν· πάλαι γὰρ ἐσκέφθαι ταῦτα, καὶ ἐγνῶσθαι προσῆκεν. Ἀνάγνωθι δέ μοι καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα αὐτοῖς.

ψήφισμα.

Ἃ μὲν ἐψηφίσασθε τοῖς φεύγουσι δι' ὑμᾶς κορινθίων, ταῦτ' ἐστὶν, ὦ ἄνδρες δικασταί. ὁρᾶτε δ' εἴ τις, ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἰδὼν ἢ παρὼν, ἢ τινος εἰδότος ἢ διεξιόντος ἀκούσας, ἀκούσειε τὸν νόμον τοῦτον, τὰς τότε δωρεὰς δοθείσας ἀφαιρεῖν μέλλοντα, ὅσην ἂν κακίαν τῶν θεμένων τὸν νόμον καταγνοίη·

οἱ πρὸ μὲν τῆς χρείας οὕτω φιλάνθρωποι, καὶ πάντα ποιοῦντες· ἐπειδὴ δὲ ἐπράξαμεν πάντα ὅσ' ἂν ἐδεόμεθα, οὕτως ἀχάριστοι, καὶ κακοὶ φανησόμεθα, ὥστε τοὺς τε ἔχοντας ἀφῃρήμεθα, καὶ τὸ λοιπὸν μηδενὶ δοῦναι ταῦτ' ἐξεῖναι νόμον τεθείκαμεν. νὴ δία, ἀνάξιοι γάρ τινες τῶν εὑρημένων ταῦτ' ἦσαν. τουτὶ γὰρ παρὰ πάντ' ἔσται τὸν λόγον αὐτοῖς. ἔπειτ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν φήσομεν, ὅτι τὴν ἀξίαν, ὅταν διδῶμεν, δεῖ σκοπεῖν, οὐ μετὰ ταῦθ' ὕστερον χρόνῳ παμπληθεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τι μὴ δοῦναι, γνώμῃ χρωμένων ἔργον ἀνθρώπων ἐστί· τὸ δὲ τοὺς ἔχοντας ἀφαιρεῖσθαι, φθονούντων. τοῦτο δ' οὐχὶ δεῖ δοκεῖν ὑμᾶς πεπονθέναι. καὶ μὴν, οὐδὲ ἐκεῖνο ὀκνήσω περὶ τῆς ἀξίας αὐτῆς πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἐγὼ γὰρ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω πόλει τὸν ἄξιον ἐξεταστέον εἶναι, καὶ ἰδιώτῃ· οὐδὲ γὰρ περὶ τῶν αὐτῶν ἡ σκέψις. ἰδίᾳ μὲν γὰρ ἕκαστος ἡμῶν σκοπεῖ, τίς ἄξιός ἐστιν ἑκάστου κηδεστής, ἢ τῶν τοιούτων τι γίνεσθαι. ταῦτα δὲ καὶ νόμοις τισὶ καὶ δόξαις διώρισται. κοινῇ δ' ἡ πόλις καὶ ὁ δῆμος, ὅστις ἂν αὐτὸν εὖ ποιῇ καὶ σώζῃ. τοῦτο δ' οὐ γένει καὶ δόξῃ κρινόμενον ἴδοι τις ἂν, ἀλλ' ἔργῳ. ὅταν μὲν οὖν εὖ πάσχειν δέῃ, τὸν βουλόμενον εὖ ποιεῖν ἡμᾶς ἐάσομεν· ἐπειδὰν δ' εὖ πάθωμεν, τότε τὴν ἀξίαν τοῦ ποιήσαντος σκεψόμεθα; οὐκ ἄρ' ὀρθῶς βουλευσόμεθα. Ἀλλὰ νὴ δία οὗτοι μόνοι τοῦτο πείσονται, καὶ περὶ τούτων μόνων ποιοῦμαι τὸν λόγον; πολλοῦ γε καὶ δέω. ἀλλὰ πάντας μὲν οὐδ' ἂν ἐγχειρήσαιμι ἐξετάζειν, ὅσοι πεποιηκότες ὑμᾶς εὖ, διὰ τὸν νόμον, εἰ μὴ λυθήσεται, τὰ δοθέντα ἀφαιρεθήσονται. ἓν δὲ ἢ δύο λέξας ἔτι ψηφίσματα, ἀπαλλάττομαι τοῦ περὶ τούτων λέγειν. τοὺς μὲν τοίνυν θασίους τοὺς μετ' ἐκφάντου, πῶς οὐκ ἀδικήσετε, ἐὰν ἀφέλησθε τὴν ἀτέλειαν; οἳ παραδόντες ὑμῖν θάσον, καὶ τὴν λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων ἐκβαλόντες, καὶ θρασύβου-

λον εἰσαγαγόντες, καὶ πράξαντες φίλην ὑμῖν τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, αἴτιοι τοῦ γενέσθαι σύμμαχον τὸν περὶ Θρᾴκην τόπον ὑμῖν ἐγένοντο. τοῦτο δ᾽ Ἀρχέβιον καὶ Ἡρακλείδην, οἳ Βυζάντιον προδόντες Θρασυβούλῳ κυρίους ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ Ἑλλησπόντου· ὥστε τὴν δεκάτην ἀποδόσθαι, καὶ χρημάτων εὐπορήσαντας, Λακεδαιμονίους ἀναγκάσαι τοιαύτην οἵαν ὑμῖν ἐδόκει, ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην. ὧν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ ταῦθ᾽ ἐκπεσόντων ἐψηφίσασθε ἅπερ οἶμαι φεύγουσιν εὐεργέταις δι᾽ ὑμᾶς προσήκει· προξενίαν, εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν ἁπάντων. εἶτα τοὺς δι᾽ ὑμᾶς φεύγοντας, καὶ δικαίως τι παρ᾽ ὑμῶν εὑρομένους, ἐάσομεν ἀφαιρεθῆναι τὰ δοθέντα μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι; ἀλλ᾽ αἰσχρὸν ἂν εἴη. μάθοιτε δ᾽ ἂν τοῦτο μάλιστ᾽ ἂν ἐκείνως. εἰ λογίσαισθε πρὸς ὑμᾶς αὐτούς· εἴ τινες τῶν νῦν ἐχόντων Πύδναν, ἢ Ποτίδαιαν, ἢ τι τῶν ἄλλων χωρίων, ἃ Φιλίππῳ μέν ἐστιν ὑπήκοα, ὑμῖν δ᾽ ἐχθρά, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἡ Θάσος ἦν τότε καὶ τὸ Βυζάντιον, Λακεδαιμονίοις μὲν οἰκεῖα, ὑμῖν δὲ ἀλλότρια· προδώσειν ταῦτ᾽ ἐπαγγείλαιντο, ἂν αὐτοῖς τὰς αὐτὰς δῶτε δωρεὰς, ἅσπερ Ἐκφάντῳ τῷ Θασίῳ, καὶ Ἀρχεβίῳ τῷ Βυζαντίῳ· καί τινες τούτων ἀντιλέγοιεν αὐτοῖς ταῦτα λέγοντες, ὡς δεινὸν, εἴ τινες μόνοι τῶν ἄλλων μετοίκων μὴ χορηγοῖεν· πῶς ποτ᾽ ἂν ἔχοιτε πρὸς τοὺς ταῦτα λέγοντας; ἢ δῆλον ὅτι φωνὴν οὐκ ἂν ἀνάσχοισθε, ὡς συκοφαντούντων; οὐκοῦν αἰσχρὸν, εἰ μέλλοντας μὲν εὖ πάσχειν συκοφάντην ἂν τὸν ταῦτα λέγοντα ἡγεῖσθε, ἐπὶ τῷ δ᾽ ἀφελέσθαι τὰς τῶν προτέρων εὐεργετῶν δωρεὰς, ταῦτα λεγόντων ἀκούσεσθε. φέρε δὴ κἀκεῖνο ἐξετάσωμεν· οἱ προδόντες τὴν Πύδναν, καὶ τὰ ἄλλα χωρία τῷ Φιλίππῳ, τῷ ποτ᾽ ἐπαρθέντες ἡμᾶς ἠδίκησαν; ἢ πᾶσι πρόδηλον τοῦτο, ὅτι ταῖς παρ᾽ ἐκείνου δωρεαῖς, ἃς διὰ ταῦτα ἔσεσθαι σφίσιν ἡγοῦντο. πότερον οὖν μᾶλ-

λον ἔδεισε, ὦ λεπτίνη, τοὺς ἐχθρούς, εἰ δύναιτο, πεῖσαι, τοὺς ἐπὶ τοῖς πρὸς ὑμᾶς ἀδικήμασι γιγνομένους ἐκείνων εὐεργέτας μὴ τιμᾶν, ἢ θεῖναι νόμον ἡμῖν, ὃς τῶν τοῖς ἡμετέροις εὐεργέταις ὑπαρχουσῶν δωρεῶν ἀφαιρεῖταί τι; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. ἀλλ' ἵνα μὴ πόρρω τοῦ παρόντος γένωμαι, λάβε τὰ ψηφίσματα, ἃ τοῖς θασίοις καὶ βυζαντίοις ἐγράφη. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ.

Ηκούσατε μὲν τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί. τούτων δὲ ἴσως ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἔτ' εἰσίν· ἀλλὰ τὰ ἔργα τὰ πραχθέντα ἐστίν, ἐπειδήπερ ἅπαξ ἐπράχθη. προσήκει τοίνυν τὰς στήλας ταύτας κυρίας ἐᾶν τὸν πάντα χρόνον ἵν' ἕως μὲν αὐτῶν τινες ζῶσι, μηδὲν ὑφ' ὑμῶν ἀδικῶνται· ἐπειδὰν δὲ τελευτήσωσιν ἐκεῖναι τοῦ τῆς πόλεως ἤθους μνημεῖον ὦσι, καὶ παραδείγματα ἑστῶσι τοῖς βουλομένοις τί ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν, ὅτι τοὺς εὖ ποιήσαντας ἡ πόλις ἀντεπεποίηκε. καὶ μὴν, μηδ' ἐκεῖνό γε ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λανθανέτω, ὅτι τῶν αἰσχίστων ἐστί, πάντας ἀνθρώπους ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι τὰς μὲν συμφοράς, ἃς δι' ὑμᾶς ἐχρήσαντο οἱ ἄνδρες οὗτοι, πάντα τὸν χρόνον κυρίας αὐτοῖς γεγενημένας, τὰς δὲ δωρεὰς ἃς ἀντὶ τούτων ἔλαβον παρ' ὑμῶν, καὶ δὴ λελυμένας. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἥρμοττε, τὰ δοθέντα ἐῶντας τῶν ἀτυχημάτων ἀφαιρεῖν, ἢ τούτων μενόντων τὰς δωρεὰς ἀφαιρεῖσθαι. φέρε γὰρ πρὸς διός, τίς ἐστιν, ὅστις εὖ ποιεῖν ὑμᾶς βουλήσεται, μέλλων, ἂν μὲν ἀποτύχῃ, παραχρῆμα δίκην δώσειν τοῖς ἐχθροῖς· ἂν δὲ κατορθώσῃ, τὰς χάριτας παρ' ὑμῶν ἀπίστους ἕξειν; Εγὼ τοίνυν ἀχθοίμην ἄν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ τοῦτο μόνον δόξαιμι δίκαιον κατηγορεῖν τοῦ νόμου, ὅτι πολλοὺς εὐεργέτας ἀφαιρεῖται τὴν ἀτέλειαν, τῆς δὲ πολιτῶν μηδένα ἄξιον δοκοίην ἔχειν δεῖξαι τῶν εὑρη-

μένων τούτων τὴν τιμήν. καὶ γὰρ καὶ τἆλλα ἀγαθὰ δεξαίμην ἂν ἔγωγε παρ' ἡμῖν εἶναι πλεῖστα, καὶ ἄνδρας ἀρίστους, καὶ πλείστους εὐεργέτας τῆς πόλεως πολίτας εἶναι. πρῶτον μὲν τοίνυν κόνωνα σκοπεῖτε: εἰ ἄρα ἄξιον, καταμεμψαμένους ἢ τὸν ἄνδρα, ἢ τὰ πεπραγμένα αὐτῷ, ἄκυρόν τι ποιῆσαι τῶν ἐκείνῳ δοθέντων. οὗτος γὰρ ἀνήρ, ὡς ὑμῶν τινων ἔστιν ἀκοῦσαι τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ὄντων, μετὰ τὴν τοῦ δήμου κάθοδον, τὴν ἐκ τοῦ πειραιῶς, ἀσθενοῦς ὑμῶν τῆς πόλεως οὔσης, καὶ ναῦν οὐδεμίαν κεκτημένης, στρατηγῶν βασιλεῖ, παρ' ὑμῶν οὐδ' ἡντινοῦν ἀφορμὴν λαβών, κατεναυμάχησε λακεδαιμονίους: καὶ πρότερον τοῖς ἄλλοις ἐπιτάττοντας ἔθισεν ἀκούειν ὑμῶν, καὶ τοὺς ἁρμοστὰς ἐξήλασεν ἐκ τῶν νήσων. καὶ μετὰ ταῦτα δεῦρ' ἐλθὼν ἀνέστησε τὰ τείχη. καὶ πρῶτος πάλιν περὶ τῆς ἡγεμονίας ἐποίησε τῇ πόλει τὸν λόγον πρὸς λακεδαιμονίους εἶναι. καὶ γάρ τοι μόνῳ τῶν πάντων αὐτῷ τοῦτ' ἐν τῇ στήλῃ γέγραπται, ἐπειδὴ κόνων, φησὶν, ἠλευθέρωσε τοὺς ἀθηναίων συμμάχους. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ γράμμα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐκείνῳ μὲν φιλοτιμία πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, ὑμῖν δὲ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἕλληνας. ὅτου γὰρ ἄν τις παρ' ὑμῶν ἀγαθοῦ τοῖς ἄλλοις αἴτιος γένηται, τούτου τὴν δόξαν τὸ τῆς πόλεως ὄνομα καρποῦται. διόπερ οὐ μόνον αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔδωκαν οἱ τότε, ἀλλὰ καὶ χαλκῆν εἰκόνα, μετὰ τὸν ἁρμόδιον, καὶ ἀριστογείτονα ἔστησαν πρώτου. ἡγοῦντο γὰρ οὐ μικρὰν τυραννίδα καὶ τοῦτον, τὴν λακεδαιμονίων ἀρχὴν καταλύσαντα, πεπαυκέναι. ἵν' οὖν μᾶλλον οἷς λέγω προσέχητε, τὰ ψηφίσματα ὑμῖν αὐτὰ ἀναγνώσεται, τὰ τότε ψηφισθέντα τῷ κόνωνι. λέγε.

ψηφίσματα.

Οὐ τοίνυν ὑφ' ὑμῶν μόνον ὁ κόνων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,

τότ' ἐτιμήθη πράξας ἃ διεξῆλθον ἐγώ· ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν, οἳ δικαίως ὧν εὐηργέτηντο, χάριν ᾤοντο δεῖν ἀποδιδόναι. οὐκοῦν αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις δωρεαὶ βέβαιοι μένουσιν αὐτῷ, τῆς δὲ παρ' ὑμῶν μόνης τοῦτ' ἀφαιρεθήσεται. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο καλόν, ζῶντα μὲν αὐτὸν οὕτω τιμᾶν, ὥστε τοσούτων, ὅσων ἀκηκόατε, ἀξιοῦν· ἐπειδὴ δ' ἐτελεύτησε, μηδεμίαν ποιησαμένους τούτων μηδενὸς μνείαν ἀφελέσθαι τι τῶν δοθέντων τότε. πολλὰ μὲν γάρ ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν ὑπ' ἐκείνου πραχθέντων ἄξια ἐπαίνου, δι' ἃ πάντα προσήκει μὴ λύειν τὰς αὐτῷ δοθείσας δωρεάς· κάλλιστον δὲ πάντων, ἡ τῶν τειχῶν ἀνάστασις. γνοίη δ' ἄν τις εἰ παραθείη, πῶς θεμιστοκλῆς, ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἁπάντων ἀνδρῶν ἐνδοξότατος, ταὐτὸ τοῦτ' ἐποίησε. λέγεται τοίνυν ἐκεῖνος, τειχίζειν εἰπὼν τοῖς πολίταις, κἂν ἀφικνῆταί τις ἐκ λακεδαίμονος κατέχειν κελεύσας, οἴχεσθαι πρεσβεύων αὐτὸς ὡς τοὺς λακεδαιμονίους· λόγων δὲ γιγνομένων ἐκεῖ, καί τινων ἀπαγγελλόντων, ὡς ἀθηναῖοι τειχίζουσιν, ἀρνεῖσθαι· καὶ πρέσβεις πέμπειν τοὺς σκεψομένους κελεύειν· ἐπειδὴ δ' οὐχ ἧκον οὗτοι, πέμπειν ἑτέρους παραινεῖν, καὶ πάντες ἴσως ἀκηκόατε, ὃν τρόπον ἐξαπατῆσαι λέγεται λακεδαιμονίους. φημὶ τοίνυν ἐγώ, καὶ πρὸς διός, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ, ἀλλ' ἂν ἀληθὲς ᾖ, σκοπείτω· ὅσῳ τὸ φανερῶς τοῦ λάθρα κρεῖττον, καὶ τὸ νικῶντας τοῦ παρακρουσαμένους πράττειν ὁτιοῦν, ἐντιμότερον, τοσούτῳ κάλλιον κόνωνα τὰ τείχη στῆσαι θεμιστοκλέους· ὁ μὲν γὰρ λαθών, ὁ δὲ νικήσας τοὺς κωλύσοντας ταὐτὸ τοῦτ' ἐποίησεν. οὐ τοίνυν ἄξιον τὸν τοιοῦτον ὑφ' ὑμῶν ἀδικηθῆναι, οὐδ' ἔλαττον σχεῖν τῶν ῥητόρων τῶν διδαξόντων ἡμᾶς ὡς ἀφελέσθαι τι χρὴ τῶν ἐκείνῳ δοθέντων. εἶεν. ἀλλὰ νὴ δία τὸν παῖδα τοῦ χαβρίου περιίδωμεν

ἀφαιρεθέντα τὴν ἀτέλειαν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτῷ δικαίως παρ' ὑμῶν λαβὼν κατέλιπεν; ἀλλ' οὐδένα ἀνθρώπων εὖ φρονοῦντ' ἂν οἶμαι ταῦτα φῆσαι καλῶς ἔχειν. ἴστε μὲν οὖν ἴσως καὶ αὐτοὶ πρὸ ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι σπουδαῖος χαβρίας ἦν ἀνήρ· οὐ μὴν κωλύει γε οὐδὲν κἀμὲ διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. ὃν μὲν οὖν τρόπον ὑμᾶς ἔχων, πρὸς ἅπαντας πελοποννησίους παρετάξατο ἐν θήβαις, καὶ ὡς γοργώπαν ἀπέκτεινεν ἐν αἰγίνῃ, καὶ ὅσα ἐν κύπρῳ τρόπαια ἔστησε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὅτι πᾶσαν ἐπελθὼν ὀλίγου δέω λέγειν χώραν, οὐδαμοῦ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα οὐδ' αὐτὸν κατῄσχυνε· οὔτε πάνυ ῥᾴδιον κατὰ τὴν ἀξίαν εἰπεῖν, πολλή τε αἰσχύνη λέγοντος ἐμοῦ ταῦτα ἐλάττω φανῆναι τῆς ἐν ἑκάστῳ νῦν περὶ αὐτοῦ δόξης ὑπαρχούσης. ἃ δ' οὐδαμῶς ἂν εἰπὼν οἶμαι μικρὰ ποιῆσαι, ταῦτ' ἀπομνῆσαι πειράσομαι. ἐνίκησε μὲν τοίνυν λακεδαιμονίους ναυμαχίᾳ· καὶ πεντήκοντα μιᾶς δεούσας ἔλαβεν αἰχμαλώτους τριήρεις. εἷλε δὲ τῶν νήσων τούτων τὰς πολλὰς, καὶ παρέδωκεν ὑμῖν καὶ φιλίας ἐποίησεν ἐχθρῶς ἐχούσας πρὸ τοῦ. τρισχίλια δὲ αἰχμάλωτα σώματα δεῦρ' ἤγαγε, καὶ πλέον ἢ δέκα καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνεν ἀπὸ τῶν πολεμίων. καὶ τούτων πάντων ὑμῶν τινὲς οἱ πρεσβύτεροι μάρτυρές εἰσί μοι. πρὸς δὲ τούτοις ἄλλας τριήρεις πλέον ἢ εἴκοσιν εἷλε κατὰ μίαν καὶ δύο λαμβάνων: ἃς ἁπάσας εἰς τοὺς ὑμετέρους λιμένας κατήγαγεν. ἐνὶ δὲ κεφαλαίῳ, μόνος τῶν πάντων στρατηγῶν, οὐ πόλιν, οὐ φρούριον, οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην ἀπώλεσεν οὐδένα ἡγούμενος ὑμῶν. οὐδ' ἔστιν οὐδενὶ τῶν ὑμετέρων ἐχθρῶν τρόπαιον οὐδὲν ἀφ' ὑμῶν τε κἀκείνου: ὑμῖν δ' αὖ ἀπὸ πολλῶν πολλὰ ἐκείνου στρατηγοῦντος. ἵνα δὲ μὴ λέγων παραλείπω τι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ἀναγνώσεται γεγραμμένας ὑμῖν τάς τε ναῦς ὅ-

σας ἔλαβε, καὶ οὗ ἑκάστην, καὶ τῶν πόλεων τὸν ἀριθμὸν, καὶ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν τροπαίων, οὗ ἕκαστον. λέγε.

Πράξεις χαβρίου.

Δοκεῖ τισιν ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὁ τοσαύτας πόλεις λαβὼν, καὶ τριήρεις τῶν πολεμίων ναυμαχίᾳ νικήσας, καὶ τοσούτων καλῶν αἴτιος ὢν, αἰσχροῦ δ' οὐδενὸς τῇ πόλει, ἄξιος εἶναι ἀποστερηθῆναι τὴν ἀτέλειαν, ἣν εὕρετο παρ' ὑμῶν, καὶ τῷ υἱεῖ κατέλιπεν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴομαι. καὶ γὰρ ἂν ἄλογον εἴη, μίαν μὲν πόλιν εἰ ἀπώλεσεν, ἢ ναῦς δέκα μόνας, προδοσίαν ἂν αὐτὸν εἰσήγγελλον οὗτοι: καὶ εἰ ἑάλω, τὸν ἅπαντα ἂν ἀπωλώλει χρόνον: ἐπειδὴ δὲ τοὐναντίον, ἑπτακαίδεκα μὲν πόλεις εἷλεν, ἑβδομήκοντα δὲ ναῦς ἔλαβε, τρισχιλίους δ' αἰχμαλώτους: δέκα δὲ καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνε: τοσαῦτα δὲ ἔστησε τρόπαια: τηνικαῦτα δὲ οὐκ ἔσται κύρια αὐτῷ τὰ δοθέντα ἐπὶ τούτοις. καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ζῶν πάνθ' ὑπὲρ ὑμῶν φανήσεται πράξας χαβρίας, καὶ τὴν τελευτὴν τὴν αὐτὴν τοῦ βίου πεποιημένος οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινός. ὥστε δικαίως ἂν οὐ μόνον διὰ τὰ ζῶντι πεπραγμένα φαίνοισθε εὐνοϊκῶς διακείμενοι πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ ταύτην. ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο σκοπεῖν, ὅπως μὴ φανούμεθα φαυλότεροι χίων περὶ τὰς εὐεργεσίας γεγενημένοι. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἐφ' οὓς μεθ' ὅπλων ἦλθεν ἐν ἐχθροῦ τάξει, μηδὲν, ὧν ἔδοσαν πρότερον, νῦν ἀφῄρηνται, ἀλλὰ τὰς παλαιὰς χάριτας μείζους τῶν καινῶν ἐγκλημάτων πεποίηνται: ὑμεῖς δ' ὑπὲρ ὧν ἐπ' ἐκείνους ἐλθὼν ἐτελεύτησεν, ἀντὶ τοῦ διὰ ταῦτα ἔτι μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν, καὶ τῶν ἐπὶ ταῖς προτέραις εὐεργεσίαις τι δοθέντων ἀφῃρημένοι φανήσεσθε: πῶς οὐκ εἰκότως αἰσχύνην ἕξετε; καὶ μὴν κατ' ἐκεῖνο

ἀνάξια ἂν εἴη πεπονθὼς ὁ παῖς, εἰ τῆς δωρεᾶς ἀφαιρεθείη,
καθ' ὃ πολλάκις ὑμῶν στρατηγήσαντος χαβρίου, καὶ οὐδε-
νὸς πώποτε υἱὸς ὀρφανὸς δι' ἐκεῖνον ἐγένετο: αὐτὸς δ' ἐν
ὀρφανίᾳ τέθραπται διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν τοῦ πα-
τρός. οὕτω γὰρ ὡς ἀληθῶς, ἔμοιγε φαίνεται, βεβαίως
πως ἐκεῖνος ἐγένετο φιλόπολις, * ὥς τε δοκῶν καὶ ὢν ἀ-
σφαλέστατος στρατηγὸς ἁπάντων ὑπὲρ μὲν ὑμῶν ὁπότε
ἡγοῖτο, ἐχρῆτο τούτῳ: ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ ἐπειδὴ τὸ καθ' αὑ-
τὸν ἐτάχθη κινδυνεύειν, προεῖτο: καὶ μᾶλλον εἵλετο μὴ
ζῆν, ἢ καταισχῦναι τὰς παρ' ὑμῶν ὑπαρχούσας αὐτῷ τιμάς.
εἶτα ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνος ᾤετο δεῖν ἀποθνήσκειν ἢ νικᾶν, ταῦθ'
ἡμεῖς ἀφελώμεθα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τί φήσομεν, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, ὅταν τὰ μὲν τρόπαια ἑστήκει δῆλα πᾶσιν
ἀνθρώποις, ἃ ὑπὲρ ὑμῶν στρατηγῶν ἐκεῖνος ἔστησε: τῶν δ'
ἐπὶ τούτοις δωρεῶν ἀφῃρημένον τι φαίνηται; οὐ σκέψεσθε,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ λογιεῖσθε, ὅτι νῦν οὐχ ὁ νόμος κρί-
νεται, πότερόν ἐστιν ἐπιτήδειος, ἢ οὔ: ἀλλ' ὑμεῖς δοκιμάζε-
σθε, εἴτ' ἐπιτήδειοι πάσχειν ἐστὲ εὖ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον,
εἴτε μή; λαβὲ δὴ καὶ τὸ χαβρίᾳ ψήφισμα ψηφισθέν. ὅρα
δὴ καὶ σκόπει. δεῖ γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθα εἶναί που. ἐγὼ δ' ἔτι
τοῦτ' εἰπεῖν ὑπὲρ χαβρίου βούλομαι: ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, τιμῶντές ποτε ἰφικράτην, οὐ μόνον αὐτὸν ἐτιμή-
σατε, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκεῖνον στράβακα καὶ * πολύστρατον. καὶ
πάλιν τιμοθέῳ διδόντες τὴν δωρεὰν, δι' ἐκεῖνον ἐδώκατε
καὶ κλεάρχῳ, καί τισιν ἄλλοις πολιτείαν. χαβρίας δ'
αὐτὸς ἐτιμήθη παρ' ὑμῖν μόνος. εἰ δὴ τότε ὅτε εὑρίσκετο τὴν
δωρεὰν, ἠξίωσεν ὑμᾶς ὥσπερ δι' ἰφικράτην καὶ τιμόθεον
εὖ τινας πεποιήκατε, οὕτω καὶ δι' αὐτὸν εὖ ποιῆσαι τού-
των τινὰς τῶν εὑρημένων τὴν ἀτέλειαν, οὓς νῦν οὗτοι μεμφό-
μενοι πάντας ἀφαιρεῖσθαι κελεύουσιν: ὁμοίως οὐκ ἂν ἐ-
δώκατε ταύτην αὐτῷ τὴν χάριν; ἔγωγε ἡγοῦμαι. εἶθ' οἷς

δι' ἐκεῖνον

δι' ἐκεῖνον ἄν ποτε ἐδώκατε τὴν δωρεάν, διὰ τοῦτον νῦν αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφαιρήσεσθε τὴν ἀτέλειαν; ἀλλὰ ἄλογον. οὐδὲ γὰρ ὑμῖν * ἁρμόττει δοκεῖν πρὸς μὲν τὰς εὐεργεσίας οὕτω προχείρως ἔχειν, ὥστε μὴ μόνον αὐτοὺς τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνων φίλους: ἐπειδὰν δὲ χρόνος διέλθῃ βραχὺς, καὶ ὅσα αὐτοῖς δεδώκατε ταῦτα ἀφαιρεῖσθαι.

Ψηφίσματα τῶν χαβρίου τιμῶν.

Οὓς μὲν τοίνυν ἀδικήσετε εἰ μὴ λύσετε τὸν νόμον, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις οἷς ἀκηκόατε, εἰσὶν οὗτοι, ὦ ἄνδρες δικασταί. σκοπεῖτε δὴ καὶ λογίσασθε πρὸς ὑμῖν αὐτοῖς, εἴ τινες τούτων τῶν τετελευτηκότων λάβοιεν τρόπῳ καὶ τῷ νυνὶ γιγνομένου πράγματος αἴσθησιν, * ὡς ἂν εἰκότως ἀγανακτήσειαν. εἰ γὰρ ὧν ἔργῳ πεποίηκεν ἕκαστος αὐτῶν ὑμᾶς εὖ, τούτων ἐκ λόγου κρίσις γίγνεται, καὶ τὰ καλῶς πραχθέντα ὑπ' ἐκείνων, ἂν ὑφ' ὑμῶν μὴ καλῶς ῥηθῇ τῷ λόγῳ, μάτην τοῖς πονήσασιν εἴργασται, πῶς οὐ δεινὰ πάσχουσιν; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ποιούμεθα τοὺς λόγους πάντας ὅσους λέγομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐδὲν ἔσθ' ὅ, τι τοῦ παρακρούσασθαι καὶ φενακίσαι λέγεται παρ' ἡμῶν ἕνεκα, ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν, ὃν παρεισφέρομεν γράψαντες ἀντὶ τοῦδε, ὃν οὐκ ἐπιτήδειον εἶναί φαμεν. γνώσεσθε γὰρ ἐκ τούτου προνοιάν τινα ἔχοντας ἡμᾶς, καὶ ὅπως ὑμεῖς μηδὲν αἰσχρὸν ποιῆσαι δόξετε: καὶ ὅπως εἴ τινά τις καταμέμφεται τῶν εὑρημένων τὰς δωρεάς, ἂν δίκαιον ᾖ, κρίνασθαι παρ' ὑμῖν ἀφαιρήσεται: καὶ ὅπως οὐδεὶς ἂν αἰτεῖ τι, μὴ οὐ δεῖν ἔχειν, ἕξουσι τὰ δοθέντα. καὶ τούτων οὐδὲν ἔστι καινόν, οὐδ' ἡμέτερον εὕρημα: ἀλλ' ὁ παλαιὸς ὃν οὗτος παρέβη, νόμος, οὕτω κελεύει νομοθετεῖν: γράφεσθαι μὲν, ἄν τις τινὰ τῶν ὑπαρχόντων νόμων μὴ καλῶς ἔχειν ἡγῆται, παρεισφέρειν δὲ αὐτὸν ἄλλον ὃν ἂν τιθῇ, λύων ἐκεῖνον: ὑμᾶς δὲ ἀκούσαντας ἑλέσθαι

τὸν κρείττω. οὐ γὰρ ᾤετο δεῖν ὁ σόλων, ὁ τοῦτον τὸν τρόπον προστάξας νομοθετεῖν, τοὺς μὲν θεσμοθέτας, τοὺς ἐπὶ τοὺς νόμους κληρουμένους, δὶς δοκιμασθέντας ἄρχειν, ἔν τε τῇ βουλῇ καὶ παρ' ὑμῖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ· τοὺς δὲ νόμους αὐτούς, καθ' οὓς καὶ τούτοις ἄρχειν, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις πολιτεύεσθαι προσήκει, τοῦ καιροῦ τεθέντας ὅπως ἔτυχε, μὴ δοκιμασθέντας κυρίους εἶναι. καὶ γάρ τοι τότε μὲν τέως τὸν τρόπον τοῦτον ἐνομοθέτουν, τοῖς μὲν ὑπάρχουσι νόμοις ἐχρῶντο, καινοὺς δ' οὐκ ἐτίθεσαν· ἐπειδὴ δὲ τῶν πολιτευομένων τινὲς δυνηθέντες, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, κατεσκεύασαν αὐτοῖς ἐξεῖναι νομοθετεῖν, ὅταν τις βούληται, καὶ ὃν ἂν τύχῃ, τρόπον, τοσοῦτοι μὲν οἱ ἐναντίοι σφίσιν αὐτοῖς εἰσι νόμοι, ὥστε χειροτονεῖτε ὑμεῖς τοὺς διαλέξοντας τοὺς ἐναντίους ἐπὶ πάμπολυν ἤδη χρόνον, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδὲν μᾶλλον δύναται πέρας ἔχειν· ψηφισμάτων δ' οὐδ' ὁτιοῦν διαφέρουσιν οἱ νόμοι· ἀλλὰ νεώτεροι οἱ νόμοι, καθ' οὓς τὰ ψηφίσματα δεῖ γράφεσθαι, τῶν ψηφισμάτων αὐτῶν ὑμῖν εἰσιν. ἵν' οὖν μὴ λόγον λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν νόμον αὐτὸν ὃν φημι, δείξω, λαβέ μοι τὸν νόμον καθ' ὃν ἦσαν οἱ πρότερον νομοθέται. λέγε.

Νόμος.

Συνίετε καθ' ὃν τρόπον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὁ σόλων τοὺς νόμους ὡς καλῶς κελεύει τιθέναι; πρῶτον μὲν παρ' ὑμῖν ἐν τοῖς ὀμωμοκόσι, παρ' οἷσπερ καὶ τὰ ἄλλα κυροῦται· ἔπειτα λύοντα τοὺς ἐναντίους· ἵν' εἷς ᾖ περὶ τῶν ὄντων ἑκάστου νόμος, καὶ μὴ τοὺς ἰδιώτας αὐτὸ τοῦτο ταράττῃ, καὶ ποιῇ καὶ τῶν ἅπαντας εἰδότων τοὺς νόμους ἔλαττον ἔχειν, ἀλλὰ πᾶσιν ᾖ ταὔτ' ἀναγνῶναι καὶ μαθεῖν ἁπλᾶ καὶ σαφῆ τὰ δίκαια. καὶ περὶ τούτων γε ἐπέταξεν ἐκθεῖναι πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων, καὶ τῷ γραμματεῖ παραδοῦναι· τοῦτον δὲ

ἐν τοῖς ἐκκλησίαις ἀναγινώσκειν: ἵνα ἕκαστος ὑμῶν ἀκού-
σας πολλάκις, καὶ κατὰ σχολὴν σκεψάμενος, ἃ ἂν ᾖ καὶ
δίκαια καὶ συμφέροντα, ταῦτα νομοθετῇ. τούτων τοίνυν
τοσούτων δικαίων ὄντων τὸ πλῆθος, οὐτοσὶ μὲν οὐδ' ὁτιοῦν
ἐποίησε λεπτίνης: οὐδὲ γὰρ ἂν ὑμεῖς ποτε ἐπείσθητε, ὡς ἐγὼ
νομίζω, θέσθαι τὸν νόμον: ἡμεῖς δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
πάντα: καὶ παρεισφέρομεν πολλῷ κρείττω, καὶ δικαιότε-
ρον τούτου νόμον: γνώσεσθε δὲ ἀκούσαντες. λάβε καὶ λέγε
πρῶτον μὲν, ἃ τούτου τοῦ νόμου γεγράμμεθα: εἶτα, ἅ φα-
μὲν δεῖν ἀντὶ τούτων τεθεῖναι. λέγε.

Νόμος.

Ταῦτα μέν ἐστιν ἃ τούτου τοῦ νόμου διώκομεν, ὡς οὐκ ἐ-
πιτήδεια. τὰ δ' ἐφεξῆς λέγε, ἃ τούτων εἶναι βελτίω φα-
μέν. προσέχετε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τούτοις ἀναγινωσκο-
μένοις τὸν νοῦν. λέγε.

Νόμος.

Επίσχες. τοῦτο μέν ἐστιν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις κυρίοις ὑπάρ-
χον καλὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σαφές: τὰς δωρεὰς, ἃς
ὁ δῆμος ἔδωκε, κυρίας εἶναι, δίκαιον ὦ γῆ καὶ θεοί. χρῆν
τοίνυν λεπτίνην μὴ πρότερον τιθέναι τὸν ἑαυτοῦ νόμον,
πρὶν τὸν παλαιὸν τοῦτον ἔλυσε γραψάμενος. νῦν δὲ
μαρτυρίαν καθ' ἑαυτοῦ καταλείπων ὅτι παρανομεῖ, τουτο-
νὶ τὸν νόμον ὅμως ἐνομοθέτει, καὶ ταῦτα ἑτέρου κελεύον-
τος νόμου, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον εἶναι τῇ γραφῇ,
ἐάν τις ἐναντίος ᾖ τοῖς πρότερον κειμένοις νόμοις. λάβε δ' αὐ-
τὸν τὸν νόμον.

Νόμος.

Οὐκοῦν ἐναντίον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῷ κυρίας εἶναι
τὰς δωρεὰς ἃς ὁ δῆμος ἔδωκε, τὸ μηδένα εἶναι τούτων ἀτε-
λῆ οἷς ὁ δῆμος ἔδωκε, σαφῶς γε οὑτωσί: ἀλλ' οὐκ ἐν ᾧ
νῦν ὅδε ἀντεισφέρει νόμῳ: ἀλλ' ἅτε δεδώκατε, κύρια,

καὶ πρόφασις δικαία κατὰ τῶν ἢ παρακρουσαμένων, ἢ μετὰ ταῦτα ἀδικούντων, ἢ ὅλως ἀναξίων δὴ ὧν ὑμῖν δοκῇ, κωλύσει τε ἔχειν τὴν δωρεάν. Λέγε τὸν νόμον.

Νόμος.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ καταμανθάνετε, ὅτι ἐνταῦθα ἔνι καὶ τοὺς ἀξίους ἔχειν τὰ δοθέντα, καὶ τοὺς μὴ τοιούτους κριθέντας, ἐὰν ἀδίκως τι λάβωσιν, ἀφαιρεθῆναι. καὶ τὸ λοιπὸν ἐφ' ὑμῖν εἶναι, πάνθ' ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, δοῦναι καὶ μή. ὡς μὲν τοίνυν οὐχὶ καλῶς οὗτος ἔχει καὶ δικαίως ὁ νόμος, οὔτ' ἂν εἰπεῖν οἶμαι Λεπτίνην, οὔτ' ἐὰν λέγῃ, δεῖξαι δυνήσεσθαι. ἃ δὲ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἔλεγε, ταῦτ' ἴσως λέγων παράγειν ὑμᾶς ζητήσει. ἔφη γὰρ ἐξαπάτης εἵνεκα προσγεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον: ἐὰν δ' ὃν αὐτὸς ἔθηκε, λυθῇ, τοῦτον οὐ τεθήσεσθαι. ἐγὼ δ', ὅτι μέν, τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ τούτου τοῦ νόμου λυθέντος τὸν παρεισενεχθέντα κύριον εἶναι σαφῶς ὁ παλαιὸς κελεύει νόμος, καθ' ὃν οἱ θεσμοθέται τοῦτον ὑμῖν παρέγραψαν, ἐάσω, ἵνα μὴ περὶ τούτου τις ἀντιλέγῃ μοι: ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο εἶμι. ὅταν ταῦτα λέγῃ δήπου, ὁμολογεῖ μὲν εἶναι βελτίω καὶ δικαιότερον τόνδε τὸν νόμον, οὗ τέθεικεν αὐτός: ὅπως δὲ οὐ τεθήσεται, ποιεῖται τὸν λόγον. πρῶτον μὲν τοίνυν εἰσὶν αὐτῷ κατὰ τοῦ παρεισφέροντος πολλοὶ τρόποι, δι' ὧν * ἂν μὴ βούληται θεῖναι τὸν νόμον, αὐτὸν ἀναγκάσει: ἔπειτ' ἐγγυώμεθα ἡμεῖς, ἐγώ, Φορμίων, ἄλλον εἴ τινα βούλεται, θήσειν τὸν νόμον. ἔστι δὲ δήπου νόμος ὑμῖν, ἐάν τις ὑποσχόμενός τι, τὸν δῆμον, ἢ βουλήν, ἢ δικαστήριον ἐξαπατήσῃ, τὰ ἔσχατα πάσχειν. ἐγγυώμεθα, ὑπισχνούμεθα, οἱ θεσμοθέται ταῦτα γραφόντων, ἐπὶ τούτοις τὸ πρᾶγμα γιγνέσθω. μήθ' ὑμεῖς ποιήσητε μηδὲν ἀνάξιον ὑμῶν αὐτῶν, μήτ' εἴ τις φαῦλός ἐστι, τῶν εὑρημένων τὴν δωρεάν, ἐχέτω: ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τόνδε κριθήτω τὸν νόμον. εἰ δὲ ταῦτα λό-

γοιο καὶ φλυαρίας εἶναι φήσει, ἐκεῖνό γε οὐ λόγος· αὐτὸς θέτω, καὶ μὴ λεγέτω τοῦθ', ὡς οὐ θήσομεν ἡμεῖς. κάλλιον δὲ δήπου τὸ ὑφ' ὑμῶν κριθέντα καλῶς ἔχειν νόμον εἰσφέρειν, ἢ ὃν νῦν * ἀφ' ἑαυτοῦ τίθησιν. ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δοκεῖ λεπτίνης, καί μοι πρὸς διὸς μηδὲν ὀργισθῇς, οὐδὲν γὰρ φλαῦρον ἐρῶ σε· ἢ οὐκ ἀνεγνωκέναι τοὺς σόλωνος νόμους, ἢ οὐ συνιέναι. εἰ γὰρ ὁ μὲν σόλων ἔθηκε νόμον ἐξεῖναι δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ ὅτῳ ἄν τις βούληται, ἐὰν μὴ παῖδες ὦσι γνήσιοι· οὐχ ἵν' ἀποστερήσῃ τοὺς ἐγγυτάτω τῷ γένει τῆς ἀγχιστείας· ἀλλ' ἵνα εἰς τὸ μέσον καταθεὶς τὴν ὠφέλειαν, ἐφάμιλλον ποιήσῃ τὸ ποιεῖν ἀλλήλους εὖ· σὺ δὲ τοὐναντίον εἰσενήνοχας, μὴ ἐξεῖναι τῷ δήμῳ τῶν αὑτοῦ δοῦναι μηδενὶ μηδέν· πῶς σέ τις φήσει τοὺς σόλωνος ἀνεγνωκέναι νόμους, ἢ συνιέναι; ὃς ἐρῆμον ποιεῖς τὸν δῆμον τῶν φιλοτιμησομένων, προλέγων καὶ δεικνὺς, ὅτι τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν οὐδ' ὁτιοῦν ἔσται πλέον. καὶ μὴν κἀκεῖνος τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν νόμων σόλωνός ἐστι, μὴ λέγειν κακῶς τὸν τεθνεῶτα, μηδ' ἂν ὑπὸ τῶν ἐκείνου τις ἀκούῃ παίδων αὐτός. σὺ δὲ ποιεῖς, οὐ λέγεις, κακῶς τοὺς τετελευκότας τῶν εὐεργετῶν, τῷ δεῖνι μεμφόμενος, καὶ τὸν δεῖνα ἀνάξιον εἶναι φάσκων, ὧν οὐδὲν ἐκείνοις προσῆκεν. ἆρ' οὐ πολὺ τοῦ σόλωνος ἀποστατεῖς τῇ γνώμῃ; πάνυ τοίνυν σπουδῇ τις ἀπήγγειλέ μοι περὶ τοῦ μηδενὶ δεῖν [μηδὲν διδόναι, μηδ' ἂν ὁτιοῦν πράξῃ, τοιοῦτόν τι λέγειν αὐτοὺς παρεσκευάσθαι· ὡς ἄρα οἱ λακεδαιμόνιοι καλῶς πολιτευόμενοι καὶ θηβαῖοι οὐδενὶ τῶν παρ' ἑαυτοῖς διδόασι τοιαύτην οὐδεμίαν τιμήν· καίτοι καὶ παρ' ἐκείνοις τινές εἰσιν ἴσως ἀγαθοί. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάντες οἱ τοιοῦτοι λόγοι παροξυντικοὶ μὲν εἶναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελέσθαι πεῖσαι· οὐ μέντοι δίκαιοί γε οὐδαμῇ. οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦθ' ὅτι θηβαῖοι, καὶ λακεδαιμόνιοι, καὶ

ἡμεῖς, οὔτε νόμοις, οὔτε ἔθεσι χρώμεθα τοῖς αὐτοῖς, οὔ-
τε πολιτείᾳ. αὐτὸ γὰρ τοῦτο πρῶτον, ὃ νῦν οὗτοι ποιή-
σουσιν, ἐὰν ταῦτα λέγωσιν, οὐκ ἔξεστι ποιεῖν παρὰ τοῖς λα-
κεδαιμονίοις, τὰ τῶν ἀθηναίων, ἢ ἐπαινεῖν νόμιμα, οὐ-
δὲ τὰ τῶν ἄλλων: πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλ' ἃ τῇ παρ' ἐκεί-
νοις πολιτείᾳ συμφέρει, ταῦτ' ἐπαινεῖν ἀνάγκη καὶ ποιεῖν.
εἶτα καὶ λακεδαιμόνιοι τῶν μὲν τοιούτων ἐθῶν ἀφεστᾶσιν,
ἄλλαι δέ τινες παρ' ἐκείνοις εἰσὶ τιμαί, ἃς ἀπεύξαιτ' ἂν *
ἅπαξ ὁ δῆμος οὑνταυθοῖ γενέσθαι. τίνες οὖν εἰσιν αὗ-
ται; τὰς μὲν καθ' ἕκαστον, ἐάσω: μίαν δ', ἣ συλλαβοῦσα
τὰς ἄλλας ἔχει, δίειμι. ἐπειδάν τις εἰς τὴν καλουμένην
γερουσίαν ἐγκριθῇ παρ' ἀξίαν ἑαυτὸν οἷον χρή, δεσπότης ἐστὶ
τῶν πολλῶν. ἐκεῖ μὲν γάρ ἐστι τῆς ἀρετῆς ἆθλον, τῆς πο-
λιτείας κυρίῳ γενέσθαι μετὰ τῶν ὁμοίων: παρὰ δ' ὑμῖν,
ταύτης μὲν ὁ δῆμος κύριος: καὶ ἀρχαί, καὶ νόμοι, καὶ φυ-
λακαί, ὅπως μηδεὶς ἄλλος κύριος γενήσεται: στέφανοί τε,
καὶ ἀτέλειαι, καὶ σιτήσεις, καὶ τοιαῦτά ἐστιν, ὧν ἄν τις ἀ-
νὴρ ἀγαθὸς ὢν τύχῃ. καὶ ταῦτα ἀμφότερα ὀρθῶς ἔχει,
καὶ τὰ παρ' ὑμῖν. διὰ τί; ὅτι ταῖς μὲν διὰ τῶν ὀλίγων πολι-
τείαις τὸ πάντας ἔχειν ἴσον ἀλλήλοις τοὺς τῶν κοινῶν κυ-
ρίους, ὁμόνοιαν ποιεῖ: τὴν δὲ τῶν δήμων ἐλευθερίαν, ἡ τῶν
ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἅμιλλα, ἣν ἐπὶ ταῖς παρὰ τοῦ δήμου δω-
ρεαῖς πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦνται, φυλάττει. καὶ μὴν περί γε
τοῦ μὴ δὲ θηβαίους μηδένα τιμᾶν, ἐκεῖνο ἂν ἔχειν εἰπεῖν ἀλη-
θὲς οἶμαι. μεῖζον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θηβαῖοι φρονοῦσιν
ἐπ' ὠμότητι καὶ πονηρίᾳ, ἢ ὑμεῖς ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ, καὶ
τῷ τὰ δίκαια βούλεσθαι. μήτ' οὖν ἐκεῖνοί ποτε παύσαιν-
το, εἰ ἄρα εὔξασθαι δεῖ, τοὺς μὲν ἑαυτοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦν-
τας μήτε τιμῶντες, μήτε θαυμάζοντες: τοὺς δὲ συγγενεῖς
(ἴστε γὰρ ὃν τρόπον ὀρχομενίους διέθηκαν) οὕτω μεταχειρι-
ζόμενοι: μήθ' ὑμεῖς τἀναντία τούτοις, τοὺς μὲν εὐεργέτας

τιμῶντες, παρὰ δὲ τῶν πολιτῶν λόγῳ μετὰ τῶν νόμων τα δίκαια λαμβάνοντες. ὅλος δ' οἶμαι τότε δεῖν τοὺς ἑτέρων ἐπαινεῖν νόμους καὶ ἤθη τοῖς ὑμετέροις ἐπιτιμῶντας, ὅταν ἦ δεῖξαι βέλτιον ἐκείνους πράττοντας ὑμῶν. ὅτι δ' ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες, καὶ κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις, καὶ κατὰ τὴν ὁμόνοιαν, καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πάντα ἄμεινον ἐκείνων πράττετε· τοῦ χάριν ἂν τῶν ὑμετέρων αὐτῶν ἐθῶν ὀλιγωροῦντες ἐκεῖνα διώκοιτε; εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ἐκεῖνα φανείη βελτίω· τῆς γε τύχης εἵνεκα, ἣ παρὰ ταῦτα ἀγαθῇ κέχρησθε, ἐπὶ τούτων ἄξιον μεῖναι. εἰ δὲ δεῖ παρὰ πάντα ταῦτ' εἰπεῖν ὃ δίκαιον ἡγοῦμαι, ἐκεῖνο ἔτι γ' ἂν εἴποιμι. οὐκ ἔστι δίκαιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς λακεδαιμονίων νόμους οὐδὲ τοὺς θηβαίων λέγειν ἐπὶ τῷ τοὺς ἐνθάδε λυμαίνεσθαι· οὐδὲ δι' ὧν μὲν ἐκεῖνοι μεγάλοι τῆς ὀλιγαρχίας καὶ δεσποτείας εἰσί, κἂν ἀποκτεῖναι βούλεσθαι τὸν παρ' ἡμῖν τοῦτό τι κατασκευάζοντα, διὰ δ' ὧν ὁ παρ' ἡμῖν δῆμος εὐδαίμων, ταῦθ' ὡς ἀνελεῖν δεῖ λεγόντων τινῶν, ἐθέλειν ἀκούειν. Ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος, ὡς ἄρα καὶ παρ' ὑμῖν ἐπὶ τῶν προγόνων πολλὰ ἀγαθὰ εἰργασμένοι τινὲς, οὐδενὸς ἠξιοῦντο τοιούτου· ἀλλ' ἀγαπητῶς ἐπιγράμματος ἐν τοῖς ἑρμαῖς ἐτύγχανον. καὶ ἴσως τοῦθ' ὑμῖν ἀναγνώσεται τὸ ἐπίγραμμα. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ πολλὰ ἀσύμφορον εἶναι τῇ πόλει λέγεσθαι, πρὸς δὲ, καὶ οὐ δίκαιον. εἰ μὲν γὰρ ἀναξίους εἶναί τις φήσει κἀκείνους τιμᾶσθαι· τίς ἄξιος, εἰπάτω, εἰ μήτε τῶν πρότερον μηδείς, μήτε τῶν ὕστερον. εἰ δὲ μηδένα φήσει, συναχθεσθείην ἂν ἔγωγε τῇ πόλει, εἰ μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γέγονεν ἄξιος εὖ παθεῖν. καὶ μὴν εἴγε ὁμολογῶν ἐκείνους εἶναι σπουδαίους μὴ τετυχηκότας δείξει μηδενός, τῆς πόλεως ὡς ἀχαρίστου δήπου κατηγορεῖ. ἔστι δὲ οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχοντα· οὐδ' ὀλίγου δεῖν· ἀλλ' ἐπειδάν τις, οἶμαι, κα-

ἑτέρων τὰ μὴ προσήκοντα πράγματα τοὺς λόγους μεταφέρῃ, δυσχερὲς ἀνάγκη φαίνεσθαι. ὡς δὲ τἀληθές τ᾽ ἔχει, καὶ δίκαιόν ἐστι λέγειν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. ἦσαν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πολλοὶ τῆς πρότερον σπουδαῖοι: καὶ ἡ πόλις ἡμῶν ἐτίμα καὶ τότε τοὺς ἀγαθούς. αἱ μέντοι τιμαὶ καὶ τἄλλα πάντα, τὰ μὲν τότε, τοῖς ἤθεσι τοῖς τότε: τὰ δὲ νῦν, τοῖς νῦν. πρὸς οὖν τί τοῦτο λέγω; ὅτι φήσαιμ᾽ ἂν ἔγωγε ἐκείνους οὐκ, ἔστιν ὅτου παρὰ τῆς πόλεως οὐ τυχεῖν ὧν ἐβουλήθησαν: τίνι χρώμενος τεκμηρίῳ; ὅτι λυσιμάχῳ δωρεὰν ἑνὶ τῶν τότε χρησίμων ἑκατὸν μὲν ἐν εὐβοίᾳ πλέθρα γῆς πεφυτευμένης ἔδοσαν, ἑκατὸν δὲ ψιλῆς: ἔτι δὲ ἀργυρίου μνᾶς ἑκατόν, καὶ τέτταρας τῆς ἡμέρας δραχμάς. καὶ τούτων ψήφισμά ἐστιν ἀλκιβιάδου, ἐν ᾧ ταῦτα γέγραπται. τότε μὲν γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν καὶ γῆς εὐπόρει καὶ χρημάτων: νῦν δὲ εὐπορήσει: δεῖ γὰρ οὕτω λέγειν, καὶ μὴ βλασφημεῖν. καίτοι, τίν᾽ οὐκ ἂν οἴεσθε νῦν τὸ τρίτον μέρος τούτων ἀντὶ τῆς ἀτελείας ἑλέσθαι; ὅτι τοίνυν ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τὸ ψήφισμα τουτί. λέγε.

Ψήφισμα.

Ὅτι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τοῖς προγόνοις ὑμῶν ἔθος ἦν τοὺς χρυσοὺς τιμᾶν, δηλοῖ τὸ ψήφισμα τουτί. εἰ δὲ μὴ τοῖς αὐτοῖς * οἷς περ ἡμεῖς νῦν, ἕτερον τοῦτ᾽ ἂν εἴη. εἰ τοίνυν μήτε λυσίμαχον, μήτ᾽ ἄλλον μηδένα μηδὲν εὑρέσθαι παρὰ τῶν προγόνων ἡμῶν συγχωρήσαιμεν, τί μᾶλλον οἷς ἔδομεν νῦν ἡμεῖς, διὰ τοῦτο δικαίως ἂν ἀφαιρεθεῖεν; οὐ γὰρ οἱ μὴ δόντες ἃ μὴ δοκεῖ, δεινόν εἰσιν οὐδὲν εἰργασμένοι: ἀλλ᾽ οἱ δόντες μὲν, πάλιν, ὕστερον μηδὲν ἐγκαλοῦντες, ἀφαιρούμενοι. εἰ μὲν γάρ τις ἔχει δεῖξαι κἀκείνους ὧν ἔδοσάν τῳ τί, τοῦτ᾽ ἀφῃρημένους, συγχωρῶ καὶ ὑμᾶς ταὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι: καίτοι τό γε αἰσχρὸν, ὁμοίως: εἰ δὲ

μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦτ' ἔχει δεῖξαι γεγονός, τί-
νος εἵνεκα ἐφ' ὑμῶν πρώτων καταδειχθείη τοιοῦτον ἔργον;
χρὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι καὶ
ὁρᾶν, ὅτι νῦν ὀμωμοκότες κατὰ τοὺς νόμους δικάσειν ἥκε-
τε, οὐχὶ τοὺς λακεδαιμονίων, οὐδὲ τοὺς θηβαίων, οὐδ' οἷς πο-
τε ἐχρήσαντο οἱ πρῶτοι τῶν προγόνων, ἀλλὰ καθ' οὓς ἔλα-
βον τὰς ἀτελείας, οὓς ἀφαιρεῖται νῦν οὗτος τῷ νόμῳ· καὶ
περὶ ὧν ἂν νόμοι μὴ ὦσι, γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ κρινεῖν· κα-
λῶς. τὸ τοίνυν τῆς γνώμης πρὸς ἅπαντα αἰνέσματε τὸν
νόμον. ἆρ' οὖν δίκαιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς εὐεργέ-
τας τιμᾶν; δίκαιον. τί δαί; ὅσ' ἂν δῶ τις ἅπαξ, δίκαιον
ἔχειν ἐᾶν; δίκαιον. ταῦτα τοίνυν αὐτοί τε ποιεῖτε, ἵνα εὐορ-
κῆτε· καὶ τοὺς προγόνους ὀργίζεσθε, ἐὰν μή τις φῇ ποιεῖν· καὶ
τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας παραδείγματα, ὡς ἄρα ἐκεῖνοι
μεγάλα εὖ παθόντες οὐδένα ἐτίμησαν, καὶ πονηροὺς καὶ
ἀπαιδεύτους ἡγεῖσθε εἶναι· πονηροὺς μὲν, διότι καταψεύ-
δονται τῶν προγόνων ὑμῶν, ὡς ἀχαρίστων· ἀμαθεῖς δὲ, διό-
τι ἐκεῖνο ἀγνοοῦσιν, ὅτι εἰ τὰ μάλιστα ταῦθ' οὕτως εἶχεν,
ἀρνεῖσθαι μᾶλλον ἢ λέγειν αὐτοῖς προσῆκεν. οἶμαι
τοίνυν καὶ τοῦτον τὸν λόγον λεπτίνην ἐρεῖν, ὡς τὰς εἰκόνας
καὶ τὴν σίτησιν οὐκ ἀφαιρεῖται τῶν εἰληφότων ὁ νόμος, οὐ
δὲ τῆς πόλεως τὸ τιμᾶν τοὺς ὄντας ἀξίους· ἀλλ' ἐξέσθαι καὶ
χαλκοῦς ἱστάναι, καὶ σίτησιν διδόναι, καὶ ἄλλ' ὅ, τι ἂν βού-
λησθε, πλὴν τούτου. ἐγὼ δ' ὑπὲρ ὧν μὲν τῇ πόλει κα-
ταλιπεῖν φήσει, τοσοῦτον λέγω· ὅτ' ἂν ὧν ἐδώκατέ τῳ
πρότερόν τι, τοῦτ' ἀφέλησθε, καὶ τὰς ὑπολοίπους ἀπί-
στους ποιήσετε πάσας δωρεάς. τί γὰρ ἔσται πιστότερον τὸ
τῆς εἰκόνος, ἢ τὸ τῆς ἀτελείας, ἣν πρότερόν τισι δόντες
ἀφῃρημένοι φανεῖσθε; ἔτι δ' εἰ μηδὲν ἔμελλε τοῦτ' ἔσεσθαι
δυσχερὲς, οὐδ' ἐκεῖνο καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι· εἰς τοιαύτην
ἄγειν ἀνάγκην τὴν πόλιν, δι' ἧς ἅπαντας ἐξ ἴσου τῶν αὐ-

τῇ ἀξιώσει τοῖς τὰ μέγιστα εὐεργετοῦσιν· ἡ μὴ τοῦτο ποιοῦσα χάριν ἴσην οὐκ ἀποδώσει. μεγάλων μὲν οὖν εὐεργεσιῶν οὔθ' ἡμῖν συμφέρει συμβαίνειν πολλάκις καιρὸν· οὔτ' ἴσως ῥᾴδιον αἴτιον γενέσθαι· μετρίων δὲ, καὶ ὧν ἐν εἰρήνῃ τις καὶ πολιτείᾳ δύναιτ' ἂν ἐφικέσθαι, εὐνοίας, δικαιοσύνης, ἐπιμελείας, τῶν τοιούτων, καὶ συμφέρειν ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ χρῆναι διδόναι τὰς τιμάς. δεῖ τοίνυν μεμερίσθαι καὶ τὰ τῶν δωρεῶν· ἵν' ἣν ἂν ἄξιος ὢν ἕκαστος φαίνηται, ταύτην παρὰ τοῦ δήμου λαμβάνῃ τὴν δωρεάν. ἀλλὰ μὴν ὑπὲρ ὧν γε τοῖς εὑρημένοις τὰς τιμὰς καταλιπεῖν φήσει, οἱ μὲν ἁπλᾶ πάνυ καὶ δίκαια ἂν εἴποιεν, πάνθ' ὅσα τῶν αὐτῶν ἕνεκα αὐτοῖς ἔδοτε εὐεργεσιῶν ἀξιοῦντες ἔχειν· οἱ δὲ, φενακίζειν τὸν, ὡς καταλείπεταί τι, λέγοντα αὐτοῖς. ὁ γὰρ ἀξία τῆς ἀτελείας εὖ πεποιηκέναι δόξας, καὶ ταύτην παρ' ὑμῶν λαβὼν τὴν τιμὴν μόνην, ἢ ξένος, ἢ καὶ πολίτης, ἐπειδὰν ἀφαιρεθῇ ταύτην, τίν' ἔχει λοιπὴν δωρεὰν λελοιπὴν; οὐδεμίαν δήπου. μὴ τοίνυν διὰ μὲν τοῦ τῶνδε κατηγορεῖν ὡς φαύλων, ἐκείνους ἀφαιροῦ· δι' ἃ δ' αὖ καταλιπεῖν ἐκείνοις φήσεις, τούσδε, ὃ μόνον λαβόντες ἔχουσι, τοῦτ' ἀφέλῃ. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐκ, εἰ τῶν πάντων ἀδικήσομέν τινα, ἢ μείζονα ἢ ἐλάττονα, δεινόν ἐστιν· ἀλλ' εἰ τὰς τιμὰς, αἷς ἂν αὐτοὶ ποιήσωμεν τινὰς, ἀπίστους κατασκήσομεν. οὐδ' ὁ πλεῖστος ἔμοιγε λόγος περὶ τῆς ἀτελείας ἐστὶν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μὴ πονηρὸν ἔθος τὸν νόμον εἰσάγειν, καὶ τοιοῦτον, δι' οὗ πάνθ' ὅσα ὁ δῆμος δίδωσιν ἄπιστα ἔσται. Ὃν τοίνυν κακουργότατον οἴονται λόγον εὑρηκέναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελέσθαι πεῖσαι, βέλτιόν ἐστι προειπεῖν, ἵνα μὴ λάθητε ἐξαπατηθέντες. ἐροῦσι γὰρ ὅτι ταῦθ' ἱερῶν ἐστιν ἅπαντα τὰ ἀναλώματα, αἱ χορηγίαι, καὶ αἱ γυμνασιαρχίαι. δεινὸν οὖν εἰ τῶν ἱερῶν ἀτελής τις ἀφεθήσεται. ἐγὼ δὲ, τὸ μὲν τινὰς, οἷς ὁ

δῆμος ἔδωκεν, ἀτελεῖς εἶναι, ὅπερ δίκαιον ἦν ὑμῖν: ὃ δὲ
νῦν οὗτοι ποιήσουσιν, ἐὰν ἄρα ταῦτα λέγωσι, τοῦτ' εἶναι
δεινὸν νομίζω. εἰ γὰρ ἃ κατὰ μηδένα ἄλλον ἔχουσι τρό-
πον δεῖξαι δίκαιον ὑμᾶς ἀφελέσθαι, ταῦτ' ἐπὶ τῷ τῶν
θεῶν ὀνόματι ποιεῖν ζητήσουσι, πῶς οὐκ ἀσεβέστατον ἔρ-
γον καὶ δεινότατον πράξουσι; χρὴ γὰρ, ὥς γοῦν ἐμοί γε δο-
κεῖ, πάνθ' ὅσα τις πράττει τοὺς θεοὺς ἐπιφημίζων, τοιαῦ-
τα φαίνεσθαι, οἷα μηδ' ἂν ἐπ' ἀνθρώπου πραχθέντα, πο-
νηρὰ φανείη. ὅτι δ' οὐκ ἔστι ταυτὸ ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν
καὶ λειτουργιῶν, ἀλλ' οὗτοι τὸ τῆς λειτουργιῶν ὄνομα
ἐπὶ τὸ τῶν ἱερῶν μεταφέροντες ἐξαπατᾶν ζητοῦσι: λε-
πτίνην αὐτὸν ὑμῖν ἐγὼ παρέξομαι μάρτυρα. γρά-
φων γὰρ ἀρχὴν τοῦ νόμου λεπτίνης εἶπε, φησιν, ὅπως
ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσιν, μηδένα ἀτελῆ εἶναι,
πλὴν τῶν ἀφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος. καί τοι, εἰ
τὸ ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν ταυτὸ, καὶ λειτουργιῶν, τί τοῦ-
το μαθὼν προσέγραψεν; οὐδὲ γὰρ τούτοις ἀτέλεια τῶν
γε ἱερῶν ἐστὶ δεδομένη. ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει
τὸν τρόπον, λαβέ μοι πρῶτον μὲν τῆς στήλης τὰ ἀντίγρα-
φα: εἶτα τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ λεπτίνου. Λέγε.

Ἀντίγραφα στήλης.

Ἀκούετε τῶν ἀντιγράφων τῆς στήλης, ὦ ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι, ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι κελευόντων, πλὴν ἱερῶν;
λέγε δὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ λεπτίνου.

Νόμος.

Καλῶς, μετὰ τοῦτο, γράψας ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι
λειτουργῶσι, μηδένα εἶναι ἀτελῆ, προσέγραψε, πλὴν τῶν
ἀφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος. τίνος εἵνεκα, εἴγε τὸ τῶν
ἱερῶν τέλος ἐστὶ λειτουργεῖν; αὐτὸς γὰρ οὑτωσὶ τἀναντία
τῇ στήλῃ γεγραφὼς, ἂν ταῦτα λέγῃ, φανήσεται. ἡδέως δ'
ἂν ἔγωγε ἐροίμην λεπτίνην, τίνος αὐτοῖς τὴν ἀτέλειαν

ἢ σὺ νῦν καταλιπεῖν φήσεις, ἢ ἐκείνους τότε δοῦναι, τοῖς λειτουργίας ὅταν εἶναι φῂς ἴσως: τὴν μὲν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον πασῶν εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων οὐκ εἰσὶν ἀτελεῖς: τὴν δέ γε λειτουργιῶν εἴπερ εἰσὶν ἴσως, οὐδ᾽ ἔχουσι. ἀλλὰ μήν, γέγραπταί γε ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι. τίνος; ἢ τοῦ μετοικίου; τοῦτο γὰρ λοιπόν. οὐδήπου. ἀλλὰ τῶν ἐγκυκλίων λειτουργιῶν, ὡς ἥ τε στήλη δηλοῖ, καὶ σὺ προσδιώρικας ἐν τῷ νόμῳ: καὶ μαρτυρεῖ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ χρόνος γεγονώς: ἐν ᾧ τοσούτῳ τὸ πλῆθος ὄντι, οὔτε φυλὴ πώποτε ἐνεγκεῖν ἐτόλμησεν οὐδεμία οὐδένα τούτων ἀπ᾽ ἐκείνων χορηγόν, οὔτε ἐνεχθεὶς αὐτοῖς ἄλλος οὐδεὶς ἀντιδοῦναι: οἷς οὐκ ἀκουστέον, ἂν ἐναντία τολμᾷ λέγειν. ἔτι τοίνυν ἴσως ὀδυρόμενοι ἐροῦσιν, ὡς μεγαρεῖς καὶ μεσσήνιοί τινες εἶναι φάσκοντες, ἔπειτα ἀτελεῖς εἰσιν ἀθρόοι παμπληθεῖς ἄνθρωποι: καί τινες ἄλλοι δοῦλοι καὶ μαστιγίαι, λυκίδας, καὶ διονύσιος, καὶ τοιοῦτοί τινες ἐξειλεγμένοι. ὑπὲρ δὴ τούτων ὧδε ποιήσατε: ὅταν ταῦτα λέγωσι, κελεύετε εἴπερ ἀληθῆ λέγουσι πρὸς ὑμᾶς τὰ ψηφίσματα ἐν οἷς ἀτελεῖς εἰσιν οὗτοι, δεικνύναι. οὐ γάρ ἐστ᾽ οὐδεὶς ἀτελὴς παρ᾽ ὑμῖν, ὅτῳ μὴ ψήφισμα ἢ νόμος δέδωκε τὴν ἀτέλειαν. πρόξενοι μέντοι πολλοὶ διὰ τῶν πολιτευομένων γεγόνασι παρ᾽ ὑμῖν τοιοῦτοι, ὧν εἷς ἐστιν ὁ λυκίδας. ἀλλ᾽ ἕτερόν ἐστι πρόξενον εἶναι, καὶ ἀτέλειαν εὑρῆσθαι. μὴ δὴ παραγόντων ὑμᾶς. μηδ᾽ ὅτι δοῦλος ὢν ὁ λυκίδας, καὶ ὁ διονύσιος, καί τις ἄλλος ἴσως διὰ τοὺς μισθοῦ τὰ τοιαῦτα γράφοντας ἑτοίμως πρόξενοι γεγόνασι: διὰ τοῦθ᾽ ἑτέρους ἀξίους καὶ ἐλευθέρους καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίους ἃς ἔλαβον δικαίως παρ᾽ ὑμῶν δωρεάς, ἀφελέσθαι ζητούντων. πῶς γὰρ καὶ κατὰ τοῦτο οὐχὶ δεινότατ᾽ ἂν πεπονθὼς ὁ χαβρίας φανείη, εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσει τοῖς τὰ τοιαῦτα πεπολιτευμένοις τὸν ἐκείνου δοῦλον λυκίδαν πρόξενον ὑμέτερον πεποιηκέ-

ναι: ἀλλ' εἰ καὶ δεῖ τοῦτον πάλιν τῶν ἐκείνῳ τι δοθέντων ἀ-
φέλοιντο, καὶ ταῦτ' αἰτίαν λέγοντες ψευδῆ. οὐ γάρ ἐστιν
οὔθ' οὗτος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς πρόξενος ὢν ἁπλῶς, ὅτῳ
μὴ διαρρήδην ἀτέλειαν ἔδωκεν ὁ δῆμος. τούτοις δὲ οὐκ ἔ-
δωκεν, οὐδ' ἕξουσιν οὗτοι δεικνύναι: λόγῳ δὲ ἂν ἀναισχυν-
τῶσιν, οὐχὶ καλῶς ποιήσουσιν. Ὃ τοίνυν μάλιστα πάν-
των οἶμαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φυλάξασθαι,
τοῦτ' εἰπεῖν ἔτι βούλομαι. εἰ γάρ τις πάντα, ὅσα Λεπτίνης
ἐρεῖ περὶ τοῦ νόμου διδάσκων ὡς καλῶς κεῖται, συγχωρή-
σειεν ἀληθῆ λέγειν αὐτόν, ἕν γε αἰσχρὸν οὐδ' ἂν ἔτι γίνοι-
το, ἀναιρεθείη. ὃ συμβήσεται δὲ τοῦ νόμου κυρίου γινομέ-
νου τῇ πόλει. τί οὖν τοῦτ' ἐστί; τὸ δοκεῖν ἐξηπατηκέναι τοὺς
ἀγαθόν τι ποιήσαντας. ὅτι μὲν τοίνυν τοῦτ' ἔστι τῶν αἰ-
σχρῶν ἐστι, πάντας ἂν ἡγοῦμαι φῆσαι. ὅσῳ δ' ὑμῖν τῶν ἀλ-
λων αἴσχιον, ἀκούσατέ μου. ἔστιν ὑμῖν νόμος ἀρχαῖος τῶν
καλῶς δοκούντων ἔχειν: ἐάν τις ὑποσχόμενός τι τὸν δῆμον
ἐξαπατήσει, κρίνειν: κἂν ἁλῷ, θανάτῳ ζημιοῦν. εἶτ' οὐκ αἰ-
σχύνεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ ἐφ' ᾧ τοῖς ἄλλοις θάνατον
τὴν ζημίαν ἐτάξατε, τοῦτ' αὐτοὶ ποιοῦντες φανήσεσθε; καὶ
μήν, πάντα μὲν εὐλαβεῖσθαι δεῖ ποιεῖν, καὶ τὰ δοκοῦντα,
καὶ ὄντα αἰσχρά, μάλιστα δὲ ταῦτα, ἐφ' οἷς τοῖς ἄλλοις χα-
λεπῶς τις ἔχων ὁρᾶται. οὐδὲ γὰρ ἀμφισβήτησις ἔτι κατα-
λείπεται, τὸ μὴ ταῦτα ποιεῖν, ἃ πονηρά τις αὐτὸς ἔκρινεν
εἶναι πρότερον. ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο εὐλαβεῖσθαι, ὅπως
μηδὲν ὧν ἰδίᾳ φυλάξαισθ' ἄν, τοῦτο δημοσίᾳ ποιοῦντες φα-
νήσεσθε. ὑμῶν τοίνυν οὐδ' ἂν εἷς οὐδὲν ὧν ἰδίᾳ τινὶ δοίη, τοῦτ'
ἀφέλοιτο πάλιν, ἀλλ' οὐδ' ἐπιχειρήσειεν ἄν. μὴ τοίνυν μη-
δὲ δημοσίᾳ τοῦτο ποιήσητε: ἀλλὰ κελεύετε τούτους τοὺς
ἐροῦντας ὑπὲρ τοῦ νόμου, εἴ τινα τῶν εὑρημένων τὴν δω-
ρεὰν ἀνάξιον εἶναι φασίν, ἢ μὴ πεποιηκότα ἐφ' οἷς εὕρετο
ἔχειν, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν ἐγκαλοῦσί τινι: γράφεσθαι κατὰ τὸν νό-

μον ὃν προσφερόμενον νῦν ἡμεῖς, ἢ θέντων ἡμῶν ὥσπερ ἐγνώμεθα, καὶ φαμὲν θήσειν, ἢ * θέντων αὐτῶν ὅταν προσήκοντες γίγνωνται νομοθέται. ἔστι δ' ἑκάστῳ τις αὐτῶν, ὡς ἔοικεν, ἐχθρός· τῷ μὲν διόφαντος, τῷ δ' εὔβουλος, τῷ δ' ἴσως ἄλλος τις. εἰ δὲ τοῦτο φεύξονται καὶ μὴ ἐθελήσουσι ποιεῖν, σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ καλῶς ὑμῖν ἔχει, ἃ τούτων ἕκαστος ὀκνεῖ τοὺς ἐχθροὺς ἀφαιρούμενος ὀφθῆναι, ταῦθ' ὑμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀφῃρημένους φαίνεσθαι: καὶ τοὺς εὖ τι πεποιηκότας ὑμᾶς, οἷς οὐδεὶς ἂν ἐγκαλέσαι, νόμῳ τὰ δοθέντα ἀπολωλεκέναι δι' ὑμῶν ἀθρόα: παρόν, εἴ τις ἄρ' ἐστὶν ἀνάξιος εἷς ἢ δύο ἢ πλείους, γραφῇ διὰ τούτων ταὐτὸ τοῦτο παθεῖν κατ' ἄνδρα κριθέντας. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὑπολαμβάνω ταῦτα καλῶς ἔχειν, οὐδέ γε ἀξίως ὑμῶν. σκοπῶ δὲ καὶ τοῦτο. καὶ μὴν, οὐδ' ἐκείνου γε ἀποστατέον τοῦ λόγου, ὅτι τῆς μὲν ἀξίας τότε ὅτε ἐδώκαμεν, τὴν ἐξέτασιν ἦν δίκαιον λαμβάνειν, ὅτε τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπε: μετὰ ταῦτα δ' ἐᾶν, εἰ μὴ πεπόνθατε ὑπ' αὐτῶν ὕστερον κακόν. εἰ δὲ οὐχὶ τοῦτο φήσουσι, δεῖξαι μὲν γὰρ οὐχ ἕξουσι, δεῖ κεκολασμένους αὐτοὺς ἐπ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα φαίνεσθαι. εἰ δὲ μηδενὸς ὄντος τοιούτου τὸν νόμον ποιήσετε κύριον, δόξετε φθονήσαντες, οὐχὶ πονηροὺς λαβόντες ἀφῃρῆσθαι. ἔστι δὲ πάντα μὲν ὡς εἰπεῖν ὅσα ἐστὶ τὰ ὀνείδη, φευκτέον: τοῦτο δὲ πάντων μάλιστα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. διὰ τί; ὅτι παντάπασι * φύσεως κακίας σημεῖόν ἐστι ὁ φθόνος: καὶ οὐκ ἔχει πρόφασιν, δι' ἣν ἂν τύχοι συγγνώμης ὁ τοῦτο πεπονθώς. εἶτα, καὶ οὐδέν ἐστιν ὄνειδος, οὗ πορρωτέρω ἐστὶν ἡ πόλις ἡμῶν, ἢ τοῦ φθονερὰ δοκεῖν εἶναι, πάντων ἀπέχουσα τῶν αἰσχρῶν. τεκμήρια δὲ ἡλίκα τούτου, θεωρήσατε: πρῶτον μὲν γὰρ μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημοσίᾳ τὰς ταφὰς ποιεῖσθε, καὶ λόγους ἐπιταφίους, ἐν οἷς κοσμεῖτε τὰ τῶν ἀγα-

τῶν ἀνδρῶν ἔργα. καί τοι τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ ἐπιτήδευμα ζηλούντων ἀρετὴν, οὐ τοῖς ἐπὶ ταύτῃ τιμωμένοις φθονούντων: εἶτα μεγίστας δίδοντε ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου δωρεὰς τοῖς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας νικῶσι τοὺς στεφανίτας: καὶ οὐχ ὅτι τῇ φύσει τούτων ὀλίγοις μέτεστιν, ἐφθονήσατε τοῖς ἔχουσιν, οὐδ᾽ ἐλάττους ἐνείματε τὰς τιμὰς διὰ ταῦτα. πρὸς δὲ τούτοις τοιούτοις οὖσιν, οὐδεὶς πώποτε τὴν πόλιν ἡμῶν εὖ ποιῶν δοκεῖ νικῆσαι: τοσαύτας ὑπερβολὰς τῶν δωρεῶν, αἷς αὐτὸ εὖ ποιεῖ, προέχηται. ἔστι τοίνυν ἅπαντα ταῦτα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δικαιοσύνης, ἀρετῆς, μεγαλοψυχίας ἐπιδείγματα. μὴ τοίνυν δι᾽ ἃ πάλαι πρὸ πάντα τὸν χρόνον ἡ πόλις εὐδοξεῖ, ταῦτ᾽ ἀνέλητε νῦν. μηδ᾽ ἵνα λεπτίνης ἰδίᾳ τισὶν, οἷς ἀηδῶς ἔχει, ἐπηρεάσῃ, τῆς πόλεως ἀφέλησθε καὶ ὑμῶν αὐτῶν, ἣν διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου δόξαν κέκτησθε καλήν: μηδ᾽ ὑπολαμβάνετε εἶναι τὸν ἀγῶνα τόνδε, ὑπὲρ ἄλλου τινὸς, ἢ τοῦ τῆς πόλεως ἀξιώματος, πότερον αὐτὸ δεῖ σῶν εἶναι καὶ ὅμοιον τῷ πρότερον, ἢ μεθιστάναι καὶ λελυμάνθαι. Πολλὰ δὲ θαυμάζων λεπτίνου κατὰ τὸν νόμον, ἓν μάλιστα τεθαύμακα πάντων: εἰ ἐκεῖνο ἠγνόηκεν, ὅτι ὥσπερ ἂν εἴ τις μεγάλας τὰς τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων τάττῃ, οὐκ ἂν αὐτός γε ἀδικεῖν προεσκευάσθαι δόξαι: οὕτως ἄν τις ἀναιρῇ τὰς τιμὰς τῶν εὐεργετῶν, οὐδὲν αὐτὸς ποιεῖν ἀγαθὸν παρεσκευάσθαι δόξει. εἰ μὲν τοίνυν ἠγνόησε ταῦτα, γένοιτο γὰρ ἂν καὶ τοῦτο: αὐτίκα δηλώσει. συγχωρήσεται γὰρ ὑμῖν λῦσαι, περὶ ὧν αὐτὸς ἥμαρτεν. εἰ δὲ φανήσεται σπουδάζων, καὶ ὑπερδιατεινόμενος κύριον ποιήσασθαι τὸν νόμον, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω πῶς ἐπαινέσω: ψέγειν δὲ οὐ βούλομαι. μηδὲν οὖν φιλονείκει λεπτίνη, μὴ δὲ βιάζου τοιοῦτον μηδὲν, δι᾽ οὗ μήτ᾽ αὐτὸς δόξεις εἶναι βελτίων, μήθ᾽ οἱ πεισθέντες σοι: ἄλλως τε καὶ γεγενημένου σοι τοῦ

ἀγῶνος ἀκινδύνου. διὰ γὰρ τὸ τελευτῆσαι βάθιππον τὸν τουτουὶ πατέρ' ἀφεψίωνος, ὃς αὐτὸν ἔτ' ὄντα ὑπεύθυνον ἐγράψατο: ἐξῆλθον οἱ τῆς κρίσεως χρόνοι. καὶ νῦν περὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου πᾶς ἐστιν ὁ λόγος: τούτῳ δ' οὐδείς ἐστι κίνδυνος. Καίτοι καὶ τοῦτ' ἀκούω σε λέγειν, ὡς ἄρα τρεῖς τινὲς γραψάμενοι πρότεροι τουδὶ, οὐκ ἐπεξῆλθον. εἰ μὲν οὖν ἐγκαλῶν αὐτοῖς λέγεις, ὅτι σε οὐ κατέστησαν εἰς κίνδυνον, φιλοκινδυνότατος εἶ πάντων ἀνθρώπων: εἰ δὲ τεκμήριον ποιεῖ τοῦ τὰ δίκαια εἰρηκέναι, λίαν εὐήθης τυγχάνεις. τί γὰρ ἕνεκα τούτου βελτίων ἐσθ' ὁ νόμος, εἴ τις ἢ τετελεύτηκε τῶν γραψαμένων πρὶν εἰσελθεῖν, ἢ πεισθεὶς ὑπὸ σοῦ διεγράψατο, ἢ καὶ ὅλως ὑπὸ σοῦ παρεσκευάσθη; ἀλλὰ ταῦτα μὲν, οὐδὲ λέγειν καλόν. Ἥρηνται δὲ τῷ νόμῳ σύνδικοι, καὶ μάλισθ' οἱ δεινοὶ λέγειν ἄνδρες, λεωδάμας ἀχαρνεὺς, καὶ ἀριστοφῶν ἀζηνιεὺς, καὶ κηφισόδοτος ἐκ κεραμέων, καὶ δεινίας ἐρχιεύς. ἃ δὴ πρὸς τούτους ὑπολαμβάνοιτ' ἂν εἰκότως, ἀκούσατε, καὶ σκοπεῖτε ἂν ὑμῖν δίκαια φαίνηται. πρῶτον μὲν, πρὸς λεωδάμαντα: οὗτος ἐγράψατο τὴν χαβρίου δωρεὰν, ἐν ᾗ τοῦτ' ἐνῆν τὸ τῆς ἀτελείας τῆς ἐκείνῳ τι δοθέντων: καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰσελθὼν, ἡττήθη. οἱ νόμοι δὲ, οὐκ ἐῶσι δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν * ἀπὸ τῆς αὐτῆς, οὔτε δίκας, οὔτε εὐθύνας, οὔτε διαδικασίαν, οὔτ' ἄλλο τοιοῦτον οὐδὲν εἶναι. χωρὶς δὲ τούτων, ἀτοπώτατον ἂν πάντων συμβαίη, εἰ τότε μὲν τὰ χαβρίου πρὸς ὑμῖν ἔργα μεῖζον ἴσχυε τῶν λεωδάμαντος λόγων: ἐπειδὴ δὲ ταῦτά τε ὑπάρχει καὶ τὰ τῶν ἄλλων εὐεργετῶν προσγέγονε, τηνικαῦτα σύμπαντα ταῦτα ἀσθενέστερα τῶν τούτου λόγων γίγνοιτο. καὶ μὴν πρός γε ἀριστοφῶντα πολλὰ καὶ δίκαια ἂν ἔχειν εἰπεῖν οἶμαι. οὗτος εὕρετο τὴν δωρεὰν παρ' ὑμῶν, ἐν ᾗ τοῦτ' ἐνῆν. καὶ οὐ τοῦτ' ἐπιτιμῶ: δεῖ γὰρ ἐφ' ὑμῖν εἶναι διδόναι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν οἷς ἂν βούλησθε: ἀλλ' ἐκεῖνό γε οὐχὶ

δίκαιον

οὐχὶ δίκαιον εἶναί φημι, τὸ, ὅτι μὲν τοῦτ' ἔμελλεν ὑπάρ-
ξειν λαβόντι, μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινόν. ἐπειδὴ δὲ ἑτέροις δέ-
δοται, τηνικαῦτ' ἀγανακτεῖν καὶ πείθειν ὑμᾶς ἀφελέσθαι.
καὶ μὴν καὶ γελάρχῳ πέντε τάλαντα ἀποδοῦναι γέγρα-
φεν οὗτος, ὡς παρασχόντι τοῖς ἐν πειραιεῖ τοῦ δήμου: καὶ
καλῶς ἐποίει. μὴ τοίνυν ἃ μὲν ἦν ἀμάρτυρα, ταῦτ' ἐπὶ τῇ
τοῦ δήμου προφάσει δεῖ σου δεδόσθω: ὧν δ' αὐτὸς ὁ δῆμος
μαρτυρίας ἔστησεν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγράψας, καὶ πάντες
συνίσασι, ταῦτ' ἀφελέσθαι παραίνει: μηδ' ὁ αὐτὸς φαίνου
τά τε ὀφειλόμενα ὡς ἀποδοῦναι δεῖ γράφων, καὶ ἅ τις πα-
ρὰ τοῦ δήμου κεκόμισται, ταῦτ' ἀφελέσθαι παραινῶν. καὶ
μὴν πρός γε κηφισόδοτον τοσοῦτ' ἂν εἴποιμι. οὗτός ἐ-
στιν οὐδενὸς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν λεγόντων δεινὸς
εἰπεῖν. πολὺ τοίνυν κάλλιον τῇ δεινότητι ταύτῃ χρῆσθαι
ἐπὶ τὸ τοὺς ἀδικοῦντας ὑμᾶς κολάζειν, ἢ τοὺς ἀγαθοῦ τι-
νος αἰτίους ἀδικεῖν. εἰ γὰρ ἀπεχθάνεσθαί τισι δεῖ, τοῖς ἀ-
δικοῦσι τὸν δῆμον, οὐ τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν ἔγωγε νομί-
ζω δεῖν. πρὸς τοίνυν δεινίαν: οὗτος ἴσως ἐρεῖ τὰς τριηραρχίας
αὐτοῦ καὶ λειτουργίας. ἐγὼ δ' εἰ πολλοῦ τῇ πόλει δεινίας
ἄξιον αὐτὸν παρέσχηκεν, ὡς ἔμοι γε δοκεῖ, νὴ τοὺς θεοὺς μᾶλ-
λον ἂν παραινέσαιμι αὐτῷ τινα τιμὴν ὑμᾶς ἀξιοῦν δοῦ-
ναι, ἢ τὰς ἑτέροις πρότερον δοθείσας ἀφελέσθαι κελεύειν.
πολὺ γὰρ βελτίονος ἀνδρός ἐστιν, ἐφ' οἷς αὐτὸς εὖ πεποίη-
κεν, ἀξιοῦν τιμᾶσθαι, ἢ ἐφ' οἷς ἕτεροι ποιήσαντες ἐτιμήθη-
σαν, φθονεῖν. ὃ δὲ δὴ μέγιστον ἁπάντων καὶ κοινὸν ὑπάρ-
χει κατὰ πάντων τῶν συνδίκων τούτων: πολλάκις εἷς ἕκα-
στος πρότερόν τισι πράγμασι σύνδικος γέγονεν. ἔστι δὲ καὶ
μάλα ἔχων νόμος ὑμῖν καλῶς, οὐκ ἐπὶ τούτοις τεθείς: ἀλ-
λ' ἵνα μὴ τὸ πρᾶγμα ὥσπερ ἐργασία τισὶν ᾖ καὶ συκοφαν-
τία: μὴ ἐξεῖναι χειροτονηθέντα ὑπὸ τοῦ δήμου πλέον, ἢ ἅ-
παξ συνδικῆσαι. τοὺς δὲ συνεροῦντας νόμῳ, καὶ διδάξοντας

ὑμᾶς, ὡς ἐπιτήδειός ἐστιν, αὐτοὺς τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις δεῖ πειθομένους φαίνεσθαι: εἰ δὲ μὴ, γελοῖον, νόμῳ μὲν συν=δικεῖν, νόμον δὲ αὐτοὺς παραβαίνειν ἕτερον. Ἀνάγνωθι λα-βὼν τὸν νόμον αὐτοῖς, ὃν λέγω.

Νόμος.

Οὗτος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ παλαιὸς ἔσθ' ὁ νόμος, καὶ καλῶς ἔχων: ὃν, ἐὰν σωφρονῶσι, φυλάξονται παρα=βαίνειν οὗτοι. ἐγὼ δ' ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπὼν, κατα=βήσομαι. ἔστι γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάντας μὲν τοὺς νόμους ὑμῖν, ὡς ἐγὼ νομίζω, σπουδαστέον ὡς κάλλιστα ἔ-χειν, μάλιστα δὲ τούτους, δι' ὧν ἢ μικρὰν ἢ μεγάλην ἔστ' εἶ=ναι τὴν πόλιν, εἰσὶ δὲ οὗτοι τίνες; οἵ τε τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦ-σι τὰς τιμὰς διδόντες. καὶ οἱ τοῖς τἀναντία πράττουσι τὰς τιμωρίας. εἰ γὰρ ἅπαντες ὡς ἀληθῶς τὰς ἐν τοῖς νόμοις ζημίας φοβούμενοι τοῦ κακόν τι ποιεῖν ἀποσταῖεν, καὶ πάν=τες τὰς ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις δωρειὰς ζηλώσαντες ἃ χρὴ πράττειν, προέλοιντο: τί κωλύει μεγίστην εἶναι τὴν πό-λιν, καὶ πάντας χρηστοὺς, καὶ μηδένα εἶναι τὸν πονηρόν; ὁ τοίνυν νόμος οὗτος ὁ λεπτίνου οὐ μόνον, , ὦ ἄνδρες ἀθη=ναῖοι, τοῦτ' ἀδικεῖ, ὅτι τὰς τιμὰς ἀναιρῶν τῶν εὐεργετῶν, ἀχρεῖον τὴν ἐπιείκειαν τοῖς φιλοτιμεῖσθαι βουλομένοις καθίστησιν: ἀλλ' ὅτι καὶ παρανοίας δόξαν αἰσχίστην τῇ πόλει καταλείπει. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν τὰ δεινότατα ἡμᾶς ἀδικούντων, ἐν ἑκάστῳ τίμημα ὑπάρχει διὰ τὸν νό=μον, ὃς διαῤῥήδην λέγει, μηδὲν ὡς χρὴ τίμημα ὑπάρχειν τῇ κρίσει πλέον, ἢ ἕν, ὅ τι πότερον ἂν τὸ δικαστήριον τιμή=σῃ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι: ἀμφότερα δὲ, μὴ ἐξέστω. ἀλλ' οὐχ οὗτος ἐχρήσατο τούτῳ τῷ μέτρῳ: ἀλλ' ἐάν τις ἀπαιτήσῃ χάριν ὑμᾶς, ἄτιμος ἔστω, φησὶ, καὶ ἡ οὐσία δημοσία. ἔστω, δύο τιμήματα ταῦτα. εἶναι δὲ καὶ ἐνδείξεις καὶ ἀπαγω=γάς. ἐὰν δ' ἁλῷ, ἔνοχος ἔστω τῷ νόμῳ, ὃς κεῖται, ἐάν τις

ὀφείλων ἄρχῃ τῷ δημοσίῳ: θάνατον λέγει: τούτου γὰρ ἔστ' ἐπ' ἐκείνῳ τὸ ἐπιτίμιον. οὐκοῦν τρία τιμήματα ταῦτα. πῶς οὖν οὐ σχέτλιον καὶ δεινόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ χαλεπώτερον εἶναι δόξει παρ' ὑμῖν, χάριν ὧν εὖ ποιήσαντα ἀπαιτεῖν, ἢ τὰ δεινότατα ἐργαζόμενον ληφθῆναι; αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ κακῶς ἔχων ὁ νόμος, καὶ ὅμοιος φθόνῳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ: καὶ τὸ λοιπὸν ἐῶ. τούτοις δέ τισι προσέοικεν ὁ γράφων χρῆσθαι. ὑμῖν δ' οὐχὶ πρέπει τὰ τοιαῦτα μιμεῖσθαι: οὐδ' ἀνάξια φαίνεσθαι φρονοῦντας ὑμῶν αὐτῶν. φέρε γὰρ πρὸς διός, τί μάλιστα ἂν ἀποδεξαίμεθα πάντες, καὶ τί μάλιστα ἐν ἅπασι διεσπούδασται τοῖς νόμοις; ὅπως μὴ γενήσονται οἱ περὶ ἀλλήλους φόνοι, περὶ ὧν ἐξαίρετος ἡ βουλὴ φύλαξ ἡ ἐν ἀρείῳ πάγῳ τέτακται. ἐν τοίνυν τοῖς περὶ τούτων νόμοις ὁ δράκων φοβερὸν κατασκευάζων καὶ δεινόν, τό, τινὰ αὐτόχειρα ἄλλου γίγνεσθαι, καὶ γράφων χερνίβων εἴργεσθαι τὸν ἀνδροφόνον, σπονδῶν, κρατήρων, ἱερῶν, ἀγορᾶς, πάντα τἆλλα διελθὼν οἷς μάλιστα ἄν τινας ᾤετο ἐπισχεῖν τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν: ὅμως οὐκ ἀφείλετο τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, ἀλλ' ἔθηκεν, ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀποκτιννύναι: κἂν οὕτω τις δράσῃ, καθαρὸν διώρισεν εἶναι. εἶτ' ἀποκτεῖναι μὲν δικαίως ἔν γε τοῖς παρ' ὑμῖν νόμοις ἐξέσται: χάριν δ' ἀπαιτεῖν οὔτε δικαίως, οὔθ' ὁπωσοῦν διὰ τὸν τούτου νόμον; μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι: μὴ βούλεσθε δοκεῖν πλείω πεποιῆσθαι σπουδὴν ὅπως μηδενὶ τῶν εὖ τι ποιούντων ὑμᾶς χάριν ἐξέσται κομίσασθαι, ἢ ὅπως μηδεὶς φόνος ἐν τῇ πόλει γενήσεται. ἀλλ' ἀναμνησθέντες τῶν καιρῶν παρ' οὓς εὖ πεπονθότες εὖ πεποιήκατε τοὺς εὑρομένους, καὶ τῆς διοφάντου στήλης περὶ ἧς εἶπε φορμίων, ἐν ᾗ γέγραπται καὶ ὀμώμοσται, ἄν τις ἀμύνων τι πάθῃ τῇ δημοκρατίᾳ, τὰς αὐτὰς δώσειν δωρεὰς ἅσπερ ἁρμοδίῳ καὶ ἀριστογείτονι,

καταψηφίσασθε τοῦ νόμου. οὐ γάρ ἐστ' εὐορκεῖν, εἰ μὴ τοῦτο ποιήσετε. πρὸς πάντα δὲ ταῦτα, ἐκεῖνο ἔτι ἀκούσατέ μου: οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, ὃς περὶ τῶν παρεληλυθότων καὶ μελλόντων οὐ ταυτὰ λέγει. μηδένα εἶναί φησιν ἀτελῆ, πλὴν τῶν ἀφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος: καλῶς. μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι. μὴ δ' ἂν τοιοῦτοί τινες γίνωνται λεπτίνη; εἰ τὰ πρὸ τοῦ κατεμέμφου, τί μὴ καὶ τὰ μέλλοντα ᾔδεις; ὅτι νὴ δία πόῤῥω τοῦ τι τοιοῦτον ἐλπίζειν νῦν ἐσμεν. καὶ εἴη μέν γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι: ἀλλὰ χρή γε ἀνθρώπους ὄντας τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ νομοθετεῖν, οἷς μηδεὶς ἂν νεμεσήσαι: καὶ τἀγαθὰ μὲν προσδοκᾶν, καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι διδόναι, πάντα δ' ἀνθρώπινα ἡγεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἂν λακεδαιμόνιοί ποτε ἤλπισαν εἰς τοιαῦτα πράγματα ἀφίξεσθαι: οὐδέ γε ἴσως συρακούσιοι τὸ πάλαι δημοκρατούμενοι, καὶ φόρους καρχηδονίους πραττόμενοι, καὶ πάντων τῶν περὶ αὐτοὺς ἄρχοντες, καὶ ναυμαχίᾳ νενικηκότες ἡμᾶς, ὑφ' ἑνὸς γραμματέως, ὃς ὑπηρέτης ἦν, ὥς φασι, τυραννηθήσεσθαι. οὐδέ γε ὁ νῦν ὢν διονύσιος ἤλπισεν ἄν ποτ' ἴσως πλοίῳ στρογγύλῳ, καὶ στρατιώταις ὀλίγοις δίωνα ἐλθόντα ἐπ' αὐτὸν ἐκβαλεῖν τὸν τριήρεις πολλὰς, καὶ ξένους, καὶ πόλεις κεκτημένον. ἀλλ', οἶμαι, τὸ μέλλον ἄδηλον πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίνονται. διὸ δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις, καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι. Πολλὰ δ' ἄν τις ἔχοι λέγειν, καὶ διεξιέναι περὶ τοῦ μηδαμῇ μὴ δὲ καθ' ἓν τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, μὴ δὲ συμφέρειν ὑμῖν: ἀλλ' ἵν' ἐν κεφαλαίῳ τοῦτο μάθητε, κἀγὼ παύσωμαι λέγων, ὧδε ποιήσατε: σκέψασθε παράλληλα, καὶ λογίσασθε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, τί ποτε συμβήσεται καταψηφισαμένοις ὑμῖν τοῦ νόμου, καὶ τί μή: εἶτα φυλάττετε καὶ μέμνησθε, ἃ ἂν ὑμῖν ἐξ ἑκατέρου φανῇ, ἵνα ἑλη-

θε τὰ κρείττω. ἂν μὲν τοίνυν καταψηφίσησθε ὥσπερ ἡμεῖς κελεύομεν· οἱ μὲν ἄξιοι τὰ δίκαια παρ' ὑμῶν ἕξουσιν· εἰ δέ τις ἐστ' ἀνάξιος, ὥς ἔστω, πρὸς τῷ τὴν δωρεὰν ἀφαιρεθῆναι δίκην ἣν ἂν ὑμῖν δοκῇ, δώσει κατὰ τὸν παρεισενηνεγμένον νόμον, ἡ δὲ πόλις πιστή, δικαία, πρὸς ἅπαντας ἀψευδὴς φανήσεται. ἐὰν δὲ ἀποψηφίσησθε, ὃ μὴ ποιήσαιτε· οἱ μὲν χρηστοὶ διὰ τοὺς φαύλους ἀδικήσονται, οἱ δὲ ἀνάξιοι συμφορᾶς ἑτέροις αἴτιοι γενήσονται, δίκην δ' οὐδ' ἥντινοῦν αὐτοὶ δώσουσιν· ἡ δὲ πόλις τἀναντία ὧν εἶπον ἀρτίως, δόξει, ἄπιστος, φθονερά, φαύλη παρὰ πᾶσιν εἶναι. οὔκουν ἄξιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοσαύτην βλασφημίαν ἀντὶ καλῶν καὶ προσηκόντων ὑμῖν ἀγαθῶν ἑλέσθαι. καὶ γὰρ ἕκαστος ὑμῶν ἰδίᾳ μεθέξει τῆς δόξης τῶν κοινῇ γνωσθέντων. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ γε τοῦτο οὐδεὶς οὔτε τῶν περιεστηκότων, οὔτε τῶν ἄλλων, ὅτι ἐν μὲν τῷ δικαστηρίῳ λεπτίνης πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεται, ἐν δὲ τῇ τῶν καθημένων ὑμῶν ἑνὸς ἑκάστου γνώμῃ φιλανθρωπία πρὸς φθόνον, καὶ δικαιοσύνη πρὸς κακίαν, καὶ πάντα τὰ χρηστὰ πρὸς τὰ πονηρὰ ἀντιτάττεται. ὧν τοῖς βελτίοσι πειθόμενοι, καὶ κατὰ ταῦτα ἡμῖν θέμενοι τὴν ψῆφον, αὐτοί τε ἃ προσήκει δόξετ' ἐγνωκέναι, καὶ τῇ πόλει τὰ κάλλιστα ἔσεσθε ἐψηφισμένοι· κἂν τις ἄρ' ἔλθῃ ποτὲ καιρός, οὐκ ἀπορήσετε τῶν ἐθελησόντων ὑπὲρ ὑμῶν κινδυνεύειν. ὑπὲρ δὴ τούτων ἁπάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς σπουδάζειν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως μὴ βιασθῆτε ἁμαρτάνειν. πολλὰ γὰρ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πολλάκις οὐκ ἐδιδάχθητε ὡς ἔστι δίκαια, ἀλλ' ἀφῃρέθητε ὑπὸ τῆς τῶν λεγόντων κραυγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀναισχυντίας· ὃ μὴ πάθοιτε νῦν· οὐ γὰρ ἄξιον· ἀλλ' ἃ δίκαια ἐγνώκατε, ταῦτα φυλάττετε, καὶ μνημονεύετε ἕως ἂν ψηφίσησθε· ἵν' εὔορκον θῆσθε τὴν ψῆφον κατὰ τῶν τὰ πονηρὰ συμβουλευόντων. θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαφθείρουσι θάνατος παρ' ἡμῖν ἐστιν

ἡ ζημία, τοῖς δ᾽ ὅλην τὴν πόλιν κίβδηλον καὶ ἄπιστον ποιοῦσι λόγον δώσετε. οὐ δή πού γε ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, οὐκ οἶδ᾽ ὅτι δεῖ πλείω λέγειν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς οὐδὲν ἀγνοεῖν τῶν εἰρημένων.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ, ΤΟΥ κατὰ μειδίου λόγου περὶ τοῦ κονδύλου.

Ἑορτὴν ἦγον οἱ ἀθηναῖοι διονύσῳ, ἣν ἐκάλουν ἀπὸ τοῦ θεοῦ διονύσια. ἐν δὲ ταύτῃ τραγικοί, καὶ κωμικοί, καὶ αὐλητῶν χοροὶ διηγωνίζοντο. καθίστασαν δὲ τοὺς χοροὺς αἱ φυλαὶ δέκα τυγχάνουσαι. χορηγὸς δὲ ἦν ἑκάστης φυλῆς ὁ τὰ ἀναλώματα παρέχων τὰ περὶ τὸν χορόν. ὁ τοίνυν δημοσθένης τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς τῆς πανδιονίδος ἐθελοντὴς ὑπέστη χορηγός. ἐχθρῷ δὲ κεχρημένος τῷ μειδίᾳ τῶν πλουσίων ἑνί, φησὶ μὲν καὶ ἄλλα ὑπὸ τὴν χορηγίαν αὐτοῦ πεπονθέναι κακῶς: τὸ δὲ πλεῖστον ὡδὶ τῆς ὀρχήστρας κονδύλοις ἔλαβεν ἐναντίον πάντων τῶν θεατῶν. ὑπὲρ τούτων κατηγόρησεν ἐν τῷ δήμῳ τοῦ μειδίου, ὡς ἠσεβηκότος εἰς τὴν ἑορτὴν, καὶ τὸν διόνυσον. ἐκαλεῖτο δὲ ἡ τοιαύτη κατηγορία προβολή. ὁ μὲν οὖν δῆμος κατέγνωκε τοῦ μειδίου τὴν ἀσέβειαν. ἀγωνίζονται δὲ νῦν ἐν δικαστηρίῳ περὶ τῆς τοῦ δήμου καταχειροτονίας. ἔδει γὰρ, καταγνόντος τοῦ δήμου, δικαστήριον κρῖναι δεύτερον. ἔστιν οὖν ὁ ἀγὼν περὶ ὑποτιμήσεως. οὐ γὰρ περὶ τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν ὁ μειδίας ἀγωνίζεται, ἀλλὰ περὶ τοῦ τιμήματος: πόσον ὕβρεως, ἢ ἀσεβείας ὀφείλει δίκην. ὁρικὸς οὖν ὁ λόγος τῇ στάσει, τοῦ μὲν μειδίου λέγοντος, ὕβριν εἶναι τὸ πραχθὲν, ἐπειδὴ ἔτυψεν ἄνδρα ἐλεύθερον: τοῦ δὲ δημοσθένους ἀσέβειαν, ἐπειδὴ χορηγὸς ἦν ὁ τυφθεὶς, καὶ ἐν διονυσίοις, καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ. διὰ γὰρ τούτων καὶ ἠσεβηκέναι τὸν μειδίαν φησίν. ὡς εἶναι δι-

ἁπλοῦν ὅρον κατὰ σύλληψιν, ὅταν μὴ ἐκβάλλοντες τὸ ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων εἰσαγόμενον ὄνομα, καὶ ἕτερον αὐτῷ προστιθῶμεν. ὥσπερ ἐνταῦθα ὁ δημοσθένης τοῦ μειδίου λέγοντος ὑβρικέναι, οὐκ ἐκβάλλει μὲν οὐδὲ τὴν ὕβριν, προστίθησι δὲ αὐτῇ καὶ τὴν ἀσέβειαν.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Διάφοροι παρὰ ἀθηναίοις ἤγοντο ἑορταί: ἐν αἷς ἦν τὰ παναθήναια, ἅπερ ἦν μικρά τε καὶ μεγάλα. καὶ τὰ μὲν κατὰ πενταετηρίδα ἐτελεῖτο: τὰ δὲ μικρὰ, κατὰ τριετηρίδα. ἐν μὲν οὖν τοῖς μεγάλοις γυμνάσιά τινα ἐγίνοντο: καὶ προυβάλλετο ἀφ' ἑκάστης φυλῆς εἷς γυμνασίαρχος, λαμβάνων χρήματα εἰς τὸ γυμνάζειν τοὺς ἐπιτελέσοντας τὴν ἑορτὴν, καὶ δώσων τὰς τούτων δαπάνας τοῖς τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς. ἤγετο δὲ παρ' αὐτῶν, καὶ τὰ διονύσια: καὶ ταῦτα διπλᾶ, μικρά τε καὶ μεγάλα, διὰ τριετηρίδος ἐν τοῖς ληναίοις, ἐν οἷς προυβάλλετο χορηγὸς ἀφ' ἑκάστης φυλῆς πρὸς τὸ τρέφειν χοροὺς παίδων: ἐλάμβανε δὲ εἰς τοῦτο χρήματα. ἐπιστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἠγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους οἱ χορηγοὶ, καὶ ἤριζον, ὕμνους εἰς τὸν διόνυσον ᾄδοντες: καὶ τῷ νικῶντι τρίπους τὸ ἆθλον ἦν: ἐπειδὴ τὸν αὐτὸν ἥλιον καὶ ἀπόλλωνα, καὶ διόνυσον ᾤοντο. παυομένης δὲ τῆς ἑορτῆς, ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ προυβάλλοντο οἱ χορηγοὶ τῆς μελλούσης ἑορτῆς. ἐν τίνι τῷ παρόντι καιρῷ προεβλήθησαν οἱ χορηγοὶ ἑκάστης φυλῆς. ἐσπάνιζε δὲ ἡ πανδιονὶς ἡ τοῦ δημοσθένους φυλὴ χορηγοῦ: καὶ ἠμέλησε τὸ πρῶτον ἔτος, τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον. ἔθος δὲ ἦν πρὸ μηνὸς τῆς ἑορτῆς τὸν ἄρχοντα συνάγειν τοὺς χορηγοὺς ἑκάστης φυλῆς εἰς τὸ λαχεῖν περὶ τῶν αὐλητῶν. καὶ ἐλθόντων τῶν χορηγῶν ἑκάστης φυλῆς πλὴν τοῦ τῆς πανδιονίδος, ἰδὼν ὁ δημοσθένης τὴν ἑαυτοῦ φυλὴν ἀτιμαζομένην παρὰ

πάντων τῷ μὴ κεκτῆσθαι χορηγόν, αὐτεπάγγελτον καὶ αὐτοχειροτόνητον ἑαυτὸν χορηγὸν τῇ φυλῇ κατέστησε. κἀντεῦθεν ἐπῃνεῖτο παρὰ πάντων. καὶ λαχόντος αὐτοῦ περὶ τῶν αὐλητῶν, συνέπραξεν αὐτῷ ἡ τύχη τῇ προθυμίᾳ, καὶ ἔλαχεν αὐτῷ ὁ κάλλιστος. τῶν αὐλητῶν ὁ τηλεφάνης. θέλων οὖν κοσμῆσαι τὸν αὐτοῦ χορὸν πλέον τῶν ἄλλων, ἐποίησεν αὐτὸν φορέσαι χρυσοῦς στεφάνους. μειδίας δὲ τῶν πολιτευομένων τὶς ὢν σφόδρα πλούσιος, καὶ πολλὰ δυνάμενος, ἐχθρὸς τῷ δημοσθένει γεγονὼς διὰ τὰς αἰτίας ἃς εὑρεῖ μετὰ μικρὸν ἐν τῷ λόγῳ, πολλάκις, καὶ ἄλλα παρηνώχλει καὶ ἐπηρέαζε, καὶ δὴ καὶ ὁ δημοσθένης λέγει, ὅτι ὀμνυόντων τῶν κριτῶν τῷ καλῶς ᾄσαντι δοῦναι τὴν νίκην, νύττων αὐτοὺς ὁ μειδίας, ἔλεγε πλὴν δημοσθένους. ὅθεν ὁ δημοσθένης ἐβόα ἐλέγχων αὐτόν. καὶ τελευτῶν εἰς τοιαύτην ἦλθε μανίαν ὁ μειδίας, ὥστε ἐν τῷ θεάτρῳ κόνδυλον αὐτῷ παρασχεῖν, καὶ τὴν ἱερὰν περιρρῆξαι ἐσθῆτα. καὶ ἰδὼν ὁ δῆμος ἐπεσύριττεν, ὃ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐπὶ κακοῦ ἐλαμβάνετο. ἀπελθὼν δὲ ὁ δημοσθένης ἐσκέψατο τὸν παρόντα λόγον κατηγορῶν αὐτοῦ δημοσίων ἀδικημάτων: ἐν ᾧ καὶ διαβάλλει τὸν μειδίαν ὡς κλέψαντα τῶν χρυσῶν στεφάνων ὄντων παρὰ τοῦ χρυσοχόου. ἄγει τοίνυν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κρίσιν ὁ ῥήτωρ καταφορᾷ πλείστῃ καὶ τόνῳ σφοδρῷ προσχρησάμενος. ἡ γὰρ τοῦ μειδίου ποιότης, καὶ ἡ τῶν πραγμάτων περιπέτεια τῇ καταδρομῇ συμμαχεῖ. Ἡ δὲ στάσις ὁρική, ζητούντων ἡμῶν τὸ ἴδιον ὄνομα τῷ ἐγκλήματι. ὁ μὲν γὰρ μειδίας ἰδιωτικόν: ὁ δὲ ῥήτωρ δημόσιον εἶναι κατασκευάζει. ὅρος γάρ ἐστιν, οὗ τὸ μὲν πέπρακται, τὸ δὲ λείπει πρὸς τὸ τέλειον τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπιτεθησομένου τῷ πράγματι. ὡς ἐπὶ τοῦ τὸ κενοτάφιον ὀρύξαντος, καὶ κρινομένου τυμβωρυχίας. ἐνταῦθα γὰρ πέπρακται μὲν τὸ ὀρύξαι:

λείπει δὲ τὸ τάφον ὀρύξαι. λέγει γὰρ ὁ φεύγων, ὄρυξα μὲν, οὐ τάφον δέ· οὐ γὰρ εὗρον νεκρόν. ὁ δὲ διώκων, ἀντιφέρει. ὅτι τὸ διορύξαι κενοτάφιον, τυμβωρυχίαν καλῶ. οὐ γὰρ αὐτὸς ᾔδεις, ὅτι κενοτάφιόν ἐστιν· ἀλλ' ὡς τάφον ὀρύττων, ἐπεὶ κενοτάφιον εὕρηται, ἀξιοῖς μὴ δοῦναι δίκην. οὕτω κἀνταῦθα, πέπρακται μὲν τὸ τύψαι τὸν δημοσθένην· λείπει δὲ, τὸ καλέσαι τὸν αὐτοχειροτόνητον χορηγόν. ὁ γὰρ δημοσθένης λέγει ὅτι χορηγὸν ἔτυψας· ὁ δὲ μειδίας, ὅτι χορηγὸν οὐκ ἔτυψα, αὐτοχειροτόνητος γὰρ ἦσθα, ἀλλ' ἰδιώτην. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι δημόσιον ἀδίκημα. Διπλοῦς δὲ ὅρος εἴδους τοῦ κατὰ σύλληψιν. κατὰ σύλληψιν δέ ἐστιν, ὅταν ὁ διώκων τὴν αὐτοῦ δικαιολογίαν καὶ τὴν τοῦ φεύγοντος εἰς ἓν συνάγῃ. ἔνθα γὰρ οὐ τὸ μὲν, ἐκβάλλει τίς, τὸ δὲ δέχεται, ἀλλ' ἄμφω συγκροτεῖ καὶ συλλαμβάνει· τοῦθ' ὑπάρχομεν τῷ εἴδει. φαίνεται οὖν ὁ ῥήτωρ ἐν πολλοῖς τοῦτο ποιῶν μέρεσι, καὶ φάσκων ἅμα αὐτῷ, καὶ τὴν πόλιν ὑβρίζεσθαι. κεφάλαια δὲ, τὰ τῇ τάξει προσήκοντά ἐστι τῷ λόγῳ. τὰ δὲ προοίμια, καταφορικὰ, * ἐπιβολὴν ἔχοντα πολλὴν, καὶ τὴν περιστατικῶν αὔξησιν. τὸ γὰρ, οὐ πρὸς ἅπαντας καὶ οὐ πρὸς ἐμὲ μόνον, καὶ τὸ ἀεὶ τὴν μελέτην, τῆς ἀρτίας καὶ οὐ πρὸς ἅπαξ ἐκ τύχης, ἡμαρτηκότα δείκνυσι. Κεφάλαια δὲ τοῦ λόγου, ταῦτα. ὅρος, ἀνθορισμὸς, γνώμη νομοθέτου, συλλογισμὸς, πηλικότης, μία τῶν ἀντιθετικῶν, μεθ' ἣν τὸ μεταληπτικὸν, καὶ ἀντιληπτικόν. ἐνταῦθα διὰ τεσσάρων ὅρων ὁ ῥήτωρ ἐμπλέκει τὴν κατηγορίαν δεικνὺς ὅτι δημοσίᾳ μειδίας ἠδίκησεν. ἔστι δὲ ὁ πρῶτος ὅρος οὗτος, ὅτι οἱ ἐν ἑορτῇ ἀδικοῦντες δημόσιον ἀδίκημα ποιοῦσι. δεύτερος ὅρος, καὶ μάλιστα οἱ χορηγοὶ ἀδικοῦνται. τρίτος, ὅτι πᾶσα ὕβρις δημόσιόν ἐστιν ἀδίκημα. παραλογίζεται δὲ ἐνταῦθα ἐκ τῆς ὁμωνυμίας τῆς ὕβρεως.

λέγεται γὰρ ὕβρεις, ἢ δι' αἰσχρουργίας, καὶ ἢ διὰ λόγων,
καὶ ἢ διὰ πληγῶν. δημόσιον δὲ ἀδίκημα ἡγοῦντο τὴν αἰ-
σχρουργίαν. τῇ οὖν ὁμωνυμίᾳ παρελογίσατο. τέταρτος
ὅρος, ὅτι ὁ πάντας ἀεὶ ὑβρίζων δημοσίᾳ ἀδικεῖ. εἰ γὰρ τὸ
δημόσιον ἐκ πάντων συνίσταται, ἄρα δημόσιον τἀδίκη-
μα. τίθησι δὲ σπερματικῶς ἐν τῷ προοιμίῳ τοὺς τέσσα-
ρας ὅρους. ἐκ τούτων εἰσὶν ἐν τοῖς ἀγῶσι τρεῖς. τὸν δὲ τέ-
ταρτον τίθησιν ἐν τῇ παρεκβάσει, δικαίως. λέγων γὰρ ὅτι
πάντας ὑβρίζων δημοσίᾳ ἀδικεῖ, περιέρχεται λέγων τὸν
πρότερον αὐτοῦ βίον. ἔχει δὲ ὁ λόγος οὗτος δύο προοί-
μια, τὸ πρῶτον ἐκ διαβολῆς εἰλημμένον τοῦ ἐναντίου, καὶ
ἐκ συστάσεως τοῦ οἰκείου προσώπου καὶ ἐκ προσοχῆς. ἔστι
δὲ ἡ πρότασις διμερής. καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος ἀκατα-
σκεύον: τὸ δὲ δεύτερον καὶ αὐτὸ διμερές, καὶ κατασκευά-
ζει τούτων ἑκάτερα. εἶτα ἐπιφέρει τὸ συμπέρασμα, ἐν
ᾧ ἐστιν ἡ προσοχή. Ὅρος κατὰ σύλληψιν. λέγεται δὲ
οὕτως, ὅταν τοῦ φεύγοντος αὐτονομάζοντος διώκων καὶ
τούτῳ κἀκείνῳ ὑπεύθυνον αὐτὸν εἶναι λέγῃ τῷ ὀνόμα-
τι. ὥστε διπλοῦς ἐστιν, ἐπεὶ δύο περιέχει ἐγκλήματα. πα-
ράδειγμα: ὁ στρατηγὸς ὁ βιασάμενος τὴν παρακαταθεῖσαν
κόρην ὑπὸ τοῦ πρεσβύτου, καὶ δημοσίων ἀδικημάτων
κρινόμενος, καὶ ἀρνούμενος μὴ δημοσίᾳ ἠδικηκέναι,
ἀλλὰ βιάσασθαι: ὁ δὲ πρεσβύτης, ἀμφοτέροις αὐτὸν
φάσκων ὑπεύθυνον εἶναι. Τὸ προοίμιον, ἐξ ὑπολή-
ψεως ἐκ τοῦ κατηγόρου, κατ' αὐτοῦ τοῦ τὸ ἔγκλημα ἔχον-
τος. ἔνθα φησὶν ἑρμογένης, ὅτι περὶ αὐτῆς ὑπολήψεως
ἢ χρησταὶ συνίστανται, ἢ φαῦλαι. κατηγοροῦντες οὖν τὰς
φύσει φαύλας προσούσας βεβαιώσομεν, τὰς δὲ χρη-
στὰς, διαλύσομεν. ἐνταῦθα οὖν ὁ ῥήτωρ τὰς φαύλας
βεβαιοῖ, τῶν δὲ χρηστῶν οὐ μέμνηται. ὡς ὁμολογουμέ-
νον δὲ παρὰ πάντων θεὶς ἀφῆκε τὴν κατασκευὴν ἀναγ-

καίως. οὐ γὰρ ἠμφίβαλλον. παθητικὸν δὲ τὸ προοίμιον ἀλγοῦντος αὐτοῦ τῇ τοῦ Μειδίου ὕβρει. Ζητήσειε δ' ἄν τις ὅπως δημοσίᾳ κρίνων αὐτὸν, ὕβρεως ἐμνημόνευσε. Καὶ ῥητέον ὅτι βούλεται πᾶσαν ὕβριν δημοσίαν ἀποδεῖξαι, καὶ μάλιστα τὴν Μειδίου. εἰ γὰρ καθ' ἕνα πάντας ὑβρίζει, ἐκ δὲ τῶν καθ' ἕνα πόλις, δῆλον ὅτι ἀδικεῖ δημοσίᾳ. καταφορικῇ δὲ κέχρηται τῇ προτάσει, διὰ τὴν ποιότητα τοῦ Μειδίου: πλούσιος γὰρ καὶ μεγαλόφρων. οἱ δὲ τοιοῦτοι, μείζους εἰσὶ τῶν πολλῶν, καὶ ὡς τυραννικοὶ διαβέβληνται. διὸ δὴ καὶ εἶπεν ὅτι πάντας ὑβρίζει: τὸ τῶν τυράννων ἴδιον αὐτοῦ κατηγορῶν. Εἰσφέροντες δέ τινες ἡμῖν καινὸν ὄνομα, λέγουσιν ὅτι τὴν ἀσέλγειαν ἐνταῦθα ἔλαβεν ἐπὶ τῆς αἰσχρουργίας. φαμὲν δὲ καὶ ὑμεῖς ὅτι ἀσελγὴς λέγεται ὁ μὴ μετέχων μήτε δικαιοσύνης, μήτε ἀρετῆς. σέλγη γάρ ἐστι μία πόλις τῆς Παμφυλίας, ἐν ᾗ πάντες δίκαιοι ἦσαν, καὶ ἀρετῆς ἀνάμεστοι. ἀσελγὴς γοῦν ὁ μὴ μετέχων τῆς σέλγης.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ ΜΕΙΔΙΟΥ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΚΟΝΔΥΛΟΥ.

ΗΝ μὲν ἀσέλγειαν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τὴν ὕβριν, ᾗ πρὸς ἅπαντας ἀεὶ χρῆται μειδίας, οὐδένα οὔθ' ὑμῶν, οὔτε τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀγνοεῖν οἴομαι. ἐγὼ δ' ὅπερ ἂν ὑμῶν ἕκαστος καὶ ὑβρισθεὶς προείλετο πρᾶξαι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίησα: καὶ προὐβαλόμην ἀδικεῖν τουτονὶ περὶ τὴν ἑορτὴν, οὐ μόνον πληγὰς ὑπ' αὐτοῦ λαβὼν τοῖς διονυσίοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια παθὼν παρὰ πᾶσαν τὴν χορηγίαν. ἐπειδὴ δὲ καλῶς καὶ τὰ δίκαια ποιῶν ὁ δῆμος ἅπας οὕτως ὠργίσθη καὶ παρωξύνθη, καὶ σφόδρα ἐσπούδασεν ἐφ' οἷς ἠδικημένῳ μοι συνῄδει, ὥστε πάντα ποιούντος τούτου, καί τινων ἄλλων ὑπὲρ αὐτοῦ, οὐκ ἐπείσθη οὐδ' ἀπέβλεψεν εἰς τὰς οὐσίας τὰς τούτων οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ μιᾷ γνώμῃ κατεχειροτόνησεν αὐτοῦ: πολλοί μοι προσιόντες, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ νῦν ὄντων ὑμῶν, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἠξίουν καὶ παρεκελεύοντο ἐπεξελθεῖν καὶ παραδοῦναι τοῦτον εἰς ὑμᾶς: ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, δι' ἀμφότερα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς, καὶ δεινὰ πεπονθέναι νομίζοντες ἐμὲ, καὶ δίκην ἅμα βουλόμενοι λαβεῖν, ὧν ᾔδη τῶν ἄλλων ἐπεθεᾶντο θρασὺν ὄντα καὶ βδελυρὸν, καὶ οὐδὲ καθεκτὸν ἔτι. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, ὅσα μὲν παρ' ἐμοῦ προσῆκε φυλαχθῆναι, πάντα δικαίως ὑμῖν τετήρηται. καὶ κατηγορήσων, ἐπειδή τις εἰσάγει, πάρειμι, ὡς ὁρᾶτε: πολλὰ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, χρήματ' ἐξόν μοι λαβεῖν ὥστε μὴ κατηγορεῖν, οὐ λαβὼν, πολλὰς δὲ δεήσεις καὶ χάριτας καὶ νὴ δία ἀπειλὰς ὑπομείνας. ἃ δ' ἐν ὑμῖν,

μετὰ ταῦτ' ἐστὶν ὑπόλοιπα: ὅσῳ γὰρ πλείοσιν οὗτος ἠνώχληκε καὶ παρήγγειλεν: ἑώρων γὰρ αὐτὸν ἄρτι πρὸ τῶν δικαστηρίων οἷα ἐποίει: τοσούτῳ μᾶλλον ἐλπίζω τὸ δίκαιον ἔσεσθαι. οὐ γὰρ ἂν καταγνοίην ὑμῶν οὐδενός, οὔθ' ὡς περὶ ὧν πρὸς ἐμὲ ἐσπουδάσατε αὐτοὶ πρότερον, τούτων ἀμελήσετε, οὔθ' ὡς ἵνα μειδίας ἀδεῶς τὸ λοιπὸν ὑβρίζῃ, ψηφιεῖταί τις ὑμῶν, ὀμωμοκώς, ἄλλο τι, πλὴν ὅ, τι ἂν ἡγῆται δίκαιον. Εἰ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, παρανόμων, ἢ παραπρεσβείας, ἤ τινος ἄλλης τοιαύτης αἰτίας ἔμελλον αὐτοῦ κατηγορεῖν, οὐδὲν ἂν ὑμῶν ἠξίουν δεῖσθαι, νομίζων τῷ μὲν κατηγόρῳ περὶ τῶν τοιούτων προσήκειν ἐξελέγχειν μόνον, τῷ δὲ φεύγοντι, καὶ παραιτεῖσθαι: ἐπειδὴ δὲ τούς τε κριτὰς διαφθείραντος τούτου τότε, καὶ διὰ τοῦτο τῆς φυλῆς ἀδίκως ἀφαιρεθείσης τὸν τρίποδα, καὶ αὐτὸς πληγὰς εἰληφὼς καὶ ὑβρισμένος οἷα οὐκ οἶδ' εἴ τις ἄλλος πώποτε χορηγὸς ὑβρίσθη, ὧν ὑπὲρ τούτων ἀγανακτήσας καὶ συνοργισθεὶς καταχειροτονίαν ὁ δῆμος ἐποίησατο, ταύτην εἰσέρχομαι: οὐκ ὀκνήσω καὶ δεῖσθαι. εἰ γὰρ οἷόν τε τοῦτ' εἰπεῖν, ἐγὼ νῦν φεύγω: εἴπερ ὑβρισθέντα μηδεμιᾶς τυχεῖν δίκης ἐστὶ τις συμφορά. δέομαι οὖν ὑμῶν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ ἱκετεύω, πρῶτον μὲν εὐνοϊκῶς ἀκοῦσαί μου λέγοντος: ἔπειτ' ἐὰν ἐπιδείξω μειδίαν τουτονὶ, μὴ μόνον εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑμᾶς, καὶ εἰς τοὺς νόμους, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὑβρικότα, βοηθῆσαι καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι: ὕβρισμαι μὲν ἐγὼ, καὶ προπεπηλάκισται τὸ σῶμα τοὐμὸν τότε, ἀγωνιεῖται δὲ καὶ κριθήσεται τὸ πρᾶγμα νυνὶ, πότερον ἐξεῖναι δεῖ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν καὶ εἰς τὸν τυχόνθ' ὑμῶν ἀδεῶς ὑβρίζειν, ἢ μή. εἴ τις οὖν ὑμῶν ἄρα καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον τῆς ἰδίας τινὸς ἕνεκα γίγνεσθαι τὸν ἀγῶνα τόνδε ὑπελάμβανεν: ἐνθυμηθεὶς νῦν

ὅτι δημοσίᾳ συμφέρει μηδὲν ἐξεῖναι τοιοῦτο ποιεῖν, ὡς ὑπὲρ κοινοῦ τοῦ πράγματος ὄντος καὶ προσέχων ἀκουσάτω καὶ τὰ φαινόμενα αὐτῷ δικαιότατ᾽ εἶναι ταῦτα ψηφισάσθω. ἀναγνώσεται δ᾽ ὑμῖν πρῶτον μὲν τὸν νόμον, καθ᾽ ὃν εἰσὶν αἱ προβολαί· μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πειράσομαι διδάσκειν ὑμᾶς. Λέγε τὸν νόμον.

Νόμος.

Τοὺς πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν ἐν διονύσου τῇ ὑστεραίᾳ ἐν πανδίοις. ἐν δὲ ταύτῃ, χρηματίζειν πρῶτον μὲν περὶ ἱερῶν· ἔπειτα τὰς προβολὰς παραδιδότωσαν τὰς γεγενημένας ἕνεκα τῆς πομπῆς, ἢ τῶν ἀγώνων τῶν ἐν τοῖς διονυσίοις, ὅσαι ἂν μὴ ἐκτετισμέναι ὦσιν. Ο μὲν νόμος οὗτος ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καθ᾽ ὃν αἱ προβολαὶ γίγνονται: λέγων ὥσπερ ἠκούσατε ποιεῖν τὴν ἐκκλησίαν ἐν διονύσου μετὰ τὰ πάνδια: ἐν δὲ ταύτῃ ἐπειδὰν χρηματίσωσιν οἱ πρόεδροι περὶ ὧν διῴκηκεν ὁ ἄρχων, χρηματίζειν κελεύει καὶ περὶ ὧν ἄν τις ἠδικηκὼς ᾖ, περὶ τὴν ἑορτὴν, ἢ παρανενομηκώς. καλῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ συμφερόντως ἔχων ὁ νόμος, ὡς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μαρτυρεῖ. ὅπου γὰρ ἐνόντος τοῦ φόβου τούτου φαίνονταί τινες οὐδὲν ἧττον ὑβρισταί: τί χρὴ προσδοκᾶν τοὺς τοιούτους ἂν ποιεῖν, εἰ μηδεὶς ἐπῆν ἀγὼν, μηδὲ κίνδυνος; βούλομαι τοίνυν ὑμῖν καὶ τὸν ἑξῆς ἀναγνῶναι νόμον τουτονί. καὶ γὰρ ἐκ τούτου φανερὰ πᾶσιν ὑμῖν ἥ τε τῶν ἄλλων ὑμῶν εὐλάβεια γενήσεται, καὶ τὸ τούτου θράσος. Λέγε τὸν νόμον.

Νόμος.

Εὐήγορος εἶπεν ὅταν ἡ πομπὴ ᾖ τῷ διονύσῳ ἐν πειραιεῖ, καὶ οἱ κωμῳδοὶ, καὶ οἱ τραγῳδοί: καὶ ἡ ἐπὶ ληναίῳ πομπὴ, καὶ οἱ τραγῳδοὶ, καὶ οἱ κωμῳδοὶ: καὶ τοῖς ἐν ἄστει διονυσίοις ἡ πομπὴ, καὶ οἱ παῖδες καὶ ὁ κῶμος, καὶ οἱ κω-

μῳδοί, καὶ οἱ τραγῳδοί, καὶ ὁ θαργηλιὼν, τῇ πομπῇ καὶ τῷ ἀγῶνι μήτε ἐξεῖναι, μήτε ἐνεχυράσαι, μήτε λαμβάνειν ἕτερον ἑτέρου, μηδὲ τῶν ὑπερημέρων ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ὑπόδικος ἔστω τῷ παθόντι, καὶ προβολαὶ αὐτοῦ ἔστωσαν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν διονύσου ὡς ἀδικοῦντος: καθ᾽ ἃ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων γέγραπται. Ενθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὅτι ἐν τῷ προτέρῳ νόμῳ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων οὔσης τῆς προβολῆς. ἐν τούτῳ καὶ κατὰ τῶν τοὺς ὑπερημέρους εἰσπραττόντων, ἢ καὶ ἄλλ᾽ ὁτιοῦν τινος λαμβανόντων, ἢ βιαζομένων ἐποιήσατε τὰς προβολάς. οὐ γὰρ ὅπως μὴ τὸ σῶμα ὑβρίζεσθαί τινος ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, ἢ τὴν παρασκευὴν ἣν ἂν ἐκ τῶν ἰδίων πορίσαιτό τις εἰς τὴν λειτουργίαν, ᾤεσθε χρῆναι: ἀλλὰ καὶ τὰ δίκῃ καὶ ψήφῳ τῶν ἑλόντων γιγνόμενα τῶν ἑαλωκότων καὶ κεκτημένων ἐξ ἀρχῆς τῇ γοῦν ἑορτῇ ἀπεδώκατε εἶναι. ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάντες εἰς τοσοῦτον ἀφῖχθε φιλανθρωπίας τε καὶ εὐσεβείας, ὥστε καὶ τῶν πρότερον γεγενημένων ἀδικημάτων τὸ λαμβάνειν δίκην ἐπέχετε ταύτας τὰς ἡμέρας. μειδίας δ᾽ ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς ἡμέραις ἄξια τοῦ δοῦναι τὴν ἐσχάτην δίκην ποιῶν δειχθήσεται. βούλομαι δ᾽ ἕκαστον ἀπ᾽ ἀρχῆς ὧν πέπονθα, ἐπιδείξας, ἔτι καὶ περὶ τῶν πληγῶν εἰπεῖν, ἃς τὸ τελευταῖον προσενέτεινέ μοι. ἐν γὰρ μηδέν ἐστιν, ἐφ᾽ ᾧ τῶν πεπραγμένων οὐ δίκαιος ὢν ἀπολωλέναι φανήσεται. ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθεστηκότος χορηγοῦ τῇ πανδιονίδι φυλῇ τρίτον ἔτος τουτὶ, παρούσης δὲ τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τὸν ἄρχοντα ἐπικληροῦν ὁ νόμος τοῖς χοροῖς τοὺς αὐλητὰς κελεύει, λόγων καὶ λοιδορίας γιγνομένης, καὶ κατηγορούντων τοῦ μὲν ἄρχοντος τῶν ἐπιμελητῶν τῆς φυλῆς, τῶν δ᾽ ἐπιμελητῶν τοῦ ἄρχοντος, παρελθὼν ὑπεσχόμην

ἐγὼ χορηγήσειν ἐθελοντής· καὶ κληρουμένων, πρῶτος αἱρεῖσθαι τὸν αὐλητὴν ἔλαχον· ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάντες ἀμφότερα ὡς οἷόν τε μάλιστα ἀπεδέξασθε τήν τ᾽ ἐπαγγελίαν τὴν ἐμὴν, καὶ τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης· καὶ θόρυβον καὶ κρότον τοιοῦτον, ὡς ἂν ἐπαινοῦντές τε καὶ συνησθέντες ἐποιήσατε. μειδίας δ᾽ οὗτος μόνος τῶν ἁπάντων, ὡς ἔοικεν, ἠχθέσθη, καὶ παρηκολούθησε παρ᾽ ὅλην τὴν λειτουργίαν ἐπηρεάζων ἐμοὶ συνεχῶς, καὶ μικρὰ καὶ μείζω. ὅσα μὲν οὖν ἢ τοὺς χορευτὰς ἐναντιούμενος ἡμῖν ἀφεθῆναι τῆς στρατείας ἠνώχλησεν, ἢ προβαλλόμενος καὶ κελεύων ἑαυτὸν εἰς τὰ διονύσια χειροτονεῖν ἐπιμελητὴν, ἢ τἆλλα πάντα ὅσα τοιαῦτα, ἐάσω· οὐ γὰρ ἀγνοῶν τοῦθ᾽ ὅτι τῷ μὲν ἐπηρεαζομένῳ τότ᾽ ἐμοὶ καὶ ὑβριζομένῳ τὴν αὐτὴν ὀργὴν ἕκαστον τούτων ἦν παρ᾽ ἄλλ᾽ ὁτιοῦν τῶν δεινοτάτων παρίστη· ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος οὖσιν, οὐκ ἂν ἴσως ἄξια ταῦτα καθ᾽ αὑτὰ ἀγῶνος φανείη· ἀλλ᾽ ἃ πάντες ἂν ὁμοίως ἀκούσαντες ἀγανακτήσαιτε, ταῦθ᾽ ἐρῶ. ἔστι δὲ ὑπερβολὴ τῶν μετὰ ταῦτα, ἃ μέλλω λέγειν. καὶ οὐδ᾽ ἂν ἐπεχείρησα ἔγωγε κατηγορεῖν αὐτοῦ νῦν, εἰ μὴ καὶ τότε ἐν τῷ δήμῳ παραχρῆμα ἐξήλεγξα. τὴν γὰρ ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν, ἱερὰν γὰρ ἔγωγε νομίζω πᾶσαν ὅσην ἄν τις ἕνεκα τῆς ἑορτῆς παρασκευάσηται τέως ἂν χρησθῇ, καὶ τοὺς στεφάνους τοὺς χρυσοῦς οὓς ἐποιησάμην ἐγὼ κόσμον τῷ χορῷ ἐπεβούλευσεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, διαφθεῖραί μου, νύκτωρ ἐλθὼν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ χρυσοχόου· καὶ διέφθειρεν, οὐ μέντοι πάντας γε, οὐ γὰρ ἐδυνήθη. καίτοι τοιοῦτον οὐδείς πώποτε οὐδένα φησὶν ἀκηκοέναι τολμήσαντα, οὐδὲ ποιήσαντα ἐν τῇ πόλει. οὐκ ἀπέχρησε δ᾽ αὐτῷ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκαλον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, διέφθειρέ μου τοῦ χοροῦ. καὶ εἰ μὴ τηλεφάνης ὁ αὐλητὴς ἀνδρῶν βέλτιστος περὶ ἐμὲ τότε ἐγένετο, καὶ τὸ πρᾶγμα αἰσθόμενος

τὸν ἄνθρωπον ἀπελάσας αὐτὸς συγκροτεῖν καὶ διδάσκειν
ᾤετο δεῖν τὸν χορόν: οὐδ᾽ ἂν ἠγωνισάμεθα, ὦ ἄνδρες ἀθη=
ναῖοι: ἀλλ᾽ ἀδίδακτος ἂν εἰσῆλθεν ὁ χορός, καὶ πράγμα-
τα αἴσχιστα ἂν ἐπάθομεν. καὶ οὐδ᾽ ἐνταῦθα ἔστη τῆς ὕβρεως:
ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῷ περιῆν, ὥστε τὸν ἐστεφανωμένον
ἄρχοντα διέφθειρε: τοὺς χορηγοὺς συνῆγεν ἐπ᾽ ἐμὲ βοῶν,
ἀπειλῶν, ὀμνύουσι παρεστηκὼς τοῖς κριταῖς, τὰ παρασκή=
νια φράττων, προσηλῶν ἰδιώτης ὤν, τὰ δημόσια κακὰ καὶ
πράγματα ἀμύθητά μοι παρέχων διετέλεσε. καὶ τούτων
ὅσα γε ἐν τῷ δήμῳ γέγονεν, ἢ πρὸς τοῖς κριταῖς ἐν τῷ θεά-
τρῳ, ὑμεῖς ἐστέ μοι μάρτυρες πάντες, ὦ ἄνδρες δικασταί.
καίτοι τοὺς λόγους τούτους χρὴ δικαιοτάτους ἡγεῖσθαι οὓς
ἂν οἱ καθήμενοι τὸν λέγοντα μαρτυρῶσιν ἀληθεῖς εἶναι.
προδιαφθείρας τοίνυν τοὺς κριτὰς τῷ ἀγῶνι τοὺς ἄνδρας,
δύο ταῦτα ὥσπερ κεφάλαια ἐφ᾽ ἅπασι τοῖς ἑαυτῷ νεανιευο-
μένοις ἐπέθηκεν: ἐμοῦ μὲν ὕβρισεν εἰς τὸ σῶμα, τῇ φυλῇ
δὲ κρατούσῃ τὸν ἀγῶνα αἰτιώτατος τοῦ μὴ νικῆσαι κατέστη.
τὰ μὲν οὖν εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς φυλέτας ἠσελγημένα, καὶ πε=
ρὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικήματα τούτῳ πεπραγμένα, ἐφ᾽ οἷς αὐ=
τὸν προυβαλόμην, ταῦτ᾽ ἐστίν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ
πολλὰ ἕτερα, ὧν ὅσα ἂν οἷός τε ὦ, διέξειμι πρὸς ὑμᾶς
αὐτίκα δὴ μάλα. ἔχω δὲ λέγειν καὶ πονηρίας ἑτέρας παμ=
πληθεῖς αὐτοῦ, καὶ ὕβρεις εἰς πολλοὺς ὑμῶν, καὶ τολμή-
ματα τοῦ μιαροῦ τούτου πολλὰ καὶ δεινά: ἐφ᾽ οἷς τῶν πε=
πονθότων οἱ μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καταδείσαντες τοῦ=
τον, καὶ τὸ τούτου θράσος, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἑταίρους, καὶ
πλοῦτον, καὶ ὕβριν, καὶ τἄλλα δὴ ὅσα πρόσεστι τούτῳ, ἡ-
συχίαν ἔχον: οἱ δ᾽ ἐπιχειρήσαντες δίκην λαμβάνειν οὐκ ἠ=
δυνήθησαν: εἰσὶ δὲ καὶ οἳ διελύσαντο, ἴσως λυσιτελεῖν αὐ=
τοῖς ἡγούμενοι. τὴν μὲν οὖν ὑπὲρ αὑτῶν δίκην ἔχουσιν
οἵ γε πεισθέντες, τῆς δ᾽ ὑπὲρ τῶν νόμων, οὓς παραβὰς οὗτος,

κἀκεῖνος ἠδίκει, καὶ νῦν ἐμὲ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, ὑμεῖς ἐστὲ κληρονόμοι. πάντων δὴ τούτων ἀθρόων ἓν τίμημα ποιήσασθε, ὅ, τι ἂν δίκαιον ἡγεῖσθε. ἐξελέγξω δὲ, πρῶτον μὲν ὅσα αὐτὸς ὑβρίσθην· ἔπειθ' ὅσα ὑμεῖς ἠδίκησθε· μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸν ἄλλον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βίον πάντα αὐτοῦ ἐξετάσω, καὶ δείξω πολλῶν θανάτων, οὐχ ἑνὸς ὄντα ἄξιον. λέγε μοι τὴν τοῦ χρυσοχόου πρώτην λαβὼν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Γαμμένης παμμένους ἔπαρχος ἔχων χρυσοχοεῖον ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν ᾧ καὶ καταγίγνομαι καὶ ἐργάζομαι τὴν χρυσοχοϊκὴν τέχνην, ἐκδόντος δέ μοι δημοσθένους ᾧ καὶ μαρτυρῶ, στέφανον χρυσοῦν ὥστε κατασκευάσαι, καὶ ἱμάτιον διάχρυσον ποιῆσαι, ὅπως πομπεύσῃ ἐν αὐτοῖς τὴν τοῦ διονύσου πομπὴν, καὶ ἐμοῦ συντελέσαντος αὐτὰ καὶ ἔχοντος παρ' ἐμαυτῷ ἕτοιμα, εἰσπηδήσας πρός με νύκτωρ μειδίας ὁ κρινόμενος ὑπὸ δημοσθένους, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄλλους, ἐπεχείρησε διαφθείρειν τὸν στέφανον, καὶ τὸ ἱμάτιον· καί τινα μὲν αὐτῶν ἐλυμήνατο. οὐ μέντοι πάντα γε ἐδυνήθη διὰ τὸ ἐπιφανέντα με κωλῦσαι. Πολλὰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ περὶ ὧν τοὺς ἄλλους ἠδίκηκεν ἔχω λέγειν, ὥσπερ εἶπον ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, καὶ συνείλοχα ὕβρεις αὐτοῦ καὶ πονηρίας τοσαύτας, ὅσας ἀκούσεσθε αὐτίκα δὴ μάλα. ἦν δ' ἡ συλλογὴ ῥᾳδία. αὐτοὶ γὰρ οἱ πεπονθότες προσῄεσάν μοι. βούλομαι δὲ περὶ τούτων εἰπεῖν, οἷς ἐπιχειρήσειν αὐτὸν ἀκήκοα ἐξαπατᾶν ὑμᾶς. τοὺς γὰρ ὑπὸ τούτων λόγοις, ἐμοὶ μὲν ἀναγκαιοτάτοις προειπεῖν ἡγοῦμαι, ὑμῖν δὲ χρησιμωτάτοις ἀκοῦσαι. διὰ τί; ὅτι τῆς δικαίαν καὶ εὔορκον θέσθαι τὴν ψῆφον ὁ κωλύσας ἐξαπατηθῆναι λόγος ὑμᾶς, οὗτος αἴτιος ἔσται. πολὺ δὴ μάλιστα πάντων τούτῳ τῷ λόγῳ προσέχειν ὑμᾶς δεῖ, καὶ μνημονεῦσαι ἕκαστον, καὶ πρὸς ἕκαστον ἀπαντᾶν ὅταν

οὕτω λέγῃ. ἔστι δὲ πρῶτον μὲν ἐκεῖνο οὐκ ἄδηλος ὁρῶν, ἐξ ὧν ἰδίᾳ πρός τινας αὐτῶν διεξιὼν ἀπηγγέλετό μοι, ὡς εἴπερ ἀληθῶς ἐπεπόνθειν ταῦτα ἃ λέγω, δίκας ἰδίας μοι προσῆκεν αὐτῷ λαχεῖν· τῶν μὲν ἱματίων καὶ τῶν χρυσῶν στεφάνων τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς περὶ τὸν χορὸν ἁπάσης ἐπηρείας, βλάβης· ὧν δ' εἰς τὸ σῶμα ὑβρίζεσθαί φημι, ὕβρεως· οὐ μὰ Δί' οὐχὶ δημοσίᾳ κρίνειν αὐτόν· καὶ τίμημα ἐπάγειν ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι. ἐγὼ δέ, εὖ μὲν ἐκεῖνο εὖ οἶδα, καὶ ὑμᾶς δὲ εἰδέναι χρή, ὅτι εἰ μὴ προυβαλλόμην αὐτόν, ἀλλ' ἐδικαζόμην, οὐναντίος ἂν ἧκεν εὐθύς μοι λόγος· ὡς εἴπερ ἦν τι τούτων ἀληθές, προβάλλεσθαί με ἔδει, καὶ παρ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα τὴν τιμωρίαν ποιεῖσθαι. ὅτι γὰρ χορὸς ἦν τῆς πόλεως, ἥ, τε ἐσθὴς τῆς ἑορτῆς εἵνεκα πᾶσα παρεσκευάζετο. ἐγώ τε ὁ πεπονθὼς ταῦτα χορηγὸς ἦν. τίς ἂν οὖν ἑτέραν μᾶλλον εἵλετο τιμωρίαν, ἢ τὴν ἐκ τοῦ νόμου κατὰ τῶν περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων οὖσαν; ταῦτ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντ' ἂν ἔλεγεν οὗτος τότε. φεύγοντος μὲν γὰρ οἶμαι καὶ ἠδικηκότος ἐστί, τὸ τὸν παρόντα τρόπον τοῦ μὴ δοῦναι δίκην διακρουόμενον, τὸν οὐκ ὄνθ' ὡς ἔδει γενέσθαι λέγειν· δικαστῶν δέ γε σωφρόνων τούτοις τε μὴ προσέχειν, καὶ ὃν ἂν λάβωσιν ἀσελγαίνοντα κολάζειν. μὴ δὴ τοῦτο λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε, ὅτι καὶ δίκας ἰδίας δίδωσιν ὁ νόμος μοι, καὶ γραφὴν ὕβρεως. δίδωσι γάρ· ἀλλ' ὡς οὐ πεποίηκεν ἃ κατηγόρηκα, ἢ πεποιηκὼς, οὐ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖ, τοῦτο δεικνύτω. τοῦτο γὰρ αὐτὸν ἐγὼ προυβαλόμην, καὶ περὶ τούτου τὴν ψῆφον οἴσετε νῦν ὑμεῖς. εἰ δ' ἐγὼ τὴν ὑπὲρ τῶν ἰδίων δικῶν πλεονεξίαν ἀφεὶς, τῇ πόλει παραχωρῶ τῆς τιμωρίας, καὶ τοῦτον εἱλόμην τὸν ἀγῶνα, ἀφ' οὗ μηδὲν ἔστι λῆμμα λαβεῖν ἐμοί, χάριν, οὐ βλάβην δήπου τοῦτ' ἂν εἰκότως ἐνεγκαίμι παρ' ὑμῶν. οἶδα τοίνυν ὅτι καὶ τούτῳ πολλῷ

χρήσεται τῷ λόγῳ, μή με δημοσθένει παραδῶτε, μὴ δὲ διὰ δημοσθένην με ἀνέλητε. ὅτι τούτῳ πολεμῶ, διὰ τοῦτό με ἀναιρήσετε; τὰ τοιαῦτα πολλάκις οἶδ' ὅτι φθέγξεται βουλόμενος φθόνον τινὰ ἐμοὶ διὰ τούτων τῶν λόγων συνάγειν. ἔχει δ' οὐχ οὕτω ταῦτα, οὐδ' ἐγγύς. οὐδένα γὰρ τῶν ἀδικούντων ὑμεῖς οὐδενὶ τῶν κατηγόρων ἐκδίδοτε. οὐδὲ γὰρ, ἐπειδὰν ἀδικηθῇ τις, ὡς ἂν ἕκαστος ὑμᾶς ὁ παθὼν πείσῃ, ποιεῖσθε τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον. νόμους ἔθεσθε πρὸ τῶν ἀδικημάτων ἐπ' ἀδήλοις μὲν τοῖς ἀδικήμασιν, ἀδήλοις δὲ τοῖς ἀδικησομένοις. οὗτοι δὲ τί ποιοῦσιν οἱ νόμοι; πᾶσιν ὑπισχνοῦνται τοῖς ἐν τῇ πόλει δίκην, ἂν ἀδικηθῇ τις, ἔσεσθαι δι' αὐτῶν λαβεῖν. ὅταν τοίνυν τῶν παραβαινόντων τινὰ τοὺς νόμους κολάζητε, οὐ τοῖς κατηγόροις τοῦτον ἐκδίδοτε, ἀλλὰ τοὺς νόμους ὑμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦτε. ἀλλὰ μὴν, πρός γε τὸ τοιοῦτον, ὅτι δημοσθένης φησὶν, ὕβρισται, δίκαιος καὶ κοινὸς καὶ ὑπὲρ ἁπάντων ἔσθ' ὁ λόγος· οὐ γὰρ εἰς δημοσθένην ὄντα με ἠσέλγαινε μόνον ταύτην τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ εἰς χορηγὸν ὑμέτερον. τοῦτο δ' ὅσον δύναται, γνοίητ' ἂν ἐκ τῶνδε. ἴστε δήπου τοῦθ' ὅτι τῶν θεσμοθετῶν τούτων, οὐδενὶ θεσμοθέτης ἐστ' ὄνομα, ἀλλ' ὅτι δήποτε ἑκάστῳ. ἂν μὲν τοίνυν ἰδιώτην ὄντα τινὰ αὐτῶν ὑβρίσῃ τις ἢ κακῶς εἴπῃ, γραφὴν ὕβρεως καὶ δίκην κατηγορίας φεύξεται: ἐὰν δὲ θεσμοθέτην, ἄτιμος ἔσται καθάπαξ. διὰ τί; ὅτι τοὺς νόμους ἤδη ὁ τοῦτο ποιῶν προσυβρίζει, καὶ τὸν ὑμέτερον κοινὸν στέφανον, καὶ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. ὁ γὰρ θεσμοθέτης, οὐδενὸς ἀνθρώπων ἐστ' ὄνομα, ἀλλὰ τῆς πόλεως. καὶ πάλιν γε τὸν ἄρχοντα, ταυτὸ τοῦτο. ἐὰν μὲν ἐστεφανωμένον πατάξῃ τις, ἢ κακῶς εἴπῃ, ἄτιμος: ἐὰν δὲ ἰδιώτην, ἰδίᾳ ὑπόδικος. καὶ οὐ μόνον περὶ τούτων οὕτω ταῦτ' ἔχει, ἀλλὰ περὶ πάντων, οἷς ἂν ἡ πόλις τινὰ ἄδειαν, ἢ στεφανηφορίαν, ἢ τινὰ τιμὴν δῷ. οὕτω τοίνυν καὶ ἐμὲ, εἰ

μὲν ἄλλαις ταῖσιν ἡμέραις ἠδίκησέ τι τούτων μειδίας ἰδιώτην ὄντα, ἰδίᾳ καὶ δίκην προσήκει αὐτῷ διδόναι: εἰ δὲ χορηγὸν ὄντα ὑμέτερον ἱερομηνίας οὔσης, πάνθ' ὅσα ἠδίκησεν, ὑβρίσας φαίνεται, δημοσίας ὀργῆς καὶ τιμωρίας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν. ἅμα γὰρ τῷ δημοσθένει καὶ ὁ χορηγὸς ὑβρίζετο: τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς πόλεως ὄνομα: καίτοι ταύταις ταῖς ἡμέραις, αἷς οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι. χρὴ δὲ, ὅταν μὲν τιθῆσθε τοὺς νόμους, ὁποῖοί τινές εἰσι, σκοπεῖν: ἐπειδὰν δὲ θῆσθε, φυλάττειν καὶ χρῆσθαι. καὶ γὰρ εὔορκα ταῦθ' ὑμῖν ἐστι, καὶ ἄλλως δίκαια. ἦν ὁ τῆς βλάβης ὑμῖν νόμος πάλαι: ἦν ὁ τῆς αἰκίας: ἦν ὁ τῆς ὕβρεως. εἰ τοίνυν ἀπέχρη τοῖς διονυσίοις τι ποιοῦντας τούτων κατὰ τούτους τοὺς νόμους δίκην διδόναι, οὐδὲν ἂν ὑμῖν προσέδει τοῦδε τοῦ νόμου: ἀλλ' οὐκ ἀπέχρη. σημεῖον δὲ ἔθεσθε ἱερὸν νόμον αὐτῷ τῷ θεῷ περὶ τῆς ἱερομηνίας. εἴ τις οὖν κἀκείνοις τοῖς προϋπάρχουσι νόμοις, καὶ τούτῳ τῷ μετ' ἐκείνους τεθέντι, καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἔστ' ἔνοχος, ὁ τοιοῦτος πότερα μὴ δῷ διὰ ταῦτα δίκην, ἢ μείζω δοίη δικαίως; ἐγὼ μὲν οἶμαι, μείζω. ἀπήγγειλε τοίνυν τίς μοι περιιόντα αὐτὸν, συλλέγειν καὶ πυνθάνεσθαι, τισὶ πώποτε συμβέβηκεν ὑβρισθῆναι: καὶ λέγειν τούτοις καὶ διηγεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς μέλλειν δὴ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν πρόεδρον, ὅν ποτέ φασιν ἐν ὑμῖν ὑπὸ πολυζήλου πληγῆναι: καὶ τὸν θεσμοθέτην, ὃς ἔναγχος ἐπλήγη τὴν αὐλητρίδα ἀφαιρούμενος: καὶ τοιούτους τινάς: ὡς ἐὰν πολλοὺς ἑτέρους πολλὰ καὶ δεινὰ πεπονθότας ἐπιδείξῃ, ἧττον ὑμᾶς ἐφ' οἷς ἐγὼ πέπονθα ὀργιουμένους. ἐμοὶ δ' αὖ τοὐναντίον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δοκεῖ γε ποιεῖν ἂν εἰκότως: εἴπερ ὑπὲρ τοῦ κοινῇ βελτίστου δεῖ μέλειν ὑμῖν. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν, τοῦ μὲν πολλὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι, τὸ μὴ κολάζεσθαι τοὺς ἐξαμαρτάνοντας αἴτιον ὄν; τοῦ δὲ μηδένα ὑβρίζειν τὸ λοιπὸν, τὸ δίκην τὸν ἀεὶ ληφθέν-

τὰ ἴσα προσήκει διδόναι, μόνον αἴτιον αὐτὸν γιγνόμενον; εἰ μὲν τοίνυν ἀπρέπεται συμφέρει τοὺς ἄλλους, τοῦτον καὶ δι' ἐκεῖνα κολαστέον· καὶ μᾶλλόν γε ὅσῳ περ αὐτῷ ᾖ πλείω καὶ μείζω· εἰ δὲ παροξύναι, καὶ τοῦτον καὶ πάντας ἐατέον. ἔτι τοίνυν οὐδ' ὁμοίαν οὐδὲ τούτῳ κἀκείνοις συγγνώμην εὑρήσομεν· πρῶτον μὲν γὰρ ὁ τὸν θεσμοθέτην πατάξας τρεῖς εἶχε προφάσεις, μέθην, ἔρωτα, ἄγνοιαν διὰ τὸ σκότος καὶ νυκτὸς τὸ πρᾶγμα γίνεσθαι. ἔπειθ' ὁ Πολύζηλος ὀργῇ καὶ τρόπου προπετείᾳ φθάσαι τὸν λογισμὸν, ἁμαρτὼν ἔφησεν. οὐ γὰρ ἐχθρός γε ὑπῆρχεν ὤν, οὐδ' ἐφ' ὕβρει τοῦτ' ἐποίησεν. ἀλλ' οὐ Μειδίᾳ τούτων οὐδέν ἐστιν εἰπεῖν. καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν καὶ μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὕβριζε. καὶ οὐκ ἐπὶ τούτου μόνον, ἀλλ' ἐπὶ πάντων φαίνεται προῃρημένος με ὑβρίζειν. καὶ μὴν, οὐδὲ τῶν πεπραγμένων ἐμοὶ καὶ τούτοις οὐδὲν ὅμοιον ὁρῶ. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ θεσμοθέτης οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν, οὐδὲ τῶν νόμων φροντίσας, οὐδ' ἀγανακτήσας φανήσεται· ἀλλ' ἰδίᾳ πεισθεὶς, ὁπόσῳ δήποτε ἀργυρίῳ καθυφεὶς τὸν ἀγῶνα. ἔπειθ' ὁ πληγεὶς ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ Πολυζήλου ταυτὸ τοῦτο ἰδίᾳ διαλυσάμενος, ἐρρῶσθαι πολλὰ τοῖς νόμοις εἰπὼν καὶ ὑμῖν, οὐδ' εἰσήγαγε τὸν Πολύζηλον. εἰ μὲν τοίνυν ἐκείνων κατηγορεῖν βούλεταί τις ἐν τῷ παρόντι, δεῖ λέγειν ταῦτα. εἰ δ' ὑπὲρ ὧν ἐγὼ τούτου κατηγόρηκα, ἀπολογεῖσθαι, πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον· πᾶν γὰρ τοὐναντίον ἐκείνοις. αὐτὸς μὲν ὅτι λαβὼν οὐδὲν, οὔτ' ἐπιχειρήσας λαβεῖν φανήσομαι· τὴν δ' ὑπὲρ τῶν νόμων, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν τιμωρίαν δικαίως φυλάξας καὶ νῦν ἀποδεδωκὼς ὑμῖν. μὴ τοίνυν ἐᾶτε ταῦτ' αὐτὸν λέγειν. μὴ δ' αὖ βιάζηται, πείθεσθ' ὡς δίκαιόν τι λέγοντι. ἂν γὰρ ταῦθ' οὕτως ἐγνωσμένα ὑπάρχῃ παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐνέσται αὐτῷ λόγος οὐδὲ εἷς. ποία γὰρ πρόφασις τίς ἀνθρωπίνη καὶ μετρία σκῆψις φανεῖται τῶν πεπραγμένων αὐτῷ;

ὀργὴ νὴ Δία. καὶ γὰρ τοῦτο τυχὸν λέξει· ἀλλ' ἃ μὲν ἄν τις ἄφνω τὸν λογισμὸν φθάσας ἐξαχθῇ τι πρᾶξαι, κἂν ὑβριστικῶς τοῦτο ποιήσῃ, δι' ὀργὴν γ' ἐνὶ φῆσαι πεποιηκέναι. ἃ δ' ἂν ἐκ πολλοῦ συνεχῶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας παρὰ τοὺς νόμους πράττων τις φωρᾶται, οὐ μόνον δήπου τοῦ μὴ μετ' ὀργῆς ἀπέχει, ἀλλὰ καὶ βεβουλευμένος ὁ τοιοῦτος ὑβρίζων ἐστὶν ἤδη φανερός. Ἀλλὰ μὴν ὁπηνίκα καὶ πεποιηκὼς ἃ κατηγορῶ, καὶ * ὕβρει πεποιηκὼς φαίνεται: τοὺς νόμους ἤδη δεῖ σκοπεῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί: κατὰ γὰρ τούτους δικάσειν ὀμωμόκατε: καὶ θεωρεῖθ', ὅσῳ μείζονος ὀργῆς καὶ ζημίας ἀξιοῦσι τοὺς ἑκουσίως καὶ δι' ὕβριν πλημμελοῦντας, τῶν ἄλλως πως ἐξαμαρτανόντων. πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς βλάβης οὗτοι νόμοι πάντες, ἵν' ἐκ τούτων ἄρξωμαι, ἂν μὲν ἑκὼν βλάψῃ, διπλοῦν: ἂν δ' ἄκων, ἁπλοῦν τὸ βλάβος κελεύουσιν ἐκτίνειν: εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ παθὼν πανταχοῦ βοηθείας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν. τῷ δράσαντι δ' οὐκ ἴσην τὴν ὀργὴν ἄνθ' ἑκὼν ἄνθ' ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος. ἔπειθ' οἱ φονικοί, τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιννύντας θανάτῳ, καὶ ἀειφυγίᾳ, καὶ δημεύσει τῶν ὑπαρχόντων ζημιοῦσι. τοὺς δ' ἀκουσίως * αἰδέσεως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν. οὐ μόνον δ' ἐπὶ τούτων τοῖς ἐκ προαιρέσεως ὑβρισταῖς χαλεποὺς ὄντας ἰδεῖν ἐστὶ τοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἁπάντων. τί γὰρ δήποτε ἄν τις ὀφλὼν δίκην μὴ ἐκτίσῃ, οὐκ ἐποίησεν ὁ νόμος τὴν ἐξούλης ἰδίαν, ἀλλὰ προστιμᾶν ἐπέταξε τῷ δημοσίῳ; καὶ πάλιν, τί δήποτε ἂν μὲν ἑκὼν παρ' ἑκόντος τις λάβῃ τάλαντον ἓν, ἢ δύο, ἢ καὶ δέκα, καὶ ταῦτα ἀποστερήσῃ, οὐδὲν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐστίν: ἂν δὲ μικροῦ πάνυ τιμήματος ἄξιόν τις λάβῃ, βίᾳ δὲ τοῦτ' ἀφέληται, τὸ ἴσον τῷ δημοσίῳ προστιμᾶν οἱ νόμοι κελεύουσιν, ὅσον περ τῷ ἰδιώτῃ; ὅτι πάνθ' ὅσα τις βιαζόμενος πράττει, κοινὰ ἀδικήματα, καὶ κατὰ τῶν ἔξω τ

πράγματος ὄντων ἡγεῖτο ὁ νομοθέτης. τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν, ὀλίγων: τοὺς δὲ νόμους, ἁπάντων εἶναι, καὶ τὸν μὲν πεισθέντα ἰδίας, τὸν δὲ βιασθέντα, δημοσίας δεῖσθαι βοηθείας. διόπερ καὶ τῆς ὕβρεως αὐτῆς τὰς μὲν γραφὰς ἔδωκεν ἅπαντι τῷ βουλομένῳ: τὸ δὲ τίμημα ἐποίησεν ὅλον δημόσιον. τὴν γὰρ πόλιν ἡγεῖτο ἀδικεῖν, οὐχὶ τὸν παθόντα μόνον, τὸν ὑβρίζειν ἐπιχειροῦντα: καὶ δίκην ἱκανὴν τὴν τιμωρίαν εἶναι τῷ παθόντι: χρήματα δὲ οὐ προσήκειν τῆς τοιούτων ἐφ' ἑαυτῷ λαμβάνειν. καὶ τοσαύτῃ γ' ἐχρήσατο ὑπερβολῇ, ὥστε κἂν εἰς δοῦλον ὑβρίζῃ τις, ὁμοίως ἔδωκεν ὑπὲρ τούτου γραφήν. οὐ γὰρ ὅστις ὁ πάσχων ᾤετο δεῖν σκοπεῖν. ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὁποῖόν τι τὸ γιγνόμενον. ἐπειδὴ δ' εὗρεν οὐκ ἐπιτήδειον, μήτε πρὸς δοῦλον, μήθ' ὅλως ἐξεῖναι πράττειν ἐπέταξεν. οὐ γάρ ἐστιν οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν πάντων οὐδὲν ὕβρεως ἀφορητότερον: οὐδ' ἐφ' ὅτῳ μᾶλλον ὑμῖν ὀργίζεσθαι προσήκει. Ἀνάγνωθι δ' αὐτόν μοι λαβὼν τὸν τῆς ὕβρεως νόμον: οὐδὲν γὰρ, οἷον ἀκούειν αὐτοῦ τοῦ νόμου.

Νόμος.

Ἐάν τις ὑβρίζῃ τινὰ, ἢ παῖδα, ἢ γυναῖκα, ἢ ἄνδρα τῶν ἐλευθέρων, ἢ τῶν δούλων, ἢ παράνομόν τι ποιήσῃ εἰς τούτων τινὰ, γραφέσθω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ὁ βουλόμενος ἀθηναίων οἷς ἔξεστιν. οἱ δὲ θεσμοθέται εἰσαγόντων εἰς τὴν ἡλιαίαν τριάκοντα ἡμερῶν ἀφ' ἧς ἂν ἡ γραφὴ, ἐὰν μή τι δημόσιον κωλύῃ. εἰ δὲ μὴ, ὅταν πρῶτον οἷόν τε. ὅτου δ' ἂν καταγνῷ τι ἡ ἡλιαία τιμάτω περὶ αὐτοῦ παραχρῆμα, ὅτου ἂν δοκῇ ἄξιος εἶναι παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι. ὅσοι δ' ἂν γράφωνται γραφὰς ἰδίας κατὰ τὸν νόμον ἐάν τις μὴ ἐπεξέλθῃ, ἢ ἐπεξιὼν μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ἀποτισάτω χιλίας δραχμὰς τῷ δημοσίῳ. ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ τῆς ὕβρεως, δεδέσθω ἐὰν

ἐλεύθερον ὑβρίσῃ, μέχρι ἂν ἐκτίσῃ. Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦ νόμου τῆς φιλανθρωπίας, ὃς οὐδὲ τοὺς δούλους ὑβρίζεσθαι ἀξιοῖ; τί οὖν πρὸς θεῶν, εἴ τις εἰς τοὺς βαρβάρους ἐνεγκὼν τὸν νόμον τοῦτον, παρ' ὧν τὰ ἀνδράποδα εἰς τοὺς ἕλληνας κομίζεται, ἐπαινῶν ὑμᾶς καὶ διεξιὼν περὶ τῆς πόλεως εἴποι πρὸς αὐτοὺς ὅτι, εἰσί τινες ἕλληνες ἄνθρωποι οὕτως ἥμεροι καὶ φιλάνθρωποι τοὺς τρόπους, ὥστε πολλὰ ὑφ' ὑμῶν ἠδικημένοι, καὶ φύσει τῆς πρὸς ὑμᾶς ἔχθρας αὐτοῖς ὑπαρχούσης πατρικῆς, ὅμως οὐδ' ὅσων ἂν τιμὴν καταθέντες δούλους κτήσωνται, οὐδὲ τούτους ὑβρίζειν ἀξιοῦσιν: ἀλλὰ νόμον δημοσίᾳ τὸν ταῦτα κωλύσοντα τέθεινται τουτονί: καὶ πολλοὺς ἤδη παραβάντας τὸν νόμον τοῦτον ἐζημιώκασι θανάτῳ: εἰ ταῦτ' ἀκούσαιεν καὶ συνεῖεν οἱ βάρβαροι, οὐκ ἂν οἴεσθε δημοσίᾳ πάντας ἡμᾶς προξένους αὑτῶν ποιήσασθαι; τὸν τοίνυν οὐ παρὰ τοῖς ἕλλησι μόνον εὐδοκιμοῦντα νόμον ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις εὖ δόξαντ' ἂν ἔχειν, σκοπεῖσθ' ὁ παραβὰς, ἥντινα δοὺς δίκην ἀξίαν ἔσται δεδωκώς. εἰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ χορηγὸς ὢν ταῦτ' ἐπεπόνθειν ὑπὸ μειδίου, ὕβριν ἄν τις κατέγνω μόνον τῶν πεπραγμένων αὐτῷ: νῦν δέ μοι δοκεῖ, κἂν ἀσέβειαν εἰ καταγινώσκοι τις, τὰ προσήκοντα ποιεῖν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο, ὅτι τοὺς χοροὺς ὑμεῖς ἅπαντας τούτους, καὶ ὕμνους τῷ θεῷ ποιεῖσθε, οὐ μόνον κατὰ τοὺς νόμους τοὺς περὶ τῶν διονυσίων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς μαντείας, ἐν αἷς ἁπάσαις ἀνῃρημένον εὑρήσετε τῇ πόλει: ὁμοίως ἐκ δελφῶν, καὶ ἐκ δωδώνης, χορούς ἱστάναι κατὰ τὰ πάτρια: καὶ κνισᾶν ἀγυιὰς, καὶ στεφανηφορεῖν. Ἀνάγνωθι δέ μοι λαβὼν αὐτὰς τὰς μαντείας.

Μαντεῖαι.

Αὐδῶ ἐρεχθείδαισιν ὅσοι πανδίονος ἄστυ
Ναίετε, καὶ πατρίοισι νόμοις ἰθύνεθ' ἑορτάς,

Μεμνῆσθαι βάκχοιο, καὶ εὐρυχόρους κατ' ἀγυιὰς
Ἱστάναι ὡραίων βρομίῳ χάριν ἄμμιγα πάντας
Καὶ κνισᾶν βωμοῖσι κάρη στεφάνοις πυκάσαντας.

Περὶ ὑγιείας θύειν, καὶ εὔχεσθαι διὶ ὑπάτῳ, καὶ ἡρακλεῖ, ἀπόλλωνι προστατηρίῳ: περὶ τύχας ἀγαθᾶς ἀπόλλωνι ἀγυιεῖ, λατοῖ, ἀρτέμιδι, καὶ κατ' ἀγυιὰς κρατῆρας ἱστάμεν καὶ χορούς, καὶ στεφανηφορεῖν κατὰ τὰ πάτρια θεοῖς ὀλυμπίοις πάντεσσι καὶ πάσαις, ἰδίας δεξιὰς καὶ ἀριστερὰς ἀνίσχοντας, καὶ μνασιδωρεῖν.

Ἑτέρα.

Ἐκ δωδώνης μαντεῖαι τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων. Ὁ τοῦ διὸς σημαίνει, ὅτι τὰς ὥρας παρήνεγκατε τῆς θυσίας. καὶ τῆς θεωρίας αἱρετοὺς πέμπειν κελεύει θεωροὺς ἐννέα, καὶ τούτους διὰ ταχέων τῷ διὶ τῷ δωδωναίῳ ἀροφεῖς βοῦς, καὶ πρὸς ἑκάστῳ δύο βοήσεις. τῇ δὲ διώνῃ βοῦν, καὶ ἄλλα ἱερεῖα, καὶ τράπεζαν χαλκῆν. καὶ πρὸς, τὸ ἀνάθημα, ὃ ἀνέθηκεν ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων.

Ἑτέρα.

Ὁ τοῦ Διὸς σημαίνει ἐν δωδώνῃ διονύσῳ δημοτελεῖ ἱερεῖον τέλειον, καὶ κρατῆρα κεράσαι, καὶ χοροὺς ἱστάναι: ἀπόλλωνι ἀποτροπαίῳ βοῦν θῦσαι, καὶ στεφανηφορεῖν ἐλευθέρους καὶ δούλους, καὶ ἐλεεῖν: θύειν μίαν ἡμέραν διὶ κτησίῳ βοῦν λευκόν. Εἰσίν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ αὗται καὶ ἄλλαι πολλαὶ μαντεῖαι ἐν τῇ πόλει καλαὶ κἀγαθαί. τί οὖν ἐκ τούτων ὑμᾶς ἐνθυμεῖσθαι δεῖ; ὅτι τὰς μὲν ἄλλας θυσίας τοῖς ἐφ' ἑκάστης μαντείας προφαινομένοις θεοῖς προστάττουσι θύειν. ἱστάναι δὲ χοροὺς καὶ στεφανηφορεῖν κατὰ τὰ πάτρια, πρὸς ἁπάσαις ταῖς ἀφικομέναις μαντείαις προσαναιροῦσιν ὑμῖν. οἱ τοίνυν χοροὶ γιγνόμενοι καὶ οἱ χορηγοί, δῆλον ὅτι τὰς μὲν ἡμέρας ἐκείνας ἃς συνερχόμεθα εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τὰς μαντείας

Ταύτας, ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἐστεφανούμεθα, ὁμοίως ὅ,
τε μέλλων νικᾶν, καὶ ὁ πάντων ὕστατος γενήσεσθαι. τὴν δὲ
τῶν ἐπινικίων ὑπὲρ αὐτῶν τότ' ἤδη στεφανοῦται ὁ νικῶν.
τὸν οὖν εἴς τινα τούτων τῶν χορευτῶν, ἢ τῶν χορηγῶν ὑβρί-
ζοντα ἐπ' ἔχθρᾳ, καὶ ταῦτ' ἐν αὐτῷ τῷ ἀγῶνι καὶ ἐν τῷ τοῦ
θεοῦ ἱερῷ, ἕτερον ἄλλο τι πλὴν ἀσεβεῖν φήσομεν; καὶ μὴν
ἴστε γε τοῦτο, ὅτι βουλόμενοι μηδένα ἀγωνίζεσθαι ξένον, οὐκ
ἐδώκατε ἁπλῶς τῶν χορηγῶν οὐδενὶ, προσκαλέσαντι τοὺς
χορευτὰς σκοπεῖν, ἀλλ' ἐὰν μὲν καλέσῃ, πεντήκοντα δραχ-
μάς. ἐὰν δὲ καθίζεσθαι κελεύσῃ, χιλίας ἀποτίνειν ἐτά-
ξατε. τίνος ἕνεκα; ὅπως μὴ τὸν ἐστεφανωμένον καὶ λει-
τουργοῦντα τῷ θεῷ ταύτην τὴν ἡμέραν καλῇ, μηδ' ἐπη-
ρεάζῃ, μηδ' ὑβρίζῃ, μηδεὶς ἐξεπίτηδες. εἶτα τὸν μὲν χορευ-
τὴν οὐδ' ὁ προσκαλέσας κατὰ τὸν νόμον ἀζήμιος ἔσται:
τὸν δὲ χορηγὸν αὐτὸν οὐδ' ὁ συγκόψας παρὰ πάντας τοὺς
νόμους οὕτω φανερῶς, οὐ δώσει δίκην; ἀλλὰ μὴν, οὐ-
δὲν ἔστ' ὄφελος καλῶς καὶ φιλανθρώπως τοὺς νόμους
ὑπὲρ πολλῶν κεῖσθαι, εἰ τοῖς ἀπειθοῦσι καὶ βιαζομένοις
αὐτοὺς, ἡ παρ' ὑμῶν ὀργὴ τῶν ἀεὶ κυρίων μὴ γενήσεται. φέρε
δὴ πρὸς θεῶν κἀκεῖνο σκέψασθε. παραιτήσομαι δ' ὑμᾶς
μηδὲν ἀχθεσθῆναί μοι, ἐὰν ἐπὶ συμφοραῖς τινων γεγονό-
των ὀνόματι μνησθῶ. οὐ γὰρ ὀνειδίσαι μὰ τοὺς θεοὺς οὐδε-
νὶ δυσχερὲς οὐδὲν βουλόμενος τοῦτο ποιήσω, ἀλλὰ δεῖξαι
τὸ βιάζεσθαι καὶ ὑβρίζειν καὶ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ὡς ἅπαν-
τες ὑμεῖς οἱ ἄλλοι φεύγετε. Σαννίων ἐστὶ δήπου τίς ὁ τοὺς
τραγικοὺς διδάσκων: οὗτος ἀστρατείας ἑάλω, καὶ κέ-
χρηται συμφορᾷ. τοῦτον μετὰ τὴν ἀτυχίαν ταύτην, ἐμι-
σθώσατό τις φιλονεικῶν χορηγὸς τραγῳδῶν, οἶμαι, Θεοσ-
δοτίδης. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἠγανάκτουν οἱ ἀντιχορηγοὶ
καὶ κωλύσειν ἔφασαν. ὡς δ' ἐπληρώθη τὸ θέατρον, καὶ
τὸν ὄχλον συνειλεγμένον εἶδον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, ὤκνησαν,

εἴασαν, οὐδεὶς ἥψατο. ἀλλὰ τοσοῦτον τῆς ἀσεβείας ἐν ἑκάστῳ, τίς ἂν ὑμῶν ἴδοι συγκεχωρηκός, ὥστε πάντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον διδάσκει τοὺς χορούς· καὶ οὐδὲ τῶν ἰδίων ἐχθρῶν οὐδεὶς κωλύει· τοσοῦτ' ἀπέχει τῶν χορηγῶν τινος ἅψασθαι. Ἄλλος ἐστὶν Ἀριστείδης Οἰνηΐδος φυλῆς. ἠτυχηκώς τι καὶ οὗτος τοιοῦτον. ὃς νῦν μὲν καὶ γέρων ἐστὶν ἤδη, καὶ ἴσως ἥττων χορευτής, ἦν δὲ πρὸ ἡγεμὼν τῆς φυλῆς κορυφαῖος. ἴστε δήπου τοῦθ' ὅτι τὸν ἡγεμόνα ἂν ἀφέλῃ τις, οἴχεται ὁ λοιπὸς χορός. ἀλλ' ὅμως πολλῶν χορηγῶν φιλονεικησάντων, οὐδεὶς πώποτε τοῦτ' εἶδε τὸ πλεονέκτημα· οὐδ' ἐτόλμησε τοῦτον ἐξαγαγεῖν, οὐδὲ κωλῦσαι. διὰ γὰρ τὸ δεῖν αὐτὸν ἐπιλαβόμενον τῇ χειρὶ τοῦτο ποιῆσαι, καὶ μὴ προκαλέσασθαι πρὸς τὸν ἄρχοντα ἐξεῖναι, ὥσπερ ἂν εἰ ξένον τις ἐξαγαγεῖν ἐβούλετο, ἅπας τις ὤκνει τῆς ἀσελγείας ταύτης αὐτόχειρ ὀφθῆναι γενόμενος. οὐκοῦν δεινόν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ σχέτλιον, τῶν μὲν νικᾶν ἂν τοῦτον παρὰ τοῦτ' οἰομένων χορηγῶν, τῶν ἀνηλωκότων πολλάκις πάντα τὰ ὄντα εἰς τὰς λειτουργίας, μηδένα τολμῆσαι πώποτε, μηδ' ὧν οἱ νόμοι διδόασιν ἅψασθαι· ἀλλ' οὕτως εὐλαβῶς, οὕτως εὐσεβῶς, οὕτω μετρίως διακεῖσθαι, ὥστε ἀναλίσκοντας, ἀγωνιῶντας, ὅμως ἀπέχεσθαι, καὶ προορᾶσθαι τὰς ὑμετέρας βουλήσεις, καὶ τὴν περὶ τὴν ἑορτὴν σπουδήν· Μειδίαν δὲ ἰδιώτην ὄντα, μηδὲν ἀνηλωκότα, ὅτι τῷ προσέκρουσε, καὶ ἐχθρὸς ὑπῆρχε, τοῦτον ἀναλίσκοντα, χορηγοῦντα, ἐπίτιμον ὄντα προπηλακίζειν καὶ τύπτειν, καὶ μήθ' ἑορτῆς μήτε τῶν νόμων, μήτε τί ὑμεῖς ἐρεῖτε, μήτε τοῦ θεοῦ φροντίζειν. πολλῶν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγενημένων ἐχθρῶν ἀλλήλοις, οὐ μόνον ἐξ ἰδίων ἀλλὰ καὶ ἐκ κοινῶν πραγμάτων, οὐδεὶς πώποτε εἰς τοσοῦτ' ἀναιδείας ἀφίκετο, ὥστε τοιοῦτόν τι τολμῆσαι ποιεῖν. καίτοι φασὶν Ἰφικράτην ποτὲ ἐκεῖνον Διοκλεῖ τῷ

πιτθεῖ τὰ μάλιστα ἐλθεῖν εἰς ἔχθραν: καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ συμβῆναι τισίαν τὸν ἰφικράτους ἀδελφὸν ἀντιχορηγῆσαι τῷ διοκλεῖ. ἀλλ' ὅμως πολλοὺς μὲν ἔχων φίλους ἰφικράτης, πολλὰ δὲ χρήματα κεκτημένος, φρονῶν δ' ἐφ' ἑαυτῷ τηλικοῦτον, ἡλίκον εἰκὸς ἄνδρα καὶ δόξης καὶ τιμῶν τετυχηκότα, ὧν ἐκεῖνος ἠξιώθη παρ' ὑμῶν, οὐκ ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰς τῶν χρυσοχόων οἰκίας νύκτωρ, οὐδὲ κατερρήγνυε τὰ παρασκευαζόμενα ἱμάτια εἰς τὴν ἑορτὴν, οὐδὲ διέφθειρε διδάσκαλον, οὐδὲ χορὸν μανθάνειν ἐκώλυεν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν, ὧν οὗτος διεπέπρακτο, ἐποίει: ἀλλὰ τοῖς νόμοις καὶ τῇ τῶν ἄλλων βουλήσει συγχωρῶν ἠνείχετο καὶ νικῶντα καὶ στεφανούμενον τὸν ἐχθρὸν ὁρῶν, εἰκότως. ἐν ᾗ γὰρ αὐτὸς εὐδαίμων ᾔδει γεγονὼς πολιτείᾳ, ταύτῃ συγχωρεῖν τὰ τοιαῦτα ἠξίου. πάλιν φιλόστρατον ἅπαντες ἴσμεν τὸν κολωνῆθεν, χαβρίου κατηγοροῦντα, ὅτ' ἐκρίνετο τὴν περὶ ὠρωποῦ κρίσιν θανάτου καὶ πάντων τῶν κατηγόρων πικρότατον γενόμενον, καὶ μετὰ ταῦτα χορηγοῦντα παισὶ διονύσια, καὶ νικῶντα, καὶ χαβρίαν οὔτε τύπτοντα, οὔτε ἀφαρπάζοντα τὸν στέφανον, οὔθ' ὅλως προσιόντα ὅποι μὴ προσῆκεν αὐτῷ. πολλοὺς δ' ἂν ἔχων εἰπεῖν ἔτι, καὶ διὰ πολλὰς προφάσεις ἐχθροὺς γεγενημένους ἀλλήλοις, οὐδένα πώποτε οὔτε ἀκήκοα οὔτε ἑώρακα, ὅστις εἰς τοσοῦτον ἐλήλυθεν ὕβρεως, ὥστε τοιοῦτόν τι ποιεῖν. οὐδέ γε ἐκεῖνο οὐδεὶς ὑμῶν οἶδ' ὅτι μνημονεύει πρότερον τῶν ἢ τοῖς ἰδίοις, ἢ καὶ τοῖς κοινοῖς ἐχθρῶν ἀλλήλοις γενομένων οὐδένα, ὅτε καλουμένων τῶν κριτῶν παρεστηκότα, οὐθ' ὅταν ὀμνύωσιν ἐξορκοῦντα, οὔθ' ὅλως ἐπ' οὐδενὶ τῶν τοιούτων ἐχθρὸν ἐξεταζόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φιλονεικίᾳ μὲν ὑπαχθέντα ὄντα χορηγὸν ποιεῖν, ἔχει τινὰ συγγνώμην: ἔχθρᾳ δὲ ἐλαύνοντά τινα ἐκ προαιρέσεως ἐφ' ἅπασι καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν κρείττω καὶ βίαν τῶν νό-

μων οὕτως ἐνδεικνυμένον, Ἡράκλεις, βαρὺ καὶ οὐχὶ δί-
καιόν ἐστιν, οὐδὲ συμφέρον ὑμῖν. εἰ γὰρ ἑκάστῳ τῶν χορη-
γούντων τοῦτο πρόδηλον γένοιτο, ὅτι ἂν ὁ δεῖνα ἐχθρός ᾖ
μοι Μειδίας, ἤ τις ἄλλος θρασὺς καὶ οὕτω πλούσιος,
πρῶτον μὲν ἀφαιρεθήσομαι τὴν νίκην, κἂν ἄμεινον ἀγω-
νίσωμαί τινος: ἔπειτ' ἐφ' ἅπασιν ἐλαττωθήσομαι, καὶ
προπηλακιζόμενος διατελέσω: τίς οὕτως ἀλόγιστος, ἢ
τίς οὕτως ἄθλιός ἐστιν, ὅς τις ἑκὼν ἂν μίαν δραχμὴν ἐ-
θελήσειεν ἀναλῶσαι; οὐδεὶς δήπου: ἀλλ', οἶμαι, τὸ πάν-
τας ποιοῦν καὶ φιλοτιμεῖσθαι καὶ ἀναλίσκειν ἐθέλειν, ἐ-
κεῖνό ἐστιν, ὅτι τῶν ἴσων καὶ τῶν δικαίων ἕκαστος ἡγεῖται
ἑαυτῷ μετεῖναι ἐν δημοκρατίᾳ. ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀ-
θηναῖοι, τούτων οὐκ ἔτυχον διὰ τοῦτον: ἀλλὰ χωρὶς ὧν ὑ-
βρίσθην, καὶ τῆς νίκης προσαπεστερήθην. καίτοι πᾶσιν ὑμῖν
τοῦτο δείξω σαφῶς ἔγωγε ὅτι μηδὲν ἀσελγὲς ἐξῆν ποιοῦν-
τι μειδίᾳ, μηδ' ὑβρίζοντι, μηδὲ τύπτοντι καὶ λυπεῖν ἐμὲ
καὶ κατὰ τοὺς νόμους αὐτῷ φιλοτιμεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς,
καὶ μηδὲ διᾶραι τὸ στόμα πρὸς αὐτὸν νῦν ἔχειν ἐμέ. ἐ-
χρῆν γὰρ αὐτὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτ' ἐγὼ τῆς πανδιο-
νίδος χορηγὸς ὑπέστην ἐν τῷ δήμῳ, τότε τῆς ἐρεχθηΐδος ἀ-
ναστάντα τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς ἀντυποστῆναι: καὶ καταστήσαν-
θ' ἑαυτὸν ἐξ ἴσου, καὶ τὰ ὄντα ἀναλίσκοντα ὥσπερ ἐγὼ,
οὕτω με ἀφαιρεῖσθαι τὴν νίκην: ὑβρίζειν δὲ τοιαῦτα, καὶ
τύπτειν, οὐδὲ τότε. νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἐν ᾧ τὸν
δῆμον ἐτίμησεν ἄν, οὐδ' ἐνεανιεύσατο τοιοῦτον οὐδέν: ἐμοὶ
δ' ὅς, εἴτε τις, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βούλεται νομίζειν μα-
νίαν, μανία γὰρ ἴσως ἐστὶν, ὑπὲρ δύναμίν τι ποιεῖν: εἴτε,
καὶ φιλοτιμίαν, χορηγὸς ὑπέστην: οὕτω φανερῶς καὶ μια-
ρῶς ἐπηρεάζων ἐπηκολούθησεν, ὥστε μηδὲ τῶν ἱερῶν
ἱματίων, μηδὲ τοῦ χοροῦ, μηδὲ τοῦ σώματος τὼ χεῖρε τε-
λευτῶν ἀπέχεσθαί μου. εἰ τοίνυν τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες ἀ-

θηναῖοι, ἄλλως πῶς ἔχει τὴν ὀργὴν ὑπὲρ μειδίαν, ἢ ὡς οὐ δέον αὐτὸν τεθνάναι: οὐκ ὀρθῶς ἔχει. οὐ γάρ ἐστι δίκαιον οὐδὲ προσῆκον, τὴν τοῦ παθόντος εὐλάβειαν τῷ μηδὲν ἀποστειλαμένῳ πρὸς ὕβριν μερίδα εἰς σωτηρίαν ὑπάρχειν. ἀλλὰ τὸν μὲν, οἷς ἁπάντων τῶν ἀνηκέστων αἴτιον κολάζειν προσήκει: τῷ δ' ἐπὶ τοῦ βοηθεῖν ἀποδιδόναι τὴν χάριν. οὐδὲ γὰρ αὖ τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν, ὡς οὐ γεγενημένου πώποτ' οὐδενὸς ἐκ τῶν τοιούτων δεινοῦ, τῷ λόγῳ τὸ πρᾶγμα ἐγὼ νῦν αἴρω καὶ φοβερὸν ποιῶ: πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλ' ἴσασιν ἅπαντες, εἰ δὲ μὴ, πολλοί γε εὔθυνον τὸν παλαίσαντά ποτε ἐκεῖνον τὸν νεανίσκον, καὶ σώφιλον τὸν παγκρατιαστήν: ἰσχυρός τις ἦν, μέλας, εὖ οἶδ' ὅτι γιγνώσκουσί τινες ὑμῶν ὃν λέγω: ἀπέκτειν ἐν σάμῳ ἐν συνουσίᾳ τινὶ καὶ διατριβῇ οὕτως ἰδίᾳ, ὅτι ὁ τύπτων αὐτὸν ὑβρίζειν ᾤετο, ἀμυνάμενον οὕτως, ὥστε καὶ ἀποκτεῖναι. ἴσασιν εὐαίωνα πολλοὶ τὸν λεωδάμαντος ἀδελφὸν ἀποκτείναντα βοιωτὸν ἐν δείπνῳ καὶ συνόδῳ κοινῇ διὰ πληγὴν μίαν. οὐ γὰρ ἡ πληγὴ παρέστησε τὴν ὀργὴν, ἀλλ' ἡ ἀτιμία. οὐδὲ τὸ τύπτεσθαι τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ δεινὸν, καίπερ ὂν δεινὸν, ἀλλὰ τὸ ἐφ' ὕβρει. πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν ὁ τύπτων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὧν ὁ παθὼν ἔνια οὐδ' ἂν ἀπαγγεῖλαι δύναιθ' ἑτέρῳ, τῷ σχήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ: ὅταν ὡς ὑβρίζων, ὅταν ὡς ἐχθρὸς ὑπάρχων, ὅταν κονδύλοις, ὅταν ἐπὶ κόρρης. ταῦτα κινεῖ, ταῦτα ἐξίστησιν ἀνθρώπους αὐτῶν ἀήθεις ὄντας τοῦ προπηλακίζεσθαι, οὐδεὶς ἂν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἀπαγγέλλων δύναιτο τὸ δεινὸν παραστῆσαι τοῖς ἀκούουσιν οὕτως, ὡς ἐπὶ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ πράγματος τῷ πάσχοντι καὶ τοῖς ὁρῶσιν ἐναργὴς ἡ ὕβρεις φαίνεται. σκέψασθε δὴ πρὸς διὸς καὶ θεῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ λογίσασθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὅσῳ πλείονα ὀργὴν ἐμοὶ προσῆκε παραστῆναι πάσχοντι τοιαῦτα ὑπὸ μειδίου, ἢ τότε ἐκείνῳ τῷ εὐαίωνι τῷ τὸν βοιωτὸν

ἀπεκτείναντι. ὁ μὲν γε ἀπὸ γνωρίμου καὶ τούτου μεθύοντος ἐναντίον ἕξ, ἢ ἑπτὰ ἀνθρώπων ἐπλήγη, καὶ τούτων γνωρίμων, οἳ τὸν μὲν κακιεῖν οἷς ἔπραξε, τὸν δ' ἐπαινέσεσθαι μετὰ ταῦτα ἀνασχόμενον, καὶ κατασχόνθ' ἑαυτὸν ἔμελλον: καὶ ταῦτ' εἰς οἰκίαν ἐλθὼν ἐπὶ δεῖπνον, οἷ μὴ δὲ βαδίζειν ἐξῆν αὐτῷ. ἐγὼ δ' ὑπ' ἐχθροῦ νήφοντος, ἕωθεν, ὕβρει καὶ οὐκ οἴνῳ τοῦτο ποιοῦντος, ἐναντίον πολλῶν καὶ ξένων καὶ πολιτῶν, ὑβριζόμην, καὶ ταῦτ' ἐν ἱερῷ, καὶ οἷ πολλή μοι ἦν ἀνάγκη βαδίζειν χορηγοῦντι. καὶ ἐμαυτὸν μὲν γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σωφρόνως, μᾶλλον δ' εὐτυχῶς, οἶμαι καὶ βεβουλεῦσθαι ἀνασχόμενον τότε, καὶ μηδὲν ἀνήκεστον ἐξαχθέντα πρᾶξαι. τῷ δ' εὐαίωνι καὶ πᾶσιν εἴ τις αὐτῷ βεβοήθηκεν ἀτιμαζομένῳ, πολλὴν συγγνώμην ἔχω: δοκοῦσι δέ μοι καὶ τῶν δικασάντων τότε πολλοί. ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἔγωγε μιᾷ μόνον ἁλῶναι ψήφῳ, καὶ ταῦτα οὔτε κλαύσαντα, οὔτε δεηθέντα τῶν δικαστῶν οὐδενὸς, οὔτε φιλάνθρωπον, οὔτε μικρὸν, οὔτε μέγα οὐδ' ὁτιοῦν πρὸς τοὺς δικαστὰς ποιήσαντα. θῶμεν τοίνυν οὑτωσί, τοὺς μὲν καταγνόντας αὐτοῦ μὴ ὅτι ἠμύνατο, διὰ τοῦτο καταψηφίσασθαι: ἀλλ' ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον, ὥστε καὶ ἀποκτεῖναι: τοὺς δ' ἀπογνόντας καὶ ταύτην τὴν ὑπερβολὴν τῆς τιμωρίας τῷ γε τὸ σῶμα ὑβρισμένῳ δεδωκέναι. τί οὖν; ἐμοὶ τῷ τοσαύτῃ κεχρημένῳ προνοίᾳ τοῦ μηδὲν ἀνήκεστον γενέσθαι, ὥστε μὴ δ' ἀμύνεσθαι, παρὰ τοῦ τὴν τιμωρίαν ὧν πέπονθα ἀποδοθῆναι προσήκει; ἐγὼ μὲν οἶμαι παρ' ὑμῶν καὶ τῶν νόμων: καὶ παράδειγμά γε πᾶσι γενέσθαι τοῖς ἄλλοις, ὅτι τοὺς ὑβρίζοντας ἅπαντας καὶ τοὺς ἀσελγεῖς οὐκ αὐτὸν ἀμύνεσθαι μετὰ τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς ἄγειν δεῖ, ὡς βεβαιούντων ὑμῶν καὶ φυλαττόντων τὰς ἐν τοῖς νόμοις κατὰ τῶν ἀδικούντων τοῖς παθοῦσι βοηθείας. Οἶμαι τοίνυν τινὰς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ποθεῖν ἀκοῦσαι τὴν ἔχθραν ἥ τις ἦν ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους:

λήλυθεν: νομίζειν γὰρ οὐδένα τῶν ἀνθρώπων οὕτως ἀσελ-
γῶς καὶ βιαίως οὐδενὶ τῶν πολιτῶν χρῆσθαι μὴ μεγάλου
τινὸς ὄντος ὃ αὐτῷ προσωφείλετο. βούλομαι δὴ καὶ περὶ
ταύτης ὑμῖν ἀρχῆς εἰπεῖν, καὶ διηγήσασθαι, ἵν' εἰδῆτε ὅτι
καὶ τούτων ὀφείλων δοῦναι δίκην φανήσεται. ἔσται δὲ
περὶ αὐτῶν βραχὺς ὁ λόγος κἂν ἄνωθεν ἄρχεσθαι δοκῶ.
ἡνίκα τὰς δίκας ἔλαχον τῶν πατρῴων τοῖς ἐπιτρόποις μει-
ρακύλλιον ὢν κομιδῇ, καὶ τοῦτον οὐδ' εἰ γέγονεν, εἰδώς, οὐ-
δὲ γιγνώσκων, ὡς μὴ δὲ νῦν ὤφελον, τότε μοι μελλουσῶν
εἰσιέναι τῶν δικῶν εἰς ἡμέραν ὡς περὶ τετάρτην, ἢ πέμ-
πτην, εἰσεπήδησαν ἀδελφὸς ὁ τούτου καὶ οὗτος εἰς τὴν οἰ-
κίαν ἀντιδιδόντες τριηραρχίαν. τοὔνομα μὲν δὴ παρέσχεν
ἐκεῖνος, καὶ ἦν ὁ ἀντιδιδοὺς θρασύλοχος: τὰ δὲ ἔργα πάν-
τα ἦν καὶ τὰ πραττόμενα ὑπὸ τούτου. καὶ πρῶτον μὲν
κατέσχισαν τὰς θύρας τῶν οἰκημάτων ὡς αὐτῶν ἤδη γιγνο-
μένας κατὰ τὴν ἀντίδοσιν. εἶτα τῆς ἀδελφῆς ἔτ' ἔνδον
οὔσης τότε, καὶ παιδὸς οὔσης κόρης, ἐναντίον ἐφθέγγοντο
αἰσχρὰ καὶ τοιαῦτα, οἷα ἂν ἄνθρωποι τοιοῦτοι φθέγξαιν-
το: οὐ γὰρ ἔγωγε προαχθείην ἂν εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς τῶν τό-
τε ῥηθέντων οὐδέν: καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἐμὲ, καὶ πάντας
ἡμᾶς ῥητὰ καὶ ἄρρητα κακὰ ἐξεῖπον. ὃ δὲ πάντων δεινότα-
τον, καὶ οὐ λόγος ἀλλ' ἔργον ἤδη: τὰς δίκας ὡς αὐτῶν οὔσας
ἠφίεσαν τοῖς ἐπιτρόποις. καὶ ταῦτ' ἔστι μὲν παλαιὰ, ὅμως
δέ τινας ὑμῶν μνημονεύειν οἶμαι: ὅλη γὰρ ἡ πόλις τὴν
ἀντίδοσιν καὶ τὴν ἐπιβουλὴν τότε ταύτην καὶ τὴν ἀσέλγειαν
ᾔσθετο. κἀγὼ τότε παντάπασιν ἔρημος ὢν καὶ νέος κομι-
δῇ, ἵνα μὴ τῶν πρὸς τοῖς ἐπιτρόποις ἀποστερηθείην οὐχ ὅσα
ἐδυνήθην ἀνακομίσασθαι προσδοκῶν εἰσπράξειν, ἀλλ' ὅ-
σων ἐμαυτῷ συνῄδειν ἀπεστερημένῳ: δίδωμι εἴκοσι μνᾶς
τούτοις ὅσου τὴν τριηραρχίαν ἦσαν μεμισθωκότες. * τὰ
μὲν δὴ τότε ὑβρίσματα τούτων εἰς ἐμὲ, ταῦτ' ἐστί. δίκην

δὲ τούτων λαχὼν ὕστερον τῆς κακηγορίας, εἷλον ἐρήμην· οὐ γὰρ ἀπήντα. λαβὼν δ᾽ ὑπερήμερον καὶ ἔχων, οὐδενὸς ἡψάμην πώποτε τῶν τούτου. ἀλλὰ λαχὼν ἐξούλης πάλιν οὐδέπω καὶ τήμερον εἰσελθεῖν δεδύνημαι: τοσαύτας τέχνας καὶ σκήψεις οὗτος εὑρίσκων ἐκκρούει. κἀγὼ μὲν οὕτως εὐλαβῶς τῇ δίκῃ, τοῖς νόμοις, ἅπαντα πράττειν ἀξιῶ: ὁ δ᾽ ὡς ὑμεῖς ἀκούετε, ἀσελγῶς οὐ μόνον εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ᾤετο δεῖν ὑβρίζειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς φυλέτας δι᾽ ἐμέ. ὡς οὖν ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας, ἵν᾽ εἰδῆθ᾽ ὅτι πρὶν κατὰ τοὺς νόμους δίκην ὧν πρότερον ἠδικήθην, λαβεῖν, πάλιν τοιαῦτα οἷα ἀκηκόατε, ὕβρισμαι.

Μάρτυρες.

Καλλισθένης σφήττιος, διόγνητος θορίκιος, μνησίθεος ἀλωπεκῆθεν, οἴδαμεν δημοσθένην ᾧ μαρτυροῦμεν, κρίσιν λελογχότα μειδίᾳ ἐξούλης, τῷ καὶ νῦν ὑπ᾽ αὐτοῦ κρινομένῳ δημοσίᾳ, καὶ ἤδη τῇ κρίσει ἐκείνῃ διαγεγονότα ἔτη ὀκτώ, καὶ τὸν χρόνου γεγενημένον παντὸς αἴτιον μειδίαν ἀεὶ προφασιζόμενον καὶ ἀναβαλλόμενον. Ὃ τοίνυν πεποίηκε κακὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περὶ τῆς δίκης ἀκούσατε, καὶ θεωρεῖτε ἐφ᾽ ἑκάστου τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ. τῆς γὰρ δίκης ταύτης, λέγω ἧς εἷλον αὐτὸν, γίγνεταί μοι διαιτητὴς στράτων φαληρεὺς ἄνθρωπος πένης μέν τις καὶ ἀπράγμων, ἄλλως δὲ οὐ πονηρὸς, ἀλλὰ καὶ πάνυ χρηστός: ὅπερ τὸν ταλαίπωρον οὐκ ὀρθῶς ἀλλὰ καὶ πάνυ αἰσχρῶς οὐδὲ δικαίως ἀπολώλεκεν. οὑτοσὶ διαιτῶν ἡμῖν ὁ στράτων, ἐπειδήποθ᾽ ἧκεν ἡ κυρία, πάντα δ᾽ ἤδη διεξεληλύθει τὰ ἐκ τῶν νόμων, ὑπωμοσίαι, καὶ παραγραφαὶ, καὶ οὐδὲν ἔτ᾽ ἦν ὑπόλοιπον: τὸ μὲν πρῶτον ἐδεῖτό μου τὴν δίαιταν: ἔπειτα εἰς τὴν ὑστεραίαν ἀναβαλέσθαι: τὸ τελευταῖον δ᾽ ὡς οὔτ᾽ ἐγὼ συνεχώρουν, οὔθ᾽ οὗτος ἀ-

πάντα, τῆς δ' ὥρας ἐγίγνετο ὀψὲ, κατεδιῄτησεν. ἤδη δὲ ἑσπέρας οὔσης καὶ σκότους, ἔρχεται μειδίας οὑτοσὶ πρὸς τὸ τῶν ἀρχόντων οἴκημα καὶ καταλαμβάνει τοὺς ἄρχοντας ἐξιόντας, καὶ τὸν στράτωνα ἀπιόντα ἤδη τὴν ἔρημον δεδωκότα, ὡς ἐγὼ τῶν παραγενομένων τινὸς ἐπυνθανόμην. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἷός τ' ἦν πείθειν αὐτὸν τὴν δίκην, ἣν καταδεδιῄτηκε, ταύτην ἀποδεδιῃτημένην * ἀποφαίνειν, καὶ τοὺς ἄρχοντας μεταγράφειν: καὶ πεντήκοντα δραχμὰς αὐτοῖς ἐδίδου. ὡς δ' ἐδυσχέραινον οὗτοι τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐδετέρους ἔπειθεν, ἀπειλήσας καὶ διαλοιδορηθεὶς ἀπελθὼν, τί ποιεῖ; καὶ θεάσασθε τὴν κακοήθειαν: τὴν μὲν δίαιταν ἀντιλαχὼν, οὐκ ὤμοσεν: ἀλλ' εἴασε καθ' ἑαυτοῦ κυρίαν γενέσθαι: καὶ ἀνώμοτος ἀπηνέχθη. βουλόμενος δὲ τὸ μέλλον λαθεῖν φυλάξας τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῶν διαιτητῶν, τὴν τοῦ θαργηλιῶνος ἢ τοῦ σκιροφοριῶνος γιγνομένην, εἰς ἣν ὁ μὲν, ἦλθε τῶν διαιτητῶν, ὁ δ' οὐκ ἦλθε, πείσας τὸν πρυτανεύοντα δοῦναι τὴν ψῆφον παρὰ πάντας τοὺς νόμους, κλητῆρα οὐδ' ὁντινοῦν ἐπιγεγραμμένος, κατηγορῶν ἐρήμην, οὐδενὸς παρόντος, ἐκβάλλει καὶ ἀτιμοῖ τὸν διαιτητήν. καὶ νῦν εἷς ἀθηναίων, ὅτι μειδίας ἐρήμην ὦφλε δίκην, ἁπάντων ἀπεστέρηται τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ καθάπαξ ἄτιμος γέγονε. καὶ οὔτε λαχεῖν δίκην ἀδικηθέντα, οὔτε διαιτητὴν γενέσθαι μειδίᾳ, οὔθ' ὅλως τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζειν, ὡς ἔοικεν, ἔστ' ἀσφαλές. δεῖ δὴ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ὑμᾶς οὑτωσὶ σκέψασθαι, καὶ λογίσασθαι τί ποτ' ἐστὶν ὃ παθὼν μειδίας οὕτως ὠμὴν τηλικαύτην ἐπεβούλευσε λαβεῖν τῶν πεπραγμένων παρ' ἀνδρὸς πολίτου δίκην. κἂν μὲν ᾖ τι δεινὸν ὡς ἀληθῶς καὶ ὑπερφυές, συγγνώμην ἔχειν: ἐὰν δὲ μηδὲν, θεάσασθε τὴν ἀσέλγειαν καὶ τὴν ὠμότητα, ᾗ καθ' ἁπάντων χρῆται τῶν ἐντυγχανόντων. τί οὖν ἔσθ' ὃ πέπονθε; μεγάλην νὴ δί' ὦφλε

δίκην, καὶ τοσαύτην, ὥστε ἀπεστερῆσθαι τῶν ὄντων; ἀλλὰ χιλίων ἡ δίκη μόνον ἦν δραχμῶν. πάνυ γε· ἀλλὰ δάκνει, καὶ τοῦτο φαίη τις ἄν, ὅταν ἐκτίνειν ἀδίκως δέῃ. συνέβη δὲ ὑπερημέρῳ γενομένῳ λαθεῖν αὐτῷ διὰ τὸ ἀδικηθῆναι. ἀλλ' αὐθημερὸν μὲν ᾔσθετο, ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι τεκμήριον τοῦ μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνθρωπον. δραχμὴν δ' οὐδέπω μίαν ἐκτέτικεν. ἀλλὰ μή πω τοῦτο. ἀλλὰ τὴν μὴ οὖσαν ἀντιλαχεῖν ἐξῆν αὐτῷ δήπου, καὶ πρὸς ἐμὲ τὸ πρᾶγμα καταστήσασθαι, πρὸς ὅνπερ ἐξ ἀρχῆς ἦν ἡ δίκη· ἀλλ' οὐκ ἐβούλετο. ἀλλ' ἵνα μὴ Μειδίας ἀτίμητον ἀγωνίσηται δέκα μνῶν δίκην, πρὸς ἣν οὐκ ἀπήντα, δέον. καὶ εἰ μὲν ἠδίκηκε, δίκην δῷ· εἰ δὲ μή, ἀποφύγῃ, ἄτιμον Ἀθηναίων εἶναι ἔδει, καὶ μήτε συγγνώμης, μήτε λόγου, μήτε ἐπιεικείας τυχεῖν μηδεμιᾶς, ἃ καὶ τοῖς ὄντως ἀδικοῦσιν ἅπαντα ὑπάρχει. ἀλλ' ἐπειδή γε ἠτίμωσεν ὃν ἐβουλήθη, καὶ τοῦτ' ἐχαρίσατο αὐτῷ, καὶ τὴν ἀναιδῆ γνώμην, ᾗ ταῦτα προαιρεῖται ποιεῖν, ἐνέπλησεν αὐτοῦ, ἐκεῖνο ἐποίησε, τὴν καταδίκην ἐκτέτικε, δι' ἣς τὸν ἄνθρωπον ἀπώλεσεν· ἀλλ' οὐδὲ χαλκὸν οὐδέπω καὶ τήμερον· ἀλλὰ δίκην ἐξούλης ὑπομένει φεύγειν· οὐκοῦν ὁ μὲν ἠτίμωται καὶ παραπόλωλεν· ὁ δ' οὐδ' ὁτιοῦν πέπονθεν· ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω τοὺς νόμους, τοὺς διαιτητάς, πάνθ' ὅσα ἂν βούληται, στρέφει. καὶ τὴν μὲν κατὰ τοῦ διαιτητοῦ γνῶσιν, ἣν ἀπρόσκλητον κατεσκεύασεν, αὐτὸς κυρίαν αὐτῷ πεποίηκεν. ἣν δ' αὐτοῖς ὦφλεν ἐμοί, προσκληθεὶς εἰδώς, οὐκ ἀπαντῶν, ἄκυρον ποιεῖ. καίτοι, εἰ παρὰ τοῦ διαιτητοῦ καταδιαιτήσαντος αὐτοῦ τηλικαύτην δίκην οὗτος ἀξιοῖ λαμβάνειν· τίνα ὑμῖν προσήκει παρὰ τούτου λαβεῖν τοῦ φανερῶς οὕτω τοὺς ὑμετέρους νόμους ἐφ' ὕβρει παραβαίνοντος; εἰ γὰρ ἀτιμία, καὶ νόμων, καὶ δικῶν καὶ πάντων στέρησις ἐκείνου τοῦ ἀδικήματος προσήκουσά ἐστι δίκη· τῆς γε ὕβρεως

μικρὰ θάνατος ἔμοιγε φαίνεται. Ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας. καὶ τὸν τῶν διαιτητῶν ἀνάγνωθι νόμον.

Μάρτυρες.

Νικόστρατος μυῤῥινούσιος, φανίας ἀφιδναῖος, οἴδαμεν δημοσθένην, ᾧ μαρτυροῦμεν, καὶ μειδίαν τὸν κρινόμενον ὑπὸ δημοσθένους, ὅτ' αὐτῷ δημοσθένης ἔλαχε τὴν τῆς κακηγορίου δίκην, ἑλομένους διαιτητὴν στράτωνα: καὶ ἐπεὶ ἧκεν ἡ κυρία τοῦ νόμου, οὐκ ἀπαντήσαντα μειδίαν ἐπὶ τὴν δίαιταν, ἀλλὰ καταλιπόντα. γενομένης δὲ ἐρήμου κατὰ μειδίου ἐφιστάμεθα μειδίαν πείθοντα τὸν τότε στράτωνα τὸν διαιτητὴν καὶ ὑμᾶς, ὄντας ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἄρχοντας, ὅπως τὴν δίαιταν αὐτῷ ἀποδιαιτήσωμεν, καὶ διδόντα δραχμὰς πεντήκοντα: καὶ ἐπειδὴ οὐχ ὑπεμείναμεν, προσαπειλήσαντα ἡμῖν, καὶ οὕτως ἀπαλλαγέντα. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐφιστάμεθα στράτωνα ὑπὸ μειδίου καταβραβευθέντα, καὶ παρὰ πάντα τὰ δίκαια ἀτιμωθέντα. Λέγε δὴ καὶ τὸν τῶν διαιτητῶν νόμον.

Νόμος.

Ἐὰν δέ τινες περὶ συμβολαίων ἰδίων πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι, καὶ βούλωνται διαιτητὴν ἑλέσθαι ὁντινοῦν: ἐξέστω αὐτοῖς αἱρεῖσθαι, ὃν ἂν βούλωνται, διαιτητήν. ἐπειδὰν βούλωνται κατὰ κοινόν, μενέτωσαν ἐν τοῖς ὑπὸ τούτου διαγνωσθεῖσι: καὶ μηκέτι καταφερέτωσαν ἀπὸ τούτου ἐφ' ἕτερον δικαστήριον ταυτὰ ἐγκλήματα. ἀλλ' ἔστω τὰ κριθέντα ὑπὸ τοῦ διαιτητοῦ κύρια. Κάλει δὴ καὶ τὸν στράτωνα αὐτὸν τὸν τὰ τοιαῦτα πεπονθότα. ἑστάναι γὰρ ἐξέσται δήπουθεν αὐτῷ. οὗτος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πένης μὲν ἴσως ἐστίν: οὐ πονηρὸς δέ γε. οὗτος μέν τοι πολίτης ὤν, ἐστρατευμένος ἁπάσας τὰς ἐν ἡλικίᾳ στρατείας, καὶ δεινὸν οὐδὲν εἰργασμένος, ἕστηκε νυνὶ σιωπῇ, οὐ μόνον τῶν

ἄλλων ἀγαθῶν τῶν κοινῶν ἀπεστερημένος, ἀλλὰ καὶ τοῦ φθέγξασθαι, ἢ ὀδύρασθαι· καὶ οὐδ' εἰ δίκαια, ἢ ἄδικα πέπονθεν, οὐδὲ ταῦτ' ἔξεστιν αὐτῷ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. καὶ ταῦτα πέπονθεν ὑπὸ μειδίου καὶ τοῦ μειδίου πλούτου καὶ τῆς ὑπερηφανίας, παρὰ τὴν πενίαν, καὶ ἐρημίαν, καὶ τὸ τῶν πολλῶν εἷς εἶναι. καὶ εἰ μὲν παραβὰς τοὺς νόμους ἔλαβε τὰς πεντήκοντα δραχμὰς παρ' αὐτοῦ, καὶ τὴν δίκην ἣν κατεδιῄτησεν, ἀποδεδιῃτημένην ἀπέφηνεν, ἐπίτιμος ἂν ἦν, καὶ οὐδὲν ἔχων κακὸν τῶν ἴσων μετεῖχε τοῖς ἄλλοις ἡμῖν· ἐπειδὴ δὲ παρεῖδε πρὸς τὰ δίκαια μειδίαν, καὶ τοὺς νόμους μᾶλλον ἔδεισε τῶν ἀπειλῶν τῶν τούτου, τηνικαῦτα τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ περιπέπτωκεν ὑπὸ τούτου. εἶθ' ὑμεῖς τὸν οὕτως ὠμὸν, τὸν οὕτως ἀγνώμονα, τὸν τηλικαύτας δίκας λαμβάνοντα, ὧν αὐτὸς ἠδικῆσθαί φησι μόνον· οὐ γὰρ ἠδίκητό γε· τοῦτον ὑβρίζοντα λαβόντες εἴς τινα τῶν πολιτῶν, ἀφήσετε; καὶ μήθ' ἑορτῆς, μήτε ἱερῶν, μήτε νόμου, μήτ' ἄλλου μηδενὸς πρόνοιαν ποιούμενον, οὐ καταψηφιεῖσθε; οὐ παράδειγμα ποιήσετε; καὶ τί φήσετε, ὦ ἄνδρες δικασταί; καὶ τίνα ὦ πρὸς τῶν θεῶν ἕξετε εἰπεῖν πρόφασιν δικαίαν, ἢ καλήν; ὅτι νὴ Δία ἀσελγής ἐστι καὶ βδελυρός, ταῦτα γὰρ ἐστὶ τἀληθῆ; ἀλλὰ μισεῖν ὀφείλετε, ὦ ἄνδρες δικασταί, δήπου τοὺς τοιούτους μᾶλλον ἢ σώζειν. ἀλλ' ὅτι πλούσιός ἐστι; ἀλλὰ τοῦτό γε τῆς ὕβρεως αὐτοῦ σχεδὸν αἴτιον εὑρήσετε ὄν· ὥστ' ἀφελεῖν τὴν ἀφορμὴν δι' ἣν ὑβρίζει, προσήκε μᾶλλον, ἢ σῶσαι διὰ ταύτην. τὸ γὰρ χρημάτων πολλῶν, θρασὺν καὶ βδελυρὸν, καὶ τοιοῦτον ἄνθρωπον ἐᾶν εἶναι κύριον, ἀφορμήν ἐστιν ἐφ' ὑμᾶς αὐτοὺς δεδωκέναι. τί οὖν ὑπόλοιπον; ἐλεῆσαι νὴ Δία, παιδία γὰρ παραστήσεται, καὶ κλαιήσει, καὶ τούτοις αὐτὸν ἐξαιτήσεται· τοῦτο γὰρ λοιπόν. ἀλλ' ἴστε δήπου τοῦθ' ὅτι τοὺς ἀδίκως τι κακὸν πάσχον-

τας, ὃ μὴ δυνήσονται φέρειν, ἐλεεῖν προσήκει· οὐ τοὺς ὧν πεποιήκασι, δεινῶν δίκην διδόντας. καὶ τίς ἂν ταῦτ' ἐλεήσειε δικαίως, ὁρῶν τὰ τῶνδε οὐκ ἐλεηθέντα ὑπὸ τούτου; ἃ τῇ τοῦ παιδὸς συμφορᾷ, χωρὶς τῶν ἄλλων κακῶν, οὐδ' ἐπικουρίαν αὑτοῖς ὁρᾷ. οὐ γάρ ἐστιν ὄφλημα ὅ, τι χρὴ καταθέντα ἐπίτιμον γενέσθαι, ἀλλ' ἁπλῶς οὕτως ἠτίμωται τῇ ῥύμῃ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ὕβρεως τῆς τοῦ μειδίου. τίς οὖν ὑβρίζων παύσεται; καὶ δι' ἃ ταῦτα ποιεῖ χρήματα ἀφαιρεθήσεται; εἰ τοῦτον μὲν ὥσπερ δεινὰ πάσχοντα ἐλεήσετε· εἰ δέ τις μηδὲν ἠδικηκὼς ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς ἀδίκως ὑπὸ τούτου περιπέπτωκε, τούτῳ δὲ μὴ συνοργισθήσεσθε; μηδαμῶς. οὐδεὶς γάρ ἐστι δίκαιος τυγχάνειν ἐλέου τῶν μηδένα ἐλεούντων· οὐδὲ συγγνώμης, τῶν ἀσυγγνωμόνων. ἐγὼ γὰρ οἶμαι πάντας ἀνθρώπους φέρειν ἀξιοῦν παρ' αὑτῶν εἰς τὸν βίον αὑτοῖς ἔρανον παρὰ πάνθ' ὅσα πράττουσιν· οὐ τοῦτον μόνον ὃν συλλέγουσί καὶ οὗ πληρωταί γίγνονταί τινες, ἀλλὰ καὶ ἄλλον· οἷον ἐστὶ, τίς οὑτοσὶ, μέτριος πρὸς ἅπαντάς εἰμι, ἐλεήμων, εὖ ποιῶν πολλούς· ἅπασι προσήκει τῷ τοιούτῳ ταῦτα εἰσφέρειν, ἐάν που καιρὸς, ἢ χρεία παραστῇ. ἕτερος οὑτοσί τις βίαιος οὐδένα οὔτ' ἐλεῶν, οὔθ' ὅλως ἡγούμενος ἄνθρωπον· τούτῳ τὰς αὐτὰς φορὰς παρ' ἑκάστου δίκαιον ὑπάρχειν, σὺ δὲ πληρωτὴς τοῦ τοιούτου γεγονὼς ἐράνου, σεαυτῷ τοῦτον δίκαιος εἶ συλλέξασθαι. Ἡγοῦμαι τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ εἰ μηδὲν ἔτ' ἄλλο εἶχον κατηγορεῖν μειδίου, μηδὲ δεινότερα ἦν ἃ μέλλω λέγειν ὧν εἴρηκα, δικαίως ἂν ὑμᾶς ἐκ τῶν εἰρημένων καταψηφίσασθαι καὶ τιμᾶν αὐτῷ τῶν ἐσχάτων· οὐ μὴν ἐνταῦθ' ἕστηκε τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ἀπορήσειν μοι δοκῶ τῶν μετὰ ταῦτα· τοσαύτην ἀφθονίαν οὗτος πεποίηκε κατηγοριῶν. ὅτι μὲν δὴ λειποταξίου γραφὴν κατεσκεύασε κατ' ἐμοῦ, καὶ τὸν τοῦτο ποιήσοντα ἐμισθώσατο τὸν μιαρόν,

καὶ λίαν εὐχερῆ, τὸν κονιορτὸν εὐκτήμονα, ἐάσω. καὶ γὰρ οὔτ' ἂν ἐκεῖνος ταύτην ὁ συκοφάντης ἐκεῖνος, οὔθ' οὗτος οὐδενὸς εἵνεκα αὐτὸν ἐμισθώσατο, πλὴν ἵνα ἐκκέοιτο πρὸ τῶν ἐπωνύμων, καὶ πάντες ὁρῷεν, εὐκτήμων λουσιεὺς ἐγράψατο δημοσθένην παιανιέα λιποταξίου. καί μοι δοκεῖ κἂν προσγράψασθαι τοῦθ' ἡδέως εἴ πως εἶχεν, ὅτι μειδίου μισθωσαμένου γέγραπται. ἀλλ' ἐῶ τοῦτον. ἐφ' ᾗ γὰρ ἐκεῖνος ἠτίμωκεν αὑτὸν οὐκ ἐπεξελθών, οὐδεμιᾶς ἔγωγ' ἔτι προσδέομαι δίκης, ἀλλ' ἱκανὴν ἔχω. ἀλλ' ὃ καὶ δεινὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, καὶ κοινὸν ἔμοιγ' ἀσέβημα οὐκ ἀδίκημα μόνον, τούτῳ πεπρᾶχθαι δοκεῖ: τοῦτ' ἐρῶ. τῷ γὰρ ἀθλίῳ καὶ ταλαιπώρῳ κακῆς καὶ χαλεπῆς συμβάσης αἰτίας ἀριστάρχῳ τῷ μόσχου, τὸ μὲν πρῶτον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ τὴν ἀγορὰν περιιὼν ἀσεβεῖς καὶ δεινοὺς λόγους ἐτόλμα περὶ ἐμοῦ λέγειν: ὡς ἐγὼ τὸ πρᾶγμά εἰμι δεδρακὼς τοῦτο: ὡς δ' οὐδὲν ἤνυε τούτοις, προσελθὼν τοῖς ἐπ' ἐκεῖνον ἄγουσι τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, τοῖς τοῦ τετελευτηκότος οἰκείοις χρήματ' ὑπισχνεῖτο δώσειν, εἰ τὸ πρᾶγμα τοῦτ' αἰτιῷντο ἐμέ: καὶ οὔτε θεοὺς, οὔθ' ὁσίαν, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐποιήσατο ἐμποδὼν τῷ τοιούτῳ λόγῳ: οὐδ' ὤκνησεν: ἀλλ' οὐδὲ πρὸς οὓς ἔλεγεν αὐτοὺς ᾐσχύνθη. εἰ τοιοῦτο κακὸν καὶ τηλικοῦτον ἀδίκως ἐπάγει τῳ: ἀλλ' ἕνα ὅρον θέμενος παντὶ τρόπῳ με ἐξελεῖν, οὐδὲν ἐλλείπειν ᾤετο δεῖν. ὡς δέον εἴ τις ὑβρισθεὶς ὑπὸ τούτου δίκης ἀξιοῖ τυχεῖν, καὶ μὴ σιωπᾷ, τοῦτον ἐξόριστον ἀνῃρῆσθαι, καὶ μηδαμῆ παρεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ λιποταξίου γραφὴν ἡλωκέναι, καὶ ἐφ' αἵματι φεύγειν, καὶ μονονοὺ προσηλῶσθαι. καὶ τοιαῦθ' ὅταν ἐξελέγχηται ποιῶν πρὸς οἷς ὕβριζέ με χορηγοῦντα, τίνος συγγνώμης, ἢ τίνος ἐλέου δικαίως τεύξεται παρ' ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νομίζω αὐτόχειρα μου γεγενῆσθαι τούτοις τοῖς ἔργοις. καὶ τότε μὲν τοῖς

Διονυσίοις τὴν παρασκευὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἀναλώματ' ὑβρίζειν: νῦν δὲ τούτοις οἷς ἐποίει, καὶ διεπράττετο, ἐκεῖνά τε, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, τὴν πόλιν, τὸ γένος, τὴν ἐπιτιμίαν, τὰς ἐλπίδας. εἰ γὰρ ὧν ἐπεβούλευσε, κατώρθωσεν, ἁπάντων ἂν ἀπεστερήμην ἐγὼ, καὶ μηδὲ ταφῆναι προσῆκεν οἴκοι μοι. διὰ τί, ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ ἐάν τις παρὰ πάντας τοὺς νόμους ὑβρισθεὶς ὑπὸ Μειδίου βοηθεῖν αὑτῷ πειρᾶται, ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερ' αὐτῷ παθεῖν ὑπάρξει: προσκυνεῖν τοὺς ὑβρίζοντας ὥσπερ ἐν τοῖς βαρβάροις, οὐκ ἀμύνασθαι κράτιστον ἔσται. Ἀλλὰ μὴν, ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ προσεξείργασται ταῦτα τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ ἀναιδεῖ, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Διονύσιος Ἀφιδναῖος, Ἀντίφιλος Παιανιεὺς. διαφθαρέντος Νικοδήμου τοῦ οἰκείου ἡμῶν βιαίῳ θανάτῳ ὑπὸ Ἀριστάρχου τοῦ Μόσχου, ἐπεξῇμεν τοῦ φόνου τὸν Ἀρίσταρχον. αἰσθόμενος δὲ ταῦτα Μειδίας ὁ νῦν κρινόμενος ὑπὸ Δημοσθένους ᾧ μαρτυροῦμεν, ἔπειθεν ἡμᾶς διδοὺς νομίσματα, τὸν μὲν Ἀρίσταρχον ἀθῷον ἀφεῖναι, Δημοσθένει δὲ τὴν γραφὴν τοῦ φόνου ἐπιγράψασθαι. Λάβε δή μοι καὶ τὸν περὶ τῶν δωρεῶν νόμον. Ἐν ὅσῳ δὲ τὸν νόμον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λαμβάνει, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, δεηθεὶς ὑμῶν ἁπάντων πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, περὶ πάντων ὧν ἂν ἀκούητε, τοῦθ' ὑποθέντες ἀκούετε τῇ γνώμῃ: τί ἂν εἴ τις ἔπαθε τοιαῦθ' ὑμῶν, ἐποίει: καὶ τίνα ἂν εἶχεν ὀργὴν ὑπὲρ αὑτοῦ πρὸς τὸν ποιοῦντα; ἐγὼ γὰρ ἠνωοχὼς χαλεπῶς ἐφ' οἷς περὶ τὴν λειτουργίαν ὑβρίσθην: ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτοις τοῖς μετὰ ταῦτα ἠνώοχα. καὶ μᾶλλον ἠγανάκτηκα. τί γὰρ ὡς ἀληθῶς πέρας ἂν φήσειέ τις εἶναι κακίας;

ἢ καί τινα ὑπερβολὴν ἀναιδείας, καὶ ὠμότητος, καὶ
ὕβρεως, ἄνθρωπος, εἰ ποιήσας δεινὰ νὴ δία καὶ πολλὰ ἀδί-
κως τινὰ, ἀντὶ τοῦ ταῦτ' ἀναλαμβάνειν καὶ μεταγινώσκειν,
ἔτι πολλῷ δεινότερα ὕστερον ἄλλα προσεξεργάζοιτο, καὶ χρῷ-
το τῷ πλουτεῖν μὴ ἐπὶ ταῦτα, ἐν οἷς μηδένα βλάπτων αὐ-
τὸς ἄμεινόν τι τῶν ἰδίων θήσεται: ἀλλ' ἐπὶ τἀναντία, ἐν οἷς
ἀδίκως ἐκβαλών τινα καὶ προπηλακίσας, αὐτὸς εὐδαι-
μονεῖ τῆς περιουσίας. ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
πάντα τούτῳ πέπρακται κατ' ἐμοῦ. καὶ γὰρ αἰτίαν ἐπή-
γαγέ μοι φόνου ψευδῆ, καὶ οὐδὲν ἐμοὶ προσήκουσαν, ὡς τὸ
πρᾶγμα αὐτὸ ἐδήλωσε. καὶ γραφὴν λειποταξίου με ἐ-
γράψατο, τρεῖς αὐτὸς τάξεις λελοιπώς. καὶ τῶν ἐν εὐβοίᾳ
πραγμάτων, τουτὶ γὰρ * αὖ μικροῦ παρῆλθέ μοι εἰπεῖν:
ἃ πλούταρχος ὁ τούτου ξένος καὶ φίλος διεπράξατο, ὡς
ἐγὼ αἴτιός εἰμι κατεσκεύαζε, πρὸ τοῦ τὸ πρᾶγμα γενέ-
σθαι πᾶσι φανερὸν διὰ πλουτάρχου γεγονός. καὶ τελευ-
τῶν βουλεύειν μου λαχόντος δοκιμαζομένου, κατηγόρει:
καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς ὑπερβολὴν δεινόν μοι περιέστη. ἀντὶ γὰρ
τοῦ δίκην ὧν ἐπεπόνθειν, λαβεῖν, δοῦναι πραγμάτων, ὧν
οὐδὲν ἐμοὶ προσῆκεν, ἐκινδύνευον. καὶ ταῦτα πάσχων ἐγὼ,
καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὃν διεξελήλυθα νῦν πρὸς ὑμᾶς ἐλαυ-
νόμενος, οὐκ ὢν οὔτε τῶν ἐρημοτάτων, οὔτε τῶν ἀπόρων κο-
μιδῇ, οὐκ ἔχω, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅ, τι χρὴ ποιῆσαι. εἰ
γὰρ εἰπεῖν τι καὶ περὶ τούτων ἤδη δεῖ, οὐ μέτεστι τῶν ἴσων
οὐδὲ τῶν ὁμοίων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πρὸς τοὺς πλουσίους
τοῖς πολλοῖς ἡμῶν: οὐ μέτεστιν, οὔ: ἀλλὰ καὶ χρόνοι τού-
τοις τοῦ δίκην ὑποσχεῖν, οὓς ἂν αὐτοὶ βούλωνται, δίδον-
ται: καὶ τὰ ἀδικήματα ἕωλα τὰ τούτων ὡς ὑμᾶς, καὶ ψυ-
χρὰ ἀφικνεῖται. τῶν δ' ἄλλων ἡμῶν ἕκαστος ἄν τι συμβῇ,
πρόσφατος κρίνεται. καὶ μάρτυρές εἰσιν ἕτοιμοι τούτοις,
καὶ συνήγοροι πάντες εὐτρεπεῖς καθ' ἡμῶν. ἐμοὶ δὲ οὐδὲ

τἀληθῆ μαρτυρεῖν ἐθέλοντας ὁρᾶτε αὐτοὺς. ταῦτα μὲν οὖν ἔχοι τίς ἄν, οἶμαι, θεωρῶν. τὸν δὲ νόμον μοι λέγε ἐφεξῆς ὥσπερ ἠρξάμην. Λέγε.

Νόμος.

Ἐάν τις ἀθηναίων λαμβάνῃ παρά τινος, ἢ αὐτὸς διδῷ ἑτέρῳ, ἢ διαφθείρῃ τινὰς ἐπαγγελλόμενος, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δήμου καὶ διά τινος τῶν πολιτῶν, τρόπῳ ἢ μηχανῇ ἡτινιοῦν, ἄτιμος ἔστω καὶ παῖδες καὶ τὰ ἐκείνου. Οὕτω τοίνυν οὗτός ἐστιν ἀσεβὴς ἄνθρωπος, καὶ μιαρὸς, καὶ πᾶν ἂν ὑποστὰς εἰπεῖν καὶ διαπράξαι. εἰ δ' ἀληθὲς, ἢ ψεῦδος, ἢ πρὸς ἐχθρὸν, ἢ φίλον, ἢ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' οὐδ' ὁτιοῦν διορίζων: ὥστ' ἐπαιτιασάμενός με φόνου, καὶ τοιοῦτο πρᾶγμα ἐπαγαγὼν, εἴασε μέν με εἰσιτήρια ὑπὲρ τῆς βουλῆς ἱεροποιῆσαι καὶ θῦσαι καὶ κατάρξασθαι τῶν ἱερῶν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως: εἴασε δ' ἀρχιθεωροῦντα ἀγαγεῖν τῷ διῒ τῷ νεμείῳ τὴν κοινὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως θεωρίαν: περιεῖδε δὲ ταῖς σεμναῖς θεαῖς ἱεροποιὸν αἱρεθέντα ἐξ ἀθηναίων ἁπάντων τρίτον αὐτὸν, καὶ καταρξάμενον τῶν ἱερῶν. ἆρ' ἄν, εἴ γ' εἶχε σπινθῆρα ἢ σκιὰν τούτων ὧν κατεσκεύαζε κατ' ἐμοῦ, ταῦτ' ἂν εἴασεν: ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. οὐκοῦν ἐξελέγχεται τούτοις σαφῶς, ὑβρίζων ζητῶν με ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς πατρίδος. ἐπειδὴ τοίνυν ὅλως τὸ πρᾶγμα οὐδὲ καθ' ἓν πανταχῇ στρέφων οἷός τ' ἦν ἀγαγεῖν ἐπ' ἐμὲ φανερῶς ἤδη * δι' ἐμὲ τὸν ἀρίσταρχον ἐσυκοφάντει. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ: τῆς δὲ βουλῆς περὶ τούτων καθημένης, καὶ σκοπουμένης προσελθὼν οὗτος, ἀγνοεῖτ', ἔφη, τὸ πρᾶγμα ὦ βουλὴ, καὶ τὸν αὐτόχειρα ἔχοντες λέγων τὸν ἀρίσταρχον, μέλλετε καὶ ζητεῖτε, καὶ τετύφωσθε; οὐκ ἀποκτενεῖτε; οὐκ ἐπὶ τὴν οἰκίαν βαδιεῖσθε; οὐχὶ συλλήψεσθε; καὶ ταῦτ' ἔλεγεν ἡ μιαρὰ καὶ ἀναιδὴς αὕτη κεφαλὴ, ἐξεληλυθὼς τῇ προτεραίᾳ παρὰ ἀριστάρχου,

καὶ χρώμενος ὥσπερ ἂν ἄλλος τις αὐτῷ τὰ περὶ τούτων. καὶ ὅτ᾽ ἠτύχει, πλεῖστα παρεσχηκὼς πάντων ἐκείνου πράγματά μοι περὶ τῆς πρὸς τοῦτον διαλλατῶν. εἰ μὲν οὖν εἰργάσθαι τι τούτων ἐφ᾽ οἷς ἀπόλωλεν, ἡγούμενος τὸν Ἀρίσταρχον, καὶ πεπιστευκὼς τοῖς τῶν αἰτιασαμένων λόγοις ταῦτ᾽ ἔλεγε, χρῆν μὲν οὐδ᾽ οὕτω, μετρία γὰρ δίκη παρὰ τῶν φίλων ἐστίν, ἄν τι δοκῶσι πεποιηκέναι δεινόν, μηκέτι τῆς λοιπῆς φιλίας κοινωνεῖν. τὸ δὲ τιμωρεῖσθαι καὶ ἐπεξιέναι, τοῖς πεπονθόσι καὶ τοῖς ἐχθροῖς καταλείπεται. ὅμως δ᾽ ἔστω τούτῳ γε συγγνώμη. εἰ δὲ λαλῶν μὲν καὶ ὁμωρόφιος γιγνόμενος ὡς οὐδὲν εἰργασμένῳ φανήσεται: λέγων δὲ καὶ καταιτιώμενος ταῦθ᾽ ἕνεκα τοῦ συκοφαντεῖν ἐμέ, πῶς οὐ δεκάκις, μᾶλλον δὲ μυριάκις, ἐστ᾽ ἀπολωλέναι δίκαιος; ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ τῇ προτεραίᾳ ὅτε ταῦτ᾽ ἔλεγεν εἰσεληλύθει καὶ διείλεκτο ἐκείνῳ, τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ πάλιν: τοῦτο γάρ τοῦτο οὐκ ἔχον ἐστὶν ὑπερβολὴν ἀναθαρσίας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰσελθὼν οἴκαδε ὡς ἐκεῖνον, καὶ ἐφεξῆς οὑτωσὶ καθιζόμενος τὴν δεξιὰν ἐμβαλὼν παρόντων πολλῶν, μετὰ τοὺς ἐν τῇ βουλῇ τούτους λόγους, ἐν οἷς αὐτόχειρα καὶ τὰ δεινότατα εἰρήκει τὸν Ἀρίσταρχον, ὤμνυε μὲν κατ᾽ ἐξωλείας μηδὲν εἰρηκέναι περὶ αὐτοῦ φλαῦρον: καὶ οὐδὲν ἐφρόντιζεν ἐπιορκῶν, καὶ ταῦτα παρόντων τῶν συνειδότων. ἠξίου δὲ καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτῷ δι᾽ ἐκείνου γίγνεσθαι τὰς διαλύσεις, καὶ τούτων τοὺς παρόντας ὑμῖν καλῶ μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Καίτοι πῶς οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μᾶλλον δὲ ἀσεβές, λέγειν ὡς φονεὺς καὶ πάλιν ὡς οὐκ εἴρηκε ταῦτ᾽ ἀπομνύναι; καὶ φόνον μὲν ὀνειδίζειν, τούτῳ δ᾽ ὁμωρόφιον γίγνεσθαι; κἂν μὲν ἀφῶ τοῦτον ἐγώ, καὶ προδῶ τὴν ὑμετέραν καταχειροτονίαν, οὐδέν, ὡς ἔοικεν, ἀδικῶ. ἂν

δ' ἐπεξίω, λέλοιπα τὴν τάξιν, φόνου κοινωνῶ, δεῖ με ἀνηρπάσθαι. ἐγὼ δ' αὖ τοὐναντίον οἶμαι. εἰ τοῦτον ἀφῆκα, λελοιπέναι μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, φόνου δ' ἂν εἰκότως ἐμαυτῷ λαχεῖν. οὐ γὰρ ἦν μοι δή που βιωτὸν τοῦτο ποιήσαντι. ὅτι τοίνυν καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι καὶ τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Λυσίμαχος ἀλωπεκῆθεν, δημέας σουνιεύς, χάρης θορίκιος, φιλήμων σφήττιος, μόσχος παιανιεύς, καθ' οὓς καιροὺς ἡ εἰσαγγελία ἐδόθη ἡ εἰς τὴν βουλὴν ὑπὲρ ἀριστάρχου τοῦ μόσχου, ὅτι εἴη νικόδημον ἀπεκτονώς, οἴδαμεν μειδίαν τὸν κρινόμενον ὑπὸ δημοσθένους ὃ μαρτυροῦμεν, ἐλθόντα πρὸς τὴν βουλὴν καὶ λέγοντα μηδένα ἕτερον εἶναι τὸν νικοδήμου φονέα, ἀλλ' ἀρίσταρχον, καὶ τοῦτον αὐτοῦ γεγονέναι αὐτόχειρα: καὶ συμβουλεύοντα τῇ βουλῇ βαδίζειν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν ἀριστάρχου, καὶ συλλαμβάνειν αὐτόν. ταῦτα δὲ ἔλεγε πρὸς τὴν βουλὴν τῇ προτεραίᾳ μετ' ἀριστάρχου καὶ μεθ' ἡμῶν συνδεδειπνηκώς. οἴδαμεν δὲ καὶ μειδίαν ὡς ἀπῆλθεν ἀπὸ τῆς βουλῆς τούτους τοὺς λόγους εἰρηκώς, εἰσεληλυθότα πάλιν ὡς ἀρίσταρχον: καὶ τὴν δεξιὰν ὡς ἐμβεβληκότα, καὶ ὀμνύοντα κατ' ἐξωλείας μηδὲν καθ' αὐτοῦ πρὸς τὴν βουλὴν εἰρηκέναι φαῦλον: καὶ ἀξιοῦντα ἀρίσταρχον ὅπως αὐτῷ διαλλάξῃ αὐτῷ δημοσθένην.

Τίς οὖν ὑπερβολή; τίς ὁμοία τῇ τούτου γέγονεν, ἢ γένοιτ' ἂν πονηρία; ὃς ἄνδρα ἀτυχοῦντα οὐδὲν αὐτὸν ἠδικηκότα, ἐῶ γὰρ εἰ φίλον, ἅμα συκοφαντεῖν ᾤετο δεῖν, καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτὸν διαλλάττειν ἠξίου: καὶ ταῦτ' ἔπραττε, καὶ χρήματ' ἀνήλισκεν, ἐπὶ τῷ μετ' ἐκείνου κἀμὲ προσεκβαλεῖν ἀδίκως. τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ τοιοῦτον ἔθος καὶ τὸ κατασκεύασμα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὃ τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἐπεξιοῦσι δικαίως ἔτι πλείω προσίστασθαι κακά, οὐκ ἐμοὶ μὲν ἄξιόν ἐστ' ἀγανακτεῖν

καὶ βαρέως φέρειν, ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοις παρελθεῖν: πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως ὀργιστέον ἐκλογιζομένοις καὶ θεωροῦσιν, ὅτι τοῦ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ῥᾳδίως κακῶς παθεῖν ἐγγυτάτω ὑμῶν εἰσιν οἱ πενέστατοι καὶ ἀσθενέστατοι: τοῦ δ' ὑβρίσαι, καὶ τοὺς ποιήσαντας μὴ δοῦναι δίκην, ἀλλὰ τοὺς αὐτίκα παρέξοντας πράγματα μισθώσασθαι, οἱ βδελυροὶ καὶ χρήματα ἔχοντές εἰσιν ἐγγυτάτω. οὐ δὴ δεῖ προορᾶν τὰ τοιαῦτα: οὐδὲ τὸν ὑπερείργοντα δέει καὶ φόβῳ τὸ δίκην ὧν ἂν ἡμῶν ἀδικηθῇ τις λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ, ἄλλο τι χρὴ νομίζειν ποιεῖν, ἢ τὰς τῆς ἰσηγορίας καὶ τὰς τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν μετουσίας ἀφαιρεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ ἴσως διωσάμην, καὶ ἄλλος τις ἂν ψευδῆ λόγον καὶ συκοφαντίαν, καὶ οὐκ ἀνήρπασμαι. οἱ δὲ πολλοὶ τί ποιήσετε, ἂν μὴ δημοσίᾳ πᾶσι φοβερὸν καταστήσητε τὸ εἰς τοῦτο ἀποχρῆσθαι τῷ πλουτεῖν; δόντα λόγον καὶ ὑποσχόντα κρίσιν, περὶ ὧν ἄν τις ἐγκαλῇ, τότ' ἀμύνεσθαι τοὺς ἀδίκως ἐφ' αὑτὸν ἐλθόντας χρή: καὶ τότε ἂν ἀδικοῦντας ὁρᾷ τις: οὐ προαναρπάζειν, οὐδ' ἐπάγοντ' αἰτίας ψευδεῖς ἀκρίτους ζητεῖν ἀποφεύγειν: οὐδ' ἐπὶ τῷ διδόναι δίκην ἀσχάλλειν: ἀλλὰ μὴ ποιεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀσελγὲς μηδέν.

Ὅσα μὲν τοίνυν εἴς τε τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ σῶμα ὑβρίσθην, καὶ πάντα ἐπιβουλευόμενος τρόπον, καὶ πάσχων κακῶς ἐκπέφευγα: ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. καὶ παραλείπω δὲ πολλά: οὐ γὰρ ἴσως ῥᾴδιον πάντ' εἰπεῖν. ἔχει δ' οὕτως: οὐκ ἔστ' ἐφ' ὅτῳ τῶν πεπραγμένων ἐγὼ μόνος ἠδίκημαι: ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῖς εἰς τὸν χορὸν γεγενημένοις ἀδικήμασιν, ἡ φυλὴ τὸ δέκατον μέρος ὑμῶν συνηδίκηται: ἐπὶ δ' οἷς ἐμὲ ὕβριζε καὶ ἐπεβούλευσεν, οἱ νόμοι, δι' οὓς ἕκαστος ὑμῶν σῶς ἐστιν: ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις ὁ θεὸς ᾧ χορηγὸς ἐγὼ καθειστήκειν, καὶ τὸ τῆς ὁσίας ὅ τι δή ποτ' ἐστὶ τὸ σεμνὸν, καὶ τὸ δαιμόνιον συνηδίκηται. δεῖ δὴ τούς γε βουλομένους ὀρθῶς, τὴν κατ' ἀξίαν

τῶν πεπραγμένων περὶ τούτου δίκην λαβεῖν, οὐχ ὡς ὑ-
πὲρ ἡμῶν ὄντος μόνου τοῦ λόγου τὴν ὀργὴν ἔχειν· ἀλλ᾽ ὡς ὑ-
πὲρ τῶν νόμων, τοῦ θεοῦ, τῆς πόλεως, ἐμοῦ, πάντων
ἠδικημένων, οὕτω ποιεῖσθαι τὴν τιμωρίαν. καὶ τοὺς βοη-
θοῦντας καὶ τοὺς συνεξεταζομένους μετὰ τούτου, μὴ συνη-
γόρους μόνον, ἀλλὰ καὶ δοκιμαστὰς τῶν τούτῳ πεπραγ-
μένων ὑπολαμβάνετε εἶναι. εἰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀ-
θηναῖοι, σώφρονα καὶ μέτριον πρὸς τἆλλα παρεσχηκὼς
αὑτὸν μειδίας, καὶ μηδένα τῶν ἄλλων πολιτῶν μηδὲν ἠ-
δικηκώς, εἰς ἐμὲ μόνον ἀσελγὴς οὕτω καὶ βίαιος ἐγεγό-
νει, πρῶτον μὲν ἔγωγ᾽ ἀτύχημ᾽ ἂν ἐμαυτοῦ τοῦτο ἡγού-
μην· ἔπειτ᾽ ἐφοβούμην ἄν, μὴ τὸν ἄλλον ἑαυτοῦ βίον οὗ-
τος μέτριον δεικνὺς καὶ φιλάνθρωπον, τοῦτῳ τὸ δίκην
ὧν ἐμὲ ὕβρικε, δοῦναι διακρούσηται. νῦν δὲ τοσαῦτα ἐστὶ
δὴ τἆλλα ἃ πολλοὺς ὑμῶν ἠδίκηκε, καὶ τοιαῦτα, ὥστε
τούτου μὲν τοῦ δέους ἀπήλλαγμαι· φοβοῦμαι δὲ πάλιν
τοὐναντίον, μὴ ἐπειδὰν πολλὰ καὶ δεινὰ ἑτέρους ἀκού-
σητε ὑπ᾽ αὐτοῦ πεπονθότας, τοιοῦτός τις ὑμῖν λογισμὸς
ἐμπέσῃ. τί οὖν σὺ δεινότερα ἢ τῶν ἄλλων εἷς ἕκαστος πε-
πονθὼς ἀγανακτεῖς; πάντα μὲν δὴ τὰ τούτῳ πεπραγμέ-
να οὔτ᾽ ἂν ἔγωγε δυναίμην πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οὔτ᾽ ἂν ὑ-
μεῖς ὑπομείναιτ᾽ ἂν ἀκούειν. οὐδ᾽ εἰ τὸ παρ᾽ ἀμφοτέρων
ὑμῶν ὕδωρ ὑπάρξειε, πρὸς τὸ λοιπὸν πᾶν, τό, τε ἐμὸν καὶ
τὸ τούτου προστεθέν, οὐκ ἂν ἐξαρκέσειεν. ἃ δ᾽ ἐστὶ μέγι-
στα καὶ φανερώτατα, ταῦτ᾽ ἐρῶ. μᾶλλον δ᾽ ἐκεῖνο ποιή-
σω· ἀναγνώσομαι μὲν ὑμῖν, ὡς ἐμαυτῷ γέγραμμαι
πάντα τὰ ὑπομνήματα. λέξω δ᾽ ὅ, τι ἂν πρῶτον ἀκούειν
βουλομένοις ὑμῖν ᾖ τοῦτο πρῶτον· εἶθ᾽ ἕτερον, καὶ τἆλλα
τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως ἂν ἀκούειν βούλησθε, ἔστι δὲ ταῦτα
παντοδαπά, καὶ ὕβρεις πολλαί, καὶ περὶ τοὺς οἰκείους ἀ-
δικήματα, καὶ περὶ τοὺς θεοὺς ἀσεβήματα. καὶ τόπος

οὐδείς ἐστιν, ἐν ᾧ τοῦτον οὐ θανάτου πεποιηκότα ἄξια πολλὰ εὑρήσετε.

Ὑπομνήματα τῶν μειδίου ἀδικημάτων.

Ὅσα μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ἀεὶ προστυχόντα αὐτῷ πεποίηκε, ταῦτ᾽ ἐστί * καὶ πολλὰ ἕτερα παραλέλοιπα. οὐ γὰρ ἂν δύναιτο οὐδεὶς εἰσάπαξ εἰπεῖν, ἃ πολὺν χρόνον οὗτος ὑβρίζων συνεχῶς ἅπαντα τὸν βίον εἴργασται. ἄξιον δ᾽ ἰδεῖν ἐφ᾽ ὅσον φρονήματος ἤδη προελήλυθε, τῷ τούτων δίκην μηδενὸς δεδωκέναι. οὐ γὰρ ἡγεῖθ᾽ ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, λαμπρὸν, οὐδὲ νεανικὸν, οὐδὲ ἄξιον εἶναι θανάτου, ὅ,τι ἂν τις πρὸς ἕνα εἷς διαπράττηται: ἀλλ᾽ εἰ μὴ φυλὴν ὅλην καὶ βουλὴν καὶ ἔθνος προπηλακιεῖ, καὶ πολλοὺς ἀθρόους ὑμῶν ἅμα ἐλᾷ, ἀβίωτον ᾤετο ἔσεσθαι τὸν βίον αὐτῷ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, μυρία ἂν ἔχων εἰπεῖν: περὶ δὲ τῶν συστρατευσαμένων ἱππέων εἰς ἄργουραν, ἴστε δή που πάντες οἷα ἐδημηγόρησε παρ᾽ ὑμῖν, ὅθ᾽ ἧκεν ἐκ χαλκίδος, κατηγορῶν καὶ φάσκων ὄνειδος ἐξελθεῖν τὴν στρατιὰν ταύτην τῇ πόλει. καὶ τὴν λοιδορίαν ἣν ἐλοιδορήθη * κρατίνῳ περὶ τούτων, τῷ νῦν ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι μέλλοντι βοηθεῖν αὐτῷ, μέμνησθε. τὸν δὴ τοσούτοις ἀθρόοις τῶν πολιτῶν ἔχθραν ἐπ᾽ οὐδενὶ τηλικαύτην ἀράμενον πόσῃ πονηρίᾳ καὶ θρασύτητι ταῦτα χρὴ νομίζειν πράττειν; καί τοι πότερ᾽ ἐστὶν ὦ μειδία ὄνειδος τῇ πόλει, οἱ διαβάντες ἐν τάξει καὶ τὴν σκευὴν ἔχοντες ἣν προσῆκε τοὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξιόντας, καὶ συμβαλουμένους τοῖς συμμάχοις, ἢ σὺ, ὁ μὴ δὲ λαχεῖν εὐχόμενος, τῶν ἐξιόντων ὅτε ἐκλήρου, τὸν θώρακα δὲ οὐδεπώποτε ἐνδὺς, ἐπ᾽ ἀστράβης δὲ ὀχούμενος ἐξ ἀργούρας τῆς εὐβοίας, χλανίδας, καὶ κυμβία καὶ κάδους ἔχων, ὧν ἐπελαμβάνοντο οἱ πεντηκοσιολόγοι; ταῦτα γὰρ εἰς τοὺς ὁπλίτας ἡμᾶς ἀπηγγέλλετο. οὐ γὰρ εἰς ταυτὸν

ἡμεῖς τούτοις διέβημεν, εἶτα εἴσετε τούτοις ἔσκωψεν ἀρχιτίων, εἴ τις ἄλλος, πάντας ἤλαυνες. εἰ μὲν γὰρ ἐποίεις ταῦτα ὦ Μειδία ἅ σέ φασιν οἱ συνιππεῖς, καὶ κατηγόρεις ὡς λέγοιεν περὶ σοῦ, δικαίως κακῶν ἤκουες. καὶ γὰρ ἐκείνους, καὶ τούτους, καὶ ὅλην τὴν πόλιν ἠδίκεις καὶ κατῄσχυνες· εἰ δὲ μὴ ποιοῦντός σου κατεσκεύαζόν τινες καταψευδόμενοί σου· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν στρατιωτῶν οὐκ ἐκείνοις ἐπετίμων, ἀλλὰ σοὶ ἐπέχαιρον· δῆλον ὅτι ἐκ τῶν ἄλλων ὧν ἔζης ἄξιος αὐτοῖς ἐδόκεις εἶναι τοῦ τοιαῦτα ἀκούειν. σαυτὸν οὖν μετριώτερον ἐχρῆν παρέχειν, οὐκ ἐκείνους διαβάλλειν. σὺ δ' ἀπειλεῖς πᾶσιν, ἐλαύνεις πάντας, τοὺς ἄλλους ἀξιοῖς, ὅ, τι σὺ βούλει, σκοπεῖν, οὐκ αὐτὸς σκοπεῖς ὅ, τι μὴ λυπήσῃς τοὺς ἄλλους ποιῶν. καὶ τὸ δὴ σχετλιώτατον καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦν ὕβρεως εἶναι σημεῖον· τοσούτων ἀνθρώπων ὦ μιαρὰ κεφαλὴ σὺ παρελθὼν ἀθρόον κατηγόρεις. ὅ τίς οὐκ ἂν ἔφριξε ποιῆσαι τῶν ἄλλων; τοῖς μὲν τοίνυν ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις ὁρῶ τοῖς κρινομένοις, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἓν μὲν ἢ δύο ὄντα τὰ δικήματα ἃ κατηγοροῦνται· λόγους δὲ ἀφθόνους τοιούτους ὑπάρχοντας· τίς ὑμῶν ἐμοί τι συνοῖδε τοιοῦτον; τίς ὑμῶν ἐμὲ ταῦθ' ἑώρακε ποιοῦντα; οὐκ ἔστιν· ἀλλ' οὗτοι δι' ἔχθραν καταψεύδονταί μου· καταψευδομαρτυροῦμαι τὰ τοιαῦτα. τούτῳ δ' αὖ τἀναντία τούτων. πάντας γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι νομίζω τὸν τρόπον τὸν τούτου καὶ τὴν ἀσέλγειαν, καὶ τὴν ὑπερηφανίαν τὴν τοῦ βίου· καὶ πάλαι θαυμάζειν ἐνίους οἴομαι, ὧν αὐτοὶ μὲν ἴσασιν, οὐκ ἀκηκόασι δὲ νῦν ἐμοῦ· πολλοὺς δὲ τῶν πεπονθότων, οὐδὲ πάνθ' ὅσα ἠδίκηνται, μαρτυρεῖν ἐθέλοντας ὁρῶ, τὴν βίαν καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ὁρῶντας τὴν τούτου καὶ τὴν ἀφορμήν, ἥπερ ἰσχυρὸν καὶ φοβερὸν ποιεῖ τὸν κατάπτυστον τουτονί. τὸ γὰρ ἐπ' ἐξουσίας καὶ πλούτου πονηρὸν εἶναι καὶ ὑβριστήν, τεῖχός ἐστι πρὸς τὸ

μηδὲν ἂν αὐτὸν ἐξ ἀντιδρομῆς παθεῖν. ἐπεὶ περιαιρεθεὶς οὗτος τὰ ὄντα, ἴσως μὲν οὐκ ἂν ὑβρίζοι. εἰ δ᾽ ἄρα, ἐλάττονος ἄξιος ἔσται τοῦ μικροτάτου παρ᾽ ὑμῖν. μάτην γὰρ λοιδορήσεται, καὶ βοήσεται: δίκην δ᾽ ἂν ἀσελγαίνῃ τι, τοῖς ἄλλοις ἡμῖν ἐξ ἴσου δώσει. νῦν δ᾽, οἶμαι, τούτου προβέβληνται πολύευκτος, τιμοκράτης, εὐκτήμων ὁ κονιορτός. τοιοῦτοί τινές εἰσι μισθοφόροι περὶ αὐτόν. καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, ἕτεροι μαρτύρων συνεστῶσα ἑταιρεία φανερῶς μὲν οὐκ ἐνοχλούντων ἡμῖν, σιγῇ δὲ τὰ ψευδῆ ῥᾷστα ἐπινευόντων. οὓς μὰ τοὺς θεοὺς, οὐδὲν ὠφελεῖσθαι νομίζω παρὰ τούτου. ἀλλὰ δεινοί τινές εἰσιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φθείρεσθαι * πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ παρεῖναι καὶ μαρτυρεῖν. πάντα δὲ ταῦτα, οἶμαι, φοβερά ἐστι τῶν ἄλλων ὑμῶν ἑκάστῳ, καθ᾽ ἑαυτὸν ὅπως δύναται ζῶντι. οὗ περ οὕνεκα συλλέγεσθε ὑμεῖς: ἵνα ὧν καθ᾽ ἕνα ἐστὶν ἕκαστος ὑμῶν ἐλάττων, ἢ φίλοις, ἢ τοῖς οὖσιν, ἢ τῶν ἄλλων τινὶ τούτων συλλεχθέντες ἑκάστου κρείττους τε γίγνησθε, καὶ παύητε τὴν ὕβριν. Τάχα τοίνυν καὶ τοιοῦτός τις ἥξει πρὸς ὑμᾶς λόγος: τί δή τα, καὶ τὰ πεπονθὼς ὁ δεῖνα, οὐκ ἐλάμβανε δίκην παρ᾽ ἐμοῦ; ἢ τί δὴ πάλιν; ἄλλον ἴσως τινὰ τῶν ἠδικημένων ὀνομάζων. ἐγὼ δὲ δι᾽ ἃς προφάσεις ἕκαστος ἀφίσταται τοῦ βοηθεῖν ἑαυτῷ, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι νομίζω. καὶ γὰρ ἀσχολία, καὶ ἀπραγμοσύνη, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι λέγειν, καὶ ἀπορία, καὶ μυρί᾽ ἐστὶν αἴτια. προσήκειν μέν τοι τούτῳ μὴ ταῦτα λέγειν ἡγοῦμαι νῦν, ἀλλ᾽ ὡς οὐ πεποίηκέ τι τούτων, ὧν αὐτοῦ κατηγόρηκα, διδάσκειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνηται, διὰ ταῦτ᾽ ἀπολωλέναι πολὺ μᾶλλόν ἐστι δίκαιος. εἰ γὰρ τηλικοῦτος τίς ἐστιν, ὥστε τοιαῦτα ποιῶν, δύνασθαι καθ᾽ ἕνα ἡμῶν ἕκαστον ἀποστερεῖν τῆς δίκης παρ᾽ αὐτοῦ τυχεῖν, κοινῇ νῦν, ἐπειδὴ περ εἴληπται, πᾶσιν ὑπὲρ ἁπάντων ἐστὶ τιμωρητέος, ὡς κοινὸς ἐχθρὸς τῇ πολιτείᾳ.

λέγεται τοίνυν ποτὲ ἐν τῇ πόλει κατὰ τὴν παλαιὰν ἐκείνην εὐδαιμονίαν ἀλκιβιάδης γενέσθαι· ᾧ σκέψασθε, τίνων εὐεργεσιῶν ὑπαρχουσῶν, καὶ ποίων τινῶν πρὸς τὸν δῆμον, πῶς ἐχρήσανθ᾽ ὑμῶν οἱ πρόγονοι, ἐπειδὴ βδελυρὸς καὶ ὑβριστὴς ᾤετο δεῖν εἶναι. καὶ οὐκ ἀπεικάσαι δήπου μειδίαν ἀλκιβιάδῃ βουλόμενος τούτου μέμνημαι τοῦ λόγου· οὐχ οὕτως εἰμὶ ἄφρων, οὐδ᾽ ἀπόπληκτος ἐγώ· ἀλλ᾽ ἵν᾽ εἰδῆτε ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ γνῶθ᾽, ὅτι οὐδὲν οὔτ᾽ ἔσται, οὐ γένος, οὐ πλοῦτος, οὐ δύναμις, ὃ τοῖς πολλοῖς ὑμῶν ἂν ὕβρις προσῇ, προσήκει φέρειν. ἐκεῖνος γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λέγεται πρὸς πατρὸς μὲν ἀλκμεωνιδῶν εἶναι· τούτους δέ φασιν ὑπὸ τῶν τυράννων ὑπὲρ τοῦ δήμου στασιάζοντας ἐκπεσεῖν· καὶ δανεισαμένους χρήματα ἐκ δελφῶν ἐλευθερῶσαι τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πεισιστράτου παῖδας ἐκβαλεῖν· πρὸς δὲ μητρὸς, ἱππονίκου· καὶ ταύτης τῆς οἰκίας, ᾗ ὑπάρχουσι πολλαὶ καὶ μεγάλαι πρὸς τὸν δῆμον εὐεργεσίαι. οὐ μόνον δὲ ταῦθ᾽ ὑπῆρχεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ δήμου θέμενος τὰ ὅπλα, δὶς μὲν ἐν σάμῳ, τρίτον δ᾽ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τῷ σώματι τὴν εὔνοιαν, οὐ χρήμασιν οὐδὲ λόγοις ἐνεδείξατο τῇ πατρίδι. ἔτι δὲ ἱππέων ὀλυμπιάσιν ἀγῶνες ὑπῆρχον αὐτῷ, καὶ νῖκαι, καὶ στέφανοι· καὶ στρατηγὸς ἄριστος, καὶ λέγειν ἐδόκει πάντων, ὥς φασιν, εἶναι δεινότατος· ἀλλ᾽ ὅμως οἱ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἡμέτεροι πρόγονοι, οὐδενὸς τούτων αὐτῷ συνεχώρησαν ὑβρίζειν αὐτούς· ἀλλὰ ποιήσαντες φυγάδα ἐξέβαλον. καὶ λακεδαιμονίων ἰσχυρῶν ὄντων τότε, καὶ δεκέλειαν αὐτοῖς ἐπιτειχισθῆναι, καὶ τὰς ναῦς ἁλῶναι, καὶ πάντα ὑπέμειναν ὁτιοῦν ἄκοντες παθεῖν· κάλλιον εἶναι νομίζοντες, ἢ ἑκόντες ὑβρίζεσθαι συγχωρῆσαι. καίτοι τί τοσοῦτον ἐκεῖνος ὕβρισεν, ἡλίκον οὗτος νῦν ἐξελήλεγκται; ταυρέαν ἐπάταξε χορηγοῦντα ἐπὶ κόρρης. ἔστω ταῦτα· ἀλλὰ

χορηγῶν γε χορηγοῦντα τοῦτ' ἐποίησεν, οὔπω τόνδε τὸν
νόμον παραβαίνων· οὐ γὰρ ἔκειτό πω. εἶρξεν ἀγάθαρχον
τὸν γραφέα, καὶ γὰρ ταῦτα λέγουσι, λαβών γέ τι πλημ=
μελοῦντα, ὥς φασιν· ὅπερ οὐδὲ ὀνειδίζειν ἄξιον. τοὺς ἑρ=
μᾶς περιέκοπτεν. ἅπαντα μὲν οἶμαι τὰ ἀσεβήματα, τῆς
αὐτῆς ὀργῆς δίκαιον ἀξιοῦν. τὸ δ' ὅλως ἀφανίζειν ἱερὰ ἐ=
σθῆτα ἔσθ' ὅτι τοῦ περικόπτειν τοὺς ἑρμᾶς διαφέρει. οὐκοῦν
οὗτος ἐξελήλεγκται τοῦτο ποιῶν. ἀντιθῶμεν δὴ τίς ὢν,
καὶ τίσι ταῦτ' ἐνδεικνύμενος. μὴ τοίνυν ὑμῖν πρὸς τὸ μὴ
καλὸν, μὴ δὲ θεμιτὸν νομίζετε ἄνδρες δικασταὶ μὴ δ' ὅ=
σιον εἶναι τοιούτων ἀνδρῶν οὖσιν ἀπογόνοις, πονηρὸν καὶ
βίαιον καὶ ὑβριστὴν λαβοῦσιν ἄνθρωπον, καὶ μηδένα μηδα=
μόθεν, συγγνώμης, ἢ φιλανθρωπίας, ἢ χάριτός τινος ἀ=
ξιοῦσθαι. τίνος γὰρ εἵνεκα τῶν στρατηγιῶν; ἀλλ' οὐδὲ καθ'
αὑτὸν στρατιώτης οὗτος οὐδενός ἐστιν ἄξιος, μή τι γε τῶν
ἄλλων ἡγεμών. ἀλλὰ τῶν λόγων; ἐν οἷς κοινῇ μὲν οὐδὲν
πώποτ' εἶπεν ἀγαθὸν, κακῶς δὲ ἰδίᾳ πάντας ἀνθρώπους
λέγει. γένους εἵνεκα νὴ δία; καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὑμῶν τὰς ἀπορ=
ρήτους ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ τὰς τούτου γονάς; ᾧ δύο τὰ ἐ=
ναντιώτατα συμβέβηκεν εἶναι. ἡ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς μή=
τηρ ἡ τεκοῦσα αὐτὸν πλεῖστον ἁπάντων ἀνθρώπων εἶχε νοῦν·
ἡ δὲ δοκοῦσα καὶ ὑποβαλλομένη πασῶν ἦν ἀνοητοτάτη
γυναικῶν. σημεῖον δέ· ἡ μὲν γὰρ, ἀπέδοτο εὐθὺς γενό=
μενον, ἡ δ' ἐξὸν αὐτῇ βελτίω πρίασθαι τῆς ἴσης τιμῆς, τοῦ=
τον ἠγόρασε. καὶ γάρ τοι διὰ τοῦτο τῶν οὐ προσηκόντων ἀγα=
θῶν κύριος γεγονὼς, καὶ πατρίδος τετυχηκὼς, ἣ νόμοις
τῶν ἁπασῶν πόλεων μάλιστα οἰκεῖσθαι δοκεῖ, οὐδένα, οἶμαι,
τρόπον φέρειν, οὐδὲ χρῆσθαι τούτοις δύναται· ἀλλὰ τὸ
τῆς φύσεως ὡς ἀληθῶς βάρβαρον καὶ θεοῖς ἐχθρὸν, ἕλκει
καὶ βιάζεται, καὶ φανερὸν ποιεῖ, τοῖς παροῦσιν, ὥσπερ ἀλ-
λοτρίοις, ὅπερ ἐστὶν, αὐτὸν χρώμενον. Τοσούτων τοίνυν

καὶ τοιούτων ὄντων, ἃ τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ ἀναιδεῖ, μάλα βεβίωται, ἐνίοί μοι προσιόντες, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τῶν χρωμένων αὐτῷ παραινοῦντες ἀπαλλαγῆναι καὶ καθυφεῖναι τὸν ἀγῶνα τουτονὶ, ἐπειδή με μὴ πείθοιεν, ὡς μὲν οὐ πολλὰ καὶ δεινὰ πεποίηκεν οὗτοσὶ, καὶ δίκην ἣν τινοῦν ἂν δικαίως δοίη τῶν πεπραγμένων, οὐκ ἐτόλμων λέγειν· ἐπὶ ταῦτα δὲ ἀπήντων, ὡς ἥλωκεν ἤδη καὶ κατεψήφισται. τίνος τιμήσειν αὐτῷ προσδοκᾷς τὸ δικαστήριον; οὐχ ὁρᾷς ὅτι πλουτεῖ, καὶ τριηραρχίας ἐρεῖ καὶ λειτουργίας; σκόπει δὴ μὴ τούτοις αὐτὸν ἐξαιτήσηται, καὶ ἐλάττω πολὺ τῇ πόλει καταθεὶς, ἢ ὅσα σοι δίδωσι, καταγελάσῃ. ἐγὼ δὲ, πρῶτον μὲν οὐδὲν ἀγεννὲς ὑμῶν καταγινώσκω· οὐδ᾽ ὑπολαμβάνω τιμήσειν οὐδενὸς ἐλάττονος τούτῳ, ἢ ὃ δοὺς καταθεὶς οὗτοσὶ παύσεται τῆς ὕβρεως. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ μάλιστα μὲν θάνατος· εἰ δὲ μὴ, πάντα τὰ ὄντα ἀφελέσθαι· ἔπειθ᾽ ὑπὲρ τῶν τούτου λειτουργιῶν καὶ τριηραρχιῶν, καὶ τῶν τοιούτων λόγων ὧδε γιγνώσκω· εἰ μὲν ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ λειτουργεῖν τοῦτο, τὸ ἐν ὑμῖν λέγειν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις καὶ πανταχοῦ, ἡμεῖς οἱ λειτουργοῦντες, ἡμεῖς οἱ προεισφέροντες ὑμῖν, ἡμεῖς οἱ πλούσιοί ἐσμεν· εἰ τὸ τὰ τοιαῦτα λέγειν τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ λειτουργεῖν, ὁμολογῶ μειδίαν ἁπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει λαμπρότατον γεγενῆσθαι. ἀποκναίει γὰρ ἀηδίᾳ δήπου καὶ ἀναισθησίᾳ καθ᾽ ἑκάστην ἐκκλησίαν ταῦτα λέγων. εἰ μέντοι τί ποτ᾽ ἐστὶν ἃ λειτουργεῖ τῇ ἀληθείᾳ, δεῖ σκοπεῖν, ἐγὼ πρὸς ἡμᾶς ἐρῶ. καὶ θεάσασθε ὡς δικαίως αὐτὸν ἐξετάσω, πρὸς ἐμαυτὸν κρίνων· οὗτος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, γεγονὼς ἔτη περὶ πεντήκοντα ἴσως, ἢ μικρὸν ἐλάττω, οὐδὲν ἐμοῦ πλείους λειτουργίας ὑμῖν λελειτούργηκεν, ὃς δύο καὶ τριάκοντα ἔτη γέγονα. κἀγὼ μὲν κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐτριηράρχουν εὐθὺς ἐκ παίδων ἐξελθὼν ὅτε σύνδυο ἦμεν οἱ τριήραρχοι, καὶ τὰ ἀναλώ-

ματα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων, καὶ τὰς ναῦς ἐπληροῦμεν αὐτοί: οὗτος δὲ ὅτι μὲν κατὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν ἦν, καθ' ἣν ἐγὼ νῦν, οὐδέπω λειτουργεῖν ἤρχετο: τηνικαῦτα δὲ τοῦ πράγματος ἥπτετο, ὅτι πρῶτον μὲν διακοσίους καὶ χιλίους πεποιήκατε συντελεῖς ὑμεῖς, παρ' ὧν εἰσπραττόμενοι τάλαντον, ταλάντου μισθοῦσι τὰς τριηραρχίας οὗτοι. εἶτα τὰ πληρώματα ἡ πόλις παρέχει, καὶ σκεύη δίδωσιν. ὥστ' αὐτῶν ἐνίοις τῇ ἀληθείᾳ τὸ μηδὲν ἀναλῶσαι, καὶ δοκεῖν λελειτουργηκέναι, καὶ τῶν ἄλλων λειτουργιῶν ἀτελέσι γεγενῆσθαι, περίεστιν. ἀλλὰ μὴν, τί ἄλλο, τραγωδοῖς κεχορήγηκέ ποτε οὗτος, ἐγὼ δὲ αὐληταῖς ἀνδράσι. καὶ ὅτι τοῦτο τὸ ἀνάλωμα ἐκείνης τῆς δαπάνης πολλῷ πλεῖόν ἐστιν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. κἀγὼ μὲν ἐθελοντὴς νῦν, οὗτος δὲ καταστὰς ἐξ ἀντιδόσεως τότε: οὗ, χάριν οὐδεμίαν αὐτῷ δήπου δικαίως ἄν τις ἔχῃ. τί ἔτι; εἱστίακα τὴν φυλὴν ἐγὼ, καὶ παναθηναίοις κεχορήγηκα. οὗτος δὲ οὐδέτερα. ἡγεμὼν συμμορίας ὑμῖν ἐγενόμην ἐγὼ ἔτη δέκα, ἴσον φορμίωνι, καὶ λυσιθείδῃ, καὶ καλλαίσχρῳ, καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις, εἰσφέρων οὐκ ἀπὸ ὑπαρχούσης οὐσίας, ὑπὸ γὰρ τῶν ἐπιτρόπων ἀπεστερήμην: ἀλλ' ἀπὸ τῆς δόξης ὧν ὁ πατήρ μοι κατέλιπε, καὶ ὧν δίκαιον ἦν με δοκιμασθέντα κομίσασθαι. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτως ὑμῖν προσενήνεγμαι: μειδίας δὲ πῶς; οὐδέπω καὶ τήμερον συμμορίας ἡγεμὼν γέγονεν, οὐδὲν τῶν πατρῴων ἀποστερηθεὶς ὑπ' οὐδενὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς πολλὴν οὐσίαν παραλαβών. τίς οὖν ἐστιν ἡ λαμπρότης, ἢ τίνες αἱ λειτουργίαι καὶ τὰ σεμνὰ ἀναλώματα τούτου, ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ: πλὴν εἰ ταῦτά τις θεωρεῖ: οἰκίαν ᾠκοδόμηκεν ἐν ἐλευσῖνι τοσαύτην, ὥστε πᾶσιν ἐπισκοτεῖν τοῖς ἐν τῷ τόπῳ. καὶ εἰς μυστήρια τὴν γυναῖκα ἄγει, κἂν ἄλλοσέ ποι βούληται, ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ζεύγους τοῦ ἐκ σικυῶνος: καὶ τρεῖς ἀκολού-

θους, ἢ τέτταρας αὐτὸς ἔχων διὰ τῆς ἀγορᾶς σοβεῖ, κυμβία, καὶ ῥυτά, καὶ φιάλας ὀνομάζων οὕτως, ὥστε τοὺς * προσιόντας ἀκούειν. ἐγὼ δ' ὅσα μὲν τῆς ἰδίας τρυφῆς εἵνεκα Μειδίας καὶ περιουσίας κτᾶται, οὐκ οἶδ' ὅ, τι τοὺς πολλοὺς ὑμῶν ὠφελεῖ. ἃ δ' ἐπαιρόμενος τούτοις ὑβρίζει, ἐπὶ πολλοὺς καὶ τοὺς τυχόντας ὑμῶν ἀφικνούμενα ὁρῶ. οὐ δὴ δεῖ τὰ τοιαῦτα ἑκάστοτε τιμᾶν, οὐδὲ θαυμάζειν ὑμᾶς, οὐδὲ τὴν φιλοτιμίαν ἐκ τούτων κρίνειν, εἴ τις οἰκοδομεῖ λαμπρῶς, ἢ θεραπαίνας κέκτηται πολλάς, ἢ σκεύη πολλά, ἀλλ' ὃς ἂν ἐν τούτοις λαμπρὸς καὶ φιλότιμος ᾖ, ὧν ἅπασι μέτεστι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν: ὧν οὐδὲν εὑρήσετε τούτῳ προσόν. ἀλλὰ νὴ Δία τριήρη ἐπέδωκε; ταύτην γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι θρυλλήσει, καὶ φήσει, ἐγὼ ὑμῖν τριήρη ἐπέδωκα. οὑτωσὶ δὴ ποιήσατε: εἰ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φιλοτιμίας εἵνεκα ταύτην ἐπέδωκεν. ἣν προσήκει τῶν τοιούτων ἔχειν χάριν, ταύτην ἔχετε αὐτῷ, καὶ ἀπόδοτε: ὑβρίζειν δέ, μὴ δότε. οὐδενὸς γὰρ πράγματος, οὐδ' ἔργου τοῦτο συγχωρητέον. εἰ δὲ δὴ καὶ δειλίας καὶ ἀνανδρίας εἵνεκα δειχθήσεται τοῦτο πεποιηκώς, μὴ παρακρουσθῆτε. πῶς οὖν εἴσεσθε; ἐγὼ καὶ τοῦτο διδάξω, ἄνωθεν δέ: βραχὺς γάρ ἐσθ' ὁ λόγος ὃν λέξω, κἂν ἄνωθεν ἄρχεσθαι δοκῶ. ἐγένοντο εἰς Εὔβοιαν ἐπιδόσεις πρὸ ὑμῖν πρῶται. τούτων δ' οὐκ ἦν Μειδίας, ἀλλ' ἐγώ: καὶ συντριήραρχος ἦν μοι Φιλῖνος ὁ Νικοστράτου. ἕτεραι δεύτεραι μετὰ ταῦτα εἰς Ὄλυνθον. οὐδὲ τούτων ἦν Μειδίας: καίτοι τόν γε δὴ φιλότιμον πανταχοῦ προσῆκεν ἐξετάζεσθαι. τρίται νῦν αὗται γεγόνασιν ἐπιδόσεις. ἐνταῦθα ἐπέδωκε, πῶς; ἐν τῇ βουλῇ γιγνομένων ἐπιδόσεων παρὼν οὐκ ἐπεδίδου τότε: ἐπειδὴ δὲ πολιορκεῖσθαι τοὺς ἐν Ταμύναις στρατιώτας ἐξηγγέλλετο, καὶ πάντας ἐξιέναι τοὺς ὑπολοίπους ἱππέας, ὧν εἷς οὗτος ἦν, προεβούλευσεν ἡ βουλή: τηνικαῦτα φοβηθεὶς τὴν στρατείαν

ταύτην εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐκκλησίαν πρὶν καὶ προέδρους
καθίζεσθαι παρελθὼν ἐπέδωκε. τῷ, δῆλον, ὅτι μὴ
δι' αἰτειπεῖν αὐτὸν ἔχειν, ὅτι τὴν στρατείαν φεύγων, οὐ φι-
λοτιμίᾳ τοῦτ' ἐποίησε, τοῖς μετὰ ταῦτα πραχθεῖσιν ὑπ' αὐ-
τοῦ. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ὡς οὐκ ἐδόκει περιούσης τῆς ἐκ-
κλησίας, καὶ λόγων γιγνομένων τῆς τῶν ἱππέων βοηθείας
ἤδη δεῖν: ἀλλ' ἀναπεπτώκει τὰ τῆς ἐξόδου, οὐκ ἀνέ-
βαινεν ἐπὶ τὴν ναῦν, ἣν ἐπέδωκεν: ἀλλὰ τὸν μέτοικον ἐ-
ξέπεμψε τὸν αἰγύπτιον πάμφιλον: αὐτὸς δὲ μένων ἐνθά-
δε ἐν τοῖς διονυσίοις διεπράττετο ταῦτα, ἐφ' οἷς νυνὶ κρίνε-
ται. ἐπειδὴ δὲ ὁ στρατηγὸς φωκίων μετεπέμπετο τοὺς ἐξ
ἀργούρας ἱππέας ἐπὶ τὴν διαδοχὴν, καὶ κατείληπτο σο-
φιζόμενος τότε ὁ δειλὸς καὶ κατάρατος οὗτος λιπὼν τὴν
τάξιν ταύτην, ἐπὶ τὴν ναῦν ᾤχετο: καὶ ὧν ἱππαρχεῖν ἠξίω-
σε παρ' ὑμῖν ἱππέων, τούτοις οὐ συνεξῆλθεν: εἰ δ' ἐν τῇ θα-
λάττῃ κίνδυνός τις ἦν, εἰς τὴν γῆν δηλονότι ᾤχετ' ἄν. οὐ
μὴν νικήρατός γε οὗτος ὁ τοῦ νικίου, ὁ ἀγαπητὸς, ὁ ἄπαις,
ὁ παντάπασιν ἀσθενὴς τῷ σώματι: οὐδ' εὐκτήμων ὁ τοῦ
αἰσίωνος, οὐχ οὕτως οὐδ' εὐθύδημος ὁ τοῦ στρατοκλέους:
ἀλλ' αὐτῶν ἕκαστος ἑκὼν ἐπιδοὺς τριήρη οὐκ ἀπέδρα ταύ-
την τὴν στρατείαν: ἀλλὰ τὴν μὲν ἐπίδοσιν ἐν χάριτος μέ-
ρει καὶ δωρεᾶς παρεῖχον πλέουσαν τῇ πόλει. οὗ δ' ὁ νόμος
προσέταττεν, ἐνταῦθα τοῖς σώμασιν αὐτοὶ λειτουργεῖν
ἠξίουν. ἀλλ' οὐχ ὁ ἵππαρχος μειδίας: ἀλλὰ τὴν ἐκ τῶν
νόμων τάξιν λιπὼν, οὗ δίκην ὀφείλει τῇ πόλει δοῦ-
ναι, τοῦτ' ἐν εὐεργεσίας ἀριθμήσει μέρει. καίτοι, τὴν
τοιαύτην τριηραρχίαν, ὦ πρὸς θεῶν, πότερον τελωνίαν,
καὶ πεντηκοστὴν, καὶ λειποταξίαν, καὶ στρατείας ἀπό-
δρασιν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἁρμόττει καλεῖν, ἢ φιλο-
τιμίαν; οὐδένα γὰρ τρόπον ἄλλον ἐν τοῖς ἱππεῦσιν αὐτὸν ἀ-
τελῆ ποιῆσαι στρατείας δυνάμενος, ταύτην εὕρηκε μειδίας

καινὴν ἱππικῆς τινα πεντηκοστήν. καὶ γὰρ αὖ τότε τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ἐπιδιδόντων τριηράρχων παραπεμπόντων ὑμᾶς ὅτε δεῦρ' ἀπεπλεῖτε ἐκ στύρων, μόνος οὗτος οὐ παρέπεμπεν· ἀλλ' ἀμελήσας ὑμῶν χάρακας, καὶ βοσκήματα, καὶ θυρώματα ὡς αὑτὸν, καὶ ξύλα εἰς τὰ ἔργα τὰ ἀργύρεια ἐκόμιζε· καὶ χρηματισμὸς, οὐ λειτουργία γέγονεν ἡ τριηραρχία τῷ καταπτύστῳ τούτῳ. Ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, συνίστε μὲν τὰ πολλὰ τούτων. ὅμως δὲ καὶ μάρτυρας ὑμῖν καλῶ.

Μάρτυρες.

Κλέων σουνιεὺς, ἀριστοκλῆς παιανιεὺς, πάμφιλος, νικήρατος ἀχερδούσιος, εὐκτήμων σφήττιος, καθ' ὃν καιρὸν ἐκ στύρων ἀπεπλέομεν δεῦρο τῷ στόλῳ παντὶ, ἐτυγχάνομεν τριηραρχοῦντες καὶ αὐτοὶ, καὶ μειδίας ὁ νῦν κρινόμενος ὑπὸ δημοσθένους, ᾧ μαρτυροῦμεν. παντὸς δὲ τοῦ στόλου πλέοντος ἐν τάξει, καὶ τῶν τριηράρχων ἐχόντων παράγγελμα μὴ χωρίζεσθαι ἕως ἂν δεῦρο καταπλεύσωμεν, μειδίας ὑπολειφθεὶς τοῦ στόλου, καὶ γεμίσας τὴν ναῦν ξύλων, καὶ χαράκων, καὶ βοσκημάτων, καὶ ἄλλων τινῶν κατέπλευσεν εἰς πειραιᾶ μόνος μεθ' ἡμέρας δύο· καὶ οὐ συγκατέστησε τὸν στόλον μετὰ τῶν ἄλλων τριηράρχων.

Εἰ τοίνυν ὡς ἀληθῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἅπερ φήσει καὶ καταλαζονεύσεται πρὸς ὑμᾶς, αὐτίκα δὴ μάλα τοιαῦτ' ἦν αὐτῷ, καὶ τὰ λειτουργήματα καὶ τὰ πεπραγμένα, καὶ μὴ τοιαῦτα οἷα ἐγὼ δεικνύω· οὐδ' οὕτω δήπου τό γε δοῦναι δίκην ὧν ἐμὲ ὕβρικεν, ἐκφεύγειν ταῖς λειτουργίαις δίκαιος ἂν ἦν. ἐγὼ γὰρ οἶδ' ὅτι πολλοὶ πολλὰ κἀγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι, οὐ κατὰ τὰς μειδίου λειτουργίας· οἱ μὲν, ναυμαχίας νενικηκότες, οἱ δὲ, πόλεις εἰληφότες, οἱ δὲ, πολλὰ καὶ καλὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως στήσαντες τρόπαια· ἀλλ' ὅμως οὐδενὶ τούτων πώποτε ἐδώκα-

τι τὴν δωρεὰν ταύτην, οὐδ᾽ ἂν δοίητε, ἐξεῖναι τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς ὑβρίζειν αὐτῶν ἑκάστῳ ὁπότ᾽ ἂν βούληται, καὶ ὃν ἂν δύνηται τρόπον. οὐδὲ γὰρ ἁρμοδίῳ καὶ ἀριστογείτονι, τούτοις γὰρ δὴ μέγισται δίδονται δωρεαὶ παρ᾽ ὑμῶν, καὶ ὑπὲρ μεγίστων· οὐδ᾽ ἂν ἠνέσχεσθε εἰ προσέγραψέ τις καὶ τῇ στήλῃ, ἐξεῖναι δὲ καὶ ὑβρίζειν αὐτοῖς οὓς ἂν βούλωνται. ὑπὲρ γὰρ αὐτοῦ τούτου τὰς ἄλλας ἔλαβον δωρεὰς, ὅτι τοὺς ὑβρίζοντας ἔπαυσαν. ὅτι τοίνυν καὶ κεκόμισται χάριν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, παρ᾽ ὑμῶν, οὐ μόνον ὧν αὐτὸς λελειτούργηκε, λειτουργιῶν ἀξίαν, μικρὰ γὰρ αὕτη γέ τις ἦν· ἀλλὰ καὶ τῶν μεγίστων, καὶ τοῦτο βούλομαι δεῖξαι· ἵνα μὴ δ᾽ ὀφείλειν οἴησθέ τι τῷ καταπτύστῳ τούτῳ. ὑμεῖς γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐχειροτονήσατε τοῦτον τῆς παράλου ταμίαν, ὄντα τοιοῦτον οἷός ἐστι· καὶ πάλιν ἵππαρχον, ὀχεῖσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς ταῖς πομπαῖς οὐ δυνάμενον· καὶ μυστηρίων ἐπιμελητὴν, καὶ ἱεροποιόν ποτε, καὶ βοώνην, καὶ τὰ τοιαῦτα δή. εἶτα πρὸς τῶν θεῶν τὸ τὴν τῆς φύσεως κακίαν, καὶ ἀνανδρίαν, καὶ πονηρίαν ταῖς παρ᾽ ὑμῶν ἀρχαῖς καὶ τιμαῖς καὶ χειροτονίαις ἐπανορθοῦσθαι, μικρὰν ὑπολαμβάνετε εἶναι δωρεὰν καὶ χάριν; καὶ μὴν εἴ τις αὐτοῦ ταῦτα ἀφέλοιτο, ἱππάρχηκα, τῆς παράλου ταμίας γέγονα, τίνος ἐστ᾽ ἄλλου ἄξιος οὗτος; ἀλλὰ μὴν, κἀκεῖνό γε ἐπίστασθε· ὅτι τῆς μὲν παράλου ταμιεύσας κυζικηνῶν ἥρπασε πλεῖον, ἢ πέντε τάλαντα· ὑπὲρ ὧν ἵνα μὴ δῷ δίκην, πάντα τρόπον περιωθῶν, καὶ ἐλαύνων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ σύμβολα συγχέων, τὴν μὲν πόλιν ἐχθρὰν τῇ πόλει πεποίηκε, τὰ χρήματα δ᾽ αὐτὸς ἔχει. ἵππαρχος δὲ χειροτονηθεὶς λελύμανται τὸ ἱππικὸν ὑμῶν, τοιούτους θεὶς νόμους, οὓς πάλιν αὐτὸς ἔξαρνος ἦν μὴ τεθεικέναι. καὶ τῆς μὲν παράλου ταμιεύων τότε, ὅτε τὴν ἐπὶ θηβαίους ἔξοδον εἰς εὔβοιαν ἐποιεῖσθε ὑμεῖς, δώδεκα τῆς πόλεως

τάλαντα καὶ ἁλίσκειν ταχθείς, ἀξιούντων ὑμῶν πλεῖν καὶ παραπέμπειν τοὺς στρατιώτας, οὐκ ἐβοήθησεν· ἀλλ' ἤδη τῶν σπονδῶν γεγονυιῶν, ἃς Διοκλῆς ἐσπείσατο Θηβαίοις, ἧκε· καὶ τότε ἡττᾶτο πλέων τῶν ἰδιωτικῶν τριήρων μιᾶς. οὕτως δὲ τὴν ἱερὰν τριήρη περιεσκευάκει. ἱππαρχῶν τοίνυν, τί οἴεσθε τἆλλα; ἀλλ' ἵππον οὐκ ἐτόλμησεν ὁ λαμπρὸς καὶ πλούσιος οὗτος πρίασθαι· ἀλλ' ἐπ' ἀλλοτρίου τῆς πομπῆς ἡγεῖτο τοῦ Φιλομήλου τοῦ παιανιέως ἵππου. καὶ ταῦτα ἐξιόντων πάντες ἴσασιν οἱ ἱππεῖς. καὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι καὶ τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ὅσων ἤδη καταχειροτονήσαντος τοῦ δήμου περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν ὑμεῖς κατεγνώκατε, εἰπεῖν καὶ δεῖξαι, τί πεποιηκότες αὐτῶν ἔνιοι τίνος ὀργῆς τετυχήκασι παρ' ὑμῶν· ἵν' αὐτὰ πρὸς τὰ τούτῳ πεπραγμένα ἀντιθῆτε. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἵνα πρώτης τῆς τελευταίας γεγονυίας μνησθῶ καταγνώσεως, περὶ τὰ μυστήρια ἀδικεῖν ἄνδρα κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος τοῦ Θεσπιέως προβαλλομένου αὐτὸν Μενίππου καρός τινος ἀνθρώπου. ἔστι δὲ ὁ αὐτὸς νόμος τῷ δὲ τῷ περὶ τῶν διονυσίων, ὁ περὶ τῶν μυστηρίων· κἀκεῖνος ὕστερος τούτου ἐτέθη. τί οὖν ποιήσαντος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατεχειροτονήσατε τοῦ ἀνδρός, τοῦτ' ἀκούσατε. ὅτι δίκην ἐμπορικὴν καταδικασάμενος τοῦ Μενίππου, οὐκ ἔχων πρότερον λαβεῖν αὐτόν, ὡς ἔφη, τοῖς μυστηρίοις ἐπιδημοῦντος ἐπελάβετο. κατεχειροτονήσατε μὲν διὰ ταῦτα, καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ἄλλο προσῆν. εἰσελθόντα δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἐβούλεσθε μὲν θανάτῳ ζημιῶσαι· τοῦ δὲ προβαλλομένου πεισθέντος τὴν δίκην τε πᾶσαν ἀφεῖναι, ἣν ἀναγκάσετε αὐτὸν ἣν ᾑρήκει πρότερον, ἣν δὲ δυοῖν αὐτῇ ταλάντοιν· καὶ προσετιμήσατε τὰς βλάβας, ἃς ἐπὶ τῇ καταχειροτονίᾳ μένων

ἐλογίζεσθ' αὐτῷ κεκλῆσθαι πρὸς ὑμᾶς. ἄνθρωπος εἷς μὲν οὗτος ὑπὲρ ἰδίου πράγματος οὐδεμιᾶς ὕβρεως προσούσης ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ παραβῆναι τὸν νόμον, ταύτην ἔδωκε δίκην: εἰκότως. τοῦτο γὰρ ἐσθ' ὃ φυλάττειν ὑμᾶς δεῖ, τοὺς νόμους, τὸν ὅρκον: ταῦτ' ἔχεθ' ὑμεῖς οἱ δικάζοντες ἀεὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὥσπερ παρακαταθήκην, ἣν ἅπασιν, ὅσοι μετὰ τοῦ δικαίου πρὸς ὑμᾶς ἔρχονται, σῶαν ὑπάρχειν δεῖ.

Ἕτερος ἀδικεῖν ποτ' ἔδοξεν ὑμῖν περὶ τὰ διονύσια: καὶ κατεχειροτονήσατ' αὐτοῦ προεδρεύοντος ἄρχοντι τῷ υἱεῖ, ὅτι θέαν τινὸς καταλαμβάνοντος ἥψατο, ἐξείργων ἐκ τοῦ θεάτρου. ἦν δὲ οὗτος, ὁ τοῦ βελτίστου πατὴρ χαρικλείδου τοῦ ἄρξαντος. καὶ μέγα γ' ὑμῖν τοῦτ' ἐδόκει, καὶ δίκαιον ἔχειν ὁ προβαλλόμενος λέγειν: εἰ κατελάμβανον ἄνθρωπε θέαν, εἰ μὴ τοῖς κηρύγμασιν ὡς σύ με φῄς ἐπειθόμην. τίνος ἐκ τῶν νόμων εἶ κύριος, καὶ ὁ ἄρχων αὐτός; τοῖς ὑπηρέταις ἐξείργειν εἰπεῖν, οὐκ αὐτὸς τύπτειν. οὐδ' οὕτω πείθομαι. ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν: πάντα μᾶλλον, πλὴν αὐτὸς ἅψασθαι τῇ χειρί. πολλὰ γὰρ πρὸς τὸ μὴ τὸ σῶμα ἕκαστον ὑβρίζεσθαι, πεποιήκασιν οἱ νόμοι. ταῦτ' ἔλεγε μὲν ἐκεῖνος, κατεχειροτονήσατε δὲ ὑμεῖς. οὐ μὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον οὗτος: ἀλλ' ἐτελεύτησε πρότερον.

Ἑτέρου τοίνυν ὅ,τι δῆμος ἅπας κατεχειροτόνησεν ἀδικεῖν περὶ τὴν ἑορτήν, καὶ ὑμεῖς εἰσελθόντα ἀπεκτείνατε, κτησικλέα λέγω. διὰ τί δὴ τοῦτον ἀπεκτείνατε; ὅτι σκῦτος ἔχων ἐπόμπευε, καὶ τούτῳ μεθύων ἐπάταξέ τινα ἐχθρὸν ὑπάρχονθ' αὑτῷ. ἐδόκει γὰρ ὕβρει, καὶ οὐκ οἴνῳ τύπτειν: ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῆς πομπῆς καὶ τοῦ μεθύειν πρόφασιν λαβὼν ἀδικεῖν, ὡς δούλοις χρώμενος τοῖς ἐλευθέροις. ἁπάντων τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τούτων, ὧν ὁ μὲν, εἷλεν ἀποστὰς, ὁ δὲ, καὶ θανάτῳ ζημιωθεὶς φαίνεται, πολλῷ δεινότερα ἔγωγ' οἶδ' ὅτι πάντες ἂν εἶναι φήσειαν τὰ μειδίᾳ

πεπραγμένα. οὔτε γὰρ πομπεύων, οὔτε δίκην ἡρηκὼς, οὔτε προεδρεύων, οὔτ' ἄλλην σκῆψιν ἔχων οὐδεμίαν πλὴν ὕβριν τοιαῦτα πεποίηκεν, οἷα οὐδεὶς ἐκείνων. καὶ τούτους μὲν δὴ ἐῶμεν· ἀλλὰ πύῤῥον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ἐτεοβουτάδην ἐνδειχθέντα δικάζειν ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ, θανάτῳ ζημιῶσαί τινες ὑμῶν ᾤοντο χρῆναι. καὶ τέθνηκεν ἁλοὺς παρ' ὑμῖν. καὶ τοι τοῦτο τὸ λῆμμα δι' ἔνδειαν, οὐδ' ὕβριν λαμβάνειν ἐπεχείρησεν ἐκεῖνος. καὶ πολλοὺς ἂν ἑτέρους ἔχοιμι λέγειν, ὧν οἱ μὲν, τεθνᾶσιν, οἱ δ' ἠτιμωμένοι διὰ πολλῷ τούτων εἰσὶν ἐλάττω πράγματα. ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σμίκρωνι δέκα ταλάντων ἐτιμήσατε, καὶ σκίτωνι τοσούτων ἑτέρων, δόξαντι παράνομα γράφειν: καὶ οὔτε παιδία, οὔτε φίλοι, οὔτε συγγενεῖς, οὐθ' ὁντινοῦν ἠλεήσατε τῶν παρόντων ἐκείνοις. μὴ τοίνυν ἂν μὲν εἴπῃ τις παράνομα, οὕτως ὀργιζόμενοι φαίνεσθαι: ἂν δὲ ποιῇ, μὴ λέγῃ, πράως διάκεισθε. οὐδὲν γὰρ ῥῆμα οὐδ' ὄνομα οὕτως ἐστὶ τοῖς πολλοῖς ὑμῶν χαλεπὸν, ὡς ὅσα ὑβρίζων τις τὸν ἐντυχόντα ὑμῶν διαπράττεται. μὴ τοίνυν αὐτοὶ καθ' ὑμῶν αὐτῶν δεῖγμα τοιοῦτον ἐξενέγκητε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὡς ἄρα ὑμεῖς, ἂν μὲν τῶν μετρίων τινὰ καὶ δημοτικῶν λάβητε ὁτιοῦν ἀδικοῦντα, οὔτ' ἐλεήσετε οὔτ' ἀφήσετε ἀλλ' ἀποκτενεῖτε, ἢ ἀτιμώσετε: ἂν δὲ πλούσιος ὤν τις ὑβρίζῃ, συγγνώμην ἕξετε. μὴ δῆτα: οὐ γὰρ δίκαιον: ἀλλ' ἐπὶ πάντων ὁμοίως ὀργιζόμενοι φαίνεσθε. Ἃ τοίνυν οὐδενὸς τῶν εἰρημένων ἧττον ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, ταῦτ' εἰπὼν, ἔτι καὶ βραχέα περὶ τούτων διαλεχθεὶς, καταβήσομαι. ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μεγάλη τις ἀδικοῦσιν ἅπασι μοῖρα καὶ πλεονεξία, ἡ τῶν ὑμετέρων τρόπων πρᾳότης. ὅτι δὴ ταύτης οὐδοτιοῦν ὑμῖν μεταδοῦναι προσήκει μειδίᾳ, τοῦθ' ἀκούσατέ μου. ἐγὼ νομίζω πάντας ἀνθρώπους φέρειν παρὰ τὸν βίον αὑτοῖς,

οὐχὶ τοῖς δὲ μόνοις οὓς συλλέγουσί τινες, καὶ ὧν πληρω-
ταὶ γίγνονται, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις. ἔτι, εἴ τις μέτριος καὶ φι-
λάνθρωπος ἡμῶν, καὶ ἐλεῶν πολλούς; τούτῳ ταὐτὸ δί-
καιον ὑπάρχειν παρὰ πάντων, ἄν ποτ' εἰς χρείαν καὶ ἀγῶ-
να ἀφίκηται. ἄλλος οὑτοσί τις ἀναιδὴς, καὶ πολλοὺς ὑβρί-
ζων, καὶ τοὺς μὲν, καθάρματα, τοὺς δὲ, πτωχοὺς, τοὺς δ' οὐ-
δὲν ὑπολαμβάνων εἶναι; τούτῳ ταῖς αὐταῖς δίκαιον ὑπάρ-
χειν φορὰς, ἅσπερ αὐτὸς εἰσενήνοχε τοῖς ἄλλοις. ἂν τοί-
νυν ὑμῖν ὀρθῶς ἐπίῃ σκοπεῖν, τούτου πληρωτὴν εὑρήσε-
ται Μειδίαν ὄντα τοῦ ἐράνου, οὐκ ἐκείνου. Οἶδα τοίνυν ὅτι
τὰ παιδία ἔχων ὀδυρεῖται καὶ πολλοὺς λόγους καὶ ταπει-
νοὺς ἐρεῖ, δακρύων καὶ ὡς ἐλεεινότατον ποιῶν ἑαυτόν.
ἔστι δ' ὅσῳ περ ἂν αὐτὸν νῦν ταπεινότερον ποιῇ, τοσούτῳ
μᾶλλον ἄξιον μισεῖν αὐτὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. διὰ τί;
ὅτι εἰ μὲν μηδαμῶς δυνηθεὶς γενέσθαι ταπεινὸς, οὕτως ἀ-
σελγὴς καὶ βίαιος ἦν ἐπὶ τοῦ παρεληλυθότος βίου: τῇ φύ-
σει καὶ τῇ τύχῃ δι' ἣν τοιοῦτος ἐγένετο, ἄξιον ἦν ἀνεῖναί τι τῆς
ὀργῆς αὐτῷ: εἰ δ' ἐπιστάμενος μέτριον παρέχειν ἑαυτὸν ὅ-
ταν βούληται, τὸν ἐναντίον, ἢ ᾕρητο τὸν τρόπον εἵλετο ζῆν:
εὔδηλον δήπου τοῦθ' ὅτι καὶ νῦν ἂν διακρούσηται, πάλιν
αὐτὸς ἐκεῖνος ὃν ὑμεῖς ἴστε, γενήσεται. οὐ δὴ δεῖ προσέ-
χειν, οὐδὲ τὸν παρόντα καιρὸν ὃν οὗτος ἐξεπίτηδες πλάττε-
ται, κυριώτερον οὐδὲ πιστότερον τοῦ παντὸς ὃν αὐτοὶ συνί-
στε χρόνου ποιήσασθαι. ἐμοὶ παιδία οὐκ ἔστιν: οὐδ' ἂν ἔ-
χοιμι ταῦτα παραστησάμενος κλαίειν καὶ δακρύειν ἐφ' οἷς ὑ-
βρίσθην. διὰ τοῦτ' ἄρα τοῦ πεποιηκότος ὁ πεπονθὼς ἔλατ-
τον ἕξει παρ' ὑμῖν; μὴ δῆτα: ἀλλ' ὅταν οὗτος ἔχων τὰ παιδία
τούτοις ἀξιοῖ δοῦναι τὴν ψῆφον ὑμᾶς, τόθ' ὑμεῖς τοὺς νόμους
ἔχοντά με πλησίον ἡγεῖσθε παρεστάναι, καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὀ-
μωμόκατε, τούτοις ἀξιοῦντα καὶ ἀντιβολοῦντα ἕκαστον
ὑμῶν ψηφίσασθαι: οἷς ὑμεῖς κατὰ πολλὰ δικαιότερον

πείθεσθ᾽, ἂν ᾖ τοῦτο. καὶ γὰρ ὀμωμόκατε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς νόμοις πείθεσθαι, καὶ τῆς ἴσων μέτεστιν ὑμῖν διὰ τοὺς νόμους, καὶ πάνθ᾽ ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ ὑμῖν, διὰ τοὺς νόμους ἐστὶν, οὐ διὰ μειδίαν, οὐδὲ διὰ τοὺς μειδίου παῖδας.

Καὶ ῥήτωρ ἐστὶν οὗτος, ἴσως ἐμὲ φήσει λέγων. ἐγὼ δ᾽, εἰ μὲν ὁ συμβουλεύων ὅ,τι ἂν συμφέρειν ὑμῖν ἡγῆται, καὶ τοῦτ᾽ ἄχρι τοῦ μηδὲν ὑμῖν ἐνοχλεῖν μηδὲ βιάζεσθαι, ῥήτωρ ἐστίν: οὔτε φύγοιμ᾽ ἂν, οὔτε ἀπαρνοῦμαι τοὔνομα. εἰ μέντοι ῥήτωρ ἐστὶν, οἵους ἐνίους τῶν λεγόντων ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς δὲ ὁρᾶτε, ἀναιδεῖς, καὶ ἐξ ὑμῶν πεπλουτηκότας: οὐκ ἂν εἴην οὗτος ἐγώ. εἴληφα μὲν γὰρ οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἐξ ὑμῶν: τὰ δὲ ὄντα εἰς ὑμᾶς πλὴν πάνυ μικρῶν, ἅπαντ᾽ ἀνήλωκα. καίτοι, καὶ εἰ τούτων ἦν πονηρότατος, κατὰ τοὺς νόμους ἔδει παρ᾽ ἐμοῦ δίκην λαμβάνειν, οὐκ ἐφ᾽ οἷς ἐλειτούργουν ὑβρίζειν. ἔτι τοίνυν οὐδείς ἐστιν, ὅς τις ἐμοὶ τῶν λεγόντων συναγωνίζεται. καὶ οὐδενὶ μέμφομαι: οὐδὲ γὰρ αὐτὸς οὐδενὸς εἵνεκα τούτων οὐδὲν ἐν ὑμῖν πώποτ᾽ εἶπον: ἀλλ᾽ ἁπλῶς κατ᾽ ἐμαυτὸν ἔγνων καὶ λέγειν καὶ πράττειν, ὅ,τι ἂν συμφέρον ὑμῖν ἡγῶμαι. ἀλλὰ τούτῳ πάντας αὐτίκα δὴ μάλα συνεξεταζομένους τοὺς ῥήτορας ὄψεσθε ἐφεξῆς. καίτοι πῶς ἐστι δίκαιον τοὔνομα μὲν τοῦτο ὡς ὄνειδος προφέρειν ἐμοὶ, διὰ τούτων δ᾽ αὐτὸν τὴν ἀνδρῶν ἀξιοῦν σωθῆναι;

Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τὰ τοιαῦτ᾽ ἐρεῖ, ὡς ἐσκεμμένα καὶ παρεσκευασμένα πάντα λέγω νῦν. ἐγὼ δ᾽ ἐσκέφθαι μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φημὶ, καὶ οὐκ ἂν ἀρνηθείην: καὶ μεμελετηκέναι γε ὡς ἐνῆν μάλιστα ἐμοί: καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ πάσχων, ἠμέλουν ὧν περὶ τούτων ἐρεῖν ἔμελλον πρὸς ὑμᾶς: γεγραφέναι μέντοι μοι τὸν λόγον μειδίαν. ὁ γὰρ τὰ ἔργα παρεσχηκὼς περὶ ὧν εἰσιν οἱ λόγοι, δικαιότατ᾽ ἂν τοῦτ᾽ ἔχοι τὴν αἰτίαν, οὐχ ὁ ἐσκεμμένος, οὐδ᾽ ὁ μεριμνήσας

τὰ δίκαια λέγειν νῦν. ἐγὼ μὲν οὕτω τοῦτο ποιῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ αὐτὸς ὁμολογῶ. μειδίαν μέν τι μηδὲν ἐσκέφθαι πώποτε ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ δίκαιον, εἰκός ἐστιν. εἰ γὰρ καὶ κατὰ μικρόν: ἐπῄει τὰ τοιαῦτα αὐτῷ σκοπεῖν, οὐκ ἂν τοσοῦτον διημάρτανε τῶν πραγμάτων. οἶμαι τοίνυν αὐτὸν οὐδὲ τοῦ δήμου κατηγορεῖν ὀκνήσειν, οὐδὲ τῆς ἐκκλησίας: ἀλλ' ἅπερ τότε ἐτόλμα λέγειν, ὅτ' ἦν ἡ προβολή, ταῦτα καὶ νῦν ἐρεῖ: ὡς ὅσοι δέον ἐξιέναι, κατέμενον, καὶ ὅσοι τὰ φρούρια ἢ τὰς ναῦς λελοιπότες, ἐξεκκλησίαζον, καὶ χορευταὶ, καὶ ξένοι, καὶ τοιοῦτοί τινες ἦσαν, οἱ κατεχειροτόνησαν αὐτοῦ. εἰς γὰρ τοῦτο θράσους καὶ ἀναιδείας τότ' ἀφίκετο, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὡς ἴσασιν ὅσοι παρῆσαν ὑμῶν, ὥστε κακῶς λέγων καὶ ἀπειλῶν καὶ βλέπων οὗτος εἰς τὸν ἀεὶ θορυβοῦντα τόπον τῆς ἐκκλησίας, καταπλήξειν ᾤετο τὸν δῆμον ἅπαντα: ἧ καὶ γελοῖα εἶναι τὰ νῦν οἶμαι δάκρυα εἰκότως ἂν αὐτοῦ δοκοίη. τί λέγεις ὦ μιαρὰ κεφαλή; σὺ τὰ σαυτοῦ παιδία ἀξιώσεις ἐλεεῖν, ἢ σὲ τούσδε, ἢ σπουδάζειν εἰς τὰ σὰ τοὺς ὑπὸ σοῦ δημοσίᾳ προπεπηλακισμένους; σὺ μόνος τῶν ὄντων ἀνθρώπων ἐπὶ μὲν τοῦ βίου τοσαύτης ὑπερηφανίας καὶ ὑπεροψίας πάντων ἀνθρώπων μεστὸς ὢν ἔσῃ φανερώτατος, ὥστε καὶ πρὸς οὓς μηδέν ἐστί σοι πρᾶγμα, λυπεῖσθαι τὴν σὴν θρασύτητα καὶ φωνὴν καὶ τὸ σὸν σχῆμα, καὶ τοὺς σοὺς ἀκολούθους, καὶ πλοῦτον, καὶ ὕβριν θεωροῦντας, ἐν δὲ τῷ κρίνεσθαι παραχρῆμα ἐλεηθήσῃ; μεγάλην μέντ' ἂν ἀρχὴν, μᾶλλον δὲ τέχνην εἴης ἂν εὑρηκώς, εἰ δύο τὰ ἐναντιώτατα ἑαυτοῖς ἐν οὕτω βραχεῖ χρόνῳ περὶ σαυτὸν δύναιο ποιήσασθαι: φθόνον ἐξ ὧν ζῇς, καὶ ἐφ' οἷς ἐξαπατᾷς, ἔλεον. οὐκ ἔστιν οὐδαμόθεν σοι προσήκων ἔλεος, οὐδὲ καθ' ἕν: ἀλλὰ τοὐναντίον, μῖσος, καὶ φθόνος, καὶ ὀργή: τούτων γὰρ ἄξια ποιεῖς. ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο ἐπάνειμι, ὅτι τοῦ δήμου κατηγορήσει καὶ τῆς

ἐκκλησίας,

ἐκκλησίας. ὅταν οὖν τοιαῦτα ποιῇ, ἐνθυμεῖσθε τὴν ὑμῶν αὐτοῖς, ἄνδρες δικασταὶ, ὅτι οὗτος τῶν μεθ' ἑαυτοῦ στρατευσαμένων ἱππέων, ὅτε εἰς ὄλυνθον διέβησαν, ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατηγόρει. νῦν πάλιν μείνας πρὸς τοὺς ἐξεληλυθότας τοῦ δήμου κατηγορήσει. πότερον οὖν ὑμεῖς ἄν τε μένητε, ἄν τε ἐξίητε, ὁμολογήσετε εἶναι τοιοῦτοι, οἵους μειδίας ὑμᾶς ἀποφαίνει, ἢ τοὐναντίον, τοῦτον ἀεὶ καὶ πανταχοῦ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ βδελυρόν; ἐγὼ μὲν, οἶμαι, τοῦτον τοιοῦτον. ὃν γὰρ οὐχ ἱππεῖς, οὐ συνάρχοντες, οὐ φίλοι δύνανται φέρειν, τί τοῦτον ἂν εἴποι τις; ἐμοὶ μὲν νὴ τὸν δία, καὶ τὸν ἀπόλλω, καὶ τὴν ἀθηνᾶν, εἰρήσεται γὰρ εἴτ' ἄμεινον εἴτε μὴ, ὅθ' οὗτος ὡς ἀπήλλαγμαι, περιιὼν ἐλογοποίει, ἔνδηλοί τινες ἦσαν ἀχθόμενοι τῶν πάνυ τούτῳ λαλούντων ἡδέως, καὶ νὴ δία αὐτοῖς πολλὴ συγγνώμη: οὐ γάρ ἐστι φορητὸς ἄνθρωπος: ἀλλὰ καὶ πλουτεῖ μόνος, καὶ λέγειν δύναται μόνος, καὶ πάντες εἰσὶ τούτῳ καθάρματα καὶ πτωχοὶ καὶ οὐδὲ ἄνθρωποι. τὸν οὖν ἐπὶ ταύτης τῆς ὑπερηφανίας ὄντα νῦν, ἂν ἀποφύγῃ, τί ποιήσειν οἴεσθε: ἐξ ὅτου δὲ τοῦτ' ἂν εἰδείητε, ἐγὼ φράσω, εἰ τοῖς μετὰ τὴν καταχειροτονίαν τεκμηρίοις θεωρήσετε. τίς γάρ ἐστιν, ὅς τις καταχειροτονηθέντος αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ἀσεβεῖν περὶ τὴν ἑορτὴν, εἰ καὶ μηδεὶς ἄλλος ἐπῆν κίνδυνος, μηδὲ ἀγὼν, οὐκ ἂν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέδυ, καὶ μέτριον παρέσχεν ἑαυτὸν, τόν γε δὴ μέχρι τῆς κρίσεως χρόνον, εἰ καὶ μὴ πάντα, οὐδεὶς, ὅς τις οὐκ ἄν. ἀλλ' οὐ μειδίας: ἀλλ' ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λέγει, λοιδορεῖται, βοᾷ. χειροτονεῖταί τις; μειδίας ἀναγυράσιος προβέβληται: πλουτάρχου προξενεῖ: τὰ ἀπόρρητα οἶδεν: ἡ πόλις αὐτὸν οὐ χωρεῖ. καὶ ταῦτα πάντα ποιεῖ, δηλονότι οὐδὲν ἄλλο ἐνδεικνύμενος, ἢ ὅτι ἐγὼ οὐδὲν πέπονθα ὑπὸ τῆς καταχειροτονίας, οὐδὲ δέδοικα, οὐδὲ φοβοῦμαι τὸν μέλλοντα ἀγῶνα.

ὅς ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ μὲν ὑμᾶς δεδιέναι δοκεῖν αἰσχρὸν ἡγεῖται, τὸ δὲ μηδὲν φροντίζειν ὑμῶν νεανικόν, τοῦτον οὐκ ἀπολωλέναι δικαίως προσήκει; ὃ δὲ γὰρ ἔξεν ὑμᾶς ὅ, τι χρήσεσθε αὐτῷ, νομίζει πλούσιος, θρασύς, μέγα φρονῶν, μέγα φθεγγόμενος, βίαιος, ἀναιδής· ποῦ ληφθήσεται, νῦν ἂν διακρούσηται; ἀλλ' ἔγωγε εἰ μηδενὸς εἵνεκα τῶν ἄλλων, τῶν γε δημηγοριῶν ὧν ἑκάστοτ' ἐδημηγόρει, καὶ τοῖς καιροῖς, τὴν μεγίστην ἂν αὐτὸν δικαίως οἶμαι δίκην δοῦναι. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἂν μέν τι τῶν δεόντων ἀπαγγελθῇ τῇ πόλει, καὶ τοιοῦτον οἷον εὐφραίνειν πάντας, οὐδαμοῦ πώποτε Μειδίας τῶν συνησθησομένων, οὐδὲ τῶν συγχαιρόντων ἐξητάσθη τῷ δήμῳ. ἂν δέ τι φλαῦρον, ὃ μηδεὶς ἂν βούλοιτο, τῶν ἄλλων πρῶτος ἀνέστηκεν εὐθέως καὶ δημηγορεῖ, ἐπεμβαίνων τῷ καιρῷ, καὶ τῆς σιωπῆς ἀπολαύων, ἣν ἐπὶ τῷ πολλῷ τῶν συμβεβηκότων ἄχθεσθαι ποιεῖσθε ὑμεῖς. τοιοῦτοι γάρ ἐστε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. οὐδὲ γὰρ ἐξαρκεῖσθε, οὐδ' οἴεσθε δεῖν χρήματα εἰσφέρειν. εἶτα θαυμάζετ' εἰ κακῶς ὑμῖν τὰ πράγματ' ἔχει; ἐμὲ οἴεσθ' ὑμῖν εἰσοίσειν, ὑμεῖς δὲ νεμεῖσθαι; ἐμὲ οἴεσθε τριηραρχήσειν, ὑμεῖς δ' οὐκ ἐμβήσεσθαι; τοιαῦθ' ὑβρίζων, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ψυχῆς πικρίαν καὶ κακόνοιαν, ἣν κατὰ τῶν πολλῶν ὑμῶν ἔχων ἀφανῆ παρ' ἑαυτῷ περιέρχεται, φανερὰν ἐπὶ τοῦ καιροῦ καθιστάς. δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ὑμᾶς οὕτω νῦν, ὅταν οὗτος ἐξαπατῶν καὶ φενακίζων ὀδύρηται, καὶ κλαίῃ, καὶ δέηται, ταῦθ' ὑποβάλλειν αὐτῷ. τοιοῦτος γὰρ εἶ Μειδία· ὑβριστὴς γὰρ εἶ, καὶ οὐκ ἐθέλεις ἔχειν παρὰ σαυτῷ τὼ χεῖρε. εἶτα θαυμάζεις εἰ κακὸς κακῶς ἀπολῇ; ἀλλὰ νομίζεις ἡμᾶς μὲν ἀνέξεσθαί σου, αὐτὸς δὲ τυπτήσειν; καὶ ἡμᾶς ἀποψηφιεῖσθαί σου, σὲ δὲ οὐ παύσεσθαι; Καὶ βοηθήσουσιν οἱ λέγοντες ὑπὲρ αὐτοῦ, οὐχ οὕτω τούτῳ χαρίζεσθαι μὰ τοὺς θεοὺς βουλόμενοι, ὡς ἐπη-

ράξειν ἐμοὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν, ἣν οὗτος πρὸς ἐμέ, ἂν τι ἐγὼ φῶ, ἄν τι μὴ φῶ, φησὶν εἶναι, καὶ βιάζεται τοῦτο οὐκ ὀρθῶς. ἀλλὰ κινδυνεύει τὸ λίαν εὐτυχεῖν, ἐνίοτε ἐπαχθεῖς ποιεῖν. ὅπου γὰρ ἐγὼ μὲν οὐδὲ πεπονθὼς κακῶς, ἐχθρὸν εἶναί μοι τοῦτον ὁμολογῶ· οὗτος δὲ οὐδ' ἀφιεὶς ταῦτα ἀφίησιν· ἀλλὰ καὶ ἐνθάδε τοῖς ἀλλοτρίοις ἀπαντᾷ, καὶ νῦν ἀναβήσεται, μηδὲ τῆς κοινῆς τῶν νόμων ἐπικουρίας ἀξιῶν ἐμοὶ μετεῖναι· πῶς οὐχ οὗτος ἐπαχθής ἐστιν ἤδη καὶ μείζων, ἢ καθ' ὅσον ἡμῶν ἑκάστῳ συμφέρει; ἔτι τοίνυν πρῴην, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐκάθητο εὔβουλος ἐν τῷ θεάτρῳ, ὅτε ὁ δῆμος κατεχειροτόνησε μειδίου καὶ καλούμενος ὀνόματι, ἀντιβολοῦντος τούτου καὶ λιπαροῦντος ὡς ὑμεῖς ἴστε, οὐκ ἀνέστη. καὶ μὴν εἰ μὲν μηδὲν ἠδικηκότα ἡγεῖτο τὴν προβολὴν γεγενῆσθαι, τότ' ἤδη τόν γε φίλον δήπου συνειπεῖν, καὶ βοηθῆσαι· εἰ δὲ καταγνοὺς ἀδικεῖν τότε διὰ ταῦτ' οὐχ ὑπήκουσε, νῦν δ' ὅτι προσέκρουσεν ἐμοὶ διὰ ταῦτα τοῦτον ἐξαιτήσεται, ὑμῖν οὐχὶ καλῶς ἔχει χαρίσασθαι. μὴ γὰρ ἔστω μηδεὶς ἐν δημοκρατίᾳ τηλικοῦτος, ὥστε συνειπὼν, τὸν μὲν, ὑβρίσθαι, τὸν δὲ, μὴ δοῦναι δίκην ποιῆσαι. ἀλλ' εἰ κακῶς ἐμὲ βούλει ποιεῖν εὔβουλε, ὡς ἔγωγε μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδα ἀνθ' ὅτου, δύνασαι μὲν καὶ πολιτεύῃ. κατὰ τοὺς νόμους δὲ ἥν τινα βούλει παρ' ἐμοῦ δίκην λάμβανε. ὧν δ' ἐγὼ παρὰ τοὺς νόμους ὑβρίσθην, μή με ἀφαιροῦ τὴν τιμωρίαν. εἰ δ' ἀπορεῖς ἐκείνως με κακῶς ποιῆσαι, εἴη ἂν καὶ τοῦτο σημεῖον τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, εἰ τοὺς ἄλλους ῥᾳδίως κρίνων, ἐμὲ μηδὲν ἔχεις ἐφ' ὅτῳ τοῦτο ποιήσεις. Πέπυσμαι τοίνυν καὶ φιλιππίδην καὶ μνησαρχίδην καὶ διότιμον τὸν εὐωνυμέα, καὶ τοιούτους τινὰς πλουσίους, καὶ τριηράρχους ἐξαιτήσεσθαι καὶ λιπαρήσειν παρ' ὑμῶν αὐτόν, αὑτοῖς ἀξιοῦντας δοθῆναι τὴν χάριν ταύτην· περὶ ὧν οὐδὲν ἂν εἴποιμι πρὸς ὑμᾶς φλαῦρον·

ἐγώ. καὶ γὰρ ἂν μαινοίμην. ἀλλ' ἃ θεωρεῖν ὑμᾶς ὅταν οὗτοι δέωνται, δεῖ καὶ λογίζεσθαι, ταῦτ' ὁρῶ. ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ γένοιτο ὃ μὴ γένοιτο, οὐδ' ἔσται, νῦν οὗτοι κύριοι τῆς πολιτείας μετὰ μειδίου καὶ τῶν ὁμοίως τούτῳ, καί τις ὑμῶν τῶν πολλῶν καὶ δημοτικῶν ἀνθρώπων ἁμαρτὼν εἰς ἕνα τούτων μὴ τοιαῦθ' οἷα μειδίας εἰς ἐμέ: ἀλλ' ὁτιοῦν ἄλλο, εἰς δικαστήριον εἰσίοι πεπληρωμένον ἐκ τούτων, τίνος συγγνώμης ἢ τίνος ἐλέου τυχεῖν ἂν οἴεσθε; ταχύ γ' ἂν χαρίσαιντο. οὐδὲ γὰρ δεηθέντι τῳ τῶν πολλῶν προσέχοιεν: ἀλλ' οὐκ ἂν εὐθέως εἴποιεν, τὸν δὲ βάσκανον, τὸν δὲ ὄλεθρον, τοῦτον δὲ ὑβρίζειν; ἀναπνεῖν δὲ, ὃν εἰ τις ἐᾷ ζῆν, ἀγαπᾶν ἔδει; μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τούτοις τοῖς οὕτω χρησαμένοις ἂν ὑμῖν, ἄλλως πως ἔχετε. ὑμεῖς μὴ γὰρ τὸν πλοῦτον, μὴ δὲ τὴν δόξαν τὴν τούτων θαυμάζετε ἀλλ' ὑμᾶς αὐτούς. πολλὰ τούτοις ἀγαθά ἐστι, ἃ τούτοις οὐδεὶς κωλύει κεκτῆσθαι. μὴ τοίνυν μὴ δ' οὗτοι τὴν ἄδειαν, ἣν ὑμῖν κοινὴν οὐσίαν οἱ νόμοι παρέχουσι, κωλυόντων κεκτῆσθαι. οὐδὲν δεινὸν οὐδ' ἐλεεινὸν μειδίας πείσεται, ἂν ἴσα μὲν κτήσηται τοῖς πολλοῖς ὑμῶν, οὓς νῦν ὑβρίζει καὶ πτωχοὺς ἀποκαλεῖ: ἃ δὲ νῦν περιόντ' αὐτὸν ὑβρίζειν ἐπαίρει περιαιρεθῇ. οὐδ' οὗτοι δήπου ταῦθ' ὑμῶν εἰσι δίκαιοι δεῖσθαι: μὴ κατὰ τοὺς νόμους δικάσητε, ὦ ἄνδρες δικασταί, μὴ βοηθήσητε τῷ πεπονθότι δεινά, μὴ δ' εὐορκεῖτε ἡμῖν δότε τὴν χάριν ταύτην. ταῦτα γὰρ, ἄν τι δέωνται, περὶ τούτου δεήσονται, κἂν μὴ ταυτὰ λέγωσι τὰ ῥήματα. ἀλλ' εἴπερ εἰσὶ φίλοι, καὶ δεινὸν εἰ μὴ πλουτήσῃ μειδίας, ἡγοῦνται, εἰσὶ μὲν εἰς τὰ μάλιστα αὐτοὶ πλούσιοι, καὶ καλῶς ποιοῦσι: χρήματα δ' αὐτῷ παρ' ἑαυτῶν δόντων, ἵν' ὑμεῖς μὲν ἐφ' οἷς εἰσεληλύθατε ὀμωμοκότες, δικαίως ψηφίσησθε: οὗτοι δὲ παρ' αὑτῶν τὰς χάριτας μὴ μετὰ τῆς ὑμετέρας αἰσχύνης ποιῶνται. εἰ δ' οὗτοι χρήματα ἔχοντες μὴ

προΐοιντ' ἄν, πῶς ὑμῖν καλὸν τὸν ὅρκον προέσθαι; πλούσιοι πολλοὶ συνεστηκότες, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ δοκεῖν τινὲς εἶναι διὰ εὐπορίαν προσειληφότες, ὑμῶν παρίασι δεησόμενοι. τούτων μηδενί με, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πρόησθε: ἀλλ' ὥσπερ ἕκαστος τούτων ὑπὲρ τῶν ἰδίων συμφερόντων καὶ ὑπὲρ τούτου σπουδάσεται, οὕτως ὑμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν καὶ τῶν νόμων καὶ ἐμοῦ τοῦ ἐφ' ὑμᾶς καταπεφευγότος, σπουδάσατε, καὶ τηρήσατε τὴν γνώμην ταύτην, ἐφ' ἧς νῦν ἐστέ. καὶ γὰρ εἰ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τότ', ὅτ' ἦν ἡ προβολὴ, τὰ πεπραγμένα ὁ δῆμος ἀκούσας ἀπεχειροτόνησε μειδίου, οὐκ ἂν ὁμοίως ἦν δεινόν. καὶ γὰρ μὴ γεγενῆσθαι, καὶ μὴ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικήματα ταῦτ' εἶναι, καὶ πολλὰ ἂν εἶχέ τις αὐτὸν παραμυθήσασθαι. νῦν δὲ τοῦτο καὶ πάντων ἄν μοι δεινότατον συμβαίη, εἰ περὶ ἄλλα μὲν τὰ δικήματα οὕτως ὀργίλως καὶ πικρῶς καὶ χαλεπῶς ἅπαντες ἔχοντες ἐφαίνεσθε, ὥστε νεοπτολέμου, καὶ μνησαρχίδου, καὶ φιλιππίδου, καί τινων τῶν σφόδρα τούτων πλουσίων δεομένων καὶ ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, ἐβοᾶτε μὴ ἀφεῖναι: καὶ προσελθόντος μοι βλεπαίου τοῦ τραπεζίτου τηλικοῦτ' ἀνεκράγετε, ὡς τοῦτ' ἐκεῖνο χρήματά μου ληψομένου: ὥστε με, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φοβηθέντα τὸν ὑμέτερον θόρυβον θοιμάτιον προέσθαι, καὶ μικροῦ γυμνὸν ἐν τῷ χιτωνίσκῳ γενέσθαι φεύγοντα ἐκεῖνον ἕλκοντά με. καὶ μετὰ ταῦτα ἀπαντῶντες, ὅπως ἐπέξει τῷ μιαρῷ καὶ μὴ διαλύσῃ, θεάσονταί σε τί ποιήσεις ἀθηναῖοι, τοιαῦτα λέγοντες. ἐπεὶ δὴ κεχειροτόνηται μὲν, ὕβριν τὸ πρᾶγμα εἶναι, ἐν ἴσῳ δ' οἱ ταῦτα κρίνοντες καθεζόμενοι διέγνωκασιν, διέμεινα δὲ κἀγὼ καὶ οὐ προὔδωκα οὔθ' ὑμᾶς οὔτ' ἐμαυτὸν, τηνικαῦτ' ἀποψηφιεῖσθε ὑμεῖς; μηδαμῶς. πάντα γὰρ τὰ αἴσχιστα ἔνεστιν ἐν τῷ πράγματι. εἰμὶ δ' οὐ τούτων ὑμῖν ἄξιος. πῶς γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κρίνων ἄνθρωπον δοκοῦντα

καὶ ὄντα βίαιον καὶ ὑβριστήν, ἡμαρτηκότα ἀσελγῶς ἐν πανηγύρει, μάρτυρας τῆς ὕβρεως τῆς αὐτοῦ πεποιημένον οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδημήσαντας ἅπαντας τῶν ἑλλήνων. ἤκουσεν ὁ δῆμος τὰ πεπραγμένα τούτῳ. τί οὖν; ὑμῖν καταχειροτονήσας προὔδωκεν. οὐ τοίνυν οἷόν τε ἀφανῆ τὴν γνῶσιν ὑμῶν γενέσθαι, οὐδὲ λαθεῖν, οὐδ᾽ ἀνεξέταστον εἶναι, τί ποθ᾽ ὡς ὑμᾶς τοῦ πράγματος ἐλθόντος ἔγνωτε. ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν κολάσητε, δόξετε σώφρονες εἶναι, καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ καὶ μισοπόνηροι: ἂν δ᾽ ἀφῆτε, ἄλλου τινὸς ἡττῆσθαι. οὐ γὰρ ἐκ πολιτικῆς αἰτίας, οὐδ᾽ ὥσπερ ἀριστοφῶν ἀποδοὺς τοὺς στεφάνους ἔλυσε τὴν προβολήν: ἀλλ᾽ ἐξ ὕβρεως, καὶ ἐκ τοῦ μηδὲν ἂν ὧν πεποίηκεν, ἀναλῦσαι δύνασθαι κρίνεται. πότερον οὖν τούτου γιγνομένου κρεῖττον ἦν εὐθύς, ἢ νυνὶ κολάζειν; ἐγὼ μὲν οἶμαι νυνί. κοινὴ γὰρ ἡ κρίσις, καὶ τὰ ἀδικήματα πάντ᾽ ἐφ᾽ οἷς κρίνεται, κοινά. ἔτι δὲ οὐκ ἐμὲ ἔτυπτεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μόνον οὗτος, οὐδὲ ὕβριζε τῇ διανοίᾳ τότε, ποιῶν οἷα ἐποίει, ἀλλ᾽ ἅπαντας ὅσοι περ ἂν οἴωνταί τις ἧττον ἐμοῦ δύνασθαι δίκην ὑπὲρ αὑτῶν λαβεῖν. εἰ δὲ μὴ πάντες ἐπαίεσθε, μηδὲ πάντες ἐπηρεάζεσθε χορηγοῦντες, ἴστε δήπου τοῦθ᾽ ὅτι, οὐδὲ χορηγεῖθ᾽ ἅμα πάντες, οὐδὲ δύναιτ᾽ ἂν οὐδὲ ποθ᾽ ὑμᾶς ἅμα πάντας μιᾷ χειρὶ οὐδεὶς προπηλακίσαι. ἀλλ᾽ ὅταν εἷς ὁ παθὼν μὴ λάβῃ δίκην, τόθ᾽ ἕκαστον αὐτὸν χρὴ προσδοκᾶν, τὸν πρῶτον μετὰ ταῦτ᾽ ἀδικησόμενον γενήσεσθαι: καὶ μὴ παρορᾶν τὰ τοιαῦτα, μηδ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἐλθεῖν περιμένειν, ἀλλ᾽ ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι. μισεῖ μειδίας ἴσως ἐμέ, ὑμῶν δ᾽ ἕκαστον ἄλλος τις. ἆρ᾽ οὖν συγχωρήσετ᾽ ἂν τοῦτον ὅς τις ἐστὶν ἕκαστος ὁ μισῶν, κύριον γενέσθαι τοῦ ταῦθ᾽ ἅπερ οὗτος ἐμέ, ὑμῶν ἕκαστον ποιεῖν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. μὴ τοίνυν μηδ᾽ ἐμέ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προῆσθε τούτῳ. ὁρᾶτε δὲ αὐτίκα δὴ μάλα ἐπειδὰν ἀναστῇ τὸ δικαστήριον, εἷς

ἕκαστος ὑμῶν, ὁ μὲν, θᾶττον ἴσως, ὁ δὲ, σχολαίτερον οἴκαδ᾽ ἄπεισιν, οὐδὲν γε φροντίζων: οὐδὲ μεταστρεφόμενος, οὐδὲ φοβούμενος, οὔτ᾽ εἰ φίλος, οὔτ᾽ εἰ μὴ φίλος αὐτῷ συντεύξεταί τις: οὐδέ γε εἰ μέγας, ἢ μικρὸς, ἢ ἰσχυρὸς, ἢ ἀσθενὴς, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδέν. τί δή ποτε; ὅτι τῇ ψυχῇ τοῦτ᾽ οἶδε καὶ θαρρεῖ καὶ πεπίστευκε τῇ πολιτείᾳ, μηδένα αὐτὸν ἕλξειν, μὴ δ᾽ ὑβριεῖν, μὴ δὲ τυπτήσειν. εἶτ᾽ ἐφ᾽ ἧς ἀδείας αὐτοὶ πορεύεσθε, ταύτην οὐ βεβαιώσαντες ἐμοὶ βαδιεῖσθε; καὶ τίνι χρή με λογισμῷ περιεῖναι ταῦτα παθόντα καὶ ζῆν, εἰ περιόψεσθέ με νῦν ὑμεῖς; θάρρει νὴ δία φήσειέ τις ἄν, οὐ γὰρ ἔτ᾽ οὐδὲν ὑβρισθήσῃ. ἐὰν δὲ, τότε ὀργιεῖσθε νῦν ἀφέντες; μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ προδῶτε μήτ᾽ ἐμὲ, μήθ᾽ ὑμᾶς αὐτοὺς, μήτε τοὺς νόμους. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο εἰ θέλοιτε σκοπεῖν καὶ ζητεῖν, ὅτῳ ποτ᾽ εἰσὶν ὑμῶν οἱ ἀεὶ δικάζοντες ἰσχυροὶ καὶ κύριοι τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων, ἄν τε διακοσίους, ἄν τε χιλίους, ἄνθ᾽ ὁπόσους ἂν ἡ πόλις καθίσῃ: οὔτε τῷ μεθ᾽ ὅπλων εἶναι συντεταγμένοι μόνοι τῶν ἄλλων πολιτῶν εὕροιτ᾽ ἄν, οὔτε τῷ τὰ σώματα ἄριστα ἔχειν καὶ μάλιστα ἰσχύειν τοὺς δικάζοντας, οὔτε τὸ τὴν ἡλικίαν εἶναι νεώτατοι, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδενὶ, ἀλλὰ τῷ τοῖς νόμοις ἰσχύειν. ἡ δὲ τῶν νόμων ἰσχὺς, τίς ἐστι; ἆρ᾽ ἐάν τις ὑμῶν ἀδικούμενος ἀνακράγῃ, προσδραμοῦνται καὶ παρέσονται βοηθοῦντες; οὔ. γράμματα γὰρ γεγραμμένα ἐστι, καὶ οὐχὶ δύναιτ᾽ ἂν τοῦτο ποιῆσαι. τίς οὖν αὐτῶν ἡ δύναμίς ἐστι; ὑμεῖς ἐὰν βεβαιῶτε αὐτοὺς, καὶ παρέχητε κυρίους ἀεὶ τῷ δεομένῳ. οὐκοῦν οἱ νόμοι τε ὑμῖν εἰσιν ἰσχυροὶ, καὶ ὑμεῖς τοῖς νόμοις. δεῖ τοίνυν τούτοις βοηθεῖν ὁμοίως, ὥσπερ ἂν αὐτῷ τις ἀδικουμένῳ, καὶ τὰ τῶν νόμων ἀδικήματα κοινὰ νομίζειν, ἐφ᾽ ὅτου περ ἂν λαμβάνηται: καὶ μήτε λειτουργίας, μήτε ἄνδρα μηδένα, μήτε τέχνην μηδεμίαν εὑρῆσθαι, μήτ᾽ ἄλλο μηδὲν, δι᾽ ὅτου παραβάς τις τοὺς

νόμους οὐ δώσει δίκην. ὑμεῖς οἱ θεώμενοι τοῖς διονυσίοις εἰσιόντα εἰς τὸ θέατρον τοῦτον ἐσυρίττετε, * καὶ ἐκεκράγατε, καὶ πάντα ἃ μισοῦντος ἐστὶ σημεῖα ἐποιεῖτε, οὐδὲν ἀκηκοότες πω περὶ αὐτοῦ παρ' ἐμοῦ. εἶτα πρὶν μὲν ἐλεγχθῆναι τὸ πρᾶγμα, ὠργίζεσθε, προὐκαλεῖσθε ἐπὶ τιμωρίαν τὸν παθόντα, ἐκροτεῖθ' ὅτε προὐβαλόμην αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ: ἐπειδὴ δ' ἐξελήλεγκται, καὶ προκατέγνωκεν ὁ δῆμος τούτου εἰς ἱερὸν καθεζόμενος καὶ τἄλλα προσεξήτασται τὰ πεπραγμένα τῷ μιαρῷ τούτῳ, καὶ δικάσοντες εἰλήχατε, καὶ πάντ' ἔστιν ἐν ὑμῖν μιᾷ ψήφῳ διαπράξασθαι, νῦν ὀκνήσετε ἐμοὶ βοηθῆσαι, τῷ δήμῳ χαρίσασθαι, τοὺς ἄλλους σωφρονίσαι, μετὰ * πολλῆς αὐτοὶ τὸ λοιπὸν ἀσφαλείας διάγειν, παράδειγμα ποιήσαντες τοῦτον τοῖς ἄλλοις; Πάντων οὖν ἕνεκα τῶν εἰρημένων, καὶ μάλιστα τοῦ θεοῦ χάριν περὶ οὗ τὴν ἑορτὴν ἀσεβῶν οὗτος ἥλωκε τὴν ὁσίαν καὶ τὴν δικαίαν θέμενοι ψῆφον τιμωρήσασθε τοῦτον.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΓΟΘΕΣΙΣ, ΤΟΥ κατὰ ἀνδροτίωνος παρανόμων λόγου.

Δυο ἦσαν ἐν ἀθήναις βουλαί, ἡ μὲν διηνεκὴς ἡ ἐν ἀρείῳ πάγῳ περί τε φόνων ἑκουσίων καὶ πραγμάτων καὶ τοιούτων τινῶν δικάζουσα: ἑτέρα δὲ ἡ τὰ πολιτικὰ πράττουσα. αὕτη δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἠμείβετο ἐκ πεντακοσίων ἀνδρῶν τῶν τὴν βουλευτικὴν ἡλικίαν ἀγόντων συνισταμένη. νόμος δὲ ἦν ἐπὶ τὰ πλῶν τῇ βουλῇ ταύτῃ ποιεῖσθαι τριήρεις καινάς. εἰ δὲ μὴ ποιήσαιτο, κωλύειν αὐτὴν αἰτεῖν παρὰ τοῦ δήμου δωρεάν. νῦν τοίνυν ἡ μὲν βουλὴ τὰς τριήρεις οὐκ ἐποιήσατο, ἀνδροτίων δὲ γέγραφεν ἐν τῷ δήμῳ ψήφισμα στεφανῶσαι τὴν βουλήν. ἐπὶ τούτῳ παρανόμων κρίνεται. κατηγορούντων γὰρ αὐτοῦ δύο

ἐχθρῶν Εὐκτήμονος καὶ Διοδώρου, προείρηκε μὲν ὁ Εὐκτήμων, δεύτερος δὲ ὁ Διόδωρος ἐπαγωνίζεται τούτῳ τῷ λόγῳ. φασὶ δὲ οἱ κατήγοροι, πρῶτον μὲν, ἀπροβούλευτον εἶναι τὸ ψήφισμα. νόμου γὰρ κελεύοντος μὴ πρότερον εἰς τὸν δῆμον ψήφισμα ἐκφέρειν πρὶν ἐν τῇ βουλῇ δοκιμασθείη, τὸν Ἀνδροτίωνα παρὰ τοῦτον τὸν νόμον ἀπροβούλευτον εἰσενεγκεῖν τὴν γνώμην. δεύτερον δὲ ὑπεναντίον ἐκείνῳ τῷ νόμῳ τῷ κελεύοντι, μὴ ποιησαμένην τὴν βουλὴν τὰς τριήρεις μὴ αἰτεῖν δωρεάν. εἰ γὰρ αἰτεῖν οὐκ ἔξεστι, δῆλον ὡς οὐδὲ τὸ δοῦναι συγκεχώρηται. τούτοις μὲν εἰς τὸ πρᾶγμα τοὺς νόμους. παρέχονται δὲ καὶ κατὰ τοῦ προσώπου, δύο, τόν τε ἑταιρήσεως, καὶ τὸν τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ: καί φασι τὸν Ἀνδροτίωνα κατὰ ἀμφοτέρους ἄτιμον εἶναι. καὶ γὰρ πεπορνεῦσθαι, καὶ χρέος πατρῷον ὀφείλειν τῇ πόλει.

Ετέρα ὑπόθεσις.

Διάφοροι παρ' Ἀθηναίοις ὑπῆρχον ἀρχαί, ὧν αἱ μὲν κληρωταί, αἱ δὲ, χειροτονηταί, αἱ δὲ αἱρεταί. καὶ κληρωταὶ μὲν, αἱ κατὰ κλῆρον γινόμεναι, ὡς αἱ τῶν δικαστῶν. χειροτονηταὶ δὲ, αἱ κατὰ χειροτονίαν τοῦ δήμου γινόμεναι, ὡς αἱ τῶν στρατηγῶν. αἱρεταὶ δὲ, αἱ κατὰ αἵρεσιν, ὡς αἱ τῶν χορηγῶν. τούτων μία ἦν τῶν κληρωτῶν ἡ βουλὴ τῶν πεντακοσίων. τῶν πεντακοσίων δὲ ἔπομεν πρὸς αὐτὴν διαστολὴν τῆς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ. εἰσὶ δὲ τούτων διαφοραὶ τρεῖς. καὶ πρώτη δὲ, τὸ τὴν τῶν πεντακοσίων, τὰ δημόσια πράγματα διοικεῖν: τὴν δὲ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ τὰ φονικὰ μόνον. εἰ δέ τις εἴποι ὅτι καὶ αὕτη δημόσια διῴκει: λέγομεν ὅτι ἡνίκα μεγίστη ἀνάγκη ἐγίγνετο, τότε περὶ δημοσίων συνῄει. δευτέρα διαφορὰ, ὅτι ἡ μὲν τῶν πεντακοσίων ἀριθμῷ ὑποπίπτει ὡρισμένῳ, ἡ δὲ ἀορίστῳ. ὡς γάρ τινες τῶν ῥητόρων λέγουσι, κατ' ἔτος οἱ ἐννέα ἄρχοντες αὐτῇ προσετί-

θέντο. ὡς δέ τινες ὅτι καὶ ἓξ μόνον θεσμοθέται. ἦσαν γὰρ ἓξ θεσμοθέται, οἱ περὶ ἑταιρήσεως δικάζοντες. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι τρεῖς, εἷς ἐπώνυμος, ἀφ' οὗ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἐπώνυμος ὠνομάζετο. δεύτερος, ὁ βασιλεύς, ὁ τὰ τῶν ὀρφανῶν καὶ ἀσεβειῶν διοικῶν. τρίτος, ὁ πολέμαρχος, ὁ τῶν πολεμικῶν ἐπιμελούμενος. οἱ θεσμοθέται ἐνιαυτὸν μόνον ἦρχον, πρὸ τῆς ἀρχῆς κρινόμενοι περὶ τοῦ παρελθόντος παντὸς βίου· καὶ εἰ μὲν εὑρέθησαν ἐν πᾶσι δίκαιοι, ἦρχον τὸν ἐνιαυτόν. εἶτα πάλιν μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκρίνοντο, εἰ καλῶς ἐν αὐτῷ ἦρξαν. καὶ εἰ δικαίως ὤφθησαν ἄρξαντες, προσετίθεντο τῇ βουλῇ τῶν ἀρεοπαγιτῶν. καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ὑπέπιπτον ἀριθμῷ. εἰ δὲ μή, ἐξεβάλλοντο. τρίτη διαφορά, ὅτι ἡ μὲν τῶν πεντακοσίων κατ' ἐνιαυτὸν διεδέχετο, ἡ δὲ τῶν ἀρεοπαγιτῶν ἦν ἀδιάδοχος. εἰ μὴ γάρ τις ἥμαρτε μεγάλως, οὐκ ἐξεβάλλετο. ἐπειδὴ δὲ οὐ πρόκειται ἡμῖν περὶ τῆς ἐν ἀρείῳ πάγῳ βουλῆς, ἀλλὰ περὶ τῶν πεντακοσίων, ἀναγκαῖον μαθεῖν ἡμᾶς πῶς ἦρχεν. Ἰστέον ὅτι, οὐκ ἐψήφιζον οἱ ἀθηναῖοι τοὺς μῆνας κατὰ τὸν ἡλιακὸν δρόμον ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν σεληνιακόν. κατὰ γὰρ τὸν ἡλιακὸν ἔχει ὁ ἐνιαυτὸς ἡμέρας τριακοσίας ἑξήκοντα πέντε· ὥστε συμβαίνει ἔχειν τὸν μῆνα ἡμέρας τριάκοντα καὶ τρίτον. δωδεκάκις γὰρ τριάκοντα, τριακόσια. δὶς τριάκοντα, ἑξήκοντα. λοιπὰ πέντε. τὸ τρίτον τῶν δώδεκα, τέσσαρα. λοιπὴ μία. δωδέκατον δὲ τῆς μιᾶς, δώδεκά ἐστι. κατὰ δὲ τὸν σεληνιακὸν δρόμον ὁ ἐνιαυτὸς ἔχει τριακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας. ὥστε συμβαίνει τὸν μῆνα ἔχειν ἡμέρας εἰκοσιεννέα ἥμισυ· δωδεκάκις γὰρ εἴκοσι, διακόσια. δὶς εἴκοσι, τεσσαράκοντα. δωδεκάκις ἐννέα, ἐννενήκοντα. δὶς ἐννέα, δεκαοκτώ. καὶ τὸ ἥμισυ τῶν δώδεκα, ἕξ. ὥστε ὁμοῦ εἶναι ἡμέρας, τριακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας· ἀπολείπεσθαι δὲ κατὰ τὸν ἡλιακὸν δρόμον, ἡμέρας ἕνδεκα.

ἃς ἀθηναῖοι κατὰ τριετίαν συνάγοντες, ἐποίουν τὸν ἐμβόλιμον μῆνα τριάκοντα τριῶν ἡμερῶν. ἔχει γοῦν ὁ ἐνιαυτὸς κατὰ τὸν σεληνιακὸν δρόμον, τριακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας ἡμέρας. καὶ τὰς μὲν δύο ἡμέρας ἐκάλουν οἱ ἀθηναῖοι ἀρχαιρεσίας, ἐν αἷς ἄναρχος ἡ ἀττικὴ ἦν. ἐν ταύταις προεβάλλοντο τοὺς ἄρχοντας. ἦρχον οὖν οἱ πεντακόσιοι τὰς τριακοσίας πεντήκοντα ἡμέρας. ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ ἦσαν, καὶ δυσχερῶς ἤνυον τὰ πράγματα, διεῖλον ἑαυτοὺς εἰς δέκα μερίδας, κατὰ τὰς φυλάς, ἀνὰ πεντήκοντα. τοσούτους γὰρ ἑκάστη φυλὴ προεβάλλετο. ὥστε συνέβαινε τοὺς πεντήκοντα ἄρχειν τῶν ἄλλων, ἀνὰ τριάκοντα πέντε ἡμέρας. αὗται γὰρ αἱ τριάκοντα πέντε ἡμέραι εἰσὶ τὸ δέκατον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ. δεκάκις γὰρ τριάκοντα τριακόσια. πεντάκις δέκα, πεντήκοντα. ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν οἱ πεντήκοντα πολλοὶ ἦσαν εἰς τὸ ἄρχειν ἅμα, οἱ δέκα κατὰ κλῆρον μιᾶς ἡμέρας τῶν ἑπτά, ὁμοίως δὲ ἕκαστος τῶν ἄλλων ἀπὸ κλήρου ἦρχε τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν, ἄχρις οὗ πληρωθῶσιν αἱ ἑπτὰ ἡμέραι. καὶ συνέβαινε τοῖς ἄρχουσι, τρεῖς μὴ ἄρχειν. ἕκαστος δὲ ἄρχων ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐκαλεῖτο ἐπιστάτης. διὰ τί δὲ μίαν μόνην ἦρχεν, ἐπειδὴ αὐτοῖς τὰς κλεῖς τῆς ἀκροπόλεως ἐπιστεύετο, καὶ πάντα τὰ χρήματα τῆς πόλεως. ἵν' οὖν μὴ ἐρασθῇ τυραννίδος, διὰ τοῦτο μίαν ἡμέραν ἐποίουν αὐτὸν ἄρξαι. Ἰστέον δ' ὅτι, οἱ μὲν πεντήκοντα, ἐκαλοῦντο πρυτάνεις: οἱ δὲ δέκα, πρόεδροι: ὁ δὲ εἷς, ἐπιστάτης. Μετιτέον δὲ ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ προκειμένου λόγου. ἔθος ἦν τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων λαμβάνουσαν χρήματα ἀπὸ τοῦ δήμου καινὰς τριήρεις ποιεῖν: νόμος δὲ ἦν, τὴν βουλὴν τὴν δόξασαν τῷ δήμῳ καλῶς βεβουλευκέναι, στεφανοῦσθαι. αὕτη οὖν ἡ βουλὴ περὶ ἧς ὁ λόγος, λαβοῦσα τὰ χρήματα ἐκ τοῦ δήμου τὰς τριήρεις οὐκ ἐποίησεν. ἐδόκει δ' εἰς τὰ ἄλλα

πάντα καλῶς βεβουλευκέναι. ὁ οὖν ἀνδροτίων ὁ ῥήτωρ, πρυτάνης ὢν ταύτης τῆς βουλῆς ἔγραψε ψήφισμα στεφανωθῆναι τὴν βουλήν. τούτου ἔλαβόντο τοῦ ψηφίσματος ὡς παρανόμως γραφέντος εὐκτήμων καὶ διόδωρος ἐχθροὶ ὄντες τοῦ ἀνδροτίωνος. ἔστιν οὖν ἡ στάσις πραγματικὴ ἔγγραφος, ἐπίσκεψις μέλλοντος χρόνου, εἰ δεῖ τόδε ποιῆσαι, ἢ εἰ δεῖ τόδε δοῦναι, ἢ μή. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὴν στάσιν τοῦ λόγου συμβάλλεται ὑμῖν τὸ μαθεῖν τὰς δικαιολογίας, φέρε πρῶτον τὰς τῶν κατηγόρων ἐξετάσωμεν. εὐκτήμων οὖν καὶ διόδωρος ἐπιλαμβάνονται κατὰ τέσσαρας νόμους τοῦ ψηφίσματος. ὧν πρῶτός ἐστιν, ἀπροβούλευτον ψήφισμα μὴ εἰσιέναι ἐν τῷ δήμῳ. ἐπειδὴ γὰρ πολὺς ἦν ὁ δῆμος, καὶ πολλάκις παρεκρούετο μὴ νοῶν εἰ ἔχει ἐμφωλεύουσαν κακουργίαν, πρῶτον παρεπέμπετο εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων· καὶ αὕτη ἠρεύνα εἰ ἔχει βλάβην τινὰ, ἢ κακουργίαν· καὶ οὕτως εἰσήγετο εἰς τὸν δῆμον. ἔδει οὖν αὐτὸν πρῶτον εἰσενέγκαι τὸ ψήφισμα εἰς τὴν βουλήν· οὐκ εἰσήνεγκε δὲ, ἐπειδὴ νεωστὶ ἄρξασα ἦν ἡ βουλὴ, καὶ ἐφοβεῖτο μὴ διαφωνηθῇ. ἕκαστος γὰρ τὸν περὶ αὐτοῦ θέλει λέξαι κακῶς πεπραχέναι. δεύτερος νόμος, τὴν βουλὴν τὴν ποιήσασαν τὰς τριήρεις αἰτεῖν τὴν δωρεάν. τρίτος νόμος, τὸν ἑταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. ἀνδροτίων ἄρα ἡταίρηκεν, οὐκ ὤφειλε πολιτεύεσθαι. τέταρτος νόμος, τὸν ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ μὴ πολιτεύεσθαι. σὺ δὲ, ὦ ἀνδροτίων ὀφείλεις, οὐκ ἄρα δεῖ σε πολιτεύεσθαι. Εἴπωμεν δὲ καὶ τὰς τοῦ φεύγοντος δικαιολογίας. ὁ τοίνυν ἀνδροτίων πρὸς τὸν πρῶτον νόμον ἔθει ἀγωνίζεται. λέγει γὰρ ὅτι ἔθος ἐκράτησεν ἀπροβούλευτον ψήφισμα εἰσάγεσθαι ἐν τῷ δήμῳ. πρὸς τὸν δεύτερον ἀντινομικῶς. παραφέρει γὰρ καὶ αὐτὸς ἕτερον νόμον λέγοντα, τὴν βουλὴν ἐὰν δόξῃ καλῶς βεβουλευκέναι, ἐν τῷ δήμῳ στεφανοῦσθαι. πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους δύο, παραγρα-

φικῶς ἀγωνίζεται λέγων, ὅτι ἀρχὴν οὐκ ὤφειλε κρίνεσθαι περὶ τούτων. τινὲς δ' ἐπεχείρησαν ἐξάγειν τὸν λόγον πραγματικὴν πρὸς ἀντινομίαν, λέγοντες ὅτι ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα δύο νόμοι μάχονται ἀλλήλοις, ἐκ περιστάσεως. ὧν ὁ εἷς παραβέβασται διὰ τὸ κυρωθῆναι τὸν ἕτερον. ἀλλὰ λέγομεν ὅτι ἐν τῇ πραγματικῇ τῇ πρὸς ἀντινομίαν, οὐδέτερος παραβαίνεται. ἀλλὰ σκοποῦμεν ποῖον δεῖ παραβαθῆναι. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ, οὐχ οὕτως. ὁ εἷς γὰρ τῶν νόμων παραβέβασται, ὁ λέγων, τὴν βουλὴν τὴν μὴ ποιήσασαν τὰς τριήρεις, μὴ αἰτεῖν δωρεάν. τοῦτο δὲ οὐκ ἴδιον πραγματικῆς πρὸς ἀντινομίαν, ἀλλὰ μόνης ἀντινομίας. ἰστέον δὲ ὅτι, ἡνίκα δύο ὦσι κατήγοροι, ὧν ὁ μὲν εἷς πρεσβύτερος, οὗτος λαμβάνει τὴν πρωτολογίαν κατὰ τιμήν. ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα ὁ εὐκτήμων ἔλαβε τὴν πρωτολογίαν, ὡς πρεσβύτερος, καὶ εἶπε τὰ προοίμια, καὶ τὴν κατάστασιν, καὶ μέρος τι τῶν ἀγώνων. ὁ δὲ διόδωρος ἰδιώτης ὤν, ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ δημοσθένους τὸν παρόντα λόγον. καὶ ἔστι δευτερολογία. ἔχει δὲ ἃ παρέλιπεν ὁ εὐκτήμων. οὗτος ὁ λόγος μετὰ τοὺς φιλιππικούς, πρῶτός ἐστι τῶν δημοσίων. ὁμολογεῖ δὲ τὴν ἔχθραν ὁ κατήγορος, ὡς προαδικηθεὶς τὴν κατηγορίαν ἀμυνόμενος. ἵνα δὲ μὴ δόξῃ μόνος ὡς φιλοπράγμων κατηγορεῖν, δείκνυσιν ὡς καὶ ἄλλον ἠδίκηκε. προείρηκε γὰρ εὐκτήμων. καὶ ἔστι δευτερολογία τοῦ διοδώρου ὁ λόγος. ὅθεν καὶ ἡ κατάστασις ἐπιλέλοιπεν. εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι ἐν οἷς μὲν ἐγχωρεῖ λανθάνειν, ἀρνησόμεθα τὸ δι' ἔχθραν κατηγορεῖν. ἐν οἷς δὲ ἐπίδηλος ἡ δυσμένεια, τὸ ὁμολογεῖν πιθανώτερον, ἵνα μὴ ἁλῶμεν ἐν τοῖς φανεροῖς οὕτω ψευδόμενοι. λέγει οὖν, νομοθέτης μοι γέγονεν εὐκτήμων, πείθομαι τῇ γνώμῃ, ζηλῶ τὸν διδάσκαλον. μέση δὲ ἠθικὴ ἡ πρότασις φαίνεται. διὰ τὸ ἐὰν ἄρα οἷός τε ὦ. οὐ γὰρ εἶπε θαρρῶν πάντως δίκην αὐτὸν εἰσπράξασθαι, ἀλλὰ πειράσομαι, ἐὰν ἄρα οἷός τε ὦ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ ΑΝΔΡΟΤΙΩΝΟΣ ΛΟΓΟΣ.

ΠΕΡ εὐκτήμων, ὦ ἄνδρες δικασταί, παθὼν ὑπ' ἀνδροτίωνος κακῶς, ἅμα τῇ τε πόλει βοηθεῖν οἴεται δεῖν, καὶ δίκην ὑπὲρ αὑτοῦ λαβεῖν, τοῦτο κἀγὼ πειράσομαι ποιεῖν, ἐὰν ἄρα οἷός τε ὦ. συμβέβηκε δὲ πολλὰ καὶ δεινά, καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους εὐκτήμονος ὑβρισμένου, ἐλάττω ταῦτ' εἶναι τῶν ἐμοὶ γεγενημένων δι' ἀνδροτίωνος πραγμάτων. οὗτος μέν γε εἰς χρήματα καὶ τὸ παρ' ὑμῶν ἀδίκως ἐκπεσεῖν, ἐπεβουλεύθη. ἐμὲ δέ, οὐδ' ἂν ἐδέξατο τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς, εἰ τὰ κατασκευασθέντα ὑπὸ τούτου παρ' ὑμῖν ἐπιστεύθη. αἰτιασάμενος γάρ με, ἃ καὶ λέγειν ἂν ὀκνήσειέ τις, εἰ μὴ τύχοι προσόμοιος ὢν τούτῳ, τὸν πατέρα ὡς ἀπέκτονα ἐγὼ τὸν ἐμαυτοῦ, καὶ κατασκευάσας ἀσεβείας γραφήν οὐκ ἐπ' ἐμὲ ἀλλ' ἐπὶ τὸν θεῖόν μου, γράψας ἀσεβεῖν ἐμοὶ συνιόντα εἰς ταὐτὸ ὡς πεποιηκότι ταῦτα, εἰς ἀγῶνα κατέστησεν: ὃν εἰ συνέβη τότε ἁλῶναι, τίς ἂν ἀθλιώτερα ἐμοῦ πεπονθὼς ἦν ὑπὸ τούτου; τίς γὰρ ἂν ἢ φίλος, ἢ ξένος εἰς ταὐτό ποτ' ἐλθεῖν ἠθέλησεν ἐμοί; τίς δ' ἂν εἴασε πόλις που παρ' ἑαυτῇ γενέσθαι τὸν τοιοῦτον ἀσέβημα δοκοῦντα εἰργάσθαι; οὐκ ἔστιν οὐδεμία. ἐγὼ τοίνυν ταῦτα μὲν οὐ παρὰ μικρὸν ἀγωνιζόμενος, παρ' ὑμῖν ἀπελυσάμην: ἀλλ' ὥστε τὸ πέμπτον μέρος μὴ λαβεῖν τοῦτον τῶν ψήφων. τοῦτον δὲ μεθ' ὑμῶν πειράσομαι καὶ νῦν, καὶ τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον ἀμύνεσθαι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἰδίων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, ἐάσω. περὶ δ' ὧν οἴσετε τὴν ψῆφον νυνί, καὶ περὶ ὧν οὗτος δημοσίᾳ πεπολιτευμένος,

οὐκ ὀλίγα ὑμᾶς ἔβλαψεν, ἅ μοι παραλιπεῖν εὐκτήμων ἐδόκει, βέλτιον δ' ὑμᾶς ἀκοῦσαι, ταῦτα διεξελθεῖν ἐν βραχέσι πειράσομαι. ἐγὼ γὰρ εἰ μὲν ἑώρων τινὰ ἁπλῆν τούτῳ περὶ ὧν φεύγει πρὸς ὑμᾶς οὖσαν ἀπολογίαν, οὐκ ἂν ἐποιούμην περὶ αὐτῆς μνείαν οὐδεμίαν. νῦν δ' οἶδα σαφῶς ὅτι οὗτος ἁπλοῦν μὲν οὐδὲ δίκαιον οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἔχοι: ἐξαπατᾶν δ' ὑμᾶς πειράσεται πλάττων, καὶ παράγων πρὸς ἕκαστα τούτων, κακούργους λόγους. ἔστι γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τεχνίτης τοῦ λέγειν, καὶ πάντα τὸν βίον ἐσχόλακε ἐν τούτῳ. ὑπὲρ οὖν τοῦ μὴ παρακρουσθέντας ὑμᾶς, ἐναντία μὲν τοῖς ὀμωμοσμένοις πεισθῆναι ψηφίσασθαι, ἀφεῖναι δὲ τοῦτον ὃν ὑμῖν πολλῶν ἕνεκα ἄξιον κολάσαι, προσέχετε τὸν νοῦν οἷς ἐρῶ: ἵνα ἀκούσαντες ἐμοῦ πρὸς ἕκαστον τῶν ὑπὸ τούτου ῥηθησομένων, ἔχητε ὑπολαμβάνειν ἃ δεῖ. Ἔστι γὰρ εἷς μὲν ὃν οἴεται τεχνικῶς ἔχειν αὐτῷ λόγος, περὶ τοῦ ἀπροβουλεύτου. νόμος ἐστί, φησιν, ἐὰν ἀξίως ἡ βουλὴ δοκῇ βουλεῦσαι δωρεᾶς, δίδοναι τὸν δῆμον τὴν δωρεὰν αὐτῇ. ταῦτ' ἐπήρετο, φησιν, ὁ ἐπιστάτης: διεχειροτόνησεν ὁ δῆμος: ἔδοξεν. οὐδὲν δεῖ, φησι, προβουλεύματος ἐνταῦθα. κατὰ γὰρ νόμον ἦν τὰ γιγνόμενα. ἐγὼ δ' αὐτὸ τοὐναντίον οἶμαι. νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν συνδόξειν, περὶ τούτων τὰ προβουλεύματα ἐκφέρειν μόνων, περὶ ὧν κελεύουσιν οἱ νόμοι. ἐπεὶ περὶ ὧν γε μὴ κεῖνται νόμοι, οὐδὲ γράφειν τὴν ἀρχὴν προσήκοι, οὐδὲ ἐν δήπου. φήσει τοίνυν ἁπάσας τοῦτον τὸν τρόπον εἰληφέναι τὰς βουλάς, * ὅσαι πώποτ' ἔχουσι παρ' ὑμῶν δωρεάν, καὶ οὐδεμιᾷ γεγενῆσθαι προβούλευμα πώποτε. ἐγὼ δέ, οἶμαι μὲν οὐχὶ λέγειν αὐτὸν ἀλήθειαν: μᾶλλον δὲ οἶδα σαφῶς: οὐ μήν, ἀλλ' εἰ τοῦτο τοιοῦτ' ἔστι τὰ μάλιστα, ὁ νόμος δὲ λέγει τἀναντία: οὐχ ὅτι πολλάκις ἡμάρτηται δήπου πρότερον, διὰ τοῦτ' ἐπεξαμαρτητέον ἐστί

καὶ νῦν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀρκτέον ὡς ὁ νόμος κελεύει τὰ
τοιαῦτα ποιεῖν ἀναγκάζειν ἀπὸ σοῦ πρώτου. σὺ δὴ μὴ λέ-
γε ὡς γέγονε τοῦτο πολλάκις, ἀλλ' ὡς οὕτω προσήκει γί-
γνεσθαι. οὐ γὰρ εἴ τι πώποτε μὴ κατὰ τοὺς νόμους ἐπρά-
χθη, σὺ δὲ τοῦτ' ἐμιμήσω, διὰ τοῦτ' ἀποφύγοις ἂν δικαίως:
ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἁλίσκοιο. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκείνων
προήλω, σὺ ταῦτ' οὐκ ἂν ἔγραψας: οὕτως ἂν σὺ νῦν δίκην
δῷς, ἄλλος οὐ γράψει. περὶ τοίνυν τοῦ νόμου τοῦ διαρρή-
δην οὐκ ἐῶντος ἐξεῖναι μὴ ποιησαμένῃ τῇ βουλῇ τὰς τριήρεις
αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι τὴν ἀπολογίαν,
ἣν ποιήσεται, καὶ θεωρῆσαι τὴν ἀναίδειαν τοῦ τρόπου, δι'
ὧν ἐγχειρεῖ λέγειν: ὁ νόμος, φησίν, οὐκ ἐᾷ τὴν βουλὴν
αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἐὰν μὴ ποιήσηται τὰς τριήρεις; ὁμο-
λογῶ. δοῦναι δὲ οὐδαμοῦ φησι κωλύειν τὸν δῆμον. ἐγὼ
δὲ εἰ μὲν ἔδωκα αἰτούσῃ, παρὰ τὸν νόμον εἴρηκα, εἰ δὲ μὴ
πεποίημαι μνείαν περὶ τῶν νεῶν ἐν ὅλῳ τῷ ψηφίσματι,
ἀλλ' ἕτερ' ἅττα λέγω δι' ἃ τὴν βουλὴν στεφανῶ, πῶς παρὰ
τὸν νόμον εἴρηκα; ἔτι δὲ πρὸς ταῦτα, οὐ χαλεπὸν τὰ δί-
καια ὑμῖν ἀντειπεῖν, ὅτι πρῶτον μὲν οἱ προεδρεύοντες τῆς
βουλῆς, καὶ ὁ ταῦτ' ἐπιψηφίζων ἐπιστάτης, ἠρώτων καὶ
διαχειροτονίαν ἐδίδοσαν, ὅτῳ δοκεῖ δωρεᾶς ἀξίως ἡ βουλὴ
βεβουλευκέναι, καὶ ὅτῳ μή. καίτοι, τούς γε μὴ αἰτοῦν-
τας, μὴ δὲ ἀξιοῦντας λαβεῖν τὴν ἀρχήν, οὐδ' ἐπερωτᾶν
προσῆκε. πρὸς τοίνυν τούτοις, ἔστιν ἃ μέσον κατηγοροῦν-
τος τῆς βουλῆς καὶ ἄλλων τινῶν, ἀναπηδῶντες οἱ βουλευ-
ταὶ ἐδέοντο μὴ σφᾶς ἀφελέσθαι τὴν δωρεάν: καὶ ταῦτα οὐ
παρ' ἐμοῦ δεῖ πυθέσθαι τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς, ἀλλ' αὐτοὶ
παρόντες ἴστε τὰ ἐν τῷ δήμῳ γινόμενα: ὥσθ' ὅταν μὲν μὴ
φῇ τὴν βουλὴν αἰτεῖν, ταῦθ' ὑπολαμβάνετε. ὅτι δὲ οὐ-
δὲ τὸν δῆμον ἐᾷ διδόναι μὴ ποιησαμένοις τὰς ναῦς ὁ νόμος,
καὶ τοῦτ' ἐπιδείξω. διὰ ταῦτα γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,

τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ὁ νόμος, μὴ ἐξεῖναι τῇ βουλῇ μὴ
ποιησαμένῃ τὰς τριήρεις αἰτῆσαι τὴν δωρεὰν, ἵνα μὴ δὲ πει=
σθῆναι, μὴ δ' ἐξαπατηθῆναι γένοιτ' ἐπὶ τῷ δήμῳ. οὐ γὰρ
ᾤετο δεῖν ὁ τιθεὶς τὸν νόμον, ἐπὶ τῇ τῶν λεγόντων δυνάμει
τὸ πρᾶγμα καταστῆσαι: ἀλλ' ὃ δίκαιον ἦν εὑρεῖν ἅμα καὶ
συμφέρον τῷ δήμῳ, νόμῳ προστάξαι, τὰς τριήρεις οὐ πεποίη
σαι, μὴ τοίνυν αἴτει τὴν δωρεάν. ὅπου δ' αἰτεῖν οὐκ ἐᾷ,
πῶς οὐ σφόδρα δοῦναί γε κωλύει; Ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐξετάσαι: τί δή ποτε ἂν τἆλλα
πάντα ἡ βουλὴ καλῶς βουλεύσῃ, καὶ μηδεὶς ἔχῃ μηδὲν
ἐγκαλέσαι, τὰς δὲ τριήρεις μὴ ποιήσηται, τὴν δωρεὰν οὐκ
ἔξεστιν αἰτῆσαι; εὑρήσετε γὰρ τοῦτο τὸ ἰσχυρὸν ὑπὲρ τοῦ δή=
μου κείμενον. οἶμαι γὰρ ἂν μηδένα ἀντειπεῖν, ὡς οὐχ ὅσα
πώποτε τῇ πόλει γέγονεν, ἢ νῦν ἐστὶν ἀγαθὰ, ἢ θάτερα,
ἵνα μηδὲν εἴπω φλαῦρον, ἐκ τῆς τῶν τριήρων, τὰ μὲν, κτή-
σεως, τὰ δ' ἀπουσίας γέγονεν. οὖν πολλὰ μὲν ἄν τις ἔχοι
λέγειν καὶ παλαιὰ καὶ καινά. ἃ δ' οὖν πᾶσι μάλιστ' ἀκοῦσαι
γνώριμα, τοῦτο μὲν εἰ βούλεσθε, οἱ τὰ προπύλαια καὶ τὸν
παρθενῶνα οἰκοδομήσαντες ἐκεῖνοι, καὶ τἆλλα πάντα ἀπὸ
τῶν βαρβάρων ἱερὰ κοσμήσαντες, ἐφ' οἷς φιλοτιμούμεθα
πάντες: εἰκότως. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο ἀκοῇ, ὅτι τὴν πόλιν
ἐκλιπόντες καὶ κατακλεισθέντες εἰς σαλαμῖνα ἐκ τοῦ τριή-
ρεις ἔχειν, πάντα μὲν τὰ σφέτερα αὐτῶν καὶ τὴν πόλιν
τῇ ναυμαχίᾳ νικήσαντες ἔσωσαν. πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων
ἀγαθῶν τοῖς ἄλλοις ἕλλησι κατέστησαν αἴτιοι, ὧν οὐδ' ὁ
χρόνος τὴν μνήμην ἀφελέσθαι δύναται. εἶεν. ἀλλ' ἐκεῖ=
να μὲν ἀρχαῖα καὶ παλαιά: ἀλλ' ἃ πάντες ἑωράκατε, ἴσθ'
ὅτι πρῴην εὐβοεῦσιν ἡμερῶν τριῶν ἐβοηθήσατε, καὶ θη-
βαίους ὑποσπόνδους ἀπεπέμψατε. ἆρ' οὖν ταῦτ' ἐπρά=
ξατ' ἂν οὕτως ὀξέως, εἰ μὴ ναῦς εἴχετε καινὰς ἐν αἷς ἐβοη=
θήσατε; ἀλλ' οὐκ ἂν ἠδύνασθε. ἄλλα πολλὰ ἔχοι τις ἂν

εἰπεῖν, ἃ τῇ πόλει γέγονεν ἐκ τοῦ ταύτας κατεσκευάσθαι
καλῶς, ἀγαθά. εἶεν. ἐκ δὲ τοῦ κακῶς, πόσα δεινά; τὰ
μὲν πολλὰ ἐάσω· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ δεκελεικοῦ πολέμου· τῶν
γὰρ ἀρχαίων οὖν, ὃ πάντες ἐμοῦ μᾶλλον ἐπίστασθε, ὑπο-
μνήσω· πολλῶν τε καὶ δεινῶν ἀτυχημάτων συμβάντων
τῇ πόλει, οὐ πρότερον τῷ πολέμῳ παρέστημεν, πρὶν, ἢ τὸ
ναυτικὸν αὐτῶν ἀπώλετο. καὶ τί δεῖ τὰ παλαιὰ λέγειν;
τὸν τελευταῖον γὰρ ἴστε τὸν πρὸς λακεδαιμονίους πόλε-
μον, ὅτε μὲν ναῦς οὐκ ἐδοκεῖτε ἀποστεῖλαι δυνήσεσθαι,
πῶς διέκειτο ἡ πόλις ἴστε ὀρόβους ὄντας ὠνίους· ἐπειδὴ
δ' ἀπεστείλατε εἰρήνης ἐτύχετε ὁποίας τινὸς ἐβούλεσθε.
ὥστε δικαίως, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τηλικαύτην ἐχου-
σῶν ῥοπὴν ἐφ' ἑκάτερα τῶν τριήρων, ὅρον τοῦτον τεθείκατε
τῇ βουλῇ, πότερ' αὐτὴν δεῖ λαβεῖν τὴν δωρεὰν, ἢ οὔ. εἰ
γὰρ πάντα τἄλλα διοικήσαι καλῶς, δι' ὧν δὲ τότ' ἐξ ἀρ-
χῆς ταῦτ' ἐκτησάμεθα καὶ νῦν σῴζομεν, πάντας μὴ ποιή-
σαιτο, τὰς τριήρεις λέγω· οὐδὲν ἐκείνων ὄφελος. τὴν γὰρ τῶν
ὅλων σωτηρίαν πρῶτον ὑπάρχειν δεῖ παρεσκευασμένην τῷ
δήμῳ. οὗτος τοίνυν εἰς τοῦτο ἐλήλυθε τοῦ νομίζειν αὑτῷ
καὶ λέγειν καὶ γράφειν ἐξεῖναι πᾶν, ὅ, τι ἂν βούληται, ὥς
τε βεβουλευκυίας μὲν τἄλλα ὃν τρόπον ὑμεῖς ἀκούετε τῆς
βουλῆς, οὐ πεποιημένης δὲ τὰς τριήρεις, γέγραφε δοῦναι
τὴν δωρεάν. καὶ ταῦτα μὲν * ὡς οὐ παρὰ τὸν νόμον ἐστὶν,
οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔχοι λέγειν, οὔθ' ὑμεῖς πεισθείητε ἄν.
Ἀκούω δ' αὐτὸν, τοιοῦτον ἐρεῖν τινα ἐν ὑμῖν λόγον, ὡς
οὐχ ἡ βουλὴ γέγονεν αἰτία τοῦ μὴ πεποιῆσθαι τὰς ναῦς,
ἀλλ' ὁ τῶν τριηροποιῶν ταμίας ἀποδρὰς ᾤχετο ἔχων πέν-
τε ἡμιτάλαντα· καὶ τὸ πρᾶγμα ἀτύχημα συμβέβηκεν.
ἐγὼ δὲ πρῶτον μὲν αὐτὸ τοῦτο θαυμάζω, εἰ στεφανοῦν ἐπὶ
τοῖς ἠτυχημένοις ἠξίου τὴν βουλήν· τῶν κατορθουμένων
γὰρ ἔγωγε ἡγούμην ἔργων τὰς τοιαύτας ὠεῖσθαι τιμάς.

ἔπειτα κἀκεῖνο ἔτι βούλομαι φράσαι πρὸς ὑμᾶς· οὔ φη-
μι δίκαιον εἶναι περὶ ἀμφοῖν λέγειν, * ὡς οὐ παρὰ τὸν νό-
μον ἡ δωρεὰ δίδοται, καὶ ὡς οὐ διὰ τὴν βουλὴν οὐκ εἰσὶν
αἱ τριήρεις. εἰ μὲν γὰρ διδόναι καὶ μὴ πεποιημένῃ προσήκει,
τί τούτου δεῖ λέγειν, δι' ὅν τινα δή ποτε οὐ πεποίηνται; εἰ
δ' οὐκ ἔξεστι, τί μᾶλλον ἂν διὰ τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα ἀποδεί-
ξῃ μὴ πεποιημένας, ἐκείνῃ προσῆκε λαβεῖν; χωρὶς δὲ τού-
των ἔμοιγε δοκοῦσιν αἵρεσιν ὑμῖν οἱ τοιοῦτοι λόγοι διδό-
ναι, πότερα οἴεσθε προφάσεις καὶ λόγους δεῖν ἀκούειν
τῶν ἀδικούντων ὑμᾶς, ἢ ναῦς κεκτῆσθαι· εἰ μὲν γὰρ τοῦ-
του ταῦτ' ἀποδέξεσθε, ἔσται δῆλον ἁπάσαις ταῖς βου-
λαῖς, ὅτι δεῖ πρόφασιν πιθανὴν εὑρεῖν πρὸς ὑμᾶς, οὐ-
χὶ τριήρεις ποιήσασθαι, ἐκ δὲ τούτου τὰ μὲν χρήματα ἀ-
ναλωθήσεται, ναῦς δὲ οὐχ ἕξεται ὑμεῖς. ἐὰν δὲ ὡς ὁ νό-
μος λέγει, καὶ δεῖ τοὺς ὀμωμοκότας, πικρῶς καὶ ἁπλῶς
τὰς μὲν προφάσεις ἀνέλητε, φανῆτε δὲ ἀφῃρημένοι τὴν
δωρεάν, ὅτι τὰς ναῦς οὐ πεποίηνται, πάντες, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, πεποιημένας ὑμῖν παραδώσουσι τὰς τριήρεις,
πάντα τἄλλα παρ' ὑμῖν ἑωρακότες ἀσθενέστερα τοῦ νόμου γε-
γενημένα. ὅτι τοίνυν οὐδ' αἴτιος ἄλλος ἐστὶν οὐδεὶς ἀνθρώ-
πων τοῦ μὴ πεποιῆσθαι τὰς ναῦς, καὶ τοῦτο σαφῶς ὑμῖν ἐ-
πιδείξω· ἀνελοῦσα γὰρ ἡ βουλὴ τὸν νόμον, τοῦτον ἐχει-
ροτόνησεν αὐτῇ. Ἔτι τοίνυν ἐπιχειρεῖ λέγειν περὶ τοῦ
τῆς ἑταιρήσεως νόμου, ὡς ὑβρίζομεν ἡμεῖς, καὶ βλασφη-
μίας οὐχὶ προσηκούσας κατ' αὐτοῦ ποιούμεθα. καὶ φη-
σὶ δεῖν ἡμᾶς, εἴπερ ἐπιστεύομεν εἶναι ταῦτα ἀληθῆ, πρὸς
τοὺς θεσμοθέτας ἀπαντᾶν, ἵν' ἐκεῖ περὶ χιλίων ἐκινδυ-
νεύομεν, εἰ καταψευδόμενοι ταῦτ' ἐφαινόμεθα. νῦν δὲ
φενακίζειν φησίν, αἰτίας καὶ λοιδορίας κενὰς ποιου-
μένους, καὶ ἐνοχλεῖν οὐ δικασταῖς * τοῖς οὖσιν ὑμῖν.
ἐγὼ δ' οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πρῶτον μὲν ἐκεῖνο λογίζεσθαι

πρὸ ὑμῶν αὐτοῖς, ὅτι πάμπολυ λοιδορία τε καὶ αἰτία κεχωρισμένον ἐστὶν ἐλέγχου. αἰτία μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν τις ψιλῷ χρησάμενος λόγῳ, μὴ παράσχηται πίστιν ὧν λέγει. ἔλεγχος δέ, ὅταν οἷς ἂν εἴπῃ τις, καὶ τἀληθὲς ὁμοῦ δείξῃ. ἔστι τοίνυν ἀνάγκη τοὺς ἐλέγχοντας ἢ τεκμήρια δεικνύναι δι' ὧν ἐμφανιοῦσι τὸ πιστὸν ὑμῖν, ἢ τὰ εἰκότα φράζειν, ἢ μάρτυρας παρέχεσθαι. οὐ γὰρ οἷόν τ' ἐνίων αὐτόπτας ὑμᾶς ἐστι καταστῆσαι· ἀλλ' ὅταν τις ἐπιδεικνύῃ τι τούτων, ἱκανὸν νομίζετε ἔλεγχον ἔχειν ὑμεῖς εἰκότως τῆς ἀληθείας ἑκάστου. ἡμεῖς τοίνυν οὐκ ἐκ λόγων εἰκότων οὐδὲ τεκμηρίων, ἀλλ' ἐξ οὗ μάλιστα δίκην ἔστι λαβεῖν, τούτῳ ταῦτ' ἐπιδείκνυμεν, ἄνδρα παρεσχηκότα γραμματεῖον, ἐν ᾧ τὰ τούτῳ βεβιωμένα ἔνεστιν· ὃν αὐτὸν ὑπεύθυνον ποιήσας μαρτυρεῖ ταῦτα. ὥσθ' ὅταν μὲν λοιδορίαν ταῦτα καὶ αἰτίαν εἶναι φῇ, ὑπολαμβάνετε ὡς ταῦτα μέν ἐστιν ἔλεγχος· ἃ δ' οὗτος ποιεῖ ταῦτα, λοιδορία καὶ αἰτία. ὅταν δ' ὅτι πρὸς τοὺς θεσμοθέτας προσῆκεν ἐπαγγέλλειν ἡμῖν, ἐκεῖνο ὑπολαμβάνετε. ὅτι καὶ τοῦτο ποιήσομεν, καὶ νῦν προσηκόντως περὶ τοῦ νόμου λέγομεν. εἰ μὲν γὰρ ἄλλον τινὰ ἀγῶνα ἀγωνιζομένου σου ταῦτα κατηγοροῦμεν, δικαίως ἂν ἠγανάκτεις· εἰ δ' ὁ μὲν νῦν ἐνεστηκὼς ἀγών ἐστι παρανόμων, οἱ νόμοι δ' οὐκ ἐῶσι λέγειν οὐδὲ τὰ ἔννομα τοὺς οὕτω βεβιωκότας, ἡμεῖς δ' ἐπιδείκνυμεν οὐ μόνον εἰρηκότα αὐτὸν παράνομα, ἀλλὰ καὶ βεβιωκότα παρανόμως· πῶς οὐχὶ προσήκει λέγειν περὶ τούτου τοῦ νόμου, δι' οὗ ταῦτα ἐλέγχεται, καὶ μὴν κἀκεῖνό γε δεῖ μαθεῖν ὑμᾶς, ὅτι τοὺς νόμους ὁ θεὶς τούτους Σόλων, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πολλούς, οὐδὲν ὅμοιος ὢν τούτῳ νομοθέτης, οὐχ ἓν δέδωκε τρόπῳ περὶ τῶν ἀδικημάτων ἕκαστον λαβεῖν δίκην τοῖς βουλομένοις παρὰ τῶν ἀδικούντων, ἀλλὰ πολλαχῶς. ᾔδει γὰρ οἶμαι τοῦθ' ὅτι τοὺς ἐν τῇ πόλει γενέσθαι πάντας ὁμοίους,

ἢ ἀδυνάτους, ἢ θρασεῖς, ἢ μετρίους, οὐκ ἂν εἴη. εἰ μὲν οὕτως ὡς τοῖς μετρίοις δίκην ἐξαρκέσει λαβεῖν, οὐ παρὰ τὸν νόμον ἀδείας ἔσεσθαι πολλοὺς πονηροὺς ἡγεῖτο· εἰ δ' ὡς τοῖς θρασέσι καὶ δυναμένοις λέγειν, τοὺς ἰδιώτας οὐ δυνήσεσθαι τὸν αὐτὸν τούτοις τρόπον λαμβάνειν δίκην. δεῖν δ' ᾤετο μηδένα ἀποστερεῖσθαι τοῦ δίκης τυχεῖν, ὡς ἕκαστος δύναται. πῶς οὖν ἔσται τοῦτο, ἐὰν πολλὰς ὁδοὺς δῷ διὰ τῶν νόμων ἐπὶ τοὺς ἠδικηκότας· οἷον τῆς κλοπῆς, ἔρρωσαι καὶ σαυτῷ πιστεύεις; ἄπαγε· ἐν χιλίαις δ' ὁ κίνδυνος. ἀσθενέστερος εἶ; τοῖς ἄρχουσιν ἐφηγοῦ· τοῦτο ποιήσουσιν ἐκεῖνοι. φοβεῖ καὶ τοῦτο; γράφου. καταμέμφῃ σαυτὸν, καὶ πένης ὢν οὐκ ἂν ἔχοις χιλίας ἐκτῖσαι; δικάζου κλοπῆς πρὸς διαιτητὴν, καὶ οὐ κινδυνεύσεις. οὐδέτερον βούλει τούτων; γράφου. κατοκνεῖς καὶ τοῦτο; ἐφηγοῦ. τούτων οὐδέν ἐστι τὸ αὐτό. τῆς ἀσεβείας κατὰ ταὐτά ἐστιν, ἀπάγειν, γράφεσθαι, δικάζεσθαι πρὸς εὐμολπίδας, φράζειν πρὸς τὸν βασιλέα. περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὸν αὐτὸν τρόπον σχεδόν. εἰ δή τις ὡς μὲν οὐχὶ κακοῦργός ἐστι, μὴ λέγοι, ἢ ὡς οὐκ ἀσεβὴς, ἢ ὅτι δή ποτ' εἴη δι' ὃ κρίνοιτο, διὰ ταῦτα δ' ἐκφεύγειν ἀξιοίη, εἰ μὲν ἀπηγμένος εἴη, διότι πρὸς διαιτητὴν ἐξῆν αὐτῷ λαχεῖν καὶ γράφεσθαι χρῆν· εἰ δὲ πρὸς διαιτητὴν φεύγοι, ὅτι χρῆν σε ἀπάγειν ἵν' ἐκινδύνευσε περὶ χιλίων· γέλως ἂν εἴη δήπουθεν. οὐ γὰρ τόν γε μηδὲν πεποιηκότα δεῖ περὶ τὸν τρόπον ὅντινα χρὴ διδόναι δίκην ἀντιλέγειν, ἀλλ' ὡς οὐ πεποίηκεν ἀποδεικνύναι. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἀνδροτίων καὶ σὺ μὴ διὰ ταῦτα οἴου σοι προσήκειν μὴ δοῦναι δίκην, εἰ γράφεις ἡταιρηκὼς, ὅτι καὶ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἔσθ' ἡμῖν ἐπαγγελία· ἀλλ' ἢ δεῖξον οὐ πεποιηκότα ταῦτα σαυτὸν, ἢ δίκην ὕπεχε, εἰ γέγραφάς τι, τοιοῦτος ὤν· οὐ γὰρ ἔξεστί σοι. εἰ δέ σε μὴ πάντας ὅσους οἱ νόμοι διδόασι τρόπους τιμωρούμεθα, χάριν ἡμῖν ὧν παρα-

λείπομεν ἐκείνων ἔχει, μὴ διὰ ταῦτα ἄξιον μηδὲ καθ' ἕνα τρόπον δοῦναι δίκην. ἄξιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τὸν θέντα τὸν νόμον ἐξετάσαι σόλωνα, καὶ θεάσασθαι ὅσην πρόνοιαν ἐποιεῖτο ἐν ἅπασιν οἷς ἐτίθει νόμοις τῆς πολιτείας, καὶ ὅσῳ περὶ τούτου μᾶλλον ἐσπούδαζεν, ἢ περὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ οὗ τιθείη τὸν νόμον. πολλαχόθεν μὲν οὖν ἄν τις ἴδοι τοῦτο, οὐχ ἥκιστα δ' ἐκ τούτου τοῦ νόμου, μήτε λέγειν μήτε γράφειν ἐξεῖναι τοῖς ἡταιρηκόσιν. ἑώρα γὰρ ἐκεῖνο, ὅτι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν ἐξὸν λέγειν, οὐ λέγετε. ὥστε τοῦτό γε οὐδὲν ἡγεῖτο βαρύ. καί τοι πολλὰ ἂν εἶχεν, εἴ γε κολάζειν ἐβούλετο τούτους, χαλεπώτερα θεῖναι: ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐσπούδασεν, ἀλλὰ ταῦτα ἀπεῖπεν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τῆς πολιτείας. ᾔδει γάρ, ᾔδει τοῖς αἰσχρῶς βεβιωκόσιν ἁπασῶν οὖσαν ἐναντιωτάτην πολιτείαν, ἐν ᾗ πᾶσιν ἔξεστι λέγειν τἀκείνων ὀνείδη. ἔστι δὲ αὕτη τίς; δημοκρατία. οὔκουν ἐνόμιζεν ἀσφαλὲς. εἴ ποτε συμβήσεται γενέσθαι συχνοὺς ἀνθρώπους κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους εἰπεῖν μὲν δεινοὺς καὶ θρασεῖς, τοιούτων δ' ὀνειδῶν καὶ κακῶν μεστούς. πολλὰ γὰρ ἂν τὸν δῆμον ὑπ' αὐτῶν ὑπαχθέντα ἐξαμαρτεῖν: κἀκείνους ἤτοι καταλῦσαι γ' ἂν πειρᾶσθαι. τὸ παράπαν τὸν δῆμον: ἐν γὰρ ταῖς ὀλιγαρχίαις οὐδ' ἂν ὦσι ἔτ' ἀνδροτίωνός τινες αἴσχιον βεβιωκότες, οὐκ ἔστι λέγειν κακῶς τοὺς ἄρχοντας: ἢ προάγειν ἂν ὡς πονηροτάτους εἶναι, ἵν' ὡς ὁμοιότατοι σφίσιν ὦσι. τὴν οὖν ἀρχὴν τοῖς τοιούτοις ἀπεῖπε μὴ μετέχειν τοῦ συμβουλεύειν, ἵνα μὴ φενακισθεὶς ὁ δῆμος ἐξαμάρτῃ μηδέν. ὧν ὀλιγωρήσας ὁ καλὸς κἀγαθὸς οὗτος οὐ μόνον ᾤετο δεῖν λέγειν, καὶ γράφειν, οὐκ ἐξόν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοὺς νόμους ταῦτα ποιεῖν.

Περὶ μὲν τοίνυν τοῦ νόμου, καθ' ὃν ὀφληκότος αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῷ δημοσίῳ χρήματα καὶ οὐκ ἐκτετικότος, οὐκ ἔξεστι λέγειν οὐδὲ γράφειν τούτῳ, ταῦτα δίκαια λέγειν ἄν-

ἔχοιτ᾽ εἰκότως. καί φησι δεῖν ὑμᾶς αὐτὸν ἐνδείκνυσθαι. τότε
γὰρ τοῦτο ποιήσομεν, οὐ μὰ δί᾽ οὐχὶ νῦν, ἡνίκα δεῖ σε ἐφ᾽ ὧν
ὧν ἀδικεῖς, δοῦναι λόγον· ἀλλ᾽ ὅταν ἢ προσῆκον ἐκ τῶν νό=
μων. καὶ νῦν δὲ δείκνυμεν οὐκ ἐῶντα γράφειν σε, ὃ δ᾽ ἃ τοῖς
ἄλλοις ἔξεστι, τὸν νόμον. ὡς οὖν οὐκ ὦφλεν ὁ πατήρ σου,
τοῦτ᾽ ἐπίδειξον, ἢ ὡς οὐκ ἀποδρὰς ᾤχετ᾽ ἐκ τοῦ δεσμω-
τηρίου, ἀλλὰ τὰ χρήματα ἐκτίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦθ᾽ ἕξεις
δεικνύναι, οὐκ ἐξὸν γέγραφας· κληρονόμον γάρ σε καθί=
στησιν ὁ νόμος τῆς ἀτιμίας τῆς τοῦ πατρὸς. ὄντι δ᾽ ἀτίμῳ
σοι λέγειν οὐ προσῆκεν, οὐδὲ γράφειν. Καὶ περὶ μὲν
τῶν νόμων οὓς παραγεγράμμεθα, οἶμαι δεῖν ὑμᾶς αὐτὸν
φενακίζειν ἐγχειρῇ καὶ παράγειν οὕτως, ταῦθ᾽ ὑπολαμ-
βάνειν ἃ διεξελήλυθα ἐγώ. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων
αὐτῷ λόγοι πρὸς τὸ φενακίζειν ὑμᾶς εὖ μεμηχανημένοι·
περὶ ὧν βέλτιον ὑμᾶς προακοῦσαι. ἔστι γὰρ εἷς αὐτοῦ
τοιοῦτος, μὴ πεντακοσίους ὑμᾶς αὐτῶν ἀφελέσθαι τὴν
δωρεάν, μηδ᾽ ὀνείδει περιβαλεῖν. ἐκείνων ὁ ἀγών, οὐκ ἐ=
μός. ἐγὼ δ᾽ εἰ μὲν ἔμελλέ τι ἀφαιρήσεσθαι τούτου μόνου,
ἄλλο δὲ μηδὲν ὠφελήσειν τὴν πόλιν, οὐδ᾽ ἂν ὑμᾶς σφό=
δρα σπουδάζειν ἠξίουν. εἰ δὲ τῷ τοῦτο ποιῆσαι πλείους, ἢ
μυρίους τοὺς ἄλλους πολίτας βελτίους εἶναι προσφέρεται·
πόσῳ κάλλιον τοσούτοις προσαναλῶσαι χρυσοῦς, ἢ πεντα=
κοσίοις ἀδίκως χαρίσασθαι. ὡς δ᾽ οὐκ ἔστιν ἀπάσης τοῦ πράγ
ματος τῆς βουλῆς, ἀλλὰ τινῶν οἵπερ εἰσὶν αἴτιοι τῶν κακῶν,
καὶ ἀνδροτίωνος, ἔχω λέγειν. τί γάρ ἐστιν ὄνειδος, εἰ σιωπῶν=
τος αὐτοῦ καὶ μηδὲν γράφοντος, ἴσως δὲ οὐδὲ τὰ πολλὰ εἰς
τὸ βουλευτήριον εἰσιόντος, μὴ λάβῃ ἡ βουλὴ τὸν στέφανον;
οὐδενὶ δήπουθεν. ἀλλὰ τοῦ γράφοντος καὶ πολιτευομένου
καὶ πείθοντος ἃ βούλοιτο τὴν βουλήν. διὰ γὰρ τοῦτον ἀ=
νάξια τοῦ στεφανωθῆναι βεβούλευκεν. οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἰ καὶ τὰ
μάλιστα πάσης ἐσθ᾽ ὁ ἀγὼν τῆς βουλῆς, ὅσῳ συμφέρει μᾶλλον

ὑμῖν καταγνοῦσιν, ἢ μή, θεάσασθε. εἰ μὲν ἀπογνώσεσθε, ἐπὶ τοῖς λέγουσι τὸ βουλευτήριον ἔσται· ἐὰν δὲ καταγνῶτε, ἐπὶ τοῖς ἰδιώταις. ἑωρακότες γὰρ οἱ πολλοὶ διὰ τὴν τῶν λεγόντων πονηρίαν τὴν δ' ἀφῃρημένην τὴν βουλὴν τὸν στέφανον, οὐχὶ προήσονται τούτοις τὰς πράξεις· ἀλλὰ τὰ βέλτιστ' ἐροῦσιν αὐτοί. εἰ δὲ γενήσεται τοῦτο, καὶ τῶν ἐθάδων καὶ * συνεστηκότων ῥητόρων ἀπαλλαγήσεσθε· ὄψεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάνθ' ἃ προσήκει γιγνόμενα. ὥστ' εἰ μηδενὸς ἄλλου εἵνεκα, διά γε ταῦτα καταψηφιστέον. ὃ τοίνυν ἕτερον δεῖ μὴ λαθεῖν ὑμᾶς, ἀκούσατε. ἴσως ἀναβήσεται, καὶ συνερεῖ τῇ βουλῇ φίλιππος, καὶ ἀντιγένης, καὶ ὁ ἀντιγραφεύς, καί τινες ἄλλοι, οἵπερ ἐκεῖ δι' ἑαυτῶν εἶχον μετὰ τούτου τὸ βουλευτήριον, καὶ τούτων τῶν κακῶν εἰσιν αἴτιοι. δεῖ δὴ πάντας ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὅτι τούτοις ἐστὶ μὲν ἡ πρόφασις τῆς συνηγορίας, τῇ βουλῇ βοηθεῖν· τῇ δ' ἀληθείᾳ, ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωνιοῦνται καὶ τῶν εὐθυνῶν, ἃς αὐτοὺς προσήκει δοῦναι τῶν πεπραγμένων. ἔχει γὰρ οὕτως. ἐὰν μὲν ἀπογνῶτε τὴν γραφὴν ταύτην, ἅπαντές εἰσιν ἀπηλλαγμένοι, καὶ δίκην οὐδεὶς οὐδεμίαν μὴ δῷ. τίς γὰρ ἔτ' ἂν καταψηφίσαιτο ἐκείνων, τὴν βουλὴν ὑμῶν ἐστεφανωκότων, οἷς οὗτοι προέστασαν; ἐὰν δὲ καταγνῶτε, πρῶτον μὲν τὰ εὔορκα ἔσεσθ' ἐψηφισμένοι· εἶτ' ἐν ταῖς εὐθύναις ἕκαστον τούτων λαμβάνοντες, ὃς μὲν ἂν ὑμῖν ἀδικεῖν δοκῇ, κολάσετε, ὃς δ' ἂν μή, τότε ἀφήσετε. μὴ οὖν ὡς ὑπὲρ τῆς βουλῆς λεγόντων καὶ τῶν πολλῶν ἀκούετε· ἀλλ' ὡς ὑπὲρ αὐτῶν παρακρουομένοις ὀργίζεσθε. ἔτι τοίνυν ἀρχίαν οἶμαι * τὸν χολαργέα, καὶ γὰρ οὗτος ἐβούλευε πέρυσιν, ὡς ἐπιεικῆ δεήσεσθαι καὶ συνερεῖν αὐτοῖς. ἐγὼ δ' οἶμαι δεῖν ὡδί πως ἀκούειν ἀρχίου. ἐρωτᾶν αὐτὸν ταῦτα ἃ κατηγόρηται τῆς βουλῆς, πότερα αὐτῷ δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἢ κακῶς· κἂν μὲν φῇ καλῶς, μηκέτι τὸν νοῦν ὡς ἐπιεικεῖ προσέ-

χειν. ἐὰν ᾖ κακῶς, τί δὴ ταῦτ' ἐᾷ φάσκων ἀδικεῖν ἐκείνην; πάλιν αὐτὸν ἐρωτᾶτε. κἂν μὲν ἀντιλέγειν φῇ, μηδένα δι' αὐτῷ πείθεσθαι, ἄτοπον δήπου νῦν λέγειν ὑπὲρ τῆς τὰ βέλτιστα οὐχὶ πειθομένης αὐτῷ βουλῆς: ἐὰν δὲ σιωπᾶν, πῶς οὐκ ἀδικεῖ, εἰ πρότερον ἐξαμαρτάνειν μέλλοντας ἀποτρέπειν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίει, νῦν δὲ λέγειν τολμᾷ ὡς οὐ δεῖ τοὺς τοσαῦτα κακὰ εἰργασμένους στεφανωθῆναι. Οἶμαι τοίνυν αὐτὸν οὐδ' ἐκείνων ἀφέξεσθαι τῶν λόγων, ὅτι ταῦτα πάντα αὐτῷ διὰ τὰς εἰσπράξεις γέγονεν, ἃς ὑπὲρ ὑμῶν ὀλίγοις εἰσπρᾶξαι φήσει, πολλὰ χρήματα ἀναιδῶς οὐ τιθέντας. καὶ κατηγορήσει τούτων, πρᾶγμα ῥᾴδιον οἶμαι διαπραξάμενος, τῶν μὴ τιθέντων τὰς εἰσφοράς. καὶ φήσει πάντων ἄδειαν ἔσεσθαι τοῦ μὴ τιθέναι τὰς εἰσφοράς, εἰ καταψηφιεῖσθε αὐτοῦ. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε, ὅτι οὐ περὶ τούτων δικάσειν ὀμωμόκατε, ἀλλ' εἰ κατὰ τοὺς νόμους τὸ ψήφισμα εἶπεν: εἶθ' ὅτι πάνδεινόν ἐστι κατηγορίαν ποιούμενον, ὡς ἀδικοῦσί τινες τὴν πόλιν, αὐτὸν ἀξιοῦν ὧν ἀδικεῖ μειζόνων ὄντων μὴ δοῦναι δίκην. πολὺ γὰρ δήπου μεῖζον ἐστ' ἀδίκημα γράφειν παρὰ τοὺς νόμους, ἢ τὴν εἰσφορὰν μὴ κατατιθέναι. ὅτι τοίνυν οὐδ' εἰ φανερῶς ἔμελλεν ἁλόντος τούτου μηδεὶς εἰσοίσειν, μηδ' ἐθελήσειν εἰσπράττειν, οὐδ' οὕτως ἀποψηφιστέον, ἐκ τῶνδε γνώσεσθε. ὑμῖν περὶ τὰς εἰσφορὰς τὰς ἀπὸ ναυσινίκου πρὸς ἴσως τάλαντα τριακόσια, ἢ μικρῷ πλείω, ἐλλείμματα τέτταρα καὶ δέκα ἐστὶ τάλαντα: ὧν ἑπτὰ οὗτος εἰσέπραξεν: ἐγὼ δὲ τίθημι ἅπαντα. τοὺς μὲν δὴ τοὺς ἑκόντας τιθέντας οὐ δεῖσθε ἀνδροτίωνος: ἐπὶ δὲ τοὺς ἐλλείποντας. ὃ τοίνυν ὑμῖν νυνὶ σκεπτέον, εἰ τοσοῦτον τιμᾶσθε τὴν πολιτείαν, καὶ τοὺς κειμένους νόμους, καὶ τὸ εὐορκεῖν. εἰ γὰρ ἀποψηφιεῖσθε τούτου φανερῶς οὕτω παρὰ τοὺς νόμους εἰρηκότος, δόξετε πᾶσι τὰ χρήματα ταῦτα ἀντὶ τῶν νόμων καὶ τῆς εὐορκίας

ᾑρῆσθαι. ἃ οὐδ' ἂν εἰ τὰ ἑαυτοῦ δοίη τις ὑμῖν, λαβεῖν ἄξιον,
μή τί γε ἐφ' ᾧ ἑτέρους εἰσπράττειν. ὥσθ' ὅταν ταῦτα λέγῃ,
μέμνησθε τῶν ὅρκων, καὶ τὴν γραφὴν ἐνθυμεῖσθε, ὅτι νῦν
οὐ περὶ πράξεως εἰσφορῶν ἐστιν, ἀλλ' εἰ δεῖ κυρίους εἶναι
τοὺς νόμους. καὶ περὶ μὲν τούτων, ὃν τρόπον ἡμᾶς ἀπαγα-
γὼν ἀπὸ τοῦ νόμου παρακρούεσθαι ζητήσει, καὶ ἃ πρὸς ταῦ-
τα ὑμᾶς μνημονεύοντας μὴ ἐπιτρέπειν προσήκει: πολλὰ
λέγειν ἔχων ἔτι καὶ ταῦθ' ἱκανὰ εἶναι νομίζων, ἐάσω. Βού-
λομαι δὲ καὶ τὰ πολιτεύματα ἐξετάσαι τοῦ καλοῦ κἀ-
γαθοῦ τούτου, δι' ὧν οὐδὲν ἔσθ' ὅ,τι τῶν δεινοτάτων ἐλλεί-
πων φανήσεται. καὶ γὰρ ἀναιδῆ, καὶ θρασὺν, καὶ κλέ-
πτην, καὶ ὑπερήφανον, καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ ἐν δημο-
κρατίᾳ πολιτεύεσθαι ἐπιτήδειον ὄντ' αὐτὸν ἐπιδείξω. καὶ
πρῶτον μὲν ἐφ' ᾧ μέγιστον φρονεῖ, τὴν τῶν χρημάτων εἴσ-
πραξιν ἐξετάσωμεν αὐτοῦ, μὴ τῇ τούτου προσέχοντες ἀ-
λαζονείᾳ τὸν νοῦν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὅπῃ γέγονε, τῇ ἀληθείᾳ
σκοποῦντες. οὗτος εὐκτήμονα φήσας τὰ ὑμέτερα ἔχειν
εἰσφορὰς, καὶ τοῦτο ἐξελέγξειν, ἢ τὰ ἑαυτοῦ καταθήσειν
ὑποσχόμενος, καταλύσας ψηφίσματι κληρωτὴν ἀρχὴν
ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἐπὶ τὴν εἴσπραξιν παρέδυ. δη-
μηγορίας δ' ἐπὶ τούτοις ποιούμενος, ὡς ἔστι τριῶν αἵρεσις
ὑμῖν, ἢ τὰ πομπεῖα κατακόπτειν, ἢ πάλιν εἰσφέρειν, ἢ
τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν, αἱρουμένων εἰκότως ὑμῶν
τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν ταῖς ὑποσχέσεσι κατέχων,
καὶ διὰ τὸν καιρὸν ὅσην τότε ἔχων ἐξουσίαν, τοῖς μὲν κει-
μένοις νόμοις περὶ τούτων, οὐκ ᾤετο δεῖν χρῆσθαι, οὐδ'
εἰ μὴ τούτοις ἐνόμιζεν ἱκανοὺς, ἑτέρους τιθέναι: ψηφί-
σματα δ' εἶπεν ἐν ὑμῖν δεινὰ καὶ παράνομα, δι' ὧν ἠρ-
γολάβει, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων κέκλοφε, τοὺς ἕνδεκα
γράψας ἀκολουθεῖν μεθ' ἑαυτοῦ: εἶτ' ἔχων τούτους ᾔει
ἐπὶ τὰς τῶν πολιτῶν οἰκίας. καὶ τὸν μὲν εὐκτήμονα, ὃν

εἰσπράξειν, ἢ καταθήσειν αὐτὸς ἔφη τὰς εἰσφοράς, οὐδὲν ἔχειν ἐλέγχειν περὶ τούτων: ὑμᾶς δ' εἰσέπραττεν ὥσπερ οὐ διὰ τὴν εὐκτήμονος ἔχθραν ἐπὶ ταῦτα ἐλθών, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑμετέραν. καὶ μηδεὶς ὑπολαμβανέτω με λέγειν, ὡς οὐκ ἐχρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας: χρῆν γάρ: ἀλλὰ πῶς; ὡς ὁ νόμος κελεύει τῶν ἄλλων ἕνεκα: τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. οὐ γὰρ τοσοῦτον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοσούτων χρημάτων τοῦτον τὸν τρόπον εἰσπραχθέντων ὠφέλησθε: ὅσον ἐζημίωσθε τοιούτων ἐθῶν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσαγομένων. εἰ γὰρ ἐθέλει τις ἐξετάσαι τίνος ἕνεκα μᾶλλον ἄν τις ἕλοιτο ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν, ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τοῦτ' ἂν εὕροι τι προχειρότατον, ὅτι πάντα πρᾳότερά ἐστιν ἐν δημοκρατίᾳ. ὅτι μὲν τοίνυν τῆς ὅπου βούλεσθε, ὀλιγαρχίας οὗτος ἀσελγέστερος γέγονε, παραλείψω: ἀλλὰ παρ' ὑμῖν πότε πώποτε δεινότατα ἐν τῇ πόλει γέγονεν; ἐπὶ τῶν τριάκοντα πάντες ἂν εἴποιτε. τότε τοίνυν ὡς ἔστιν ἀκούειν, οὐδείς ἐστιν ὅστις ἀπεστερεῖτο τοῦ σωθῆναι, ὃς ἑαυτὸν οἴκοι κρύψειεν. ἀλλὰ τοῦτο κατηγοροῦμεν τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον. οὑτοσὶ τοίνυν τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐποιήσατο ἐκείνων τῆς αὐτοῦ βδελυρίας, ὥστε ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενος τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἑκάστῳ δεσμωτήριον καθίστη, τοὺς ἕνδεκα ἄγων ἐπὶ τὰς οἰκίας. καίτοι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί οἴεσθε, ὁπόταν ἄνθρωπος πένης ἢ καὶ πλούσιος πολλ' ἀνηλωκώς, καί τινα ἴσως τρόπον εἰκότως οὐκ εὐπορῶν ἀργυρίου, ἢ τέγος ὡς τοὺς γείτονας ὑπερβαίνοι, καὶ ὑποδύοιτο ὑπὸ κλίνην, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ σῶμα ἁλοὺς εἰς τὸ δεσμωτήριον ἕλκεσθαι, ἢ ἄλλα ἀσχημονοίη, ἃ δούλων οὐκ ἐλευθέρων ἐστὶν ἔργα: καὶ ταῦθ' ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ὁρῷτο ποιῶν, ἣν ὡς ἐλεύθερος ἠγγυήσατο, καὶ τῆς πόλεως πολίτης: ὁ δὲ τούτων αἴτιος ἀνδροτίων εἴη, ὃν οὐδ' ὑπὲρ ἑαυτοῦ δίκην

λαμβάνειν ἐᾷ τὰ πεπραγμένα καὶ βεβιωμένα, μή τι γε ὑπὲρ τῆς πόλεως; καὶ τοῦτ' εἴ τις ἔροιτ' αὐτόν, τὰς εἰσφορὰς πότερον τὰ κτήματα, ἢ τὰ σώματα ὀφείλει; τὰ κτήματα φήσειεν ἄν, εἴπερ ἀληθῆ λέγειν βούλοιτο· ἀπὸ γὰρ τούτων εἰσφέρομεν. τίνος οὖν ἕνεκα ἀφεὶς τὸ τὰ χωρία δημεύειν καὶ τὰς οἰκίας, καὶ ταῦτ' ἀπογράφειν, ἔδεις καὶ ὕβριζες πολίτας ἀνθρώπους καὶ τοὺς ταλαιπώρους μετοίκους οἷς ὑβριστικώτερον, ἢ τοῖς οἰκέταις τοῖς αὑτοῦ κέχρησαι; καὶ μὴν εἰ θέλετε σκέψασθαι τί δοῦλον, ἢ ἐλεύθερον εἶναι διαφέρει, τοῦτο μέγιστον ἂν εὕροιτε· ὅτι τοῖς μὲν δούλοις τὸ σῶμα τῶν ἀδικημάτων ἁπάντων ὑπεύθυνόν ἐστι· τοῖς δὲ ἐλευθέροις κἂν τὰ μέγιστα τύχωσιν ἀδικοῦντες, τοῦτό γ' ἔνεστι σῶσαι· εἰς χρήματα γὰρ τὴν δίκην περὶ τῶν πλείστων παρὰ τούτων προσήκει λαμβάνειν. ὁ δὲ, τοὐναντίον εἰς τὰ σώματα, ὥσπερ ἀνδραπόδοις ἐποιήσατο τὰς τιμωρίας. οὕτω δ' αἰσχρῶς καὶ πλεονεκτικῶς ἔχει πρὸς ὑμᾶς, ὥστε τὸν μὲν ἑαυτοῦ πατέρα ᾤετο δημοσίᾳ δεθέντα ἐπὶ χρήμασιν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ μήτε ἀποδόντα ταῦτα, μήτε κριθέντα ἀποδρᾶναι. τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν τὸν μὴ δυνάμενον τὰ ἑαυτοῦ θεῖναι οἴκοθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἕλκεσθαι. ἔτ' ἐπὶ τούτοις ὡς ὁτιοῦν ἐξὸν ἑαυτῷ ποιεῖν, σινώπην προσενεχύραζε καὶ φανοστράτην ἀνθρώπους πόρνας, οὐ μέντοι γε ὀφειλούσας εἰσφοράς. καὶ τοι εἴ τισιν ἄρα δοκοῦσιν ἐπιτήδειαι ἐκεῖναι παθεῖν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμά γε οὐκ ἐπιτήδειον γίγνεσθαι: τηλικουτόν τινας φρονεῖν διὰ καιρὸν, ὥστε βαδίζειν ἐπ' οἰκίας καὶ σκεύη φέρειν μηδὲν ὀφειλόντων ἀνθρώπων. πολλὰ γὰρ ἄν τις ἴδοι πολλοὺς ἐπιτηδείους ὄντας πάσχειν, καὶ πεπονθέναι: ἀλλ' οὐ ταῦτα λέγουσιν οἱ νόμοι, οὐδὲ τὰ τῆς πολιτείας ἔθη, ἃ φυλακτέον ὑμῖν. ἀλλ' ἔνεστιν ἔλεος, συγγνώμη, πάνθ' ὅσα προσήκει τοῖς ἐλευθέροις, ὧν οὗτος ἁπάντων εἰκό-

τως οὐ μετέχει τῇ φύσει, οὐδὲ τῇ παιδείᾳ· πολλὰ γὰρ ὑβρίζεται, καὶ προπεπηλάκισται συνὼν οὐκ ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἀνθρώποις, ἀλλὰ δοῦναι μισθὸν δυναμένοις. ὧν προσῆκέ σοι τὴν ὀργὴν, οὐκ εἰς τοὺς πολίτας τοὺς τυχόντας ἀφιέναι, οὐδ' εἰς τὰς ὁμοτέχνους σοι πόρνας, ἀλλ' εἰς τὸν τοῦτον τὸν τρόπον θρέψαντά σε πατέρα. ταῦτα τοίνυν ὡς μὲν οὐ δεινὰ καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους, οὐχ ἕξει λέγειν οὗτος. οὕτω δ' ἐστὶν ἀναιδὴς, ὥστ' ἐν τῷ δήμῳ προαγῶνας ἀεὶ κατασκευάζων ἑαυτῷ τῆσδε τῆς γραφῆς, ἐτόλμα λέγειν, ὡς ὑπὲρ ὑμῶν καὶ δι' ὑμᾶς ἐχθροὺς ἐφ' ἑαυτὸν εἵλκυκε, καὶ νῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἐστὶ κινδύνοις. ἐγὼ δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλομαι δεῖξαι τοῦτον οὔτε πεπονθότα οὐδ' ὁτιοῦν κακὸν, οὔτε μέλλοντα πάσχειν οὐδὲν, δι' ὧν ὑπὲρ ὑμῶν ἔπραξε. διὰ μέντοι τὴν αὐτοῦ βδελυρίαν καὶ θεοῖς ἐχθρὰν αἰσχροκέρδειαν πεπονθότα μὲν μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας οὐδὲν, πεισόμενον δὲ, ἂν τὰ δίκαια ποιῆτε ὑμεῖς. σκέψασθε γὰρ ὡδί. τί ποθ' ὑμῖν οὗτος ὑπέσχετο, καὶ τί ποιεῖν αὐτὸν ἐχειροτονήσατε ὑμεῖς; χρήματα εἰσπράττειν, ἄλλο δὲ πρὸς τούτῳ τί ποιεῖν οὐδέν. φέρε δὴ καθ' ἕκαστον ὑπομνήσω τὴν εἴσπραξιν ὑμᾶς. οὗτος εἰσέπραξε Λεπτίνην τὸν ἐκ Κοίλης τετταράκοντα δραχμάς· καὶ Θεόξενον τὸν Ἀλωπεκῆθεν δραχμὰς ἑβδομήκοντα, καὶ μικρόν τι πρός· καὶ τὸν Εὔφημον καὶ Καλλιστράτην, καὶ τὸν Τελέσου νεανίσκον, οὐκ ἔχω γὰρ τοὔνομα εἰπεῖν. σχεδὸν δὲ πάντας οὓς εἰσέπραξεν, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω, οὐκ οἶδα εἴ τινα ὑπὲρ μνᾶν ὀφείλοντα. πότερ' οὖν οἴεσθε τούτων ἕκαστον μισεῖν καὶ πολεμεῖν αὐτῷ διὰ τὴν εἰσφορὰν ταύτην, ἢ τὸν μὲν αὐτῶν, ὅτι πάντων ἀκουόντων ὑμῶν ἐν τῷ δήμῳ δοῦλον ἔφη καὶ ἐκ δούλων εἶναι, καὶ προσήκειν αὐτῷ τὸ ἕκτον μέρος εἰσφέρειν μετὰ τῶν μετοίκων· τῷ δ' ὅτι παῖδας ἐκ πόρνης εἶναι· τοῦ δὲ, τὸν πατέρα ἡταιρηκέναι·

τῷ δὲ, τὴν μητέρα πεπορνεῦσθαι· τὸν δὲ, ἀπογεγράφθαι ὅ-
σα ὑφείλετο ἐξ ἀρχῆς· τὸν δὲ, τόδ᾽ εἶναι· τὸν δὲ, ὁμοῦ ῥη-
τὰ καὶ ἄρρητα κακὰ ἐξῆς ἅπαντας. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶδ᾽ ὅτι
πάντες εἰς οὓς ἐπηρώνησεν οὗτος, τὴν μὲν εἰσφορὰν ἕκαστος
ἀναγκαῖον ἀνάλωμα ὑπελάμβανεν εἶναι· τοιαῦτα δ᾽ ἀτι-
μασθεὶς καὶ προπηλακισθεὶς χαλεπῶς ἐνήνοχε. κἀκεῖνο
οἶδα, ὅτι χρήματα εἰσπράττειν τοῦτον ἐχειροτονήσατε ὑ-
μεῖς, οὐχὶ τὰς ἰδίας συμφορὰς ὀνειδίζειν, καὶ προφέρειν ἑ-
κάστῳ. εἴτε γὰρ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐ σοὶ ῥητέαι· πολλὰ γὰρ ἡ-
μῶν ἕκαστος οὐχ ὡς βούλεται, πράττει· εἴτε μὴ προσήκοντας
κατεσκεύαζεν, πῶς οὐχ ὅ τι ἐὰν πάθοις δικαίως; ἔτι τοί-
νυν ἐκ τοῦδε ἀκριβέστερον γνώσεσθε, ὅτι μισεῖ τοῦτον ἕκαστος
οὐ διὰ τὴν εἴσπραξιν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὧν ὑβρίσθη καὶ ἐπηρωνή-
θη. σάτυρος γὰρ ὁ τῶν νεωρίων ἐπιμελητὴς οὐχ ἑπτὰ τά-
λαντα εἰσέπραξεν ὑμῖν, ἀλλὰ τέτταρα καὶ τριάκοντα παρὰ τῶν
αὐτῶν τούτων ἀνθρώπων, ἐξ ὧν παρέθηκε τὰ σκεύη ταῖς
ἐκπλευσάσαις ναυσί. καὶ οὔτ᾽ ἐκεῖνος διὰ ταῦτα οὐδένα ἐ-
χθρὸν ἑαυτῷ φησιν εἶναι, οὔτε τῶν εἰσπραχθέντων οὐδεὶς
ἐκείνῳ πολεμεῖ. ὁ μὲν γὰρ τὸ προστεταγμένον, οἶμαι, διε-
πράττετο. σὺ δὲ τῇ σαυτοῦ προπετείᾳ καὶ θρασύτητι λα-
βὼν ἐξουσίαν, πολλὰ ἀναλωκότας εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώ-
πους, καὶ σοῦ βελτίους καὶ ἐκ βελτιόνων ἀηδέσι καὶ χα-
λεποῖς ὀνείδεσιν ᾤου δεῖν περιβάλλειν. εἶτα ταῦθ᾽ οὗτοι πει-
σθῶσιν ὑπὲρ αὐτοῦ σε ποιεῖν, καὶ τὰ τῆς σῆς ἀναισχυντίας
καὶ πονηρίας ἔργα ἐφ᾽ ἑαυτοὺς ἀναδέξονται; ἀλλὰ μισεῖν
δικαιότερον διὰ ταῦτά σε ὀφείλουσιν, ἢ σώζειν. τὸν γὰρ
ὑπὲρ πόλεως πράττοντά τι, δεῖ τὸ τῆς πόλεως ἦθος μι-
μεῖσθαι· καὶ σώζειν ὑμῖν τοὺς τοιούτους, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
προσήκει, καὶ μισεῖν τοὺς, οἷός περ οὗτος. ὡς ἐκεῖνό γε εἰ-
δόσι μὲν ἴσως, ὅμως δὲ ἐρῶ· ὁποίους τινὰς ἂν φαίνησθε ἀ-
γαπῶντες καὶ σώζοντες, τούτοις ὅμοιοι δόξετε εἶναι. ὅτι τοί-

νειν ὅλως, οὐδὲ τὴν εἴσπραξιν αὐτὴν ὑπὲρ ὑμῶν πεποίη-
ται, καὶ τοῦτο, αὐτίκα δὴ μάλα δῆλον ὑμῖν ποιήσω. εἰ γάρ
τις ἔροιτ' αὐτὸν, πότεροι αὐτῷ δοκοῦσιν ἀδικεῖν μᾶλλον
τὴν πόλιν; οἱ γεωργοῦντες καὶ φειδόμενοι, διὰ παιδοτρο-
φίας δὲ καὶ οἰκεῖα ἀναλώματα, καὶ λειτουργίας ἑτέρας
ἐλλελοιπότες τὰς εἰσφοράς: ἢ οἱ τὰ τῶν ἐθελησάντων εἰ-
σενεγκεῖν χρήματα, καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων κλέπτοντες
καὶ ἀπολλύντες; οὐκ ἂν εἰς τοῦτο τόλμης δήπου, καίπερ
ὢν ἀναιδὴς ἔλθοι, ὥστε φῆσαι τοὺς τὰ ἑαυτῶν μὴ εἰσφέ-
ροντας μᾶλλον ἀδικεῖν, ἢ τοὺς τὰ κοινὰ ὑφαιρουμένους. τί-
νος οὖν ἕνεκα ὦ βδελυρὲ ἐτῶν ὄντων πλειόνων ἢ τριάκον-
τα ἀφ' οὗ σὺ πολιτεύει, καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλῶν
μὲν στρατηγῶν ἠδικηκότων τὴν πόλιν, πολλῶν δὲ ῥητόρων,
οἳ παρὰ τουτοισὶ κέκρινται, ὧν, οἱ μὲν τεθνᾶσιν ἐφ' οἷς ἠδί-
κουν, οἱ δ' * ἀποχωρήσαντες φεύγουσιν: οὐδενὸς πώποτε
ἐξητάσθης κατήγορος, οὐδ' ἀγανακτῶν ὤφθης ὑπὲρ ὧν
ἡ πόλις πάσχει, οὕτως ὢν θρασὺς καὶ λέγειν δεινὸς, ἀλ-
λ' ἐνταῦθα ἐφάνης κηδεμὼν ὤν. οὗ σε πολλοὺς ἔδει κα-
κῶς ποιῆσαι; βούλεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ τούτων
αἴτιον ἐγὼ ὑμῖν εἴπω; ὅτι τούτων μὲν μετέχουσιν, ὧν ἀδι-
κοῦσιν ὑμᾶς τινες: ἀπὸ δὲ τῶν εἰσπραττομένων ὑφαιροῦν-
ται. δι' ἀπληστίαν δ' ἐκ τούτων διχόθεν καρποῦνται τὴν πόλιν.
οὔτε γὰρ ῥᾷον πολλοῖς, καὶ τὰ μικρὰ ἀδικοῦσιν ἀπεχθά-
νεσθε, ἢ ὀλίγοις καὶ μεγάλα: οὔτε δημοτικώτερον δήπου
τὰ τῶν πολλῶν ἀδικήματα ὁρᾶν, ἢ τὰ τῶν ὀλίγων. ἀλλὰ
* τοῦτ' αἴτιον, ὃ ἐγὼ λέγω. τῶν μὲν, οἶδεν ἕνα αὐτὸν ὄντα
τῶν ἀδικούντων: ὑμᾶς δ' οὐδενὸς ἀξίους ἡγήσατο. διὸ τοῦ-
τον ἐχρήσατο τὸν τρόπον ὑμῖν. εἰ γὰρ ἀνδραπόδων πόλις,
ἀλλὰ μὴ τῶν ἄρχειν ἑτέρων ἀξιούντων ὡμολογεῖτο εἶ-
ναι, οὐκ ἂν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰς ὕβρεις ὑπέσχεσθε τὰς
τούτου ἃς κατὰ τὴν ἀγορὰν ὕβριζεν, ὁμοῦ μετοίκους,

ἀθηναίους ὄντων, ἁπάντων, βοᾷν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐπὶ τοῦ βήματος δούλους ἐκ δούλων καλῶν ἑαυτοῦ βελτίους καὶ ἐκ βελτιόνων: ἆρ' ὦ τᾶν εἰ μάτην τὸ δεσμωτήριον ᾠκοδόμηται; καταφαίην ἂν ἔγωγε, εἴγε ὁ πατὴρ ὁ σὸς ᾤχετο αὐτόθεν ἐν ταῖς πέδαις ἐξορχησάμενος Διονυσίων τῇ πομπῇ. ἄλλα δὲ ὅσα ὕβρικεν, οὐδ' ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν, τοσαῦτα τὸ πλῆθός ἐστιν: ὧν ἀθρόων ἄξιον λαβόντας δίκην τήμερον παράδειγμα ποιῆσαι τοῖς ἄλλοις, ἵν' ὦσι μετριώτεροι. Ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μὲν τοιοῦτός ἐστιν ἐν οἷς πεπολίτευται: ἄλλα δ' ἔσθ' ἃ καλῶς διῴκηκεν; ἀλλὰ καὶ τἆλλα οὕτω προσελήλυθεν ἅπαντα πρὸς ὑμᾶς, ὥστε ἥκιστα ἐν οἷς ἀκηκόατε, ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι. τί γὰρ βούλεσθε εἴπω; τὰ πομπεῖα ὡς ἐπεσκεύασε, καὶ τὴν τῶν στεφάνων καθαίρεσιν, ἢ τὴν τῶν φιαλῶν ποίησιν τὴν καλήν; ἀλλ' ἐπὶ τούτοις γε, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἀδικῶν ἐτύγχανε τὴν πόλιν, τρὶς οὐχ ἅπαξ τεθνάναι δίκαιος ὢν φανεῖται. καὶ γὰρ ἱεροσυλίᾳ, καὶ ἀσεβείᾳ, καὶ κλοπῇ, καὶ πᾶσι τοῖς δεινοτάτοις ἔνοχος. τὰ μὲν οὖν πολλὰ ὧν λέγων ὑμᾶς ἐφενάκιζε, παραλείψω: φήσας δ' ἀπορρεῖν τὰ φύλλα τῶν στεφάνων, καὶ σαπροὺς εἶναι διὰ τὸν χρόνον, ὥσπερ ἴων, ἢ ῥόδων ὄντας, ἀλλ' οὐ χρυσίου, συγχωνεύειν ἔπεισε. κἀπὶ μὲν ταῖς εἰσφοραῖς τὸν δημόσιον παρεῖναι προσέγραψε, ὡς δὴ δίκαιος ὤν, ὧν ἕκαστος ἀντιγραφεὺς ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν εἰσενεγκόντων: ἐπὶ τοῖς στεφάνοις δὲ οὓς κατέκοπτεν, οὐχὶ προσήγαγε ταὐτὸ δίκαιον τοῦτο: ἀλλ' αὐτὸς ῥήτωρ, χρυσοχόος, ταμίας, ἀντιγραφεὺς γέγονε. καὶ μήν, εἰ μὲν ἅπαντα ἠξίους ὅσα πράττεις τῇ πόλει, σαυτῷ πιστεύειν, οὐκ ἂν ὁμοίως κλέπτης ὢν ἐφωράθης. νῦν δ' ἐπὶ ταῖς εἰσφοραῖς ὁ δίκαιον ἔθ' ὁρίσας μὴ σοὶ πιστεύειν, ἀλλὰ τοῖς ἑαυτῆς δούλοις τὴν πόλιν, ὁπότε ἄλλο τι πράττων καὶ χρήματα κινῶν ἱερά, ὧν ἔνια οὐδ' ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς ἀνετέθη, μὴ προσγραψάμενος τὴν

αὐτὴν

αὐτὴν φυλακὴν ἣν πρὸ τῆς εἰσφορᾶς φαίνη, οὐκ εὔδηλον δὴ ὃ τοῦτ' ἐποίησας; ἐγὼ μὲν οἶμαι. καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ κατὰ παντὸς τοῦ χρόνου σκέψασθε, ὡς καλὰ καὶ ζηλωτὰ ἐπιγράμματα τῆς πόλεως ἀνεῖλεν, ὡς ἀσεβῆ καὶ δεινὰ ἀντεπιγέγραφεν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς ἅπαντας ὁρᾶν ὑπὸ τῶν στεφάνων ταῖς χοινικίσι κάτωθεν γεγραμμένα, οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον ἀνδραγαθίας ἕνεκα καὶ δικαιοσύνης: ἢ οἱ σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ ἀθηνᾷ. ἢ κατὰ πόλεις οἱ δεῖνες τὸν δῆμον σωθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου: οἷον εὐβοεῖς ἐλευθερωθέντες ἐστεφάνωσαν τὸν δῆμον. ἐπιγέγραπταί που πάλιν, κόνων ἀπὸ τῆς ναυμαχίας τῆς πρὸς λακεδαιμονίους, τοιαῦτα γὰρ ἦν τὰ τῶν στεφάνων ἐπιγράμματα. ταῦτα μὲν τοίνυν ἃ ζῆλον πολὺν εἶχε καὶ φιλοτιμίαν ἡμῖν, ἠφάνισται καθαιρεθέντων τῶν στεφάνων. ἐπὶ ταῖς φιάλαις δὲ ἃς ἀντ' ἐκείνων ἐποιήσατο ὑμῖν ὁ πόρνος οὗτος, ἀνδροτίωνος ἐπιμελουμένου ἐποιήθησαν, ἐπιγέγραπται. καὶ οὗ τὸ σῶμα ἡταιρηκότος οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι εἰς τὰ ἱερὰ εἰσιέναι, τούτου τοὔνομα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ τῶν φιαλῶν γεγραμμένον ἐστίν: ὅμοιόν γε: οὐ γὰρ ἀλλὰ τοῖς προτέροις ἐπιγράμμασιν, ἢ φιλοτιμίαν ἴσην ἔχον ὑμῖν. τρία τοίνυν ἐκ τούτων τὰ δεινότατα ἄν τις ἴδοι πεπραγμένα αὐτοῖς. τὴν μὲν γὰρ θεὸν τοὺς στεφάνους σεσυλήκασι: τῆς πόλεως δὲ τὸν ζῆλον ἠφανίκασι τὸν ἐκ τῶν ἔργων, ὧν ὑπομνήματ' ἦσαν ὄντες οἱ στέφανοι: τοὺς δ' ἀναθέντας δόξαν οὐ μικρὰν ἀφῄρηνται, τὸ δοκεῖν ὧν ἂν εὖ πάθωσιν, ἐθέλειν μεμνῆσθαι. καὶ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κακὰ τὸ πλῆθος εἰργασμένοι εἰς τοῦθ' ἅμα ἀναισθησίας καὶ τόλμης προεληλύθασιν, ὥστε μέμνηνται τούτων ὡς καλῶς αὐτοῖς διῳκημένων. ὥσθ' ὁ μὲν, οἴεται δι' ἐκείνων ὑφ' ὑμῶν σωθήσεσθαι, ὁ δὲ, παρακάθηται καὶ οὐ καταδύεται τοῖς πεπραγμένοις. οὕτω δ' οὐ μόνον εἰς χρή-

ματα ἀναιδὴς, ἀλλὰ καὶ σκαιός ἐστιν: ὥστε οὐκ οἶδεν ἐκεῖνο, ὅτι στέφανοι μέν εἰσιν ἀρετῆς σημεῖον: φιάλαι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα, πλούτου: καὶ στέφανος μὲν ἅπας κἂν μικρὸς ᾖ, τὴν ἴσην φιλοτιμίαν ἔχει τῷ μεγάλῳ: ἐκπώματα δὲ ἢ θυμιατήρια, ἂν μὲν ὑπερβάλλῃ τῷ πλήθει, πλούτου τινὰ δόξαν προσετρίψατο τοῖς κεκτημένοις: ἐὰν δ' ἐπὶ μικροῖς τις σεμνύνηται, τοσοῦτ' ἀπέχει τοῦ τιμῆς τινος διὰ ταῦτα τυχεῖν, ὥστε ἀπειρόκαλος προσέδοξεν εἶναι. οὗτος τοίνυν ἀνελὼν τὰ τῆς δόξης κτήματα, τὰ τοῦ πλούτου πεποίηται μικρὰ, καὶ οὐχ ὑμῶν ἄξια. καὶ οὐδ' ἐκεῖνο οἶδεν, ὅτι πρὸς μὲν χρημάτων κτῆσιν, οὐδὲ πώποτε ὁ δῆμος ἐσπούδασε: πρὸς δὲ δόξης, ὡς οὐδὲ πρὸς ἓν τῶν ἄλλων. σημεῖον δὲ χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστα τῶν ἑλλήνων ποτὲ σχὼν, τὰ πάνθ' ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσεν. εἰσφέρων δ' ἐκ τῶν ἰδίων οὐδένα κίνδυνον ὑπὲρ δόξης ἐξέστη. ἀφ' ὧν κτήματα ἀθάνατα αὐτῷ περίεστι, τὰ μὲν, τῶν ἔργων ἡ μνήμη, τὰ δὲ, τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐπ' ἐκείνοις * σταθέντων τὸ κάλλος, προπύλαια ταῦτα, ὁ παρθενὼν, στοαὶ, νεώσοικοι: οὐκ ἀμφορεῖσκοι δύο, οὐδὲ χρυσίδες τέτταρες ἢ τρεῖς, ἄγουσαι ἑκάστη μνᾶν, ἃς, ὅταν σοι δοκῇ, σὺ πάλιν γράψεις καταχωνεύειν. οὐ γὰρ αὑτοὺς δεκατεύοντες: οὐδὲ ἃ καταράσαιντ' ἂν οἱ ἐχθροὶ, ποιοῦντες, διπλᾶς πλάττοντες τὰς εἰσφορὰς, ταῦτα ἀνέθεσαν: οὐδ' οἵοις περ σὺ χρώμενοι συμβούλοις ἐπολιτεύοντο: ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς κρατοῦντες, καὶ ἃ πᾶς τις ἂν εὖ φρονῶν εὔξαιτο, τὴν πόλιν εἰς ὁμόνοιαν ἄγοντες ἀθάνατον κλέος αὑτῶν λελοίπασι: τοὺς δ' ἐπιτηδεύοντας οἷα σὺ βεβίωται, τῆς ἀγορᾶς εἴργοντες. ὑμεῖς δ' εἰς τοῦτο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προήχθητε εὐηθείας καὶ ῥαθυμίας, ὥστ' οὐδὲ τοιαῦτα ἔχοντες παραδείγματα, ταῦτα μιμεῖσθε: ἀλλ' ἀνδροτίων ὑμῖν πομπείων ἐπισκευαστὴς, ἀνδροτίων ὦ γῆ καὶ θεοί. καὶ τοῦτο τὸ

ἀσέβημα ἔλαττόν τινος ἡγεῖσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δεῖν τὸν εἰς ἱερὰ εἰσιόντα καὶ χερνίβων καὶ κανοῦν ἁψόμενον, καὶ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπιμελείας προστάτην ἐσόμενον, οὐχὶ προειρημένων ἡμερῶν ἀριθμὸν ἁγνεύειν μόνον, ἀλλὰ τὸν βίον ὅλον ἡγνευκέναι τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, οἷα τούτῳ βεβίωται.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ κατὰ ἀριστοκράτους λόγου.

Χαρίδημον τὸν ὠρείτην ἡγούμενον ξενικοῦ, καὶ στρατηγοῦντα παρὰ κερσοβλέπτῃ τῷ θρᾴκης βασιλεῖ, πολίτην σφῶν αὐτῶν ἀθηναῖοι ἐποιήσαντο, τὰ μὲν, γεγονότα χρήσιμον αὐτοῖς: τὰ δὲ, προσδοκῶντες ἔτι μᾶλλον γενήσεσθαι. περὶ τούτου ψήφισμα ἔγραψεν ἀριστοκράτης ἐν τῇ βουλῇ τοιοῦτον: ἐάν τις ἀποκτείνῃ χαρίδημον, ἀγώγιμος ἔστω ἐξ ἁπάσης τῆς ἀθηναίων συμμαχίδος. ἐὰν δέ τις τὸν ἀγόμενον ἀφέληται ἢ πόλις, ἢ ἰδιώτης, ἔκσπονδος ἔστω. τούτου κατηγορεῖ τοῦ ψηφίσματος εὐθυκλῆς τῷ δημοσθένους λόγῳ χρησάμενος: καί φησι πρῶτον μὲν εἶναι τὸ ψήφισμα παράνομον: ὅτι κρίσιν ἀναιρεῖ, καὶ δικαστήρια, καὶ τὴν τιμωρίαν ἀπὸ τῆς αἰτίας γεγραμμένην ἔχει. δεύτερον δὲ μὴ συμφέρειν τοῖς ἀθηναίοις τοιαύτην χαριδήμῳ δοῦναι δωρεάν. ἀπολοῦμεν γὰρ διὰ ταύτης χερρόνησον: τὸ δὲ ὅπως, ὁ λόγος δείξει. ἐξετάζει δὲ καὶ τὴν τοῦ προσώπου ποιότητα, λέγων οὐκ εἶναι δωρεᾶς ἄξιον τὸν χαρίδημον, καὶ ταῦτα τοιούτων.

Ετέρα ὑπόθεσις.

Διπλοῦς ὁ λόγος καθάπερ καὶ ὁ κατὰ τιμοκράτους. ἔχει γὰρ τὴν τῶν παρανόμων διπλῆν ὑπόθεσιν τὴν κεινομένην, ἔχει δὲ καὶ ἑτέραν ἐπεισενηγμένην, τὴν κατὰ τὴν χερρόνησον. ἔστι δὲ ὡς ἂν εἴποι τις κατὰ τὴν ὁμοιότητα ἀντανάνισμα ὁ παρὼν λόγος τῷ περὶ στεφάνου λόγῳ.

ἀλλ᾽ ἐκεῖ μὲν ὅτι ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς, ἀγωνίζεται Κτησιφῶν· ἐνταῦθα δὲ ὁ Εὐθυκλῆς Ἀριστοκράτην ἐγράψατο, φάσκων παράνομον εἶναι τὸ ψήφισμα, καὶ ὅτι οὐκ ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς ὁ Χαρίδημος. δηλοῦται δὲ ἡ στάσις ὅτι πραγματική ἐστιν ἔγγραφος, εἰ δεῖ κυρωθῆναι τὸ ψήφισμα, ἢ μή.

Εἰσὶ δὲ τοῦ λόγου κεφάλαια τρία, τὸ δίκαιον, τὸ νόμιμον, καὶ τὸ συμφέρον. καὶ τὸ μὲν δίκαιον, καὶ νόμιμον ἐνέπεσε κυρίως ἐκ τῆς ὕλης τῶν πραγμάτων· τὸ δὲ συμφέρον, ἐκ προνοίας τοῦ ῥήτορος. καὶ κατηγορεῖ τῷ μὲν νομίμῳ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ὅτι δέκα νόμοις παρέβη· ὧν οἱ μὲν ἑπτά, φονικοί· οἱ δὲ τρεῖς, πολιτικοί. τῷ δὲ δικαίῳ, ὅτι πολλάκις ὁ Χαρίδημος ἠδίκησε τὴν πόλιν, καὶ οὐ δίκαιον δοῦναι αὐτῷ τὴν τοιαύτην δωρεάν. τίθησι δὲ καὶ τὸ συμφέρον ἐκ προνοίας τοῦ ῥήτορος, οὕτως· ὅτι σκοπήσατε ποίῳ τρόπῳ περιελήφθη, καὶ ποίῳ ἐδόθη ἡ Χερρόνησος. δῆλον δὲ ὅτι ἐλήφθη τοῦ Κότυος μὲν βασιλεύοντος, ἐδόθη δὲ μερισθείσης τῆς βασιλείας εἰς τρεῖς. νῦν οὖν ὑμῶν παρεχόντων τῷ Χαριδήμῳ τὴν τοιαύτην δωρεάν, ἐὰν βουληθῇ ὁ Κερσοβλέπτης τοῖς ἄλλοις πολεμεῖν βασιλεῦσιν, οὐχ ἕξει τὸν ἐναντιούμενον. ὁ γὰρ Ἀθηνόδωρος Ἀθηναῖος ὢν οὐκ ἐθελήσει φονεῦσαι τὸν Χαρίδημον διὰ τοὺς Ἀθηναίους. πάλιν, ὁ Σίμων καὶ ὁ Βιάνωρ σύμμαχοι ὄντες ἤτοι πολῖται, οὐδ᾽ αὐτοὶ ἐθελήσουσι Χαρίδημον διαχρήσασθαι. εἰ δ᾽ οὖν οἱ μὴ ἐναντιωθῶσι τοῦ Χαριδήμου στρατηγοῦντος τῷ Κερσοβλέπτῃ, ἐρημωθέντων τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ φονευομένων, γενήσεται μονοκράτωρ ὁ Κερσοβλέπτης, καὶ οὐδὲν αὐτὸν κωλύσει λαβεῖν τὴν Χερρόνησον, οὐκ ἔστιν οὖν τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἐκ τῆς ὕλης τῶν πραγμάτων κυρίως· ἀλλὰ τοῦ φεύγοντός ἐστι, λέγοντος, ὅτι συμφέρει ὑμῖν τὸ λαβεῖν τὴν Ἀμφίπολιν, καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ὅτι δὲ ἐκ περιεργίας τοῦ ῥήτορος ἐνέπεσε τὸ κεφάλαιον, δῆλον ἐκ τοῦ

κατὰ Κτησιφῶντος Αἰσχίνου. τοιαύτης γὰρ οὔσης κἀκεῖ ὑποθέσεως, ὁ μὲν Αἰσχίνης διὰ πενίαν συνέσεως καὶ δεινότητος ἔνδειαν, οὐκ εὐπόρησε θεῖναι τὸ συμφέρον. Προοίμια δὲ τοῦ λόγου ἐστὶ τρία. τὸ μὲν πρῶτον ἐκ πράγματος, ὅτι μεγάλα τὴν πόλιν ἀδικουμένην ὁρῶν τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐνεστησάμην· ἐν ᾧ καὶ τὴν ἔχθραν μὲν τὴν πρὸς Χαρίδημον κρύπτει, ἔχειν δὲ ἀηδῶς πρὸς τὸν Ἀριστοκράτην διορίζεται, ἐξ οὗ βλαβήσεσθαι ἔμελλεν οὐδέν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν προφανὴς ἀγὼν πρὸς Ἀριστοκράτην, ὁ δὲ κρυπτόμενος πρὸς Χαρίδημον, διὰ τοῦτο τὸ μὲν κρύπτων, ὡς ἀνύποπτον, περὶ δὲ τοῦ ἐμφανοῦς διαλέγεται. τὸ δὲ δεύτερον, ἐκ προσώπου τοῦ λέγοντος εἴληπται. ἐπειδήπερ ἰδιώτης τυγχάνον πρᾶγμα τηλικοῦτον δείξειν ἐπαγγέλλομαι, προσήκει πάντας ἡμᾶς συναγωνίσασθαί μοι. τοῦτο δέ φησι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ὅτι ἰδιώτης τυγχάνων πρὸς δημαγωγοὺς καὶ στρατηγὸν ἀγωνίζεται. πόρρωθεν γὰρ αὐτῷ τὸ ἀνύποπτον κατασκευάζει διὰ τῆς δοκούσης ἁπλότητος. τὸ δὲ τρίτον ἀπὸ προσώπου τοῦ Χαριδήμου δι' ὅνπερ ὁ λόγος. δέδοται γὰρ ὑμῖν θεώρημα λύειν τὰ ἐμπίπτοντα ἀπὸ τῆς ἀξίας πάντα, ἐπειδὴ κατὰ ἐνδόξου προσώπου τοὺς λόγους ποιούμεθα. τοῦτο καὶ Ἀριστείδης ἐν τῷ Περικλεῖ πεποίηκεν. ἔστι δ' ἐν μέσῳ τοῦ προοιμίου τοῦ τρίτου συστροφή τις ἐνθυμηματική. εἰ μὲν δὴ τοῦτο μέγιστον Ἀριστοκράτης, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐπειδὴ γὰρ κατ' ἀρχὰς τοῦ λόγου διέβαλλε τὴν ὑπόληψιν τοῦ Χαριδήμου, ἐφοβήθη μὴ τὴν ἐξ ἀκολουθίας ἀπόδειξιν τῆς δυσμενείας ὁ ἀκροατὴς ζητήσῃ, ἣν ἔλυσε. νῦν μὲν συνδεῖν ὡδὶ τὸ κατὰ Χερρόνησον προσποιησάμενος, ὕστερον δ' ἐρεῖν τὴν δύσνοιαν ἐπαγγελλόμενος. ἐπειδὴ δὲ ἔμελλεν ὁ ἀκροατὴς θαυμάζειν, τί δήποτε ψηφίσματος κατηγορίαν ποιούμενος παρανόμου, Χερρονήσου κατὰ τοὺς ἀγῶνας μέμνηται, ἐν καταστάσει προ-

κατατίθησι τὸν ἀκροατὴν, οἰκείαν ὑπολαμβάνειν τῷ αἰῶνι τὴν μνήμην τῆς Χεῤῥονήσου, ὅλον τὸν αἰῶνα δι' αὐτῆς διαβάλλων, καὶ ὕποπτον καθιστάς. καὶ ἔστιν ὥσπερ προκατασκευὴ τοῦ συμφέροντος. ἡ κατάστασις δὲ λαμβάνεται, ποτὲ μὲν ἐκ γνώμης, ποτὲ δὲ, ἐκ διηγήσεως. ἐπειδὴ δ' ἔμελλεν ἀκούσας ὁ ἀκροατὴς περὶ τῆς Χεῤῥονήσου ἐπιζητεῖν εὐθὺς τὰς ἐντελεστέρους ἀποδείξεις, διὰ τοῦτο φθάσων, εἶτα μὴ προσποιούμενος φεύγειν δίδωσιν αἵρεσιν, πότερον τὸ νόμιμον ἀκοῦσαι βούλονται πρῶτον, ἢ τὸ δίκαιον, ἢ τὸ συμφέρον. ἐπειδὴ γὰρ ἦν αὐτῷ ἰσχυρὸν τὸ νόμιμον καὶ οἰκειότερον μᾶλλον τῇ γραφῇ, διὰ τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον ἡγήσατο τούτῳ πρώτῳ χρήσασθαι. ἀγγέλλει γοῦν ὡς οὐκ ἀντειπόντος τοῦ ἀκροατοῦ, ἢ ἐπιζητήσαντος κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῆς γραφῆς, εἶπε περὶ τοῦ νομίμου βούλεσθε πρῶτον τοῦτο ἐροῦμεν; καὶ ἐπειδὴ ἔμελλεν ἀντιπίπτειν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ξένος Χαρίδημος, καὶ διὰ τοῦτο ἐγράφη τιμή τις αὐτῷ ἰδία ἐν τῷ ψηφίσματι. ὁ γὰρ τῶν φονικῶν θεσμὸς κατὰ τῶν πολιτῶν ἐδόκει κεῖσθαι, διὰ τοῦτο ἐδεήθη πρὸς τὴν λύσιν τῶν ἀντικειμένων προκατασκευῆς, συνεθίζων τὸν ἀκροατὴν ὅτι πολίτης, καὶ ὑπὲρ πολίτου ὁ λόγος.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ, Ο ΚΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΣ.

Ηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νομίσῃ, μήτε ἰδίας ἔχθρας ἐμὲ μηδεμιᾶς ἕνεχ᾽ ἥκειν ἀριστοκράτους κατηγορήσοντα τουτουί, μήτε μικρὸν ὁρῶντά τι καὶ φαῦλον ἁμάρτημα, ἑτοίμως οὕτως ἐπὶ τούτῳ προάγειν ἐμαυτὸν εἰς ἀπέχθειαν. ἀλλ᾽ εἴπερ ἄρα ὀρθῶς ἐγὼ λογίζομαι καὶ σκοπῶ, ὑπὲρ τοῦ χερρόνησον ἔχειν ὑμᾶς ἀσφαλῶς, καὶ μὴ παρακρουσθέντας ἀποστερηθῆναι πάλιν αὐτῆς, περὶ τούτου μοι ἐστὶν ἅπασα ἡ σπουδή. δεῖ δὴ πάντας ὑμᾶς, εἰ βούλεσθε ὀρθῶς περὶ τούτων μαθεῖν, καὶ κατὰ τοὺς νόμους δικαίως κρῖναι τὴν γραφὴν, μὴ μόνον τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ ψηφίσματι ῥήμασι προσέχειν τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ συμβησόμενα ἐξ αὐτῶν σκοπεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἀκούσασιν εὐθὺς εἰδέναι * τὰ κεκακουργημένα, τὴν ἀρχὴν ἴσως ἂν οὐκ ἐξηπάτησθε. ἐπειδὴ δὲ τοῦθ᾽ ἕν ἐστι τῶν ἀδικημάτων, τὸ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ λέγειν καὶ γράφειν ἐνίους, ὃν ἂν ἥκιστα ὑμεῖς ὑπίδοισθέ τι καὶ φυλάξοισθε, προσήκει μὴ πάνυ θαυμάζειν, εἰ καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα ἡμεῖς οὕτω γεγραμμένον ἐπιδείξωμεν, ὥστε δοκεῖν μὲν χαριδήμῳ φυλακήν τινα τοῦ σώματος διδόναι, τὴν ὡς ἀληθῶς δὲ δικαίαν καὶ βεβαίαν φυλακὴν χερρόνησον τῆς πόλεως ἀποστερεῖν. Εἰκότως δ᾽ ἄν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ προσέχοιτέ μοι τὸν νοῦν, καὶ μετ᾽ εὐνοίας ἀκούσαιτε ἃ λέγω. ἐπειδὴ γὰρ οὐχὶ τῶν ἐνοχλούντων ὑμᾶς, οὐδὲ τῶν πολιτευομένων καὶ πιστευομένων παρ᾽ ὑμῖν ὢν πρᾶγμα τηλικοῦτόν φημι δείξειν πεπραγμένον, ἐὰν ὅσον ἐστὶν ἐν ὑμῖν, συναγωνίσησθέ

μοι, καὶ προθύμως ἀκούσητε τοῦτό τε σώσετε, καὶ ποιήσετε μὴ κατοκνεῖν, ἄν τις καὶ ἡμῶν οἴηται δύνασθαί τι ποιῆσαι τὴν πόλιν ἀγαθόν. οἰήσεται δὲ, ἐὰν μὴ χαλεπὸν εἶναι νομίσῃ τὸ παρ᾽ ὑμῖν λόγου τυχεῖν. νῦν δὲ πολλοῖς τοῦτο φοβουμένοις, λέγειν μὲν ἴσως οὐ δεινοῖς, βελτίοσι δὲ ἀνθρώποις τῶν δεινῶν, οὐδὲ σκοπεῖν ἐπέρχεται τῶν κοινῶν οὐδέν. ἐγὼ γ᾽ οὖν ὄμνυμι τοὺς θεοὺς ἅπαντας, ἀπώκνησ᾽ ἂν εὖ ἴστε, καὶ αὐτὸς τὴν γραφὴν ταύτην ἐπενεγκεῖν, εἰ μὴ πάνυ τῶν αἰσχρῶν ἐνόμιζον εἶναι, νῦν μὲν ἡσυχίαν ἄγειν καὶ σιωπῆσαι πρᾶγμ᾽ ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει κατασκευάζοντας ὁρῶν τινας ἀνθρώπους: πρότερον δ᾽, ὅτ᾽ ἔπλευσα τριηραρχῶν εἰς Ἑλλήσποντον, εἰπεῖν καὶ κατηγορῆσαί τινων οὓς ἀδικεῖν ὑμᾶς ἡγούμην. Οὐκ ἀγνοῶ μὲν οὖν, ὅτι τὸν χαρίδημον εὐεργέτην εἶναί τινες τῆς πόλεως οἴονται: ἐγὼ δὲ, ἄν περ ἃ βούλομαί τε καὶ οἶδα πεπραγμένα ἐκείνῳ δυνηθῶ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οἶμαι δείξειν, οὐ μόνον οὐκ εὐεργέτην, ἀλλὰ καὶ κακονούστατον ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ πολὺ τἀναντία, ἢ προσῆκεν, ὑπειλημμένον. εἰ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦτο μέγιστον ἀριστοκράτης ἠδίκει, τὸ τοιοῦτον ὅ γ᾽ ἐγώ φημι δείξειν τὸν χαρίδημον ὄντα τοσαύτην περιῆφθαι πρόνοιαν ἐν τῷ ψηφίσματι, ὥστε ἰδίαν παρὰ τοὺς νόμους ἐάν τι πάθῃ, τιμωρίαν αὐτῷ δεδωκέναι, ταῦτ᾽ ἂν ἤδη λέγειν πρὸς ὑμᾶς ἐπεχείρουν: ἵν᾽ εἰδῆτε πολλοῦ δεῖν ἄξιον ὄντα τυχεῖν τοῦ ψηφίσματος αὐτὸν τουτουί. νυνὶ δὲ ἕτερον τούτου μεῖζον διὰ τοῦ ψηφίσματός ἐστ᾽ ἀδίκημα, ὃ δεῖ πρότερον καὶ μαθεῖν ὑμᾶς καὶ φυλάξασθαι. ἀνάγκη δ᾽ ἐστὶ πρῶτον ἁπάντων εἰπεῖν καὶ δεῖξαι, τί ποτ᾽ ἐστὶ τὸ χερρόνησον ὑμᾶς ἀσφαλῶς ἔχειν πεποιηκός: διὰ γὰρ τοῦ μαθεῖν τοῦτο, καὶ τὸ ἀδίκημα ὃ φημι, ὄψεσθε σαφῶς. Ἔστι τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦτο, τὸ τελευτήσαντος κότυος βηρισάδην καὶ ἀμάδοκον καὶ

κερσοβλέπτην, τρεῖς ἀνθ' ἑνὸς γίνεσθαι θρᾴκης βασιλέας. συμβέβηκε γὰρ ἐκ τούτου αὐτοῖς μὲν ἀντιπάλους εἶναι τούτους, ὑμᾶς δὲ ὑπέρχεσθαι καὶ θεραπεύειν. τοῦτο τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βουλόμενοί τινες, παῦσαι, καὶ καταλῦσαι μὲν τοὺς ἑτέρους βασιλέας, παραδοῦναι δ' ἑνὶ τῷ κερσοβλέπτῃ τὴν ἀρχὴν ἅπασαν, διαπράττονται σφίσι τοῦτο γίνεσθαι τὸ προβούλευμα: τῷ μὲν ἀκοῦσαι, κεχωρισμένοι τοῦ τι τοιοῦτον δοκεῖν διαπράξασθαι: τῷ δ' ἔργῳ πάντων μάλιστα τοῦτο περαίνοντες, ὡς ἐγὼ διδάξω. ἐπειδὴ γὰρ ἑνὸς τελευτήσαντος τῶν βασιλέων βηρισάδου παραβὰς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας ἃς μεθ' ὑμῶν ἐποιήσατο κερσοβλέπτης, ἐξέφερε πόλεμον πρός τε τοὺς βηρισάδου παῖδας, καὶ πρὸς ἀμάδοκον: εὔδηλον ἦν ὅτι τοῖς μὲν βηρισάδου παισὶν ἀθηνόδωρος βοηθήσει, τῷ δ' ἀμαδόκῳ σίμων καὶ βιαίνωρ. ὁ μὲν γὰρ, βηρισάδου κηδεστής, οἱ δὲ, ἀμαδόκου γεγόνασιν. ἐσκόπουν οὖν τίν' ἂν τρόπον ἡσυχίαν μὲν ἔχειν ἀναγκασθεῖεν οὗτοι: ἐρήμων δὲ ὄντων ἐκείνων, ὁ τῷ κερσοβλέπτῃ πράττων τὴν ἀρχὴν χαρίδημος ἀσφαλῶς πάντα καταστρέψαιτο: εἰ πρῶτον μὲν ἄν τις αὐτὸν ἀποκτείνῃ, ψήφισμα ὑμέτερον γένοιτο, ἀγώγιμον εἶναι: δεύτερον δὲ, εἰ χειροτονηθείη στρατηγὸς ὑφ' ὑμῶν χαρίδημος: οὔτε γὰρ ὑμετέρῳ στρατηγῷ προχείρως ἐναντία θήσεσθαι τὰ ὅπλα ἔμελλεν ὁ σίμων οὐδ' ὁ βιαίνωρ, πολῖται γεγενημένοι, καὶ ἄλλως ἐσπουδακότες πρὸς ὑμᾶς: ὁ δὲ δὴ γένει πολίτης ἀθηνόδωρος οὐδὲ βουλεύσεσθαι, οὐδὲ τὴν διὰ τοῦ ψηφίσματος αἰτίαν ὑποδύσεσθαι, ἣ πρόδηλος ἦν ἐπ' ἐκείνους ἥξουσα, εἴ τι πάθοι χαρίδημος. ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου, τῶν μὲν, ἐρήμων ὄντων βοηθῶν, αὐτοῖς δὲ ἀδείας δοθείσης, ῥᾳδίως ἐκβαλεῖν ἐκείνους καὶ κατασχήσειν τὴν ἀρχήν. καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ᾤοντο, καὶ τοῦτ' ἦν τὸ κατασκεύασμα αὐτοῖς, τὰ πραχθέντα αὐτὰ

κατηγορεῖ. ἅμα γὰρ τῷ πολέμῳ τ' ἐνεχείρουν αὐτοί, καὶ
πρὸς ὑμᾶς ἧκεν Ἀριστόμαχος πρεσβευτὴς παρ' αὐτῶν ὁ Ἀ-
λωπεκῆθεν οὑτοσί· ὃς ἄλλα τε ἐδημηγόρει παρ' ὑμῖν ἐπαι-
νῶν καὶ διεξιὼν τόν τε Κερσοβλέπτην καὶ τὸν Χαρίδημον,
ὡς φιλανθρώπως ἔχουσι πρὸς ὑμᾶς, καὶ μόνον ἀνθρώ-
πων ἂν ἔφη Χαρίδημον Ἀμφίπολιν χαρίσασθαι τῇ πόλει
δύνασθαι, καὶ παρῄνει στρατηγὸν χειροτονῆσαι. ἡτοίμαστο
δ' αὐτοῖς τοῦτο τὸ προβούλευμα, καὶ προδιῴκητο, ἵνα εἰ
πεισθείητε ἐκ τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς ὑπέτει-
νεν ὁ Ἀριστόμαχος, εὐθὺς ἐπικυρώσειεν ὁ δῆμος, καὶ μη-
δὲν ἐμποδὼν εἴη. καίτοι, πῶς ἂν τεχνικώτερον, ἢ κακουρ-
γότερον συμπαρεσκευάσαιεν ἄνθρωποι, ὅπως οἱ μὲν, ἐκπε-
σοῦνται τῶν βασιλέων, εἰς δ' ὃν αὐτοὶ βούλονται, πᾶσαν
ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσαιτο τὴν ἀρχήν, ἢ τοὺς μὲν τοῖν δυοῖν βοηθή-
σαντας ἂν εἰς φόβον συκοφαντίας εὐλάβειαν καθιστάν-
τες, ἣν εἰκὸς προσδοκᾶν ἐκείνους ἐφ' αὑτοὺς ἐλθεῖν ἂν διὰ
τοῦ ψηφίσματος τουτουί, εἴ τι πάθοι Χαρίδημος, τῷ δ' ἂν
πράττοντι τὴν ἀρχήν, καὶ πάντα τἀναντία τοῖς ὑμῖν συμ-
φέρουσι κατασκευάζοντι τοσαύτην ἐξουσίαν διδόντες τοῦ
ταῦτα ἀδεῶς πράττειν; οὐ τοίνυν μόνον ἐκ τούτων δῆλον
ἐσθ' ὅτι τούτων ἕνεκα ἐρρήθη τὸ προβούλευμα ὧν λέγω,
ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ψηφίσματος αὐτοῦ μαρτυρία τίς ἐστιν εὐμε-
γέθης. ἂν γὰρ ἀποκτείνῃ τις Χαρίδημον γράψας καὶ πα-
ραβάς, τό, τί πράττοντα εἰπεῖν, πότερ' ἡμῖν συμφέρον-
τα, ἢ οὔ, γέγραφεν εὐθὺς ἀγώγιμον ἐκ τῶν συμμάχων
εἶναι. οὐκοῦν τῶν μὲν ἐχθρῶν ὁμοίως ἡμῖν τε κἀκείνῳ οὐδὲ
πώποτ' εἰς τοὺς ἡμετέρους ἥξει συμμάχους οὐδείς, οὔτ' ἀπο-
κτείνας ἐκεῖνον οὔτε μή. ὥστ' οὐ κατὰ τούτων γέγραφε
ταύτην τὴν τιμωρίαν· τῶν δὲ ἡμετέρων μὲν φίλων, ἐκεί-
νου δ' ὅταν ἐγχειρῇ τι πράττειν ἐναντίον ὑμῖν, ἐχθρῶν, τού-
των ἄν τις εἴη ὁ διὰ τὸ ψήφισμα φοβηθείς, καὶ φυλαξά-

μένος μὴ δι' ἀνάγκην ἡμῖν εἰς ἔχθραν ἐλθεῖν. ἔστι τοίνυν οὗ-
τος ἀθηνόδωρος, σίμων, βιάνωρ, οἱ θρᾴκης βασιλεῖς: ἄλ-
λος, ὅς τις ἂν εὐεργεσίας μέρος καταθέσθαι βούλοιτο τὸ
πράττειν ὑπεναντία ἐκεῖνον ἐγχειροῦνθ' ὑμῖν παρασχεῖν. ὧν
μὲν τοίνυν οὕνεκ' ἐρρήθη τὸ προβούλευμα, ἵνα κυρώσειεν ὁ
δῆμος ἐξαπατηθείς, καὶ δι' ἃ τὴν γραφὴν ἐποιησάμεθα
ἡμεῖς ταῦτα βουλόμενοι κωλῦσαι, ταῦτ' ἐστίν, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι. Δίκαιον δ' ἐστὶν ἴσως, ἐμὲ ὑπεσχημένον τρία ἐπι-
δείξειν, ἓν μέν, ὡς παρὰ τοὺς νόμους τὸ ψήφισμα εἴρηται:
δεύτερον δέ, ὡς ἀσύμφορόν ἐστι τῇ πόλει: τρίτον δέ, ὡς ἀνά-
ξιός ἐστι τυχεῖν τούτων ὧν γέγραπται, ἁπάντων τούτων αἵ-
ρεσιν ὑμῖν δοῦναι τοῖς ἀκουσομένοις, τί πρῶτον, ἢ τί δεύ-
τερον, ἢ τί τελευταῖον, βουλομένοις ὑμῖν ἐστιν ἀκούειν. ὅ,
τι δὴ βούλεσθε, ὁρᾶτε, ἵνα τοῦτο λέγω πρῶτον ὑμῖν. περὶ
τοῦ παρανόμου βούλεσθε πρῶτον; τοῦτο τοίνυν ἐροῦμεν. ἃ
δὴ δέομαί τε καὶ ἀξιῶ παρὰ πάντων ὑμῶν τυχεῖν, δίκαι',
ὡς ἐμαυτὸν πείθω. μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὑπὸ
διεψεῦσθαι τοῦ χαριδήμου καὶ νομίζειν εὐεργέτην εἶναι φι-
λονεικῶν, δυσχερέστερον τοὺς περὶ τῶν νόμων λόγους ἡμῶν
ἀκούσῃ: μὴ δ' ἀποστερήσῃ διὰ τοῦτο μήθ' αὑτὸν τοῦ θέσθαι
τὴν ψῆφον εὔορκον, μήτε ἐμὲ τοῦ διδάξαι περὶ πάντων ὑ-
μᾶς ὡς βούλομαι: ἀλλὰ ποιησάσθω τὴν ἀκρόασιν ὡδί, καὶ
σκοπείτω ὡς δίκαια, ἃ ἐρῶ. ὅταν μὲν λέγω περὶ τῶν νό-
μων, ἀφελὼν ὅτῳ τὸ ψήφισμα, εἴρηται, καὶ ποίῳ τινί, σκο-
πείτω περὶ τοῦ πότερον παρὰ τοὺς νόμους, ἢ κατὰ τοὺς νόμους
εἴρηται, σκοπείτω, καὶ μηδὲν ἄλλο. ὅταν δ' ἐλέγχω τὰ
πεπραγμένα, καὶ διεξίω τὸν τρόπον ὃν πεφενάκισθε ὑπ' αὐ-
τοῦ, τὰς πράξεις σκοπείτω, πότερον γεγόνασιν, ἢ ψευ-
δεῖς ἐρῶ. ὅταν δὲ ἐξετάζω περὶ τοῦ συμφέρειν, ἢ μὴ τῇ πό-
λει ταῦτα ἐψηφίσθαι, πάντα τἄλλα ἀφείς, τοὺς λογισμοὺς
ὁράτω τοὺς περὶ τούτων, πότερα ὀρθῶς ἔχοντας ποιοῦμαι,

ᾗ οὔ. ἐὰν γὰρ οὕτως ἔχοντες τὸν τρόπον ἀκροᾶσθέ μου, αὐτοί τε ἄριστα ἃ προσήκει, συνήσετε χωρὶς ἕκαστον σκοποῦντες, καὶ οὐχ ἅμα πάντα ἀθρόα ἐξετάζοντες, κἀγὼ ῥᾷστα ἃ βούλομαι δυνήσομαι διδάξαι. ἔσονται δὲ βραχεῖς περὶ πάντων οἱ λόγοι. Λαβὲ δὴ τοὺς νόμους αὐτοὺς καὶ λέγε, ἵν᾿ ἐξ αὐτῶν ἐπιδεικνύω τούτων τὸ παράνομον. Ἐκ τῶν φονικῶν νόμων τῶν ἐξ ἀρείου πάγου.

Νόμος.

Δικάζειν δὲ τὴν βουλὴν τὴν ἐν ἀρείῳ πάγῳ φόνου, καὶ τραύματος ἐκ προνοίας, καὶ πυρκαϊᾶς, καὶ φαρμάκων, ἐάν τις ἀποκτείνῃ δούς. Ἐπίσχες. ἠκούσατε μὲν τοῦ τε νόμου καὶ τοῦ ψηφίσματος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ὡς δ᾿ ἄν μοι δοκεῖτε τοὺς περὶ τοῦ παρανόμου λόγους αὐτοὺς ῥᾷστα μαθεῖν, τοῦθ᾿ ὑμῖν φράσω: εἰ σκέψαισθ᾿ ἐν τίνι τάξει ποτ᾿ ἐστὶν ὑπὲρ οὗ τὸ ψήφισμα εἴρηται, πότερα ξένος, ἢ μέτοικος, ἢ πολίτης ἐστίν. εἰ μὲν δὴ μέτοικον φήσομεν, οὐκ ἐροῦμεν ἀληθῆ: εἰ δ᾿ αὖ ξένον, οὐχὶ δίκαια ποιήσομεν: τὴν τοῦ δήμου δωρεάν, ἐν ᾗ πολίτης γέγονε, κυρίαν αὐτῷ δίκαιόν ἐστιν εἶναι. ὡς ὑπὲρ πολίτου τοίνυν ὡς ἔοικε, ποιητέον τοὺς λόγους, θεάσασθε δὴ πρὸς διὸς ὡς ἁπλῶς καὶ δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ. ὃς εἰς μὲν ταύτην τίθεμαι τὴν τάξιν αὐτόν, ἐν ᾗ πλείστης ἂν τυγχάνοι τιμῆς. ἃ δ᾿ οὐδ᾿ ἡμῖν τοῖς γένει πολίταις ἐστίν, οὐδ᾿ ἐκείνῳ δεῖν οἴομαι γενέσθαι παρὰ τοὺς νόμους. τίν᾿ οὖν ἐστι ταῦτα; ἃ νυνὶ γέγραφεν οὑτοσί; γέγραπται γὰρ ἐν μὲν τῷ νόμῳ, τὴν βουλὴν δικάζειν φόνου καὶ τραύματος ἐκ προνοίας, καὶ πυρκαϊᾶς, καὶ φαρμάκων, ἐάν τις ἀποκτείνῃ δούς. καὶ προσειπὼν ὁ θεὶς τὸν νόμον, ἐὰν ἀποκτείνῃ, κρίσιν πεποίηκεν ὅμως, οὐ πρότερόν τι χρὴ πάσχειν τὸν δεδρακότα εἴρηκε. καλῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦθ᾿ ὑπὲρ εὐσεβείας ὅλης τῆς πόλεως προϊδών. * πῶς οὐκ ἔνεστιν ἅπαντας ἡμᾶς εἰδέναι τίς ποτ᾿ ἐστὶν ὁ

ἀνδροφόνος. τὸ μὲν δὴ τὰ τοιαῦτα αὐτὸν κυρίως τις εἴδῃ, ἄν τις ἐπαιτιάσηται, δεινὸν ἡγεῖτο. δεῖν δ' ὑπελάμβανεν, ἐπειδήπερ ἡμεῖς τιμωρήσομεν τῷ πεπονθότι, πεισθῆναι, καὶ μαθεῖν ὑμᾶς διδασκομένους, ὡς δέδρακε: τηνικαῦτα γὰρ εὐσεβεῖς ἤδη κολάζειν εἰδόσιν εἶναι: πρότερον δὲ οὔ. καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ διελογίζετο, ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα, οἷον ἐάν τις ἀποκτείνῃ, ἐάν τις ἱεροσυλήσῃ, ἐάν τις προδῷ, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα· πρὸ τοῦ μὲν τὴν κρίσιν γενέσθαι, αἰτιῶν ὀνόματά ἐστιν: ἐπειδὴ δὲ κριθείς τις ἐξελεγχθῇ, τηνικαῦτα ἀδικήματα γίγνεται. οὐ δὴ δεῖν ᾤετο τῷ τῆς αἰτίας ὀνόματι τιμωρίαν προσγράφειν, ἀλλὰ κρίσιν. καὶ διὰ ταῦτα ἄν τις ἀποκτείνῃ τινά, τὴν βουλὴν δικάζειν ἔγραψε, καὶ οὐχ ἅπερ ἂν ἁλῷ, παθεῖν εἶπεν. ὁ μὲν δὴ τὸν νόμον τιθεὶς οὕτως, ὁ δὲ τὸ ψήφισμα γράφων πῶς; Ἐάν τις ἀποκτείνῃ, φησί, Χαρίδημον. τὴν μὲν δὴ προσηγορίαν τοῦ πάθους τὴν αὐτὴν ἐποιήσατο, ἄν τις ἀποκτείνῃ, γράψας, ἥνπερ ὁ τὸν νόμον τιθείς: μετὰ ταῦτα δὲ οὐκ ἔτι ταυτά, ἀλλ' ἀνελὼν τὸ δίκην ὑπέχειν, ἀγώγιμον εὐθὺς ἐποίησε: καὶ παραβὰς τὸ διωρισμένον ἐκ τοῦ νόμου δικαστήριον, ἄκριτον τοῖς ἐπαιτιασαμένοις παρέδωκεν, ὅτι, ἂν βούλωνται χρῆσθαι, τὸν οὐδ' εἰ πεποίηκέ πω φανερόν: καὶ λαβοῦσιν ἐκείνοις ἐξέσται στρεβλοῦν, αἰκίσασθαι, χρήματα πράξασθαι. καίτοι ταῦτα πάντα ἀπείρηκεν ἄντικρυς καὶ σαφῶς ὁ κάτωθεν νόμος, μηδὲ τοὺς ἑαλωκότας καὶ διεληλεγμένους ἀνδροφόνους ἐξεῖναι ποιεῖν. λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὸν τὸν νόμον τὸν μετὰ ταῦτα.

Νόμος.

Τοὺς δ' ἀνδροφόνους ἐξεῖναι ἀποκτείνειν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, καὶ ἀπάγειν, ὡς ἐν τῷ ἄξονι ἀγορεύει: λυμαίνεσθαι δὲ μή, μηδὲ ἀποινᾶν: ἢ διπλοῦν ὀφείλειν ὅσον ἂν καταβλάψῃ. εἰσφέρειν δὲ τοὺς ἄρχοντας, ὧν ἕκαστοι δικασταί εἰσι τῷ

βουλομένῳ: τὴν δ' ἡλιαίαν διαγνώσκειν. Ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου. σκέψασθε δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ θεωρήσατε ὡς καλῶς καὶ σφόδρα εὐσεβῶς ἔθηκεν ὁ τιθεὶς τὸν νόμον. τοὺς ἀνδροφόνους, φησί. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτον ἀνδροφόνον λέγει, τὸν ἑαλωκότα ἤδη τῇ ψήφῳ: οὐ γάρ ἐστ' οὐδεὶς ὑπὸ ταύτῃ τῇ προσηγορίᾳ, πρὶν ἂν ἐξελεγχθεὶς ἁλῷ. πόθεν τοῦτο δηλοῖ; ἔν τε τῷ προτέρῳ νόμῳ καὶ ἐν τούτῳ. ἐν μὲν γὰρ ἐκείνῳ γράψας ἐάν τις ἀποκτείνῃ, τὴν βουλὴν δικάζειν εἶπεν. ἐν δὲ τούτῳ τὸν ἀνδροφόνον προσειπών, ἃ χρὴ πάσχειν εἴρηκεν. οὗ μὲν γὰρ ἦν αἰτία τὸ πρᾶγμα, τὴν κρίσιν εἴρηκεν. οὗ δ' ὁ ἁλοὺς ἔνοχος τῷ προσρήματι τούτῳ καθέστηκε, τὴν τιμωρίαν ἔγραψε. περὶ μὲν δὴ τῶν ἑαλωκότων ἂν λέγοι: λέγοι δὲ τί; ἐξεῖναι ἀποκτείνειν καὶ ἀπάγειν. ἆρ' ὡς αὑτόν; ἢ ὡς ἂν βούληταί τις; πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλὰ πῶς; ὡς ἐν τῷ ἄξονι εἴρηται, φησι. τοῦτο δ' ἐστὶ τί; ὃ πάντες ἐπίστασθ' ὑμεῖς. οἱ θεσμοθέται τοὺς ἐπὶ φόνῳ φεύγοντας κύριοι θανάτῳ ζημιῶσαί εἰσι. καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐκκλησίας πέρυσι πάντες ἑωρᾶτε ἐπ' ἐκείνους ἀπαχθέντα. ὡς τούτους οὖν ἀπάγειν λέγει. διαφέρει δὲ τι τοῦτο, τοῦ ὡς αὑτὸν ἄγειν; ὅτι ὁ μὲν ἀπάγων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὡς τοὺς θεσμοθέτας τοὺς νόμους κυρίους ποιεῖ τοῦ δεδρακότος: ὁ δ' ὡς αὑτὸν ἄγων, ἑαυτόν. ἔστι δ' ἐκείνως μὲν, ὡς ὁ νόμος τάττει δοῦναι δίκην: οὕτω δὲ, ὡς ὁ λαβὼν βούλεται. πλεῖστον δὲ δήπου διαφέρει τὸν νόμον κύριον τῆς τιμωρίας, ἢ τὸν ἐχθρὸν γίνεσθαι. λυμαίνεσθαι δὲ φησί, μή: μὴ δὲ ἀποινᾶν. ταῦτα δὲ ἐστὶν τί; τὸ μὲν δὴ μὴ λυμαίνεσθαι, γνώριμον οἶδ' ὅτι πᾶσι: μὴ μαστιγοῦν, μὴ δεῖν, μὴ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν λέγει. τὸ δὲ μηδ' ἀποινᾶν, μὴ χρήματα πράττεσθαι. τὰ γὰρ ἄποινα, χρήματα ὠνόμαζον οἱ παλαιοί. ὁ μὲν δὴ νόμος οὕτως τὸν ἀνδροφόνον καὶ τὸν ἑαλωκότα ἤδη διώρισεν, ὡς κολαστέον, καὶ οὗ, τὴν τοῦ πεπονθότος

εἰπὼν παρ' ἴδα. καὶ περὶ τοῦ μηδένα ἄλλον τόπον, ἢ τοῦτον, μὴ δ' ἄλλοθι πλὴν ἐνταῦθα, ἀκυρίως εἴρηκεν. ὁ δὲ τὸ ψήφισμα γράφων, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, διώρισεν· ὅς γε πάντα τούτοις τἀναντία εἴρηκε. γράψας γάρ, ἐάν τις ἀποκτείνῃ Χαρίδημον, ἀγώγιμος ἔστω, φησί, πανταχόθεν. τί λέγεις; τῶν νόμων οὐδὲ τοῖς ἑαλωκότας διδόντων ἀπάγειν, πλὴν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, σὺ γράφεις αὐτὸν κυρίως εἶναι ἀγώγιμον ἐκ τῆς συμμαχίδος πάσης; καὶ οὐδὲ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἄγειν κελευόντων τῶν νόμων, σὺ δίδως πανταχόθεν ἄγειν; καὶ μὴν ἔν γε τῷ ποιεῖν ἀγώγιμον, πάνθ' ὅσα ἀπείρηκεν ὁ νόμος, δέδωκας· χρήματα πράξασθαι, ζῶντα λυμαίνεσθαι, κακοῦν, ἔχοντα αὐτὸν ἀποκτιννύναι. πῶς οὖν ἄν τις μᾶλλον ἐλεγχθείη παράνομα εἰρηκώς; ἢ πῶς δεινότερ' ἂν γράφων, ἢ τοῦτον τὸν τρόπον, ὃς δυοῖν ὑποκειμένοιν ὀνομάτοιν, κατὰ μὲν τῶν ἐν αἰτίᾳ, ἐάν τις ἀποκτείνῃ, κατὰ δὲ τῶν ἑαλωκότων, ἐάν τις ἀνδροφόνος ᾖ· ἐν μὲν τῇ προσηγορίᾳ, τὸ τοῦ τὴν αἰτίαν ἔχοντος ὄνομα ἔλαβεν· τὴν δὲ τιμωρίαν, ἣν οὐ κατὰ τῶν ἐξεληλεγμένων διδόασιν οἱ νόμοι, ταύτην κατὰ τῶν ἀκρίτων ἔγραψε, καὶ τὸ μέσον τούτων ὑπερέβη· μέσον γάρ ἐστιν αἰτίας καὶ ἐλέγχου κρίσις, ἣν οὐδαμοῦ γέγραφεν οὗτος ἐν τῷ ψηφίσματι. Λέγε τὸν ἐφεξῆς νόμον.

Νόμος.

Ἐὰν δέ τις τὸν ἀνδροφόνον κτείνῃ, ἢ αἴτιος ᾖ φόνου, ἀπεχόμενον ἀγορᾶς ἐφορίας, καὶ ἄθλων, καὶ ἱερῶν ἀμφικτυονικῶν, ὥσπερ τὸν Ἀθηναῖον κτείναντα, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι· διαγινώσκειν δὲ τοὺς ἐφέτας. Τουτονὶ δεῖ μαθεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν νόμον τί ποτ' ἐβούλετο ὁ θείς. ὄψεσθε γὰρ ὡς ἅπαντ' εὐλαβῶς διώρισε καὶ νομίμως. ἐάν τις ἀποκτείνῃ τὸν ἀνδροφόνον, φησίν, ἢ αἴτιος ᾖ φόνου, ἀπεχόμενον ἀγορᾶς ἐφορίας, καὶ ἄθλων, καὶ

ἱερῶν ἀμφικτυονικῶν, ὥσπερ τὸν ἀθηναῖον κτείναντα, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι. διαγινώσκειν δὲ τοὺς ἐφέτας. τί δὴ ταῦτ' ἐστίν; ἐκεῖνος ᾤετο τὸν πεφευγότα ἐπ' αἰτίᾳ φόνου καὶ ἑαλωκότα, ἐάνπερ ἅπαξ ἐκφύγῃ καὶ σωθῇ, εἴργειν μὲν τῆς τοῦ παθόντος πατρίδος δίκαιον εἶναι: κτείνειν δὲ οὐχ ὅσιον ἁπανταχοῦ: τί σκοπῶν; ὅτι καὶ τοὺς δεῦρο πεφευγότας, ἐὰν ἡμεῖς τοὺς ἑτέρωσε ἀποκτιννύωμεν, ἀποκτενοῦσιν ἕτεροι. εἰ δὲ τοῦτ' ἔσται, ἡ μόνη λοιπὴ τοῖς ἀτυχοῦσιν ἅπασι σωτηρία διαφθαρήσεται. ἔστι δ' αὕτη τίς; ἐκ τῆς τοῦ πεπονθότος μεταστάντα εἰς τὴν τοῦ μηδὲν ἠδικημένου ἀδεῶς μετοικεῖν. ἵνα δὴ μὴ τοῦτο ᾖ, μηδ' ἀπέραντοι τῶν ἀτυχημάτων αἱ τιμωρίαι γίγνωνται, ἔγραψεν ἐάν τις τὸν ἀνδροφόνον κτείνῃ, ἀπεχόμενόν φησιν ἀγορᾶς ἐφορίας. τί τοῦτο λέγων; τῶν ὁρίων τῆς χώρας. ἐνταῦθα γὰρ, ὥς γε μοι δοκεῖ, τ' ἀρχαῖα συνῄεσαν οἱ πρόσχωροι παρά τε ὑμῶν καὶ τῶν ἀστυγειτόνων. ὅθεν ὠνόμακεν ἀγορὰν ἐφορίαν. καὶ πάλιν ἱερῶν ἀμφικτυονικῶν. τί δήποτε καὶ τούτων ἀπέκλεισε τὸν ἀνδροφόνον; ὅσων τῷ παθόντι ζῶντι μετῆν, τούτων εἴργει τὸν δεδρακότα: πρῶτον μὲν τῆς πατρίδος, καὶ τῶν ἐν ταύτῃ πάντων καὶ ὁσίων καὶ ἱερῶν τὴν ἐφορίαν ἀγορὰν, ὅρον προσγράψας, ἧς εἴργεσθαί φησιν. εἶτα τῶν ἱερῶν τῶν ἐν ἀμφικτυόσι: καὶ γὰρ τούτων εἴπερ ἦν ἕλλην ὁ παθὼν, μετῆν αὐτῷ καὶ ἄθλων. διὰ τί; ὅτι κοινοὶ πᾶσίν εἰσιν οἱ κατὰ τὴν ἑλλάδα ἀγῶνες. κατὰ δὲ τὴν πάντων μετουσίαν μετῆν καὶ τούτων τῷ παθόντι. καὶ τούτων οὖν ἀπεχέσθω. τούτων μὲν δὴ τὸν εἰργασμένον εἴργει. ἐὰν δ' ἔξω τούτων κτείνῃ τις αὐτὸν, ἢ ἄλλοθί που, τὴν αὐτὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην δέδωκεν, ὥσπερ ἂν τὸν ἀθηναῖον κτείνῃ. τὸν γὰρ φυγάδα, τὸ τῆς πόλεως οὐ προσεῖπεν ὄνομα, ἧς οὐκ ἔστι μετουσία αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ τοῦ πράγματος ᾧ κατέστησεν αὐτὸν ἐκεῖνος ἔνοχον. καὶ διὰ τοῦτο ἄν τις ἀποκτείνῃ, φησὶ, τὸν ἀνδροφόνον:

φόνον· εἶτ' εἰπὼν ὧν εἰργόμενον, ὧδε τὴν τιμωρίαν νομίμως ἐπιθεῖναι, τὸ τῆς πόλεως ὄνομα ὠνόμασε, τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι, καθάπερ ἂν τὸν ἀθηναῖον ἀποκτείνῃ, γράψας * ἀνομοίως, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῷ τουτὶ τὸ ψήφισμα εἰρηκότι. καὶ τοι πῶς οὐχὶ δεινόν, εἰ οἷς ὁ νόμος δέδωκεν, ἐὰν ὧν εἶπεν, εἴργωνται, μετ' ἀσφαλείας ζῆν φυγοῦσι, τούτους ἐκδότους τις εἶναι γράφει, καὶ ἀφαιρεῖται τὸ τῆς συγγνώμης ὠφέλιμον, ὃ τοῖς ἀτυχοῦσιν ὑπάρχειν εἰκὸς παρὰ τῶν ἔξω τῶν ἐγκλημάτων ὄντων, ὅτῳ ποτὲ τῶν ἁπάντων ἀπόκειται ἄδηλον ὄν, μὴ προδήλου τῆς ἰδιούσης τύχης οὔσης ἑκάστῳ. καὶ νυνὶ τὸν ἀποκτείναντα χαρίδημον, ὄντως ἂν ἄρα τοῦτο γίνηται, ἐὰν ἀνταποκτείνωσί τινες, λαβόντες ἔκδοτον τὸν πεφευγότα καὶ τῶν νομίμων εἰργόμενον, ἔνοχοι γὰρ αὐτοὶ ταῖς φονικαῖς δίκαις ἔσονται· ἔνοχος δὲ σύ; καὶ μὴν αὐτὸς αἴτιος ᾖ, γέγραπται, ἔσῃ δ' αἴτιος, τὴν διὰ τοῦ ψηφίσματος αἰτίαν δεδωκώς. οὐκοῦν εἰ μὲν ἐάσωμεν ὑμᾶς τούτων συμβάντων; οὐ καθαροῖς οὖσιν ὁμοῦ διαιτήσομεν. εἰ δ' ἐπέξιμεν, οἷς ἐγνώκαμεν, αὐτοὶ τἀναντία πράττειν ἀναγκασθησόμεθα. ἆρά γε μικρόν, ἢ τυχὸν ἐστίν, ὑπὲρ οὗ δεῖ λῦσαι τὸ ψήφισμα ὑμᾶς; λέγε δὴ τὸν μετὰ ταῦτα νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

Ἐάν τις τινὰ τῶν ἀνδροφόνων τῶν ἐξεληλυθότων, ὧν τὰ χρήματα ἐπίτιμα, πέρα ὅρων ἐλαύνῃ, ἢ φέρῃ, ἢ ἄγῃ, τὰ ἴσα ὀφείλει, ὅσα περ ἂν καὶ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ δράσῃ. Ἄλλος οὗτος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νόμος ἀνθρωπίνως καὶ καλῶς κείμενος· ὃν παραβὰς οὗτος ὁμοίως φανήσεται. ἐάν τις τινὰ τῶν ἀνδροφόνων, φησί, τῶν ἐξεληλυθότων, ὧν τὰ χρήματα ἐπίτιμα. τῶν ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ λέγει μεθεστηκότων. τῷ, τοῦτο δῆλον; τῷ τε ἐξεληλυθότων εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴ πεφευγότων· καὶ τῷ διορίζειν, ὧν τὰ χρήματα

ἐπιτίμια. τῶν γὰρ ἐκ προνοίας δεδήλωται τὰ ὄντα. περὶ μὲν δὴ τῶν ἀκουσίων ἂν λέγοι. λέγει δὲ τί; ἐὰν πέρα ὅρου φησὶν ἐλαύνῃ, ἢ φέρῃ, ἢ ἄγῃ. τοῦτο δ' ἐστὶ τί τὸ πέρα ὅρου; ἔστι πᾶσιν ὅρος τοῖς ἀνδροφόνοις τῆς τοῦ παθόντος εἴργεσθαι πατρίδος. ἐκ μὲν δὴ ταύτης δίδωσιν ἐλαύνειν καὶ ἄγειν· πέρα δὲ οὐκ ἐᾷ τούτων οὐδέτερον ποιεῖν. ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτα ποιῇ, τὴν αὐτὴν ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην, ἥν περ ἂν εἰ μένοντα ἀδικεῖ οἴκοι, γράψας ταὐτὰ ὀφείλειν, ἅπερ ἂν οἴκοι δράσῃ. εἰ δή τις ἔροιτο Ἀριστοκράτην τουτονί, καὶ μὴ νομίσῃ τε ἀήθες τὸ ἐρώτημα, πότερον μὲν οὖν εἰδεῖεν εἴ τις ἀποκτενεῖ Χαρίδημον, ἢ καὶ ἄλλως πως τελευτήσει; οὐκ ἂν οἶμαι, φαίη. θήσομεν τοίνυν ἀποκτενεῖν· πάλιν οἶσθ' ἑκών, ἢ ἄκων, καὶ ξένος, ἢ πολίτης ὁ τοῦτο ποιήσων ἔσται; οὐκ ἂν ἔχοις εἰπεῖν ὡς οἶσθα. οὐκοῦν ταῦτά γε δήπου προσῆκε γράψαι, ἐάν τις ἀποκτείνῃ, γράφοντα, ἄκων, ἢ ἑκών, ἀδίκως ἢ δικαίως, ξένος, ἢ πολίτης· ἵν' ὅτῳ μετὰ τοῦ ἔργου ἐπράχθη, τούτῳ τὰ ἐκ τῶν νόμων ὑπῆρχε δίκαια· μή, μὰ δι' αὐτὸ τὸ τῆς αἰτίας ὄνομα εἰπόντα, ἀγώγιμος ἔστω, προσγράψαι. τίνα γὰρ σὺ λέλοιπας ὅρον τῷ γράμματι τούτῳ, τοῦ νόμου σαφῶς οὑτωσὶ λέγοντος, μὴ πέρα ὅρων ἐλαύνειν, ὃς πανταχόθεν δίδως ἄγειν, ὁ νόμος δέ, οὐ μόνον οὐκ ἐλαύνειν τῶν ὅρων πέρα, ἀλλ' οὐδ' ἄγειν ἐᾷ. ἐκ δὲ τοῦ σοῦ ψηφίσματος ὁ βουλόμενος ἄξει τὸν ἄκοντα ἀπεκτονότα, ἔκδοτον λαβὼν εἰς τὴν τοῦ παθόντος βίᾳ πατρίδα. ἆρ' οὐ πάντα συγχεῖς τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀφαιρεῖ τὴν πρόφασιν, μεθ' ἧς, ἢ καλόν ἐστι τῶν ἔργων ἕκαστον, ἢ αἰσχρόν; ὁρᾶτε ἢ ὡς ἐπὶ πάντων, οὐκ ἐπὶ τῶν φονικῶν μόνων, οὕτω τοῦτ' ἔχει. ἄν τις τύπτῃ τινά, φησιν, ἄρχων χειρῶν ἀδίκων, ὡς εἴ γε ἠμύνατο, οὐκ ἀδικεῖ. ἄν τις κακῶς ἀγορεύῃ, τὰ ψευδῆ προσέθηκεν, ὡς εἴ γε τἀληθῆ, προσῆκον. ἄν τις ἀποκτείνῃ ἐκ προνοίας· ὡς εἴ γε ἄκων, οὐ ταὐτὸν ἄν τις καταβλάψῃ τινὰ ἑκὼν ἀδίκως

πανταχοῦ τὴν πρόφασιν βεβαιοῦσαν τὸ πρᾶγμα διῃρημένην. ἀλλ᾽ οὐ περὶ σοὶ, ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἄν τις ἀποκτείνῃ χαρίδημον, ἀγέσθω, κἂν ἄκων, κἂν δικαίως, κἂν ἀμυνόμενος, κἂν ἐφ᾽ οἷς διδόασιν οἱ νόμοι, κἂν ὁπωσοῦν. Λέγε τὸν τοῦτον νόμον.

Νόμος.

φόνου δὲ δίκας μὴ εἶναι οὐδαμοῦ κατὰ τῶν τοὺς φεύγοντας ἐνδεικνύντων, ἐάν τις κατίῃ ὅποι μὴ ἔξεστιν. Ὁ μὲν νόμος ἐστὶν οὗτος δράκοντος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι ὅσους ἐκ τῶν φονικῶν νόμων παραγέγραμμαι. δεῖ δὲ ἃ λέγει σκέψασθαι. κατὰ τῶν ἐνδεικνύντων φησὶ τοὺς κατιόντας ἀνδροφόνους ὅπου μὴ ἔξεστι, δίκας φόνου μὴ εἶναι. ἐνταυθοῖ δύο δηλοῖ δίκαια, ἃ παρ᾽ ἀμφότερα οὗτος εἴρηκε τὸ ψήφισμα. ὅτι τε ἐνδεικνύναι δίδωσι τὸν ἀνδροφόνον, καὶ οὐκ αὐτὸν ἀπάγειν οἴχεσθαι λαβόντα: καὶ ὅτι ἐὰν κατίῃ τις ὅποι μὴ ἔξεστι, καὶ αὐτὸ τοῦτο δίδωσιν, οὐχ ὅπῃ βούλεταί τις. οὐκ ἔξεστι δὲ ποῖ; ἐξ ἧς ἂν φύγῃ τις πόλεώς που. καὶ σφόδρα σαφῶς τοῦτο δηλοῖ, ἐάν τις κατίῃ, φησί: τοῦτο δ᾽ οὐκ ἔστιν ἐπενεγκεῖν ἄλλῃ πόλει, πλὴν ἧς ἂν φεύγοι τις. ὅθεν γὰρ μὴ δὲ ἐξέπεσέ τις τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἔνι δήπου κατελθεῖν εἰς ταύτην. ὁ μὲν τοίνυν νόμος, ἔνδειξιν δέδωκε καὶ ταύτην ἂν κατίῃ, ὅποι μὴ ἔξεστιν. ὁ δὲ, ἀγώγιμος ἔστω γέγραφε, κἀντεῦθεν, ὅποι φεύγειν, οὐδεὶς ἄλλων κωλύει νόμος. Λέγε νόμον.

Νόμος.

Ἐάν τις ἀποκτείνῃ ἐν ἄθλοις ἄκων, ἢ ἐν ὁδῷ καθελὼν, ἢ ἐν πολέμῳ ἀγνοήσας, ἢ ἐπὶ δάμαρτι, ἢ ἐπὶ μητρὶ, ἢ ἐπ᾽ ἀδελφῇ, ἢ ἐπὶ θυγατρὶ, ἢ ἐπὶ παλλακῇ, ἣν ἂν ἐπ᾽ ἐλευθέροις παισὶν ἔχῃ: τούτων ἕνεκα μὴ φεύγειν κτείνοντα.

Πολλῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νόμων ὄντων παρ᾽ οὓς εἴρηται τὸ ψήφισμα, παρ᾽ οὐδένα μᾶλλον, ἢ παρὰ τουτονὶ τὸν ἀνεγνωσμένον νῦν εἴρηται. διδόντος γὰρ τοῦ νόμου σαφῶς οὑτωσί, καὶ

λέγοντος ἐφ' οἷς ἐξεῖναι κτεῖναι, οὗτος ἅπαντα περιεῖλε ταῦτα. καὶ γέγραφεν οὐδὲν ὑπειπὼν ὅπως ἄν τις ἀποκτείνῃ, τὴν τιμωρίαν. καίτοι σκέψασθε ὡς ὁσίως καὶ καλῶς ἕκαστα διεῖλεν ὁ ταῦτα ἐξ ἀρχῆς διελθών. ἄν τις ἐν ἄθλοις ἀποκτείνῃ τινά, τοῦτον ὥρισεν οὐκ ἀδικεῖν. διὰ τί, οὐ τὸ συμβὰν ἐσκέψατο: ἀλλὰ τὴν τοῦ δεδρακότος διάνοιαν. ἔστι δὲ αὕτη τίς; ζῶντα νικῆσαι, οὐκ ἀποκτεῖναι. εἰ δὲ ἐκεῖνος ἀσθενέστερος ἦν τὸν ὑπὲρ τῆς νίκης ἐνεγκεῖν πόνον, αὐτὸν ἑαυτῷ τοῦ πάθους αἴτιον ἡγήσατο. διὸ τιμωρίαν οὐκ ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ. πάλιν, ἂν ἐν πολέμῳ, φησίν, ἀγνοήσας, καὶ τοῦτον εἶναι καθαρόν: καλῶς. εἰ γὰρ ἐγώ τινα τῶν ἐναντίων οἰηθεὶς εἶναι διέφθειρα, οὐ δίκην ὑπέχειν, ἀλλὰ συγγνώμης τυχεῖν δίκαιός εἰμι. ἢ ἐπὶ δάμαρτι, φησίν, ἢ ἐπὶ ἀδελφῇ, ἢ ἐπὶ θυγατρί, ἢ ἐπὶ παλλακῇ, ἣν ἂν ἐπ' ἐλευθέροις παισὶν ἔχῃ: καὶ τὸν ἐπὶ τούτων τινὰ κτείναντα ἀθῷον ποιεῖ, πάντων γε ὀρθότατα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτον ἀφιείς. τί δή ποτε; ὅτι ὑπὲρ ὧν τοῖς πολεμίοις μαχόμεθα, ἵνα μὴ πάσχωσιν ὑβριστικόν, μηδὲ ἀσελγὲς μηδέν, ὑπὲρ τούτων καὶ τοὺς φίλους, ἐὰν παρὰ τὸν νόμον εἰς αὐτοὺς ὑβρίζωσι, καὶ διαφθείρωσιν, ἔδωκεν ἀποκτεῖναι. ἐπειδὴ γὰρ οὐ γένος ἐστὶ φίλων καὶ πολεμίων, ἀλλὰ τὰ πραττόμενα ἐξεργάζεται τούτων ἑκάτερον, τοὺς ἐχθρὰ ποιοῦντας ἐν ἐχθροῦ μέρει κολάζειν ἀπέδωκεν ὁ νόμος. οὐκοῦν δεινόν, εἰ τοσούτων ὄντων ἐφ' οἷς τοὺς ἄλλους ἔξεστιν ἀποκτιννύναι, μόνον ἀνθρώπων ἐκεῖνον μηδ' ἐπὶ τούτοις ἐξέσται ἀποκτεῖναι. φοβε. ἂν δέ τι συμβῇ τοιοῦτον οἷον ἴσως ἤδη τῷ καὶ ἄλλῳ, ἀπαλλαγῇ μὲν ἐκ Θρᾴκης, ἐλθὼν δὲ εἰς πόλιν οἰκῇ που, τῆς μὲν ἐξουσίας μηκέτι κύριος ὢν δι' ἧς πολλὰ ποιεῖ τῶν ἀπειρημένων ὑπὸ τῶν νόμων, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ταὔτ' ἐπιχειρῇ πράττειν: ἄλλο τι, ἢ σιωπῶντας δεήσει χαρίδημον ἐᾶν αὐτὸν ὑβρίζειν; οὐ γὰρ ἀποκτεῖναί γε ἀσφαλές,

οὐδὲ τιμωρίαν λαβεῖν, ἣν δίδωσιν ὁ νόμος, διὰ τὸ ψήφισμα τουτουί. καὶ μὴν εἴ τις ἐκεῖνο ὑπολαμβάνει, ποῦ γένοιτ' ἂν ταῦτα, τί κωλύει κἀμὲ λέγειν, τίς δ' ἂν ἀποκτείναι χαρίδημον: ἀλλὰ μὴ τοῦτο σκοπῶμεν: ἀλλ' ἐπειδήπερ ἐστὶ τὸ φεῦγον ψήφισμα, οὐκ ἐπὶ ἤδη γεγενημένῳ τινὶ πράγματι, ἀλλ' ἐπὶ τοιούτῳ, ὃ μὴ δ' εἰ γενήσεται, μηδεὶς οἶδε: τὸ μὲν τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, κοινὸν ἀμφοῖν ὑπαρχέτω: πρὸς δὲ τοῦτο ὑποθέντες ἀνθρωπίνως τὰς ἐλπίδας, οὑτωσὶ σκοπῶμεν, ὡς τάχ' ἂν εἰ τύχοι καὶ τούτων κἀκείνων συμβάντων. λύσασι μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα, ἂν ἄρα συμβῇ τι παθεῖν ἐκεῖνον, εἰσὶν αἱ κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ αὐτοῦ τιμωρίαι: ἐῶσι δὲ, ἂν ἄρα ἐκεῖνος ζῶν ἀδικῇ τινα, ἀνῄρηται τοῖς ὑβριζομένοις ἡ μετὰ τῶν νόμων δίκη. ὥστε πανταχῇ καὶ ἐναντίον ἐστὶ τοῖς νόμοις τὸ ψήφισμα, καὶ λῦσαι συμφέρει. Λέγε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον.

Νόμος.

Καὶ ἐὰν φέροντα ἢ ἄγοντα βίᾳ ἀδίκως εὐθὺς ἀμυνόμενος κτείνῃ νηποινεὶ τεθνάναι κελεύει. ἀλλὰ ταῦτα ἐφ' οἷς ἔξεστι κτεῖναι, ἐὰν ἄγοντα, ἢ φέροντα βίᾳ ἀδίκως εὐθὺς ἀμυνόμενος κτείνῃ, νηποινεὶ τεθνάναι κελεύει. Θεάσασθε πρὸς διὸς ὡς εὖ. τῷ μὲν ὑπειπὼν ἐφ' οἷς ἐξεῖναι κτείνειν προσγράψαι τὸ εὐθὺς, ἀφεῖλε τὸν τοῦ βουλεύσασθαί τι κακὸν χρόνον: τῷ δὲ, ἀμυνόμενος γράψαι, δηλοῖ, τῷ πάσχοντι διδοὺς τὴν ἐξουσίαν οὐκ ἄλλῳ τινί. ὁ μὲν δὴ νόμος διὰ ταῦτα εὐθὺς ἀμυνομένῳ, δέδωκεν εὐθὺς ἀποκτιννύναι. ὁ δ' οὐδὲν εἴρηκεν: ἀλλ' ἁπλῶς ἄν τις ἀποκτείνῃ, κἂν δικαίως, κἂν ὡς οἱ νόμοι διδῶσιν. ἀλλὰ νὴ δία συκοφαντοῦμεν τὸ πρᾶγμα, τίνα γὰρ οἴσει ἢ ἄξει βίᾳ ἀδίκως χαρίδημος; πάντας ἀνθρώπους. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι πάντες οἱ στράτευμα ἔχοντες, οὗτοι ὧν ἂν οἴωνται κρείττους ἔσεσθαι, ἄγουσι καὶ φέρουσι, χρήματ' αἰτοῦντες. εἶτ' οὐ

δεινὸν ὦ γῆ καὶ θεοί, καὶ φανερῶς παράνομον, οὐ μόνον παρὰ τὸν γεγραμμένον νόμον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν κοινὸν ἁπάντων ἀνθρώπων νόμον, τὸν ἄγοντα, ἢ φέροντα βίᾳ τὰ ἐμὰ ὡς πολεμίου μοίρᾳ, μὴ ἐξεῖναί μοι ἀμύνασθαι; εἴ γε μηδὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἐξέσται χαρίδημον ἀποκτεῖναι, ἀλλ' ἐὰν ἀδικῶν ἄγῃ καὶ φέρῃ βίᾳ τά τινος ληιζόμενος, ἀγώγιμος ὁ κτείνας ἔσται: τοῦ νόμου διδόντος, ἐὰν οὕτως, ἀθῷον εἶναι. Λέγε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον.

Νόμος.

Ὃς ἂν ἄρχων, ἢ ἰδιώτης αἴτιος ᾖ τὸν θεσμὸν συγχυθῆναι τόνδε, ἢ μεταποιήσῃ αὐτόν, ἄτιμον εἶναι καὶ παῖδας ἀτίμους, καὶ τὰ ἐκείνου. Ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου ἀκριβῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λέγοντος, ὃς ἂν ἄρχων, ἢ ἰδιώτης αἴτιος ᾖ τὸν θεσμὸν συγχυθῆναι τόνδε, ἢ μεταποιήσῃ αὐτόν, ἄτιμος ἔστω, καὶ οἱ παῖδες καὶ τὰ ἐκείνου. ἆρ' οὖν μικράν, ἢ φαύλην πρόνοιαν ὑμῖν ἔχειν ὁ θεὶς τὸν νόμον δοκεῖ, ὅπως κύριος ἔσται καὶ μήτε συγχυθήσεται, μήτ' αὖ μεταποιηθήσεται; ἀλλ' ἀριστοκράτης οὑτοσὶ μικρὸν φροντίσας αὐτοῦ μεταποιεῖ καὶ συγχεῖ. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τὸ μεταποιεῖν, ἢ ὅταν ἔξω τῶν τεταγμένων δικαστηρίων καὶ ὅρων ὧν εἴργεσθαι δεῖ, διδῷ τις τιμωρίας, καὶ τό, τοῦ λόγου τυχεῖν ἀναιρῶν, ἔκδοτόν τινα ποιῇ. τί δ' ἄλλο τὸ συγχεῖν, ἢ ὅταν οὑτωσὶ πάντα τἀναντία τοῖς ἐν τοῖς νόμοις ἐξῇ τις γεγραμμένον γράφῃ; οὐ τοίνυν μόνον τούτους τοὺς νόμους, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, παραβέβηκεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους πολλούς, οὓς οὐ παραγεγράμμεθα διὰ τὸ πλῆθος. ἀλλ' ἐν κεφαλαίῳ λέγω, ὁπόσοι νόμοι περὶ τῶν φονικῶν δικαστηρίων εἰσί, καλεῖσθαι λέγοντες, ἢ μαρτυρεῖν, ἢ διόμνυσθαι τοὺς ἀγωνιζομένους, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν προστάττοντες, πάντα παραβέβηκε τούτους, καὶ πᾶσιν ἐναντίον εἴρηκε τὸ ψήφισμα τουτί. οὐ γὰρ οὐκ λῆσις, οὐ κρίσις, οὐ μαρτυρία συνειδότος, οὐ διωμοσία,

ἀλλ' ἀπ' αἰτίας εὐθὺς ἡ τιμωρία γέγραπται, καὶ αὐτὴν ἃ ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι, τί ἂν ἄλλο τις εἴποι; καίτοι ταῦτα πάντα τὰ πέντε δικαστήρια γίγνεται προστεταγμένα τοῖς νόμοις. νὴ δί' ἴσως ἐρεῖ τις ἄν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδενός ἐστ' ἄξια, οὐδὲ δικαίως εὑρημένα; ἃ δ' ἔγραψεν οὗτος δίκαια καὶ καλά; ἀλλὰ τοὐναντίον. τούτου μὲν τοῦ ψηφίσματος, οὐκ οἶδ' εἴ τι δεινότερον γέγονε πώποτε ἐν ὑμῖν· τούτων δὲ τῶν πάντων, ὁπόσ' ἐστὶ δικαστήρια ἐν ἀνθρώποις, οὐδὲν οὔτε σεμνότερον, οὔτε δικαιότερον φανήσεται. βούλομαι δ' εἰπεῖν διὰ βραχέων ἃ καὶ ζῆλόν τινα, καὶ τιμὴν φέρει τῇ πόλει ῥηθέντα, καὶ ἥδιον ἔσεσθε ἀκούσαντες. ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν ὅταν μάλιστα μαθήσεσθε, τὴν δωρεὰν ἐπανελθὼν ἣν τῷ χαριδήμῳ δέδοτε. ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, χαρίδημον ἐποιήσασθε πολίτην· καὶ διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης μετεδώκαμεν αὐτῷ καὶ ἱερῶν, καὶ ὁσίων, καὶ νομίμων, καὶ πάντων ὅσων περ αὐτοῖς μέτεστιν ἡμῖν. πολλὰ μὲν δὴ παρ' ἡμῖν ἐστι τοιαῦτα, οἷα οὐχ ἑτέρωθι· ἓν δ' οὖν ἰδιαίτατον, πάντων καὶ σεμνότατον, τὸ ἐν ἀρείῳ πάγῳ δικαστήριον, ὑπὲρ οὗ τοσαῦτά ἐστιν εἰπεῖν καλὰ παραδεδομένα καὶ μυθώδη, καὶ ὧν αὐτοὶ μάρτυρές ἐσμεν, ὅσα περὶ οὐδενὸς ἄλλου δικαστηρίου. ὧν ὡσπερεὶ δείγματος εἵνεκεν, ἄξιόν ἐστιν ἓν ἢ δύο ἀκοῦσαι. τοῦτο μὲν τοίνυν τὰ παλαιά, ὡς ἡμῖν ἀκούσαι παραδέδοται, ἐν μόνῳ τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ θεοὶ δίκας φόνου, καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἠξίωσαν, καὶ δικασταὶ γενέσθαι διενεχθεῖσιν ἀλλήλοις, ὡς λόγος· λαβεῖν μὲν ποσειδῶν ὑπὲρ ἁλιρροθίου τοῦ υἱοῦ παρὰ ἄρεως· δικάσαι δὲ εὐμενίσι καὶ ὀρέστῃ οἱ δώδεκα θεοί. καὶ τὰ μὲν δὴ παλαιά, τοιαῦτα· τὰ δ' ὕστερον, τοῦτο μόνον τὸ δικαστήριον οὐχὶ τύραννος, οὐκ ὀλιγαρχία, οὐ δημοκρατία τὰς φονικὰς δίκας ἀφελέσθαι τετόλμηκεν· ἀλλὰ πάντες ἀσθενέστερον ἂν τὸ δίκαιον εὑρεῖν ἡγοῦνται περὶ τούτων αὐτοί, τοῦ παρὰ τούτοις εὑρημένου δικαίου

πρὸς δὲ τούτοις τοιούτοις οὖσιν, ἐνταυθοῖ μόνον οὐδεὶς πώποτε οὔτε φεύγων ἁλοὺς, οὔτε διώκων ἡττηθεὶς ἐξήλεγξεν ὡς ἀδίκως ἐδικάσθη τὰ κριθέντα. ταύτην τοίνυν τὴν φυλακὴν, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ νομίμους τιμωρίας, παραβὰς ὁ γράφων τὸ ψήφισμα τουτὶ, ζῶντι μὲν ἐξουσίαν γέγραφε τῷ χαριδήμῳ ποιεῖν, ὅ, τι ἂν βούληται: παθόντος δέ τι τοῖς οἰκείοις συκοφαντίαν δέδωκε. σκέψασθε γὰρ οὑτωσί. ἴστε δήπου τοῦθ' ἅπαντες, ὅτι ἐν ἀρείῳ πάγῳ οὗ δίδωσιν ὁ νόμος καὶ κελεύει φόνου δικάζεσθαι, πρῶτον μὲν διεξομεῖται κατ' ἐξωλείας αὐτοῦ, καὶ γένους, καὶ οἰκίας ὁ τινὰ αἰτιώμενος εἰργάσθαι τι τοιοῦτον: εἶτ' οὐδὲ τὸν τυχόντα τιν' ὅρκον τοῦτο ποιήσει: ἀλλ' ὃν οὐδεὶς ὄμνυσιν ὑπὲρ οὐδενὸς ἄλλου: στὰς ἐπὶ τῶν τομίων κάπρου, καὶ κριοῦ, καὶ ταύρου, καὶ τούτων ἐσφαγμένων ὑφ' ὧν δεῖ καὶ ἐν αἷς ἡμέραις * προσήκει. ὥστε καὶ ἐκ τοῦ χρόνου, καὶ ἐκ τῶν μεταχειριζομένων ἅπαν ὅσον ἔσθ' ὅσιον, πεπρᾶχθαι. καὶ μετὰ ταῦτα ὁ τὸν τοιοῦτον ὅρκον ὀμωμοκὼς, οὔπω πεπίστευται. ἀλλ' ἐὰν ἐξελεγχθῇ μὴ λέγων ἀληθῆ, τὴν ἐπιορκίαν ἐπενεγκάμενος τοῖς ἑαυτοῦ παισὶ καὶ τῷ γένει, πλέον οὐδ' ὁτιοῦν ἕξει. ἐὰν δὲ δόξῃ τὰ δίκαια ἐγκαλεῖν, καὶ ἕλῃ τὸν δεδρακότα τοῦ φόνου, οὐδ' οὕτω κύριος γίγνεται τοῦ ἁλόντος: ἀλλ' ἐκείνου μὲν οἱ νόμοι κύριοι κολάζειν, καὶ οἷς προστέτακται ταῦτα, τῷ δὲ, ἐπιδεῖν διδόντα δίκην ἔξεστιν, ἣν ἔταξεν ὁ νόμος τὸν ἁλόντα: πέρα δ' οὐδὲν τούτων. καὶ τῷ μὲν διώκοντι ὑπάρχει ταῦτα. τῷ δὲ φεύγοντι, τὰ μὲν τῆς διωμοσίας ταὐτὰ. τὸν πρότερον δ' ἔξεστιν εἰπόντα λόγον μεταστῆναι. καὶ οὔθ' ὁ διώκων, οὔθ' οἱ δικάζοντες, οὔτ' ἄλλων ἀνθρώπων οὐδεὶς κύριος κωλῦσαι. τί δήποτ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦθ' οὕτως ἔχει; ὅτι οἱ ταῦτ' ἐξ ἀρχῆς τὰ νόμιμα διαθέντες, οἵ τινές ποτ' ἦσαν, εἴθ' ἥρωες, εἴτε θεοὶ, οὐκ ἐπέθεντο τοῖς ἀτυχήμασιν: ἀλλ' ἀνθρωπίνως

ἐπικηρυκεύσασθαι εἰς ὅσον εἶχε καλῶς ταῖς συμφοραῖς. ταῦτα μέν-
τοι πάντα, οὕτω καλῶς καὶ νομίμως ἔχοντα, ὁ γράφων
τὸ ψήφισμα τουτὶ παραβεβηκὼς φαίνεται. ἐν γὰρ οὐδ᾽ ὁ-
τιοῦν ἔνι τούτων ἐν τῷ ψηφίσματι τούτου. Καὶ πρῶτον
μὲν περὶ ἓν τοῦτο τὸ δικαστήριον, καὶ παρὰ τοὺς γεγραμμέ-
νους νόμους καὶ ἄγραφα νόμιμα, τὸ ψήφισμα εἴρηται:
δεύτερον δ᾽ ἕτερον δικαστήριον, τὸ τῶν ἀκουσίων φόνων
φανήσεται συγχέων, τὸ ἐπὶ παλλαδίῳ, καὶ τοὺς περὶ του-
τω νόμους παραβαίνων. καὶ γὰρ ἐνταῦθ᾽ ὑπόκειται πρῶ-
τον μὲν διωμοσία: δεύτερον δὲ λόγος: τρίτον δὲ γνῶσις τοῦ
δικαστηρίου. ὧν οὐδέν ἐστιν ἐν τῷ τούτου ψηφίσματι. ἂν δ᾽
ἁλῷ καὶ δοκῇ τοῦτ᾽ εἰργάσθαι, οὔθ᾽ ὁ διώκων τοῦ δεδρα-
κότος κύριος, οὔτ᾽ ἄλλος οὐδεὶς πλὴν ὁ νόμος. τί οὖν ὁ
νόμος κελεύει; τὸν ἁλόντα ἐπ᾽ ἀκουσίῳ φόνῳ, ἐν τισιν *
ὡρισμένοις χρόνοις ἀπελθεῖν ταχτὴν ὁδὸν, καὶ φεύγειν
ἕως ἂν αἰδέσηταί τις τῶν ἐν γένει τοῦ πεπονθότος: τηνικαῦτα
δ᾽ ἥκειν δέδωκεν ἔστιν ὃν τρόπον, οὐχ ὃν ἂν τύχῃ: ἀλλὰ καὶ
θῦσαι, καὶ καθαρθῆναι, καὶ ἄλλ᾽ ἅττα * διείρηκεν ἃ χρὴ
ποιῆσαι: ὀρθῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτα πάντα λέ-
γων ὁ νόμος. καὶ γὰρ τὸ τῶν ἀκουσίων ἐλάττω τὴν τιμω-
ρίαν, ἢ τῶν ἑκουσίων τάξαι δίκαιον: καὶ τὸ προλέγοντ᾽ ἀ-
σφάλειαν ἀπελθεῖν, καὶ τὸ προστάττειν φεύγειν, ὀρθῶς
ἔχον ἐστί: καὶ τὸ τὸν κατιόνθ᾽ ὁσιοῦν καὶ καθαίρεσθαι νομί-
μοις τισὶ, καὶ τὸ τοὺς νόμους κυρίους ἁπάντων εἶναι, καὶ
ταῦτα πάντα ἔχει καλῶς. ταῦτα τοίνυν ἅπαντα δικαίως
οὕτω διορισθέντα ὑπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς νομοθετησάντων πα-
ρέβη γράφων τὸ ψήφισμα οὑτοσί. ταῦτα μὲν δὴ δύο τηλι-
καῦτα καὶ τοιαῦτα δικαστήρια καὶ νόμιμα ἐκ παντὸς τοῦ
χρόνου παραδεδομένα οὕτως ἀναιδῶς ὑπερπεπήδηκε.

Τρίτον δ᾽ ἕτερον πρὸς τούτοις δικαστήριον, ὃ πάντων ἁ-
γιώτατα τούτων ἔχει καὶ φρικωδέστατα, ἄν τις ὁμολογῇ

μὲν κτεῖναι, ἐννόμως δὲ φῇ δεδρακέναι: τοῦτο δ' ἐστὶν τὸ ἐπὶ δελφινίῳ. δοκοῦσι γάρ μοι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ζητῆσαι τοῦτο πρῶτον ἁπάντων οἱ περὶ τούτων ἐν ἀρχῇ τὰ δίκαια ὁρίσαντες: πότερ' οὐδένα χρὴ φόνον ὅσιον εἶναι νομίζειν, ἢ τινά γ' ἔσθ' ὅσιον νομιστέον. λογιζόμενοι δ' ὅτι μητέρα ὀρέστης ἀποκτονὼς, ὁμολογῶν θεῶν δικαστῶν τυχὼν ἀποφυγγάνειν, νομίζουσι δίκαιόν τινα εἶναι φόνον: οὐ γὰρ ἂν τά γε μὴ δίκαια θεοὺς ψηφίσασθαι. ὡς δὲ τοῦτο ἐνόμιζον, γράφουσιν ἤδη καὶ διορίζουσι σαφῶς ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀποκτιννύναι. ἀλλ' οὐχ οὗτος οὐδὲν ἀφεῖλεν: ἀλλ' ἁπλῶς ἐάν τις ἀποκτείνῃ, φησὶ, χαρίδημον, κἂν δικαίως, κἂν ὡς οἱ νόμοι διδόασιν, ἔκδοτον ποιεῖ. καίτοι πᾶσιν εἰσὶ πράγμασι καὶ λόγοις δύο προσθῆκαι, ἥ τε τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου: ἃς ἅμα μὲν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα οὐδὲν ἂν δύναιτο σχεῖν, οὐδὲ λόγος οὐδείς: πῶς γὰρ ἂν δίκαια ἅμα ταὐτὰ καὶ μὴ, γένοιτο; τὴν ἑτέραν δ' ἕκαστον αἰτίαν ἔχον δοκιμάζεται. κἂν μὲν τὴν ἄδικον φανῇ, πονηρὸν κρίνεται: ἐὰν δὲ τὴν δικαίαν, χρηστὸν καὶ καλόν. σὺ τοίνυν οὐδ' ἑτέραν προσέθηκας τούτων, ἄν τις ἀποκτείνῃ γράφων: ἀλλ' ἀόριστον αὖ τὴν εἰπὼν τὴν αἰτίαν, καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθὺς προσγράψας ἀγώγιμον εἶναι, τὸ ἱερὸν τουτὶ δικαστήριον καὶ τὰ τούτου νόμιμα παραβεβηκὼς φαίνῃ. τέταρτον τοίνυν ἄλλο πρὸς τούτοις, τὸ ἐπὶ πρυτανείῳ. τοῦτο δ' ἐστὶ τί; ἐὰν λίθος, ἢ ξύλον, ἢ σίδηρος, ἢ τι τοιοῦτον ἐμπεσὸν πατάξῃ, καὶ τὸν μὲν βαλόντα ἀγνοῇ τις, αὐτὸ δὲ εἰδῇ καὶ ἔχῃ τὸ τὸν φόνον εἰργασμένον: τούτοις ἐνταῦθα λαγχάνεται. εἰ τοίνυν τῶν ἀψύχων καὶ μὴ μετεχόντων τοῦ φρονεῖν οὐδὲν ἔσθ' ὅσιον τοιαύτην ἔχον αἰτίαν ἐᾶν ἄκριτον: ἦ που τόν γε ἀδικοῦντα μὲν οὐδὲν ἐὰν τύχῃ, θᾶσσον δὲ ἀδικοῦντα, ἀλλ' ἄνθρωπόν γε ὄντα καὶ μετειληφότα τῇ τύχῃ τῆς αὐτῆς ἡμῖν φύσεως, ἀνόσιον καὶ δεινὸν ἄνευ λόγου καὶ ψήφου ποιεῖν

ἐκδοῦναι ἐπ᾽ αἰτίᾳ τοιαύτῃ. Ἔτι τοίνυν πέμπτον δικαστή-
ριον ἄλλο θεάσασθε, ὅσῳ ὑπερβέβηκε, τὸ ἐν φρεαττοῖ.
ἐνταῦθα γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κελεύει δίκας ὑπέχειν
ὁ νόμος, ἐάν τις ἐπ᾽ ἀκουσίῳ πεφευγὼς, μήπω τῶν ἐκ-
βαλόντων αὐτὸν ᾐδεσμένων, αἰτίαν ἔχῃ ἑτέρου φόνου
ἑκουσίου. καὶ οὐχ ὅτι δεῦρο οὐχ οἷόν τε ἐλθεῖν αὐτῷ, πα-
ρεῖδεν αὐτὸν ὁ ταῦτα ἕκαστα δήπου τάξας: οὐδ᾽ ὅτι καὶ
πρότερόν τι τοιοῦτον ἐποίησε, καὶ δὴ τὴν ὁμοίαν ἐποιήσατο
πιστὴν αἰτίαν κατ᾽ αὐτοῦ: ἀλλὰ τό τε * εὐσεβὲς. εὗρεν ὅ-
πως ἔσται, κἀκεῖνον οὐκ ἀπεστέρησε λόγου καὶ κρίσεως. τί οὖν
ἐποίησεν; ἤγαγε τοὺς δικάζοντας ἐκεῖσε, οἷ προσελθεῖν οἷόν
τε ἦν ἐκείνῳ, τῆς χώρας ἀποδείξας τόπον τινὰ ἐν φρεατ-
τοῖ καλούμενον * ἐπὶ θαλάττῃ. εἶθ᾽ ὁ μὲν, ἐν πλοίῳ προσ-
πλεύσας λέγει τῆς γῆς οὐχ ἁπτόμενος: οἱ δ᾽ ἀκροῶνται
καὶ δικάζουσιν ἐν τῇ γῇ. κἂν μὲν ἁλῷ, τὴν ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις
φόνοις δίκην ἔδωκε: δικαίως. ἐὰν δὲ ἀποφύγῃ, ταύτης μὲν
ἀθῷος ἀφίεται: τὴν δ᾽ ἐπὶ τῷ προτέρῳ φόνῳ φυγὴν ὑπέ-
χει. τίνος οὖν ποτε εἵνεκα ταῦθ᾽ οὕτω διεσπούδασται; ἴσον
ἡγεῖτ᾽ ἀσέβημα ὁ ταῦτα διαιρῶν τόν τε ἀδικοῦντα ἐᾶν, καὶ
τὸν ἀναίτιον ἐκδιδόναι πρὸ δίκης. καίτοι εἰ περὶ τῶν ἀν-
δροφόνων τῶν ἤδη κεκριμένων, τοσαύτη σπουδὴ γίνεται,
ὅπως λόγου καὶ κρίσεως, καὶ πάντων ὅσα ἐστὶ δίκαια, τεύ-
ξονται περὶ τῶν ὑστέρων αἰτιῶν: ἤπου περί γε τοῦ μήθ᾽ ἑαλωκό-
τος μήτ᾽ ἐγνωσμένου, πότερον δέδρακεν, ἢ οὔ, καὶ πότερ᾽ ἄ-
κων, ἢ ἑκὼν, πάνδεινον γράφειν ὡς ἔκδοτον τοῖς ἐγκαλοῦ-
σιν αὐτοῖς πρὸ δίκης. Ἔτι τοίνυν ἕκτη τιμωρία πρὸς ἁπά-
σαις ταύταις, ἣν ὁμοίως παραβὰς γέγραφε τὸ ψήφισμα οὑ-
τοσί. εἰ πάντα ταῦτά τις ἠγνόηκεν, ἢ παρεληλύθασιν οἱ χρόνοι
ἐν οἷς ἔδει τούτων ἕκαστα ποιεῖν, ἢ δι᾽ ἄλλο τι οὐχὶ βούλεται
τούτοις τοῖς τρόποις ἐπεξιέναι: τὸν ἀνδροφόνον δ᾽ ὁρᾷ περιιόν-
τα ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ κατὰ τὴν ἀγοράν: ἀπάγειν ἔξεστιν εἰς τὸ

δεσμωτήριον, οὐκ οἴκαδε. οὐδ' ὅποι βούλεταί τις, ὥσπερ σὺ δέδωκας. κἀνταῦθα ἀπαχθείς, οὐδ' ὁτιοῦν πρὶν ἂν κριθῇ πείσεται· ἀλλ' ἐὰν μὲν ἁλῷ, θανάτῳ ζημιωθήσεται· ἐὰν δὲ μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ὁ ἀπαγαγών, χιλίας προσοφλήσει. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔγραψε ταῦτα· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀθῷον αἰτιάσασθαι, τὸν δὲ ἄκριτον, παραχρῆμα ἐκδίδοσθαι· ἐὰν δέ τις ἀνθρώπων, ἢ καὶ ὅλη πόλις τοσούτοις νομίμοις ἀναιρουμένοις οἷς ἐγὼ διεξελήλυθα, καὶ τοσούτοις δικαστηρίοις καταλυομένοις ὅσοις εἴρηκα, ἃ θεοὶ κατέδειξαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἄνθρωποι χρῶνται, πάντα τὸν χρόνον βοηθήσῃ, καὶ τὸν ὑβριζόμενον καὶ παρανομούμενον ἀφέληται· ἔκσπονδον ἔγραψεν εἶναι· καὶ οὐδὲ τούτῳ λόγον οὐδὲ κρίσιν πεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτον εὐθὺς ἄνευ κρίσεως κολάζει. πῶς ἄν, ἢ δεινότερον γένοιτο, ἢ παρανομώτερον τούτου ψήφισμα; ἆρα τίς ἡμῖν ἔτι λοιπός ἐστι νόμος; δεῖξον οὑτοσί. Λέγε τουτονί.

Νόμος.

Ἐάν τις βιαίῳ θανάτῳ ἀποθάνῃ, ὑπὲρ τούτου τοῖς προσήκουσιν εἶναι τὰς ἀνδροληψίας, ἕως ἂν ἢ δίκας τοῦ φόνου ὑπόσχωσιν, ἢ τοὺς ἀποκτείναντας ἐκδῶσι. τὴν δὲ ἀνδροληψίαν εἶναι μέχρι τριῶν, πλέον δὲ μή. Πολλῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καλῶς ἐχόντων νόμων, οὐκ οἶδ' εἴ τινος ἧττον καλῶς οὗτος ἔχει καὶ δικαίως ὁ νόμος. σκέψασθε γὰρ ὡς νομίμως, καὶ σφόδρα ἀνθρωπίνως κεῖται. ἐάν τις βιαίῳ θανάτῳ ἀποθάνῃ, φησί. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο προσγράψας τό, βιαίῳ, σύμβολον πεποίηκεν, ᾧ γινώσκομεν ὅτι ἂν ἀδίκως λέγει. ὑπὲρ τούτου, φησί, τοῖς προσήκουσιν εἶναι τὰς ἀνδροληψίας, ἕως ἂν ἢ δίκας τοῦ φόνου ὑπόσχωσιν, ἢ τοὺς ἀποκτείναντας ἐκδῶσι. σκοπεῖσθε ὡς καλῶς. πρότερον μὲν ὑποσχεῖν δίκας ἀξιοῖ· μετὰ ταῦτα δέ, ἂν τοῦτο μὴ βούλωνται, προσέταξεν ἐκδοῦναι. ἐὰν δὲ μηδέτερον τού-

τῶν ἐθέλωσι, τὸ ἀνδρολήψιον, φησίν, εἶναι μέχρι τριῶν, πλέον δὲ μή. παρὰ τοίνυν ὅλον ἐφεξῆς τὸν νόμον εἴρηται τὸ ψήφισμα. πρῶτον μὲν γὰρ ἐάν τις ἀποκτείνῃ γράφων, οὐ προσέγραψεν ἀδίκως, οὐδὲ βιαίως, οὐδ' ὅλως οὐδέν: εἶτα πρὶν τοῦ δίκην ἀξιῶσαι λαβεῖν, εὐθὺς ἔγραψεν ἀγώγιμον εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις, ὁ μὲν νόμος, ἂν μήτε δίκας ὑπέχωσι παρ' οἷς ἂν τὸ πάθος γένηται, μήτε τοὺς δεδρακότας ἐκδιδῶσι, κελεύει κατὰ τούτων εἶναι ἀνδρολήψιον μέχρι τριῶν. ὁ δέ, τούτους μὲν ἀθῴους ἀφῆκε, καὶ οὐδὲ λόγον πεποίηται περὶ αὐτῶν οὐδένα: τοὺς δὲ τὸν ἤδη πεφευγότα, φησὶ γὰρ οὕτω κατὰ τὸν κοινὸν ἁπάντων ἀνθρώπων νόμον, ὃν κεῖται τὸν φεύγοντα δέχεσθαι, ὑποδεξαμένους ἐκσπόνδους εἶναι γράφει, ἐὰν μὴ τὸν ἱκέτην ἔκδοτον διδῶσιν. οὐκοῦν καὶ τὸ μὴ προσθεῖναι πῶς, ἐὰν ἀποκτείνῃ, καὶ τὸ μηδεμίαν κρίσιν εἰπεῖν, καὶ τὸ μὴ δίκας αἰτεῖν, καὶ τὸ πανταχόθεν διδόναι λαβεῖν, καὶ τοὺς ὑποδεξαμένους, ἀλλὰ μὴ παρ' οἷς ἂν τὸ πάθος γένηται, κολάζειν, καὶ πᾶσιν οὑτωσὶ φανερῶς καὶ παρὰ ἐφεξῆς εἴρηκε τὸν νόμον. λέγε δὴ τὸν ἐφεξῆς.

Νόμος.

Μὴ δὲ νόμον ἐπ' ἀνδρὶ ἐξεῖναι θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐφ' ἅπασιν ἀθηναίοις. Ἔστι μὲν οὐκέτι τῶν φονικῶν ὅδε νῦν ἀνεγνωσμένος νόμος, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδ' ὁτιοῦν δ' ἧττον ἔχει καλῶς, εἴπερ καὶ ἄλλος τις. ὥσπερ γὰρ τῆς ἄλλης πολιτείας ἴσον μέτεστιν ἑκάστῳ, οὕτως ᾤετο δεῖν καὶ τῶν νόμων ἴσον μετέχειν πάντας ὁ θεὶς αὐτόν: καὶ διὰ ταῦτ' ἔγραψεν, οὐδὲ νόμον ἐπ' ἀνδρὶ ἐξεῖναι θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐφ' ἅπασιν ἀθηναίοις. ὁπότε τοίνυν τὰ ψηφίσματα δεῖν κατὰ τῶν νόμων ὁμολογεῖται γράφειν, ὁ γράφων ἰδίᾳ τι χαριδήμῳ τοιοῦτον, ὃ μὴ πᾶσι, καὶ ὑμῖν ἔσται, σαφῶς παρὰ ἐφεξῆς ἂν εἰρηκὼς εἴη τὸν νόμον. οὐ γὰρ

δήπου ἃ μηδὲ νομοθετεῖν ἔξεστι, ταῦτα ἐν ψηφίσματι γράψας τις, ἐν νόμῳ ἂν εἰρηκὼς εἴη. Λέγε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον, ἢ οὗτοι πάντες εἰσίν.

Νόμος.

Ψήφισμα δὲ μηδὲν μήτε βουλῆς μήτε δήμου κυριώτερον εἶναι. Κατάθου. Πάνυ μικρὸν ὑπείληφά μοι τὸν λόγον, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ ῥᾴδιον εἶναι, περὶ τοῦ καὶ παρὰ τοῦτον εἰρῆσθαι τὸν νόμον τὸ ψήφισμα. ὃς γὰρ ὑπαρχόντων τοσούτων νόμων πάντας ὑπερβὰς τούτους γέγραφέ τι καὶ κατέκλεισεν ἴδιον πρᾶγμα ψηφίσματι, τοῦτον τί τις ἄλλο ποιεῖν φήσει, πλὴν ψήφισμα νόμου κυριώτερον ἀξιοῦν εἶναι; βούλομαι τοίνυν ὑμῖν καὶ ἓν ἢ δύο ψηφίσματα δεῖξαι τῶν γεγραμμένων τοῖς ὡς ἀληθῶς εὐεργέταις τῆς πόλεως: ἵν' εἰδῆτε ὅτι ῥᾴδιόν ἐστι γράφειν τὰ δίκαια, ὅταν αὐτοῦ τις ἕνεκα τούτου γράφῃ τοῦ τιμῆσαί τινα, καὶ μεταδοῦναι τῶν ὑμῖν ὑπαρχόντων, καὶ μὴ διὰ τοῦ ταῦτα δοκεῖν ποιεῖν βούληται κακουργεῖν καὶ παρακρούεσθαι. Λέγε τὰ ψηφίσματα ταυτί. ἀλλ' ἵνα μὴ μακρὸν ἀκούειν ὑμῖν ᾖ, ἐξ ἑκάστου τῶν ψηφισμάτων αὐτὸ τοῦτο ἐξείλεκται, περὶ οὗ τούτου κατηγορῶ. Λέγε.

Ἐκ τῶν ψηφισμάτων.

Ὁρᾶτε ὅτι πάντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν αὐτὸν τρόπον γεγράφασιν, ἔστω, φησίν, ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ αὐτὴ τιμωρία, καθάπερ ἂν τὸν Ἀθηναῖον ἀποκτείνῃ: κυρίους μὲν ἐῶντες τοὺς περὶ τούτων ὑπάρχοντας ὑμῖν νόμους, σεμνοὺς δὲ ἀποφαίνοντες, οἵ γε ἐν δωρεᾶς ἐποιήσαντο τάξει τὸ τούτων μεταδοῦναί τινι. ἀλλ' οὐκ Ἀριστοκράτης: ἀλλὰ προπηλακίζει μὲν * καθ' ὃν δύναται τρόπον τούτους. ὡς γοῦν οὐδενὸς ὄντων ἀξίων ἴδιόν τι γράφειν ἐπεχείρησε: μικρὰν δ' ἀποφαίνει κἀκείνην τὴν δωρεάν, ἐν ᾗ τὴν πολιτείαν δεδώκατε τῷ Χαριδήμῳ. ὃς γάρ ὡς ἀγαπώντων τοῦθ' ὑμῶν καὶ

προσοφειλόντων χάριν αὐτῷ γέγραφε, καὶ προσέτι φυλάττειν ὑμᾶς ἐκεῖνο ὅπως ἀδεῶς ὅ,τι ἂν βούληται, ποιῇ. πῶς οὖν τοῦθ' ὃ λέγω διαπράττεται; οὐκ ἀγνοῶ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι ὡς μὲν οὐ παρὰ τοὺς νόμους φανερῶς γέγραφε τὸ ψήφισμα ἀριστοκράτης, οὐχ ἕξει δεῖξαι· ὃ δὲ δεινότατον πάντων ἐστί, τὸ μηδεμίαν κρίσιν ἐν παντὶ ποιῆσαι τῷ ψηφίσμα τοιαύτης αἰτίας, τοῦθ' ὑφαιρεῖσθαι πειράσεται. ἐγὼ δὲ περὶ αὐτοῦ τούτου πολλὰ μὲν λέγειν οὐκ οἴομαι δεῖν· ἐκ δὲ τοῦ ψηφίσματος αὐτοῦ δείξω σαφῶς οὐδὲ αὐτὸν τοῦτον ἡγούμενον εἶναι κρίσιν οὐδεμίαν τῷ τὴν αἰτίαν ἔχοντι. γέγραφε γάρ, ἐάν τις ἀποκτείνῃ χαρίδημον, ἀγώγιμος ἔστω. ἐάν τις ἀφέληται, ἢ πόλις ἢ ἰδιώτης, ἔκσπονδος ἔστω· οὐκ ἐὰν μὴ παράσχῃ εἰς κρίσιν τὸν ἀφαιρεθέντα· ἀλλ' ὅλως εὐθύς. καίτοι, εἴ γε ἐδίδου κρίσιν, ἢ καὶ μὴ ἀφῄρει, τότ' ἂν προσέγραψε κατὰ τῶν ἀφελομένων τὴν τιμωρίαν, ὁπότε εἰς τὴν κρίσιν μὴ παρέχοιεν, ὃν ἀφείλοντο. Οἶμαι τοίνυν αὐτοὺς κἀκεῖνον ἐρεῖν τὸν λόγον, καὶ σφόδρα ταυτὶ ζητήσειν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς, ὡς ἄκυρόν ἐστι τὸ ψήφισμα· προβούλευμα γάρ ἐστιν. ὁ νόμος δ' ἐπέτεια κελεύει τὰ τῆς βουλῆς εἶναι ψηφίσματα. ὥστε κἂν αὐτοῦ νῦν ἀποψηφίσησθε, ἥ γε πόλις φλαῦρον οὐδὲν πείσεται κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦτο. ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἐκεῖνο ὑπολαμβάνειν, ὅτι τὸ ψήφισμα τοῦθ' οὗτος ἔγραψεν, οὐχ ἵνα ὄντος ἀκύρου μηδὲν ἀηδὲς ὑμῖν συμβῇ, ἐξῆν γὰρ αὐτῷ τὴν ἀρχὴν μὴ γράφειν, εἴ γε τὸ βέλτιστον τῇ πόλει σκοπεῖν ἐβούλετο· ἀλλ' ἵν' ἐξαπατηθέντων ὑμῶν διαπράξαιντό τινες τἀναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσιν. οἱ δὲ γραψάμενοι καὶ χρόνους ἐμποιήσαντες, καὶ δι' οὓς ἄκυρόν ἐστι τὸ ψήφισμα, ἡμεῖς ἐσμέν. ἄτοπον δὴ γένοιτ' ἄν, εἰ ὧν ἡμῖν χάριν εἰκὸς ὑπάρχειν, ταῦτα τούτοις εἰς σωτηρίαν ὑπάρξειεν. ἔτι τοίνυν, οὐδὲ ἁπλοῦν τοῦθ' οὕτως ἐστίν, ὥς τις

οἴεται. εἰ μὲν γὰρ μηδεὶς ἄλλος ἦν ὅστις ἔμελλεν ὁμοίως τούτῳ τῶν συμφερόντων ὑμῖν ὀλιγωρήσας γράφειν, ἴσως ἂν ἧττον ἦν δεινὸν τοῦτο· νῦν δὲ ὄντων οὐκ ὀλίγων, οὐ καλῶς ἔχει μὴ λῦσαι τὸ ψήφισμα ὑμῖν. τίς γὰρ οὐ γράψει γε θαρρῶν πάλιν, ἡνίκα ἂν ᾖ τοῦτο ἀτιμώρητος; τίς δὲ οὐκ ἐπιψηφιεῖ; τίς δὲ γράψεται; οὐ τοίνυν τοῦτο σκεπτέον, εἰ τοῦτ᾽ ἐστὶν ἄκυρον τοῖς χρόνοις, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι τῇ περὶ τούτου ψήφῳ νῦν ἐὰν ἀποψηφίσησθε, τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις αὖθις ὑμᾶς, ἄδειαν δώσετε.

Οὐ τοίνυν οὐδ᾽ ἐκεῖνό με λέληθεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι ἁπλῶς μὲν οὐδὲ δικαίαν οὐδ᾽ ἡντινοῦν ἀπολογίαν ἀριστοκράτης ἕξει λέγειν, πραγματείας δέ τινας τοιαύτας ἐρεῖ· ὡς ἄρα πολλὰ τοιαῦτα ἤδη γέγονε ψηφίσματα πολλοῖς. ἔστι δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, οὐδὲν τοῦτο σημεῖον, τοῦ τοῦτον ἐννόμως εἰρηκέναι. πολλαὶ γὰρ προφάσεις εἰσὶ, δι᾽ ἃς πολλάκις ὑμεῖς ἐξηπάτησθε. οἷον εἴ τι τῶν ἑαλωκότων ψηφισμάτων πρὸς ὑμᾶς μὴ ἐγράφη, κύριον ἂν ἦν δήπουθεν. καὶ μὴν παρά γε τοὺς νόμους γ᾽ ἂν εἴρηται, καὶ εἴ τι γέγραφεν, ἢ καθυφέντων τῶν κατηγόρων, ἢ μὴ δυνηθέντων οὐδὲν διδάξαι, ἀπέφυγε· καὶ τοῦτο οὐδὲν κωλύει παράνομον εἶναι. οὐκ ἄρα ἐπιορκοῦσιν οἱ δικάζοντες αὐτῷ; ναί. πῶς; ἐγὼ διδάξω. γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ δικάσειν ὀμωμόκασιν. ἡ δὲ τῆς γνώμης δόξα, ἀφ᾽ ὧν ἂν ἀκούσωσι, πιστεύεται. ὅτι τοίνυν κατὰ ταύτην ἔθεντο τὴν ψῆφον, εὐσεβοῦσι. πᾶς γὰρ ὁ μήτε δι᾽ ἔχθραν, μήτε δι᾽ εὔνοιαν, μήτε δι᾽ ἄλλην ἄδικον πρόφασιν μηδεμίαν παρ᾽ ἃ γιγνώσκει, θέμενος τὴν ψῆφον, εὐσεβεῖ. εἰ γὰρ ἠγνόησέ τι διδασκόμενος, τοῦ μὴ συνεῖναι δίκην οὐκ ὀφείλει δοῦναι. ἀλλ᾽ εἴ τις εἰδὼς ἐκεῖνο προὔδωκεν, ἢ ἐξαπατᾷ, ἔνοχος οὗτός ἐστι τῇ ἀρᾷ. διόπερ καταρᾶται καθ᾽ ἑκάστην ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ, οὐκ εἴ τινες ἐξηπατήθησαν, ἀλλ᾽ εἴ τις ἐξαπατᾷ λέγων, ἢ βουλὴν, ἢ δῆμον, ἢ τὴν ἡλιαίαν. μὴ δὴ τοῦθ᾽ ὑμῖν

ἐᾶτε

ἔστι λέγειν ὡς γέγονεν, ἀλλ' ὡς ἔστι δίκαιον γενέσθαι: μὴ δι' ὡς ἕτεροι δικάζοντες ἐκύρωσαν ἐκεῖνα, ἀλλ' ὑμᾶς αὐτοὺς ἀξιοῦντι διδάσκειν, ὡς δικαιότερ'* ἡμῶν περὶ τῶνδε λέγουσιν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ δυνήσονται, οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, τὴν ἑτέρων ἀπάτην κυριωτέραν ποιήσασθαι τῆς ὑμετέρας αὐτῶν γνώμης. ἔτι τοίνυν, ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ σφόδρα ἀναιδὴς εἶναι ὁ τοιοῦτος λόγος, ὡς γέγονε καὶ πρότερον τισὶν ἄλλοις τοιαῦτα ψηφίσματα. οὐ γὰρ εἴ τι πώποτε μὴ κατὰ νόμους ἐπράχθη, σὺ δὲ τοῦτ' ἐμιμήσω: διὰ τοῦτ' ἀποφεύγειν σοι προσήκει: ἀλλὰ τοὐναντίον πολὺ μᾶλλον ἁλίσκεσθαι διὰ ταῦτα. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκείνων ἑάλω, σὺ τάδ' οὐκ ἂν ἔγραψας: οὕτως ἂν σὺ νῦν ἁλῷς, ἄλλος οὐ γράψει. Ὡς μὲν τοίνυν οὐ παρὰ πάντας τοὺς νόμους φανερῶς γέγραφε τὸ ψήφισμα ἀριστοκράτης, οὐκ οἶμαι λέγειν αὐτὸν ἕξειν. ἤδη δέ τινα εἶδον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, γραφὴν ἀγωνιζόμενον παρανόμων, τοῖς νόμοις μὲν ἁλισκόμενον, ὡς δὲ συμφέρονθ' ὑμῖν γέγραφε λέγειν ἐπιχειροῦντα, καὶ ταύτῃ βιαζόμενον, εὐήθη μὲν τοῖς ἅπασιν οἶμαι, μᾶλλον δὲ ἀναιδῆ λόγον. εἰ γὰρ καὶ κατὰ τἄλλα πάντα συμφέροντα εἰρημένα, ἔγε ὀμωμοκότας κατὰ τοὺς νόμους δικάζειν ὑμᾶς ἀξιοῖ κυροῦν, ἃ μὴ δι' αὐτὸς ἔχῃ δεῖξαι δικαίως γεγραμμένα: ἀσύμφορα ἂν εἴη: εἴπερ τὸ εὐορκεῖν περὶ πλείστου πᾶσίν ἐστι ποιητέον: οὐ μὴν, ἀλλ' ἔχει τινὰ ὅμως ἡ ἀναίδεια αὕτη λόγον. τούτῳ τοίνυν * οὐδ' οὕτως ἐνέσται πρὸς ὑμᾶς ὁ λόγος. οὕτω γὰρ σφόδρα ἐναντίον ὂν τοῖς νόμοις τὸ ψήφισμα, μᾶλλον ἀσύμφορόν ἐστιν ἢ παράνομον. βούλομαι δ' ὑμῖν καὶ τοῦτ' ἐπιδεῖξαι. ἵνα δὲ ὡς διὰ βραχυτάτου λόγου δῆλον ὃ βούλομαι ποιήσω, παράδειγμά τι γνώριμον πᾶσιν ὑμῖν ἐρῶ. ἴστε ὅτι συμφέρει τῇ πόλει μήτε θηβαίους, μήτε λακεδαιμονίους ἰσχύειν: ἀλλὰ τοῖς μὲν, φωκέας ἀντιπάλους, τοῖς δέ τινας ἄλλους

εἶναι. ἐκ γὰρ τοῦ ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ὑμῖν ὑπάρξει μεγίστοις οὖσιν ἀσφαλῶς οἰκεῖν. τοῦτο τοίνυν νομίζετε δεῖν, καὶ τοῖς Χερρόνησον οἰκοῦσι τῶν πολιτῶν συμφέρειν, μηδένα εἶναι τῶν Θρᾳκῶν ἰσχυρόν. ἡ γὰρ ἐκείνων πρὸς ἀλλήλους ταραχὴ καὶ ὑποψία φρουρὰ Χερρονήσου μεγίστη τῶν πασῶν ἐστὶ καὶ βεβαιοτάτη. τὸ τοίνυν ψήφισμα τουτὶ τῷ μὲν ἡγουμένῳ τῶν Κερσοβλέπτου πραγμάτων ἀσφάλειαν διδοῦν, τοῖς δὲ τῶν ἑτέρων βασιλέων στρατηγοῖς φόβον καὶ δέος μή τινα αἰτίαν ἔχωσι, περιστὰν, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τὸν δ' ἕνα ὄντα ἰσχυρὸν καθίστησιν. ἵνα δὲ μὴ πάνυ θαυμάζητε, εἰ τὰ παρ' ὑμῖν ψηφίσματα τηλικαύτην ἔχει δύναμιν, γεγονὸς ὃ καὶ πάντες ἐπίστασθε πρᾶγμα, ὑμᾶς ὑπομνήσω. ὅτε Μιλτοκύθης ἀπέστη Κότυος, συχνὸν ἤδη χρόνον ὄντος τοῦ πολέμου, καὶ ἀπηλλαγμένου μὲν Ἐργοφίλου, μέλλοντος δὲ Αὐτοκλέους ἐκπλεῖν στρατηγοῦ, ἐγράφη τι παρ' ὑμῖν ψήφισμα τοιοῦτον, δι' οὗ Μιλτοκύθης μὲν ἀπῆλθε φοβηθεὶς, καὶ νομίσας ὑμᾶς οὐ προσέχειν αὐτῷ, Κότυς δὲ ἐγκρατὴς τοῦ, τε ὄρους τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν θησαυρῶν ἐγένετο. καὶ γάρ τοι μετὰ ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Αὐτοκλῆς μὲν ἐκρίνετο ὡς ἀπολωλεκὼς Μιλτοκύθην. οἱ δὲ χρόνοι, καθ' οὓς τὸ ψήφισμα εἰπόντος τῆς γραφῆς ἐξεληλύθεσαν: τὰ δὲ πράγματα ἀπώλει τῇ πόλει. οὕτω τοίνυν ἴστε ὅτι καὶ νῦν εἰ μὴ λύσετε τὸ ψήφισμα τοδὶ: καὶ τοῖς βασιλεῦσι θαυμαστὴ γενήσεται δι' αὐτὸ ἀθυμία, καὶ τοῖς στρατηγοῖς αὐτῶν: ὅλως γὰρ ἡγήσονται παρεωρᾶσθαι μὲν αὐτοὶ, πρὸς Κερσοβλέπτην δὲ ἀποκλίνειν ὑμᾶς. εἰ δ' ἐκ τοῦ ταῦτα γνῶναι παραχωρήσονται τῆς ἀρχῆς ὠθεὶ καιροῦ τινος, αὐτοῖς ἐπιθεμένου τοῦ Κερσοβλέπτου: πάλιν ὁρᾶτε τί συμβήσεται. φέρε γὰρ πρὸς θεῶν ἂν ὑμᾶς ἀδικῇ Κερσοβλέπτης, * ὃ μᾶλλον εἰκὸς ἐλπίζοντα, ἢ μὴ δυνηθέντα ποιῆσαι: οὐκ ἐπ' ἐκείνους ἴμεν, καὶ δι' ἐκείνων πάλιν

ἀθηναῖοι ποιεῖν αὐτὸν ἐπιχειρήσομεν; ἂν οὕτω εἴπωσιν ὑμῖν πρὸς ταῦτα ἐκεῖνοι, ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, οὐ μόνον ἡμῖν ἀδικουμένοις οὐκ ἐβοηθήσατε, ἀλλὰ καὶ φόβον, ἂν ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀμυνώμεθα, θαυμαστὸν περιεστήκατε, ψήφισμα ποιησάμενοι τὸν ἐναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσι, καὶ πράττοντα ἡμῖν, ἄν τις ἀποκτείνῃ, ἀγώγιμον εἶναι. οὐκοῦν ἐστὲ δίκαιοι βοηθοὺς καλεῖν ἡμᾶς, ἐφ' οἷς καὶ περὶ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ περὶ ἡμᾶς κακῶς ἐβουλεύσασθε: εἰπέ μοι ταῦτ' ἐὰν λέγωσιν, οὐ δικαιότερα ἡμῶν ἐροῦσιν; ἔγωγ' οἶμαι. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι νὴ δία εἰκότως ἐφενακίσθητε καὶ παρεκρούσθητε. εἰ γὰρ μηδὲν ἔχετε τῶν ἄλλων λογίσασθαι, μηδ' ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν οἷοί τε ἦτε ταῦτα συνεῖναι, ἦν ἰδεῖν παράδειγμα ὀλυνθίους τουτουσί, οἵ τί πεποιηκότος αὐτοῖς φιλίππου, πῶς αὐτῷ κέχρηνται; ἐκεῖνος ἐκείνοις ποτίδαιαν οὐχὶ τηνικαῦτα ἀπέδωκεν, ἡνίκα ἀποστερεῖν οὐκ ἔθ' οἷός τ' ἦν, ὥσπερ ὑμῖν ὁ κερσοβλέπτης χερρόνησον: ἀλλὰ πρὸς ὑμᾶς πολεμῶν, χρήματα πολλὰ ἀναλώσας, ἑλὼν καὶ δυνηθεὶς ἂν αὐτὸς ἔχειν, εἴπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε. καὶ οὐδ' ἐπεχείρησεν ἄλλο ποιεῖν οὐδέν. ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνοι, ἕως μὲν ἑώρων τηλικοῦτον αὐτόν, ἡλίκος ὢν πιστὸς ὑπῆρχε, σύμμαχοί τε ἦσαν, καὶ δι' ἐκεῖνον ἡμῖν ἐπολέμουν: ἐπειδὴ δὲ εἶδον μείζω τῆς πρὸς αὐτοὺς πίστεως γινόμενον, τοσοῦτ' ἀπέχουσι τοῦ ψηφίσασθαι, ἄν τις ἀποκτείνῃ τινὰ τῶν ἐκείνῳ συγκατασκευακότων τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς ἑαυτῶν συμμαχίας ἀγώγιμον εἶναι, ὥσθ' ἡμᾶς οὓς ἴσασιν ἁπάντων ἀνθρώπων ἥδιστ' ἂν καὶ τοὺς ἐκείνου φίλους καὶ αὐτὸν φίλιππον ἀποκτείναντας, φίλους πεποίηνται: φασὶ δὲ καὶ συμμάχους ποιήσεσθαι. εἶτ' ὀλύνθιοι μὲν ἴσασι τὸ μέλλον προορᾶν: ὑμεῖς δὲ ὄντες ἀθηναῖοι ταὐτὸ τοῦτ' οὐ ποιήσετε; * ἀλλ' οὐκ αἰσχρὸν τοὺς περὶ πραγμάτων ἐπίστασθαι βουλεύεσθαι δοκοῦντας

προέχειν, ἢ ἧττον ὀλυνθίων τὸ συμφέρον εἰδότας ὀφθῆ-
ναι; Ἀκούω τοίνυν αὐτὸν καὶ τοιοῦτόν τινα εὑρεῖν λόγον,
ὃν καὶ πρότερόν ποτε ἀριστόμαχος πρὸς ὑμᾶς ἐδημηγόρει,
ὡς οὐκ ἔστιν ὅπως ποτὲ κερσοβλέπτης αἱρήσεται χερρόνη-
σον ἀποστερεῖν ἐπιχειρῶν ἐχθρὸς ὑμῖν εἶναι. οὐδὲ γὰρ εἰ λά-
βοι καὶ κατάσχοι, λυσιτελήσειν αὐτῷ. ἐκ μὲν γε ἐκείνης,
οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τριάκοντα τάλαντα ἡ πρόσοδος, μὴ πολε-
μουμένης: εἰ πολεμήσεται δὲ, οὐδέν: ἐκ δὲ τῶν ἐμπορίων,
ἃ τότ' ἂν κλεισθείη, πλέον, ἢ διακόσια τάλαντα ἔσθ' ἡ
πρόσοδος. ὥστ' εἰ βουλόμενος μικρὰ λαμβάνειν, καὶ πο-
λεμεῖν ἂν ἕλοιτο, ἐξὸν τὰ πλείω καὶ φίλος εἶναι, θαυ-
μάζειν φησὶν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπορῶ μὲν εἰπεῖν πολλὰ, ἅ μοι
δοκεῖ μᾶλλον ἄν τις ἰδὼν ἀπιστεῖν εἰκότως, ἢ τούτοις πι-
στεύων ἐκεῖνον ἐᾶν μέγαν γίγνεσθαι: οὐ μὴν ἀλλ' ὃ μάλιστα
πρόχειρον ἔχω, τοῦτο ἐρῶ. ἴστε δήπου φίλιππον, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, τουτονὶ τὸν μακεδόνα, ᾧ πολὺ δήπου μᾶλ
λον ἐλυσιτέλει τὰς ἐξ ἁπάσης μακεδονίας προσόδους ἀ-
δεῶς λαμβάνειν, ἢ μετὰ κινδύνων τὰς ἐξ ἀμφιπόλεως: καὶ
χρῆσθαι φίλοις αἱρετώτερον ἦν αὐτῷ τοῖς πατρικοῖς ὑμῖν,
ἢ θετταλοῖς, οἳ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐξέβαλον. ἄνευ γὰρ
τούτου, κἀκεῖνό ἐστιν ἰδεῖν: ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
οὐδένα προὐδώκατε πώποτε τῶν φίλων: θετταλοὶ δὲ οὐ-
δένα πώποθ' ὅντινα, οὔ. ἀλλ' ὅμως τούτων οὕτως ἐχόντων
μικρὰ λαμβάνειν, καὶ τοὺς ἀπίστους φίλους, καὶ τὸ κιν-
δυνεύειν ἀντὶ τοῦ μετὰ ἀσφαλείας ζῆν ὁρᾶτε προῃρημένον
αὐτόν. τί δήποτε τὸ αἴτιον; οὐ γὰρ δὴ λόγον γε τὸ πρᾶγ-
μα οὑτωσὶ πρόχειρον ἔχει: ὅτι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δυοῖν
ἀγαθοῖν ὄντοιν πᾶσιν ἀνθρώποις, τοῦ μὲν ἡγουμένου καὶ με-
γίστου πάντων τοῦ εὐτυχεῖν, τοῦ δὲ ἐλάττονος μὲν τούτου,
τῶν δ' ἄλλων μεγίστου, τοῦ καλῶς βουλεύεσθαι, οὐχ ἅμα
ἡ κτῆσις παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις. οὐδ' ἔχει τ' εὖ πρατ-

τούτων οὐδεὶς ὅρον, οὐδὲ πέρας τῆς τοῦ πλεονεκτεῖν ἐπιθυμίας. διόπερ πολλοὶ πολλάκις μειζόνων ἐπιθυμοῦντες τὰ παρόντα ἀπώλεσαν. καὶ τί δεῖ φίλιππον λέγειν, ἢ τιν᾽ ἄλλον; ἀλλ᾽ ὁ πατὴρ αὐτὸς ὁ κερσοβλέπτου κότυς, ἡνίκα μὲν στασιάζοι πρός τινας, πρέσβεις πέμπων πρὸς ἡμᾶς, ἅπαντα ποιεῖν ἕτοιμος ἦν: καὶ τότε ᾐσθάνετο, ὡς ἀλυσιτελὲς τὸ τῇ πόλει πολεμεῖν. ἐπειδὴ δ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτῷ τὴν θρᾴκην ἔχοι, κατελάμβανε τὰς πόλεις, ἠδίκει, μεθύων, ἐπαρῴνει μάλιστα μὲν εἰς ἑαυτὸν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, τὴν χώραν ἐποιεῖθ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτῷ: τὸ πρᾶγμα ἀμήχανον ἦν. τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τοῦ πλεονεκτεῖν ἐπιχειρούντων οἷς οὐ χρὴ, οὐκ εἴωθε τὰ δυσχερέστατα ἕκαστος λογίζεσθαι: ἀλλ᾽ ἃ κατορθώσας διαπράξεται. ἐγὼ δὲ δεῖν ὑμᾶς οἶμαι τοιοῦτον τρόπον βεβουλεῦσθαι: ὅπως ἂν μὲν ἃ χρὴ περὶ ὑμῶν γνώσῃ κερσοβλέπτης, μηδὲν ὑφ᾽ ἡμῶν ἀδικηθήσεται: ἐὰν δὲ ἀλλοτρίως ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ, μὴ μείζων ἔσται τοῦ δύνασθαι δίκην. ἀναγνώσομαι δ᾽ ὑμῖν τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ὅτε ἀφειστήκει μιλτοκύθης, κότυς ἔπεμψε: καὶ ἣν ὅτε πᾶσαν τὴν ἀρχὴν ἔχων πέμψας τιμομάχῳ τὰ χωρία ὑμῶν ἐξεῖλεν.

Επιστολή.

Τοῦτο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ παράδειγμα ἑωρακότες, ἂν ἐμοὶ πείθησθε, κἀκεῖνο εἰδότες ὅτι φίλιππος ὅτε μὲν ἐπολιόρκει ἀμφίπολιν, ἵν᾽ ὑμῖν παραδῷ, πολιορκεῖν ἔφη: ἐπειδὴ δὲ ἔλαβε, καὶ ποτίδαιαν προσαφείλετο, ἐκείνην τὴν πίστιν βουλήσεσθε ἔχειν, ἥν περ φασὶ πρὸς λακεδαιμονίους ποτὲ εἰπεῖν *ἰφικράτην ἐφιάλτου. καὶ γὰρ ἐκεῖνόν φασιν, ἐξαπατώντων τι τῶν λακεδαιμονίων, καὶ προτεινόντων πίστιν ἥν τινα βούλεται λαμβάνειν, εἰπεῖν, ὅτι πίστιν ἂν οἴεται γενέσθαι μόνην, εἰ δείξαιεν, ὅπως ἂν ἀδικεῖν βούλωνται, μὴ δυνήσονται: ἐπεὶ ὅτι γε βουλήσονται,

εἰδέναι· ἕως ἂν οὗτοι δύνωνται, πίστιν οὐκ εἶναι ταύτην. ἂν ἐμοὶ χρῆσθε συμβούλῳ, φυλάξετε τὴν πίστιν πρὸς τουτονὶ τὸν Θρᾷκα· καὶ μὴ βουλήσεσθε εἰδέναι τίνα ἄν, εἰ πάσης ἄρξειε τῆς Θρᾴκης, πρὸς ὑμᾶς σχοίη γνώμην. Ὅτι τοίνυν ὅλως οὐδὲ ὑγιαινόντων ἀνθρώπων ἐστὶ τοιαῦτα γράφειν ψηφίσματα, καὶ διδόναι τισὶ τοιαύτας δωρεάς, καὶ τοῦτ' ἐκ πολλῶν ῥᾴδιον γνῶναι. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο πάντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὁμοίως ἐμοί, ὅτι τὸν Κότυν ποτ' ἐκεῖνον ἐποιήσασθε πολίτην· δῆλον ὡς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εὔνουν ἡγούμενοι καὶ φίλον. καὶ μὴν καὶ χρυσοῖς στεφάνοις ἐστεφανοῦτε, οὐκ ἂν εἴ γε ἐχθρὸν ἡγεῖσθε. ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ πονηρὸς καὶ θεοῖς ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεγάλα ὑμᾶς ἠδίκει, τοὺς ἀποκτείναντας ἐκεῖνον Πύθωνα καὶ Ἡρακλείδην τοὺς Αἰνίους πολίτας ἐποιήσατε, ὡς εὐεργέτας, καὶ χρυσοῖς στεφάνοις ἐστεφανώσατε. εἰ δὴ τότε, ὅθ' ὑμῖν οἰκείως ἔχειν ὁ Κότυς ἐδόκει, ἔγραψέ τις ἐάν τις ἀποκτείνῃ Κότυν ἔκδοτον εἶναι, πότερον ἐξεδίδοτε ἂν τὸν Πύθωνα καὶ τὸν ἀδελφόν, ἢ παρὰ τὸ ψήφισμα τούτους πολίτας ἐποιεῖσθε, καὶ ὡς εὐεργέτας ἐτιμᾶτε; τί δ' Ἀλέξανδρον ἐκεῖνον τὸν Θετταλόν, ἡνίκ' εἶχε μὲν αἰχμάλωτον δήσας Πελοπίδαν, ἐχθρὸς δ' ὡς οὐδεὶς Θηβαίοις ἦν, ὑμῖν δ' οἰκείως διέκειτο οὕτως, ὥστε παρ' ὑμῶν στρατηγὸν αἰτεῖν, ἐβοηθεῖτε δὲ αὐτῷ, καὶ πάντα ἦν Ἀλέξανδρος· πρὸς Διὸς εἴ τις ἔγραψεν, ἐάν τις ἀποκτείνῃ Ἀλέξανδρον, ἀγώγιμον εἶναι· ἆρ' ὧν μετὰ ταῦθ' ὕβρισε καὶ περιϋπηλάκισεν, ἀσφαλὲς ἂν ἦν τὸ παρ' αὐτοῦ δίκην πειρᾶσθε λαβεῖν; τί δὲ τἄλλα λέγοι τις ἄν; ἀλλ' ὁ μάλιστα δοκῶν νῦν ὑμῖν ἐχθρὸς εἶναι Φίλιππος οὑτοσί, εἰ τόθ' ὅτ' Ἀργαῖον κατάγοντας λαβὼν τῶν ἡμετέρων τινὰς πολιτῶν ἀφῆκε μὲν αὐτούς, ἀπέδωκε δὲ πάντα ὅσα ἀπώλεσεν αὐτοῖς. πέμψας δὲ γράμματα ἐπηγγέλλετο ἕτοιμος εἶναι συμμαχίαν ποιεῖσθαι, καὶ τὴν πατρικὴν φιλίαν ἀνα-

πείθεσθαι: εἰ τότε ἠξίωσε τυχεῖν τούτων, καί τις ἔγραψε τῶν ἀφεθέντων ὑπ' αὐτοῦ, ἐάν τις ἀποκτείνῃ φίλιππον, ἀγώγιμον εἶναι, καλήν γε ὕβριν ἡμεῖς ἂν ὑβρισμένοι. ἆρά γε ὁρᾶτε καὶ καταμανθάνετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐφ' ἑκάστου τούτων, ἡλίκην ἂν ὠφληκότες προνοίαν ἦτε, εἴ τι τοιοῦτο ἐτυγχάνετε ἐψηφισμένοι; ἔστι γὰρ οὐχ ὑγιαινόντων ἀνθρώπων οἶμαι, οὔθ' ὅταν τινὰ ὑπειλήφωσι φίλον, οὕτω πιστεύειν, ὥς τε ἂν ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ, τὸ ἀμύνεσθαι σφῶν αὐτῶν ἀφελέσθαι: οὔθ' ὅταν ἐχθρόν τινα ἡγῶνται, οὕτως αὖ μισεῖν, ὥς τε ἂν παυσάμενος βούληται φίλος εἶναι, τὸ ποιεῖν ἐξεῖναι: ταῦτα κωλῦσαι, ἀλλ' ἄχρι τοῦ καὶ φιλεῖν, οἶμαι χρὴ καὶ μισεῖν, μὴ δ' ἑκάτερον τοῦ καιροῦ ὑπερβάλλοντας. οὐ τοίνυν ἔγωγε οὐδὲ ἐκεῖνο ἰδεῖν δύναμαι, ὡς οὐχὶ πάντες ἄνθρωποι τούτων ἀξιώσουσι τυχεῖν, ὁπόσοις πέρ ἤδη καὶ ἡτισοῦν εὐεργεσίας πρόφασις πρὸς ὑμᾶς, εἰ χαριδήμῳ δώσετε: οἷ εἰ βούλεσθε, σίμων, βιάνωρ, ἀθηνόδωρος, ἄλλοι μυρίοι. εἰ μὲν τοίνυν πᾶσι ψηφιούμεθα ταῦτα, λήσομεν ὡς ἔοικε μισθοφόρων ἔργον ἀνθρώπων ποιοῦντες, τὴν ἑκάστου σωτηρίαν τούτων δορυφοροῦντες. εἰ δὲ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὔ, δικαίως ἐγκαλέσουσιν * οἱ μὴ μετέχοντες. φέρε, ἐὰν δὴ καὶ μενέστρατος ἡμᾶς ὁ ἐρετριεὺς ἀξιοῖ ταῦτα καὶ αὐτῷ ψηφίσασθαι, ἢ φάυλλος ὁ φωκεὺς, ἤ τις ἄλλος δυνάστης: πολλοῖς δὲ δήπου διὰ καιροὺς τινὰς πολλάκις φίλοι γιγνόμεθα: πότερον ψηφιούμεθα πᾶσιν, ἢ οὔ; ψηφιούμεθα νὴ δία. καὶ τί δὴ φήσομεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καλὸν, εἰ τῆς ἑλλήνων ἐπ' ἐλευθερίᾳ προεστάναι φάσκοντες, τὰς ἰδίᾳ δυνάμεις τὰς τοῖς πλήθεσι κεκτημένους δορυφοροῦντες φανούμεθα; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. εἰ γὰρ ἔστι τῷ δοτέον τι τοιοῦτον, ὡς ἔγωγε οὔ φημι: πρῶτον μὲν τῷ μηδὲν ἠδικηκότι πώποτε, δεύτερον δὲ, μὴ δ' ἂν ἀδικεῖν βούληται, δυνησομένῳ, ἔπειθ' ὡς ἀληθῶς ὅστις ἅπασι,

ἄνθρωπος ἔσται φανερὸς ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν ταῦτα εὑρισκόμενος, καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ ποιεῖν μετ' ἀδείας ἑτέρους κακῶς, τούτῳ δοτέον. ὅτι μὲν τοίνυν ὁ Χαρίδημος οὔτε τῶν ἀναμαρτήτων ἐστὶ πρὸς ὑμᾶς, οὔτε τῶν ἵνα μή τι πάθῃ ταῦτα εὑρισκομένων, ἐάσω: ἀλλ' ὡς οὐδὲ πιστὸς εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ἀκούσατέ μου, καὶ σκοπεῖτε ἂν ὀρθῶς ὑμῖν ἐξετάζειν δοκῶ. ἐγὼ νομίζω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσοι μὲν τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων ἐπιθυμηταὶ γενόμενοι πολῖται γενέσθαι ἐσπούδασαν, ἅμα τ' αὐτοὺς ἂν τυγχάνειν τούτων, καὶ παρ' ἡμῖν οἰκεῖν καὶ μετέχειν ὧν ἐπεθύμησαν, ὅσοις δὲ τούτων μὲν μηδενὸς μήτ' ἐπιθυμία μήτε ζῆλος εἰσέρχεται, τὴν πλεονεξίαν δ' ἀγαπῶσιν, ἣν διὰ τὸ δοκεῖν ὑφ' ἡμῶν τιμᾶσθαι καρποῦνται: τούτους οἶμαι, μᾶλλον δὲ οἶδα σαφῶς, ὅταν ποτὲ μείζονος πλεονεξίας ἐλπίδα ἑτέρωθεν ἴδωσιν, οὐδ' ὁτιοῦν ὑμῶν φροντίσαντας ἐκείνην θεραπεύειν. οἷον, ἵν' εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς πρὸς ἃ βλέπων ἐγὼ ταῦτα λέγω: Πύθων οὑτοσί, ὅτε μὲν Κότυν εὐθὺς ἀπεκτονὼς οὐκ ἀσφαλὲς ἡγεῖτο ἀπελθεῖν ὅποι τύχοι, ἦλθεν ὡς ὑμᾶς, καὶ πολιτείαν ᾔτησε, καὶ πάντων ἐποιήσατο πρώτους ὑμᾶς. ἐπειδὴ δὲ οἴεται τὰ Φιλίππου πράγματα συμφέρειν ἑαυτῷ μᾶλλον, οὐδ' ὁτιοῦν ὑμῶν φροντίσας, τὰ ἐκείνου φρονεῖ. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρὰ τούτοις, τοῖς ἐπὶ τῇ τοῦ πλεονεκτεῖν προαιρέσει ζῶσιν, οὐδὲν οὔτε βέβαιον οὔθ' ὅσιον: ἀλλὰ δεῖ τοῦτον ὅστις εὖ φρονεῖ, φυλαττόμενον περιεῖναι, μὴ πεπιστευκότα κατηγορεῖν. εἰ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὐναντίον, ἢ τὸ ἀληθὲς ἔχει, θείημεν τὸν Χαρίδημον αὐτόν, καὶ γεγενῆσθαι περὶ ἡμᾶς σπουδαῖον, καὶ εἶναι καὶ ἔσεσθαι, καὶ μηδὲ πρὸς ἄλλην γνώμην, ἢ ταύτην χρήσειν, οὐδὲν μᾶλλον ἔχει καλῶς ταῦτ' αὐτῷ ψηφίσασθαι. εἰ μὲν γὰρ ἐπ' ἄλλο τι ταύτην τὴν ἄδειαν ἐλάμβανε τὴν ἐκ τοῦ ψηφίσματος, ἢ

τὰ κερσοβλέπτου πράγματα, ἧττον ἂν ἦν δεινόν. νῦν δὲ ὑπὲρ οὗ καταχρήσεται τῇ διὰ τοῦ ψηφίσματος πλεονεξίᾳ, οὐκ ἀξιόπιστον οὔθ' ὑμῖν οὔτ' ἐκείνῳ λογιζόμενος αὐτὸν εὑρίσκω. σκέψασθε δὲ ὡς δικαίως ἕκαστα ἐξετάζω καὶ σφόδρα γε εἰκότως δεδιώς. ἐγὼ σκοπῶ κότυν, ὅτι κηδεστὴς ἦν ἰφικράτει, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ χαρίδημος κερσοβλέπτης. καὶ τὰ πεπραγμένα ὁρῶ πολλῷ μείζονα, καὶ χάριτος πλείονος ἄξια ὑπὲρ κότυος ἰφικράτει, ἢ ὑπὲρ κερσοβλέπτου χαριδήμῳ. σκεψώμεθα δ' οὑτωσί: ἴστε δήπου τοῦτ' ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι χαλκῆς εἰκόνος οὔσης παρ' ὑμῖν ἰφικράτει, καὶ σιτήσεως ἐν πρυτανείῳ, καὶ δωρεῶν, καὶ τιμῶν ἄλλων, δι' ἃς εὐδαίμων ἐκεῖνος ἦν: ὅμως ἐτόλμησεν ὑπὲρ τῶν κότυος πραγμάτων ἐναντία τοῖς ὑμετέροις στρατηγοῖς ναυμαχεῖν, καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσατο τὴν ἐκείνου σωτηρίαν, ἢ τὰς ὑπαρχούσας ἑαυτῷ παρ' ὑμῖν τιμάς: καὶ εἰ μὴ μετριωτέραν ἔσχετε τὴν ὀργὴν ὑμεῖς τῆς ἐκείνου προπετείας, οὐδὲν ἂν αὐτὸν ἐκώλυσεν ἀθλιώτατον ἀνθρώπων ἁπάντων εἶναι. ἀλλ' ὅμως ὁ κότυς ὑπ' ἐκείνου τότε σωθεὶς, καὶ λαβὼν ἔργῳ τῆς ἐκείνου φιλίας πεῖραν, ἐπειδὴ βεβαίως ἡγήσατο σῶς εἶναι, οὐχ ὅπως ἀποδώσει χάριν ἐσπούδασεν αὐτῷ, καὶ πρὸς ὑμᾶς δι' ἐκεῖνον τί φιλάνθρωπον ἔπραξεν, ἵνα συγγνώμης ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις τύχῃ: ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, ἠξίου μὲν αὐτὸν συμπολιορκεῖν τὰ λοιπὰ τῶν ὑμετέρων χωρίων: οὐκ ἐθέλοντος δ' ἐκείνου, λαβὼν αὐτὸς τήν τε βαρβαρικὴν δύναμιν, καὶ τὴν ὑπ' ἐκείνου συνειλεγμένην, καὶ τὸν χαρίδημον τοῦτον προσμισθωσάμενος, προσέβαλε τοῖς ὑμετέροις χωρίοις, καὶ εἰς τοῦτο κατέστησε τὸν ἰφικράτην ἀπορίας, ὥστε ἀπελθόντα εἰς ἄντισσαν οἰκεῖν, καὶ πάλιν εἰς δρῦν, ἡγούμενον ὡς μὲν ὑμᾶς οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἐλθεῖν, οὓς ὑστέρους ἐποίησε τοῦ θρᾳκὸς καὶ τοῦ βαρβάρου. παρ' ἐκείνῳ δ' οὐκ ἀσφα-

λὲς εἶναι μένειν, ὃν οὕτως ὀλιγωροῦντα ἑώρα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας. ἐὰν οὖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ὁ κερσοβλέπτης ἐκ τῆς τοῦ χαριδήμου νῦν ἀδείας καὶ κατασκευαζομένης αὐξηθεὶς, ὀλιγωρῇ μὲν ἐκείνου, νεωτερίζῃ δέ τι καὶ κινῇ πρὸς ἡμᾶς: ἐξαρκεῖ τοῦθ' ὑμῖν, ἐὰν χαρίδημος ἐξαπατηθῇ, τὸν θρᾷκα ἰσχυρὸν ἐφ' ὑμᾶς αὐτοὺς κατεσκευακέναι; ἐγὼ μὲν οὐκ ἀξιῶ. καὶ γὰρ ἐκεῖνο νομίζω δίκαιον, εἰ μὲν αἰσθάνεται ταῦτα καὶ προορᾷ χαρίδημος, εἴθ' ὅπως τοιούτων ψηφισμάτων τεύξεται, διαπράττεται, ὡς ἐπιβουλεύοντι μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ: εἰ δὲ λέληθεν αὐτὸν, ὅσῳ μᾶλλον εὔνουν τις αὐτὸν ὑπείληφεν εἶναι, τοσούτῳ μᾶλλον προϊδέσθαι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ ἐκείνου. ἔστι γὰρ φίλων ἀγαθῶν, οὐ τὰ τοιαῦτα χαρίζεσθαι τοῖς εὔνοις, ἐξ ὧν κἀκείνοις καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἔσται τις βλάβη: ἀλλ' ὃ μὲν ἂν μέλλῃ συνοίσειν ἀμφοῖν, συμπράττειν: ὃ δ' ἂν αὐτὸς ἄμεινον ἐκείνου προορᾷ, πρὸς τὸ καλῶς ἔχον τίθεσθαι: καὶ μὴ τὴν ἤδη χάριν τοῦ μετὰ ταῦτα χρόνου παντὸς περὶ πλείονος ἡγεῖσθαι. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνο λογιζόμενος δύναμαι κατιδεῖν, ὡς εἰ καὶ βάρβαρος καὶ ἄπιστος, ὁ κερσοβλέπτης, ὅμως προνοηθείη γ' ἂν, μὴ τὰ τηλικαῦτα ἀδικῆσαι χαρίδημον. ὅταν γὰρ πάλιν ἐξετάσω ἡλίκων κότυς ἰφικράτην ἀποστερήσειν μέλλων οὐδὲν ἐφρόντισε, παντελῶς τούτῳ γε οὐδὲν ἂν ἡγοῦμαι μελῆσαι τῶν ἀπολουμένων χαριδήμῳ. ὁ μὲν γὰρ ἐκεῖνον, τιμὰς, σίτησιν, εἰκόνας, παῖδα ἣ ζηλωτὸν αὐτὸν ἐποίησεν, ὀλίγου δέω λέγειν πάνθ', ὧν αὐτοῦ ζῆν οὐκ ἄξιον ἦν ἰφικράτει, νομίζων ἀποστερήσειν, οὐκ ἐπεστράφη. οὗτος δ' ὡς ἀληθῶς, τίνος ἂν καὶ λόγον ποιοῖ μή τινος χαρίδημον ἀποστερήσῃ; οὐδ' ὁτιοῦν, ἔστι γὰρ παρ' ὑμῖν αὐτῷ, οὐ παῖδες, οὐκ εἰκὼν, οὐ συγγένεια, οὐκ ἄλλο οὐδέν. καὶ μὴν, εἰ μήτε φύσει πιστὸς ὁ κερσοβλέπτης, ἔκ τε τῶν γεγενημένων πρότερον, δικαίως ἄπιστος, μηδέν τε

τοιοῦτον ὑπάρχει τοῖς πράγμασιν, δι' ὃ κἂν περὶ γνώμην
καὶ φύσιν προνοηθείη τι τοῦ χαριδήμου: τίνος ἕνεκα ἁπλῶς
καὶ κομιδῆ τετυφωμένως οὕτως ἃ βούλεται, διαπράξα-
σθαι, συμμάθωμεν αὐτῷ καὶ ταῦτα ἐφ' ἡμῖν ὄντα; ἐγὼ μὲν
οὐχ ὁρῶ. Ὅτι τοίνυν ἄνευ τοῦ τοῖς πράγμασι μὴ συμ-
φέρειν τὸ ψήφισμα, οὐδὲ πρὸς δόξαν συμφέρει τῇ πόλει
τοιοῦτον οὐδὲν ἐψηφισμένην φαίνεσθαι. καὶ τοῦτο δεῖ μα-
θεῖν ὑμᾶς. εἰ μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πόλιν οἰκοῦντι
καὶ νόμοις πολιτευομένῳ τὸ ψήφισμα ἐγέγραπτο δεινὸν
ὄν, ἧττον ἂν ἦν αἰσχρόν: νῦν δὲ γέγραπται χαριδήμῳ τῷ
πόλιν μὲν οὐδ' ἥντινοῦν οἰκοῦντι, θρακὶ δὲ ἀνθρώπῳ βασι-
λεῖ στρατηγοῦντι, καὶ διὰ τῆς ἐκείνου βασιλείας πολλοὺς
ἀδικοῦντι. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι πάντες οἱ ξεναγοῦντες
οὗτοι, πόλεις καταλαμβάνοντες ἑλληνίδας ἄρχειν ζητοῦ-
σι. καὶ πάντων ὅσοι περὶ νόμοις οἰκεῖν βούλονται τὴν αὐ-
τῶν ὄντες ἐλεύθεροι, κοινοὶ περιέρχονται κατὰ πᾶσαν
χώραν, εἰ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἐχθροί. ἆρ' οὖν, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, καλὸν ἢ πρέπον ὑμῖν, τοῦ μὲν ἕνεκα τῆς ἑαυτοῦ
πλεονεξίας ἐπιβουλεύσοντος οἷς ἂν τύχοι, τοιαύτην φυ-
λακὴν ἐψηφισμένους φαίνεσθαι: τοῖς δ' ὑπὲρ τῆς ἑαυ-
τῶν ἐλευθερίας ἀμυνομένοις εἴργεσθαι τῆς ὑμετέρας
συμμαχίας προειρηκέναι; ἐγὼ μὲν οὐχ ὑπολαμβάνω
τοῦτο οὔτε καλῶς ἔχειν, οὔθ' ὑμῶν ἀξίως. πῶς γὰρ οὐκ αἰ-
σχρὸν λακεδαιμονίοις μὲν ἐγκαλεῖν, ὅτι τοὺς μὲν τὴν ἀ-
σίαν οἰκοῦντας ἕλληνας ἔγραψαν ἐξεῖναι δρᾶσαι πᾶν ὅ,τι
ἂν ἐθέλῃ βασιλεύς: αὐτοὺς δ' ἐκδοῦναι καὶ τοὺς τὴν εὐρώ-
πην οἰκοῦντας κερσοβλέπτῃ, καὶ πάντας, ὅσων περ ἂν
οἴηται κρείττων χαρίδημος ἔσεσθαι. οὐ γὰρ ἄλλο τι ποιεῖ
τὸ ψήφισμα, ἢ τουτὶ ὅτι τῷ μὲν ἐκείνου στρατηγῷ οὐ διεί-
ρηται τί πρακτέον, ἢ μή: πᾶσι δ' ἂν τις ἀμύνηται, τοσοῦ-
τος ἐπήρτηται φόβος. Καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,

καὶ γεγονός τι πρᾶγμα φράσαι πρὸς ὑμᾶς βούλομαι, δι'
οὗ μᾶλλον ἔθ' ὑμῖν γενήσεται δῆλον, ὡς σφόδρα δεῖ λῦσαι
τὸ ψήφισμα τουτί. ὑμεῖς ἐποιήσασθέ ἐν τισι καιροῖς καὶ
χρόνοις ἀριοβαρζάνην πολίτην. καὶ δι' ἐκεῖνον φιλίσκον,
ὥσπερ νῦν διὰ κερσοβλέπτην χαρίδημον. ὢν δ' ὅμοιος ἐκεῖ-
νος τούτῳ τῇ προαιρέσει τοῦ βίου διὰ τῆς ἀριοβαρζάνου
δυνάμεως πόλεις κατελάμβανεν ἑλληνίδας: εἰς ἃς εἰ-
σιὼν, πολλὰ καὶ δεινὰ ἔργα ἐποίει, παῖδας ἐλευθέρους
ἀδικῶν, καὶ γυναῖκας ὑβρίζων, καὶ πάντα ποιῶν ὅσα ἂν
ἄνθρωπος ποιήσειεν, ἄνευ νόμων καὶ τῶν ἐν πολιτείᾳ κα-
λῶν τεθραμμένος εἰς ἐξουσίαν ἐλθών. ἐν δὴ λαμψάκῳ τι-
νὲς ἄνθρωποι γίγνονται δύο, θερσαγόρας ὄνομα αὐτῶν θα-
τέρῳ, τῷ δ' ἐξήκεστος. οἳ παραπλήσια τοῖς παρ' ὑμῖν γνόν-
τες περὶ τὸν τύραννον ἀποκτιννύουσι τὸν φιλίσκον δικαίως,
τὴν αὑτῶν πατρίδα οἰόμενοι δεῖν ἐλευθεροῦν. εἰ δή τις
τότε ὑπὲρ φιλίσκου λεγόντων, ὅτι ἐμισθοδότει μὲν τοῖς
ἐν περίνθῳ ξένοις, εἶχε δ' ὅλον τὸν ἑλλήσποντον, μέγιστος
δ' ἦν τῶν ὑπάρχων, ἔγραψέ τις ὥσπερ οὑτοσὶ νυνί, ἐάν τις
ἀποκτείνῃ φιλίσκον, ἀγώγιμον αὐτὸν ἐκ τῶν συμμάχων εἶναι:
πρὸς διὸς θεάσασθε εἰς ὅσην ἂν αἰσχύνην ἡ πόλις ὑμῶν ἐ-
ληλύθει. ἧκε μὲν γὰρ ὁ θερσαγόρας καὶ ὁ ἐξήκεστος εἰς λέ-
σβον, καὶ ᾤκουν ἐκεῖ: εἰ δὲ ἐφήπτετό τις αὐτῶν τῶν φιλίσκου
παίδων ἢ φίλων, ἐξεδίδοτ' ἂν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ψηφίσμα-
τος. πῶς οὖν οὐκ αἰσχρὸν καὶ δεινὸν ἂν ἦτε πεποιηκότες,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ τοὺς μὲν παρ' ὑμῖν τοιοῦτό τι πράξαν-
τας χαλκοῦς ἱστάντες, καὶ ταῖς μεγίσταις δωρεαῖς τιμῶν-
τες ἐφαίνεσθε: τοὺς δὲ ἑτέρωθί που τὴν αὐτὴν τούτοις διά-
νοιαν ὑπὲρ τῆς αὑτῶν πατρίδος ἔχοντας, ἐκδότους εἶναι *
κατεψηφίζεσθε; τύχῃ τοίνυν ἐπ' ἐκείνου μὲν εὖ ποιοῦν οὐ
συνέβη φενακισθεῖσιν ὑμῖν αἰσχύνην ὀφλεῖν: ἐπὶ τούτου
δὲ, ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φυλάξασθε. μὴ γὰρ ὡρισμένου μη-

δενός, ἀλλ' ἁπλῶς ἄν τις ἀποκτείνῃ Χαρίδημον γεγραμμένου, τάχ' ἄν εἰ τύχοι, καὶ τοιοῦτό τι συμβαίη. Βούλομαι τοίνυν ἤδη καὶ τὰ πεπραγμένα ἐξετάσαι τῷ Χαριδήμῳ διὰ βραχέων, καὶ δεῖξαι τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀναιδείας τῶν ἐπαινούντων αὐτόν. ἓν δ' ὑμῖν ἐκεῖνο ὑπισχνοῦμαι, καί μου μηδεὶς ἀχθεσθῇ τῇ ὑποσχέσει. οὐ μόνον γὰρ ὑμῖν ἐπιδείξω τῆς φυλακῆς οὐκ ἄξιον αὐτὸν ἣν γέγραφεν οὗτος, ἀλλὰ καὶ δίκην δόντ' ἂν δικαίως τὴν μεγίστην, εἴπερ οἱ κακόνοι καὶ φενακίζοντες ὑμᾶς, καὶ διὰ παντὸς * ἐναντία πράττοντες, κολάζοιντ' ἂν δικαίως. ἴσως δέ τισι λογιζομένοις ὑμῶν, ὅτι πρῶτον μὲν πολίτης γέγονεν ἄνθρωπος, εἶτα πάλιν χρυσοῖς στεφάνοις ὡς εὐεργέτης ἐστεφάνωται, θαυμάζειν ἐπελήλυθεν· εἶτα τηλικαῦτα οὕτως ἐξηπάτησθε ῥᾳδίως. εὖ τοίνυν ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ἐξηπάτησθε. καὶ δι' ἅ γε εἰκότως τοῦτο πεπόνθατε, ἐγὼ φράσω πρὸς ὑμᾶς, ὅτι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλὰ γιγνώσκοντες ὀρθῶς ὑμεῖς οὐ διὰ τέλους χρῆσθε αὐτοῖς. οἷον τί λέγω, εἴ τις ὑμᾶς ἔροιτο, τί πονηρότατον νομίζετε τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἐθνῶν, οὔτε τοὺς γεωργοὺς, οὔτε τοὺς ἐμπόρους, οὔτε τοὺς ἐκ τῶν ἀργυρείων, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδὲν ἂν εἴποι τε· ἀλλ' εἰ τοὺς ἐπὶ μισθῷ λέγειν καὶ γράφειν εἰωθότας εἴποι τις, εὖ οἶδ' ὅτι συμφήσαιτ' ἂν ἅπαντες. μέχρι μὲν δὴ τούτου, καλῶς ἐγνώκατε· ἔπειτα δὲ, οὐκέτ' ὀρθῶς τὸ λοιπόν. οὓς γὰρ αὐτοὶ πονηροτάτους νομίζετε πάντων, τούτοις περὶ τοῦ ὁποῖόν τιν' ἕκαστον χρὴ νομίζειν πεπιστεύκατε· οἳ δ' ὃν ἂν αὐτοῖς λυσιτελῇ, καὶ χρηστὸν καὶ πονηρὸν εἶναί φασιν, οὐχ ὃν ἂν ᾖ δίκαιον καὶ ἀληθές. ὅπερ πεποιήκασι τὸν Χαρίδημον οὗτοι οἱ ῥήτορες πάντα τὸν χρόνον, ὡς καὶ ὑμεῖς ὁμολογήσετε, ἐπειδὰν ἀκούσητέ μου τὰ πεπραγμένα αὐτῷ. ὅσα μὲν δὴ στρατιώτης ὢν ἐν σφενδονήτου καὶ ψιλοῦ μέρει τὸ ἀπ' ἀρχῆς

ἐναντία ἐστράτευται τῇ πόλει, οὐ τίθημι ἐν ἀδικήματος μέρει, οὐδ᾽ ὅτι λῃστρικόν ποτε πλοῖον ἔχων ἐλῄζετο τοὺς ὑμετέρους συμμάχους, ἀλλ᾽ ἐῶ ταῦτα. διὰ τί; ὅτι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, αἱ ἀναγκαῖαι χρεῖαι, τοῦ τι πρακτέον ἢ μὴ, λογισμοὺς ἀναιροῦσιν ἅπαντας. ὥστ᾽ οὐ πάνυ ταῦτα ἀκριβολογεῖσθαι δεῖ τὸν δικαίως ἐξετάζοντα. ἀλλ᾽ ὅθεν ἀρξάμενος ξεναγῶν ἤδη, καὶ τινῶν ἄρχων στρατιωτῶν κακῶς ὑμᾶς ἐποίει, ταῦτα ἀκούσατέ μου. οὗτος γὰρ ἐν μὲν ἁπάντων πρῶτον μισθωθεὶς ὑπὸ ἰφικράτους, καὶ πλεῖον ἢ τρία ἔτη μισθοφορήσας παρ᾽ ἐκείνῳ, ἐπειδὴ τὸν μὲν ἰφικράτην ἀποστράτηγον ἐποιήσατε, τιμόθεον δ᾽ ἐπ᾽ ἀμφίπολιν καὶ χερρόνησον ἐξεπέμψατε στρατηγόν: πρῶτον μὲν τοὺς ἀμφιπολιτῶν ὁμήρους, οὓς παρ᾽ ἁρπάλου λαβὼν ἰφικράτης ἔδωκε φυλάττειν αὐτῷ, ψηφισαμένων ὑμῶν ὡς ὑμᾶς κομίζειν, παρέδωκε ἀμφιπολίταις: καὶ τοῦ μὴ λαβεῖν ἀμφίπολιν, τοῦτ᾽ ἐμποδὼν κατέστη. δεύτερον δὲ, μισθουμένου τιμοθέου πάλιν αὐτὸν καὶ τὸ στράτευμα, τούτῳ μὲν οὐ μισθοῖ, πρὸς δὲ κότυν πλέων ᾤχετο, ἔχων τὰς ὑμετέρας τριακοντόρους: ὃν ἀκριβῶς ᾔδει τῶν ὄντων ἁπάντων ἀνθρώπων ἐχθρότατα ὑμῖν διακείμενον. καὶ μετὰ ταῦτά γ᾽ ἐπειδὴ τὸν πρὸς ἀμφίπολιν πόλεμον πρότερον πολεμεῖν εἵλετο τιμόθεος τοῦ πρὸς χερρόνησον, καὶ οὐδὲν εἶχε ποιεῖν ὑμᾶς ἐκεῖ κακόν, μισθοῖ πάλιν αὐτὸν ὀλυνθίοις τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς, καὶ τοῖς ἔχουσιν ἀμφίπολιν κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον: καὶ πλέων ἐκεῖσε ἐκ καρδίας ἀναχθεὶς ἵνα τἀναντία τῇ πόλει πολεμῇ, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων τριήρων ἑάλω. διὰ τὸν παρόντα δὲ καιρὸν, καὶ τὸ δεῖσθαι ξένων τὸν πόλεμον τὸν ἐπ᾽ ἀμφίπολιν ἀντὶ τοῦ δίκην δοῦναι, ὅτι οὐκ ἀπεδεδώκει τοὺς ὁμήρους, καὶ διότι πρὸς κότυν ἐχθρὸν ὄνθ᾽ ὑμῖν ηὐτομόλησεν ἔχων τὰς τριακοντόρους, πίστεις δοὺς καὶ λαβὼν, ἐστράτευσε μεθ᾽ ὑμῶν. ὧν δ᾽ ἐκεῖνον δίκαιον ἦν χά-

ειν ὑμῖν ἔχειν, οὐκ ἀπολωλέναι, τοῦτο παθόντ' ἂν δικαίως· ἀντὶ τούτων ὡς ὀφείλουσα ἡ πόλις αὐτῷ στεφάνους καὶ πολιτείαν καὶ ἃ πάντες ἐπίστασθε, δέδωκε. Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, τότε ψήφισμα ἀνάγνωθί μοι τὸ περὶ τῶν ὁμήρων, καὶ τὴν ἰφικράτους ἐπιστολήν, καὶ τὴν τιμοθέου, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν μαρτυρίαν ταυτηνί: ὄψεσθε γὰρ οὐ λόγους, οὐδὲ αἰτίας, ἀλλὰ ἀλήθειαν οὖσαν ὧν λέγω. Λέγε τὴν ἐπιστολήν.

Επιστολή, Ψήφισμα, Μαρτυρία.

Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ τὸ πρῶτον οὐ πολεμεῖν ὑμῖν ᾤετο ἐκεῖσε ἐμίσθωσεν αὐτόν, πολλαχόσε ἄλλοσε μισθώσασθαι παρόν: καὶ μετὰ ταῦτα ὡς οὐδὲν ἐκεῖ κακὸν εἶχε ποιεῖν ὑμᾶς, ἔπλει δεῦρο πάλιν, οὐ τἀναντία ἔμελλε πράξειν τῇ πόλει: καὶ τοῦ μὴ λαβεῖν ἀμφίπολιν πάντων οὗτος αἰτιώτατός ἐστιν, ἀκηκόατε ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, καὶ τοῦ ψηφίσματος, καὶ τῆς μαρτυρίας. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοιαῦτ' ἐστὶ τῶν ἔργων τῶν χαριδήμου. μετὰ ταῦτα δὲ ἄλλα θεάσασθε: χρόνου γὰρ διεληλυθότος βραχέως, καὶ τοῦ πολέμου πρὸς κότυν ὄντος ἤδη, πέμπει πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολήν. μᾶλλον δ' οὐχὶ πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς κηφισόδοτον, οὕτω σφόδρα ὑπ' αὐτοῦ γε οὐδ' ἂν ἐξαπατηθῆναι τὴν πόλιν ἡγεῖτο, συνειδὼς ἃ πεποίηκεν ἐν ᾗ χερρόνησον ὑπέσχετο τῇ πόλει κομιεῖσθαι, πάντα τούτοις τἀναντία διεγνωκὼς ποιεῖν. δεῖ δ' ὑμᾶς τὸ πρᾶγμα δι' ὃ ἦν τὸ περὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀκοῦσαι: καὶ γάρ ἐστι βραχύ: καὶ θεωρῆσαι τὸν τρόπον τ' ἀνθρώπου, ὡς ὑμῖν ἀπ' ἀρχῆς κέχρηται. ἐκεῖνος ὡς ἀπόμισθος γίγνεται παρὰ τοῦ τιμοθέου, τότε ἀπ' ἀμφιπόλεως ἀναχωρῶν διαβὰς εἰς τὴν ἀσίαν διὰ τὴν σύλληψιν τὴν ἀρταβάζου συμβᾶσαν τότε ὑπ' αὐτοφραδάτου, μισθοῖ τὸ στράτευμα καὶ ἑαυτὸν τοῖς ἀρταβάζου κηδεσταῖς. λαβὼν δὲ πίστεις καὶ δούς, ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, καὶ

παραβὰς αὐτοὺς, ἀφυλάκτων ὄντων ὡς ἂν πρὸς φίλον τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, καταλαμβάνει σκῆψιν, καὶ κέβρηνα, καὶ ἴλιον αὐτῶν, ἐγκρατὴς δὲ γενόμενος τούτων τῶν χωρίων, πρᾶγμα ἔπαθε τοιοῦτον, ὃ οὐχ ὅτι στρατηγὸς ἂν ἠγνόησέ τις εἶναι φάσκων, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ τυχὼν ἄνθρωπος. οὐδ᾽ ὁπουοῦν γὰρ χωρίον ἔχων ἐπὶ θαλάττῃ, οὐδ᾽ ὅθεν ἂν σιτοπομπίας εὐπορήσῃ τοῖς στρατιώταις, οὐδ᾽ αὖ σῖτον ἔχων ἐν τοῖς χωρίοις ὑπέμεινεν ἐν τοῖς τείχεσι· καὶ οὐ διαρπάσας ᾤχετο, ἐπειδή γε ἀδικεῖν ἔγνω. ὡς δὲ συλλέξας δύναμιν παρῆν ὁ ἀρτάβαζος ἀφειμένος παρὰ τοῦ αὐτοφραδάτου, τῷ μὲν ὑπάρχειν ἐπιτηδείως ἐκ τῆς ἄνωθεν φρυγίας καὶ λυδίας καὶ παφλαγονίας οἰκείας οὔσης· τῷ δ᾽ ὁπουοῦν ἄλλο, πλὴν πολιορκία περιειστήκει. αἰσθόμενος δ᾽ οὗ ἦν κακοῦ, καὶ λογισμὸν λαβὼν ὅτι ληφθήσεται, κἂν μηδενὶ τῶν ἄλλων, τῷ γε λιμῷ, οἶδεν εἴτε τινὸς εἰπόντος, εἴτ᾽ αὐτὸς συνεὶς ὅτι σωτηρία μόνη γένοιτ᾽ ἂν αὐτῷ, ἣ πρὸ ἅπαντας ἀνθρώπους σώζει. ἔστι δ᾽ αὕτη τίς, ἡ ὑμετέρα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἴτε χρὴ φιλανθρωπίαν λέγειν, εἴθ᾽ ὅτι δήποτε. γνοὺς δὲ τοῦτο πέμπει τὴν ἐπιστολὴν ὑμῖν, ἧς ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι, βουλόμενος διὰ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ κομιεῖσθαι χερρόνησον ὑμῖν, καὶ διὰ τοῦ τὸν κηφισόδοτον δοκεῖν ἐχθρὸν ὄντα τοῦ κότυος καὶ τοῦ ἰφικράτους ταῦτα βούλεσθαι, εὐπορήσας * παρ᾽ ἡμῶν ἀσφαλῶς ἐκ τῆς ἀσίας ἀποδρᾶναι. τί δὴ συμβαίνει μετὰ ταῦτα, ὅθεν ἐξηλέγχθη φανερῶς πρᾶγμα, ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ; ὁ μέμνων καὶ ὁ μέντωρ οἱ κηδεσταὶ τοῦ ἀρταβάζου, ἄνθρωποι νέοι, καὶ κεχρημένοι ἀπροσδοκήτῳ εὐτυχίᾳ τῇ τοῦ ἀρταβάζου κηδείᾳ, βουλόμενοι τῆς χώρας ἄρχειν εὐθὺς ἐν εἰρήνῃ, καὶ τιμᾶσθαι καὶ μὴ πολεμεῖν μηδὲ κινδυνεύειν, πείθουσιν ἀρτάβαζον, τοῦ μὲν τιμωρεῖσθαι χαίρειν, ἀφεῖσθαι, καὶ μὴ πολεμεῖν, ἀποστεῖλαι δ᾽ ὑπόσπονδον· διδάσκοντες ὡς ὑμεῖς, κἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ,

διαβιβᾶτε, καὶ οὐ δυνήσεται κωλύειν. ὡς δὲ τυγχάνει ταύτης τῆς ἀλόγου καὶ ἀπροσδοκήτου σωτηρίας ὁ Χαρίδημος, διαβὰς εἰς τὴν Χερρόνησον ἐφ' αὑτοῦ διὰ τὰς σπονδὰς, ταύτας ἐδέησεν ἐπελθεῖν τῷ Κότυϊ, γεγραφὼς ὅτι οὐχ ὑπομενεῖ Κότυς αὐτὸν ἀπιόντα, ἢ τὴν Χερρόνησον ὅπως κομιεῖσθε ὑμεῖς συμπρᾶξαι, ὥστε πάλιν μισθώσας αὐτὸν τῷ Κότυϊ, τὰ ὑπόλοιπα τῶν ὑμετέρων χωρίων, Κριθωτὴν, καὶ Ἐλεοῦντα ἐπολιόρκει. καὶ ὅτι ταῦτα, καὶ ἡνίκα ἔτ' ἦν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἔπεμπε πρὸς ὑμᾶς, τἀναντία ἐγνωκὼς ποιεῖν ἐφενάκιζεν ὑμᾶς, ἀπὸ τῆς διαβάσεως γνώσεσθε, ἣν ἐποιήσατο. ἐκ γὰρ Ἀβύδου τῆς τὸν ἅπαντα χρόνον ὑμῖν ἐχθρᾶς, καὶ ὅθεν ἦσαν οἱ Σηστὸν καταλαβόντες, εἰς Σηστὸν διέβαινεν, ἣν εἶχε Κότυς. καίτοι μὴ νομίζετε μήτ' ἂν τοὺς Ἀβυδηνοὺς αὐτὸν ὑποδέχεσθαι, μήτ' αὖ τοὺς ἐν τῷ Σηστῷ, τῆς ἐπιστολῆς ὑμῖν ἐκείνης πεμφθείσης, εἰ μὴ συνῄδεσαν φενακίζοντι αὐτῷ τότε, καὶ συνεξηπάτων αὐτοί, βουλόμενοι τοῦ μὲν διαβῆναι τὸ στράτευμα, ὑμᾶς παρέχειν τὴν ἀσφάλειαν. διαβάντος δ', ὅπερ συνέβη, δόντος Ἀρταβάζου τὴν ἄδειαν αὐτοῖς ὑπάρξαι τὴν χρείαν. ὅτι τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, λέγε τὰς ἐπιστολὰς, ἅς τ' ἔπεμψεν ἐκεῖνος, καὶ τὰς παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐκ Χερρονήσου. γνώσεσθε γὰρ ἐκ τούτων, ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει. Λέγε.

Ἐπιστολαί.

Ἐνθυμεῖσθε ὅθεν διέβη, ἐξ Ἀβύδου εἰς Σηστόν. ἆρ' οὖν οἴεσθ' ἂν ὑποδέξασθαι τοὺς Ἀβυδηνοὺς αὐτὸν, ἢ τοὺς Σηστίους, εἰ μὴ συνεξηπάτων, ὅτε τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔπεμπεν ἐπιστολήν; λέγε δ' αὐτοῖς τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν. καὶ θεωρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰς ὑπερβολὰς, ὧν αὐτὸς περὶ αὑτοῦ πρὸς ὑμᾶς ἔγραψεν ἐπαινῶν, καὶ τὰ μὲν ὡς πεποίηκε λέγων, τὰ δ' ὑπισχνουμένους ποιήσειν. Λέγε.

Ἐπιστολή.

*Καλά γε. οὐ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ γεγραμμένα καὶ χάριτος πολλῆς ἄξια, εἴ γ' ἦν ἀληθῆ. νῦν δ' ὅτε μὲν τῶν σπονδῶν οὐκ ᾤετο τεύξεσθαι, ταῦτα ἔγραφεν ἐξαπατῶν ὑμᾶς. ἐπειδὴ δὲ ἔτυχε, λέγε οἷα ἐποίησεν.

Μαρτυρία ὅρκων.

Οὐκοῦν τὸ κομιεῖσθαι τὰ ἀπολωλότα χωρία ἀποσχομένου Χαριδήμου διαβαίνοντος φησὶν ὁ ἄρχων Κριθωτῆς, περὶ τῶν ὑπαρχόντων γενήσεσθαι μείζους τῶν πρότερον τοὺς κινδύνους. λέγε δ' ἐξ ἑτέρας τῆς δειξάσης τῆς ἐπιστολῆς.

Ἐπιστολή.

Ὁρᾶτε ὅτι πανταχόθεν τὸ πρᾶγμα μαρτυρεῖται, ὅτι διαβὰς οὐκ ἐπὶ τὸν Κότυν, ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς μετ' ἐκείνου ἐπορεύετο. ἔτι τοίνυν ταύτην μόνην ἀνάγνωθί μοι τὴν ἐπιστολήν, τὰς δ' ἄλλας ἔα. δῆλον γάρ που ὑμῖν γέγονεν, ὡς πεφενάκικεν ὑμᾶς. λέγε.

Ἐπιστολή.

Ἐπίσχες. ἐνθυμεῖσθε ὅτι γράψας μὲν ὡς ἀποδώσει Χερρόνησον, τὰ λοιπὰ ἀφελέσθαι μισθώσας αὐτὸν τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς ἐπιχείρει. γράψας δὲ ὡς Ἀλεξάνδρου πρεσβευσαμένου πρὸς αὐτὸν οὐχ ὑπεδέξατο, τοῖς λῃσταῖς φαίνεται τοῖς παρ' ἐκείνου ταὐτὰ πράττων. εὔνους γε, οὐ γὰρ ἁπλῶς ὑμῖν καὶ οὐδὲν ἂν ἐπιστείλας ψεῦδος, οὐδ' ἐξαπατήσας. οὐ τοίνυν ἐκ τούτων πω δῆλον ἐσθ' οὕτω σαφῶς δῆλον ὄν, οὐδὲν πιστὸν ἔσθ' ὧν ἐκεῖνός φησι, καὶ προσποιεῖται τῇ πόλει προσέχειν: ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων ἔσται φανερώτερον. τὸν μὲν γὰρ Κότυν εὖ ποιῶν ὄντα γ' ἐχθρὸν ὑμῖν καὶ πονηρόν, ἀποκτίννυσιν ὁ Πύθων. ὁ δὲ Κερσοβλέπτης ὁ νυνὶ βασιλεύων μειρακύλλιον ἦν, καὶ πάντες οἱ τοῦ Κότυος παῖδες. τῶν δὲ πραγμάτων κύριος διὰ τὴν παρουσίαν καὶ τὸ δύναμιν ἔχειν, ὁ Χαρί-

δῆμος ἐχειροτόνει. ἧκε δὲ κηφισόδοτος στρατηγῶν, πρὸς ὃν αὐτὸς ἔπεμψε τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην. καὶ αἱ τριήρεις, αἳ ὅτι ἦν ἄδηλα τὰ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, καὶ μὴ συγχωροῦντος ἀρταβάζου, σώζειν ἔμελλον αὐτόν. τί δὴ προσῆκεν ἦν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ὡς ἀληθῶς ἁπλοῦν καὶ φίλον τριήρων παρόντος μὲν στρατηγοῦ, οὐχ ὃν ἐκεῖνος ἔφησεν αὐτῷ φθονεῖν οὐδενός, ἀλλ' ὃν αὐτὸς ἑαυτοῦ φίλον προείλετο τῶν παρ' ὑμῖν, καὶ πρὸς ὃν τὴν ἐπιστολὴν ἐπεπόμφει, πεπλευκότος δὲ κότυος, κύριον δ' ὄντα τῶν πραγμάτων, οὐκ ἀποδοῦναι μὲν τὴν χώραν εὐθέως ὑμῖν, κοινῇ δὲ μεθ' ὑμῶν καθιστάναι τὸν βασιλέα τῆς θρᾴκης; δηλῶσαι δ' ὡς εἶχεν εὐνοϊκῶς ὑμῖν, καιροῦ κυρίου τοῦ λαβόμενον; * ἔστω γ' ἂν φαίην. ἆρ' οὖν ἐποίησέ τι τούτων; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ τὸν μὲν ἄλλον ἅπαντα χρόνον μῆνας ἑπτὰ διήγαγεν ἡμᾶς πολεμῶν ἐκ προφανοῦς ἐχθρὸς ὤν, καὶ οὐδὲ λόγον φιλάνθρωπον διδούς, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡμῶν δέκα ναυσὶ μόναις εἰς πέρινθον ὁρμισαμένων, ἀκηκοότων ὅτι πλησίον ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅπως συμμίξαιμεν αὐτῷ, καὶ περὶ τούτων εἰς λόγους ἔλθοιμεν, ἀριστοποιουμένους φυλάξας τοὺς στρατιώτας, ἐπεχείρησε μὲν ἡμῶν τὰ σκάφη λαβεῖν, πολλοὺς δ' ἀπέκτεινε τῶν ναυτῶν. κατέρραξε δ' εἰς τὴν θάλατταν ἅπαντας, ἱππέας ἔχων καὶ ψιλούς τινας. μετὰ ταῦτα δὲ πλευσάντων ἡμῶν οὐκ ἐπὶ τῆς θρᾴκης τόπον οὐδένα οὐδὲ χωρίον, οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἂν εἴποι τις νὴ δία: ἀμυνόμενος ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν ἐποίει τι κακόν, οὐκ ἔστι τοῦτο: οὐ γὰρ ἤλθομεν οὐδαμοῖ τῆς θρᾴκης: ἀλλ' ἐπ' ἀλωπεκόννησον, ἣ χερρονήσου μὲν ἐστὶ καὶ ἦν ἡμετέρα, ἀκρωτήριον δ' ἀνέχον πρὸς τὴν ἴμβρον ἀπωτάτω τῆς θρᾴκης, λῃστῶν δ' ἦν μεστὴ καὶ καταποντιστῶν: ἐνταῦθα ἐλθόντων ἡμῶν καὶ πολιορκούντων τούτους, πορευθεὶς διὰ χερρονήσου πάσης τῆς ὑμετέρας, ἡμῖν μὲν προσέβαλλεν, ἐβοήθει δὲ τοῖς λῃσταῖς, καὶ καταποντισταῖς,

καὶ πρότερον προσκαθήμενος τὸν ὑμέτερον στρατηγὸν ἔπεισε καὶ ἠνάγκασε, μὴ τὰ βέλτισθ' ὑπὲρ ὑμῶν πράττειν, ἢ αὐτὸς ὑπὸ τούτου ἐπείσθη, ὧν ὡμολογήκει καὶ ὑπέσχετό τι πράξειν. καὶ γράφει δὴ τὰς συνθήκας ταύτας τὰς πρὸς κηφισόδοτον, ἐφ' αἷς ὑμεῖς οὕτως ἠγανακτήσατε καὶ χαλεπῶς ἠνέγκατε, ὥστε ἀπεχειροτονήσατε μὲν τὸν στρατηγὸν, πέντε ταλάντοις δ' ἐζημιώσατε. τρεῖς δὲ μόνοι ψῆφοι διήνεγκαν, μὴ θανάτου τιμῆσαι. καίτοι τηλίκην τινὰ χρὴ νομίζειν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταύτην τὴν ἀλογίαν, ὅταν τις ἴδῃ διὰ τὰς αὐτὰς πράξεις, τὸν μὲν, ὡς ἀδικοῦντα, κολασθέντα πικρῶς οὕτω, τὸν δ' ὡς εὐεργέτην ἔτι καὶ νῦν τιμώμενον; ὅτι τοίνυν ταῦτα ἀληθῆ λέγω, τῶν μὲν τῷ στρατηγῷ συμβάντων δήπου, μάρτυρες ὑμεῖς ἐστέ μοι. καὶ γὰρ ἐκρίνεθ' ὑμεῖς, καὶ ἀπεχειροτονεῖτε, καὶ ὠργίζεσθε· καὶ ταῦτα πάντα σύνισθ' ὑμεῖς. τῶν δ' ἐν περίνθῳ καὶ τῶν ἐν ἀλωπεκοννήσῳ κάλει μοι τοὺς τριηράρχους μάρτυρας.

Τριήραρχοι μάρτυρες.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐπειδὴ κηφισόδοτος μὲν ἀπηλλάγη τοῦ στρατηγεῖν, ὑμῖν δ' οὐκ ἐδόκουν καλῶς ἔχειν, οὐδὲ δικαίως αἱ πρὸς ἐκεῖνον γραφεῖσαι συνθῆκαι, τὸν μὲν μιλτοκύθην, τὸν διαπαντὸς εὔνουν ὑμῖν τοῦ χρόνου προδοθέντα λαβὼν ὑπὸ τοῦ σμικυθίωνος ὁ χρηστὸς οὗτος χαρίδημος, οὐκ ὄντος νομίμου τοῖς θρᾳξὶν ἀλλήλους ἀποκτιννύναι, γνοὺς ὅτι σωθήσεται πρὸς κερσοβλέπτην ἀναχθεὶς, παραδίδωσι καρδιανοῖς τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς. κἀκεῖνοι λαβόντες αὐτὸν καὶ τὸν υἱὸν, καὶ ἀναγαγόντες εἰς τὸ πέλαγος ἐν πλοίῳ, τὸν μὲν υἱὸν ἀπέσφαξαν, ἐκεῖνον δ' ἐπιδόντα τὸν υἱὸν ἀποσφαττόμενον κατεπόντισαν. τῶν δὲ θρᾳκῶν ἁπάντων χαλεπῶς ἐνεγκόντων ἐπὶ τούτοις, καὶ συστραφέντων, τοῦ τε βηρισάδου καὶ τοῦ ἀμαδόκου, ἰδὼν τὸν και=

ρὸν ἑταῖρον Ἀθηνόδωρος, συμμαχίαν πεποιησάμενος πρὸς τού-
τους οἷός τ᾽ ἦν πολεμεῖν. ἐν φόβῳ δὲ καταστάντος τοῦ Κερ-
σοβλέπτου, γράφει ὁ Ἀθηνόδωρος συνθήκας, καθ᾽ ἃς ἀναγ-
κάζει τὸν Κερσοβλέπτην ὀμόσαι· πρός τε ὑμᾶς καὶ τοὺς
βασιλέας εἶναι μὲν τὴν ἀρχὴν κοινὴν τῆς Θρᾴκης εἰς τρεῖς
διῃρημένην, πάντας δ᾽ ὑμῖν ἀποδοῦναι τὴν χώραν. ὡς
δ᾽ ἐν ἀρχαιρεσίαις ὑμεῖς Χαβρίαν ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον
κατεστήσατε, καὶ τῷ μὲν Ἀθηνοδώρῳ συνέβη διαφεῖναι τὴν
δύναμιν, χρήματα οὐκ ἔχοντι παρ᾽ ὑμῶν, οὐδ᾽ ἀφορμὴν οὐ-
δεμίαν τοῦ πολέμου, τῷ Χαβρίᾳ δὲ μίαν ναῦν ἔχοντι μό-
νην ἐκπλεῖν, τί ποιεῖ πάλιν οὗτος ὁ Χαρίδημος; ἃς μὲν
ὤμοσε πρὸς τὸν Ἀθηνόδωρον συνθήκας, ἔξαρνος γίγνε-
ται. καὶ τὸν Κερσοβλέπτην ἀρνεῖσθαι πείθει· γράφει δ᾽ ἑ-
τέρας πρὸς τὸν Χαβρίαν, ἔτι τῶν πρὸς Κηφισόδοτον δει-
νοτέρας. οὐκ ἔχων δ᾽ ἐκεῖνος, οἶμαι, δύναμιν στέργειν ἠ-
ναγκάζετο ταύταις. ἀκούσαντες δ᾽ ὑμεῖς ταῦτ᾽ ἐν τῷ δή-
μῳ, λόγων ῥηθέντων πολλῶν, καὶ τῶν συνθηκῶν παρανα-
γνωσθεισῶν, οὔτε τὴν Χαβρίου δόξαν αἰσχυνθέντες, ὅτι τῶν
συναγορευόντων οὐδένα, ἀπεχειροτονήσατε καὶ ταύτας
πάλιν τὰς συνθήκας, καὶ ἐψηφίσασθε ψήφισμα Γλαύ-
κωνος εἰπόντος, ἑλέσθαι πρέσβεις δέκα ἄνδρας ἐξ ὑμῶν
αὐτῶν. τούτοις δ᾽ ἂν ἐμμένῃ ταῖς πρὸς Ἀθηνόδωρον συν-
θήκαις ὁ Κερσοβλέπτης, ὁρκίσαι πάλιν αὐτόν· εἰ δὲ μή,
παρὰ μὲν τοῖν δυοῖν βασιλέοιν ἀπολαβεῖν τοὺς ὅρκους, πρὸς
δὲ ἐκεῖνον ὅπως πολεμήσετε, βουλεύσασθαι. ἐκπεπλευ-
κότων δὲ τῶν πρέσβεων συμβαίνει τοῖς χρόνοις εἰς τοῦθ᾽ ὑπη-
γμένα τὰ πράγματα, ἤδη τριβόντων τούτων, καὶ οὐδὲν
ἁπλοῦν οὐδὲ δίκαιον ὑμῖν ἐθελόντων πρᾶξαι, ὥστε ἐβοη-
θοῦμεν εἰς Εὔβοιαν. καὶ Χάρης ἧκεν ἔχων τοὺς ξένους, καὶ
στρατηγὸς ὑφ᾽ ὑμῶν αὐτοκράτωρ εἰς Χερρόνησον ἐξέπλει.
οὕτω γράφει πάλιν συνθήκας πρὸς τὸν Χάρητα, παρα-

νομένου Ἀθηνοδώρου καὶ τῶν βασιλέων, ταῦτα, ἅπερ εἰ-
σὶν ἄριστα καὶ δικαιότατα. καὶ ἔργῳ ἑαυτὸν ἐξήλεγξεν,
ὅτι καιροφυλακεῖ τὴν πόλιν ἡμῶν, καὶ οὐδὲν ἁπλοῦν ἔγνω-
κε ποιεῖν, οὐδ' ἴσον. εἶθ' ὃν ὁρᾶτε ἐκ προσαγωγῆς ὄνθ' ὑμῖν
φίλον, καὶ ὅπως ἂν ὑμᾶς δύνασθαι νομίσῃ οὕτω πρὸς ὑ-
μᾶς εὐνοίας ἔχοντα, τοῦτον οἴεσθε δεῖν ἰσχυρόν ποτ' ἐᾶσαι
γενέσθαι, καὶ ταῦτα δι' ὑμῶν; οὐκ ἄρ' ὀρθῶς ἐγνώκατε.
ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τὴν ἐπι-
στολήν, ἣ μετὰ τὰς πρώτας συνθήκας ἦλθεν· εἶτα τὴν παρὰ Βη-
ρισάδου. μάλιστα γὰρ οὕτω γνώσεσθε διδασκόμενοι.

Ἐπιστολή.

περίλεγε καὶ τὴν ἐπιστολήν, τὴν παρὰ τοῦ Βηρισάδου.

Ἐπιστολή.

Ἡ μὲν τοίνυν συμμαχία τῶν δυοῖν βασιλέοιν τοῦτον τὸν
τρόπον μετὰ τὴν παράκρουσιν τὴν διὰ τῶν πρὸς Κηφισόδο-
τον συνθηκῶν συνεστάθη, ἤδη Μιλτοκύθου μὲν ἀνῃρημέ-
νου, Χαριδήμου δ' ἔργῳ φανεροῦ γεγενημένου, ὅτι τῆς πό-
λεως ἐχθρός ἐστιν. ὃς γὰρ ὃν ᾔδει διὰ παντὸς τοῦ χρόνου
πάντων τῶν Θρᾳκῶν εὐνούστατον ὄνθ' ὑμῖν τοῦτον ἀποχεί-
ριον ἠξίωσε λαβών, τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς Καρδιανοῖς ἐγ-
χειρῆσαι, πῶς οὐ μεγάλης ἔχθρας δεῖγμα πρὸς ὑμᾶς
ἐξέφηνεν; ἃς δὴ δεδιὼς τὸν πρὸς τοὺς Θρᾷκας πόλεμον, καὶ
πρὸς Ἀθηνόδωρον ἐποιήσατο συνθήκας, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ
Κερσοβλέπτης, λέγε.

Συνθῆκαι.

Ὁ ταῦτα τοίνυν γράψας καὶ συνθέμενος, καὶ τὸν ὅρκον
ὃν ὑμεῖς ἠκούσατε ὀμόσας, ἐπειδὴ τὴν μὲν Ἀθηνοδώρου
δύναμιν διαφειμένην εἶδε, μιᾷ δὲ μόνῃ τριήρει Χαβρίαν
ἥκοντα, οὔτε τὸν Ἰφιάδου παρέδωκεν υἱὸν ὑμῖν, οὔτε ἄλλο
οὐδὲν ὧν ὤμοσεν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων
τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς συνθήκαις, ἔξαρνος γίνεται

καὶ γράφει ταύτας τὰς συνθήκας· λαβέ μοι καὶ λέγε ταυτασί.

ΣΥΝΘΗΚΑΙ.

Ενθυμεῖσθε ὅτι καὶ πάλιν καὶ δεκάτας ἠξίου λαμβάνειν, καὶ πάλιν ὡς αὐτοῦ τῆς χώρας οὔσης τὸν λόγον ἐποιεῖτο, τοὺς δεκατηλόγους ἀξιῶν τοὺς αὐτοῦ τῶν πλοίων κυρίους εἶναι· καὶ τὸν ὅμηρον τὸν υἱὸν τοῦ ἰφιάδου, ὃν ὑπὲρ σηστοῦ ἔχων ὡμολόγησε πρὸς τὸν ἀθηνόδωρον παραδώσειν, οὐδ' ὑπισχνεῖται παραδώσειν ἔτι. Λάβε μοι τὸ ψήφισμα, ὃ πρὸς ταῦθ' ὑμεῖς ἐψηφίσασθε. Λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ελθόντων τοίνυν μετὰ ταῦτα τῶν πρέσβεων εἰς θρᾴκην, ὁ μὲν κερσοβλέπτης ἡμῖν ἐπιστέλλει ταυτί, καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ὡμολόγει δίκαιον· οἱ δ' ἕτεροι ταυτί. λέγε αὐτοῖς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Λέγε δὴ τὴν παρὰ τῶν βασιλέων ἐπιστολήν. καὶ σκοπεῖτε εἰ ἄρα ὑμῖν δοκοῦσι μηδὲν ἐγκαλεῖν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Αρά γε ὁρᾶτε καὶ συνίετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν πονηρίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν, ὡς ἄνω καὶ κάτω τὸ πρῶτον ἠδίκει κηφισόδοτον; καὶ πάλιν φοβηθεὶς ἀθηνόδωρον ἐπαύσατο; καὶ αὖθις ἠδίκει χαβρίαν· πάλιν ὡμολόγει χάρητι; πάντ' ἄνω καὶ κάτω πεποίηκε; καὶ οὐδὲν ἁπλῶς οὐδὲ δικαίως ἔπραξε; μετὰ ταῦτα τοίνυν ὅσον μὲν χρόνον ἡ ὑμετέρα δύναμις παρῆν ἐν ἑλλησπόντῳ, κολακεύων καὶ φενακίζων ὑμᾶς διαγέγονεν. ἐπεὶ δὲ εἶδε τάχιστα τὸν ἑλλήσποντον ἔρημον δυνάμεως, εὐθὺς ἐνεχείρει καταλύειν, καὶ ἀπαλλάξαι τοὺς δύο τῆς ἀρχῆς, καὶ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν, ἔργῳ πεῖραν ἔχων ὅτι τῶν πρὸς ὑμᾶς οὐδὲν μὴ δυνηθῇ πρότερον λῦσαι, πρὶν ἂν ἐκβάλῃ τούτους. ἵνα δ' ὡς ῥᾷστα τοῦτο πράξειε, ψήφισμα τοιοῦτόν τι

παρ' ὑμῶν εὕρετο, ἐξ οὗ κυρωθέντος ἄν, εἰ μὴ δι' ἡμᾶς καὶ ταύτην τὴν γραφήν, ἠδίκουν τὸ μὲν φανερῶς οἱ δύο τῶν βασιλέων, ἡσυχίαν δ' αὖ ἦγον οἱ στρατηγοῦντες αὐτοῖς, ὁ βιάνωρ, ὁ σίμων, ὁ ἀθηνόδωρος, φοβούμενοι τὴν διὰ τοῦ ψηφίσματος συκοφαντίαν. ὁ δέ, ταύτης τῆς ἐξουσίας ἀπολαύσας, καὶ πάντων ὑφ' ἑαυτῷ λαβὼν τὴν ἀρχήν, ἰσχυρὸς ἂν ἐχθρὸς ὑπῆρχεν ὑμῖν. ἔχει δ' ὁρμητήριον παρὰ πάντα τὸν χρόνον αὐτῷ τετηρημένον, τὴν καρδιανῶν πόλιν, ἣν ἐν ἁπάσαις μὲν ταῖς συνθήκαις ἐξαίρετον αὑτῷ γέγραφε, τὸ τελευταῖον δὲ καὶ φανερῶς αὐτὴν ἀφείλετο παρ' ὑμῶν. καίτοι τοῖς ἀπηλλαγμένοις μὲν τοῦ περὶ ἡμῶν τί φρονεῖν ἄδικον· μετὰ πάσης δ' ἀληθείας ἁπλῶς εὐνοεῖν ὑμῖν προηρημένοις, τί προσῆκον αὐτοῖς ὁρμητήριον καταλιπεῖν χρήσιμον τοῦ πρὸς ἡμᾶς πολέμου. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο οἱ μὲν ἀφιγμένοι, σαφῶς, οἱ δ' ἄλλοι τούτων ἀκούοντες, ὅτι τῆς καρδιανῶν πόλεως ἐχούσης ὡς ἔχει, εἰ γενήσεται τὰ πρὸς τοὺς θρᾷκας εὐτρεπῆ τῷ κερσοβλέπτῃ, μίαν ἡμέραν ἔξεστιν αὐτῷ βαδίζειν εἰς χερρόνησον ἀσφαλῶς, ὥσπερ γὰρ χαλκὶς τῷ τόπῳ τῆς εὐβοίας πρὸ τῆς βοιωτίας κεῖται, οὕτω χερρονήσου κεῖται πρὸ τῆς θρᾴκης ἡ καρδιανῶν πόλις· ἣν ὃν ἔχει τόπον, ὅστις οἶδεν ὑμῶν, οὐδ' ἐκεῖν' ἀγνοεῖ. τίνος εἵνεκα καιροῦ περιποιεῖται καὶ διεσπούδασται μὴ λαβεῖν ὑμᾶς, ὃν ὑμεῖς οὐ συμπαρασκευάσαι καθ' ὑμῶν αὐτῷ ὀφείλετε· ἀλλὰ κωλῦσαι καθ' ὅσον δυνατόν, καὶ σκοπεῖν ὅπως μὴ γενήσεται· ἐπεὶ ὅτι γε οὐδ' ἂν ὁντινοῦν καιρὸν παρείη, δεδήλωκε. φιλίππου γὰρ εἰς μαρώνειαν ἐλθόντος, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ἀπολλωνίδην, πίστεις δοὺς ἐκείνῳ, καὶ παμμένει. καὶ εἰ μὴ κρατῶν τῆς χώρας ἀμάδοκος ἀπεῖπε φιλίππῳ μὴ ἐπιβαίνειν, οὐδὲν ἂν ἦν ἐν μέσῳ πολεμεῖν ὑμᾶς πρὸς καρδιανοὺς ἤδη, καὶ πρὸς κερσοβλέπτην. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὴν χάρητος ἐπιστολήν.

Ἐπιστολή.

Ταῦτα μέν τοι δεῖ σκοπουμένους, ἀπιστεῖν, καὶ μὴ τετυφῶσθαι, μηδ' ὡς εὐεργέτῃ προσέχειν τὸν νοῦν. οὐ γὰρ ὧν ἀναγκαζόμενος φίλος εἶναί φησι φενακίζων ὑμᾶς, χάριν ἐστὶ δίκαιον ὀφείλειν κερσοβλέπτῃ: οὐδ' ὧν μικρὰ καὶ ἐλάχιστα ἰδίᾳ καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς ῥήτορσι χαριζόμενος διαπράττεται πρὸς ὑμᾶς, ἐπαίνους αὐτοῦ γράφεσθαι. ἀλλ' ὧν ὁσαχοῦ κύριος γίγνεται τοῦ πράττειν ὅ, τι βούλεται, πανταχοῦ κακῶς ἐπιχειρῶν ὑμᾶς ποιεῖν φαίνεται, τούτων πολὺ μᾶλλον ὀργίζεσθαι προσήκει. οἱ μὲν τοίνυν ἄλλοι πάντες, ὅσοι τι τῶν ὑμετέρων εὕρωνται πώποτε, ἐφ' οἷς εὖ πεποιήκασιν ὑμᾶς, τετίμηνται: οὗτος δὲ εἷς ἁπάντων τῶν ἄλλων μόνος ἐφ' οἷς ἐγχειρῶν οὐ δεδύνηται κακῶς ποιῆσαι. καί τοι τῷ τοιούτῳ τὸ δίκης, ἣν ἔδωκε δικαίως ἄν, ἀφεῖσθαι, μεγάλη δωρεὰ τῶν ὑμετέρων ἦν. ἀλλ' οὐ ταῦτα δοκεῖ τοῖς ῥήτορσιν: ἀλλὰ πολίτης, εὐεργέτης, στέφανοι, δωρεαί. δι' ἃ τούτοις ἰδίᾳ δίδωσιν. οἱ δ' ἄλλοι πεφενακισμένοι κάθησθε, τὰ πράγματα θαυμάζοντες. τὸ τελευταῖον δὲ νυνὶ καὶ φύλακας ἂν κατέστησαν ὑμᾶς ἐκείνου διὰ τοῦ προβουλεύματος τούτου, εἰ μὴ τὴν γραφὴν ἐποιησάμεθ' ἡμεῖς ταυτηνί, καὶ τὸ τοῦ μισθοφόρου καὶ θεραπεύοντος ἐκεῖνον ἔργον ἡ πόλις ἂν διεπράττετο, ἐφρούρει χαρίδημον. καλόν γε. ὦ γῆ καὶ θεοί, ὅς γε αὐτὸς πώποτε τοὺς ὑμετέρους ἐχθροὺς μισθὸν λαμβάνων ἐδορυφόρει, τοῦτον ὑφ' ὑμετέρου ψηφίσματος φανῆναι φυλαττόμενον; ἴσως τοίνυν ἐκεῖνο ἄν τις μ' ἔροιτο, τί δή ποτε ταῦτ' εἰδὼς οὕτως ἀκριβῶς ἐγὼ καὶ τῶν κολουθηκὼς ἐνίοις τῶν ἀδικημάτων εἴασα, καὶ οὐδ' ὅτ' αὐτὸν ἐποιεῖσθε πολίτην οὐδὲν ἀντεῖπον, οὔθ' ὅτ' ἐπῃνεῖτο, οὔθ' ὅλως πρότερον πρὶν τὸ ψήφισμα τουτὶ γενέσθαι, λόγον ἐποιησάμην οὐδένα. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πρὸς ὑμᾶς ἅπαντα ἐρῶ τὴν ἀλήθειαν. καὶ γὰρ

ὡς ἀνάξιος ὢν ἠδίκει. καὶ πολὺ ὅτι τούτων ἠξίου τὸ, καὶ οὐκ
ἀντεῖπον, ὁμολογῶ. διὰ τί; ὅτι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πρῶ-
τον μὲν ἀσθενέστερον ἡγούμην ἔσεσθαι πολλῶν ψευδομένων
ἑτοίμως παρ' αὐτοῦ πρὸς ὑμᾶς ἕνα τἀληθῆ λέγοντα ἐ-
μαυτόν. ἔπειθ' ὧν μὲν ἐκεῖνος * εὑρίσκετο ἐξαπατῶν ὑμᾶς
μὰ τὸν δία καὶ τοὺς θεοὺς ἅπαντας, οὐδενὸς εἰσῄει μοι φθο-
νεῖν. κακὸν δὲ οὐδὲν ἑώρων ὑπερφυὲς ὑμᾶς πεισομένους,
εἴ τινα ἠδικηκότα πολλὰ ἀφίετε, καὶ * προκαλεῖσθ' ἐπὶ τοῦ
λοιποῦ ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν. ἐν γὰρ τῷ πολίτην ποιεῖσθαι
καὶ στεφανοῦν ταῦτ' ἐνῆν ἀμφότερα. ἐπειδὴ δ' ὁρῶ προσ=
κατασκευαζόμενόν τι τοιοῦτον, δι' οὗ, ἐὰν μόνον εὑρίσκη-
ται τοὺς ἐνθάδε ἐξαπατήσοντας ὑμᾶς ὑπὲρ αὐτοῦ, τοὺς γε
ἔξω φίλων καὶ βουλομένων ἄν τι ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθὸν, κά=
κεῖνον κωλύειν ἐναντία πράττειν ὑμῖν, οἷον ἀθηνόδωρον λέ=
γω, σίμωνα, βιάνορα, ἀρχέβιον τὸν βυζάντιον, τοὺς θρᾷκας
τοὺς δύο, τοὺς βασιλέας, τούτων μηδενὶ μήτ' ἐναντιωθῆναι,
μήτε κωλύειν ἐξέσται τηνικαῦτα ἥκω καὶ κατηγορῶ. καὶ νο-
μίζω τὸ μὲν, οἷς ἔμελλεν ἐκεῖνος λαβὼν μηδὲν ὑπερμέ=
γεθες τὴν πόλιν βλάψειν, ἀντιλέγειν, ἢ κακῶς ἰδίᾳ πε=
πονθότος, ἢ συκοφαντοῦντος εἶναι, τὸ δ' ἐφ' οἷς μέγα πρᾶγ-
μα ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει κατεσκευάζετο, ἐναντιοῦσθαι,
χρηστοῦ καὶ φιλοπόλιδος ἀνδρὸς ἔργον εἶναι. διὰ ταῦτ' ἐπ'
ἐκείνοις οὐδὲν εἰπὼν, νῦν λέγω. Ἔστι τοίνυν τις αὐτοῖς τοιοῦ=
τος λόγος, δι' οὗ προσδοκῶσι παράξειν ὑμᾶς: ὧν ὁ κερσο=
βλέπτης καὶ χαρίδημος ἴσως ἐναντία ἔπραττον τῇ πόλει,
τόθ' ὅτ' ἦσαν ἐχθροί: νῦν δέ γ' εἰσὶ φίλοι, καὶ χρησίμους πα-
ρέχουσιν αὐτούς. οὐδὴ δεῖ μνησικακεῖν. οὐδὲ γὰρ λακεδαι-
μονίους ὅτ' ἐσώζομεν, οὐκ ἀνεμιμνησκόμεθα εἴ τι κακὸν ἐ-
ποίησαν ἡμᾶς ὄντες ἐχθροί: οὐδὲ θηβαίους, οὐδ' εὐβοέας
τὰ τελευταῖα νυνί. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον εἰ μὲν
ἔν τινι καιρῷ βοηθείας γεγραμμένης τῷ κερσοβλέπτῃ, καὶ

τῷ χαριδήμῳ. κωλυόντων * ἡμῶν ταύτην ἔλεγον, ὀρθῶς
ἂν λέγεσθαι. εἰ δὲ τοιούτου μὲν μηδενὸς ὄντος μηδὲ γεγραμ-
μένου, βουλόμενοι δὲ μείζω τοῦ δέοντος ποιῆσαι διὰ τοῦ παρ'
ὑμῶν ἄδειαν λαβεῖν τοὺς ἐκείνου στρατηγούς, δεινὰ ποιεῖν αὐ-
τοὺς ἡγοῦμαι. οὐ γὰρ ὅτι δίκαιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς
τῆς σωθῆναι ζητούντων λόγοις πρὸς ὑμᾶς λέγειν, ὑπὲρ
τῆς ὅπως ἀδικεῖν ἀδεῶς ἐξέσται, πραττόντων. χωρὶς δὲ τού-
των, εἰ μὲν ἐχθρὸς ὢν χαρίδημος κακῶς ἐποίει, φίλος δὲ
φήσας εἶναι μεταβέβληται, τάχ' ἄν τις ταῦτα ἤκουεν: ἐ-
πειδὴ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστιν, ἀλλ' ἐξ οὗ φίλος εἶναι προσποιεῖ-
ται, ἐκ τούτου πλεῖστα ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν, εἰ μὴ καὶ δι' ἐκεῖ-
να δεῖ μισεῖν, διὰ ταῦτά γε ἀπιστεῖν δήπου προσήκει. καὶ μὴν
περὶ μὲν τοῦ μὴ μνησικακεῖν, ἔστω γε ὡδί πως λέγω. ὁ μέν,
ἕνεκα τοῦ τι κακὸν ποιεῖν, τὰ τοιαῦτα ἐξετάζων, μνησικα-
κεῖ: ὁ δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν ἀλλὰ φυλάξασθαι σκοπῶν, σω-
φρονεῖ. ἴσως τοίνυν καὶ τοιαύτην τινὰ ἐροῦσιν ὑπόνοιαν, ὡς
ὡρμηκότα νῦν τὸν ἄνθρωπον φίλον εἶναι καὶ βουλόμενόν τι
ποιεῖν ἀγαθὸν τὴν πόλιν, εἰς ἀθυμίαν ἐμβαλοῦμεν εἰ κατα-
ψηφιούμεθα, καὶ ποιήσομεν ὑπόπτως πρὸς ὑμᾶς ἔχειν.
ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεάσασθε ὡς ἔχω. εἰ μετ' ἀλη-
θείας ἁπλῶς ἦν φίλος ἡμῖν, καὶ νὴ δία πάντα τἀγαθὰ
ἔμελλεν ἡμᾶς ποιήσειν: οὐδ' ἂν οὕτω τοῦτο ᾤμην δεῖν ἀ-
κούειν τὸν λόγον. οὐδένα γὰρ νομίζω τοσαῦτ' ἀγάθ' ἂν ποιῆ-
σαι, δι' ὃν ὑμῖν προσήκειν ἐπιορκῆσαι, καὶ παρ' ἃ φαίνεται δί-
καια εἶναι, τὴν ψῆφον θέσθαι. ἐπειδὴ καὶ φενακίζων καὶ
οὐδ' ὁπότερον ὑγιὲς πράττων ἐξελέγχεται, δυοῖν ἀγαθοῖν θά-
τερον ὑμῖν, ἐὰν καταψηφίσησθε, συμβήσεται. ἢ γὰρ ἐξα-
πατῶν παύσεται, νομίσας οὐκέτι λανθάνειν: ἢ εἰ πρὸς αὐ-
τῷ βουλομένῳ πρὸς ὑμᾶς ἐστιν οἰκείως ἔχειν ὡς ἀληθῶς,
ἀγαθόν τι ποιεῖν πειράσεται, γνοὺς ὅτι τῷ φενακίζειν οὐκ ἔθ' ἃ
βούλεται πράξει. ὥστε καὶ εἰ μηδὲ δι' ἓν τῶν ἄλλων, διὰ

τούτου γε καταψηφίσασθαι συμφέρει. Ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐξετάσαι, πῶς ποτε οἱ πάλαι τὰς τιμὰς ἔνεμον, καὶ τὰς δωρεὰς τοῖς ὡς ἀληθῶς εὐεργέταις, καὶ ὅσοι πολῖται τύχοιεν ὄντες, καὶ ὅσοι ξένοι. κἂν μὲν ἴδητ' ἐκείνους ἄμεινον ὑμῶν χρωμένους, καλὸν τὸ μιμήσασθαι: ἂν δ' ὑμᾶς αὐτοὺς, ἐφ' ὑμῖν ἔσται τὸ πράττειν. πρῶτον μὲν τοίνυν ἐκεῖνοι θεμιστοκλέα τὸν τὴν ἐν σαλαμῖνι ναυμαχίαν νικήσαντα, καὶ μιλτιάδην τὸν ἡγούμενον μαραθῶνι, καὶ πολλοὺς ἄλλους οὐκ ἴσα τοῖς νῦν ἀγαθὰ στρατηγοῖς εἰργασμένους, οὐ χαλκοῦς ἵστασαν, οὐδ' ὑπερηγάπων. οὐκ ἄρα τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν ἑαυτοὺς χάριν εἶχον; σφόδρα γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἀπεδίδοσάν γε καὶ αὐτῶν κἀκείνων ἀξίαν. ὄντες γὰρ πολλοῦ πάντες ἄξιοι, προὔκρινον ἐκείνους αὐτῶν ἡγεῖσθαι. ἔστι δὲ σώφροσιν ἀνθρώποις καὶ πρὸς ἀλήθειαν βουλομένοις σκοπεῖν, πολὺ μείζων τιμὴ τῆς χαλκῆς εἰκόνος, τὸ καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν κεκρίσθαι πρώτους. καὶ γάρ τοι τῶν ἔργων, οὐδενὸς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν τότε ἀπεστέρησαν ἑαυτούς. οὐδ' ἔστιν οὐδεὶς ὅστις ἂν εἴποι τὴν ἐν σαλαμῖνι ναυμαχίαν θεμιστοκλέους, ἀλλ' ἀθηναίων: οὐδὲ τὴν ἐν μαραθῶνι μάχην μιλτιάδου, ἀλλὰ τῆς πόλεως. νῦν δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πολλοὶ τοῦτο λέγουσιν, ὡς κέρκυραν εἷλε τιμόθεος, καὶ τὴν μόραν κατέκοψεν ἰφικράτης, καὶ τὴν περὶ νάξον ναυμαχίαν ἐνίκα χαβρίας. δοκεῖτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἔργων τούτων παραχωρεῖν τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβολαῖς, αἷς δεδώκατε ἐπ' αὐτοῖς ἑκάστῳ τούτων. τὰς μὲν δὴ πολιτικὰς, δωρεὰς: οὕτως ἐκεῖνοί τε καλῶς καὶ λυσιτελούντως ἐδίδοσαν αὐτοῖς, καὶ ὑμεῖς οὐκ ὀρθῶς: τὰς δὲ τῶν ξένων, πῶς; ἐκεῖνοι μένωνι τῷ φαρσαλίῳ δώδεκα μὲν τάλαντα ἀργυρίου δόντι πρὸς τὸν ἐπ' ἠϊόνι τῇ πρὸς ἀμφιπόλει πόλεμον, διακοσίοις δ' ἱππεῦσι πενέσταις ἰδίοις βοηθήσαντι, οὐκ ἐψηφί-

σαντο, τοῦτον ἄν τις ἀποκτείνῃ, ἀγώγιμον εἶναι: ἀλλὰ πολιτείαν ἔδοσαν, καὶ ταύτην ἱκανὴν ὑπελάμβανον εἶναι τὴν τιμήν. καὶ πάλιν περδίκκᾳ τῷ κατὰ τὴν τοῦ βαρβάρου ποτ᾽ ἐπιστρατείαν βασιλεύοντι μακεδονίας, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ πλαταιῶν τῶν βαρβάρων διαφθείραντι, καὶ τέλειον ποιήσαντι τὸ ἀτύχημα τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἐψηφίσαντο ἀγώγιμον, ἐάν τις ἀποκτείνῃ περδίκκαν, ᾧ βασιλεὺς ὁ περσῶν ἐχθρὸς δι᾽ ἡμᾶς ἀπεδέδεικτο: ἀλλὰ πολιτείαν ἔδωκαν μόνον. καὶ γάρ τοι τότε μὲν οὕτω τίμιον ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις τὸ γενέσθαι πολίτας παρ᾽ ὑμῖν, ὥσθ᾽ ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν τούτου τηλικαῦτα ἡμᾶς ἀγαθὰ ἤθελον ποιεῖν: νῦν δ᾽ οὕτως ἄτιμον, ὥστε τῶν τετυχηκότων πολλοὶ πλείω κακὰ τῶν φανερῶς ἐχθρῶν εἰσιν ὑμᾶς εἰργασμένοι. οὐ μόνον δ᾽ αὕτη τῆς πόλεως ἡ δωρεὰ περιπεπηλάκισται καὶ φαύλη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι διὰ τὴν τῶν καταράτων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ῥητόρων, τῶν τὰ τοιαῦτα γραφόντων ἑτοίμως πονηρίαν. οἳ τοσαύτην ὑπερβολὴν πεποίηνται τῆς αὐτῶν αἰσχροκερδείας, ὥστε τὰς τιμὰς καὶ τὰς παρ᾽ ὑμῶν δωρεάς, ὥσπερ οἱ τὰ μικρὰ καὶ κομιδῇ φαῦλα ἀποκηρύττοντες, οὕτω πωλοῦσιν ἐπευωνίζοντες, καὶ πολλῆς ἀπὸ τῶν αὐτῶν λημμάτων γράφοντες πάνθ᾽ ὅ, τι ἂν βούλωνται. πρῶτον μὲν τοίνυν ἵνα τῶν τελευταίων πρῶτον μνησθῶμεν, ἀριοβαρζάνην ἐκεῖνον, οὐ μόνον αὐτὸν καὶ τοὺς υἱοὺς τρεῖς ὄντας πάντων ἠξίωσαν ὅσων ἐβουλήθησαν, ἀλλὰ καὶ δύο ἀβυδηνοὺς μισέθηναι τάχους καὶ πονηροτάτους ἀνθρώπους προσέθηκαν αὐτῷ, φιλίσκον καὶ ἀγαυόν. πάλιν τιμοθέου δόξαντός τι ποιῆσαι τῶν δεόντων ὑμῖν, πρὸς τὸ πάνθ᾽ ἃ μέγιστ᾽ ἦν αὐτῷ δοῦναι, προσέθηκαν αὐτῷ δύο φρασιηρίδην, καὶ πολυσθένην, ἀνθρώπους οὐδὲ ἐλευθέρους γε ἀλλ᾽ ὀλέθρους, καὶ τοιαῦτα πεποιηκότας, οἷα λέγειν ὀκνήσειεν ἄν τις εὖ φρονῶν. τὸ τελευταῖον δὲ νῦν, ἐπειδὴ κερσοβλέπτην

ἠξίουν ὧν αὐτοῖς ἐδόκει, καὶ περὶ τούτων ἦν ἡ σπουδή, περιε=
στήκασι δύο αὐτῷ, τὸν μὲν, ὅσα * αὐτοὶ ἀκηκόατε εἰργασ-
μένον κακὰ, τὸν δ' ὅλως ὃν οὐδεὶς οἶδεν ἀνθρώπων τίς ἐστιν
οὐδ' εἴρηκεν ὄνομα. τοιγάρ τοι διὰ ταῦτα, ὦ ἄνδρες ἀθη=
ναῖοι, μικρὰ ἅπερ ἦν μεγάλην φαίνεται. καὶ τὸ πρᾶγ=
μα ἤδη καὶ * πορρωτέρω βαδίζει. καὶ οὐκέτι ταῦτα ἀπό=
χρη. ἀλλ' εἰ καὶ μὴ φυλάξετε ἕκαστον τούτων, ἐκείνων γε οὐ-
δεμία χάρις ὡς ἔοικε. τὸ μέν τοι ταῦθ' οὕτως αἰσχρῶς περιε
ληλυθέναι, εἰ δεῖ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν τἀληθῆ, οὐδέ=
νες ὑμῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μᾶλλόν εἰσιν αἴτιοι. οὐδὲ
τὴν δίκην ἔτι λαμβάνειν ἐθέλετε παρὰ τῶν ἀδικούντων. ἀλ
λὰ καὶ τοῦθ' ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς πόλεως. καίτοι σκέψασθε
ὡς ἐκόλαζον οἱ πρόγονοι τοὺς ἀδικοῦντας ἑαυτοὺς, εἰ παρα=
πλησίως ὑμῖν. ἐκεῖνοι θεμιστοκλέα λαβόντες μεῖζον αὐ=
τῶν ἀξιοῦντα φρονεῖν, ἐξήλασαν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ μηδι=
σμὸν κατέγνωσαν: καὶ κίμωνα ὅτι τὴν πάριον μετεκίνησε
πολιτείαν ἐφ' ἑαυτοῦ, παρὰ τρεῖς μὲν ἀφῆκαν ψήφους, τὸ
μὴ θανάτῳ ζημιῶσαι, πεντήκοντα δὲ τάλαντα εἰσέπραξαν.
καὶ τοῦτον τὸν τρόπον προσεφέροντο τηλικαῦτα αὐτοὺς ἀ-
γαθὰ εἰργασμένοις ἀνθρώποις: δικαίως. οὐ γὰρ αὐτοῖς ἀ=
πεδίδοντο τὴν αὐτῶν ἐλευθερίαν, καὶ μεγαλοψυχίαν
τῶν ἔργων: ἀλλὰ χρηστοὺς μὲν ὄντας ἐτίμων: ἐπιχειροῦσι
δ' ἀδικεῖν οὐκ ἐπέτρεπον. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς
τὰ μέγιστα ἀδικοῦντας καὶ φανερῶς ἐξελεγχομένους, ἂν
ἓν ἢ δύο ἀστεῖα εἴπωσι, καὶ παρὰ τῶν φυλετῶν τινὲς ᾑρημέ-
νοι σύνδικοι δεηθῶσιν, ἀφίετε. ἐὰν δὲ καὶ καταψηφίσησθέ
του, πέντε καὶ εἴκοσι δραχμῶν ἐτιμήσατε. καὶ γάρ τοι
τότε, τὰ μὲν τῆς πόλεως ἦν εὔπορα καὶ λαμπρὰ δημο=
σίᾳ: ἰδίᾳ δὲ οὐδεὶς ὑπερεῖχε τῶν πολλῶν. τεκμήριον δέ:
τὴν θεμιστοκλέους μὲν γὰρ οἰκίαν, καὶ τὴν μιλτιάδου, καὶ
τῶν τότε λαμπρῶν, εἴ τις ἄρα οἶδεν ὑμῶν ὁποία ποτ' ἐστὶν,

ὁρᾶν τῶν πολλῶν οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν: τὰ δὲ τῆς πόλεως οἰκοδομήματα καὶ τὰ κατασκευάσματα τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι: προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, στοαὶ, πειραιεὺς, τἆλλα, οἷς κατεσκευασμένην ὁρᾶτε τὴν πόλιν. νῦν δ' ἰδίᾳ μὲν ἑκάστῳ τῶν τὰ κοινὰ πραττόντων τοσαύτη περιουσία ἐστὶν, ὥστε τινὲς μὲν αὐτῶν πολλῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας κατεσκευάκασιν οἰκίας. γῆν δ' ἔνιοι πλείω πάντων ὑμῶν τῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ συνεώνηνται. δημοσίᾳ δ' ὑμεῖς ἃ μὲν οἰκοδομεῖτε καὶ κονιᾶτε, ὡς μικρὰ καὶ γλίσχρα, αἰσχύνη λέγειν. ἀλλ' ἔχετ' εἰπεῖν ὅτι κοινῇ κτησάμενοι καταλείψετε, ὥσπερ ἐκεῖνοι χεῤῥόνησον, ἀμφίπολιν, δόξαν ἔργων καλῶν, ἣν οἱ τοιοῦτοι πολῖται πάντα ἀναλίσκοντες τρόπον, οὐχ οἷοί τε εἰσὶν ἀφανίσαι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι; εἰκότως. τότε μὲν γὰρ τῷ κυρίῳ τῶν φόρων γενομένῳ τάξαι ἀριστείδῃ οὐδὲ μιᾷ δραχμῇ πλείω τὰ ὑπάρχοντα ἐγένοντο: ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντα αὐτὸν ἔθαψεν ἡ πόλις. ὑμῖν δ' εἴ τι δέοιτο, χρήματα ὑπῆρχε κοινῇ πλεῖστα τῶν πάντων ἑλλήνων. ὥστε ὁπόσου χρόνου ψηφίσαισθε ἐξιέναι, τοσούτου μισθὸν ἔχοντες ἐξῄειτε. νῦν δ' οἱ μὲν τὰ κοινὰ διοικοῦντες, ἐκ πτωχῶν εἰσὶν εὔποροι, καὶ πολλοῦ χρόνου τροφὴν ἄφθονον εἰσὶν ἡτοιμασμένοι. ὑμῖν δὲ, οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐφόδιά ἐστιν ἐν τῷ κοινῷ. ἀλλ' ἅμα δεῖ τι ποιεῖν, καὶ πόθεν οὐκ ἔχετε. τότε μὲν γὰρ ἦν δεσπότης ὁ δῆμος τῶν πολιτευομένων, νῦν δ' ὑπηρέτης. αἴτιοι δ' οἱ τὰ τοιαῦτα γράφοντες καὶ συνεθίζοντες ὑμᾶς, ὑμῶν μὲν αὐτῶν καταφρονεῖν, ἕνα δ' ἢ δύο ἀνθρώπους θαυμάζειν. εἶθ' οὗτοι κληρονομοῦσι τῆς ὑμετέρας δόξης καὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν. ὑμεῖς δ' ὁτιοῦν ἀπολαύετε, ἀλλὰ μάρτυρές ἐστε τῶν ἑτέρων ἀγαθῶν, οὐδενὸς ἄλλου μετέχοντες, ἢ τοῦ ἐξαπατᾶσθαι. καίτοι

πηλίκον ποτ' ἂν στενάξειαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οἱ ὑπὲρ δόξης καὶ ἐλευθερίας τελευτήσαντες, καὶ πολλὰ καὶ καλὰ ἔργων ὑπομνήματα καταλιπόντες, εἰ ἄρα αἴσθοιντο, ὅτι νῦν ἡ πόλις εἰς ὑπηρέτου σχῆμα καὶ τάξιν προελήλυθε, καὶ, χαρίδημον εἰ χρὴ φρουρεῖν, βουλεύεται· χαρίδημον, οἴμοι. ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἔστι τὸ δεινὸν, οὐ τοῦτο, εἰ τῶν προγόνων, οἳ τῇ τῶν ἁπάντων διενηνόχασιν ἀρετῇ, χεῖρον βουλευόμεθα· ἀλλ' ὅτι καὶ πάντων ἀνθρώπων. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν αἰγινήτας μὲν τουτουσὶ νῆσον οἰκοῦντας οὕτω μικρὰν, καὶ οὐδὲν ἔχοντας ἐφ' ᾧ μέγα δὴ φρονεῖν εἰκὸς ἦν αὐτοὺς, λάμπιν, ὃς μέγιστα ναυκλήρια κέκτηται τῶν ἑλλήνων, καὶ κατεσκεύακε τὴν πόλιν αὐτοῖς καὶ τὸ ἐμπόριον, μηδέπω καὶ τήμερον πολίτην πεποιῆσθαι· ἀλλὰ μόλις αὐτὸν τῆς ἀτελείας ἠξιωκέναι τῆς τοῦ μετοικίου· καὶ μεγαρέας τουτουσὶ τοὺς καταράτους οὕτως εὖ τὰ παρ' αὐτοῖς σεμνύνειν, ὥστε ἕρμωνα τὸν κυβερνήτην τὸν μετὰ λυσάνδρου λαβόντα τριήρεις διακοσίας, ὅτ' ἐν αἰγὸς ποταμοῖς ἠτυχήσαμεν ἡμεῖς, πεμψάντων λακεδαιμονίων καὶ κελευόντων ποιήσασθαι πολίτην, ἀποκρίνασθαι αὐτοῖς, ὅτι ὅταν αὐτοὺς ἴδωσι σπαρτιάτην αὐτὸν πεποιημένους, τότε καὶ αὐτοὶ μεγαρέα ποιήσονται· καὶ ὠρείτας ἐκείνους, μέρος τέταρτον εὐβοίας οἰκοῦντας, τὸν χαρίδημον τοῦτον αὐτὸν, ᾧ μήτηρ μὲν ὑπάρχει πολῖτις ἐκεῖ, πατὴρ δὲ οὐκ οἶδ' ὅστις, ἢ πόθεν· οὐδὲν γὰρ δεῖ πλείω τῶν ἀναγκαίων αὐτὸν ἐξετάζεσθαι· ἀλλ' ὅμως τὸ ἥμισυ τοῦ γένους αὐτῷ συμβαλλομένου, τοῦ ἡμίσεως μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐκ ἠξιώκασιν, ἀλλ' εἰς τοὺς νόθους ἐκεῖ συντελεῖ, καθάπερ ποτὲ ἐνθάδε εἰς κυνόσαργες οἱ νόθοι. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάσης τῆς πόλεως μεταδόντες αὐτῷ καὶ τετιμηκότες ἄλλοις, ἔτι καὶ τοῦτ' αὐτῷ προσθήσετε; ὅτι, τί; ποίας ἔλαβε ναῦς ὑμῖν, δι' ἃς ὑπὸ τῶν ἑαλωκότων ἐπιβουλεύεται, ἢ ποίαν

πόλιν

πόλιν παρέδωκεν αἰχμάλωτον λαβών, ἢ τίνας κινδύνους ὑπὲρ ὑμῶν κεκινδύνευκεν, ἢ τίνας ἐχθροὺς τοὺς αὐτοὺς ὑμῖν ᾕρηται; οὐδ᾽ ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι. περὶ μὲν δὴ τῶν νόμων ὧν παραγεγράμμεθα, ὦ ἄνδρες δικασταί, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπὼν καταβαίνειν, ἃ νομίζω μνημονεύοντας ὑμᾶς ἄμεινον φυλάττειν, ἂν παράγειν καὶ φενακίζειν οὗτοι ζητῶσιν ὑμᾶς. Ὁ πρῶτος νόμος ἄντικρυς εἴρηκεν, ἄν τις ἀποκτείνῃ τινά, τὴν βουλὴν δικάζειν. ὁ δὲ, ἄν τις ἀποκτείνῃ, εὐθὺς γέγραφεν ἀγώγιμον εἶναι. τοῦτο φυλάττετε, καὶ μέμνησθε ὅτι πάντων ἐστὶν ἐναντιώτατον τῷ κρίνειν, τὸ μὴ δόντα κρίσιν ἔκδοτον ποιεῖν. οὐκ ἐᾷ μετὰ ταῦτα ὁ δεύτερος νόμος, οὐδὲ τὸν ἑαλωκότα ἀνδροφόνον λυμαίνεσθαι, οὐδὲ χρήματα πράττεσθαι. ὁ δ᾽ ἐν τῷ ποιεῖν ἀγώγιμον, πάντα ταῦτα δέδωκεν· ὧδε γὰρ τοῖς λαβοῦσιν ἔσται ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλωνται. Ἀπάγειν ὁ νόμος ὡς τοὺς θεσμοθέτας κελεύει, καὶ τοῦτ᾽, ἂν ἐν τῇ τοῦ πεφευγότος λάβῃ τις πατρίδι. ὁ δ᾽ ἀγώγιμον ἂν τῷ τῶ τὴν αἰτίαν ἐνεγκόντι δίδωσιν ὡς αὐτόν, κἂν ὧδε τῆς ἀλλοτρίας που λάβῃ. Ἔστιν ἐφ᾽ οἷς ἀδικήμασι δέδωκεν ἀποκτείνειν ὁ νόμος. ὁ δ᾽ οὐδὲν ὑπειπών, κἂν ἐπὶ τούτοις κτείνῃ τις, δίδωσιν ἔκδοτον τὸν ἀθῷον ἀφειμένον ἐν τοῖς νόμοις. Ἐάν τις πάθῃ τι τοιοῦτον, δίκας ὁ νόμος κελεύει ἀπαιτεῖν πρῶτον. ὁ δὲ, τοὐναντίον. οὐδεμίαν κρίσιν, οὔτε αὐτὸς εἰπών, οὔτε παρ᾽ ὧν αὐτὸς ἀξιοῖ αἰτήσας λαβεῖν, ἀγώγιμον εὐθὺς ἔγραψε, κἄν τις ἀφαιρῆται, παραχρῆμα ἔκσπονδον ποιεῖ. Τὸ ἀνδρολήψιον πρὸς οἷς ἂν ὁ δράσας ᾖ, ἐὰν μὴ διδῶσι δίκας, κελεύουσιν οἱ νόμοι μέχρι τριῶν εἶναι. ὁ δὲ, ἂν ἀφέληταί τις τὸν ἄγοντα, μὴ βουλόμενος περὶ δίκης ἐκδοῦναι, εὐθὺς ἔκσπονδον ποιεῖ. Οὐκ ἐᾷ ὁ νόμος νόμον ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι τιθῇ τις, εἰσφέρειν. ὁ δ᾽ ἐπ᾽ ἀνδρὶ γράφει ψήφισμα ἴδιον. Οὐκ ἐᾷ ψήφισμα ὁ νόμος κυριώτερον εἶναι

νόμον. ὁ δὲ ὑπαρχόντων τούτων τῶν νόμων ψήφισμα ποιεῖ κύριον τοὺς νόμους ἀναιρῶν. ταῦτα φυλάττετε, καὶ μεμνημένοι κάθησθε. καὶ τὰς μὲν παραγωγὰς ἃς οὗτοι ποιήσονται, χαίρειν ἐᾶτε, καὶ μὴ ἐπιτρέπετε λέγειν αὐτοῖς. κελεύετε δὲ δεῖξαι ποῦ γέγραφε κρίσιν, ἢ ποῦ γέγραφεν ἄν τις ἁλῷ φόνου, κατὰ τούτου τὰς τιμωρίας εἶναι: εἰ γὰρ, ἢ τὸν ἀλλοθί που κριθέντα καὶ ἑαλωκότα ὅτι δεῖ κολάζειν, ἔγραψεν, ἢ αὐτοὺς ἔγραψε κρίσιν εἰ πεποίηκεν ἢ οὔ, καὶ εἰ δικαίως, ἢ ἀδίκως, οὐκ ἂν ἠδίκει. εἰ δὲ τὸ τῆς αἰτίας ὄνομα αὐτῷ γράψας, ἄν τις ἀποκτείνῃ, καὶ ὑπερβὰς τὸ, κἂν ἁλῷ φόνου, καὶ τὸ, δόξῃ ἀπεκτονέναι, καὶ τὸ δίκας ὑπεχέτω τοῦ φόνου, καὶ τὸ, τὰς τιμωρίας εἶναι κατ' αὐτοῦ τὰς αὐτὰς, ὥσπερ ἂν τὸν ἀθηναῖον ἀποκτείνῃ, καὶ πάνθ' ὅσα δεῖ δίκαι' ὑπερβὰς ἀγώγιμον εἶναι γέγραφε, μὴ φενακίζεσθε: ἀλλ' εὖ ἴστε, ὅτι πάντων ἀνθρώπων παρανομώτατα εἴρηκεν.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ κατὰ τιμοκράτους λόγου.

Διόδωρος μὲν κἀνταῦθα ὁ κατήγορος κατηγορεῖ νόμου μάλα φιλανθρώπου, διόπερ ἀπὸ τῆς αἰτίας καὶ τῆς τοῦ γεγραφότος γνώμης διαβάλλειν αὐτὸν πειρᾶται. ἔστι δὲ νόμος ὁ τοῦ τιμοκράτους τοιοῦτος. εἴ τις ἀθηναίων ἐπ' ὀφλήματι δημοσίῳ προστετίμηται δεσμοῦ, ἢ καὶ τὸ λοιπὸν προστιμηθείη, ἐξεῖναι αὐτῷ, ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγγυητὰς καταστήσαντι τοῦ ὀφλήματος, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἦ μὴν ἐντὸς ἐπὶ τῆς προθεσμίας ἐκτίσειν, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ: ἐὰν δὲ ἐπιστάντος τοῦ χρόνου μὴ ἐκτισθῇ τὸ ὄφλημα, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι: τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. διττὸν αἰτιᾶται τὸν νόμον ὁ κατήγορος, οὐχ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ γεγράφθαι, ἀλλ' ὑπὲρ

ἀνδροτίωνος, καὶ γλαυκίου, καὶ μελανώπου. οὗτοι γὰρ πεμφθέντες εἰς καρίαν πρεσβευταί, καὶ πλέοντές, φησιν, ἐν τῇ τριήρει, περιπεσόντες ναυκρατίταις ἀνθρώποις ἐμπόροις ἀφείλοντο αὐτῶν τὰ χρήματα. εἶθ' οἱ ναυκρατῖται μὲν ἐλθόντες ἀθήναζε, τὸν δῆμον ἱκέτευον: ὁ δὲ δῆμος ἔγνω πολέμια εἶναι τὰ χρήματα, καὶ μὴ δεῖν ἀποδοθῆναι τοῖς ἐμπόροις. τούτων δὲ οὕτω γινομένων, ἀρχέβιος καὶ λυσιθείδης οἱ τριήραρχοι τῆς νεὼς ἐφ' ἧς ἔπλεον οἱ περὶ τὸν ἀνδροτίωνα, εἰσεπράττοντο τὰ χρήματα. ὡς δὲ ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ἐφαίνοντο ἔχοντες αὐτά, οἱ πρεσβευταὶ δὲ ὡμολόγουν ἔχειν αὐτά, καὶ ἔδει πᾶν χρῆμα καταβαλεῖν, ἢ τοῖς νόμοις ὑποπίπτειν τοῖς τῶν ὀφειλόντων τὰ δημόσια. διὰ τοῦτο, φησι, τοῦτον τὸν νόμον τιμοκράτης βοηθοῦντα ἐκείνοις ἔθηκεν. ὁ μέντοι τιμοκράτης ἐκτετικέναι φησὶ τὰ χρήματα τοὺς περὶ ἀνδροτίωνα: καὶ δῆλον ἐντεῦθεν εἶναι, ὡς οὐκ ἐκείνων ἕνεκα τὸν νόμον εἰσέφερεν αὐτοῖς. κατηγορεῖ δὲ ὁ διόδωρος καὶ ἄλλο τοῦ νόμου. τήν τε γὰρ θέσιν αὐτοῦ μέμφεται ὡς γεγονυῖαν παρὰ τοὺς νόμους, καὶ ὑπεναντίον εἶναί φησι τοῖς ἀρχαίοις, καὶ ἀσύμφορον τοῖς κοινοῖς ἀποδείκνυσιν.

Ἑτέρα ὑπόθεσις.

Πολέμου τυγχάνοντος ἀθηναίοις πρὸς βασιλέα, κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐγράφη ψήφισμα, πλοῖα σῦλα πολεμίων εἶναι: καὶ γίνεσθαι τὰ τιμήματα τῶν κλοπῶν δημόσια. μαύσωλος τῆς καρίας σατράπης ὢν τὰς πέριξ νήσους κακῶς ἐποίει. κατεβόων οἱ βλαπτόμενοι, καὶ τοὺς ἀθηναίους ἐπεκαλοῦντο. ἔδοξε δὲ πρέσβεων τίως αἰτιάσασθαι τὴν κάρα. πέμπουσιν οὖν ἀνδροτίωνα καὶ μελάνωπον καὶ γλαυκίαν πρὸς τὸν ἄρχοντα μαύσωλον τὸν τῆς ἀρτεμισίας ἄνδρα καὶ ἀδελφόν, ὡς ἀδικοῦντα τὰς νήσους αἰτιασομένους, καὶ βασιλεῖ χαριζόμενον, δι' ὃν κακῶς

ἐποίει τοὺς ἕλληνας. οὗτοι νυνὶ περιτυχόντες ναυκρατιτικῇ αἰγυπτίᾳ ἐχούσῃ φορτία, διεκόμιζον δὲ τούτους ἀρχέβιος καὶ λυσιθείδης τριήραρχοι, κατάγουσιν εἰς τὸν πειραιᾶ τὴν ὁλκάδα. καὶ λόγων γινομένων τοῖς αἰγυπτίοις πρὸς τὸν δῆμον, καὶ ἱκετειῶν, οὐδὲν ἧττον ἐκρίθη τὰ χρήματα εἶναι δημόσια, ὡς πολεμίων ὄντων τῶν αἰγυπτίων. νόμου δὲ προστάττοντος τὸν χρησάμενον δημοσίοις χρήμασιν ἐπ' ἐνιαυτὸν ὅλον διπλάσια ταῦτα διδόναι, κατασχόντες οἱ πρέσβεις οὗτοι τάλαντα ἐννέα, καὶ τριάκοντα μνᾶς τῶν ἀπεμποληθέντων φορτίων ἐκ τῆς νεὼς, ὑπεύθυνοι ἐγίνοντο τῷ δημοσίῳ καὶ τῷ διπλασίῳ. σπανιότητος δὲ χρημάτων κατεχούσης τὸν δῆμον, ἀριστοφῶν τις δημαγωγὸς ἔγραψε ψήφισμα, ἑλέσθαι ζητητὰς τῶν ὀφειλόντων τῇ πόλει καὶ ἀποπειρωμένων διαλαθεῖν, καὶ τούτους μηνύειν. ἐμήνυσεν εὐκτήμων ὁ πρὸς ἀνδροτίωνα μικρῷ πρόσθεν ἀγωνισάμενος, νυνὶ δὲ πρὸς τιμοκράτην, ἔχειν ἀρχέβιον καὶ λυσιθείδην ἐκ τῆς αἰγυπτίας ὁλκάδος τάλαντα ἐννέα, καὶ τριάκοντα μνᾶς. ἔγραψε δηλονότι φεύγων μὲν τὴν ἐκ τοῦ προφανοῦς πρὸς ἀνδροτίωνα μάχην, διὰ δὲ τῆς τῶν τριηράρχων μνήμης, οὐδὲν ἧττον ἐπιβουλεύων τῷ ἀνδροτίωνι. διαδικασίας δὲ γινομένης τοῖς πρέσβεσι πρὸς τοὺς τριηράρχους, ἡττήθησαν οἱ πρέσβεις καὶ ὤφειλον τὰ χρήματα. προστάττοντος δὲ νόμου τὸν ὀφείλοντα ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἐνιαυτοῦ δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσῃ, ἔμελλον τῷ δεσμῷ καὶ οἱ πρέσβεις καθυποβάλλεσθαι. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ ἀρχομένου τοῦ δευτέρου ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾧ καὶ δεθῆναι τοὺς πρέσβεις ἐχρῆν, ἔγραψε τιμοκράτης νόμον τοιοῦτον, εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ δεσμοῦ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα, ἢ καὶ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, ἐξεῖναι αὐτῷ καταστήσαντι τρεῖς ἐγγυητὰς, ἦ μὴν ἐκτίσειν, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἀφίεσθαι τοῦ δεσμοῦ.

ἐὰν δὲ μὴ ἐκτίσῃ αὐτοὺς ἢ οἱ ἐγγυηταί, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι: τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. τούτου τοῦ νόμου γραφὴν ἀπηνέγκαντο διόδωρος καὶ εὐκτήμων, ὡς παρανόμου, καὶ ἀδίκου, καὶ ἀσυμφόρου. ἀνδροτίων δὲ καὶ γλαυκίας καὶ μελάνωπος συνιέντες δι' αὐτοὺς γεγενῆσθαι τὴν γραφήν, καταβάλλουσιν ἐννέα τάλαντα καὶ τριάκοντα μνᾶς: ἴσως μὲν γὰρ οὐκ ἂν καταβαλόντες, εἰ μὴ τὴν γραφὴν ἀπέδοσαν οἱ κατήγοροι: ὅμως δ' οὖν κατέβαλον. Κατηγορεῖ τοίνυν εὐκτήμων καὶ διόδωρος, φάσκοντες μὲν διὰ τοὺς πρέσβεις γεγράφθαι τὸν νόμον: εἰ δὲ καὶ ἐξέτισαν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, διδομένης τῆς γραφῆς τοῦτο ἐποίησαν: ὥστε τὴν προαίρεσιν τοῦ νομοθέτου ὑπαιτίαν εἶναι. Οὐδὲν δὲ ἧττον ἐξετάζει τὸν νόμον ὁ ῥήτωρ ὡς καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἔχοντα κακῶς. καὶ γὰρ παρανόμως τεθεῖσθαί φησι καὶ ὑπεναντίως ἔχειν τοῖς νόμοις, καὶ ἄλλως ἀδικεῖν καὶ βλάπτειν δι' ὧν προστάττει, τὴν πόλιν. Διὰ ταῦτα γοῦν καὶ αἱ ὑποθέσεις τοῦ λόγου δύο. μία μὲν ὅτι διὰ τοὺς πρέσβεις γέγραπται: ἑτέρα δέ, ὅτι ὑπεναντίος τοῖς νόμοις, καὶ ἐπιζήμιος, καὶ ἄδικος. ὥστε εἰ ἠδύνατο ἐκφυγεῖν ὁ τιμοκράτης τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ διὰ τοὺς πρέσβεις γεγραφέναι, ἀλλ' οὖν γε τοῦ μὴ πονηρὸν εἶναι οὐ διαφεύξεται. ἠδύνατο μὲν γὰρ τοῦ νομοθέτου κατηγορεῖν ὁ διόδωρος, ὅτι πονηρὸν ἔγραψε νόμον. καὶ ὑπεναντίον τοῖς νόμοις, καὶ ἤρκεσεν ἂν αὐτῷ πρὸς ὑπόθεσιν ταῦτα. νῦν δὲ κατὰ τὴν τῶν πρέσβεων προσείληφε διαβολήν, ἕνεκα τοῦ νομοθέτου. Ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις τῆς αἰτίας δι' ἣν ἔθηκεν τὸν νόμον, στοχαστική. ζητεῖται γάρ, εἰ διὰ τοὺς πρέσβεις ἔθηκεν, ἢ οὔ. ἡ δὲ κατὰ τὸν νόμον, πραγματική. καθόλου γὰρ πᾶσα κατηγορία ῥητοῦ, πραγματικὴν ἀπεργάζεται στάσιν. ῥητοῦ δὲ λέγω, οὐκ ἐξ οὗπερ ἕτερόν τι ζητεῖται, ὥσπερ ἐν στοχασμῷ, οὐδὲ τοῦ ἀναφερομένου εἰς τέχνην καὶ ἐξου-

σίαν, ὥσπερ ἐν αἰτιολήψει. ἐκεῖ μὲν ἐπὶ τοῖς ἐκβεβηκόσιν ἡ κρίσις: ἐν δὲ τῇ πραγματικῇ, ἐπὶ τοῖς μέλλουσι. καὶ δεῖ γεγράφθαι τὸ ῥητὸν ἐν νόμῳ, καὶ ἐν ψηφίσμασιν. Ἔστι τοίνυν τῶν τοῦ λόγου κεφάλαια τέσσαρα, ἓν μὲν τὸ νόμιμον, ὃ διαιρεῖται διχῆ, εἴς τε τὸ πρόσωπον, καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, τουτέστιν, εἰς αὐτὸν τὸν νόμον ὅπως ἐναντίος ἐστὶ τοῖς νόμοις. δεύτερον, τὸ δίκαιον. τρίτον, τὸ συμφέρον, ὅτι ἐπιζήμιος. τέταρτον, τὸ δυνατὸν, ὅτι καὶ ἀδυνάτους ἐπιτάττει πράξεις. ἡ κρινομένη οὖν ὑπόθεσις ἐστιν αὕτη ἡ ἐν τοῖς κεφαλαίοις. τὴν δὲ κατὰ τῶν πρέσβεων ὑπόθεσιν ἐν τῇ καταστάσει καὶ τῇ ἐκβάσει τέθηκε διαβολῆς ἕνεκα δηλονότι. ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμος δοκεῖ φιλανθρωπότατος εἶναι τῶν δεσμωτῶν ἀφιείς, τούτου ἕνεκα αὐτέθηκε πλεῖστα μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ τὰ δύο ταῦτα, τήν τε ὑπόθεσιν τὴν κατὰ τῶν πρέσβεων, ἵνα τῇ ὑπονοίᾳ ταύτῃ τὸν ἀκροατὴν κατὰ τὴν ὑποψίαν δοὺς κατὰ τοῦ αὐτοδίκου πείσῃ διὰ αἰσχροκέρδειαν τεθεικότος ὑπὲρ ῥητόρων καὶ πολιτευομένων ἁρπάζειν τὰ κοινὰ προαιρουμένων: καὶ τὸ ἀσύμφορον, ἐν ᾧ ὅτι ἀποστερῆσαι τὴν πόλιν ἁπάντων τῶν ὀφλημάτων δίδωσι, πρὸς δὲ τὸ δυνατὸν, ὅτι εἰ καὶ ἐβουλόμεθα, οὐκ ἦν δυνατόν. ἀναιροῦνται γὰρ τῆς πολιτείας οἱ κανόνες. μὴ ἀγνοῶμεν δὲ ὅτι τὸ μὲν νόμιμον κεφάλαιον, ἐντελέστατα εἴργασται: τὸ δὲ δίκαιον, καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ δυνατὸν ἀλλήλοις συμπλέκεται. καὶ τὸ μὲν συμφέρον ἐν τούτοις ἐστὶ τὸ προηγούμενον. κατασκευάζεται δὲ διά τε τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ ἀδίκου, καὶ τοῦ ἀδυνάτου: πᾶν γὰρ ἄδικον, καὶ ἀσύμφορον. τῷ δ᾽ αὐτῷ καὶ περὶ τοῦ ἀδυνάτου βιάζεται χρῆσθαι λόγῳ. ὃ γὰρ ἀδύνατόν φησι, τοῦτο δὴ καὶ ἀσύμφορον. καὶ ἐπειδὴ τιμοκράτης πολὺς ἐστὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ νόμου χρώμενος, αὕτη δὲ ἐπὶ τὸ δίκαιον ἀναφέροιτο ἄν, διὰ τοῦτο δημοσθένης πανταχοῦ τῷ ἀσυμφόρῳ κέχρηται, δεικνὺς ἐπιβλαβῆ καὶ ἐπιζήμιον τυγχάνοντα τῇ πόλει τὸν νόμον.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ Τιμοκράτους λόγος.

ΟΥ μὲν ἀγῶνος, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοῦ παρόντος οὐδ' ἂν αὐτὸν οἶμαι Τιμοκράτην εἰπεῖν ὡς αἴτιός ἐστιν ἄλλος τις αὐτῷ πλὴν αὐτὸς αὑτῷ. χρημάτων γὰρ οὐκ ὀλίγων ἀποστερῆσαι βουλόμενος τὴν πόλιν παρὰ πάντας τοὺς νόμους νόμον εἰσενήνοχεν οὔτ' ἐπιτήδειον, οὔτε δίκαιον, ὦ ἄνδρες δικασταί: ὃς τὰ μὲν ἄλλα ὅσα λυμανεῖται καὶ χεῖρον ἔχειν τὰ κοινὰ ποιήσει, κύριος εἰ γενήσεται, τάχα δὴ καθ' ἕκαστον ἀκούοντες ἐμοῦ μαθήσεσθε. ὃ δὲ ὁ μέγιστον ἔχω καὶ προχειρότατον πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οὐκ ἀποκρύψομαι. τὴν γὰρ ὑμετέραν ψῆφον ἣν ὀμωμοκότες περὶ πάντων φέρετε, λύει καὶ ποιεῖ τοῦ μηδενὸς ἀξίαν ὁ τουτουὶ νόμος: οὐχ ἵνα κοινῇ τι τὴν πόλιν ὀφελήσῃ, πῶς γάρ, ὅς γε ἃ δοκεῖ συνέχειν τὴν πολιτείαν, τὰ δικαστήρια, ταῦτα ἄκυρα ποιεῖ, τῶν προστιμημάτων τῶν ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν ἐκ τῶν νόμων ὡρισμένων: ἀλλ' ἵνα τὸν πολὺν χρόνον ὑμᾶς τινὲς ἐκκεκλεπωμένων, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων διηρπακότων, μὴ δ' ἃ κλέπτοντες φανερῶς ἐλήφθησαν, καταθῶσι. καὶ τοσούτῳ ῥᾷόν ἐστιν ἰδίᾳ τινὰς θεραπεύειν, ἢ τῶν ὑμετέρων δικαίων προΐστασθαι: ὥστε οὗτος μὲν ἔχει παρ' ἐκείνων ἀργύρειον, καὶ οὐ πρότερον τοῦτον εἰσήνεγκεν ὑπὲρ αὐτῶν τὸν νόμον. ἐμοὶ δ' ἐν χιλίαις ὑπὲρ ὑμῶν ἔσθ' ὁ κίνδυνος: τοσοῦτ' ἀπέχω τοῦ λαβεῖν τι παρ' ὑμῶν. Εἰώθασι μὲν οὖν οἱ πολλοὶ τῶν πράττειν τι προαιρουμένων τῶν κοινῶν, λέγειν ὡς ταῦθ' ὑμῖν σπουδαιότατ' ἐστί, καὶ μάλιστ' ἄξιον προσέχειν τούτοις τὸν νοῦν, * ὑπὲρ ὧν ἂν αὐτοὶ τυγχάνωσι ποιούμενοι τοὺς λόγους. ἐγὼ δ' εἴπερ τινὶ τοῦτο καὶ ἄλλῳ

προσηκόντως εἴρηται, νομίζω κἀμοὶ νῦν ἁρμόττειν εἰπεῖν.
τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν τῇ πόλει, καὶ τοῦ δημοκρατουμέ-
νην καὶ ἐλευθέραν εἶναι, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν νόμων αἰτιώτε-
ρόν ἐστιν, οὐδ' ἂν εἷς εἰπεῖν οἶμαι. περὶ τοίνυν αὐτοῦ του-
του νῦν ὑμῖν ἐστι σκεπτέον, πότερον δεῖ τοὺς μὲν ἄλλους νό-
μους οὓς ἔθεσθε τοῖς ἀδικοῦσι τὴν πόλιν ὑμεῖς ἀνεγράψατε,
ἀκύρους εἶναι, τόνδε δὲ κύριον· ἢ τοὐναντίον, τοῦτον μὲν
λῦσαι, κατὰ χώραν δὲ μένειν τοὺς ἄλλους ἐᾶν. τὸ μὲν
οὖν πρᾶγμα περὶ οὗ δεῖ νῦν ὑμᾶς γνῶναι, ὡς ἐν κεφα-
λαίῳ τις ἂν εἴποι, τοῦτ' ἐστίν. ἵνα δ' ὑμῶν μηδεὶς θαυμά-
ζῃ, τί δή ποτ' ἐγὼ μετρίως ὥς γ' ἐμαυτὸν πείθω, τὸν ἄλ-
λον χρόνον βεβιωκώς, νῦν ἐν ἀγῶσι καὶ γραφαῖς δημοσίαις
ἐξετάζομαι· βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἔσται δὲ
ταῦτα οὐκ ἀπὸ τοῦ πράγματος. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, καὶ φιλαπεχθήμονι, καὶ θεοῖς
ἐχθρῷ, ᾧ πλεῖστα προσέκρουσεν ἡ πόλις ὅλη, Ἀνδρο-
τίωνα λέγω· καὶ τοσούτῳ δεινότερα Εὐκτήμονος ἠδικήθην
ὑπ' αὐτοῦ· ὥσθ' ὁ μὲν Εὐκτήμων εἰς χρήματα ἔσθ' ἃ κακῶς
ἔπαθεν· ἐγὼ δ' εἰ κατώρθωσεν ἐκεῖνος, ἣν ἐπ' ἐμὲ ἦλθεν
ὁδόν, οὐχ ὅτι τῶν ὄντων ἀπεστερήμην ἄν, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἔζην·
οὐδ' ὃ κοινὸν ἅπασίν ἐστιν ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου ῥᾴδιον ἦν ἄν
μοι. αἰτιασάμενος γάρ με ἃ καὶ λέγειν ἄν τις ὀκνήσειεν εὖ
φρονῶν, τὸν ἐμαυτοῦ πατέρα ὡς ἀπέκτονα, καὶ ἀσεβείας
γραφὴν κατασκευάσας, εἰς ἀγῶνα κατέστησεν. ἐν δὲ του-
τῳ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐ μεταλαβὼν ὦφλε
χιλίας. ἐγὼ δ' ὥσπερ ἦν δίκαιον, μάλιστα μὲν διὰ τοὺς
θεούς, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τοὺς δικάζοντας ὑμῶν ἐσώθην. τὸν
δὴ εἰς τοιαῦτα καταστήσαντά με ἀδίκως ἀδιάλλακτον ἐχ-
θρὸν ἡγούμην. ἰδὼν δὲ ἠδικηκότα κοινῇ πᾶσαν τὴν πόλιν,
καὶ περὶ τὴν εἴσπραξιν τῶν εἰσφορῶν, καὶ περὶ τὴν ποίη-
σιν τῶν πομπείων, καὶ χρήματα πολλὰ τῆς θεοῦ, καὶ τῶν

ἐπωνύμων, καὶ τῆς πόλεως ἔχοντα, καὶ οὐκ ἀποδιδόντα, ἦλθον ἐπ' αὐτὸν μετ' εὐκτήμονος, ἡγούμενος ἁρμόττοντα εἰληφέναι καιρὸν τοῦ βοηθῆσαί θ' ἅμα τῇ πόλει, καὶ τιμωρίαν ὑπὲρ ὧν ἐπεπόνθειν, λαβεῖν. βουλοίμην δ' ἂν ἐμέ τι τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τι παθεῖν ὧν ἄξιός ἐστι. τοῦ δὲ πράγματος οὐκέτι ὄντος ἀμφισβητησίμου, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τῆς βουλῆς κατεγνωκυίας, εἶτα τοῦ δήμου, μίαν ἡμέραν ὅλην ὑπὲρ τούτου αὐτοῖς ἀναλώσαντος, πρὸς δὲ τούτοις, δικαστηρίοιν δυοῖν εἰς ἕνα καὶ χιλίους ἐψηφισμένων, οὔσης δὲ οὐδεμιᾶς ἔτι ἀποστροφῆς τοῦ μὴ τὰ χρήματ' ἔχειν ὑμᾶς, τιμοκράτης οὗτος τοσοῦτον ὑπερεῖδεν ἅπαντα τὰ πράγματα, ὥστε τίθησι τουτονὶ τὸν νόμον, δι' οὗ τῶν ἱερῶν μὲν χρημάτων τοὺς θεούς, τῶν ὁσίων δὲ τὴν πόλιν ἀποστερεῖ: ἄκυρα δὲ τὰ γνωσθέντα ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου καὶ τοῦ δικαστηρίου καθίστησιν: ἄδειαν δὲ τὰ κοινὰ διαρπάζειν τῷ βουλομένῳ πεποίηκεν. ὑπὲρ δὴ τούτων ἁπάντων λύσιν ταύτην εὑρίσκομεν οὖσαν μόνην, εἰ γραψάμενοι τὸν νόμον καὶ εἰσαγαγόντες εἰς ὑμᾶς λῦσαι δυνηθείημεν. ἐξ ἀρχῆς οὖν βραχέσι τὰ πραχθέντα διειμι πρὸς ὑμᾶς, ἵνα μᾶλλον μάθητε καὶ παρακολουθήσητε τοῖς περὶ τὸν νόμον αὐτὸν ἀδικήμασι. ψήφισμα εἶπεν ὑμῖν ἀριστοφῶν ἑλέσθαι ζητητάς. εἰ δέ τις οἶδέ τινα ἢ τῶν ἱερῶν, ἢ τῶν ὁσίων χρημάτων ἔχοντά τι τῆς πόλεως, μηνύειν πρὸς τούτους. μετὰ ταῦτα ἐμήνυσεν εὐκτήμων ἔχειν ἀρχέβιον καὶ λυσιθείδην τριηραρχήσαντας χρήματα ναυκρατικά, τίμημα τάλαντα ἐννέα, καὶ τριάκοντα μνᾶς: προσῆλθε τῇ βουλῇ: προβούλευμα ἐγράφη. μετὰ ταῦτα γενομένης ἐκκλησίας, προὐχειροτόνησεν ὁ δῆμος: ἀναστὰς εὐκτήμων ἔλεγεν ἄλλα τε πολλά, καὶ διεξῆλθε πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἔλαβεν ἡ τριήρης τὸ πλοῖον ἡ μελανώπου ἄγουσα, καὶ γλαυκέτην, καὶ ἀνδροτίωνα πρεσβεύοντας ὡς

μαύσωλον· ὡς ἔθετο τὴν ἱκετηρίαν ὧν ἦν τὰ χρήματα ἄνθρωποι· ὡς ἐπεχειροτονήσαθ' ὑμεῖς μὴ φίλια εἶναι. τότε ἀνέμνησεν ὑμᾶς τοὺς νόμους οὓς ἀνεγνώκατε, καθ' οὓς τοῦτον τὸν τρόπον πραχθέντων τῆς πόλεως γίγνεται τὰ χρήματα. ἐδόκει δίκαια λέγειν ὑμῖν ἅπασιν. ἀναπηδήσας δ' ἀνδροτίων, καὶ γλαυκέτης, καὶ μελάνωπος, καὶ ταῦτα σκοπεῖτε ἂν ἀληθῆ λέγω, ἐβόων, ἠγανάκτουν, ἐλοιδοροῦντο, ἀπέλυον τοὺς τριηράρχους, ἔχειν ὡμολόγουν παρ' ἑαυτοῖς, ζητεῖν ἠξίουν τὰ χρήματα. ταῦτ' ἀκουσάντων ὑμῶν, ἐπειδή ποτ' ἐπαύσανθ' οὗτοι * θορυβοῦντες, ἔδωκε γνώμην εὐκτήμων, ὡς δυνατὸν, δικαιοτάτην, ὑμᾶς μὲν εἰσπράττειν τοὺς τριηράρχους, ἐκείνοις δ' εἶναι πρὸς αὐτοὺς εἰς τοὺς ἔχοντας ἀναφοράν· ἐὰν δὲ ἀμφισβητῆταί τι, ποιεῖν διαδικασίαν, τὸν δὲ ἡττηθέντα τοῦτον ὀφείλειν τῇ πόλει. γράφονται τὸ ψήφισμα· εἰς ὑμᾶς εἰσῆλθεν· ἵνα συντέμω, κατὰ τοὺς νόμους ἔδοξεν εἰρῆσθαι, καὶ ἀπέφυγεν. ἐνταῦθα τί προσῆκε; τὰ μὲν χρήματα ἔχειν τὴν πόλιν, τὸν δ' ἀποστεροῦντα κολάζειν· νόμου δ' οὐδενὸς οὐδ' ὁπουοῦν προσέδει δήπου. Μέχρι μὲν δὴ τούτων οὐδὲν ἠδίκηθ' ὑπὸ τιμοκράτους τουτουί. μετὰ ταῦτα δὲ, πάντα γ' ἀνεδέξατ' ἐφ' ἑαυτὸν τὰ προειρημένα, καὶ πάντα ἠδικημένοι φανήσεσθε ὑπὸ τούτου. ταῖς γὰρ ἐκείνων τέχναις καὶ πανουργίαις μισθώσας αὐτὸν, καὶ παρασχὼν ὑπηρέτην, ἐφ' αὑτὸν ἤγαγε τὰ ἀδικήματα, ὡς ἐγὼ σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξω. ἀνάγκη δὲ πρῶτον ὑπομνῆσαι τοὺς χρόνους ὑμᾶς, καὶ τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τίθησι τὸν νόμον. καὶ γὰρ ὑβριστικῶς προπεπηλακικὼς ὑμᾶς φανήσεται. ἦν μὲν γὰρ σκιροφοριὼν μὴν, ἐν ᾧ τὰς γραφὰς ἤλλαττο ἐκεῖνοι τὰς κατὰ τοῦ εὐκτήμονος. μισθωσάμενοι δὲ τοῦτον, καὶ οὐδὲ παρεσκευασμένοι τὰ δίκαια ποιεῖν ὑμῖν κατὰ τὴν ἀγορὰν λογοποιοὺς καθιέσαν, ὡς ἄπλα μὲν εἰσὶν ἕτοιμοι τὰ χρή-

ματα ἐκτίνειν, διπλᾶ δὲ, οὐ δυνήσονται. ὧν δὴ ταῦτα ἐνέδρα μετὰ χλευασίας, καὶ κατασκευασμὸς ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν τόνδε τὸν νόμον τεθέντα. μαρτυρεῖ δ' ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει τοὔργον αὐτό. τῶν γὰρ χρημάτων ἐκείνοις τοῖς χρόνοις δραχμὴν οὐ κατέθηκαν ὑμῖν. νόμῳ δ' ἐνὶ πλείους τοὺς ὑπάρχοντας ἀκύρους ἐποίησαν, καὶ τοῦτο τῷ τῶν πώποτε τεθέντων ἐν ὑμῖν αἰσχίστῳ καὶ δεινοτάτῳ. Βούλομαι δὴ μικρὰ διεξελθὼν περὶ τῶν κειμένων νόμων καθ' οὓς εἰσὶν αἱ τοιαίδε γραφαί, περὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου λέγειν, ὃν γέγραμμαι. γνώσεσθε γὰρ εὐμαθέστεροι πρὸς τὰ λοιπὰ, ταῦτα προακούσαντες. ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐν τοῖς οὖσι νόμοις ὑμῖν κυρίοις διωρισμένα ἀκριβῶς καὶ σαφῶς πάνθ' ὅσα δεῖ ποιεῖν περὶ τῶν μελλόντων τεθήσεσθαι νόμων. καὶ πρῶτον μὲν ἁπάντων χρόνος ἐστὶν ἐγγεγραμμένος, ἐν ᾧ προσήκει νομοθετεῖν. εἶτ' οὐδὲ τόθ' ὡς ἂν ἑκάστῳ δοκῇ, δίδωκε πράττειν ἐξεῖναι: ἀλλὰ προστάττει πρῶτον μὲν ἐκθεῖναι πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων γράψαντα σκοπεῖν τῷ βουλομένῳ. μετὰ ταῦτα ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸν αὐτὸν νόμον κελεύει τεθῆναι. πρὸς τούτοις, λύειν τοὺς ἐναντίους. ἄλλα, περὶ ὧν ἴσως οὐδὲν κατεπείγει ὑμᾶς νῦν ἀκοῦσαι. ἐὰν δέ τις τούτων ἐν παραβῇ, τῷ βουλομένῳ δίδωσι γράφεσθαι. εἰ μὲν οὖν μὴ πᾶσιν ἔνοχος τούτοις τιμοκράτης, καὶ παρὰ πάντα ταῦτα εἰσενήνοχε τὸν νόμον, ἓν ἂν αὐτοῦ τις ἐποιεῖτο κατηγόρημα, ὅτι δήποτε τοῦτ' ἦν. νῦν δὲ ἀνάγκη καθ' ἕκαστον χωρὶς περὶ ἑκάστου διελόμενον λέγειν. πρῶτον μὲν ὅ περὶ ἠδίκησε πρῶτον, τοῦτ' ἐρῶ, ὡς παρὰ πάντας τοὺς νόμους ἐνομοθέτει. εἶτα τῶν ἄλλων ἑξῆς, ὅ, τι ἂν βουλομένοις ὑμῖν ἀκούειν ᾖ. Καί μοι λάβε τουτουσὶ τοὺς νόμους καὶ ἀνάγνωθι. φανήσεται γὰρ τούτων οὐδὲν πεποιηκώς. προσέχετε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὸν νοῦν ἀναγιγνωσκομένοις τοῖς νόμοις.

Ἐπιχειροτονία νόμων.

Ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης πρυτανείας τῇ ἑνδεκάτῃ ἐν τῷ δήμῳ ἐπειδὰν εὔξηται ὁ κῆρυξ, ἐπιχειροτονίαν ποιεῖν τῶν νόμων, πρῶτον μὲν περὶ τῶν βουλευτικῶν: δεύτερον δὲ περὶ τῶν κοινῶν: εἶτα οἳ κεῖνται τοῖς ἐννέα ἄρχουσιν: εἶτα τῶν ἄλλων ἀρχῶν. ἡ δ' ἐπιχειροτονία ἔστω ἡ προτέρα, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ νόμοι οἱ βουλευτικοί: ἡ δ' ὑστέρα, ὅτῳ μὴ δοκοῦσιν: εἶτα τῶν κοινῶν κατὰ ταυτά. τὴν δ' ἐπιχειροτονίαν εἶναι τῶν νόμων κατὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους. ἐὰν δέ τινες τῶν νόμων τῶν κειμένων ἀποχειροτονηθῶσι, τοὺς πρυτάνεις ἐφ' ὧν ἂν ἡ ἐπιχειροτονία γένηται, ποιεῖν περὶ τῶν ἀποχειροτονηθέντων τὴν τελευταίαν τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν: τοὺς δὲ προέδρους, οἳ ἂν τύχωσι προεδρεύοντες ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, χρηματίζειν ἐπάναγκες πρῶτον, μετὰ τὰ ἱερὰ περὶ τῶν νομοθετῶν, καθ' ὅ τι καθεδοῦνται, καὶ περὶ ἀργυρίου ὁπόθεν τοῖς νομοθέταις ἔσται: τοὺς δὲ νομοθέτας εἶναι ἐκ τῶν ὀμωμοκότων τὸν ἡλιαστικὸν ὅρκον. ἐὰν δ' οἱ πρυτάνεις μὴ ποιῶσι κατὰ τὰ γεγραμμένα τὴν ἐκκλησίαν, ἢ οἱ πρόεδροι μὴ χρηματίσωσι κατὰ τὰ γεγραμμένα, ὀφείλειν τῶν μὲν πρυτανέων ἕκαστον χιλίας δραχμὰς ἱερὰς τῇ ἀθηνᾷ: τῶν δὲ προέδρων ἕκαστος ὀφειλέτω τετταράκοντα δραχμὰς ἱερὰς τῇ ἀθηνᾷ: καὶ ἔνδειξις αὐτῶν ἔστω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, καθάπερ ἐάν τις ἄρχῃ ὀφείλων τῷ δημοσίῳ. οἱ δὲ θεσμοθέται τοὺς ἐνδειχθέντας εἰσαγόντων εἰς * τὸ δικαστήριον κατὰ τὸν νόμον: ἢ μὴ ἀνιόντων εἰς ἄρειον πάγον, ὡς καταλύοντες τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν νόμων. πρὸ δὲ τῆς ἐκκλησίας ὁ βουλόμενος ἀθηναίων νομοθετεῖν, ἐκτιθέτω πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων, γράψας τοὺς νόμους οὓς ἂν τιθῇ: ὅπως ἂν πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἐκτεθέντων νόμων, ψηφίσηται ὁ δῆμος περὶ τοῦ χρόνου τοῖς νομοθέταις. ὁ δὲ τιθεὶς τὸν καινὸν νόμον ἀνα-

γράψας εἰς λεύκωμα ἐκτιθέτω πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων ὁσημέραι, ἕως ἂν ἐκκλησία γένηται. αἱρεῖσθαι δὲ καὶ τοὺς συναπολογησομένους τοῖς νόμοις, οἳ ἂν ἐν τοῖς νομοθέταις λύωνται, πέντε ἄνδρας ἐξ Ἀθηναίων ἁπάντων, τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ ἑκατομβαιῶνος μηνός.

Οὗτοι πάντες οἱ νόμοι κεῖνται πολὺν ἤδη χρόνον, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ πεῖραν αὑτῶν πολλάκις δεδώκασιν, ὅτι συμφέροντες ὑμῖν εἰσι, καὶ οὐδεὶς πώποτε μὴ οὐ καλῶς ἔχειν αὐτεῖπεν αὐτοὺς: εἰκότως. οὐδὲν γὰρ ὠμὸν, οὐδὲ βίαιον, οὐδ᾽ ὀλιγαρχικὸν προστάττουσιν. ἀλλὰ τοὐναντίον, πάντα φιλανθρώπως καὶ δημοτικῶς φράζουσι πράττειν. καὶ πρῶτον μὲν ἐφ᾽ ὑμῖν ἐποίησαν διαχειροτονίαν, πότερον εἰσοιστέος ἐστὶ νόμος καὶ καινὸς, ἢ δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ κείμενοι: μετὰ ταῦτα δὲ, ἂν χειροτονήσητε εἰσφέρειν, οὐκ εὐθὺς τιθέναι προσέταξαν, ἀλλὰ τὴν τρίτην ἀπέδειξαν ἐκκλησίαν: καὶ οὐδ᾽ ἐν ταύτῃ τιθέναι δεδώκασιν, ἀλλὰ σκέψασθαι καθ᾽ ὅτι τοὺς νομοθέτας καθιεῖτε. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτῳ χρόνῳ προσέταξαν τοῖς βουλομένοις εἰσφέρειν ἐκτιθέναι τοὺς νόμους πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων, ἵν᾽ ὁ βουλόμενος σκέψηται. κἂν ἀσύμφορον ὑμῖν τι κατίδῃ, φράσῃ, καὶ κατὰ σχολὴν ἀντείπῃ. τούτων μέντοι τοσούτων ὄντων, οὐδὲν πεποίηκε Τιμοκράτης οὑτοσί. οὔτε γὰρ ἐξέθηκε τὸν νόμον, οὔτ᾽ ἔδωκεν εἴ τις ἐβούλετο ἀναγνοὺς ἀντειπεῖν, οὔτ᾽ ἀνέμεινεν οὐδένα τῶν τεταγμένων χρόνων ἐν τοῖς νόμοις: ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τοὺς νόμους ἐπεχειροτονήσατε, οὔσης ἑνδεκάτης τοῦ ἑκατομβαιῶνος μηνὸς, δωδεκάτῃ τὸν νόμον εἰσήνεγκεν εὐθὺς τῇ ὑστεραίᾳ, καὶ ταῦτα ὄντων κρονίων. καὶ διὰ ταῦτα ἀφειμένης τῆς βουλῆς, διαπραξάμενος μετὰ τῶν ὑμῖν ἐπιβουλευόντων, καθίζεσθαι νομοθέτας διὰ τοῦ ψηφίσματος, ἐπὶ τῇ τῶν παναθηναίων προφάσει. βούλομαι δ᾽ ὑμῖν τὸ ψήφισμα αὐτὸ ἀναγνῶναι ὃ

νικήσειν, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι πάντα συνταξάμενοι καὶ οὐδὲν ἀπὸ ταὐτομάτου τούτων ἔπραττον οὗτοι. λάβε τὸ ψήφισμα αὐτοῖς, καὶ ἀναγίγνωσκε σύ.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ τῆς Πανδιονίδος πρώτης ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας Τιμοκράτης εἶπεν, ὅπως ἂν τὰ ἱερὰ θύηται, καὶ ἡ διοίκησις ἱκανὴ γίνηται, καὶ εἴ τινος ἐνδεῖ πρὸς τὰ Παναθήναια, διοικηθῇ, τοὺς πρυτάνεις τοὺς τῆς Πανδιονίδος καθίζειν νομοθέτας αὔριον. τοὺς δὲ νομοθέτας εἶναι ἕνα καὶ χιλίους ἐκ τῶν ὀμωμοκότων. συννομοθετεῖν δὲ καὶ τὴν βουλήν.

Ἐνθυμήθητε ἀναγιγνωσκομένου τοῦ ψηφίσματος, ὡς τεχνικῶς ὁ γράφων αὐτὸ τὴν διοίκησιν, καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς προστησάμενος καὶ τὸ ἐπεῖγον, ἀνελὼν τὸν ἐκ τῶν νόμων χρόνον, αὔριον ἔγραψεν αὔριον νομοθετεῖν. οὐ μὰ Δί' οὐχ ἵνα ὡς κάλλιστα γένοιτό τι τῶν περὶ τὴν ἑορτήν. οὐδὲ γὰρ ἦν ὑπόλοιπον οὐδ' ἀδιοίκητον οὐδέν· ἀλλ' ἵνα μὴ προαισθομένου μηδενὸς ἀνθρώπων, μηδ' ἀντειπόντος τεθείη καὶ γένοιτο κύριος αὐτοῖς ὅδε ὁ νῦν ἀγωνιζόμενος νόμος. τεκμήριον δέ· καθιζομένων γὰρ τῶν νομοθετῶν, περὶ μὲν τῶν γεγραμμένων τούτων τῆς διοικήσεως καὶ τῶν Παναθηναίων οὔτε χείρονα, οὔτε βελτίω νόμον οὐδένα εἰσήνεγκεν οὐδείς. περὶ δὲ ὧν οὔτε τὸ ψήφισμα ἐκέλευεν, οὔτε νόμοι κωλύουσι, Τιμοκράτης οὑτοσὶ καίτοι πολλὴν ἡσυχίαν ἐνομοθέτει, κυριώτερον μὲν νομίσας τὸν ἐκ τοῦ ψηφίσματος, ἢ τὸν ἐν τοῖς νόμοις εἰρημένον χρόνον, οὐδ' ὁπουνδὴ φοβηθεὶς, εἰ ἁπάντων ὑμῶν ἀγόντων ἱερομηνίαν, καὶ νόμου κειμένου, μήτ' ἰδίᾳ μήτε κοινῇ μηδὲν ἀλλήλους ἀδικεῖν, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, μηδὲ χρηματίζειν ὅτι ἂν μὴ περὶ τῆς ἑορτῆς ᾖ, αὐτὸς οὐχ ἕνα τὸν τυχόντα, ἀλλὰ ὅλην ἀδικῶν φανήσεται τὴν πόλιν. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν, εἰδότα μὲν τοὺς νόμους ὧν ὀλίγῳ πρότερον πάντες ἠκούσατε, κυρίους

ήτας, εἰδότα δ' οὐκ ἐῶντας ἕτερον ψήφισμα οὐδέν, οὐδ' ἂν ἔννομον ᾖ, κυριώτερον εἶναι, γράψαι καὶ θεῖναι νόμον ὑμῖν κατὰ τὸ ψήφισμα, ὃ καὶ αὐτὸ παρὰ τοὺς νόμους εἰρημένον ᾔδει; ἢ πῶς οὐ σχέτλιον τὴν μὲν πόλιν αὐτὴν ἑκάστῳ ἡμῶν δεδωκέναι ἄδειαν τοῦ μή τι παθεῖν ἀκρίτως, ἢ δεινόν, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ποιήσασθαι ἰσονομίαν, αὐτὴν δὲ μὴ τετυχηκέναι ταύτης τῆς ἀσφαλείας παρὰ ἀριστοκράτους: ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἰσονομίᾳ τὰ μέγιστ' ἠδικῆσθαι; τί δ' ἄν τις μεῖζον ἠδίκησεν ἰδιώτης ἀνήρ, ἢ καταλύων τοὺς νόμους αὐτῆς δι' ὧν οἰκεῖται; ὅτι μὲν τοίνυν οὐδὲν ὧν προσήκε τε, καὶ κελεύουσιν οἱ νόμοι, πεποίηκεν, εἰς τὰ προειρημένα τίς σκοπῶν ἂν γνοίη. ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τοῦτ' ἀδικεῖ, εἰ παραβὰς τὸν χρόνον τὸν ἐκ τῶν νόμων, καὶ τὸ βουλεύσασθαι καὶ σκέψασθαι περὶ τούτων ὑμᾶς παντελῶς ἀνελὼν οὔσης ἰσονομίας ἐνομοθέτει: ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκεῖνο, ὅτι πᾶσιν ἐναντίον εἰσενήνοχε * τοῖς οὖσι νόμοις: αὐτίκα δὴ μάλ' ἀκριβῶς μαθήσεσθε. Ἀνάγνωθι δέ μοι λαβὼν τουτονὶ πρῶτον τὸν νόμον, ὃς διαῤῥήδην οὐκ ἐᾷ νόμον οὐδένα ἐναντίον εἰσφέρειν: ἐὰν δέ τις εἰσφέρει, γράφεσθαι κελεύει. ἀναγίγνωσκε. Νόμος.

Τῶν δὲ νόμων τῶν κειμένων μὴ ἐξεῖναι λῦσαι μηδένα, ἐὰν μὴ ἐν νομοθέταις: τότε δ' ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν ἀθηναίων λύειν, ἕτερόν τιθέντι ἀνθ' ὅτου ἂν λύῃ. διαχειροτονίαν δὲ ποιεῖν τοὺς προέδρους περὶ τούτων τῶν νόμων: πρῶτον μὲν περὶ τοῦ κειμένου εἰ δοκεῖ ἐπιτήδειος εἶναι τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, ἢ οὔ: ἔπειτα περὶ τοῦ τιθεμένου. ὁπότερον δ' ἂν χειροτονήσωσιν οἱ νομοθέται, τοῦτον κύριον εἶναι. ἐναντίον δὲ νόμον μὴ ἐξεῖναι τιθέναι τῶν νόμων τῶν κειμένων μηδενί. ἐὰν δέ τις λύσας τινὰ τῶν νόμων τῶν κειμένων, ἕτερον ἀντιθῇ μὴ ἐπιτήδειον τῷ ἀθηναίων δήμῳ, ἢ ἐναντίον τῶν κειμένων, τῷ, τὰς γραφὰς εἶναι κατ'

αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον ὃς κεῖται, ἐάν τις μὴ ἐπιτήδειον θῇ νόμον.

Ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου. πολλῶν δὲ καλῶν κειμένων νόμων τῇ πόλει, οὐδενὸς ἧττον ἡγοῦμαι καὶ τοῦτον ἀξίως ἐπαίνου γεγράφθαι. σκέψασθε γὰρ ὡς δικαίως, καὶ σφόδρα ὑπὲρ τοῦ δήμου κεῖται. οὐκ ἐᾷ τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις ἐναντίον εἰσφέρειν, ἐὰν μὴ λύσῃ τὸν πρότερον κείμενον. τίνος εἵνεκα; πρῶτον μὲν ἵν᾽ ὑμῖν ἐξῇ τὰ δίκαια ψηφίζεσθαι μετ᾽ εὐσεβείας. εἰ γὰρ εἴησαν δύο τινὲς ἐναντίοι νόμοι, καί τινες ἀντίδικοι παρ᾽ ὑμῖν ἀγωνίζοιντο, ἢ περὶ δημοσίων, ἢ περὶ ἰδίων πραγμάτων, ἀξιοῖ δ᾽ ἑκάτερος νικᾶν, μὴ τὸν αὐτὸν δεικνύων νόμον· οὔτ᾽ ἀμφοτέροις ἐνῆν δήπου ψηφίσασθαι· πῶς γάρ; οὔτε θατέρῳ ψηφιζομένους εὐορκεῖν. παρὰ γὰρ τὸν ἐναντίον νόμον, ὄντα δὲ ὁμοίως κύριον, ἡ γνῶσις συμβαίνει. τοῦτο τοίνυν ὑπὲρ ὑμῶν φυλαττόμενος ταῦτα προεῖπε, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις βουλόμενος φυλακὰς ὑμᾶς τῶν νόμων καταστῆσαι. ᾔδει γὰρ ἐκεῖνο, ὅτι τὰς ἄλλας ἃς γέγραφεν αὐτῶν φυλακὰς ἔστι πολλαχοῦ διακρούσασθαι· τοὺς συνηγόρους οὓς χειροτονεῖτε, δύναιτ᾽ ἂν πεῖσαί τις σιωπᾶν· ἐκτιθέναι κελεύει τοῦ προειδέναι πάντας· ὡς τάχ᾽ ἂν εἰ τύχοι, τοὺς μὲν ἀντειπόντας ἄν, εἰ μὴ προαίσθοιντο, λάθοι· οἱ δ᾽ οὐδὲν προσέχοντες *ἀγνοοῖεν ἄν. ἀλλὰ γράψασθαι νὴ δί᾽ ἕκαστόν ἐστιν, ὃ κἀγὼ νυνὶ πεποίηκα· κἂν ἐνταῦθ᾽ ἀπαλλάξῃ τις τὸν ἐπιστάντα, ἡ πόλις παρακέκρουσται. τίς οὖν μόνη φυλακὴ καὶ δικαία καὶ βέβαιος τῶν νόμων; ὑμεῖς οἱ πολλοί. οὔτε γὰρ τὸ γνῶναι τὸ δίκαιον καὶ δοκιμάσαι τὸ βέλτιον ἐξελέσθαι δύναιτ᾽ ἂν ὑμῶν οὐδὲ εἷς, οὔτε ἀπαλλάξας καὶ διαφθείρας πεῖσαι τὸν χείρονα θέσθαι νόμον ἀντὶ τοῦ κρείττονος. διὰ ταῦτα πάντα ἐφ᾽ ἑκάστην ἀπαντᾷ τὴν ὁδὸν τῶν ἀδικημάτων, κωλύων καὶ οὐκ ἐῶν βαδίζειν τοὺς ἐπιβουλεύοντας ὑμῖν. ταῦτα πάντα Τι-

μοκράτης

μοκράτης, οὕτω καλῶς καὶ δικαίως κειμένα, ἠφάνισεν. ἐξήλειψεν ὅσον ἦν ἐπὶ τούτῳ, καὶ νόμον εἰσήνεγκεν ἅπασιν ἐναντίον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῖς οὖσιν, οὐ προγνοὺς, οὐ λύσας, οὐ δοὺς αἵρεσιν, οὐκ ἄλλο ποιήσας οὐδὲν τῶν προσηκόντων. ὡς μὲν οὖν ἐναντίος τῇ γραφῇ καθέστηκεν, ἐναντίον εἰσενήνοχως τοῖς οὖσι νόμοις, οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι. ἵνα δὲ εἰδῆτε πρὸς οἵους νόμους δὴ οὗτος εἰσήνεγκεν: ἀναγνώσεται πρῶτον ὑμῖν τὸν τούτου νόμον: εἶτα καὶ τοὺς ἄλλους οἷς οὗτος ἐναντίος ἐστίν. Ἀναγίγνωσκε.

Νόμος.

Ἐπὶ τῆς Πανδιονίδος πρώτης δωδεκάτῃ τῆς πρυτανείας Τιμοκράτης εἶπε. καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ, ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου, ἐγγυητὰς καταστῆσαι τοῦ ὀφλήματος, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἢ μὴν ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον ὃ ὦφλε: τοὺς δὲ προέδρους ἐπιχειροτονεῖν ἐπάναγκες, ὅταν τις καθιστάναι βούληται. τῷ δὲ καταστήσαντι τοὺς ἐγγυητὰς, ἐὰν ἀποδῷ τῇ πόλει τὸ ἀργύριον, ἐφ' οἷς κατέστησε τοὺς ἐγγυητὰς, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ. ἐὰν δὲ μὴ καταβάλῃ τὸ ἀργύριον ἢ αὐτὸς, ἢ οἱ ἐγγυηταὶ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι, τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. περὶ δὲ τῶν ὠνουμένων τὰ τέλη, καὶ τῶν ἐγγυωμένων καὶ ἐκλεγόντων, καὶ τῶν τὰ μισθώσιμα μισθουμένων, καὶ τῶν ἐγγυωμένων τὰς πράξεις, εἶναι τῇ πόλει κατὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους. ἐὰν δὲ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας ὄφλῃ τοῦ ὑστέρου ἐνιαυτοῦ, ἐπὶ τῆς ἐνάτης, ἢ δεκάτης πρυτανείας ἐκτίνειν.

Ἀκηκόατε μὲν τοῦ νόμου. μνημονεύετε δ' ἐξ αὐτοῦ μοι πρῶτον μὲν τὸ, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων δεσμοῦ προστετίμηται, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ. ἔπειθ' ὅτι πάλιν περὶ

τῶν τελωνῶν, καὶ περὶ τῶν μισθουμένων, καὶ ὅσοι ταῦτα ἐγγυῶνται, χρῆσθαι κελεύει τῷ νόμῳ * ὅλως μὲν γάρ ἐστιν ὅδε γε ἅπασιν ἐναντίως τοῖς οὖσι. μάλιστα δὲ ταῦτα γνώσεσθε, * ἀκούσαντες τοὺς νόμους αὐτούς. λέγε.

Νόμοι.

Διοκλῆς εἶπε, τοὺς νόμους τοὺς πρὸ Εὐκλείδου τεθέντας ἐν δημοκρατίᾳ, καὶ ὅσοι ἀπ' Εὐκλείδου ἐτέθησαν, καὶ εἰσὶν ἀναγεγραμμένοι, κυρίους εἶναι. τοὺς δὲ μετ' Εὐκλείδην τεθέντας, καὶ τὸ λοιπὸν τιθεμένους, κυρίους εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀφ' ἧς ἕκαστος ἐτέθη: πλὴν εἴ τῳ προσγέγραπται χρόνος, ὅντινα δεῖ ἄρχειν. ἐπιγράψαι δὲ, τοῖς μὲν νῦν κειμένοις τὸν γραμματέα τῆς βουλῆς, τριάκοντα ἡμερῶν. τὸ δὲ λοιπὸν ὃς ἂν τυγχάνῃ γραμματεύων, προσγραφέτω παραχρῆμα τὸν νόμον κύριον εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐτέθη.

Καλῶς ἐχόντων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τῶν ὑπαρχόντων νόμων, ὅδε ὁ νῦν ἀναγνωσθεὶς νόμος ὡσπερεὶ διώρισε καὶ βεβαιοτέρους ἐποίησεν αὐτούς. κελεύει γὰρ ἕκαστον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐτέθη, κύριον εἶναι, πλὴν εἴ τῳ χρόνος προσγέγραπται. τούτῳ δὲ, τὸν γεγραμμένον ἄρχειν. διὰ τί; ὅτι πολλοῖς τῶν νόμων προσεγέγραπτο. * τὸν δὲ νόμον εἶναι κύριον τόνδε, ἀπὸ τῆς μετὰ τὸν νῦν ἄρχοντα. ὕστερον δὲ γράφων ὁ τιθεὶς αὐτὸ τούτοις τόνδε τὸν νόμον τὸν ἀνεγνωσμένον, οὐκ ἐνόμιζε δίκαιον εἶναι, τοὺς αὐτοὺς τῶν νόμων ἀναγεγραμμένους ὕστερον ἢ ἐτέθησαν, κυρίους εἶναι, ἀνενεγκεῖν εἰς τὴν ἡμέραν ἀφ' ἧς ἐτέθησαν, καὶ πρὸ τούτου ποιῆσαι κυρίους, ἢ ὁ θεὶς ἕκαστον ἠξίωσε. τούτῳ μὲν τῷ νόμῳ σκέψασθε ὡς ἐναντίος ἐστὶν ὃν οὗτος τέθηκεν. ὁ μὲν γε κελεύει, τὸν γεγραμμένον χρόνον ἢ τὴν ἡμέραν ἀφ' ἧς ἂν τεθῇ, κύριον εἶναι. ὁ δ' ἔγραψε, καὶ εἴ τινι προστετίμηται, περὶ τῶν παρεληλυθότων λέγων. καὶ οὐδὲ τοῦτο ὥρισεν ἄρχοντα προσγράψας, ἀφ' οὗ: ἀλλὰ πεποίηκεν οὐ μόνον ἀπὸ τῆς

ἡμέρας ἐν ᾗ τέθηκε, κύριον τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τινὰ ἡμέραν. ἀόριστον γὰρ ἅπαντα τὸν παρεληλυθότα προσπεριείληφε χρόνον. καίτοι χρῆν σε ὦ Τιμόκρατες, ἢ τοῦτον μὴ γράφειν, ἢ ἐκεῖνον λύειν, καὶ οὐχ ἵνα ὃ βούλει σὺ γένηται, πάντα τὰ πράγματα συνταράξαι. λέγε ἄλλον νόμον.

Νόμος.

Μὴ δὲ περὶ τῶν ἀτίμων ὅπως χρὴ ἐπιτίμους αὐτοὺς εἶν. μὴ δὲ περὶ τῶν ὀφειλόντων τοῖς θεοῖς, ἢ τῷ δημοσίῳ τῶν ἀθηναίων περὶ ἀφέσεως τῶν ὀφλημάτων, ἢ τάξεως, ἐὰν μὴ ψηφισαμένων ἀθηναίων τὴν ἄδειαν πρῶτον, μὴ ἔλαττον ἑξακισχιλίων, οἷς ἂν δόξῃ κρύβδην ψηφιζομένοις. τότε δ' ἐξεῖναι χρηματίζειν, καθ' ὅ, τι ἂν τῇ βουλῇ, καὶ δήμῳ δοκῇ. Ἄλλος οὗτος νόμος, οὐκ ἐῶν περὶ τῶν ἀτίμων οὐδὲ τῶν ὀφειλόντων λέγειν, οὐδὲ χρηματίζειν περὶ ἀφέσεως τῶν ὀφλημάτων, οὐδὲ τάξεως, ἐὰν μὴ τῆς ἀδείας δοθείσης, καὶ ταύτης μὴ ἔλαττον, ἢ ἑξακισχιλίων ψηφισαμένων. οὗτος δ' ἔγραψεν ἄντικρυς, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων δεσμοῦ προστετίμηται, εἶναι τὴν ἄφεσιν πριαμένῳ τοὺς ἐγγυησομένους, οὐ προστεθέντος οὐδενὸς περὶ τούτων, οὐδὲ δοθείσης ἀδείας λέγειν. καὶ ὁ μὲν νόμος, οὐδ' ἐπειδὰν τὴν ἄδειαν εὕρηταί τις ἔδωκεν ὡς ἂν βούληται, πράττειν, ἀλλ' ὡς ἂν τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ δοκῇ, τῷ δ' οὐκ ἀπέχρησε τοῦτ' ἀδικεῖν μόνον, εἰ μὴ δοθείσης τῆς ἀδείας λέγει, καὶ νόμον εἰσφέρει περὶ τούτων: ἀλλὰ καὶ προσέτι οὐκ εἰς τὴν βουλήν, οὐκ εἰς τὸν δῆμον εἰπὼν. περὶ τούτων οὐδὲν ἐν παραβύστῳ, τῆς βουλῆς μὲν ἀφειμένης, τῶν δὲ ἄλλων διὰ τὴν ἑορτὴν ἱερομηνίαν ἀγόντων, λάθρα τὸν νόμον εἰσήνεγκε. καίτοι χρῆν σε ὦ Τιμόκρατες εἰδότα τὸν νόμον τόνδε ὃν ἀνέγνων, εἴ τι δίκαιον ἐβούλου πράττειν, πρῶτον μὲν πρόσοδον γράψασθαι πρὸς τὴν βουλήν, εἶτα τῷ δήμῳ διαλεχθῆναι. καὶ οὕτως,

εἰ πᾶσιν ἀθηναίοις ἐδόκει, γράφειν καὶ νομοθετεῖν περὶ τούτων, καὶ τότε τοὺς χρόνους ἀναμείναντα τοὺς ἐκ τῶν νόμων. ἵνα τοῦτον τὸν τρόπον πράττων, εἰ καί τις ἐπεχείρει δεικνύειν οὐκ ἐπιτήδειον ὄντα τῇ πόλει τὸν νόμον, μὴ δοκῶν ἐπιβουλεύειν γ' ἐδόκεις: ἀλλὰ γνώμῃ διαμαρτὼν ἀτυχεῖν. νῦν δὲ τῷ λάθρᾳ καὶ ταχὺ καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἐμβαλεῖν τὸν νόμον εἰς τοὺς νόμους καὶ μὴ θεῖναι πᾶσαν ἀφῄρησαι σαυτῷ τὴν συγγνώμην. τοῖς γὰρ ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης, οὐ τοῖς ἐπιβουλεύσασιν: ὃ σὺ νῦν εἴληψαι ποιῶν. ἀλλὰ γὰρ αὐτίκα ἐρῶ περὶ τούτων: νῦν δ' ἀνάγνωσκε τὸν ἑξῆς νόμον.

Νόμος.

Ἐὰν δέ τις ἱκετεύῃ ἐν τῇ βουλῇ, ἢ ἐν τῷ δήμῳ, περὶ ὧν δικαστήριον ἢ βουλὴ, ἢ ὁ δῆμος κατέγνω: ἐὰν μὲν αὐτὸς ὁ ὀφλὼν ἱκετεύῃ πρὶν ἐκτῖσαι, ἔνδειξιν εἶναι κατ' αὐτοῦ, καθάπερ ἐάν τις ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἡλιάζηται. ἐὰν δ' ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ὠφληκότος ἱκετεύῃ πρὶν ἐκτῖσαι, δημοσία ἔστω αὐτοῦ ἡ οὐσία πᾶσα. ἐὰν δέ τις τῶν προέδρων δῷ τινὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν, ἢ αὐτῷ τῷ ὀφληκότι, ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου πρὶν ἐκτῖσαι, ἄτιμος ἔστω.

Ἔστι μὲν ἔργον, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰ περὶ πάντων τῶν νόμων οἷς οὗτος ἐναντίον εἰσενήνοχεν, ἐροῦμεν. ἄξιον δὲ εἴπερ περί του καὶ ἄλλου, καὶ περὶ τοῦδε, ὃν νῦν ἀνέγνω, διελθεῖν. ὁ γὰρ τὸν νόμον τοῦτον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεὶς ᾔδει τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν πρᾳότητα τὴν ὑμετέραν: καὶ διὰ ταύτην ἑώρα περὶ πολλῶν ὑμᾶς ἑκόντας ἤδη ποτὲ μεγάλα ζημιωθέντας. βουλόμενος δὴ μηδεμίαν πρόφασιν τοῦ τὰ κοινὰ κακῶς ἔχειν ὑπολιπεῖν, τοὺς μετὰ τῶν νόμων κρίσει καὶ δικαστηρίῳ μὴ δίκαια ποιεῖν ἐγνωσμένους οὐκ ᾤετο δεῖν τῆς εὐηθείας τῆς ὑμετέρας ἀπολαύειν, τὸ δεῖσθαι καὶ μετὰ συμφορᾶς ἱκετεύειν, ἔχοντας ἀφορμήν:

ἀλλ' ὅλως ἀπεῖπε μήτ' αὐτῷ, μήτ' ἄλλῳ μηδενὶ, μήθ' ἱκετεύειν, μήτε λέγειν ὑπὲρ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ ποιεῖν τὰ δίκαια σιγῇ. εἰ τοίνυν τις ἔροιθ' ὑμᾶς, ποτέροις μᾶλλον ἂν εἰκότως ποιήσαισθ' ὁ πᾶν τοῖς δεομένοις ἢ τοῖς ἐπιτάττουσιν, οἶδ' ὅτι φήσαιτ' ἂν τοῖς δεομένοις. τὸ μὲν γὰρ, χρηστῶν, τὸ δ' ἀναιδῶν ἀνθρώπων ἔργον ἐστί. οὐκοῦν οἱ νόμοι μὲν ἅπαντες προστάττουσιν ἃ χρὴ ποιεῖν· οἱ τιθέντες δὲ τὰς ἱκετηρίας δέονται. εἰ τοίνυν ἱκετεύειν οὐκ ἔξεστιν, ἦ που νόμον γ' ἐπίταγμα ἔχοντα εἰσφέρειν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. καὶ γὰρ αἰσχρὸν περὶ ὧν μηδὲ χαρίζεσθαι δεῖν ὑπειλήφατε, περὶ τούτων ἀκόντων ὑμῶν ἐᾶν, ἅ τινες βούλονται πεπρᾶχθαι. Λέγε τὸν μετὰ τοῦτον ἐφεξῆς νόμον.

Νόμος.

Ὅσων δίκη πρότερον ἐγένετο, ἢ εὔθυνα, ἢ διαδικασία περὶ του ἐν δικαστηρίῳ, ἢ ἰδίᾳ, ἢ δημοσίᾳ, ἢ τὸ δημόσιον ἀπέδοτο, μὴ εἰσάγειν περὶ τούτων εἰς τὸ δικαστήριον, μὴ δ' ἐπιψηφίζειν τῶν ἀρχόντων μηδένα, μὴ δὲ κατηγορεῖν ἐώντων, ἃ οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι.

Τιμοκράτης τοίνυν ὥσπερ μαρτυρίαν ὧν ἀδικεῖ γράφων, εὐθὺς ἀρξάμενος τοῦ νόμου τἀναντία ἔθηκε τούτοις. ὁ μέν γε οὐκ ἐᾷ περὶ ὧν ἂν ἅπαξ γνῷ τὸ δικαστήριον πάλιν χρηματίζειν· ὁ δ' ἔγραψε καὶ εἴ τινι προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα, τὸν δῆμον τούτῳ χρηματίζειν. ὅπως ἃ μὲν ἔγνω τὸ δικαστήριον, λυθήσεται, καταστήσῃ δ' ἐγγυητὰς ὁ ὀφλών. καὶ ὁ μὲν νόμος μὴ δ' ἐπιψηφίζειν φησὶ τῶν ἀρχόντων περὶ τούτων μηδένα· ὁ δ' ἔγραψε τοῖς προέδροις ἐπάναγκες, ἐάν τις καθιστῇ προσάγειν· καὶ προσέγραψεν ὁπότ' ἂν τις βούληται. Λέγε δ' ἕτερον νόμον.

Νόμος.

Τὰς δίκας καὶ τὰς διαίτας ὅσαι ἐγένοντο ἐπὶ τοῖς νόμοις ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει, κυρίας εἶναι. Οὔ φησι Τιμο-

κράτης, οὐκοῦν ὁπόσοις γ' ἂν δεσμοῦ προστιμηθῇ. λέγε.

Νόμος.

Ὁπόσα δ' ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἐπράχθη, ἢ δίκη ἐδικάσθη, ἢ ἰδίᾳ, ἢ δημοσίᾳ, ἄκυρα εἶναι.

Ἐπίσχες. εἰπέ μοι, τί δεινότατον πάντες ἂν ἀκούσαντες φήσαιτε, καὶ τί ἂν μάλιστα ἀπεύξαισθε, οὐχὶ ταῦτα τὰ πράγματα, ἅπερ ἦν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, μὴ γενέσθαι; ἔγωγ' οἶμαι. ὁ γοῦν νόμος οὑτοσὶ εὐλαβούμενος ὡς ἐμοὶ δοκεῖ τοιοῦτον, ἀπεῖπε τὰ πραχθέντα ἐπ' ἐκείνων μὴ κύρια εἶναι. οὗτοσὶ τοίνυν τὴν αὐτὴν κατέγνω παρανομίαν τῶν ἐπὶ τῆς δημοκρατίας πεπραγμένων, ἥνπερ ἐπ' ἐκείνων ὑμεῖς. ὁμοίως γοῦν ἄκυρα ποιεῖ. καίτοι τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦτον κύριον τὸν νόμον ἐάσαντες γενέσθαι; πότερον τὰ δικαστήρια ἃ δημοκρατουμένης τῆς πόλεως ἐκ τῶν ὀμωμοκότων πληροῦται, ταὐτὰ ἀδικήματα τοῖς ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἀδικεῖν; καὶ πῶς οὐ δεινόν; ἀλλὰ δικαίως ἐψηφίσθαι, τίνος οὖν ἕνεκα τὸν λύοντα ταῦτα νόμον θέσθαι φήσομεν; πλὴν εἰ μὴ τοῦτό τις εἴποι, μανέντας. ἄλλο γὰρ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. λέγ' ἕτερον νόμον.

Νόμος.

Μὴ δὲ νόμον ἐξεῖναι ἐπ' ἀνδρὶ θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν ἀθηναίοις τιθῇ, ψηφισαμένων μὴ ἔλαττον ἑξακισχιλίων, οἷς ἂν δόξῃ, κρύβδην ψηφιζομένοις.

Οὐκ ἐᾷ νόμον, ἀλλ' ἢ τὸν αὐτὸν τιθέναι κατὰ τῶν πολιτῶν πάντων, καλῶς καὶ δημοτικῶς λέγων. ὥσπερ γὰρ τῆς ἄλλης πολιτείας ἴσον μέτεστιν ἑκάστῳ, οὕτω καὶ τῶν νόμων ἴσον μετέχειν ἕκαστον ἀξιοῖ. δι' οὓς μὲν τοίνυν οὗτος εἰσέφερε τὸν νόμον, ὑμεῖς οὐδὲν ἐμοῦ χεῖρον γιγνώσκετε. αὐτὸ δὲ τούτων αὐτὸς ὡμολόγησεν μὴ ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτὸν τεθεικέναι, πλὴν περὶ τῶν τελωνῶν, καὶ τῶν μισθουμένων, καὶ τῶν τούτων ἐγγυητῶν, χρῆσθαι προσγράψας τῷ νόμῳ.

οὐκοῦν ὁπότε εἰσί τινες οὓς ἀφεῖλες, οὐκ ἂν ἔτι εἴης ταὐτὰ πᾶσι τὸν αὐτὸν τεθεικώς. καὶ μὴν, οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποις, ὡς ὅσοις δεσμοῦ προστιμᾶται, τούτων τὰ μάλιστα, ἢ τὰ μέγιστα ἀδικοῦσιν οἱ τελῶναι, ὥστε μόνοις αὐτοῖς μὴ μεταδεδόναι τοῦ νόμου. πολὺ γὰρ δήπου μᾶλλον οἱ προδιδόντες τι τῶν κοινῶν, ἢ οἱ τοὺς γονέας κακοῦντες, ἢ οἱ μὴ καθαρὰς τὰς χεῖρας ἔχοντες, εἰσιόντες δ' εἰς τὴν ἀγορὰν ἀδικοῦσιν. οἷς ἅπασιν οἱ μὲν ὑπάρχοντες νόμοι δεσμὸν προλέγουσιν: ὁ δὲ σὸς λελύσθαι δίδωσιν. ἀλλ' ἐνταῦθα πάλιν καταμηνύεις ὑπὲρ ὧν ἐτίθεις. διὰ γὰρ τὸ μὴ τελωνήσαντας ὀφείλειν αὐτοὺς ἀλλὰ κλέψαντας, μᾶλλον δὲ ἁρπάσαντας τὰ χρήματα, διὰ τοῦτ' οὐκ ἐφρόντισας, οἶμαι, τῶν τελωνῶν. πολλοὺς δ' ἂν τις ἔχοι νόμους ἔτι καὶ καλῶς ἔχοντας δεικνύναι, οἷς πᾶσιν ἐναντίος ἐστὶν ὃν οὗτος τέθεικεν: ἀλλ' ἴσως ἐγὼ μὲν εἰ περὶ πάντων ἐρῶ, ἐξωσθήσομαι, περὶ τοῦ μὴ δ' ἐπιτήδειον ὅλως ὑμῖν εἶναι τὸν νόμον, εἰπεῖν: ὑμῖν δ' ὁμοίως ἔνοχος φανεῖται τῇ γραφῇ, καὶ εἰ ἑνὶ τῶν ὄντων νόμων ἐναντίος ἐστί. πῶς οὖν μοι δοκεῖ τοὺς μὲν ἄλλους ἐᾶν, περὶ δ' οὗ πρότερόν ποτε αὐτὸς οὗτος ἔθηκε νόμου διελθόντα, ἐπ' ἐκεῖνο ἰέναι τὸ μέρος τῆς κατηγορίας ἤδη, ὡς καὶ μεγάλα ἂν βλάπτοι γενόμενος κύριος τὴν πόλιν. τὸ μὲν οὖν τοῖς τῶν ἄλλων ἐναντίον εἰσενηνοχέναι νόμον, δεινὸν, μὲν ἀλλ' ἄλλου δεῖται κατηγόρου. τῷ δὲ τῷ ὑφ' ἑαυτοῦ πρότερον κειμένῳ νόμῳ τἀναντία θεῖναι, τοῦτ' ἤδη περιεῖ καὶ τήμερον αὐτὸν αὐτοῦ κατηγορῆσαι. ἵν' οὖν τοῦτ' εἰδῆτε γιγνόμενον, ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν, ὃν οὗτος ἔθηκεν. ἐγὼ δὲ, σιωπήσομαι. λέγε.

Νόμος

Τιμοκράτης εἶπεν, ὁπόσοι ἀθηναίων κατ' εἰσαγγελίαν ἐκ τῆς βουλῆς, ἢ νῦν εἰσιν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ἢ τὸ λοιπὸν καταγνωσθῶσι, καὶ μὴ παραδοθῇ ἡ κατάγνωσις αὐτῶν τοῖς θεσμοθέταις

ἀπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ κατὰ πρυτανείαν, κατὰ τὸν εἰσαγγελτικὸν νόμον, δεδόχθαι τοῖς θεσμοθέταις εἰσάγειν τὸν ἕνδεκα εἰς τὸ δικαστήριον ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν, ἀφ' ἧς ἂν παραλάβωσιν, ἐὰν μή τι τῇ δημοσίᾳ κωλύσῃ. ἐὰν δὲ μή, ὅταν πρῶτον οἷόν τ' ᾖ. κατηγορεῖν δὲ ἀθηναίων τὸν βουλόμενον οἷς ἔξεστιν. ἐὰν δ' ἁλῷ, τιμάτω ἡ ἡλιαία περὶ αὐτοῦ, ὅ, τι ἂν δοκῇ ἄξιος εἶναι παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω ἕως ἂν ἐκτίσῃ, ὅ, τι, ἂν αὐτοῦ καταγνωσθῇ.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες δικασταί; Λέγε αὐτοῖς αὐτὸ τοῦτο πάλιν.

Νόμος.

Ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω ἕως ἂν ἐκτίσῃ.

Πέπαυσο. ἔστιν οὖν ὅπως ἂν ἐναντιώτερά τις δύο θείη, τοῦ δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσωσι, τοὺς ἁλόντας, καὶ τοῦ καθιστάναι τοὺς αὐτοὺς τούτου ἐγγυητάς, ἀλλὰ μὴ δεῖν; ταῦτα τοίνυν κατηγορεῖ Τιμοκράτης Τιμοκράτου, οὐ Διόδωρος, οὐδ' ἄλλος ἡμῶν οὐδεὶς τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος. καίτοι τίνος ἂν ὑμῖν ἀπέχεσθαι δοκῇ λήμματος, ἢ τί ποιεῖν ὀκνῆσαι κέρδους ἕνεκα, ὅς τις ἐναντία αὐτὸς ἑαυτῷ νομοθετεῖν ἠξίωσεν, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις τῶν νόμων ἐῶν τούτων; ἐμοὶ μὲν γὰρ ἕνεκα ἀναιδείας ὁ τοιοῦτος δοκεῖ πᾶν ἂν ἑτοίμως ἔργον ποιῆσαι. ὥσπερ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν περὶ τἆλλα κακούργων τοὺς ὁμολογοῦντας ἄνευ κρίσεως κολάζειν οἱ νόμοι κελεύουσιν· οὕτω δίκαιον καὶ τοῦτον, ἐπειδὴ τοὺς νόμους κακουργῶν εἴληπται, μὴ δόντας λόγον μηδὲ ἐθελήσαντας ἀκοῦσαι καταψηφίσασθαι. ὡμολόγηκε γὰρ θατέρῳ τῷ προτέρῳ νόμῳ ἐναντίον τόνδε τιθεὶς ἀδικεῖν. Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ παρὰ τούτους τοὺς νόμους, καὶ παρὰ τοὺς προειρημένους, καὶ μικροῦ δέω παρὰ πάντας εἰπεῖν τοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει τέθεικε τὸν νόμον, οἶμαι δῆλον

ἅπασιν ὑμῖν εἶναι. θαυμάζω δ' αὐτοῦ τί ποτε καὶ τολμήσει λέγειν περὶ τούτων. οὔτε γὰρ ὡς οὐκ ἐναντίος ἐστὶν ὁ νόμος τοῖς ἄλλοις δεικνύειν ἕξει, οὔθ' ὡς δι' ἀπειρίαν ἰδιώτην αὐτὸν ὄντα τοῦτ' ἔλαθε, δύναιτ' ἂν πεῖσαι. πάλαι γὰρ μισθοῦ, καὶ γράφων καὶ νόμους εἰσφέρων ὦπται. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἔνεστιν αὐτῷ, ἀδίκημα μὲν εἶναι τὸ πρᾶγμα ὁμολογεῖσθαι, συγγνώμης δὲ τυχεῖν ἀξιοῦν. οὐδὲ γὰρ ἄκων, οὐδ' ὑπὲρ ἠτυχηκότων, οὐδ' ὑπὲρ συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων αὐτῷ, τεθεικὼς φαίνεται τὸν νόμον: ἀλλ' ἑκὼν ὑπὲρ μεγάλα ἠδικηκότων ὑμᾶς, οὐδὲν προσηκόντων αὐτῷ. πλὴν εἰ μὴ συγγενεῖς ὑπολαμβάνειν φήσει τοὺς μισθουμένους αὐτόν. Ὡς τοίνυν οὐδ' ἐπιτήδειον νόμον, οὐδὲ συμφέροντ' εἰσενήνοχε, τοῦτ' ἤδη πειράσομαι νυνὶ δεικνύναι. οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι δεῖν τὸν ὀρθῶς ἔχοντα νόμον, καὶ συνοίσειν μέλλοντα τῷ πλήθει, πρῶτον μὲν ἁπλῶς καὶ πᾶσιν ὁμοίως γνωρίμως γεγράφθαι. καὶ μὴ τῷ μὲν εἶναι ταυτὶ περὶ αὐτοῦ νομίζειν, τῷ δὲ ταυτί: ἔπειτα εἶναι δυνατὰς τὰς πράξεις, ἃς δεῖ γίγνεσθαι διὰ τοῦ νόμου. εἰ γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι, μὴ δυνατὸν δέ τι φράζοι, εὐχῆς οὐ νόμου διαπράττοιτ' ἂν ἔργον. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδενὶ τῶν ἀδικούντων φαίνεσθαι μηδεμίαν διδόντα ῥᾳστώνην. εἰ γὰρ δημοτικόν τις ὑπείληφε τὸ πρᾴους εἶναι τοὺς νόμους, τίσι τούτοις προστεταξέτω, κἂν πάνυ ὀρθῶς βούληται σκοπεῖν, εὑρήσει τοῖς κρίνεσθαι μέλλουσιν, οὐ τοῖς ἐξεληλεγμένοις. ἐν μὲν γὰρ τοῖς, ἄδηλον εἴ τις ἔστ' ἀδίκως διαβεβλημένος: τοῖς δὲ, οὐδὲ λόγος λείπεται τὸ μὴ οὐ πονηροῖς εἶναι. τούτων τοίνυν ὧν διεξελήλυθα ἐγὼ νῦν, οὐδ' ὁτιοῦν οὗτος ἔχων ὁ νόμος φανήσεται. τἀναντία δ' ἑξῆς πάντα. πολλαχόθεν μὲν οὖν ἄν τις ἔχῃ τοῦτο διδάσκειν: μάλιστα δὲ τὸν νόμον αὐτὸν ὃν τέθεικε διεξιών. ἔστι δ' οὐ τὸ μὲν, αὐτοῦ καλῶς κείμενον, τὸ δὲ, ἡμαρτημένον:

ἀλλ᾽ ὅλος ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῆς πρώτης συλλαβῆς μέχρι τῆς τελευταίας, ἐφ᾽ ὑμῖν κεῖται. λάβε δ᾽ αὐτοῖς τὴν γραφὴν ταύτην, καὶ μέχρι τοῦ πρώτου μέρους ἀνάγνωθι τὸν νόμον. ῥᾷστα γὰρ οὕτως ἐγώ τε διδάξω, καὶ ὑμεῖς μαθήσεσθε ἃ λέγω.

Νόμος.

Ἐπὶ τῆς πανδιονίδος πρώτης πρυτανείας δωδεκάτῃ τῶν προέδρων, ἐπεψήφισεν ἀριστοκλῆς μυῤῥινούσιος, Τιμοκράτης εἶπε, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ, ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι.

Ἐπίσχες: αὐτίκα γὰρ καθ᾽ ἕκαστον ἀναγνώσῃ. τουτὶ πάντων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ νόμῳ σχεδὸν ἐστὶ δεινότατον. οἶμαι γὰρ οὐδένα ἀνθρώπων ἄλλον τολμῆσαι νόμον εἰσφέροντα ἐπὶ τῷ χρῆσθαι τοὺς πολίτας αὐτῷ, τὰς κατὰ τοὺς προτέρους κυρίους νόμους κρίσεις γεγενημένας ἐπιχειρῆσαι λύειν. τουτὶ τοίνυν οὑτοσὶ Τιμοκράτης ἀναιδῶς καὶ οὐδ᾽ ἀποκρυψάμενος πεποίηκε γράψας διαῤῥήδην, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ. περὶ μὲν δὴ τῶν μελλόντων εἴ τι δίκαιον ἔπεισεν ὑμᾶς, οὐκ ἂν ἠδίκει. περὶ δὲ ὧν δικαστήριον ἔγνωκε, καὶ τέλος ἔσχηκε, πῶς οὐχὶ δεινὰ ποιεῖ νόμον εἰσφέρων δι᾽ οὗ ταῦτα λυθήσεται; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐάσας κύριον γίνεσθαι τὸν τούτου νόμον γράψειεν ἕτερον τοιόνδε. καὶ εἴ τινες ὠφληκότες χρήματα καὶ δεσμοῦ προστετιμημένον αὐτοῖς, ἐγγυητὰς κατέστησαν, κατὰ τὸν τούτου νόμον μὴ εἶναι τὴν διεγγύησιν αὐτοῖς, μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεγγυᾶν μηδένα. ἀλλ᾽ οὔτε ταῦτα ποιήσειεν ἂν οὐδεὶς ὑγιαίνων, οἶμαι, οὔτ᾽ ἐκεῖνα λύων ἠδίκως. χρῆν δ᾽ αὐτὸν εἰ τὸ πρᾶγ-

μ' ἐνόμιζε δίκαιον, ὥσπερ τοῖς ὕστερον γιγνομένοις θεῖναι τὸν νόμον, καὶ μὴ συνειληφότα εἰς ταὐτὸ τὰ μέλλοντα τοῖς παρεληλυθόσι καὶ τὰ μὴ δῆλα τοῖς φανεροῖς ἀδικήμασιν, εἶτα ὥσπερ πᾶσι γράψαι τὴν αὐτὴν γνώμην. πῶς γὰρ οὐ δεινὸν τοὺς αὐτοὺς ἠξιωκέναι δικαίων τῶν ἐξεληλεγμένους ἀδικοῦντας τὴν πόλιν πρότερον καὶ τῶν μὴ δ' εἰ κρίσεως ἄξιον ἐργάσονταί τι, δήλοις. καὶ μὴν κἀκεῖθεν ἴδοι τις ἄν, ὡς δεινὸν πεποίηκε τὸ θεῖναι περὶ τῶν παρεληλυθότων τὸν νόμον, εἰ λογίσαιτο παρ' αὐτῷ, τί ποτ' ἐστὶν ᾧ νόμος ὀλιγαρχίας διαφέρει: καὶ τί δή ποτ', οἱ μὲν ὑπὸ νόμων ἐθέλοντες ἄρχεσθαι σώφρονες καὶ χρηστοὶ πολῖται νομίζονται: οἱ δ' ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχιῶν, ἄνανδροι, καὶ δοῦλοι. εὕροι γὰρ ἂν ὡς ἀληθῶς τοῦτο προχειρότατον. ὅτι τῶν μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις ἕκαστος, καὶ τὰ πεπραγμένα λῦσαι καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἃ ἂν αὐτῷ δοκῇ, προστάξαι κύριός ἐστιν: οἱ δὲ νόμοι περὶ τῶν μελλόντων ἃ χρὴ γίγνεσθαι φράζουσι μετὰ τοῦ πεῖσαι τεθέντες, ὡς συνοίσουσι τοῖς χρωμένοις. Τιμοκράτης δ' ἐν δημοκρατουμένῃ τῇ πόλει νομοθετῶν, τὴν ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας ἀδικίαν εἰς τὸν αὑτοῦ νόμον μετήνεγκε, καὶ περὶ τῶν παρεληλυθότων αὑτὸν κυριώτερον τῶν καθεζομένων δικαστῶν ἠξίωσε ποιῆσαι. καὶ οὐ τοῦτο μόνον πεποίηκεν ὑβριστικὸν, ἀλλὰ καὶ γέγραφε καὶ τὸ λοιπὸν ἐάν τινι προστιμηθῇ δεσμοῦ, εἶναι καταστήσαντι τοὺς ἐγγυητὰς, ἢ μὴν ἐκτίσειν, ἀφεῖσθαι. καίτοι εἰ χρῆν αὐτὸν εἰ τὸ δεδέσθαι δεινὸν ἡγεῖτο, μηδενὶ προστιμᾶν, ὃς ἂν ὑμῖν ἐγγυητὰς καταστήσῃ, δεσμοῦ νομοθετῆσαι μὴ προλαβόντα κατεγνωκότας ὑμᾶς τὸν δεσμὸν, μηδ' ἐχθρῶς διατεθέντα πρὸς ὑμᾶς τὸν ἡλωκότα. τηνικαῦτα ποιεῖν τὴν ἐξεγγύησιν. νῦν δ' ὥσπερ ἐνδεικνύμενος ὅτι κἂν ὑμῖν δοκῇ δεδέσθαι τινὰ, αὐτὸς ἀφήσει, τοῦτον τὸν τρόπον τὸν νόμον εἰσήνεγκεν. ἆρ' οὖν τῳ δοκεῖ συμφέρειν τῇ πόλει

τοιοῦτος νόμος, ὃς δικαστηρίου, γνώσεως αὐτὸς κυριώτερος ἔσται, καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ὀμωμοκότων * γνώσεις τοῖς ἀνωμότοις προστάξει λύειν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. φαίνεται τοίνυν ὁ τούτου νόμος ταῦτ' ἔχων ἀμφότερα, ὥστ' εἴπερ ὑμῶν ἑκάστῳ μέτεστί τι τῆς πολιτείας καὶ δεῖν οἴεται κυρίαν εἶναι τὴν αὐτοῦ γνώμην περὶ ὧν ἂν ὀμωμοκὼς ψηφίσηται, λυτέος καὶ οὐκ ἐατέος ὁ τούτου νόμος κύριος γίνεσθαι νυνί. οὐ τοίνυν ἀπέχρησεν αὐτῷ τὰ δικαστήρια ἄκυρα ποιῆσαι τῶν προστιμημάτων. ἀλλ' οὐδὲ * ἃ δίκαια ὠείσατο αὐτὸς ἐν τῷ νόμῳ καὶ προσέταξε τοῖς ὠφληκόσιν, οὐδὲ ταῦτα ἁπλῶς οὐδὲ ἀδόλως φανήσεται γεγραφώς, ἀλλ' ὡς ἂν μάλιστά τις ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι καὶ παρακρούσασθαι βουλόμενος. σκέψασθε γὰρ ὡς γέγραφε. τιμοκράτης, εἶπε, φησί, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἦ μὴν ἐκτίσειν. ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ τῆς * καταγνώσεως, οἷ διεπήδησεν ἐπὶ τὸν δῆμον ἐκκλέπτων τὸν ἠδικηκότα, καὶ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ τὴν τοῖς ἕνδεκα. τίς γὰρ ἀρχὴ παραδώσει τὸν ὄφλοντα, τίς τῶν ἕνδεκα παραλήψεται. κελεύοντος μὲν τοῦ νόμου τούτου ἐν τῷ δήμῳ καθιστάναι τοὺς ἐγγυητάς, ἀδυνάτου δ' ὄντος αὐθημερὸν ἐκκλησίαν ἅμα καὶ δικαστήριον γίνεσθαι, οὐδαμοῦ δ' ἐπιτάττοντος φυλάττειν ἕως ἂν καταστήσῃ τοὺς ἐγγυητάς; καί τοι τί ποτ' ἦν δι' ὃ προσγράψαι σαφῶς ὤκνησε: τὴν δὲ ἀρχὴν τὸν ὄφλοντα φυλάττειν ἕως ἂν καταστήσῃ τοὺς ἐγγυητάς; πότερον οὐχὶ δίκαιον; εὖ οἶδ' ὅτι πάντες ἂν φήσαιτε. ἀλλ' ἐναντίον ἦν. τινὶ τῶν νόμων; οὔκ: ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τοὺς νόμους. τί ποτ' οὖν ἦν; οὐδὲν ἂν εὕροι τι ἄλλο, πλὴν ὅτι οὐχ ὅπως δώσουσι δίκην ὧν ἂν ὑμεῖς καταγνῶτε, ἐσκόπει, ἀλλ' ὅπως μή.

εἶτα πῶς γέγραπται μετὰ ταῦτα καθιστάναι τοὺς ἐγγυητάς; ἢ μὴν ἐκτίσειν τἀργύριον ὃ ὦφλεν. αἰτοῦσι πάλιν τῶν μὲν ἱερῶν χρημάτων τὴν δεκαπλασίαν * ἀφῄρηται: τῶν δὲ ὁσίων, ὁπόσων ἐν τῷ νόμῳ διπλασιάζεται τὸ ἥμισυ. πῶς δὴ τοῦτο ποιεῖ; γράψας αὐτὶ μὲν τοῦ τιμήματος τὸ ἀργύριον, αὐτὶ δὲ τοῦ, τὸ γιγνόμενον, ὃ ὦφλε. διαφορὰ δὲ τί; εἰ μὲν ἔγραψε καθιστάναι τοὺς ἐγγυητάς, ἢ μὴν ἐκτίσειν τὸ τίμημα τὸ γιγνόμενον, προσπεριειλῆφθαι τοὺς νόμους ἂν καθ' οὓς τὰ μὲν, δεκαπλᾶ, τὰ δὲ, καὶ διπλᾶ γίγνεται τῶν ὀφλημάτων: ὥστε ἐκ τούτων ἦν ἀνάγκη τοῖς ὀφλοῦσι τό γεγραμμένον τ' ἐκτίνειν, καὶ τὰς ἐκ τῶν νόμων προσούσας ζημίας καταβάλλειν. νῦν δ' ἐν τῷ γράψαι τὴν κατάστασιν εἶναι τῶν ἐγγυητῶν, ἢ μὴν ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον, ὃ ὦφλεν, ἐκ τῆς λήξεως καὶ τῶν γραμμάτων, ἐφ' οἷς ἕκαστος εἰσῆλθεν, ποιεῖ τὴν ἔκτισιν, ἐν οἷς πᾶσιν ἁπλοῦν * ὅς τις ὦφληκεν ἀργύριον, γέγραπται. μετὰ ταῦτα τοίνυν τηλικοῦτον πρᾶγμα αἱρῶν, ἐν τῇ τῶν ῥημάτων μεταθέσει, προσέγραψε, τοὺς δὲ προέδρους ἐπιχειροτονεῖν ἐπάναγκες, ὅταν τις καθιστάναι βούληται, παρὰ πάντα τὸν νόμον, οἰόμενος δεῖν σώζειν τὸν ἠδικηκότα, καὶ τὸν ἐν ὑμῖν ἡλωκότα. δοὺς γὰρ ὅταν βούληται τὴν κατάστασιν αὐτῷ τῶν ἐγγυητῶν, ἐπ' ἐκείνῳ πεποίηκε μηδέ ποτ' ἐκτῖσαι, μηδὲ δεθῆναι. τίς γὰρ οὐ ποιεῖται φαῦλος ἄνθρωπος, οὓς ὅταν ὑμεῖς ἀποχειροτονήσητε: ἀπαλλάξων; ἐὰν γάρ τις ὡς οὐ καθιστάντα τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιοῖ δεδέσθαι, φήσει καὶ καθιστάναι καὶ καταστήσειν καὶ δείξειν τὸν τούτου νόμον, ὃς καθιστάναι μὲν ὅταν βούληται, κελεύει, φυλάττειν δὲ πῶς, οὐ λέγει, οὐδ' ἂν ἀποχειροτονήσηθ' ὑμεῖς τοὺς ἐγγυητὰς δεδέσθαι προστάττει. ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ὥσπερ ἀλεξιφάρμακόν ἐστι τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις. τῷ δὲ καταστήσαντι, φησι, τοὺς ἐγγυητάς, ἐὰν ἀποδιδῷ τῇ πόλει τὸ ἀργύριον ἐφ' ᾧ κατέστησε

τοὺς ἐγγυητὰς, ἀφεῖναι τοῦ δεσμοῦ. πάλιν ἐνταῦθ' ἐπιμένει ἐπὶ τοῦ κακουργήματος, ὃ μικρῷ πρότερον εἶπον, καὶ οὐκ ἐπελάθετο. οὐδ' ἔγραψε τὸ τίμημα τὸ γιγνόμενον ἀλλὰ τὸ ἀργύριον ὃ ὦφλεν ἐὰν ἀποδιδῷ, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ. ἐὰν δὲ μὴ καταβάλῃ τἀργύριον, ἢ αὐτὸς, ἢ ἐγγυηταὶ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι, τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. ἐν δὴ τῷ πλουσίῳ τούτῳ, παντελῶς αὐτὸς αὑτοῦ κατήγορος ὡς ἀδικεῖ, γεγονὼς φανήσεται. οὐ γὰρ ὅλως τὸ δεδέσθαι τινὰ τῶν πολιτῶν αἰσχρὸν, ἢ δεινὸν νομίσας, ἀπεῖπε μηδέν· ἀλλὰ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ τὸν ἠδικηκότα ἐνῆν παρόντα λαβεῖν ἐκκλέψας, τοὔνομα μὲν τῆς τιμωρίας ἔλιπε τοῖς ἀδικουμένοις ὑμῖν λαβεῖν, τὸ δ' ἔργον ἀφείλετο. καὶ παρ' ἀκόντων ἔδωκεν ἄφεσιν τοῖς τὰ ὑμέτερα ἀξιοῦσιν ἔχειν βίᾳ. καὶ μονονοὺ προσέγραψε δίκην ἐξεῖναι λαχεῖν αὐτῷ κατὰ τῶν δικαστῶν τῶν προστιμησάντων τοῦ δεσμοῦ. ὃ δὲ πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν ὧν ἐν τῷ νόμῳ τέθεικε, μάλιστ' ἄξιόν ἐστ' ἀγανακτῆσαι, βούλομαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. δι' ὅλου γὰρ τοῦ νόμου τῷ καταστήσαντι τοὺς ἐγγυητὰς, ἅπαντας λέγει. τῷ δὲ μὴ καθιστάντι, μήτε βελτίους, μήτε χείρους, μήθ' ὅλως προσέχοντι τὸν νοῦν ὑμῖν, οὐδεμίαν οὔτε δίκην, οὔτε τιμωρίαν προσγέγραφεν, ἀλλ' ἄδειαν πεποίηκε τοσαύτην, ὅση οἷόν τε γενέσθαι πλείστη. καὶ γὰρ τὸν χρόνον ὃν διώρισε τὴν ἐνάτην πρυτανείαν, τῷ καταστήσαντι λέγει τοὺς ἐγγυητάς. γνοίη δ' ἄν τις ἐκεῖθεν. προσέγραψε δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν τὴν τῶν ἐγγυητῶν, ἂν μή τις ἐκτίσῃ. τοῦ δὲ μὴ καταστήσαντος οὐκ ἔνι δήπουθεν ἐγγυητὰς ὑπάρχειν. καὶ τοῖς μὲν προέδροις οἳ κεκληρωμένοι καθίζουσιν ἐξ ὑμῶν, ἐπάναγκες ἐποίησεν, ὅταν καθιστῇ τις δέχεσθαι· τοῖς δ' ἀδικοῦσι τὴν πόλιν, οὐδεμίαν προσέγραψεν ἀνάγκην· ἀλλ' ὥσπερ εὐεργέταις αἵρεσιν αὐτοῖς ἔδωκεν εἰ χρὴ δοῦ=

ναι δίκην ἢ μή. καίτοι πῶς ἂν ἀσυμφορώτερος ὑμῖν τούτου γένοιτο νόμος, ἢ κάκιον ἔχων ὃς πρῶτον μὲν περὶ τῶν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου κειμένων ἐναντία τοῖς ἐφ' ὑμῶν ἐγνωσμένοις προστάττει. δεύτερον δὲ περὶ τῶν μελλόντων κριθήσεσθαι προστιμᾶν κελεύων τοὺς δικαστὰς τοὺς ὀμωμοκότας ἄκυρα τὰ προστιμήματα ποιεῖ: πρὸς δὲ τούτοις ἐπιτίμους τοὺς ὀφείλοντας, οὐ τὰ προσήκοντα ἐκτίνοντας καθίστησιν. ὅλως δ' ἀποδείκνυσι μάτην ὀμνύντας, τιμῶντας, δικάζοντας, ὀργιζομένους, ἅπαντα ποιοῦντας ὑμᾶς. ἐγὼ μὲν γὰρ εἰ κριτίας ὁ γινόμενος τῶν τριάκοντα εἰσέφερε τὸν νόμον, οὐκ ἂν ἄλλον οἶμαι τρόπον γράψαντ' εἰσενεγκεῖν, ἢ τοῦτον. ὅτι τοίνυν ὅλην συγχεῖ τὴν πολιτείαν, καὶ καταλύει πάντα τὰ πράγματα ὁ νόμος, καὶ πολλὰς ζημίας * περιαιρεῖται τῆς πόλεως, καὶ τοῦτο ῥᾳδίως ὑμᾶς νομίζω μαθήσεσθαι. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι σώζεται πολλάκις ὑμῶν ἡ πόλις διὰ τὰς στρατείας, καὶ τὰς ναυτικάς, καὶ τὰς πεζάς. καὶ πολλὰ καὶ καλὰ πολλάκις ἤδη διεπράξασθε καὶ σώσαντές τινας καὶ τιμωρησάμενοι, καὶ διαλλάξαντες. πῶς οὖν ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα διοικεῖν ἐστι διὰ ψηφισμάτων καὶ νόμων, τοῖς μὲν, εἰσφέρειν ἐπιτάττοντας, τοὺς δὲ, τριηραρχεῖν κελεύοντας, τοὺς δὲ, πλεῖν, τοὺς δ' ἕκαστα ποιεῖν ὧν δεῖ. οὐκοῦν ταῦθ' ὅπως γίγνεται, δικαστήρια πληροῦτε καὶ καταγιγνώσκετε δεσμὸν τῶν ἀκοσμούντων. σκέψασθε δὴ τὸν τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ τούτου νόμον, ὡς λυμαίνεται ταῦτα καὶ διαφθείρει. γέγραπται γὰρ δήπου ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων προστετίμηται δεσμοῦ, ἢ καὶ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι καταστήσαντι ἐγγυητάς, ἢ μὴν ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ. τίς οὖν πόρος ἔσται; τίνα ἀποσταλήσεται τρόπον ἡ στρατιά; πῶς τὰ χρήματα εἰσπράξομεν, ἐὰν εἷς ἕκαστος ὀφλισκάνων

ἐπ' αὐτὰς καθιστῇ κατὰ τὸν τούτου νόμον ἀλλ' οὐ τὸ προσῆκον ποιῇ; ὁρῶμεν νὴ Δία τοῖς Ἕλλησι, τιμοκράτειος νόμος ἐστὶ παρ' ἡμῖν· ἀναμένατ' οὖν τὴν ἐνάτην πρυτανείαν, εἶτα τότ' ἔξιμεν; σιωπῶ γὰρ λοιπόν. ἂν δ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀμύνεσθαι δέῃ; ἆρά γ' οἴεσθε τοὺς ἐχθροὺς τὰς τῶν παρ' ὑμῖν πονηρῶν διαδύσεις καὶ κακουργίας ἀναμενεῖν; ἢ τὴν πόλιν αὐτὴν ἐμποδίζοντας νόμους εἰσοίσετε, καὶ τἀναντία τῶν συμφερόντων λέγοντας, δυνήσεσθαί τι ποιῆσαι τῶν δεόντων; ἀλλ' ἀγαπητόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ πάντων καλῶς ἐχόντων ἡμῖν καὶ μηδενὸς ὄντος τοιούτου νόμου κρατοῖμεν τῶν ἐχθρῶν καὶ ταῖς ὀξύτησι δυναίμεθα, καὶ τοῖς τοῦ πολέμου καιροῖς, ἀκολουθεῖν, καὶ μηδενὸς ὑστερίζειν. ἀλλὰ μήν, εἰ φανῇ τοιοῦτον τεθεικὼς νόμον, ὃς τὰ τοιαῦτα λυμαίνεται, δι' ὧν ἡ πόλις καὶ σεμνὴ καὶ λαμπρὰ παρὰ πᾶσι καθέστηκε, πῶς οὐχὶ δικαίως ὁτιοῦν ἂν πάθοις; Ἔπειτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν διοίκησιν ἀναιρεῖ, τήν θ' ἱερὰν, καὶ τὴν ὁσίαν. ὡς δέ, ἐγὼ φράσω. ἔστιν ὑμῖν κύριος νόμος καλῶς εἴπερ τις καὶ ἄλλος κείμενος, τοὺς ἔχοντας τά, τε ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια χρήματα καταβάλλειν εἰς τὸ βουλευτήριον· εἰ δὲ μή, τὴν βουλὴν αὐτοὺς εἰσπράττειν τοῖς νόμοις χρωμένην τοῖς τελωνικοῖς. διὰ τοίνυν τοῦ νόμου τούτου διοικεῖται τὰ κοινά. τὰ γὰρ εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς θυσίας καὶ τὴν βουλὴν, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τἆλλα χρήματα ἀναλισκόμενα, οὗτος ἔσθ' ὁ νόμος ὁ διοικῶν, καὶ ὁ ποιῶν προσευπορεῖσθαι. οὐ γὰρ ὄντων ἱκανῶν τῶν ἐκ τῶν τελῶν χρημάτων τῇ διοικήσει, τὰ προσκαταβλήματα ὀνομαζόμενα, διὰ τὸν τοῦ νόμου τούτου φόβον καταβάλλεται. πῶς οὖν οὐχ ἅπαντ' ἀνάγκη καταλυθῆναι τὰ τῆς πόλεως, ὅταν αἱ μὲν τῶν τελῶν καταβολαὶ μὴ ἱκαναὶ ὦσι τῇ διοικήσει, ἀλλ' ἐνδεεῖς πολλῶν, καὶ μὴ δὲ ταῦτα ἀλλ' ἢ περὶ λήγοντα τὸν ἐνιαυτὸν ᾖ λαβεῖν· τὰ δὲ προσκατα-

βλήματα τοὺς μὴ τιθέντας, κυρία ᾖ μηδὲ ἡ βουλή, μηδὲ τὰ δικαστήρια δῆτα, ἀλλὰ καθεστῶσιν ἐπὶ τούτοις μέχρι τῆς ἐννάτης πρυτανείας; τοῖς δὲ ὀκτὼ, τί ποιήσομεν; εἰπὲ τιμόκρατες. οὐ συνίμεν καὶ βουλευσόμεθα ἐάν τι δέῃ; εἶτα ἔτι δημοκρατησόμεθα; οὐ δικάσει τὰ δικαστήρια τά, τε ἴδια καὶ τὰ δημόσια; καὶ τίς ὑπάρξει τοῖς ἀδικουμένοις ἀσφάλεια; οὐκ εἴσεισιν ἡ βουλὴ καὶ διοικήσει τὰ ἐκ τῶν νόμων; καὶ τί λοιπὸν ἔσθ' ἡμῖν, ἀλλ' ἢ καταλελύσθαι; ἀλλὰ νὴ δι' ἄμισθοι ταῦτα ποιήσομεν; καὶ πῶς οὐ δεινὸν εἰ διὰ τὸν νόμον ὃν σὺ τέθεικας μισθὸν λαβὼν, ἄμισθος ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ καὶ τὰ δικαστήρια ἔσαι. χρῆν γὰρ τοῦτό γέ σε ὦ τιμόκρατες προσγεγράφθαι τῷ νόμῳ. ὅπερ ἐποίεις κατὰ τῶν τελωνῶν καὶ τῶν ἐγγυητῶν, τὰς πράξεις κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους, καὶ εἰ κατά τινων ἐν ἄλλῳ τινὶ νόμῳ, ἢ ψηφίσματι ταῖς αὐταῖς εἴρηται πράξεις ὧν ὀφείλουσιν εἶν, ἃς περὶ τελωνῶν, καὶ κατὰ τούτων εἶναι τὰς πράξεις, κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους. νῦν δὲ κύκλῳ φεύγων τοὺς νόμους τοὺς τελωνικοὺς ὅτι τὸ ψήφισμα τὸ εὐκτήμονος εἴρηκε πράττειν τοὺς ὀφληκότας κατὰ τοὺς νόμους, διὰ ταῦτ' οὐ προσέγραψε τοῦτο. ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου τὴν μὲν ὑπάρχουσαν τιμωρίαν λύσας κατὰ τῶν τὰ τῆς πόλεως ἐχόντων, ἑτέραν δ' οὐ προσγράψας, πάντα τὰ πράγματα ἀναιρεῖ, δῆμον, ἱππέας, βουλὴν, ἱερὰ, ὅσια. ἀνθ' ὧν αὐτὸν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σωφρονεῖτε, κολασθεὶς καὶ δοὺς ἀξίαν δίκην, τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γενήσεται μὴ τιθέναι τοιούτους νόμους. οὐ τοίνυν τὰ δικαστήρια ἄκυρα μόνον ποιεῖ τῶν προστιμημάτων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδικοῦσι τὰ κοινὰ δίδωσιν ἄδειαν: τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως στρατείας λυμαίνεται: τὴν διοίκησιν καταλύει: τοῖς κακούργοις, καὶ τοῖς πατραλοίαις, καὶ τοῖς ἀστρατεύτοις βοηθοῦντα τέθεικε τὸν νόμον. τὰς γὰρ ὑπαρχούσας ἐκ τῶν νῦν

κυρίων νόμων Τιμοκράτης καταλύει. λεγόντων γὰρ τῶν νόμων οὓς ἔθηκε σόλων οὐδὲν ὅμοιος ὢν τούτῳ νομοθέτης, ἐάν τις ἁλῷ κλοπῆς, καὶ μὴ τιμηθῇ θανάτου, προστιμᾶν αὐτῷ δεσμοῦ. καὶ ἐάν τις ἁλοὺς τῆς κακώσεως τῶν γονέων εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλῃ, δεδέσθαι, κἂν ἀστρατείας τις ὄφλῃ, καί τι τῶν αὐτῶν τοῖς ἀτίμοις ποιῇ, καὶ τοῦτον δεδέσθαι: Τιμοκράτης ἅπασι τούτοις ἄδειαν ποιεῖ, τῇ καταστάσει τῶν ἐγγυητῶν τὸν δεσμὸν ἀφαιρῶν. ὥστ᾽ ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ γὰρ εἰ φορτικώτερον εἶναι τὸ ῥηθησόμενον δόξει, λέξω καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, κατὰ τοῦτό γ᾽ αὐτὸ ἄξιον αὐτὸν εἶναι θανάτῳ ζημιωθῆναι ἵνα ἐν ἄδου τοῖς ἀσεβέσι θῇ τοῦτον τὸν νόμον, ὑμᾶς δὲ τοὺς ζῶντας τοῖσδε τοῖς ὁσίοις καὶ δικαίοις ἐᾷ τὸ λοιπὸν χρῆσθαι. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τούτους τοὺς νόμους. Νόμοι κλοπῆς, κακώσεως γονέων, ἀστρατείας.

Ο, τι ἐάν τις ἀπωλέσῃ, ἐὰν μὲν αὐτὸ λάβῃ, τὴν διπλασίαν καταδικάζειν: ἐὰν δὲ μή, τὴν δεκαπλασίαν πρὸς τοῖς ἐπαιτίοις. δεδέσθαι δ᾽ ἐν τῇ ποδοκάκκῃ τὸν πόδα πένθ᾽ ἡμέρας καὶ νύκτας ἴσας, ἐὰν προστιμήσῃ ἡ ἡλιαία. προστιμᾶσθαι δὲ τὸν βουλόμενον, ὅταν περὶ τοῦ τιμήματος ᾖ. ἐὰν δέ τις ἀπαχθῇ τῶν γονέων κακώσεως ἡλωκώς, ἢ ἀστρατείας, ἢ προειρημένον αὐτῷ τῶν νόμων εἴργεσθαι, εἰσιὼν ὅπη μὴ χρή, δησάντων αὐτὸν οἱ ἕνδεκα καὶ εἰσαγόντων αὐτὸν εἰς τὴν ἡλιαίαν: κατηγορείτω δὲ ὁ βουλόμενος, οἷς ἔξεστιν. ἐὰν δ᾽ ἁλῷ, τιμάτω ἡ ἡλιαία, ὅ,τι χρὴ παθεῖν αὐτὸν ἢ ἀποτῖσαι. ἐὰν δ᾽ ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω τέως ἂν ἐκτίσῃ.

Ὅμοιός γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σόλων νομοθέτης, καὶ Τιμοκράτης. ὁ μέν γε καὶ τοὺς ὄντας βελτίους ποιεῖ, καὶ τοὺς μέλλοντας ἔσεσθαι. ὁ δὲ καὶ τοῖς γεγενημένοις πονηροῖς ὅπως μὴ δώσουσι δίκην, ὁδὸν δείκνυσι, καὶ τοῖς οὖσιν ὅπως ἄλλα γενήσεται κακουργεῖν, δίδωσι, καὶ τοῖς μέλλουσιν

ἔσεσθαι, τοὺς ἐξ ἁπάντων τῶν χρόνων πονηρούς, ὅπως ἐῶνται σῶοι, καὶ μηδὲν πείσονται, παρασκευάζων. καί τοι τίνα ἂν ἀξίαν δοίης δίκην, ἢ τί σὺ παθὼν ἂν τὰ προσήκοντα εἴης πεπονθώς, ὃς τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ, ἀλλὰ τοὺς τῷ γήρᾳ βοηθοὺς λυμαίνῃ, οἳ καὶ ζῶντας ἀναγκάζουσι τοὺς παῖδας τοὺς γονέας τρέφειν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωσιν, ὅπως τῶν νομιζομένων τύχωσι, παρασκευάζουσιν; ἢ πῶς οὐ κάκιστος ἁπάντων ἀνθρώπων δικαίως ἂν νομίζοιο, ὅστις ὦ κατάρατε περὶ πλείονος φαίνῃ τοὺς κλέπτας, καὶ ἱεροσύλους, καὶ τοὺς ἀστρατεύτους τῆς πατρίδος ποιούμενος, καὶ διὰ τούτους καθ' ὑμῶν νόμον τιθείς; Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν ἃ ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου ἀπολογίσασθαι πεποιηκότα ἐμαυτόν. ἔφην γὰρ αὐτὸν ἐξελέγξειν κατὰ πάντα ἔνοχον ὄντα τῇ γραφῇ· πρῶτον μὲν, παρὰ τοὺς νόμους νομοθετοῦντα· δεύτερον δὲ ὑπεναντία τοῖς οὖσι νόμοις γεγραφότα· τρίτον δὲ τοιαῦτα δι' ὧν βλάπτει τὴν πόλιν. οὐκοῦν ἠκούσατε τῶν νόμων ἃ κελεύουσι ποιεῖν τὸν τιθέντα νόμον καινόν. καὶ πάλιν ὑμᾶς ἐδίδαξα, ὅτι τούτων οὐδ' ὁτιοῦν ἐποίησεν οὗτος. καὶ μὴν, κἀκείνων ἠκούσατε τῶν νόμων, οἷς ἐναντίος ὢν ἐφαίνετο ὁ τούτου· καὶ τούτους οὓς πρὶν λῦσαι, τόνδε τέθηκεν, ἐπίστασθε. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐκ ἐπιτήδειος, ἀκηκόατε· ἄρτι γὰρ λέγων ἐπαυσάμην. οὐκοῦν κατὰ πάντ' ἀδικεῖ φανερῶς, καὶ οὐδὲν ἔσθ' ὅ, τι φροντίζεις ὑμῶν οὐδ' εὐλαβηθεὶς φαίνεται. ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, κἂν εἰ πρὸς τούτοις ἄλλο τι μὴ ποιεῖν ἐγέγραπτο ἐν τοῖς οὖσι νόμοις, κἂν τοῦτο ποιῆσαι. πανταχόθεν μὲν τοίνυν δῆλος ἐσθ' ὅτι ταῦτ' ἔγραψεν ἐπιβουλεύσας, καὶ μετὰ τοῦ βουλεύσασθαι ταῦτ' ἀδικεῖν, καὶ οὐ γνώμῃ διαμαρτών. μάλιστα δ' ἐκ τοῦ πάντα τὸν νόμον μέχρι τῆς ὑστάτης συλλαβῆς τοιοῦτον εἶναι. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄκων οὐδὲν ἔθηκεν ὀρθῶς ἔχον, οὐδ' ὡς ὑμῖν ἔμελλε λυσιτελήσειν. πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι τοῦτον, ὃς τοῖς μὲν

δήμου ἠδικημένου ἠμέλησεν, ὑπὲρ δὲ τῶν ἠδικηκότων, καὶ ὕστερον ἀδικησόντων τοὺς νόμους τέθεικε; Θαυμάζω δ', ὦ ἄνδρες δικασταί, τῆς ἀναιδείας αὐτοῦ τὸ ἡνίκα μὲν ἦρχεν αὐτὸς μετ' Ἀνδροτίωνος, τὸν ἔλεον τοῦτον ᾠήθη τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ μὴ ποιήσασθαι, τῷ ἀπειρηκότι τὰ ἑαυτοῦ χρήματα εἰσφέροντι: ἐπειδὴ δὲ Ἀνδροτίωνα ἔδει ἃ πάλαι ὑφῄρητο τῆς πόλεως χρήματα καταθεῖναι, τὰ μὲν, ἱερὰ, τὰ δ' ὅσια, τότε θεῖναι τὸν νόμον ἐπ' ἀποστερήσει, τῶν μὲν ὁσίων τῆς διπλασίας, τῶν ἱερῶν δὲ, τῆς δεκαπλασίας. καὶ οὕτω πρὸς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον προσενήνεκται, ὃ αὐτίκα δὴ μάλα ὑπὲρ τοῦ δήμου φήσων τὸν νόμον τοῦτον θεῖναι. δικαίως δ' ἂν ἐμοὶ δοκεῖ παθεῖν ὁτιοῦν, ὅστις οἴεται δεῖν, εἰ μέν τις ἀγορανόμος, ἢ ἀστυνόμος, ἢ δικαστὴς κατὰ * νόμους γενόμενος, κλοπῆς ἐν ταῖς εὐθύναις ἑάλωκεν, ἄνθρωπος πένης καὶ ἰδιώτης, καὶ πολλῶν ἄπειρος, καὶ κληρωτὴν ἀρχὴν ἄρξας: τούτῳ μὲν τὴν δεκαπλασίαν εἶναι, καὶ νόμον οὐδένα τοῖς τοιούτοις ἐπικουροῦντα τίθησιν. εἰ δέ τινες πρέσβεις αἱρεθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου πλούσιοι ὄντες ὑφείλοντο χρήματα πολλὰ, τὰ μὲν, ἱερὰ, τὰ δ' ὅσια, καὶ εἶχον χρόνον πολὺν, τούτοις ὅπως μηδὲν πείσονται, μήθ' ὧν οἱ νόμοι, μήθ' ὧν τὰ ψηφίσματα προστάττει, μάλ' ἀκριβῶς εὗρε. καίτοι γ' ὁ Σόλων, ὦ ἄνδρες δικασταί, ᾧ οὐδ' ἂν αὐτὸς Τιμοκράτης φήσαι ὅμοιος νομοθέτης εἶναι, οὐχ ὅπως ἀσφαλῶς κακουργήσουσι, φαίνεται παρασκευάζων τοῖς τοιούτοις: ἀλλ' ὅπως, ἢ μὴ ἀδικήσουσιν, ἢ δώσουσι δίκην ἀξίαν, καὶ νόμον εἰσήνεγκε. Λέγε τοῦτον τὸν νόμον.

Νόμος.

Εἰ μέν τις μεθ' ἡμέραν ὑπὲρ πεντήκοντα δραχμὰς κλέπτοι, ἀπαγωγὴν πρὸς τοὺς ἕνδεκα εἶναι. εἰ δέ τις νύκτωρ ὁτιοῦν κλέπτοι, τοῦτον ἐξεῖναι καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ τρῶσαι διώ-

κειν, καὶ ἀπαγαγεῖν τοῖς ἕνδεκα εἰ βούλοιτο: τῷ δ' ἁλόντι ὧν αἱ ἀπαγωγαί εἰσιν οὐκ ἐγγυητὰς καταστήσαντι ἔκτισιν εἶναι τῶν κλεμμάτων, ἀλλὰ θάνατον τὴν ζημίαν. καὶ εἴ τις γ' ἐκ λυκείου, ἢ ἐξ ἀκαδημίας, ἢ ἐκ κυνοσάργους ἱμάτιον, ἢ ληκύθιον, ἢ ἄλλο τι φαυλότατον, ἢ τῶν σκευῶν τι τῶν ἐκ τῶν γυμνασίων ὑφέλοιτο, ἢ ἐκ τῶν λιμένων ὑπὲρ δέκα δραχμὰς καὶ τούτοις θάνατον ἐνομοθέτησεν εἶναι τὴν ζημίαν. εἰ δέ τις ἰδίαν δίκην κλοπῆς ἁλῷ, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ διπλάσιον ἀποτῖσαι τὸ τιμηθέν: προστιμῆσαι δ' ἐξεῖναι τῷ δικαστηρίῳ πρὸς τῷ ἀργυρίῳ δεσμὸν τῷ κλέπτῃ, πένθ' ἡμέρας, καὶ νύκτας ἴσας, ὅπως ὁρῷεν ἅπαντες αὐτὸν δεδεμένον.

Καὶ τούτων ὀλίγῳ πρότερον ἠκούετε τῶν νόμων. ᾤετο γὰρ δεῖν τόν γε τὰ αἰσχρὰ ἐργαζόμενον μὴ ἃ ὑφείλετο μόνον ἀποδόντα ἀπηλλάχθαι: πολλοὶ γὰρ ἂν αὐτῷ ἐδόκουν οὕτω γ' οἱ κλέπται ἔσεσθαι, εἰ μέλλοιεν λαθόντες μὲν ἕξειν, μὴ λαθόντες δὲ αὐτὰ μόνα καταθήσειν ἃ ὑφέλοιντο: ἀλλὰ ταῦτα μὲν διπλάσια καταθεῖναι: δεθέντα δὲ πρὸς τούτῳ τῷ τιμήματι ἐν αἰσχύνῃ ἤδη ζῆν τὸν ἄλλον βίον. ἀλλ' οὐ τιμοκράτης: ἀλλ' ὅπως ἁπλᾶ μὲν ἃ δεῖ διπλάσια, καταθήσουσι, προεσκεύασε. μὴ δ' ὁτιοῦν ἐπιτίμιον ἔσαι πρὸς τούτοις. καὶ οὐκ ἀπέχρησεν ὑπὲρ τῶν μελλόντων αὐτῷ ταῦτ' ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄρ' ἠδικηκὼς κεκολασμένος ἦν, καὶ τοῦτον ἀφῆκε. καίτοι ἔγωγ' ᾤμην δεῖν τὸν νομοθετοῦντα περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι, οἷα δεῖ γίγνεσθαι, καὶ ὡς ἕκαστα ἔχειν, καὶ τὰς τιμωρίας ὁποίας τινὰς ἐφ' ἑκάστοις δεῖ τοῖς ἀδικήμασιν εἶναι, περὶ τούτων νομοθετεῖν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐφ' ἅπασι τοῖς πολίταις κοινοὺς τοὺς νόμους τιθέναι. τὸ δὲ περὶ τῶν γεγονότων πραγμάτων νόμους γράφειν, οὐ νομοθετεῖν ἐστιν, ἀλλὰ τοὺς ἀδικοῦντας σώζειν. σκοπεῖτε δ' ὡς ἀληθῆ λέγω ἐκ τουδί.

εἰ μὲν γὰρ εὐκτήμων ἑάλω τὴν τῆς παρανόμων γραφήν,
οὐκ ἂν ἔθηκε τοῦτον τὸν νόμον ὁ Τιμοκράτης, οὐδ᾽ ἂν ἐδεῖ-
το ἡ πόλις τούτου τοῦ νόμου· ἀλλ᾽ ἐξήρκει ἂν αὐτοῖς ἀπεστε-
ρηκόσι τὴν πόλιν τὰ χρήματα τῶν ἄλλων μὴ φροντίζειν. νῦν
δ᾽ ἐπειδὴ ἀπέφυγε, τὸ μὲν ὑμέτερον δόγμα καὶ τὴν τοῦ δι-
καστηρίου ψῆφον, καὶ τοὺς ἄλλους νόμους ἀκύρους οἴεται δεῖν
εἶναι· αὐτὸν δὲ καὶ τὸν αὑτοῦ νόμον, κύριον. καί τοι ὦ Τι-
μόκρατες, οἱ μὲν ὄντες ἡμῖν κύριοι νόμοι τουτουσὶ ποιοῦσι
κυρίους ἁπάντων· καὶ διδόασιν αὐτοῖς ἀκούσασιν ὁποῖον
ἄν τι νομίζωσι τὸ ἀδίκημα, τοιαύτῃ περὶ τοῦ ἠδικηκότος κε-
χρῆσθαι τῇ ὀργῇ· μέγα, μεγάλῃ· μικρόν, μικρᾷ. ὅταν
γὰρ ᾖ ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι, τὸ τιμᾶν ἐπὶ τούτοις
γίγνεται. σὺ τοίνυν τὸ παθεῖν ἀφαιρεῖς, τὸν δεσμὸν ἀ-
ναιρεῖς· καὶ ταῦτα, τίσι; τοῖς κλέπταις, τοῖς ἱεροσύλοις,
τοῖς πατραλοίαις, τοῖς ἀνδροφόνοις, τοῖς ἀστρατεύτοις,
τοῖς λείπουσι τὰς τάξεις. τούτους γὰρ πάντας σώζεις τῷ
νόμῳ. καί τοι ὅστις ἐν δημοκρατίᾳ νομοθετεῖ, μήθ᾽ ὑ-
πὲρ τῶν ἱερῶν μήθ᾽ ὑπὲρ τοῦ δήμου νομοθετεῖ, ἀλλ᾽ ὑπὲρ
ὧν εἶπον ἀρτίως, πῶς οὐ δίκαιός ἐστι τῆς ἐσχάτης τιμω-
ρίας τυχεῖν; οὐ γὰρ δὴ ἐρεῖ γε ὡς τοὺς τοιούτους οὐ καὶ προ-
σήκει καὶ οἱ νόμοι κελεύουσι ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐνό-
χους εἶναι· οὐδ᾽ ὡς οὐχὶ ὑπὲρ ὧν εἴρηκε τὸν νόμον, οὐ καὶ
κλέπται, καὶ ἱερόσυλοί εἰσι, τὰ μὲν ἱερά, τὰς δεκάτας
τῆς θεοῦ καὶ τὰς πεντηκοστὰς τῶν ἄλλων θεῶν σεσυληκό-
τες· καὶ ἀντὶ τοῦ ἀποδοῦναι, αὐτοὶ ἔχοντες, τὰ δ᾽ ὅσια ἃ
ἐγίγνετο ὑμέτερα, κεκλοφότες. διαφέρει δὲ τοσοῦτον
αὐτῶν ἡ ἱεροσυλία τῶν ἄλλων, ὅτι τὴν ἀρχὴν οὐδὲ ἀνή-
νεγκαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν δέον αὐτούς. οἶμαι δὲ νὴ τὸν
Δία τὸν Ὀλύμπιον, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ ἀπὸ ταυτομά-
του τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὑπερηφανίαν ἐπελθεῖν ἀνθρωπίω-
νι, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς θεοῦ ἐπιπεμφθεῖσαν· ἵν᾽ ὥσπερ οἱ τὰ ἀ-

κρωτήρια τῆς νίκης περικόψαντες ἀπώλοντο αὐτοὶ ὑφ' αὑτῶν· οὕτω καὶ οὗτοι αὐτοὶ αὑτοῖς δικαζόμενοι, ἀπόλοιντο, καὶ τὰ χρήματα καταθεῖεν διπλάσια κατὰ τοὺς νόμους, ἢ δεθεῖεν. Βούλομαι δ' ὑμῖν ὃ μεταξὺ λέγων περὶ τούτων ἐνεθυμήθην εἰπεῖν, περὶ οὗ τέθεικε νόμου, παράδοξόν τι καὶ θαυμαστὸν ἡλίκον. οὗτος γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοῖς μὲν τὰ τέλη ὠνουμένοις ἔγραψε τὰς τιμωρίας εἶναι, εἰ μὴ καταβάλοιεν τὰ χρήματα κατὰ τοὺς νόμους τοὺς προτέρους, ἐν οἷς καὶ ὁ δεσμὸς καὶ ἡ διπλασία γέγραπται ἀνθρώποις, οἳ διὰ τὸ ζημιοῦσθαι ἐπὶ τῇ ὠνῇ, ἄκοντες ἔμελλον τὴν πόλιν ἀδικήσειν. τοῖς δ' ὑφαιρουμένοις τὰ τῆς πόλεως καὶ ἱεροσυλοῦσι τὰ τῆς θεοῦ τὸν δεσμὸν ἀφεῖλε. καίτοι εἰ μὲν ἐλάττω τούτου ἀδικεῖν ἐκείνους νομίσαι φήσεις, ἀνάγκη μαίνεσθαί σε ὁμολογεῖν· εἰ δὲ μείζω νομίζων, ὥσπερ ἐστὶν, ἐκεῖνα τὰ δικήματα τῶν μὲν ἀφεὶς, τοὺς δὲ μή, οὐκ ἤδη δῆλος εἶ πεπρακὼς τὸ πρᾶγμα τούτοις; Ἄξιον τοίνυν καὶ τοῦτ' εἰπεῖν, ὅτι ὑμεῖς διαφέρετε, ὦ ἄνδρες δικασταί, μεγαλοφροσύνῃ τῶν ῥητόρων. ὑμεῖς μέν γε τὰ ἐπὶ τῷ πλήθει νενομοθετημένα δεινὰ, ἐάν τις ἢ διχόθεν μισθοφορῇ, ἢ ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἐκκλησιάζῃ, ἢ δικάζῃ, ἢ ἄλλο τι ποιῇ ὧν οἱ νόμοι ἀπαγορεύουσιν, οὐ καταλύετε· καὶ ταῦτα εἰδότες ὅτι διὰ πενίαν ποιήσει ὁ τούτων τι ποιῶν· οὐδὲ νόμους τοιούτους τίθεσθε, ὅπως ἐξουσία ἔσται αὐτοῖς ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ὅπως μή. οὗτοι δ' ὅπως οἱ τὰ αἴσχιστα καὶ τὰ δεινότατα ποιοῦντες δίκην μὴ δώσουσιν· εἶτα περιπηλακίζουσιν ὑμᾶς ἰδίᾳ τοῖς λόγοις, ὡς αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοί, πονηρῶν καὶ ἀχαρίστων οἰκετῶν τρόπον ἔχοντες. καὶ γὰρ ἐκείνων, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅσοι ἂν ἐλεύθεροι γένωνται, οὐ τῆς ἐλευθερίας χάριν ἔχουσι τοῖς δεσπόταις, ἀλλὰ μισοῦσι μάλιστα ἀνθρώπων ἁπάντων, ὅτι συνίσασιν αὐτοῖς δουλεύσασιν· οὕτω δὲ καὶ οὗτοι οἱ ῥήτορες οὐκ

ἀγαπῶσιν ἐκ πενήτων πλούσιοι ἀπὸ τῆς πόλεως γιγνόμενοι· ἀλλὰ καὶ περιπηλακίζουσι τὸ πλῆθος, ὅτι συνοίδεν αὐτοῖς ἕκαστος τὰ ἐν τῇ πενίᾳ καὶ * ἐν τῇ νεότητι ἐπιτηδεύματα. ἀλλὰ νὴ Δία, αἰσχρὸν ἴσως ἦν, Ἀνδροτίωνα δεδέσθαι, ἢ Γλαυκέτην, ἢ Μελάνωπον; οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες δικασταί· ἀλλὰ πολὺ αἴσχιον τὴν πόλιν ἀδικουμένην καὶ ὑβριζομένην μὴ λαβεῖν δίκην καὶ ὑπὲρ τῆς θεοῦ, καὶ ὑπὲρ αὑτῆς. ἐπεὶ Ἀνδροτίωνί γε πότερα οὐ πατρῷον τὸ δεδέσθαι; ἀλλ' αὐτοῦ ἴστε πολλὰς πενταετηρίδας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διαζήσαντα τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἀποδράντα, καὶ οὐκ ἀφεθέντα. ἀλλὰ διὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τὰ ἐν τῇ ἡλικίᾳ; ἀλλὰ καὶ διὰ ταῦτα δεδέσθαι αὐτῷ οὐχ ἧττον προσήκει, ἢ δι' ἅπερ ὑφείλετο, ἢ ὅτι εἰσῄει εἰς τὴν ἀγορὰν, οὐκ ἐξὸν αὐτῷ, καὶ ἐκ ταύτης τοὺς σωφρόνως βεβιωκότας αὐτὸς ἦγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον. ἀλλὰ καὶ Μελάνωπος δεινὸν νὴ Δί' ἐστὶν, εἰ δεθήσεσθαι νῦν ἔμελλεν; ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ οὐδὲν ἂν φλαῦρον εἴποιμι, οὐδ' εἰ πάνυ πολλὰ ἔχω περὶ κλοπῆς λέγειν· ἀλλ' ἔστω ἐκεῖνός γ' ἐμοὶ τοιοῦτος, οἷον ἂν Τιμοκράτης αὐτὸν ἐγκωμιάσειεν. ἀλλ' εἰ χρηστοῦ πατρὸς ὢν πονηρὸς καὶ κλέπτης ἦν, καὶ προδοσίας γε ἁλοὺς, τρία τάλαντα ἀπέτισε, καὶ συνέδρου γινομένου κλοπὴν αὐτοῦ τὸ δικαστήριον κατέγνω, καὶ δεκαπλάσιον ἀπέτισε, καὶ πρεσβεύσαντος εἰς Αἴγυπτον, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτοῦ ἠδίκει. οὐ τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν ἔδει δεδέσθαι, εἰ καὶ χρηστοῦ πατρὸς ὢν τοιοῦτος ἦν; οἶμαι γὰρ ἔγωγε, εἴπερ τῷ ὄντι χρηστὸς ἦν Λάχης καὶ φιλόπολις, ὑπ' αὐτοῦ ἂν ἐκείνου δεθῆναι αὐτὸν τοιοῦτόν γε ὄντα, καὶ οὕτως αἰσχροῖς ὀνείδεσι περιβάλλοντα ἐκεῖνον. καὶ τούτους μὲν δὴ ἐῶμεν· Γλαυκέτην δὲ σκεψώμεθα. οὐχ οὗτός ἐστιν, ὁ πρῶτον μὲν εἰς Δεκέλειαν αὐτομολήσας κἀκεῖθεν ὁρμώμενος, καταθέων καὶ φέρων καὶ ἄγων

ὑμᾶς; ἀλλὰ πάντες ἴστε ταῦθ' ἃ λέγω· καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ὑμετέρων παίδων τῶν γυναικῶν καὶ ἄλλων καὶ χρημάτων ὅσα λάβοι, δικαίως ἐκεῖ ὢν ἁρμοστὴς κατατιθεὶς τούτων ἀκριβῶς. τὴν δέ γ' ἐνθάδε θεὸν πρεσβύτης ἀξιωθεὶς εἶναι ὑφ' ὑμῶν ἀποστερῶν τὰς ἀπὸ τῶν ὑμετέρων πολεμίων δεκάτας, ἔπειτα ταμιεύσας ἐν ἀκροπόλει τὰ ἀριστεῖα τῆς πόλεως, ἃ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ὑφῃρημένος ἐξ ἀκροπόλεως τόν τε δίφρον τὸν ἀργυρόποδα, καὶ τὸν ἀκινάκην τὸν Μαρδονίου, ὃς ἦγε τριακοσίους δαρεικούς. ἀλλὰ ταῦτα γ' οὕτω περιφανῆ ἐστιν, ὥστε πάντας ἀνθρώπους εἰδέναι. ἀλλὰ τἆλλα, οὐ βίαιος ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων; εἶτα φείσεσθαί τινος αὐτῶν ἄξιόν ἐστιν, ὥστε διὰ τοῦτον, ἢ τῶν δεκατῶν τῆς θεοῦ ἀμελῆσαι, ἢ τῆς διπλασίας τῶν ὁσίων χρημάτων, ἢ τὸν τούτου πειρώμενον σώζειν μὴ τιμωρήσασθαι; καὶ τί κωλύσει ἅπαντας εἶναι πονηρούς, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ διὰ ταῦτα πλέον ἕξουσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι οὐδέν. μὴ τοίνυν αὐτοὶ διδάσκετε, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι. καὶ μὴ ἐᾶτε ἀγανακτεῖν, εἰ δεθήσονται ἔχοντες τὰ ὑμέτερα· ἀλλ' ἄγετ' αὐτοὺς ἀπὸ τῶν νόμων. οὐδὲ γὰρ οἱ τῆς ξενίας ἁλισκόμενοι ἀγανακτοῦσιν ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ ὄντες, ἕως ἂν τῶν ψευδομαρτυριῶν ἀγωνίσωνται· ἀλλὰ μένουσι, καὶ οὐκ οἴονται δεῖν ἐγγυητὰς καταστήσαντες περιιέναι. ἔδοξε γὰρ τῇ πόλει ἀπιστεῖν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ᾤετο δεῖν διακρουσθῆναι τῆς τιμωρίας δι' ἐγγυητῶν καταστάσεως· ἀλλ' ἐνταῦθα μένειν αὐτούς, οὗ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν πολιτῶν, καί τοι καὶ τοῖς χρήμασιν ἤδη τινὲς ἐδέθησαν, καὶ τοῖς κρίσεσιν, ἀλλ' ὅμως ὑπέμενον. ἀηδὲς μὲν οὖν ἴσως ἐστὶν ὀνομαστὶ περί τινων μεμνῆσθαι· ἀναγκαῖον δὲ περὶ ἐξετάσαι αὐτῶν περὶ τούτου. τῶν μὲν οὖν πρὸ Εὐκλείδου ἄρχοντος ἐῶ, καὶ τῶν σφόδρα παλαιούς. καί τοι κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἕκαστοι αὐτῶν ἦσαν, πολλοῦ ἄξιοι δοκοῦντες γε-

γενήσεσθαι τὸν ἔμπροσθεν χρόνον, ὅμως ἰσχυρὰς περὶ τοῦ δήμου ὀργῆς ἐτύγχανον, ἐπὶ τοῖς ὕστερον γινομένοις ἀδικήμασιν. οὐ γὰρ χρόνον τινὰ δικαίους ᾤετο δεῖν αὐτοὺς ἡ πόλις εἶναι, εἶτα κλέπτειν· ἀλλὰ περί γε τὰ κοινὰ ἀεὶ δικαίους. ἐδόκει γὰρ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον οὐ φύσει, ἀλλ' ἐπιβουλεύων τῷ πιστευθῆναι εἵνεκεν δίκαιος ὁ τοιοῦτος γεγονέναι ἄνθρωπος. ἀλλὰ μετ' εὐκλείδην ἄρχοντα, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρῶτον μὲν θρασύβουλον τὸν κολλυτέα ἅπαντες μέμνησθε δὶς δεθέντα καὶ κριθέντα ἀμφοτέρας τὰς κρίσεις ἐν τῷ δήμῳ. καίτοι τῶν ἐκ πειραιῶς καὶ ἀπὸ φυλῆς οὗτος ἦν. ἔπειτα φιλέπιον τὸν λαμπτρέα. ἔπειτα ἀγύρριον τὸν κολλυτέα ἄνδρα χρηστὸν καὶ δημοτικόν, καὶ περὶ τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον πολλὰ σπουδάσαντα. ἀλλ' ὅμως τοὺς νόμους ᾤετο δεῖν καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἀδυνάτοις, οὕτω καὶ ἐφ' ἑαυτῷ ἰσχύειν· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ πολλὰ ἔτη, ἕως τὰ χρήματα ἀπέτισεν, ἃ ἔδοξε τῆς πόλεως ὄντα ἔχειν. καὶ ἐπ' ἐκείνῳ καλλίστρατος δυνάμενος καὶ ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ οὐκ ἐτίθει νόμους· καὶ μυρωνίδης ὁ ἀρχίνου υἱὸς τοῦ καταλαβόντος φυλήν, καὶ μετά γε τοὺς θεοὺς αἰτιωτάτου ὄντος τῆς καθόδου τῷ δήμῳ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ πεπολιτευμένου, καὶ ἐστρατηγηκότος πολλάκις· ἀλλ' ὅμως ἅπαντες οὗτοι ὑπέμενον τοὺς νόμους. καὶ οἱ ταμίαι ἐφ' ὧν ὁ ὀπισθόδομος ἐνεπρήσθη, καὶ οἱ τῶν τῆς θεοῦ, καὶ οἱ τῶν ἄλλων θεῶν ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ ἦσαν, ἕως ἡ κρίσις αὐτοῖς ἐγένετο. καὶ οἱ περὶ τὸν σῖτον ἀδικεῖν δόξαντές τινες καὶ ἄλλοι πολλοί, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἅπαντες βελτίους ἀνδροτίωνος ὄντες. εἶτα τούτοις μὲν ἔδει κυρίους τοὺς πάλαι κειμένους εἶναι νόμους, καὶ δεδωκέναι δίκην αὐτοὺς κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους· δι' ἀνδροτίωνα δὲ καὶ γλαυκέτην καὶ μελάνωπον, καινὸν δεῖ γενέσθαι νόμον, διὰ τοὺς ἑαλωκό-

τας καὶ ψήφῳ κεκριμένους κατὰ τοὺς πάλαι κειμένους νόμους, καὶ δόξαντας ἔχειν ἱερὰ χρήματα καὶ ὅσια; εἶτ' οὐ καταγέλαστος δόξει ἡ πόλις εἶναι, εἰ τοῖς ἱεροσύλοις ὅπως σωθήσονται νόμον φανεῖται τιθεμένη; ἐγὼ γ' οἶμαι. μὴ τοίνυν ἐάσητε ὑμᾶς αὐτοὺς ὑβρισθῆναι, μὴ δὲ τὴν πόλιν. ἀλλ' ἀναμνησθέντες ὅτι εὔδημον τὸν κυδαθηναιᾶ νόμον δόξαντα θεῖναι οὐκ ἐπιτήδειον, οὐ πάλαι, ἀλλ' ἐπ' εὐάνδρου ἄρχοντος ἀπεκτείνατε, καὶ φίλιππον τὸν φιλίππου τοῦ ναυκλήρου υἱὸν μικροῦ μὲν ἀπεκτείνατε· χρημάτων δὲ πολλῶν αὐτοῦ ἐκείνου ἀντιτιμωμένου, παρ' ὀλίγας ψήφους ἐτιμήσατε. ταύτην τὴν ὀργὴν καὶ νῦν ἐπὶ τουτονὶ λάβετε· ἐκεῖνο πρὸς τούτοις ἅπασιν ἐνθυμηθέντες, τί ποτ' ἂν ἐπάθετε ὑπὸ τούτου αὐτοῦ, εἰ οὗτος εἷς ὢν ἐπρέσβευσεν ὑπὲρ ὑμῶν. οἶμαι γὰρ οὐδὲν τοιοῦτον εἶναι, ὅτου κἂν ἀπέσχετο. ὁρᾶτε δὴ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ. ὁ γὰρ νόμος ὃν ἐτόλμησε θεῖναι, τὸν τρόπον αὐτοῦ δείκνυσι. Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐν λοκροῖς ὡς νομοθετοῦσι διηγήσασθαι. οὐδὲν γὰρ χείρους ἔσεσθε παράδειγμά τι ἀκηκοότες, ἄλλως τε καὶ ᾧ πόλις εὐνομουμένη χρῆται. ἐκεῖνοι γὰρ οὕτως οἴονται δεῖν τοῖς πάλαι κειμένοις χρῆσθαι νόμοις, καὶ τὰ πάτρια περιστέλλειν. καὶ μὴ πρὸς τὰς βουλήσεις, μὴ δὲ πρὸς τὰς διαλύσεις τῶν ἀδικημάτων νομοθετεῖσθαι· ὥστε ἄν τις βούληται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ τὸν τράχηλον ἔχων νομοθετεῖ. καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ καλὸς καὶ χρήσιμος εἶναι ὁ νόμος, ζῇ ὁ τιθεὶς καὶ ἀπέρχεται· εἰ δὲ μή, τέθνηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. καὶ γάρ τοι καινοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τιθέναι νόμους· τοῖς δὲ πάλαι κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. ἐν πολλοῖς δὲ πάνυ ἔτεσιν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἷς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος καινὸς τεθῆναι. ὄντος γὰρ αὐτόθι νόμου ἐάν τις ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόψαι παρασχεῖν τὸν ἑαυτοῦ, καὶ οὐ χρημάτων τιμήσεως οὐδεμιᾶς,

ἀπειλῆσαί τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἕνα ἔχοντι ὀφθαλμὸν ὅτι αὐτοῦ ἐκκόψει τοῦτον τὸν ἕνα. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἀπειλῆς χαλεπῶς ἐνεγκὼν ὁ ἑτερόφθαλμος, καὶ ἡγούμενος ἀβίωτον εἶναι αὐτῷ τὸν βίον τοῦτο παθόντι, λέγεται τολμῆσαι νόμον εἰσενεγκεῖν. ἐάν τις ἕνα ἔχοντος ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἄμφω ἀντικκόψαι παρέχειν, ἵνα τῇ ἴσῃ συμφορᾷ ἀμφότεροι χρῶνται. καὶ τοῦτον μόνον λέγονται λοκροὶ θέσθαι τὸν νόμον ἐν πλείοσιν, ἢ διακοσίοις ἔτεσιν. οἱ δὲ παρ' ὑμῖν ῥήτορες, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρῶτον μὲν ὅσοι μῆνες, μικροῦ δέουσι νομοθετεῖν τὰ ἑαυτοῖς συμφέροντα. ἔπειτα αὐτοὶ μὲν τοὺς ἰδιώτας εἰς τὸ δεσμωτήριον ἄγουσιν ὅταν ἄρχωσιν: ἐφ' αὑτοῖς δ' οὐκ οἴονται δεῖν τὸ αὐτὸ δίκαιον εἶναι τοῦτο. ἔπειτα τοὺς μὲν τοῦ σόλωνος νόμους τοὺς πάλαι δεδοκιμασμένους, οὓς οἱ πρόγονοι ἔθεντο, λύουσιν αὐτοί: τοῖς δ' ἑαυτῶν οὓς ἐπ' ἀδικίᾳ τῆς πόλεως τιθέασι, χρῆσθαι ὑμᾶς οἴονται δεῖν. εἰ οὖν μὴ τιμωρήσεσθε τούτους, οὐκ ἂν φθάνοι τὸ πλῆθος τούτοις τοῖς θηρίοις δουλεῦον. εὖ δ' ἴστε, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι ἐὰν μὲν σφόδρα ὀργισθῆτε, ἧττον ἀσελγανοῦσιν: ἐὰν δὲ μή, πολλοὺς τοὺς ἀσελγεῖς εὑρήσετε, καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ὑμᾶς ἐπὶ τῇ τοῦ φιλοτιμεῖσθαι προφάσει. ἵνα δὲ καὶ περὶ ἐκείνου εἴπω τοῦ νόμου, ὦ ἄνδρες δικασταί, ᾧ ἀκούω μέλλειν παραδείγματι χρῆσθαι τουτονὶ, καὶ φήσειν ἀκόλουθον αὐτῷ τεθεικέναι ἐν ᾧ ἔνι, οὐδὲ δήσω ἀθηναίων οὐδένα ὃς ἂν ἐγγυητὰς τρεῖς καθιστῇ τὸ αὐτὸ τέλος τελοῦντας: πλὴν ἐάν τις ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἢ ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου συνιὼν ἁλῷ: ἢ τέλος πριάμενος, ἢ ἐγγυησάμενος, ἢ ἐκλέγων μὴ καταβάλῃ. ἀκούσατέ μου καὶ περὶ τούτου, οὐ γὰρ ὁρῶ ὅτι αὐτὸς ἀνδροτίων ἤγαγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ ἔδει τούτου κειμένου τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐφ' οἷς κεῖται ὁ νόμος οὗτος, διδάξω ὑμᾶς. οὗτος γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ ἔστι τοῖς κεκριμέ-

νοις καὶ ἡττωμένοις κεῖται, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀκρίτοις, ἵνα μὴ διὰ τὸ δεδέσθαι χεῖρον ἀναγκάζοιντο ἀγωνίζεσθαι, ἢ καὶ παντάπασιν ἀπαράσκευοι εἶεν. οὑτοσὶ δὲ ἃ ἐπὶ τοῖς ἀκρίτοις κεῖται, ὡς περὶ πάντων εἰρημένα μέλλει πρὸς ὑμᾶς λέγειν. ὡς δὲ σαφῶς γνώσεσθε ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ. ἔστι γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἐξῆν ὑμῖν τιμᾶν ὅ,τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτίσαι. ἐν γὰρ τῷ παθεῖν καὶ δεσμὸς ἔνι. οὐκ ἂν οὖν ἐξῆν δεσμοῦ τιμῆσαι. οὐδ' ὅσων ἔνδειξίς ἐστί τινι, ἢ ἀπαγωγὴ προσεγέγραπτο ἂν ἐν τοῖς νόμοις: τὸν δὲ ἐνδειχθέντα, ἢ ἀπαχθέντα δησάντων οἱ ἕνδεκα ἐν τῷ ξύλῳ. εἴπερ μὴ ἐξῆν ἄλλους, ἢ τοὺς ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως, ἢ τοὺς ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου συνιόντας, ἢ τοὺς τὰ τέλη ὠνουμένους, καὶ μὴ καταβάλλοντας δῆσαι. νῦν δὲ, ταῦθ' ὑμῖν τιμήρια ἔστω ὅτι ἔξεστι δῆσαι. παντελῶς γὰρ ἤδη ἄκυρα ἂν ἦν τὰ τιμήματα. ἔπειτα δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τοῦτο τὸ γράμμα αὐτὸ μὲν καθ' αὑτὸ οὐκ ἔστι νόμος, τὸ, οὐδὲ δήσω ἀθηναίων οὐδένα. ἐν δὲ τῷ ὅρκῳ τῷ βουλευτικῷ γέγραπται, ἵνα μὴ συνιστάμενοι οἱ ῥήτορες οἱ ἐν τῇ βουλῇ δεσμὸν κατά τινος τῶν πολιτῶν λέγοιεν. ἄκυρον οὖν τοῦ δῆσαι τὴν βουλὴν ποιῶν τοῦτο ὁ σόλων πρὸς τὸν ὅρκον τὸν βουλευτικὸν προσέγραψεν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν ὑμέτερον. ἁπάντων γὰρ κυριώτατον ᾤετο δεῖν εἶναι τὸ δικαστήριον, καὶ ὅ,τι γνοίη, τοῦτο πάσχειν τὸν ἁλόντα. ἀναγνώσεται δ' ὑμῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα τὸν τῶν ἡλιαστῶν ὅρκον. Λέγε σύ.

Ορκος ἡλιαστῶν.

Ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, καὶ τύραννον οὐ ψηφιοῦμαι εἶναι, οὐδὲ ὀλιγαρχίαν. οὐδὲ ἐάν τις καταλύῃ τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, ἢ λέγῃ, ἢ ἐπιψηφίζῃ παρὰ ταῦτα, οὐ πείσομαι. οὐδὲ τῶν χρεῶν τῶν ἰδίων ἀποκοπάς: οὐδὲ γῆς ἀναδασμὸν τῆς ἀθηναίων, οὐδ' οἰ-

κιῶν: οὐδὲ τοὺς φεύγοντας κατάξω, οὐδὲ ὧν θάνατος κατέγνωσται, οὐδὲ τοὺς μένοντας ἐξελῶ παρὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους, καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς: οὔτ' αὐτὸς ἐγὼ, οὔτ' ἄλλον οὐδένα ἐάσω. οὐδὲ ἀρχὴν καταστήσω ὥστε ἄρχειν ὑπεύθυνον ὄντα ἑτέρας ἀρχῆς, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, καὶ τοῦ ἱερομνήμονος, καὶ ὅσοι μετὰ τῶν ἐννέα ἀρχόντων κυαμεύονται ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ κήρυκος, καὶ πρεσβείας, καὶ συνέδρων. οὐδὲ δὶς τὴν αὐτὴν ἀρχὴν τὸν αὐτὸν ἄνδρα, οὐδὲ δύο ἀρχὰς ἄρξαι τὸν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ. οὐδὲ δῶρα δέξομαι τῆς ἡλιάσεως ἕνεκα, οὔτ' αὐτὸς ἐγὼ, οὔτ' ἄλλος ἐμοὶ, οὔτ' ἄλλοι εἰδότος ἐμοῦ, οὔτε τέχνῃ, οὔτε μηχανῇ οὐδεμιᾷ. καὶ γέγονα οὐκ ἔλαττον ἢ τριάκοντα ἔτη. καὶ ἀκροάσομαι τοῦ τε κατηγόρου, καὶ τοῦ ἀπολογουμένου ὁμοίως ἀμφοῖν, καὶ διαψηφιοῦμαι περὶ αὐτοῦ οὗ ἂν ᾖ ἡ δίωξις. ἐπόμνυμι Δία, Ποσειδῶνα, Δήμητρα: καὶ ἐπαρᾶται ἐξώλειαν ἑαυτῷ, καὶ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, εἴ τι τούτων παραβαίνοι: εὐορκοῦντι δὲ, καὶ πολλὰ κἀγαθὰ εἶναι. ἐνταυθοῖ δ' οὐκ ἔνι, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, οὐδὲ δήσω Ἀθηναίων οὐδένα. τὰ γὰρ κρίνοντα τὰς κρίσεις ἁπάσας τὰ δικαστήριά ἐστιν, οἷς ἐξουσία ἐστὶ, καὶ δεσμὸν καὶ ἄλλο τι ὅ ἂν βούλωνται καταγινώσκειν. ὡς μὲν οὖν ἔξεστιν ὑμῖν δεσμὸν καταγινώσκειν, τοῦτ' ἐπιδείκνυμι. ὡς δὲ τὰ δεδικασμένα ἄκυρα ποιεῖν καὶ δεινὸν καὶ ἀνόσιόν ἐστι, καὶ δήμου κατάλυσις, πάντας ἂν οἶμαι ὁμολογῆσαι. ἡ γὰρ πόλις ἡμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, νόμοις καὶ ψηφίσμασι διοικεῖται. εἰ δέ τις τὰ ψήφῳ κεκριμένα νόμῳ καινῷ λύσει, τί πέρας ἔσται; ἢ πῶς τοῦτον δίκαιόν ἐστι νόμον προσαγορεύεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἀνομίαν; ἢ πῶς οὐ τῆς μεγίστης ὀργῆς ὁ τοιοῦτος νομοθέτης ἄξιός ἐστιν; ἐγὼ μὲν γὰρ τῆς ἐσχάτης νομίζω, οὐχ ὅτι μόνον τοῦτον τὸν νόμον ἔθηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις ὁδὸν

δεικνύει καὶ περὶ δικαστηρίων καταλύσεως, καὶ περὶ τῶν φευγόντων καθόλου, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν δεινοτάτων. τί γὰρ κωλύει, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ οὗτος χαίρων ἀπαλλάξει ὁ τοιοῦτον νόμον θεὶς, ἕτερον φανῆναι ἄλλο τι τῶν τῆς πόλεως ἰσχυροτάτων καταλύοντα νόμῳ καινῷ· ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι οὐδέν. ἀκούω δ᾽ ἔγωγε καὶ τὸ πρότερον οὕτω καταλυθῆναι τὴν δημοκρατίαν παρανόμων πρῶτον γραφῶν καταλυθεισῶν καὶ τῶν δικαστηρίων ἀκύρων γιγνομένων. ἴσως μὲν οὖν αὖ τις ὑπολάβοι, ὅτι οὐχ ὁμοίων ὄντων τῶν πραγμάτων νῦν καὶ τότε, λέγω περὶ καταλύσεως τοῦ δήμου. ἀλλ᾽ οὐδὲ σπέρμα δεῖ καταβάλλειν ἐν τῇ πόλει οὐδένα, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοιούτων πραγμάτων, οὐδ᾽ εἰ μή πω ἂν ἐκφύοι· ἀλλὰ καὶ τὸν ἐγχειροῦντα λέγειν, ἢ ποιεῖν τι τοιοῦτον δίκην διδόναι. ὅτι τοίνυν καὶ πάνυ κακῶς ἐνεχείρησε ποιεῖν ὑμᾶς, ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ὁρῶν γὰρ ἑκάστοτε πάντας, καὶ τοὺς πολιτευομένους καὶ τοὺς ἰδιώτας τοὺς νόμους τῶν τῆς πόλεως ἀγαθῶν αἰτίους ὑπολαμβάνοντας, ἐσκόπει πῶς λύσει τούτους καταλύσας. κἂν ἄρα ληφθῇ τοῦτο ποιῶν, μὴ δόξῃ δεινὸν, μὴ δ᾽ αἴτιος μηδὲν εἰργάσθαι. εὗρεν οὖν τοῦτο ποιῶν ὃ πεποίηκε νόμῳ τοὺς νόμους καταλῦσαι, ἵνα τὰ δικαιώματ᾽ αὐτοῦ, τὸ τῆς σωτηρίας ὄνομ᾽ ἔχῃ. οἵ τε γὰρ σώζοντες τὴν πόλιν εἰσὶ νόμοι· ὅν τε οὗτος ἔθηκεν, οὐδὲν ἐκείνοις τῶν αὐτῶν ἔχοντα, νόμος. τὴν μὲν οὖν τοῦ ὀνόματος φιλανθρωπίαν ὅτι ταύτην ἂν μάλιστα προσίεσθε, κατεῖδεν· τὴν δὲ χρείαν ὅτι τἀναντία ἕξουσα φανήσεται, παρεῖδε. φέρε γὰρ πρὸς Διός ἐστιν ὅστις ἂν, ἢ πρόεδρός ποτ᾽ ἐπεψήφισεν, ἢ πρύτανις τούτων τι τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων; ἐγὼ μὲν οὖν οὐδένα ἂν οἶμαι. πῶς οὖν τοῦθ᾽ ὑπέδυ; νόμον ἔθετο ὄνομα τοῖς αὑτοῦ κακουργήμασιν. οὐ γὰρ ἁπλῶς, οὐδ᾽ ὅπως ἔτυχε, ποιοῦσι κακῶς ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ἐσκεμμένως. καὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ πράττοντες οὐχ οὗτοι

μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν πολιτευομένων, οἳ τούτῳ παριόντες αὐτίκα δὴ μάλα συναπολογήσονται, οὐ μὰ Δί' οὐ Τιμοκράτει χαρίσασθαι βουλόμενοι· πόθεν; ἀλλ' αὐτῷ συμφέρειν ἕκαστος ἡγούμενος τὸν νόμον. ὥσπερ τοίνυν οὗτοι σφίσιν αὐτοῖς βοηθοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς, οὕτω δεῖ καὶ ὑμᾶς ὑμῖν αὐτοῖς βοηθεῖν. καίτοι ἀνερωτῶντός τινος αὐτόν, ὅτου ἕνεκα τοιαῦτ' ἐθέλησε γράφειν, καὶ διεξιόντος ὡς χαλεπὸν ἀγῶνα ὑπολαμβάνοι τόνδε, πετυφῶσθαι τὸν ταῦτα λέγοντα ἔφη, συμπεπεῖσθαι γὰρ Ἀνδροτίωνα ἑαυτῷ, καὶ τοιούτοις λόγοις σχολὴν ἄγοντας ἐσκέφθαι περὶ πάντων· ὥστ' εὖ εἰδέναι ὅτι οὐδὲν αὐτῷ γενήσοιτο φλαῦρον ἀπὸ τῆς γραφῆς τῆσδε. καὶ τεθαύμακα τὴν ἀναισχυντίαν τὴν τούτου, κἀκείνου· τοῦ μὲν εἰ καλεῖ, τοῦ δέ, εἰ πάρεισι, καὶ συναπολογήσεται. μαρτυρία γὰρ δήπου φανερὰ γενήσεται πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι τὸν νόμον τούτου ἕνεκα ἐτίθει, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτόν. Ὅμως δὲ καὶ περὶ τῶν ἐκείνῳ πεπολιτευμένων ὑμᾶς μικρὰ βέλτιόν ἐστιν ἀκοῦσαι· καὶ τούτων ταῦτα ὧν κεκοινώνηκεν οὗτος, δι' ἃ τοῦτον οὐδὲν ἧττον ἐκείνου δικαίως ἂν μισοῖτε. λέξω δὲ οὐδὲν πλέον ὧν ἀκηκόαθ' ὑμεῖς. εἰ μή τινος ἄρα ἐπὶ τοῖς ἐνκτήμασι γιγνομένοις μὴ παρῆσαν ἀκοῦσι. καὶ πρῶτον μὲν ἐφ' ᾧ μέγιστον φρονεῖ, τὴν τῶν χρημάτων εἴσπραξιν ἐξετάσωμεν αὐτοῦ, ἣν μετὰ τούτου τοῦ χρηστοῦ πάντως εἰσέπραξεν ὑμᾶς. αἰτιασάμενος γὰρ ἐνκτήματα τὰς ὑμετέρας ἔχειν εἰσφοράς, καὶ τοῦτ' ἐξελέγξειν, ἢ παρ' ἑαυτοῦ καταθήσειν ὑποσχόμενος, καταλύσας ψηφίσματι κληρωτὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἐπὶ τὴν εἴσπραξιν παρέδυ. καὶ τοῦτον προὐβάλλετο εἰπὼν τὴν τοῦ σώματος ἀρρωστίαν, ἵν', ἔφη, συνδιοικῇ μοι. δημηγορίας δὲ ἐπὶ τούτοις ποιούμενος, ὡς ἔστι τριῶν αἵρεσις ὑμῖν, ἢ τὰ πομπεῖα κατακόπτειν, ἢ πάλιν εἰσφέρειν, ἢ τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν, αἱρουμένων εἰκότως ὑμῶν τοὺς

ὀφείλοντας εἰσπράττειν, ταῖς ἀποχέσεσι κατέχων, καὶ διὰ τὸν καιρὸν ὃς ἦν τότε, ἔχων ἐξουσίαν, τοῖς μὲν κειμένοις νόμοις, οὐκ ᾤετο δεῖν χρῆσθαι· οὐδ' εἰ μὴ τούτους ἐνόμιζεν ἱκανούς, ἑτέρους τιθέναι, ψηφίσματα δ' εἶπεν ἐν ὑμῖν δεινὰ καὶ παράνομα, δι' ὧν ἠργολάβει, προσκαταγεῖ τούτῳ χρώμενος τῶν λημμάτων, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων κέκλοφε· μετὰ τούτου γράψας τοὺς ἕνδεκα, καὶ τοὺς ἀποδέκτας, καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἀκολουθεῖν μεθ' ἑαυτοῦ. εἶτ' ἔχων τουτουσὶ ἦγ' ἐπὶ τὰς ὑμετέρας οἰκίας. καὶ σὺ ὦ Τιμόκρατες συνηκολούθεις μόνος τῶν συναρχόντων δέκα ὄντων, καὶ μηδεὶς ὑπολαμβανέτω με λέγειν, ὡς οὐ χρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας· χρῆν γάρ· ἀλλὰ πῶς; ὡς ὁ νόμος ἀγορεύει τῶν ἄλλων ἕνεκα. τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. οὐ γὰρ τοσοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πέντε ταλάντων ὑμῖν ὧν οὗτοι τότ' εἰσέπραξαν τεθέντων ὠφέλησθε, ὅσον βέβλαφθε τοιούτων ἐθῶν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσαγομένων. εἰ γὰρ θέλετε ἐξετάσαι τίνος ἕνεκα μᾶλλον ἄν τις ἕλοιτο ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν, ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τοῦτ' ἂν εὕροιτε προχειρότατον, ὅτι πάντα πρᾳότερά ἐστιν ἐν δημοκρατίᾳ, ὅτι μὲν τοίνυν τῆς ὅποι βούλεσθε, ὀλιγαρχίας πολλῷ ἀσελγέστερα καὶ δεινότερα ἐποίουν οὗτοι, παραλείψω· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν πότε πώποτε δεινότερα τὰ ἐν τῇ πόλει γέγονεν; εὖ οἶδ' ὅτι ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἅπαντες ἂν εἴποιτε. τότε τοίνυν ὡς ἔστιν ἀκούειν, οὐδείς ἐστιν ὅς τις ἀπεστερεῖτο τοῦ σωθῆναι, εἴ τις ἑαυτὸν οἴκοι κρύψειεν. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο κατηγοροῦσι τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον. οὗτοι τοίνυν τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐποιήσαντο ἐκείνων τῆς αὐτῶν πονηρίας, ὥστ' ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενοι τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἑκάστῳ δεσμωτήριον καθίσασιν ἄγοντες τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τῆς οἰκίας. καίτοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, τί οἴεσθε ὁπότ' ἄνθρωπος πένης, ἢ καὶ πλούσιος πολλ' ἀνη-

λωκὼς, καὶ τιν᾽ ἴσως τρόπον εἰκότως οὐκ εὑρεθῶν ἀργυρίου, μὴ μόνον εἰς τὴν ἀγορὰν φοβοῖτ᾽ ἐμβαλεῖν, ἀλλὰ μὴ δ᾽ οἴκοι μένειν ἂν ἀσφαλὲς ἡγοῖτο· ὁ δὲ τούτων αἴτιος ἀνθρώπων εἴη, ὃν οὐδ᾽ ὑπὲρ αὑτοῦ δίκην ἐᾷ λαβεῖν τὰ πεπραγμένα καὶ βεβιωμένα· μή τι γ᾽ ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰσπράττειν εἰσφοράς. Καίτοι εἴ τις ἔροιτ᾽ αὐτὸν, ἢ σὲ, ὦ Τιμόκρατες, τὸν ἐπαινέτην τούτων καὶ συνδικον, τὰς εἰσφορὰς πότερον τὰ κτήματα, ἢ τὰ σώματα ὀφείλει, τὰ κτήματα φήσαιτ᾽ ἂν εἴπερ ἀληθῆ λέγειν βούλοισθε· ἀπὸ γὰρ τούτων εἰσφέρομεν. τίνος οὖν ἕνεκα ὦ κάκιστοι πάντων ἀνθρώπων ἀφέντες τὸ τὰ χωρία δημεύειν καὶ τὰς οἰκίας καὶ ταῦτα ἀπογράφειν, ἐδεῖτε καὶ ὑβρίζετε πολίτας ἀνθρώπους καὶ τοὺς ταλαιπώρους μετοίκους, οἷς ὑβριστικώτερον ὑμεῖς, ἢ τοῖς οἰκέταις τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν κέχρησθε. καὶ μὴν εἰ θέλετε σκέψασθαι παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τί δοῦλον, ἢ ἐλεύθερον εἶναι διαφέρει, τοῦτο μέγιστον ἂν εὕροιτε, ὅτι τοῖς μὲν δούλοις τὸ σῶμα τῶν ἀδικημάτων ἁπάντων ὑπεύθυνόν ἐστι· τοῖς δ᾽ ἐλευθέροις ὕστατον τοῦτο προσήκει κολάζειν. οἱ δὲ, τοὐναντίον εἰς τὰ σώματα ὥσπερ ἀνδραπόδοις ἐποιήσαντο τὰς τιμωρίας, οὕτω δ᾽ ἂν ἴσως καὶ πλεονεκτικῶς ἔχει πρὸς ὑμᾶς ἀνθρώπων, ὥστε τὸν μὲν αὑτοῦ πατέρα ὀφείλοντα δημοσίᾳ δεθέντα τοῖς χρήμασιν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, μήτε ἀποδόντα ταῦτα, μήτε κριθέντα ἀποδρᾶναι. τῶν δ᾽ ἄλλων πολιτῶν, τὸν μὴ δυνάμενον τὰ ἑαυτοῦ θεῖναι οἴκοθεν, εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθέντα ὑφ᾽ ἑαυτοῦ δεδέσθαι. καὶ Τιμοκράτης τῶν μὲν πολλῶν ἡμῶν τότε ὅτε τὴν διπλασίαν εἰσέπραττεν, οὐδ᾽ ἂν παρ᾽ ἑνὸς λαβεῖν ἠθέλησεν ἐγγυητὰς μὴ μέχρι τῆς ἐνάτης πρυτανείας, ἀλλ᾽ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας· ἀλλ᾽ ἢ διπλᾶ τὰ χρήματα ἔδει καταβαλεῖν, ἢ παρὰ χρῆμα δεδέσθαι. προεδίδου δὲ οὗτος τοῖς ἕνεκα τὸν οὐκ ὠφληκότα

ἐν τῷ δικαστηρίῳ. νῦν δὲ ὅπως ὧν ἂν ὑμεῖς καταγνῶτε, ἄδετοι περιίασιν, ὑπεύθυνον αὐτὸν ποιήσας νόμον εἰσενεγκεῖν ἐτόλμησεν. ἀλλ᾽ ὅμως καὶ τάδε κἀκεῖνα φήσουσιν ὑπὲρ ὑμῶν πεπρᾶχθαι. εἶτα ταῦθ᾽ ὑμεῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς* ἀναδέξεσθε ὑπὲρ ὑμῶν πεπρᾶχθαι; καὶ τὰ τῆς τούτων θρασύτητος καὶ πονηρίας ἔργα πράως οἴσετε; ἀλλὰ μισεῖν ὀφείλετε τοὺς τοιούτους, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μᾶλλον, ἢ σῴζειν. τὸν γὰρ ὑπὲρ τῆς πόλεως πράττοντά τι καὶ πράων ὑμῶν τευξόμενον τὸ τῆς πόλεως ἦθος ἔχοντα δεῖ φαίνεσθαι: τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τί; τοὺς ἀσθενεῖς ἐλεεῖν: τοῖς ἰσχυροῖς καὶ δυναμένοις μὴ ἐπιτρέπειν ὑβρίζειν: οὐ τοὺς μὲν πολλοὺς ὠμῶς μεταχειρίζεσθαι, κολακεύειν δὲ τὸν ἀεί τι δύνασθαι δοκοῦντα, ἃ σὺ ποιεῖς ὦ Τιμόκρατες: δι᾽ ἃ πολλῷ μᾶλλον ἂν εἰκότως μὴ θελήσαντες ἀκοῦσαί σου θανάτου καταψηφίσαιντ᾽ οὗτοι, ἢ δι᾽ ἀνθρώπινα ἀξιώσαν. ὅτι τοίνυν οὐδὲ τὴν εἴσπραξιν αὐτὴν ὑπὲρ ὑμῶν πεποίηκε, καὶ τοῦτ᾽ αὐτίκα δὴ μάλα ὑμῖν δῆλον ποιήσω. εἰ γάρ τις ἔροιτο αὐτοὺς πότεροι αὐτοῖς δοκοῦσιν ἀδικεῖν μᾶλλον τὴν πόλιν: οἱ γεωργοῦντες, καὶ φειδόμενοι διὰ παιδοτροφίας τε καὶ οἰκεῖα ἀναλώματα, καὶ λειτουργίας ἑτέρας λελοιπότες τὰς εἰσφοράς, ἢ οἱ τὰ τῶν ἐθελησάντων εἰσενεγκεῖν χρήματα, καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων κλέπτοντες, καὶ ἀπολλύντες, οὐκ ἂν εἰς τοῦτο δήπου τόλμης καὶ πρὸ ὄντες ἀναιδεῖς ἔλθοιεν, ὥστε φῆσαι τοὺς τὰ ἑαυτῶν μὴ εἰσφέροντας μᾶλλον ἀδικεῖν, ἢ τοὺς τὰ κοινὰ ὑφαιρουμένους. τίνος οὖν ἕνεκα ὦ Τιμόκρατες καὶ Ἀνδροτίων ἐτῶν ὄντων πλειόνων ἢ τριάκοντα ἀφ᾽ οὗ ὅγε ἕτερος ὑμῶν πολιτεύεται, καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλῶν μὲν στρατηγῶν ἠδικηκότων τὴν πόλιν, πολλῶν δὲ ῥητόρων, οἳ παρὰ τουτουσὶ κέκρινται, ὧν οἱ μὲν τεθνᾶσιν ἐφ᾽ οἷς ἠδίκουν, οἱ δ᾽ ὑποχωρίσαντες ᾤχοντο καταγνόντες ἑαυτῶν, οὐδενὸς πώποτε τούτων ἐξητάσθη κατήγορος ὑμῶν οὐδέτερος, οὐδ᾽ ἀγανακτῶν ὤφθη ὑπὲρ ὧν ἡ πόλις ἔπασχεν: ἀλλ᾽ ἐνταῦθα ἐφάνηθ᾽ ἡμῶν κηδόμενοι

οὐ πολλοὺς ἔδει κακῶς ποιῆσαι; βούλεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τὸ τούτων αἴτιον ἐγὼ ὑμῖν εἴπω, ὅτι τούτων μὲν με-
τέχουσιν, ὧν ἀδικοῦσιν ὑμᾶς τινες: ἀπὸ δὲ τῶν εἰσπρατ-
τομένων ὑφῃροῦντο: δι' ἀπληστίαν δὲ τρόπων διχόθεν καρ-
ποῦνται τὴν πόλιν. οὔτε γὰρ ῥᾷον πολλοῖς καὶ κατὰ μι-
κρὰ ἀδικοῦσιν ἀπεχθάνεσθαι, ἢ ὀλίγοις καὶ μεγάλα: οὔτε
δημοτικώτερον δήπου τὰ τῶν πολλῶν ἀδικήματα ὁρᾶν, ἢ
τὰ τῶν ὀλίγων: ἀλλὰ τοῦτ' αἴτιον, ὃ ἐγὼ λέγω. δεῖ τοίνυν
ὑμᾶς ταῦτα λογιζομένους καὶ μεμνημένους ὧν ἂν ἕκαστος
ἁμάρτῃ, κολάζειν ὅταν λάβητέ τινα: καὶ μὴ τὸν χρόνον εἰ
πολὺς ἔστ' ἀπ' ἐκείνου, σκοπεῖν. ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἐποίουν, ὡς εἰ
νῦν πράως οἴσετ' ἐφ' οἷς τότε ἠγανακτεῖτε, δόξετε ὀργιζόμε-
νοι κατεγνωκέναι τὰ χρήματα τούτων οὐκ ἀδικούμενοι. τῶν
μὲν γὰρ ὀργιζομένων ἐστὶν ὀξέως τι κακὸν τὸν λελυπηκότα
ἐργάσασθαι: τῶν δὲ ἀδικουμένων ὅταν ποθ' ὑπ' αὐτοῖς λάβω-
σι τὸν ἠδικηκότα, τότε τιμωρήσασθαι. οὔκουν δεῖ δοκεῖν
νῦν μαλακισθέντας τότε τῶν ὀμωμοσμένων ὅρκων ἀμε-
λήσαντας, ὑμῖν αὐτοῖς χαρίσασθαι παρὰ τὸ δίκαιον: ἀλ-
λὰ μισεῖν, καὶ μὴ δ' ἀνέχεσθαι φωνήν, μήτε τούτων
μήτ' ἐκείνων τοιαῦτα πεπολιτευμένων. Ἀλλὰ νὴ Δία ταῦ-
τα μόνον τοιοῦτοι γεγόνασιν ἐν οἷς πεπολιτεύονται: ἄλλα
δ' ἐστὶν ἃ καλῶς διῳκήκασιν; ἀλλὰ καὶ τἆλλα οὕτω προ-
σεληλύθασι πρὸς ὑμᾶς, ὥστε ἥκιστα ἐν οἷς ἀκηκόατε, ἄ-
ξιόν ἐστι μισεῖν αὐτούς. τί γὰρ βούλεσθε εἴπω, τὰ πομπεῖα
ὡς ἐπεσκεύασι, καὶ τὴν τῶν στεφάνων καθαίρεσιν, ἢ τὴν τῶν
φιαλῶν ποίησιν τὴν καλήν; ἀλλ' ἐπὶ τούτοις γε εἰ μηδὲν
ἄλλο ἠδίκουν τὴν πόλιν, τρὶς οὐχ ἅπαξ δικαίως ἄν μοι τε-
θνάναι δοκοῦσι. καὶ γὰρ ἱεροσυλίᾳ, καὶ ἀσεβείᾳ, καὶ κλο-
πῇ, καὶ πᾶσι τοῖς δεινοτάτοις εἰσὶν ἔνοχοι. τὰ μὲν οὖν πολ-
λὰ ὧν λέγων ὑμᾶς ἐφενάκιζεν Ἀνδροτίων, παραλείψω,
φήσας δὲ ἀπορρεῖν τὰ φύλλα τῶν στεφάνων, καὶ σαπροὺς

εἶναι διὰ τὸν χρόνον ἀσπρίων, ἢ ῥόδων ὄντας, ἀλλ' οὐ χρυσίου, συγχωνεύειν ἔπεισεν. αἱρεθεὶς δὲ ἐπὶ ταῦτα προσείλετο τουτονὶ τὸν ἁπάντων τῶν κακῶν κοινωνόν. κἄπειτ' ἐπὶ μὲν ταῖς εἰσφοραῖς τὸ δημόσιον παρεῖναι προσέγραψεν, ὡς δὴ δίκαιος ὤν, ὧν ἕκαστος ἀντιγραφεὺς ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν εἰσενεγκόντων: ἐπὶ τοῖς στεφάνοις δ' οὓς κατέκοπτεν, οὐχὶ προσηγάγετο, ταυτὸ δίκαιον τοῦτο: ἀλλ' αὐτὸς ῥήτωρ, χρυσοχόος, ταμίας, ἀντιγραφεὺς γέγονε. καὶ μὴν εἰ μὲν ἅπαντ' ἠξίους ὅσα πράττεις τῇ πόλει σαυτῷ πιστεύειν, οὐκ ἂν ὁμοίως κλέπτης ὢν ἐφωράσω, νῦν δ' ἐπὶ ταῖς εἰσφοραῖς ὃ δίκαιόν ἐσθ' ὁρίσας μὴ σοὶ πιστεύειν, ἀλλὰ τοῖς αὐτῆς δούλοις τὴν πόλιν: ὁπότ' ἄλλοτι πράττων καὶ χρήματα κινδυνεύειν, ὧν ἔνια οὐδ' ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς ἀνετέθη, μὴ * προσγραψάμενος τὴν αὐτὴν φυλακήν, ἥνπερ ἐπὶ τῆς εἰσφορᾶς φαίνῃ: οὐκ ἤδη δῆλον δι' ὃ τοῦτ' ἐποίησας; ἐγὼ μὲν οἶμαι. καὶ μήν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ κατὰ παντὸς τοῦ χρόνου σκέψασθε ὡς καλὰ καὶ ζηλωτὰ ἐπιγράμματα τῆς πόλεως ἀνελών, ὡς ἀσεβῆ καὶ δεινὰ ἀντεπέγραψεν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς ἅπαντας ὁρᾶν ὑπὸ τῶν στεφάνων ταῖς χοινικίσι κάτωθεν γεγραμμένα: οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων ἀνδραγαθίας ἕνεκ' ἐστεφάνωσαν, καὶ δικαιοσύνης. ἢ οἱ σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ ἀθηνᾷ ἀνέθεσαν, ἢ κατὰ πόλεις οἱ δεῖνες τὸν δῆμον ἐστεφάνωσαν σωθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου: οἷον εὐβοεῖς σωθέντες καὶ ἐλευθερωθέντες ἐστεφάνωσαν τὸν δῆμον. ἐπιγέγραπτό που πάλιν: κόνων ἀπὸ τῆς ναυμαχίας τῆς πρὸς λακεδαιμονίους. χαβρίας ἀπὸ τῆς ἐν νάξῳ ναυμαχίας. τοιαῦτα γὰρ ἦν τὰ τῶν στεφάνων ἐπιγράμματα. ταῦτα μὲν τοίνυν ἃ πρότερον ζῆλον πολὺν εἶχε καὶ φιλοτιμίαν ὑμῖν, ἠφάνισται καθαιρεθέντων τῶν στεφάνων. ἐπὶ δὲ ταῖς φιάλαις ἃς ἀντ' ἐκείνων ἐποιήσαθ' ὑμῖν ὁ πόρνος οὗτος, ἀνδροτίωνος ἐπιμελουμένου ἐποιήθησαν, ἐπιγέ-

κέκτηται, καὶ οὗ τὸ σῶμα ἡταιρηκότος οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι εἰς τὰ ἱερὰ εἰσιέναι, τούτου τοὔνομα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ τῶν φιαλῶν ἐπιγεγραμμένον ἐστίν. ὅμοιόν γε· οὐ γάρ ἐστι τοῖς προτέροις ἐπιγράμμασιν, ἣ φιλοτιμίαν ἴσην ἔχον ὑμῖν. εἶτα τίνων ἐκ τούτων τὰ δεινότατα αὖ τις ἴδοι πεπραγμένα αὐτοῖς. τὴν μὲν γὰρ θεὸν τοὺς στεφάνους σεσυλήκασι· τῆς πόλεως δὲ τὸν ζῆλον ἠφανίκασι τὸν ἐκ τῶν ἔργων. ὧν ὑπομνήματ' ἦσαν ὄντες οἱ στέφανοι· τοὺς δ' ἀναθέντας δόξαν οὐ μικρὰν ἀφῄρηνται, τὸ δοκεῖν ὧν ἂν εὖ πάθωσιν ἐθέλειν μεμνῆσθαι. καὶ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος ἐργασάμενοι κακὰ εἰς τοῦτ' ἀναισθησίας καὶ τόλμης προεληλύθασιν, ὥσθ' ὁ μὲν οἴεται δι' ἐκεῖνον ὑφ' ὑμῶν σωθήσεσθαι· ὁ δὲ, παρακάθηται, καὶ οὐ καταδύεται τοῖς πεπραγμένοις. οὕτω δ' οὐ μόνον εἰς χρήματα ἀναιδὴς, ἀλλὰ καὶ σκαιός ἐστιν, ὥστ' οὐκ οἶδεν ἐκεῖνο, ὅτι στέφανοι μὲν εἰσιν ἀρετῆς σημεῖον· φιάλαι δὲ καὶ ἐκπώματα, καὶ τὰ τοιαῦτα, πλούτου. καὶ στέφανος μὲν ἅπας κἂν μικρὸς ᾖ, τὴν ἴσην φιλοτιμίαν ἔχει τῷ μεγάλῳ· ἐκπώματα δ' ἢ θυμιατήρια, ἢ τὰ τοιαῦτα κτήματα ἐὰν μὲν ὑπερβάλλῃ τῷ πλήθει, πλοῦτόν τινα δόξαν προσετρίψατο τοῖς κεκτημένοις· ἐὰν δ' ἐπὶ σμικροῖς σεμνύνηταί τις, τοσοῦτ' ἀπέχει τοῦ τιμῆς τινος διὰ ταῦτα τυχεῖν, ὥστε ἀπειρόκαλος προσέδοξεν εἶναι. οὗτος τοίνυν ἀνελὼν μὲν τῆς δόξης κτήματα, τοῦ πλούτου πεποίηται μικρὰ καὶ ἀνάξια ὑμῶν. καὶ οὐδὲ ἐκεῖνο οἶδεν, ὅτι πρὸς μὲν χρημάτων κτῆσιν οὐδεπώποτε ὁ δῆμος ἐσπούδασε· πρὸς δὲ δόξης, ὡς οὐδὲ πρὸς ἓν τῶν ἄλλων. τεκμήριον δὲ, χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστα τῶν ἑλλήνων ποτὲ σχὼν πάνθ' ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσεν· ὑπὲρ δὲ δόξης εἰσφέρων ἐκ τῶν ἰδίων οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστη, ἀφ' ὧν κτήματα ἀθάνατα αὐτῷ περίεστι· τὰ μὲν, τῶν ἔργων ἡ μνήμη· τὰ δὲ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐπ' ἐκείνοις σταθέντων τὸ κάλλος· προπύλαια

ταῦτα, ὦ πρὸς θεῶν, νεώσοικοι, στοαί: οὐκ ἀμφορεῖσκοι δύο,
οὐδὲ χρυσίδες τέτταρες, ἢ τρεῖς, ἄγουσαι ἑκάστη μνᾶν, ἃς ὁ=
πόταν σοι δοκῇ, πάλιν γράφεις καταχωνεύειν. οὐ γὰρ ἑαυτοὺς
δεκατεύοντες, οὐδ᾽ ἃ καταράσαιντ᾽ ἂν οἱ ἐχθροί, ποιοῦν=
τες, διπλᾶς πράττοντες εἰσφορὰς ταῦτ᾽ ἀνέθεσαν, οὐδ᾽
οἵοις περ σὺ χρώμενοι συμβούλοις ἐπολιτεύοντο: ἀλλὰ
τοὺς ἐχθροὺς κρατοῦντες, καὶ ἃ πᾶς τις ἂν εὖ φρονῶν εὔξαιτο,
τὴν πόλιν εἰς ὁμόνοιαν ἄγοντες, ἀθάνατον κλέος αὐ=
τοῖς λελοίπασι. τοὺς ἐπιτηδεύοντας οἷα οὗτος βεβίωται, τῆς ἀ-
γορᾶς εἴργοντες. ὑμεῖς δ᾽ εἰς τοῦτο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
περιήκετ᾽ εὐηθείας, καὶ ῥαθυμίας, ὥστ᾽ οὐδὲ τοιαῦτ᾽ ἔ-
χοντες παραδείγματα, ταῦτα μιμεῖσθε: ἀλλ᾽ ἀνδροτίων ὑ-
μῖν πομπείων ἐπισκευαστής: ἀνδροτίων, ὦ γῆ καὶ θεοί. καὶ τοῦτ᾽
ἀσέβημα ἔλαττόν τινος ἡγεῖσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι δεῖν τὸν
εἰς ἱερὰ εἰσιόντα, καὶ χερνίβων, καὶ κανῶν ἁψόμενον, καὶ τῆς
πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπιμελείας προστάτην ἐσόμενον, οὐχὶ προει=
ρημένον, τακτὸν ἡμερῶν ἀριθμὸν ἁγνεύειν, ἀλλὰ τὸν βίον ὅ-
λον ἡγνευκέναι τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, οἷα οὗτος βεβίω=
ται. Καὶ περὶ μὲν τούτων, κατὰ σχολήν. ἃ δὲ Τιμοκράτει
συνερεῖ, πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι πρὸς τούτοις παύσομαι. οἶ=
δα δ᾽ ὅτι ὡς μὲν οὐκ ἀσύμφορος ὑμῖν ἐστὶν ὁ νόμος, καὶ παρὰ
πάντας τοὺς νόμους εἰσενήνεγμένος, καὶ κατὰ πάντα ἀδί=
κως ἔχων, οὐκ ἕξει λέγειν. ἀκούω δ᾽ αὐτὸν λέγειν, ὡς ἐκτέτι
σαι τὰ χρήματα ἀνδροτίων, καὶ γλαυκέτης, καὶ μελανώπω:
καὶ ὅτι δεινότατ᾽ ἂν πάθοι πάντων ἀνθρώπων, εἰ πεποιηκό=
των ἐκείνων τὰ δίκαια ὑπὲρ ὧν αὐτὸς αἰτίαν ἔχει θεῖναι
τὸν νόμον, μηδὲν ἧττον αὐτὸς ἁλίσκοιτο. ἐγὼ δὲ τὸν λόγον
ἡγοῦμαι τοῦτον, οὐδὲ καθ᾽ ἓν λέγειν εἶναι τούτῳ. εἰ μὲν
γὰρ ὑπὲρ τούτων, οὓς τὰ προσήκοντα φήσεις πεποιηκέναι,
θεῖναι τὸν νόμον ὁμολογεῖς, κατ᾽ ἐκεῖνό σε προσῆκεν ἁλί=
σκεσθαι φανερῶς, ὅτι μὴ τιθέναι νόμον, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν

τοῦ πᾶσι τοῖς πολίταις ἄντικρυς οἱ κύριοι νόμοι λέγουσι, καθ' οὓς οὗτοι δικάσειν ὀμωμόκασιν. εἰ δὲ τοῖς πᾶσι συμφέροντος ἕνεκα ταῦτα νομοθετῆσαι φήσεις, μὴ λέγε τὴν ἔκτισιν τὴν τούτων: οὐδὲν γὰρ κοινωνεῖ τῷ νόμῳ τῷδε: ἀλλ' ὡς τοῦτο τέλειός ἐστι καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος, τοῦτο δίδασκε. τοῦτο γάρ ἐσθ' ὑπὲρ οὗ σὺ μὲν εἰσενεγκεῖν φὴς, ἐγὼ δὲ γέγραμμαι τἀναντία φάσκων, κρῖναι δὲ προσήκει τουτουσί. καίτοι καὶ τοῦτο οὐκ ἀπαρνήσαιμ' ἂν δεῖξαι πάντα μᾶλλον, ἢ κατὰ τοὺς νόμους πεποιημένους τὴν ἔκτισιν ἐκείνους τὴν τῶν χρημάτων: ἀλλὰ μὴ περὶ τούτων ὑμῶν οἰσόντων τὴν ψῆφον, τί δεῖ ταῦτα λέγοντα ἐνοχλεῖν με νυνί; Οἶμαι τοίνυν αὐτὸν, οὐδ' ἐκείνων ἀφέξεσθαι τῶν λόγων, ὡς δεινὰ ἂν πάθοι, εἰ γράψας ὅπως ἀθηναίων μηδεὶς δεθήσεται, αὐτὸς πείσεταί τι κακόν: καὶ ὅτι τοὺς νόμους ὡς πρᾳοτάτους καὶ μετριωτάτους εἶναι περὶ τῶν ἀδυνάτων μάλιστά ἐστι. πρὸς δὲ τοὺς τοιούτους λόγους βέλτιον προακηκοέναι μικρὰ πάντας ὑμᾶς, ἵν' ἧττον ἐξαπατᾶσθε. ὅταν μὲν γὰρ λέγῃ, ὅπως μηδεὶς δεθήσεται ἀθηναίων, μὴ λανθανέτω ψευδόμενος ὑμᾶς: οὐ γὰρ τοῦτ' ἔθηκεν: ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς ἄκυροι τῶν προστιμημάτων γένησθε. καὶ τὴν μεθ' ὅρκου, καὶ λόγου, καὶ κρίσεως ψῆφον ἐνηνεγμένην ἄδικον καθιστῇ: μὴ δὲ ταῦθ' ὑμῖν τῶν ἐκ τοῦ νόμου ῥημάτων ἐκλέξας λεγέτω, ἃ φιλανθρωπότατ' ἐστὶν ἀκοῦσαι: ἀλλ' ὅλον δεικνύτω τὸν νόμον ἑξῆς, καὶ τὰ συμβαίνοντ' ἐξ αὐτοῦ σκοπεῖν ἐάτω. εὑρήσετε γὰρ ταῦτα ὄντα, ἃ ἐγὼ λέγω, καὶ οὐχ ἃ φησιν οὗτος. ἀλλὰ μὴν πρός γε τὸ τοῖς πολλοῖς συμφέρειν, τοὺς νόμους πρᾴους καὶ μετρίους εἶναι, τάδε χρὴ σκοπεῖν. ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δύο εἴδη, περὶ ὧν εἰσιν οἱ νόμοι κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὧν τὸ μέν ἐστι δι' ὧν χρώμεθα ἀλλήλοις, καὶ συναλλάττομεν καὶ περὶ τῶν ἰδίων ἃ χρὴ ποιεῖν διωρίσμεθα, καὶ ζῶμεν ὅλως τὰ πρὸς ὑμᾶς

αὐτούς· τὸ δ', ὃν τρόπον δεῖ τῷ κοινῷ τῆς πόλεως ἕνεκα ἑκάστου ἡμῶν χρῆσθαι ἐὰν πολιτεύεσθαι βούληται, καὶ φῇ κήδεσθαι τῆς πόλεως. ἐκείνους μὲν τοίνυν τοὺς νόμους περὶ τῶν ἰδίων ἠπίως κεῖσθαι καὶ φιλανθρώπως ὑπὲρ τῶν πολλῶν ἐστί· τουσδὶ δὲ τοὺς περὶ τῶν πρὸς τὸ δημόσιον προσιόντων, τοὐναντίον ἰσχυρῶς, καὶ χαλεπῶς ἔχειν ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν. οὕτω γὰρ ἂν ἥκισθ' οἱ πολιτευόμενοι τοὺς πολλοὺς ὑμῶν ἀδικοῖεν. ὅταν δὴ τούτῳ τῷ λόγῳ χρῆται, πρὸς ταῦτα ἀπαντᾶτε, ὅτι τοὺς νόμους οὐκ ἐκείνους τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πράους ποιεῖ, ἀλλὰ τουσδί, οἳ τοῖς πολιτευομένοις φόβον παρέχουσι.

Πολλὰ δ' ἄν τις ἔχοι λέγειν, εἰ καθ' ἕκαστον ὧν ἐρεῖ, δεικνύναι βούλοιτο. φενακισμοῦ καὶ περικρούσεως ἕνεκα ῥηθησόμενα· ἀλλὰ τὰ μὲν πολλὰ παρήσω. κεφάλαιον δ' ὑμῖν ὧν μνημονεύετε, ἐρῶ. σκοπεῖτ' ἐν ἅπασι τοῖς λόγοις ὁπόσοις ἂν λέγῃ, εἴ τι δυνήσεται τοιοῦτον εἰπεῖν δι' οὗ διδάξει, ὡς ἔστι δίκαιον τὸν τιθέντα τὸν νόμον, ταῦτα προστάξαι περὶ τῶν παρεληλυθότων, καὶ πρότερον τέλος ἐχηκότων ποιεῖν, καὶ περὶ τῶν μελλόντων γίγνεσθαι. πάντων τ' ὄντων αἰσχρῶν καὶ δεινῶν τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ νόμῳ, τοῦτο δεινότατον, καὶ μάλιστα παρὰ νόμους γέγραπται. εἰ δὲ τοῦτο μήθ' οὗτος μήθ' ἄλλος μηδεὶς τούτων δυνήσεται δεῖξαι, εἰδέναι χρὴ καὶ συνιέναι σαφῶς φενακιζομένους ὑμᾶς· καὶ λογίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, ἐκ τίνος ποτὲ ἐπῆλθε τούτῳ τοιαῦτα νομοθετεῖν. οὐ προῖκα ὦ Τιμόκρατες· πόθεν; οὐδ' ὀλίγου δὴ τοῦτον ἔθηκας τὸν νόμον. οὐδεμίαν γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοις πρόφασιν ἄλλην, δι' ἣν τοιοῦτον ἐπήρθης εἰσενεγκεῖν νόμον, ἢ τὴν σαυτοῦ θεοῖς ἐχθρὰν αἰσχροκέρδειαν. οὔτε γ' οἰκεῖος, οὔτε συγγενής, οὔτ' ἀναγκαῖος ἦν σοι τούτων οὐδείς. οὐδ' ἐκεῖνο ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὡς ἐλεήσας δεινὰ πάσχοντας ἀνθρώπους, εἵλου διὰ ταῦτα βοηθεῖν αὐτοῖς. οὔτε γὰρ ὅ-τα τούτων πολλοστῷ χρόνῳ μόλις ἄκοντας ἐν ἔτεσιν ἐξελεγ-

χθ' ἐν ταῖς δικαστηρίοις καταθεῖναι τοῦθ' ἡγήσω, τὸ δεινὰ πάσχειν ἐστίν: ποιεῖν γάρ ἐστι τοῦτό γε δεινά, καὶ προξενεῖ μᾶλλον ἄν τινα μισεῖν, ἢ προσφέρεσθαι ἐλεεῖν. οὔτ' ἄλλως πρᾶος καὶ φιλάνθρωπος οὔτις τῶν ἄλλων διάφορος ὢν μᾶλλον ἐλεεῖς αὐτούς. οὐ γάρ ἐστι τῆς αὐτῆς ψυχῆς, ἀνδροτίωνα μὲν, καὶ γλαυκέτην, καὶ μελάνωπον ἐλεεῖν, ἃ κλέψαντες εἶχον, εἰ καταθήσουσι: τουτωνὶ δὲ τοσούτων ὄντων καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ὧν εἰς τὰς οἰκίας ἐβάδιζες σὺ τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς ἀποδέκτας ἔχων, καὶ τοὺς ὑπηρέτας, μηδένα πώποτε ἐλεῆσαι, ἀλλὰ θύρας ὑφαιρεῖν, καὶ στρώμματ' ἀποσπᾶν καὶ διάκονον εἴ τις ἐχρῆτο, ταύτην ἐνεχυράζειν. ἃ σὺ πάντ' ἐποίεις ἐνιαυτὸν ὅλον μετ' ἀνδροτίωνος. πολλῷ γὰρ δήπου σχετλιώτερον ἐπάσχεθ' ὑμεῖς, καὶ πολὺ μᾶλλον ἂν εἰκότως ἠλέεις τούτους, οἳ δι' ὑμᾶς ὦ καταράτε τοὺς λέγοντας οὐδ' ὁτιοῦν εἰσφέροντες παύονται: καὶ οὐκ ἀπόχρη τοῦτο, ἀλλὰ καὶ διπλᾶ πράττονται, καὶ ταῦθ' ὑπό τε σοῦ, καὶ ἀνδροτίωνος, οἳ μίαν εἰσφορὰν οὐδεπώποτε εἰσενηνόχατε. τηλικοῦτο τοίνυν ἐφρόνησεν οὗτος, ὥσπερ οὐδὲ δίκην τούτων οὐδεμίαν δώσων, ὥστε μόνος δέκα τῶν συναρχόντων ὄντων κοινῇ τὸν λόγον ἐγράψαι μετ' ἀνδροτίωνος ἐτόλμησε. προῖκα γὰρ οὐδὲν ὠφελούμενος ὑμῖν τιμοκράτης ἀπεχθάνεται, καὶ νόμους εἰσφέρει πᾶσιν ἐναντίους: τὸ τελευταῖον δὲ, καὶ ἑαυτοῦ νόμῳ προτέρῳ, ὃν μὰ τὴν ἀθηνᾶν οὐδ' ὑμᾶς οἶμαι λανθάνειν. Ὃ τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ μάλιστ' ὀργῆς ἄξιον εἶναι, φράσω καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. ὅτι ταῦτ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πράττων ἐπ' ἀργυρίῳ, καὶ προῃρημένος ὡς ἀληθῶς μισθαρνεῖν, οὐκ εἰς ἃ καὶ συγγνώμην ἄν τις ἀκούσας ἔχοι, ταῦτ' ἀναλίσκει, ταῦτα δ' ἐστὶ τί, ὁ πατὴρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὁ τούτου τῷ δημοσίῳ ὀφείλει, καὶ οὐκ ὀνειδίζων ἐκείνῳ λέγω, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος: καὶ οὗτος ὁ χρηστὸς περιορᾷ. καὶ υἱός τις μὲν-

λων κληρονομήσειν τῆς ἀτιμίας, ἂν ἐκεῖνός τι πάθοι, μὴ οἴεσθαι δεῖν ἐκτῖσαι, ἀλλὰ κερδαίνειν, ὃν ἐκεῖνος ζῇ χρόνον, ἀξιοῖ τούτου τὸ κέρδος, τίνος ἂν ὑμῖν ἀπέχεσθαι δοκῇ, καὶ τὸν μὲν πατέρα οὔτ' ἐλεεῖς, οὔτε δεινά σοι πάσχειν δοκεῖ, εἶτα λαμβάνοντας καὶ χρηματιζομένους ἀπὸ τῶν εἰσφορῶν ὧν εἰσέπραττες, ἀπὸ τῶν ψηφισμάτων ὧν γράφεις, ἀφ' ὧν εἰσφέρεις νόμων, διὰ μικρὸν ἀργύριον μὴ μετέχει τῆς πόλεως, ἑτέρους δ' ἐλεεῖσθαι τινὰς φής. ἀλλὰ νὴ δία τὴν ἀδελφὴν καλῶς διῴκηκεν; ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἠδίκει, κατὰ τοῦτο ἄξιός ἐστιν ἀπολωλέναι· πέπρακε γὰρ αὐτὴν καὶ οὐκ ἐκδέδωκε. τῶν γὰρ ὑμετέρων ἐχθρῶν ἐνὶ κερκυραίῳ τινὶ τῶν νῦν ἐχόντων τὴν πόλιν, καταλύοντι παρ' αὐτῷ ὅτε δεῦρο πρεσβεύοι. καὶ βουληθέντι λαβεῖν αὐτήν, ἐξ οὗ δὲ τρόπου παραλείπω, λαβὼν ἀργύριον ἔδωκε. καὶ νῦν ἐστιν ἐν κερκύρᾳ. ὃς οὖν τὴν μὲν ἀδελφὴν ἐπ' ἐξαγωγῇ φησὶ μὲν ἐκδοῦναι, πέπρακε δὲ τῷ ἔργῳ· τὸν δ' ἑαυτοῦ πατέρα οὕτω γηροτροφεῖ· κολακεύει δὲ καὶ μισθοῦ γράφει, καὶ πολιτεύεται· τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες οὐκ ἀποκτενεῖτε; δόξετε ἄρα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κρίσεις βούλεσθαι καὶ πράγματ' ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἀπηλλάχθαι τῶν πονηρῶν. καὶ μήν, ὅτι μὲν προσήκει πάντας κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας, εὖ οἶδ' ὅτι πάντες ἂν εἴ τις ἔροιτο, φήσετε· ὅσῳ δὲ μάλιστα τοῦτον ὃς τὸν νόμον εἰσενήνοχεν ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πλήθους ἐγὼ διδάξαι πειράσομαι. τῶν μὲν γὰρ κλεπτῶν καὶ λωποδυτῶν καὶ τὰ τοιαῦτα κακουργούντων ἕκαστος, πρῶτον μὲν ὡς ἀληθῶς τὸν ἐντυχόντα ἀδικεῖ καὶ οὐκ ἂν οἷός τ' ἂν ἢ πάντας ἐκδύειν, οὐδὲ τὰ πάντων ὑφελέσθαι· εἶτα καταισχύνει τὴν ἑαυτοῦ δόξαν καὶ τὸν βίον μόνον. εἰ δέ τις εἰσφέρει νόμον ἐξ οὗ τοῖς βουλομένοις ὑμᾶς ἀδικεῖν ἡ πᾶσα ἐξουσία καὶ ἄδεια γενήσεται, οὗτος ὅλην ἀδικεῖ τὴν πόλιν, καὶ καταισχύνει πάντας. νόμος γὰρ αἰσχρὸς ὅταν κύριος ᾖ, τῆς πόλεως

ὄνειδός ἐστι τῆς θεμένης : καὶ βλάπτει πάντας, ὅσοι ποτ' ἂν αὐτῷ χρῶνται. τὸν οὖν καὶ βλάπτειν ὑμᾶς, καὶ δόξης ἀναπιμπλάναι φαύλης ἐπιχειροῦντα, τοῦτον οὐ τιμωρήσεσθε λαβόντες; καὶ τί φήσετε; γνοίη δ' ἄν τις οὕτω μάλιστα ἡλίκα πράγματα συσκευάσας γέγραφεν αὐτόν : καὶ ταῦτ' ὡς ὑπεναντία τῇ καθεστώσῃ πολιτείᾳ : εἰ λογίζοιτο ὅτι πάντες οἱ καταλύοντες τὸν δῆμον ὅταν πράγμασιν ἐγχειρῶσι νεωτέροις, τοῦτο ποιοῦσι· πρῶτον ἁπάντων ἔλυσαν τοὺς ὁμοίους πρότερον νόμῳ, δι' ἁμαρτίαν τινὰ ταύτην ὑπέχοντας τὴν δίκην. πῶς οὖν οὐκ ἄξιος οὗτος, εἰ δυνατόν ἐστι, δὶς οὐχ ἅπαξ ἀπολωλέναι; ὃς εἷς ὤν, καὶ οὐ δήπου μέλλων καταλύσειν ὑμᾶς, ἀλλὰ τοὐναντίον αὐτὸς ἐν ὑμῖν, αὐτὰ δίκαια καὶ προσήκοντα ποιεῖτε, ἀφεῖσθαι, ὅμως ἐμιμήσατο τοῦτο τἀδίκημα, καὶ διὰ τοῦ νόμου λύειν ἠξίωσεν, οὓς δέδηκε τὰ δικαστήρια. γέγραφας ἀναιδῶς εἴ τινι προστετίμηται δεσμοῦ, κἂν τὸ λοιπόν τινι προστιμηθῇ, τοῦτον ἀφεῖσθαι. καὶ μὴν εἰ αὐτίκα δὴ μάλα κραυγὴν ἀκούσετε πρὸς τῷ δικαστηρίῳ, εἶτ' εἴποι τις, ὡς ἀνέῳκται τὸ δεσμωτήριον, οἱ δὲ δεσμῶται φεύγουσιν: οὐδεὶς οὔτε νέος, οὔτε γέρων, οὔτ' ὀλίγωρος οὕτως ἐστίν, ὅς τις οὐχὶ βοηθήσειεν ἄν, καθ' ὅσον δύναται. εἰ δὲ δή τις εἴποι προσελθών, ὡς ὁ τούτους ἀφιείς ἐστιν οὗτοσί, οὐδὲ λόγου τυχὼν, εὐθὺς ἂν ἀπαχθεὶς θανάτῳ ζημιωθείη. νῦν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔχετε τοῦτον, ὃς οὐχὶ λάθρα τι πεποίηκε τοῦτο, ἀλλὰ φανερῶς καὶ προανηρησάμενος ὑμᾶς, νόμον τέθεικε φανερῶς, ὃς οὐκ ἀνοίγνυσι μόνον τὸ δεσμωτήριον, ἀλλὰ καθαιρεῖ. προσπεριείληφε δὲ καὶ τὰ δικαστήρια. τίς γὰρ ἢ τούτων, ἢ ἐκείνων χρεία, ὅταν οἷς τετίμηται δεσμοῦ, λύωνται; κἂν τὸ λοιπὸν τιμήσητε τῷ, μηδὲν ὑμῖν ἢ πλέον : δεῖ τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο σκοπεῖν, ὅτι πολλοὶ τῶν ἑλλήνων πολλάκις εἰσὶν ἐψηφισμένοι τοῖς νόμοις χρῆσθαι τοῖς ὑμετέροις, ἐφ' ᾧ φιλοτιμεῖσθε ὑμεῖς εἰκότως. ὃ γὰρ εἰ-

πεῖν τινά φασιν ἐν ὑμῖν, ἀληθὲς εἶναί μοι δοκεῖ. ὅτι τοὺς νόμους ἅπαντας ὑπειλήφασιν ἐν ὑμῖν ὅσοι σωφρονοῦσι, τρόπους τῆς πόλεως εἶναι. χρὴ τοίνυν σπουδάζειν, ὅπως ὡς βέλτιστοι δόξωσιν εἶναι· καὶ τοὺς λυμαινομένους καὶ διαστρέφοντας αὐτοὺς κολάζειν. ὡς εἰ καταρραθυμήσετε· τῆς φιλοτιμίας ταύτης ἀποστερηθήσεσθε, καὶ κατὰ τῆς πόλεως δόξαν οὐ χρηστὴν ποιήσετε. καὶ μὴν εἰ σόλωνα καὶ δράκοντα δικαίως ἐπαινεῖτε, οὐκ ἂν ἔχοντες εἰπεῖν οὐδετέρου κοινὸν εὐεργέτημα οὐδὲν, πλὴν ὅτι συμφέροντας ἔθηκαν καὶ καλῶς ἔχοντας νόμους· δίκαιον δήπου καὶ τοῖς ὑπεναντίους τιθεῖσιν ἐκείνοις ὀργίλως ἔχοντας, καὶ κολάζοντας φαίνεσθαι. οἶδα δὲ τιμοκράτην, ὅτι τὸν νόμον εἰσήνεγκε τοῦτον, οὐχ ἥκιστα ὑπὲρ αὑτοῦ· πολλὰ γὰρ ἡγεῖτο πολιτεύεσθαι παρ᾽ ὑμῖν ἄξια δεσμοῦ. Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν κἀκεῖνο διηγήσασθαι, ὅ φασί ποτ᾽ εἰπεῖν σόλωνα κατηγοροῦντα νόμον τινὸς οὐκ ἐπιτήδειον θέντος. λέγεται γὰρ τοῖς δικασταῖς αὐτὸν εἰπεῖν ἐπειδὴ τἄλλα κατηγόρησεν, ὅτι νόμος ἐστὶν ἁπάσαις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ταῖς πόλεσιν, ἐάν τις τὸ νόμισμα διαφθείρῃ, θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι· ἐπερωτήσας δὲ εἰ δίκαιος αὐτοῖς καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος φαίνεται, ἐπειδὴ φῆσαι πάντας τοὺς δικαστὰς, εἰπεῖν, ὅτι αὐτὸς ἡγεῖται ἀργύριον μὲν νόμισμα εἶναι τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων ἕνεκα τοῖς ἰδιώταις εὑρημένον· τοὺς δὲ νόμους ἡγεῖται τῆς πόλεως νόμισμα εἶναι. δεῖ δὴ τοὺς δικαστὰς πολλῷ μᾶλλον εἴ τις ὃ τῆς πόλεώς ἐστι νόμισμα, τοῦτο διαφθείρει, καὶ παράσημον εἰσφέρει, μισεῖν καὶ κολάζειν, ἢ εἴ τις ἐκεῖνο, ὃ τῶν ἰδιωτῶν ἐστι. προσθεῖναι δὲ τεκμήριον τοῦ καὶ μεῖζον εἶναι τὸ ἀδίκημα, τὸ τοὺς νόμους διαφθείρειν ἢ τὸ ἀργύριον· ὅτι ἀργυρίῳ μὲν πολλαὶ τῶν πόλεων καὶ φανερῶς πρὸς χαλκὸν καὶ μόλυβδον κεκραμένῳ χρώμεναι σώζονται, καὶ οὐδ᾽ ὁτιοῦν παρὰ τοῦτο πάσχουσιν. ὁμοίως δὲ νόμοις πονηροῖς χρώμενοι, καὶ διαφθείρεσθαι τοὺς

ὄντας ἑαυτούς, οὐδενὸς πώποτ᾽ ἐσώθησαν. ταύτῃ μέντοι τῇ κατηγορίᾳ, καὶ Τιμοκράτης ἔνοχος καθέστηκε νυνί. καὶ δικαίως ἂν ὑφ᾽ ὑμῶν τοῦ προσήκοντος τύχοι τιμήματος. χρὴ μὲν οὖν ἅπασιν ὀργίλως ἔχειν, ὅσοι τιθέασι νόμους αἰσχροὺς καὶ πονηρούς, μάλιστα δὲ τούτοις, οἳ τοὺς τοιούτους τῶν νόμων διαφθείρουσι, δι᾽ ὧν ἐστιν ἢ μικρὰν, ἢ μεγάλην εἶναι τὴν πόλιν. εἰσὶ δ᾽ οὗτοι τίνες; οἵ τε τοὺς ἀδικοῦντας τιμωρούμενοι, καὶ οἱ τοῖς ἐπιεικέσι τιμὰς διδόασιν. εἰ γὰρ ἅπαντες προθυμηθεῖεν ποιεῖν ἀγαθόν τι τὸ κοινὸν, καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δωρεὰς τὰς ἀπὸ τούτων ζηλώσαντες, καὶ πάντες ἀποσταῖεν τοῦ κακουργεῖν, ἤ κακόν τι πράττειν, τὰς βλάβας καὶ τὰς ζημίας τὰς ἐν τούτοις κειμένας φοβηθέντες, ἔσθ᾽ ὅτι κωλύει τὴν πόλιν μεγίστην εἶναι; οὐ τριήρεις ὅσας οὐδεμία ἄλλη πόλις Ἑλληνὶς κέκτηται; οὐχ ὁπλίτας, οὐκ ἱππέας, οὐ προσόδους, οὐ τόπους, οὐ λιμένας; ταῦτα δὲ πάντα τί σώζει καὶ συνέχει; οἱ νόμοι. κατὰ γὰρ τούτους οὔσης τῆς πολιτείας ἐστὶ ταῦτα χρήσιμα τῷ κοινῷ. εἰ δὲ τοὐναντίον γένοιτο τῷ κοινῷ, τοῖς χρηστοῖς μὲν οὐδ᾽ ὁτιοῦν πλέον, τοῖς δ᾽ ἀδικοῦσιν ἄδεια ὅσην Τιμοκράτης γέγραφε, πόση ταραχὴ γένοιτ᾽ ἂν εἰκότως; εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τούτων ὧν διεξῆλθον κτημάτων, οὐδ᾽ ἂν εἰ δὶς γένοιτο, ὅσα νῦν ἐστιν, οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἂν ὄφελος εἴη. οὗτος τοίνυν ἐν τούτῳ τῷ νόμῳ φαίνεται κακῶς ἐπιχειρῶν ὑμᾶς ποιεῖν, δι᾽ οὗ τοῖς ἀδικεῖν ἐπιχειροῦσιν εἰσὶν αἱ τιμωρίαι. πάντων οὖν ἕνεκα τῶν εἰρημένων ἄξιόν ἐστιν ὀργισθῆναι, καὶ κολάσαι, καὶ παράδειγμα ποιῆσαι τοῖς ἄλλοις τοῦτον. ὡς τὸ πρᾴως ἔχειν τοῖς τοιούτοις, καὶ καταψηφίζεσθαι μὲν, ὀλίγου δὲ τιμᾶν, ἐθίζειν καὶ προδιδάσκειν ἐστὶν ἀδικεῖν ὑμᾶς ὡς πλείστους.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ὑπόθεσις, τοῦ κατὰ ἀριστογείτονος λόγου.

Πυθάγγελος καὶ σκάφων ἰδόντες ἰσοκλέα φέροντα ἱερὰ ἱμάτια, ἐφ᾽ οἷς καὶ χρυσᾶ γράμματα ἦν δηλοῦντα τὸν

ἀναθέντας, ἀπάγουσι πρὸς τοὺς πρυτάνεις ὡς ἱερόσυλον.
οἱ δὲ τῇ ὑστεραίᾳ καθιστᾶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. κἀκεῖνος ὑ=
πὸ τῆς ἱερείας ἔφη πεμφθεὶς λαβεῖν τὰ ἱμάτια, ἵνα κομί=
σῃ πρὸς τὸ ἱερὸν κυνηγέσιον. ἐνταῦθα ἀριστογείτων γρά-
φει ψήφισμα. πρῶτον μὲν ἀπροβούλευτον, ἔπειτα δεινό=
τατον: κελεύων, ἐὰν μὲν ὁμολογῇ τὰ ἱμάτια ἐξενεγκεῖν,
ἀποθανεῖν αὐτὸν αὐτίκα. ἐὰν δὲ ἀρνῆται, κρίνεσθαι: ἐξοῦ
συνέβαινεν αὐτῷ ὁμολογήσαντι μὲν τἀληθὲς, παραχρῆ-
μα τεθνάναι: ἐξάρνῳ δὲ γενομένῳ, μετ' ὀλίγον ὕστερον πα
θεῖν. ὕστερον τὸ ψήφισμα γραψάμενος παρανόμων Φανό-
στρατος ὁ ἱεροκλέους τοῦ κινδυνεύοντος πατὴρ συγκατηγο-
ρήσαντος αὐτοῦ δημοσθένους, αἱρεῖ παρανόμων. καὶ τιμᾷ
τὸ δικαστήριον ἀριστογείτονι πέντε ταλάντων. ὕστερον μὲν δὴ
πρῶτον ἀπόφλημα ἀριστογείτονι γίγνεται. ἔπειτα ἡγεμό=
να γραψάμενος, καὶ τὸν ἀγῶνα ἀποδόμενος, τὸ πέμπτον
μέρος μὴ λαβὼν τῶν ψήφων, ὦφλε χιλίας. οὐκ ἀποδόν=
τος δὲ αὐτοῦ κατὰ τὴν ὡρισμένην προθεσμίαν δι-
πλοῦται τὰ ὀφλήματα κατὰ τὸν νόμον, καὶ γίνεται δέ=
κα τάλαντα, καὶ δισχίλιαι δραχμαί. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν
χρημάτων ἀπογράφει τι εἰς τὸ δημόσιον χωρίον ἑαυτοῦ.
καὶ τὸ χωρίον ὕστερον εὔνομος ὠνεῖται ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, τά-
ξιν αἰτησάμενος τοῦ ὀφλήματος. ὥστε ἐν δέκα ἔτεσιν ἐκτί=
σαι τὸ σύμπαν, καθ' ἕκαστον ἔτος τιθεὶς τὸ ἐπιβάλλον μέ-
ρος. δύο μὲν δὴ καταβολὰς ἀπήνεγκε τάλαντα δύο καὶ
δραχμὰς τετρακοσίας. τὸ δὲ λοιπὸν ὀφείλεται τάλαντα
ὀκτὼ, καὶ δραχμαὶ χίλιαι καὶ ἑξακόσιαι. δοκῶν οὖν ἔ-
χειν ὁ ἀριστογείτων τοῦ λέγειν ἐξουσίαν, καὶ μηκέτι ὀφείλειν
ἐπειδὴ χρήστην ἀπέδωκε τῇ πόλει: καὶ ἐγράφετο πολλοὺς,
καὶ ἐδημηγόρει, τῶν νόμων, τὸν ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ μέ
χρις ἂν ἐκτίσῃ, ποιούντων ἄτιμον. διόπερ αὐτὸν οἱ πε=
ρὶ λυκοῦργον ἐνέδειξαν, ὡς οὐκ ἐξὸν λέγοντα. οὐκ

ἐξαληλιμμένου τίνων ἐξ ἀκροπόλεως ἀριστογείτονος, ἀλλ' ἔτι τοῦ ὀφειλήματος ἐγγεγραμμένου, χρήστου δὲ καταστάντος τοῦ τὸ χωρίων ὠνησαμένου, ζήτημα συνίσταται. πότερον ὁ πριάμενος τὸ χωρίον ὀφείλει μόνον, ἢ καὶ ὁ πρόσθεν ὄφλων, ἄχρις ἂν ἐκτεθῇ τὸ χρέος. περὶ μὲν δὴ τὰ δύο ὀφλήματα τοῦτο συνίσταται τὸ ζήτημα. φασὶ δὲ αὐτὸν οἱ κατήγοροι, καὶ ἴδιον ὀφείλειν ὄφλημα τῷ δημοσίῳ. πρὸς τοῦτο ἀριστογείτων ἀνθιστάμενος φησὶν ἀδίκως ἐγγεγράφθαι. καὶ διὰ τοῦτο δίκην λαχεῖν ἀρίστωνι τῷ ἐγγράψαντι. δημοσθένης δὲ καὶ λυκοῦργος περὶ μὲν τῆς δικαίας ἢ μὴ γεγενῆσθαι τὴν ἐγγραφὴν, οὐδὲν λέγουσι. φασὶ δὲ ὅταν ἕλῃ τὸν ἀρίστωνα, τότε ἀριστογείτων μὲν ἐξαλειφθήσεται, ἐκεῖνος δὲ ἐγγραφήσεται κατὰ τὸν νόμον: πρὶν δὲ κριθῆναι τὸ πρᾶγμα, οὐ προσήκει λέγειν τὸν τάχα δικαίως ἐγγεγραμμένον, καὶ ψευδῶς ἐγκαλοῦντα ἀρίστωνι. ταῦτα μὲν δὴ τὰ ζητήματα τῆς ὑποθέσεως. συνηγώνισται δὲ αὐτοῖς ὁ λυκοῦργος ἅτε πρότερος λέγων. τῷ δημοσθένει δὲ περὶ μὲν τούτων βραχὺς πάνυ λόγος γέγονεν, ὡς προειλημμένον. ὁ δὲ ὅλος αὐτῷ λόγος τοῦ ἀριστογείτονος βίου κατηγορίαν περιέχει. διονύσιος δὲ ὁ ἁλικαρνασεὺς οὐ δέχεται τούτους τοὺς λόγους δημοσθένους εἶναι, ἐκ τῆς ἰδέας τεκμαιρόμενος. οἱ δὲ φασὶν ἐπίτηδες τὸν ῥήτορα τοιούτῳ χαρακτῆρι κεχρῆσθαι, ζηλώσαντα λυκοῦργον εὐδοκιμοῦντα παρὰ τοῖς ἀθηναίοις. οἱ δὲ, ἐπειδὴ τὸν κατὰ τῆς ἡλικίας χρόνον εἰς τὴν πρωτολογίαν ἔλαβε λυκοῦργος, καὶ πᾶσι τοῖς κεφαλαίοις αὐτὸς ἐχρήσατο, ὁ δημοσθένης ἠναγκάσθη λοιπὸν φιλοσοφώτερον μετελθεῖν, καὶ περιοδικῶς. ἄλλοι δὲ, τὸν μὲν πρότερον δέχονται δημοσθένους εἶναι: τὸν δὲ δεύτερον, οὐδαμῶς οὐδὲν ἄξιον ἔχοντα τοῦ ῥήτορος.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΓΕΙΤΟΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΑΛΑΙ καθήμενος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ κατηγοροῦντος ἀκούων ὥσπερ ὑμεῖς Λυκούργου, τὰ μὲν ἄλλα καλῶς αὐτὸν ἡγούμην λέγειν· ἐν δὲ τεθαύμακα ὁρῶν ὑποδιατεινόμενον, εἰ ἀγνοεῖ τοῦθ' ὅτι οὔτε παρὰ τοὺς ὑφ' ἑαυτοῦ λόγους εἰρημένους, οὔτε παρὰ τοὺς ὑπ' ἐμοῦ μέλλοντας ῥηθήσεσθαι τὰ τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος δίκαιά ἐστιν ἰσχυρά· ἀλλ' ὡς ἂν ἕκαστος ὑμῶν ἔχῃ, ἢ πρὸς τὸ δυσχεραίνειν, ἢ προσίεσθαι πονηρίαν. καὶ ἔγωγε ὑπολαμβάνω μὲν κατηγορίαν καὶ τὸ τῶν λόγων πλῆθος, ἔθους ἕνεκα καὶ τῆς ὑμετέρας ἀκροάσεως δεῖν ποιήσασθαι· κεκρίσθαι δὲ πάλαι τὸ πρᾶγμα * παρὰ τῆς ἑκάστου φύσεως οἴκοθεν. καὶ νῦν εἰ μέν εἰσιν ὑμῶν οἱ πλείους, οἷοι τοὺς πονηροὺς φιλεῖν καὶ σώζειν, μάτην ἐρραψῳδηκότας ἡμᾶς ἔσεσθαι· εἰ δ' οἷοι μισεῖν, δίκην, ἂν θεὸς θέλῃ, τουτονὶ δώσειν. πολλῶν δὲ λόγων εἰρημένων καὶ πάντων καλῶς, οὐκ ὀκνήσω πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, ἅγ' ἐμοὶ φαίνεται. ἐμοὶ γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν ἐοικέναι δοκεῖ τοῖς ἄλλοις ὁ παρὼν ἀγών. σκοπεῖτε δ' οὑτωσί· πρὸς ἅπαντ' ἔρχονται τὰ δικαστήρια οἱ μὲν δικασταί, παρὰ τοῦ κατηγόρου καὶ τοῦ φεύγοντος τὸ πρᾶγμα μαθησόμενοι, περὶ οὗ δεήσει τὴν ψῆφον ἐνεγκεῖν αὐτούς· οἱ δ' ἀντίδικοι, μεθ' ἑαυτοῦ δείξων ἑκάτερος ὄντα τὰ τῶν νόμων δίκαια ἰσχυρά. τὰ δὲ τούτου τοῦ ἀγῶνος πῶς ἔχει; οἱ μὲν δικάζοντες ὑμεῖς ἥκετε μᾶλλον ἡμῶν τῶν κατηγόρων εἰδότες, καὶ ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ πάλαι, καὶ γεγραμμένον ἐν ἀκροπόλει, καὶ οὐκ ἐξὸν αὐτῷ λέγειν. ὥσθ' ἕκαστον

ὑμῶν κατηγόρου τάξιν ἔχειν* καὶ τὰ δίκαια εἰδέναι, καὶ μὴ μαθεῖν δεῖσθαι. ὁ δὲ κρινόμενος τὴν μὲν εἰς σωτηρίαν αὐτῷ φερόντων οὐδ᾽ ὁτιοῦν πάρεστιν ἔχων, οὐχὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ πράγματος λόγους δικαίους, οὐ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀνθρώπινον, οὐκ ἄλλο οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἀγαθόν. δι᾽ ἃ δ᾽ ἂν καὶ μηδ᾽ ὁτιοῦν ἀδικῶν τις ἔδεισε, διὰ ταῦθ᾽ οὗτος οἴεται σωθήσεσθαι. ἐν γὰρ τῇ τῆς πονηρίας ὑπερβολῇ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἔχει. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, δοκεῖ μοι τις οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν εἰπὼν ὅτι νυνὶ κρίνεται μὲν ἀριστογείτων, δοκιμάζεσθε δὲ καὶ κινδυνεύετε ὑμεῖς περὶ δόξης. εἰ μὲν γὰρ ὀφθήσεσθε ἐπὶ τοῖς οὕτω φανεροῖς καὶ μεγάλοις ἀδικήμασιν ὀργιζόμενοι καὶ τιμωρούμενοι, δόξετε τοῦθ᾽ ὅπερ ἐστὲ δικασταὶ καὶ φύλακες τῶν νόμων εἰσεληλυθέναι. εἰ δ᾽ ἕτερόν τι τούτων παρέσται, ὃ μηδεὶς μὲν αὐτὸς πεποιηκέναι φήσειεν, ἐν δὲ ταῖς ψήφοις εὑρεθήσεται: δέδοικα μὴ δόξητέ τισι τὸν ἀεὶ βουλόμενον εἶναι πονηρὸν τὸν ἐν τῇ πόλει παιδοτριβεῖν. ἀσθενὴς μὲν γάρ ἐστι πᾶς ὁ πονηρὸς καθ᾽ ἑαυτόν: ᾧ δ᾽ ἂν ὑμεῖς προσθῆσθε, οὗτος ἰσχυρὸς γίγνεται. ἔστι δὲ τοῦτο τῷ μὲν λαβόντι παρ᾽ ὑμῶν ἐργασία καὶ δυναστεία: ὑμῖν δὲ τοῖς δοῦσιν, ὄνειδος. Βουλοίμην δ᾽ ἄν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περὶ τοῦ περὶ τὴν ἰδίαν ἐμὲ τὴν τούτου λέγειν, σπουδάζοντας ὑμᾶς ἐξετάσαι διὰ βραχέων, εἰς ὅσην αἰσχύνην καὶ ἀδοξίαν περιέχει τὴν πόλιν δημοσίᾳ πάντα τὰ τοιαῦτα θηρία, ὧν μέσος, καὶ πλούταιος, καὶ πρωτός ἐστιν οὗτος* ὧν τὰ μὲν ἄλλα, ἐάσω: ἀλλ᾽ εἰς τὰς ἐκκλησίας ἀναβαίνουσιν, ἐν αἷς ὑμεῖς γνώμης ἀπόδειξιν, οὐ πονηρίας τοῖς λέγουσι προτίθετε, τόλμαν, καὶ κραυγήν, καὶ ψευδεῖς αἰτίας, καὶ συκοφαντίαν, καὶ ἀναισχυντίαν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα συνεσκευασμένοι. ὧν οὐκ ἂν εὕροι τις ἐναντιώτερα τῷ βουλεύεσθαι. νομίζω δ᾽ ὅσ᾽ ἂν αἴσχιω καὶ τούτοις τοῖς αἰσχροῖς πάντων τῶν καλῶν τῆς

τῆς πόλεως προΐεσθε, τὴν τῶν νόμων, τὴν τῶν προέδρων, τὴν τοῦ προγράμματος, τὴν τῆς εὐκοσμίας. εἰ μὲν οὖν ὑμεῖς ταῦτα βούλεσθε, καὶ μετὰ τῆς ὑμετέρας γνώμης οὗτοι ταῦτα ποιοῦσιν, ὁδῷ βαδίζειν καὶ ἐᾶν δεῖ. εἰ δ' ἐπανορθώσασθαι ταῦτ' ἔτι καὶ νῦν οἴεσθε χρῆναι, καὶ τὰ προειρημένα πόρρω καὶ πάλαι ἤδη χρόνον αἰσχρῶς καὶ κακῶς ὑπὸ τούτων διακείμενα βελτίω ποιῆσαι: πάντα τὰ τοιαῦτα ἔθη παριδόντας τήμερον ὀρθῶς δεῖ δικάσαι, τὴν τὰ δίκαια ἀγαπῶσαν εὐνομίαν περὶ πλείστου ποιησαμένους, ἣ πάσας καὶ πόλεις καὶ χώρας σώζει, καὶ τὴν ἀπαραίτητον καὶ σεμνὴν δίκην, ἣν ὁ τὰς ἁγιωτάτας ἡμῖν τελετὰς καταδείξας Ὀρφεὺς παρὰ τὸν τοῦ Διὸς θρόνον φησὶ καθημένην πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾶν: ἣν εἰς ἑαυτὸν ἕκαστον νομίσαντα βλέπειν, οὕτω ψηφίζεσθαι φυλαττόμενον καὶ προορώμενον μὴ καταισχῦναι ταύτην: ἧς ἐπώνυμός ἐστιν ὑμῶν ἕκαστος ὁ ἀεὶ δικάζειν λαχὼν τὰ πάντων τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει καλὰ καὶ δίκαια καὶ συμφέροντα φυλάττων, ταύτην τὴν ἡμέραν παρακαταθήκην ἔνορκον εἰληφὼς παρὰ τῶν νόμων, καὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς πατρίδος. ὡς εἰ μὴ τοῦτον ἕξετε τὸν τρόπον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς συνηθείας εὐηθείας εἰσεληλυθότες καθεδεῖσθε: φοβοῦμαι μὴ τὸ πρᾶγμα εἰς τοὐναντίον περιστῇ: καὶ δοκοῦντες ἡμεῖς Ἀριστογείτονος κατηγορεῖν ὑμῶν κατηγοροῦντες φανῶμεν. ὅσῳ γὰρ ἂν μᾶλλον ἡμῶν ἐλεγχόντων τὴν τούτου πονηρίαν μηδὲν ὑμεῖς φροντίσητε, τοσούτῳ μείζων ἡ καθ' ὑμῶν αἰσχύνη γενήσεται. καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανά. πάνυ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ πάσης οἰκειότητος ἐρῶ τἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς. ἐγὼ γὰρ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὁρῶν ὑμᾶς καθιστάντας με καὶ προχειριζομένους τὴν τούτου κατηγορίαν, ἠχθόμην, καὶ μὰ τὸν Δία καὶ πάντας τοὺς θεοὺς οὐκ ἐβουλόμην. οὐ γὰρ ἠγνόουν ὅτι ὁ ποιήσας τι τοιοῦτον παρ' ὑμῖν, καὶ παθὼν ἀπέρχεται. εἰ δὲ μὴ

τηλικοῦτον, ὥστε εὐθὺς αἰσθέσθαι, ἀλλ' ἐὰν πολλὰ τοιαῦτα ποιῇ καὶ μὴ παύσηται, ταχὺ γνωσθήσεται. ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι εἶναι πείθεσθαι τοῖς ὑμετέροις βουλήμασι. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς ἐνδείξεως καὶ τῶν νόμων δίκαια αὐτὸν ὅπερ πεποίηκε, λυκοῦργον αἱρεῖν ἡγοῦμαι, καὶ τὸν μάρτυρα τῆς πονηρίας τοῦ τούτου βίον ἑώρων προκαλούμενον· ἃ δὲ καὶ λογίζεσθαι τοὺς ὑπὲρ πόλεως καὶ νόμων βουλευομένους προσήκει, καὶ σκοπεῖσθαι δεῖ, ταῦτα προῃρούμην εἰπεῖν. καὶ νῦν ἐπὶ ταῦτα πορεύομαι. δότε δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ συγχωρήσατέ μοι πρὸς διὸς ὡς πέφυκα, καὶ προῄρημαι, περὶ τούτων διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς. καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἄλλως δυναίμην.

Ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κἂν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἂν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ ἀνώμαλον, καὶ κατ' ἄνδρα ἕκαστον ἴδιον τοῦ ἔχοντος· οἱ δὲ νόμοι, κοινὸν καὶ τεταγμένον ταυτὸ πᾶσιν. ἡ μὲν οὖν φύσις ἂν ᾖ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται· διὸ τοὺς τοιούτους ῥαδίως ἐξαμαρτάνοντας εὑρήσετε. οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσι· καὶ ἐπειδὰν εὑρεθῇ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμα ἀπεδείχθη πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον. καὶ τοῦτ' ἐστὶ νόμος, ᾧ πάντας προσήκει πείθεσθαι διὰ πολλά, καὶ μάλιστα, ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὕρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν· δόγμα δὲ ἀνθρώπων φρονίμων· ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων· πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν πόλει. ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίοις πᾶσιν ἑάλωκεν, ἕτερος δὲ οὐδεὶς ἐστὶν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥᾴδιον διδάξαι. δυοῖν γὰρ ὄντοιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὧν ἕνεκα πάντες τίθενται οἱ νόμοι, τοῦ, τε μηδένα μηδὲν ὃ μὴ δίκαιόν ἐστι

ποιεῖν, καὶ τοῦ, τοὺς παραβαίνοντας τούτους κολαζομένους
βελτίους τοὺς ἄλλους ποιεῖν: ἀμφοτέροις τούτοις οὗτος ἔνο-
χος ὢν φανήσεται. τῶν μὲν γὰρ οἷς ἐξ ἀρχῆς παρέβη τοὺς νό-
μους, τὰ ὀφλήματ' αὐτῷ γέγονεν: ἐπὶ δ' οἷς οὐκ ἐμμένει,
τούτοις νυνὶ τὴν παρ' ὑμῶν ἄγεται τιμωρίαν, ὥστε μη-
δεμίαν καταλείπεσθαι πρόφασιν, δι' ἣν ἄν τις αὐτὸν ἀ-
φίῃ: οὐδὲ γὰρ αὖ τοῦτ' ἐστὶν εἰπεῖν ὡς ἄρ' ἐκ τούτων ἡ πόλις
οὐδὲν βλάπτεται. ἐγὼ γὰρ ὅτι μὲν πάντα ἀπόλλυται τὰ τῆς
πόλεως ὀφλήματα, εἰ τὰ τούτου σοφίσματα προσδέξε-
σθε: καὶ ὅτι εἰ ἄρα δεῖ τινας ἐκ τῶν ὀφειλόντων ἀφεῖναι
τοὺς ἐπιεικεστάτους καὶ βελτίστους καὶ τοὺς τοῖς ἥκιστα δει-
νοῖς ὠφληκότας, τούτους ἀφιέναι δεῖ, οὐχὶ τὸν πονηρό-
τατον καὶ πλεῖστα ἡμαρτηκότα καὶ δικαιότατα ὠφληκό-
τα καὶ ἐπὶ δεινοτάτοις. τί γὰρ ἂν γένοιτο συκοφαντίας
καὶ παρανομίας δεινότερον; ἐφ' οἷς ἀμφοτέροις οὗτος ὦ-
φληκε: καὶ ὅτι οὐδ' εἰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀφίετε, οὐχὶ τῷ
βιαζομένῳ δήπου συγχωρῆσαι προσήκει: ὕβρις γὰρ τοῦτό
γε: καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐάσω. ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶς ὁ τῆς
πόλεως καὶ τῶν νόμων κόσμος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, συν-
ταράττεται καὶ διαφθείρεται κατὰ τοῦτον, καὶ τοῦτ' οἶμαι
σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξειν. λέξω δὲ οὔτε καινόν, οὔτε περιτ-
τὸν οὐδέν, οὔτ' ἴδιον, ἀλλ' ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστε ὁμοίως ἐμοί.
εἰ γάρ τις ὑμῶν ἐξετάσαι βούλεται, τί ποτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον
καὶ τὸ ποιοῦν τὴν βουλὴν συλλέγεσθαι, τὸν δῆμον εἰς τὴν
ἐκκλησίαν ἀναβαίνειν, τὰ δικαστήρια πληροῦσθαι, τὰς
ἕνας ἀρχὰς ταῖς νέαις ἑκούσας ὑπεξιέναι, πάντα δι' ὧν
ἡ πόλις * διοικεῖται καὶ σώζεται, γίγνεσθαι: τοὺς νόμους εὑ-
ρήσει, καὶ τὸ τούτοις ἅπαντας πείθεσθαι. ἐπεὶ λυθέντων
γε τούτων καὶ ἑκάστῳ δοθείσης ἐξουσίας ὅ, τι βούλεται
ποιεῖν, οὐ μόνον ἡ πολιτεία οἴχεται, ἀλλ' οὐδ' ὁ βίος ἡμῶν
τοῦ τῶν θηρίων οὐδὲν ἂν διενέγκοι. τί γὰρ ἂν τοῦτον αὐτὸν οἴεσθε

ποιεῖν λυθέντων τῶν νόμων, ὅς ὄντων κυρίων τοιοῦτός ἐστιν; Ἐπειδὴ τοίνυν οἱ νόμοι μετὰ τοὺς θεοὺς ὁμολογοῦνται σώζειν τὴν πόλιν, δεῖ πάντας ὑμᾶς τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ εἰ ἐκάθησθε ἐράνου πληρωταὶ, τὸν μὲν πειθόμενον τούτοις ὡς φέροντα τὴν τῆς σωτηρίας φορὰν πλήρη τῇ πατρίδι τιμᾶν καὶ ἐπαινεῖν: τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολάζειν. ἔρανος γάρ ἐστι πολιτικὸς καὶ κοινὸς πάνθ', ὅσα ταξάντων τῶν νόμων ἕκαστος ὑμῶν ποιεῖ: ὃν ὁ λείπων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πολλὰ, καὶ καλὰ, καὶ σεμνὰ, καὶ μεγάλα ὑμῶν ἀφαιρεῖται, καὶ διαφθείρει τὸ καθ' αὑτόν. ὧν ἓν ἢ δύο ἐρῶ παραδείγματος ἕνεκα τὰ γνωριμώτατα. τὸ τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους ἀπὸ τῆς ἀσθενοῦς ταυτησὶ κιγκλίδος τῶν ἀπορρήτων κυρίαν εἶναι, καὶ μὴ τοὺς ἰδιώτας ἐπεισιέναι. τὸ τὴν ἐξ ἀρείου πάγου βουλὴν, ὅταν ἐν τῇ βασιλείῳ στοᾷ καθεζομένη περισχοινίσηται, κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐφ' ἑαυτῆς εἶναι, καὶ ἅπαντας ἐκποδὼν ἀποχωρεῖν: τὸ τὰς ἀρχὰς ἁπάσας ὅσας οἱ λαχόντες ἄρχουσιν ὑμῶν, ἅμα τῷ τὸν ὑπηρέτην εἰπεῖν μετάστητε ἔξω, τῶν νόμων κρατεῖν, ἐφ' οἷς εἰσεπέμφθησαν, καὶ μὴ τοὺς ἀσελγεστάτους βιάζεσθαι: ἄλλα μυρία. πάντα γὰρ καλὰ καὶ σεμνὰ, καὶ δι' ὧν ἡ πόλις κοσμεῖται καὶ σώζεται, οὗτοι φυλάττουσιν. ἡ σωφροσύνη πρὸς τοὺς γονέας, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὑμῶν, ἡ παρὰ τῶν νέων αἰσχύνη, ἡ εὐταξία, τῇ τῶν νόμων παραθήκῃ τῆς αἰσχρῶν περίεστι, τῆς ἀναισχυντίας, τῆς θρασύτητος, τῆς ἀναιδείας. ἰταμὸν γὰρ ἡ πονηρία καὶ τολμηρὸν καὶ πλεονεκτικόν: καὶ τοὐναντίον ἡ καλοκαγαθία, ἡσύχιον, καὶ ὀκνηρὸν καὶ βραδὺ καὶ δεινὸν ἐλαττωθῆναι. τοὺς νόμους οὖν δεῖ τηρεῖν, καὶ τούτους ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀεὶ δικάζοντας ὑμῶν. μετὰ γὰρ τούτων οἱ χρηστοὶ τῶν πονηρῶν περίεισιν: εἰ δὲ μὴ, λέλυται πάντα, ἀνέῳκται, συγκέχυται,

τῶν πονηροτάτων καὶ ἀναιδεστάτων ἡ πόλις γίγνεται. φέ-
ρε γὰρ πρὸς θεῶν εἰ ἕκαστος τῶν ἐν τῇ πόλει τὴν ἀριστογεί-
τονος τόλμαν καὶ ἀναισχυντίαν λαβὼν, καὶ διαλογισά-
μενος ταῦθ' ἅπερ οὗτος, ὅτι ἔξεστι καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν
μέχρι τινὸς ὅτι ἂν βούληταί τις ἐν δημοκρατίᾳ, ἐὰν περὶ
τοῦ ποῖός τις εἶναι δόξῃ ὁ ταῦτα ποιῶν ὀλιγωρήσῃ, καὶ οὐ-
δεὶς ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἀδικημάτων εὐθὺς ἀποκτενεῖ: εἰ ταῦτα
διανοηθεὶς ὁ μὴ λαχὼν τῷ λαχόντι, καὶ ὁ μὴ χειροτονηθεὶς
τῷ χειροτονηθέντι ἐξ ἴσου ξυνὸν εἶναι καὶ τῶν αὐτῶν μετέ-
χειν, καὶ ὅλως μὴ νέος, μὴ πρεσβύτερος τὰ προσήκοντα
πράττοι, ἀλλὰ πᾶν τὸ τεταγμένον ἐξελάσας ἕκαστος ἐκ
τοῦ βίου τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν, νόμον, ἀρχὴν, πάνθ' ὑπο-
λαμβάνοι: εἰ ταῦτα ποιοῖμεν, ἔστιν ἔτι τὴν πόλιν οἰκεῖσθαι;
τί δὲ, τοὺς νόμους κυρίους εἶναι; πόσην δ' αὖ οἴεσθε βίαν,
καὶ ὕβριν καὶ παρανομίαν ἐν ἁπάσῃ τῇ πόλει καθ' ἑκά-
στην ἡμέραν γίγνεσθαι καὶ βλασφημίαν, ἀντὶ τῆς νῦν εὐ-
φημίας καὶ τάξεως; καὶ τί δεῖ λέγειν, ὅτι τοῖς νόμοις ἅ-
παντα κοσμεῖται, καὶ τῷ τούτοις πείθεσθαι; ἀλλ' ὑμεῖς
αὐτοὶ πάντων ἄρτι κληρουμένων ἀθηναίων καὶ πάντως
εὖ οἶδ' ὅτι βουλομένων εἰς τουτὶ λαχεῖν τὸ δικαστήριον, μό-
νοι δικάζεθ' ὑμῖν. διὰ τί; ὅτι ἐλάχετε: εἶτα ἀπεκληρώθη-
τε: ταῦτα γὰρ οἱ νόμοι λέγουσιν. εἶθ' ὑμεῖς αὐτοὶ κατὰ τοὺς
νόμους εἰσεληλυθότες τὸν παρὰ τοὺς νόμους λέγειν ἢ πρά-
ττειν τι βιαζόμενον λαβόντες ἀφήσετε; καὶ οὐδεὶς ὑμῶν χο-
λὴν οὐδ' ὀργὴν ἔχων φανήσεται, ἐφ' οἷς ὁ βδελυρὸς καὶ ἀ-
ναιδὴς ἄνθρωπος οὑτοσὶ βιάζεται τοὺς νόμους. ὅς ὦ μιαρώ-
τατε πάντων τῶν ὄντων ἀνθρώπων κεκλεισμένης σου τῆς παρ-
ρησίας οὐ κιγκλίσιν, οὐδὲ θύραις, ἃ καὶ παρανοίξειεν ἄν τις,
ἀλλὰ τοσούτοις καὶ τηλικούτοις ὀφλήμασι, καὶ τούτων παρὰ τῇ
θεῷ κειμένων, εἶτ' ἐντὸς τούτων βιάζῃ καὶ προσέρχῃ πρὸς
ταῦτα, ἀφ' ὧν ἀπελαύνουσί σε οἱ νόμοι: ἀπεσχοινισμένος

πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει δικαίοις, γνώσεσι τῶν δικαστη-
ρίων, τῇ γραφῇ θεσμοθετῶν, ἑτέρᾳ πρακτόρων, * τῇ τῆς
βουλεύσεως. ἣν αὐτὸς * διώκεις, γραφῇ, καὶ μονουχὶ ἁ-
λύσει σιδηρᾷ δεδεμένος ὑποδύῃ πρὸς ταῦτα καὶ διασπᾷς:
καὶ προφάσεις πλάττων καὶ ψευδεῖς αἰτίας συντιθεὶς
τὰ κοινὰ ἀναστρέψειν οἴει. καὶ μὴν μέγα καὶ σαφὲς ὑμῖν ἐ-
ρῶ παράδειγμα, ὅτι ταῦτα οὐδὲ καθ' ἓν προσήκει παριδεῖν.
εἰ γάρ τις αὐτίκα δὴ μάλα εἴποι, ὡς ἐκ τῶν νεωτάτων, ἢ τῶν
πλουσιωτάτων, ἢ τῶν λελειτουργηκότων, ἢ τῶν τοιούτων
τινὸς μερῶν ἀφορίσας τοὺς λέγοντας εἶναι δεῖ, ἀποκτείναιτ'
ἂν αὐτὸν εὖ οἶδ' ὅτι, ὡς καταλύοντα τὸν δῆμον: καὶ δι-
καίως ἂν τοῦτο ποιήσαιτε. καὶ μὴν ὅτι βούλεσθε τούτων,
ἧττόν ἐστι δεινόν, ἢ εἴ τις ἐξ ὧν ἐστιν οὗτος μερῶν, εἴποι τοῖς
βιαζομένοις ἐξεῖναι λέγειν, ἢ τοῖς ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ἢ
τοῖς ὧν ὁ δῆμος ἀπέκτεινε τοὺς πατέρας, ἢ τοῖς ἀποδεδοκι-
μασμένοις ἄρχειν λαχοῦσιν, ἢ τοῖς ὀφείλουσι τῷ δημο-
σίῳ, ἢ τοῖς καθάπαξ ἀτίμοις, ἢ τοῖς πονηροτάτοις καὶ οὖσι
καὶ δοκοῦσι. πάντα γὰρ ταῦτα ὑπάρχει τούτῳ καὶ πρό-
σεστι τοῖς, οἷος οὗτός ἐστι τὴν φύσιν. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες ἀ-
θηναῖοι, νομίζω μὲν αὐτὸν καὶ ἐφ' οἷς νῦν ποιεῖ, δικαίως ἂν
ἀποθανεῖν. πολὺ μέντοι μᾶλλον, ἢ οὐδέν γε ἧττον ἐφ' οἷς δῆ-
λός ἐστι ποιήσων, εἰ τὴν παρ' ὑμῶν ἐξουσίαν λήψεται καὶ και-
ρόν, ὃ μὴ γένοιτο. ὃ καὶ θαυμαστόν ἐστιν εἴ τις ὑμῶν ἀγνοεῖ, ὅτι
τῶν μὲν καλόν, ἢ χρηστόν, ἢ τῆς πόλεως ἄξιον πρᾶγμα οὐδὲν
οὗτός ἐστι χρήσιμος: μὴ γὰρ ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ τοσαύτη σπάνις ἀν-
δρῶν γένοιτο τῇ πόλει, ὥστε παρὰ ἀριστογείτονος τῶν κα-
λῶν τι ποιήσασθαι: ἐφ' ἃ δ' ἂν καὶ χρήσαιτό τις τοιούτῳ θηρίῳ,
ἀπεύχεσθαι τοῖς θεοῖς μὴ γενέσθαι δεῖ: εἰ δ' ἄρα καὶ συμβαίη,
μεῖζόν ἐστιν ἀτύχημα τῇ πόλει ἀπορῆσαι τοὺς βουλομένους
ἐξαμαρτεῖν, δι' οὗ τοῦτο ποιήσουσιν, ἢ τοῦτον ἀφειμένον αὐτοῖς
ἕτοιμον ὑπάρξαι. τί γὰρ οὗτος ὀκνήσειεν ἄν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,

τῶν ἀνηκέστων ἢ δεινῶν, ἄνθρωπος μιαρὸς καὶ πατρικῆς ἔχθρας πρὸς τὸν δῆμον ἀνάμεστος; τίς δ᾽ ἂν ἄλλος μᾶλλον ὃ μὴ γένοιτο, ἀνατρέψειε τὴν πόλιν εἰ λάβοιτο ἐξουσίας; οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῆς φύσεως αὐτοῦ καὶ τῆς πολιτείας οὐ λογισμὸς, οὐδ᾽ αἰδὼς οὐδεμία, ἀλλ᾽ ἀπόνοια ἡγεῖται: μᾶλλον δὲ ὅλον ἐστὶν ἀπόνοια ἡ τούτου πολιτεία; ἣ μέγιστον μέν ἐστιν αὐτῷ τῷ ἔχοντι κακὸν, δεινὸν δὲ καὶ χαλεπὸν πᾶσι, πόλει δ᾽ οὐδ᾽ ἀνεκτόν. ὁ γὰρ ἀπονενοημένος ἅπας αὑτὸν μὲν προεῖται καὶ τὴν ἐκ λογισμοῦ σωτηρίαν: ἐκ δὲ τοῦ παραδόξου καὶ τοῦ παραλόγου ἐὰν ἄρα σωθῇ, σώζεται. τίς οὖν εὖ φρονῶν ἑαυτὸν ἂν ἢ τὰ τῇ πατρίδι συμφέροντα τούτῳ ἐπιτρέψειε; τίς δ᾽ οὐκ ἂν εἰς ὅσον δυνατὸν, φύγοι, καὶ τὸν ἔχοντα ταύτην ἐκ ποδῶν ποιήσαιτο; ἵνα μὴ δὲ ἄκων αὐτῷ ποτε περιπέσῃ, οὐκ ἀπονοίας, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς ὑπὲρ πατρίδος βουλευομένους δεῖ ζητεῖν ὅτῳ κοινωνήσουσιν, ἀλλὰ νοῦ καὶ φρενῶν ἀγαθῶν καὶ προνοίας πολλῆς. ταῦτα μὲν γὰρ εἰς εὐδαιμονίαν ἄγει πάντας ἀνθρώπους: ἐκεῖνα δ᾽ οἱ τοὔμπρον ἀπελθεῖν δεῖ. θεωρεῖτε δὲ μὴ πρὸς τὸν ἐμὸν λόγον, ἀλλ᾽ εἰς πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἔθη βλέποντες. εἰσὶ ταῖς πόλεσι πάσαις βωμοὶ καὶ νεῲ πάντων τῶν θεῶν: ἐν δὲ τούτοις καὶ προνοίας ἀθηνᾶς, ὡς μεγάλης καὶ ἀγαθῆς θεοῦ, καὶ παρὰ τῷ ἀπόλλωνι ἐν δελφοῖς κάλλιστος καὶ μέγιστος νεὼς εὐθὺς εἰσιόντι εἰς τὸ ἱερόν: ὃς ὢν θεὸς καὶ μάντις, κατ᾽ ἀμφότερα οἶδε τὸ βέλτιστον: ἀλλ᾽ οὐκ ἀπονοίας, οὐδ᾽ ἀναιδείας. καὶ δίκης γε καὶ εὐνομίας καὶ αἰδοῦς εἰσιν ἅπασιν ἀνθρώποις βωμοί: οἱ μὲν, κάλλιστοι καὶ ἁγιώτατοι ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἑκάστου καὶ τῇ φύσει: οἱ δὲ, καὶ κοινοὶ τοῖς πᾶσι τιμᾶν ἱδρυμένοι: ἀλλ᾽ οὐκ ἀναισχυντίας, οὐδὲ συκοφαντίας, οὐδ᾽ ἐπιορκίας, οὐδ᾽ ἀχαριστίας: ἃ πάντα τούτῳ πρόσεστιν. Οἶδα τοίνυν ὅτι τὴν μὲν ὀρθὴν καὶ δικαίαν ὁδὸν τῆς ἀπολογίας οὗτος φεύ-

ξεται: ἔξωθεν δὲ κύκλῳ περίεισι λοιδορούμενος, καὶ δια-
βάλλων, καὶ ὑπισχνούμενος κρινεῖν, εἰσάξειν, παραδώσειν,
τὰ τοιαῦτα δή. ἔστι δὲ πάντ' αὐτῷ ταῦτα ἐάνπερ ὑμεῖς ὀρ-
θῶς ἀκούσητε, ἀδόκιμα. τί γὰρ οὐκ ἐξελήλεγκται τούτων
ἤδη πάντων πολλάκις; καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω: ἀλλ' ἀρι-
στόγειτων ἐπὶ τὰς γραφὰς κέκρικάς με τοῖς ὑπὲρ φιλίππου
τότε πράττουσι σαυτὸν μισθώσας, καὶ δι' εὐθύνας διδόντος
δὶς κατηγόρησας. καὶ ἀδράστειαν μὲν ἄνθρωπος ὢν ἔγωγε,
προσκυνῶ, καὶ ἔχω τοῖς θεοῖς καὶ ἅπασιν ὑμῖν πολλὴν
χάριν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς σώσασιν ἐμέ: σὺ δὲ πώπο-
τε δ' οὐδὲν ἀληθὲς λέγων ἐφάνης, ἀλλ' ἀεὶ συκοφαντῶν ἠ-
λέγχου. ἐπεὶ εἶναι τοὺς νόμους ἀκύρους οὗτοι ποιήσαντες ἀ-
φεῖσί σε τήμερον, νῦν με ἐξελέγξεις; περὶ τοῦ; σκοπεῖτε
γὰρ οὑτωσί. δύ' ἔτη βιάζεται λέγειν οὗτος οὐκ ἐξὸν αὐτῷ,
ἀλλὰ λέγει γε * ὅμως. ἔπειτ' ἐν τοιούτοις τὸν μὲν ταλαί-
πωρον φωκίδην καὶ τὸν καλκότυπον τὸν ἐκ πειραιῶς, καὶ
τὸν * σκυτόδεψον, καὶ ὅσων ἄλλων κατηγόρηκε πρὸς ὑμῖν,
εἶδεν ἀδικοῦντας τὴν πόλιν: ἐμὲ δ' οὐκ ἑώρα τὸν ῥήτορα
ᾧ ἐπολέμει; οὐδὲ τὸν λυκοῦργον; οὐδὲ τοὺς ἄλλους; περὶ
ὧν αὐτίκα δὴ τὰ πολλὰ ἐρεῖ. καὶ μὴν κατ' ἀμφότερα ἄ-
ξιός ἐστ' ἀπολωλέναι: τοῦτο μὲν, εἴ τι καθ' ὑμῶν ἔχων ἀδί-
κημα δεικνύναι, ἡμᾶς μὲν ἠφίει, ἤδη δὲ τοὺς ἰδιώτας ἐπο-
ρεύετο: τοῦτο δ', εἰ μηδὲν ἔχων ἕνεκα τοῦ παρακρούσασθαι
καὶ φενακίσαι ὑμᾶς ταῦτ' ἐρεῖ. εἰ τοίνυν ἄρα καὶ τοιοῦ-
τός τις ἐστὶν ἄνθρωπος ἐν τῇ πόλει, οἷος ἐκ παντὸς τρόπου
τὸν κρινοῦντά τινας καὶ συκοφαντήσοντα ζητεῖν εἴτε δι-
καίως, ἢ ἀδίκως μηδὲν φροντίζειν: οὐδένα ἂν ἧττον εὕροι
χρήσιμον, ἢ τοῦτον ἑαυτῷ. διὰ τί; ὅτι τὸν κατηγορήσοντα
τῶν ἄλλων καὶ πάντας κρινοῦντα, αὐτὸν ἀνεξέλεγκτον ὑ-
πάρχειν δεῖ: ἵνα μὴ διὰ τὴν τούτου πονηρίαν διαφεύγωσιν
ἐκεῖνοι. τούτῳ δὲ οὔτε πλειόνων, οὔτε μειζόνων ἁμαρτη-

μάτων οὐδεὶς μᾶλλόν ἐστι μεστὸς ἐν τῇ πόλει. τί οὖν οὗτός ἐστι; κύων νὴ Δία φασί τινες τοῦ δήμου. ποδαπός; οἷος οὓς μὲν αἰτιᾶται λύκους εἶναι, μὴ δάκνειν, ἃ δέ φησι φυλάττειν πρόβατα, αὐτὸς κατεσθίειν. τίνα γὰρ τῶν ῥητόρων οὗτος εἴργασταί τι κακὸν τοσοῦτον, ἡλίκον τοὺς ἰδιώτας, οὓς συκοφαντῶν περιέρχεται; τίνα δὲ ἐξ οὗ πάλιν νῦν λέγει, κέκρικε ῥήτορα; οὐδένα· ἀλλ' ἰδιώτας πολλούς, περὶ ὧν ψήφισμα γράφων ἑάλωκεν. ἀλλὰ μὴν τοὺς γευομένους κύνας τῶν προβάτων κατακόπτειν φασὶ δεῖν. ὥστε οὐκ ἂν φθάνοι κατακοπτόμενος. οὐδὲν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήσιμός ἐστιν ὧν φησιν. ἀλλ' οὗτος πρᾶγμα ἑώρακε μικρὸν καὶ ἀναιδές. λοιδορούμενος γὰρ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ προπετῶς ἅπασι προσκρούων, ὧν ἂν ἐκ τούτων ἀθρόους πάντας ὑμᾶς ἐκεῖ παρακρούσηται, τούτων καταβὰς καθ' ἕνα ὑμῶν παρ' ἑκάστου δίκην λαμβάνει, συκοφαντῶν, αἰτῶν, εἰσπράττων ἀργύρια, οὐχὶ μὰ Δία τοὺς λέγοντας· οὗτοι γὰρ ἐπίστανται τούτῳ συνδιαβαπτίζεσθαι· ἀλλὰ τοὺς ἰδιώτας, καὶ τοὺς ἀπείρους. ἴσασι δὲ οἱ πεπληγμένοι. Ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ὁμολογήσετε, χρήσιμον δὲ ἄνθρωπον τῇ πόλει κρίνειν· ὥστε πάντα ταῦτα παριδόντας δεῖν αὐτὸν σώζειν; ἀλλ' ὧν ἔργων πεῖραν εἰλήφατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδέν ποτε ἐκ λόγου ταῦτα σκοπεῖτε. οὗτος ὑμῖν οὐχὶ προσῆλθε πέντε ἐτῶν ὧν ἐπιτιμήθη μὴ λέγειν αὐτῷ. τίς οὖν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοῦτον ἐπόθησε; τί τῶν τῆς πόλεως ἐλλειφθὲν διὰ τὴν ἀπουσίαν εἶδε τὴν τούτου; τί δὲ ἀφ' οὗ νῦν λέγει, βέλτιον γέγονε; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τοὐναντίον. ὃν μὲν οὖν οὐ προσῄει χρόνον, ἀναπαύεσθαι τῶν κακῶν ἡ πόλις, ὧν ἅπασιν οὗτος παρέχει· ἀφ' οὗ δὲ πάλιν δημηγορεῖ, πολιορκεῖσθαι, λόγους στασιώδεις καὶ ταραχώδεις ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἀεὶ λέγοντος τούτου.

Βούλομαι τοίνυν καὶ παρακινδυνευτικοῦ τινὸς ἅψασθαι λόγου, καὶ διαλεχθῆναι τοῖς διὰ ταῦτα φιλοῦσιν αὐτόν· οὓς ὁποίους μέν τινας χρὴ νομίζειν, αὐτοὶ σκοπεῖσθε· ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἂν εἴποιμι, πλὴν ὅτι γε οὐ σωφρονοῦσι προσνέμοντες αὑτοὺς τούτῳ. τῶν μὲν οὖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ νῦν ὄντων ὑμῶν οὐδένα εἶναι τοιοῦτον τίθεμαι· καὶ γὰρ δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ καλὸν καὶ συμφέρον οὕτω καὶ λέγειν ἐμέ, καὶ φρονεῖν περὶ ὑμῶν. ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἵν' ὡς εἰς ἐλαχίστους τὴν βλασφημίαν ἀγάγω, τὸν μαθητήν, εἰ δὲ βούλεσθε, τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Φιλοκράτην τὸν Ἐλευσίνιον μόνον εἶναι τοιοῦτον τίθεμαι. οὐδ' ὡς οὐχὶ πλειόνων ὄντων, ὤφελε γὰρ μηδεὶς ἄλλος Ἀριστογείτονι χαίρειν, ἀλλ' ὃ καθ' ὑμῶν ὡς ὄνειδος ὀκνῶ λέγειν: οὐδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν δίκαιός εἰμι δημοσίᾳ κατηγορεῖν. εἶτα καὶ ταὐτὸ ποιήσει καὶ πρὸς ἕνα ῥηθεὶς ὁ λόγος. τὸ μὲν οὖν ἐξετάζειν ἀκριβῶς εἰ ἀνάγκη τὴν φύσιν εἶναι τὸν Ἀριστογείτονι χαίροντα, ἐάσω· ἵνα μὴ πολλὰ βλάσφημα ἀναγκάζωμαι διεξιέναι· ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω· εἰ πονηρός ἐστιν Ἀριστογείτων ἁπλῶς, καὶ πικρός, καὶ συκοφάντης, καὶ τοιοῦτος, οἷος ὑπισχνεῖται, δίδωμι, συγχωρῶ Φιλόκρατες σοὶ τῷ τοιούτῳ τὸν ὅμοιον σώζειν· τῶν γὰρ ἄλλων ἁπάντων καὶ * φρονούντων ἃ δεῖ, καὶ φυλαττόντων τοὺς νόμους, οὐδὲν ἂν πρᾶγ' τοῦτ' οἴομαι γενέσθαι. εἰ δὲ κάπηλός ἐστι πονηρίας, καὶ παλιγκάπηλος, καὶ μεταβολεύς, καὶ μονονοὺ ζυγὰ καὶ στάθμα ἔχων πάντα ὅσα πώποτ' ἔπραξεν, ἐπώλει· τί τοῦτον ὦ μάταιε ἀκονᾷς; οὔτε γὰρ μαγείρῳ μαχαίρας οὐδὲν ἐστ' ὄφελος δήπουθεν, ἥ τις μὴ τέμνει, οὔτε τῷ βουλομένῳ δι' αὑτοῦ πᾶσι πράγματα καὶ κακὰ γίνεσθαι, ὁ ταῦτα * ἀποδωσόμενος συκοφάντης οὐδέν ἐστιν χρήσιμος. ἀλλὰ μὴν ὅτι τοιοῦτός ἐστιν οὗτος, εἰδότι σοι φράσω. τὴν καθ' ἡγήμονος εἰσαγγελίαν μέμνησαι, ὡς ἀπέδοτο τοῖς

καὶ τὰ δημοσίου γραφάς. οἶδ᾽ ὡς ἐξέλιπε τὸν ἐλαιοπώλην ἀγάθωνα. ταῦτα γὰρ πρώην βοῶν καὶ κεκραγὼς καὶ ἰοὺ ἰοὺ πάντ᾽ ἄνω τε καὶ κάτω ποιῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὡς δέον στρεβλοῦν, λαβὼν ὁπηδήποτε παρ᾽ ὧν ὅτε ἠφίετο, ἄφωνος ἐγένετο. τὴν κατὰ δημοκλέους εἰσαγγελίαν ἀνασείσας ποῖ ἔφευγεν; ἄλλα μυρία, ὧν ἐμοὶ μὲν ἔργον ἁπάντων μνησθῆναι: σὺ δ᾽ οἶδ᾽ ὅτι καὶ τὰ ἀντίγραφα αὐτῆς ἔχεις ἐργολαβῶν αὐτῷ. τίς οὗτος ὁ τὸν τοιοῦτον σώζων, ἢ πονηρός, ἢ χρηστός; δῆλα τί; τῆς μὲν γὰρ ὁμοίων προδότης, τῆς δὲ χρηστῶν ἐχθρὸς ἐκ φύσεως καὶ γένους. πλὴν εἰ συκοφάντου τις καὶ πονηροῦ σπέρμα καὶ ῥίζαν ὥσπερ γεωργὸς ὑπάρχειν οἴεται δεῖν τῇ πόλει. τοῦτο δ᾽ οὐ καλόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νομίζω δὲ μὰ τοὺς θεοὺς οὐδ᾽ ὅσιον. οὐδὲ γὰρ τοὺς προγόνους ὑπολαμβάνω τὰ δικαστήρια ταῦθ᾽ ὑμῖν οἰκοδομῆσαι, ἵνα τοὺς τοιούτους ἐν τούτοις μοσχεύητε, ἀλλὰ τοὐναντίον ἵνα ἀνείργητε καὶ κολάζητε, καὶ μηδεὶς ζηλοῖ, μηδ᾽ ἐπιθυμῇ κακίας. δυσκατάπαυστον δέ τι κινδυνεύει πρᾶγμ᾽ εἶναι πονηρία. ὅπου ἀριστογείτων ἐπὶ τοῖς ὡμολογημένοις ἀδικήμασιν εἶναι κρίνεται, καὶ οὐκ ἀπόλωλε πάλαι, τί χρὴ ποιεῖν ἢ λέγειν; ὃς εἰς τοῦθ᾽ ἥκει πονηρίας, ὥστ᾽ ἐνδεδειγμένος ἤδη βοῶν, συκοφαντῶν, ἀπειλῶν, οὐκ ἐπαύετο. οἷς μὲν ὑμεῖς τὰ μέγιστα ἐνεχειρίζετε στρατηγοῖς, ὅτι αὐτῷ ἀργύριον αἰτοῦντι οὐκ ἔδοσαν, οὐδὲ τῆς κοπρώνων ἂν ἐπιστάτας ἑλέσθαι φάσκων: οὐκ ἐκείνους ὑβρίζων, οὔ: ἐκείνοις μὲν γὰρ ὕβριν μικρὸν ἀργύριον δοῦσι τούτῳ, μὴ ἀκούειν ταῦτα. ἀλλὰ τὴν ὑμετέραν χειροτονίαν προπηλακίζων, καὶ τῆς ἑαυτοῦ πονηρίας ἐπίδειξιν ποιούμενος: τὰς δὲ κληρωτὰς ἀρχὰς παραιτῶν, αἰτῶν, εἰσπράττων ἀργύριον, τί κακὸν οὐ παρέχων; τὰ τελευταῖα δὲ παντί, πάντας εἰς ταραχὴν καὶ στάσιν ἐμβαλεῖν ζητήσας, γράμματ᾽ ἐκτιθεὶς ψευδῆ: ὅλως δ᾽ ἐπὶ τῷ πάντων κακῷ πε-

φυκῶς καὶ πρόδηλος ὢν ὅτι τοιοῦτός ἐστι τὸν βίον. σκοπεῖτε
γάρ· εἰσὶν ὁμοῦ δισμύριοι πάντες ἀθηναῖοι. τούτων ἕ-
καστος ἔν γέ τι πράττων κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχεται, ἤ-
τοι νὴ τὸν ἡρακλέα τῶν κοινῶν ἢ τῶν ἰδίων. ἀλλ' οὐχ οὗτος
οὐδὲν οὐδ' ἂν ἔχοι δεῖξαι πρὸς ὅτῳ τὸν βίον ἐστὶ τῶν με-
τρίων, ἢ τῶν καλῶν. οὐχὶ τῶν πολιτικῶν ἀγαθῶν ἐπὶ οὐ-
δενὶ τὴν ψυχὴν διατρίβει. οὐ τέχνης, οὐ γεωργίας, οὐκ ἄλ-
λης ἐργασίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται: οὐ φιλανθρωπίας,
οὐχ ὁμιλίας οὐδεμιᾶς οὐδενὶ κοινωνεῖ. ἀλλὰ πορεύεται
διὰ τῆς ἀγορᾶς ὥσπερ ὄφις ἢ σκορπίος ἠρκὼς τὸ κέντρον,
ᾄττων δεῦρο κἀκεῖσε, σκοπῶν τίνι συμφορὰν, ἢ βλασφη-
μίαν, ἢ κακόν τι προστριψάμενος καὶ καταστήσας εἰς φό-
βον, ἀργύριον πράξεται: οὐδὲ προσφοιτᾷ πρός τι τού-
των τῶν ἐν τῇ πόλει κουρείων, ἢ μυροπωλίων, ἢ τῶν ἄλ-
λων ἐργαστηρίων οὐδὲ πρὸς ἕν: ἀλλ' ἄσπειστος, ἀνίδρυτος,
ἄμμικτος οὐ χάριν, οὐ φιλίαν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν, ὧν ἄνθρω-
πος μέτριος γιγνώσκων. μεθ' ὧν δ' οἱ ζωγράφοι τοὺς ἀσεβεῖς
γράφουσιν ἐν ᾅδου, μετὰ τούτων μετ' ἀρᾶς καὶ βλασφη-
μίας καὶ φθόνου καὶ στάσεως καὶ νείκους περιέρχεται.
εἶθ' ὃν οὐδὲ τῶν ἐν ᾅδου θεῶν εἰκός ἐστι τυχεῖν ἱλεων, ἀλλ'
εἰς τοὺς ἀσεβεῖς ὠσθῆναι διὰ τὴν πονηρίαν τοῦ βίου: τοῦτον
ὑμεῖς ἀδικοῦντα λαβόντες, οὐ μόνον οὐ τιμωρήσεσθε, ἀλ-
λὰ καὶ μειζόνων ἀξιώσαντες δωρεῶν ἀφήσετε, ὡς τοὺς εὐερ-
γέτας; τίνι γὰρ πώποτε ὑμεῖς ἔδοτε ἐὰν ὀφλῇ τι τῷ δημο-
σίῳ τοῦτο μὴ καταθέντι τῶν ἴσων μετέχειν; οὐδενί. μὴ τοί-
νυν μὴ δὲ τούτῳ δότε νῦν, ἀλλὰ τιμωρήσασθε καὶ παράδειγ-
μα ποιήσατε τοῖς ἄλλοις. Ἄξιον δ' ἐστὶν, ὦ ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι, καὶ τὰ λοιπὰ ἀκοῦσαι. δεινῶν καὶ ὄντων οὐ μέτριον ἐ-
χόντων ὑπερβολὴν ὧν ἠκούσατε ἄρτι λέγοντος λυκούρ-
γου, τὰ λοιπὰ ἐνάμιλλα τούτοις καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως
εὑρεθήσεται. πρὸς μὲν γὰρ τὸν πατέρα ἐν τῷ δεσμωτη-

εἰῶ περιδοὺς ἀπελθεῖν ὑβρίσας ὥσπερ ἠκούσατε Φαίδρου, ἀποθανόντα δ' ὁ ἀσεβὴς οὗτος καὶ μιαρὸς οὐκ ἔθαψεν, οὐδὲ τοῖς θάψασι τὴν ταφὴν ἀπέδωκεν: ἀλλὰ καὶ δίκην προσείληχε. πρὸς δὲ τῷ τῆς μητρὸς μὴ ἀπέχεσθαι τὼ χεῖρε, ὥσπερ ἀρτίως ἠκούετε τῶν μαρτύρων; καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν ἑαυτοῦ οὐχ ὁμοπατρίαν μὲν οὖσαν, θυγατέρα δὲ ἐκείνης ὁπωσδήποτε γενομένην, ἐῶ γὰρ τοῦτο: ἀλλ' ἀδελφήν γε ἐπ' ἐξαγωγῇ ἀπέδοτο, ὥς φησι τὸ ἔγκλημα τῆς δίκης, ἣν ὑπὲρ τούτων ἔλαχεν αὐτῷ ὁ χρηστὸς ἀδελφὸς οὑτοσὶ ὁ νῦν συναπολογησόμενος. πρὸς δὲ τούτοις τοιούτοις οὖσιν ἕτερον δεινὸν ὦ γῆ καὶ θεοὶ πρᾶγμ' ἀκούσεσθε. ὅτε γὰρ τὸ δεσμωτήριον διορύξας ἀπέδρα, τότε πρὸς γυναῖκά τινα ἔρχεται ζωβίαν ὄνομα, ᾗ ἐτύγχανεν ὡς ἔοικε, κεχρημένος ποτέ. καὶ κρύπτει καὶ διασώζει ταῖς πρώταις αὐτὸν ἡμέραις ἐκείνη, ἃς ἐζητεῖτο, ἐκήρυττον οἱ ἕνδεκα. καὶ μετὰ ταῦτα δοῦσα ὀκτὼ δραχμὰς ἐφόδιον, καὶ χιτωνίσκον καὶ ἱμάτιον ἐξέπεμψεν εἰς μέγαρα. ταύτην τὴν ἄνθρωπον τὴν τὰ τοιαῦτα εὐεργετήσασαν αὐτόν, ὡς πολὺς παρ' ὑμῖν ἔπνει καὶ λαμπρὸς ἦν, μεμφομένην τι καὶ τούτων ὑπομιμνήσκουσαν καὶ ἀξιοῦσαν εὖ παθεῖν, τὸ μὲν πρῶτον ῥαπίσας καὶ ἀπειλήσας ἀπέπεμψεν ἀπὸ τῆς οἰκίας: ὡς δ' οὐκ ἐπαύετο ἡ ἄνθρωπος, ἀλλὰ γυναίου πρᾶγμα ἐποίει, καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους προσιοῦσα ἐνεκάλει, λαβὼν αὐτὸς αὐτοχειρίᾳ πρὸς τὸ πωλητήριον τοῦ μετοικίου ἀπήγαγε: καὶ εἰ μὴ κείμενον αὐτῇ τὸ μετοίκιον ἔτυχεν, ἐπέπρατ' ἂν διὰ τοῦτον, ᾧ τῆς σωτηρίας αὕτη αἰτία ἐγεγόνει. καὶ ταῦθ' ὡς ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν τὴν ταφὴν τοῦ παιδὸς οὐκ ἀπειληφότα καὶ τὸν τῆς δίκης διαιτητήν, ἣν ὑπὲρ τῆς πράσεως τῆς ἀδελφῆς ἔλαχεν αὐτῷ οὑτοσί. καὶ τὸ ἔγκλημα φέρε. κάλει δὲ πάντων πρῶτον τὸν τῆς ζωβίας προστάτην τῆς ὑποδεξαμένης αὐτόν, καὶ τοὺς πωλητὰς πρὸς

οὓς ἀπήγαγεν αὐτήν. ὑμεῖς δ' ἠγανακτεῖτε ἀρτίως εἰ τῶν τὸν ἔρανον φερόντων εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῷ κατηγορεῖ. μιαρὸν μιαρὸν τὸ θηρίον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἄμικτον. λέγε τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Τίς οὖν ἱκανὴ κατὰ τοῦ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα πονηρὰ πεποιηκότος γένοιτ' ἂν δίκη; τίς ἀξία τιμωρία; θάνατος μὲν γὰρ ἔμοιγε μικρὰ φαίνεται. Ἓν τοίνυν εἰπὼν ἔτι τῶν ἰδίων αὐτοῦ πονηρευμάτων τὰ λοιπὰ ἐάσω. πρὶν γὰρ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἐμπεσόντος ἀνθρώπου τινὸς ταναγραίου πρὸς κατάστασιν γραμματεῖον ἔχοντος, προσελθὼν καὶ * λαλῶν ὅτι δή ποθ' ὑφαιρεῖται τὸ γραμματεῖον. αἰτιωμένου δὲ καὶ δεινὰ ποιοῦντος τἀνθρώπου, καὶ λέγοντος ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ὑφῄρηται, εἰς τοσοῦτον ἀφικνεῖται βδελυρίας, ὥστε τύπτειν ἐπεχείρησε τὸν ἄνθρωπον. νεάλης δὲ καὶ πρόσφατος ὢν ἐκεῖνος, περιῆν αὐτοῦ τεταριχευμένου καὶ πολὺν χρόνον ἐμπεπτωκότος. ὡς δ' εἰς τοῦθ' ἧκεν, ἀπεσθίει τὴν ῥῖνα τἀνθρώπου. καὶ τότε μὲν περὶ τὴν γεγενημένην συμφορὰν ἄνθρωπος γενόμενος, ἀπέστη τοῦ τὸ γραμματεῖον διώκειν καὶ ζητεῖν. ὕστερον δ' εὑρίσκουσι τὸ γραμματεῖον ἐν κιβωτίῳ τινί, οὗ τὴν κλεῖν οὗτος εἶχε. καὶ μετὰ ταῦτα ψηφίζονται περὶ αὐτοῦ ταυτὶ οἱ ἐν τῷ οἰκήματι, μὴ πυρὸς, μὴ λύχνου, μὴ ποτοῦ, μὴ βρωτοῦ μηδένα μηδενὸς τούτῳ κοινωνεῖν, μηδὲ λαμβάνειν, μηδ' αὐτὸν τούτῳ διδόναι. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν οὗ τὴν ῥῖνα ὁ μιαρὸς οὗτος ἐσθίων κατέφαγε.

Μαρτυρία.

Καλῶν γε ἐράνων ὁ ῥήτωρ δημιουργὸς ὑμῖν γέγονεν. ἄξιόν γε ἐκ τοῦ τὰ τοιαῦτα πεποιηκότος στόματος λόγον ἢ συμβουλήν τινα ἀκοῦσαι. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τουτὶ τὸ καλὸν περὶ αὐτοῦ δόγμα.

Δόγμα.

Δόγμα.

Εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ οἱ μὲν ἤδη πονηρίᾳ καὶ τοῖς αἰσχίστοις ἐμπεπτωκότες εἰς τὸ οἴκημα τοῦτον τῷ τρόπῳ ἡγήσαντο ἑαυτῶν πονηρότερον, ὥστε ἄμικτον ἑαυτοῖς καταστῆσαι· ὑμεῖς δ' οἱ ἐξεληλακότων τῶν νόμων αὐτὸν ἐκ τῆς πολιτείας εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς *καταστήσετε; τί τῶν πεπραγμένων ἢ βεβιωμένων ἐπαινέσαντες, ἢ τί τῶν πάντων οὐχὶ δυσχεράναντες; οὐκ ἀσεβής; οὐκ ὠμός; οὐκ ἀκάθαρτος; οὐ συκοφάντης; ἀλλ' ὅμως τοιαῦτα ποιῶν καὶ τοιοῦτος ὤν, ἐν ἁπάσαις ἀεὶ βοᾷ ταῖς ἐκκλησίαις· ἐγὼ μόνος ἔτι* εὔνους ὑμῖν· πάντες οὗτοι συνεστᾶσι· προδίδοσθε· ἡ παρ' ἐμοὶ μόνον εὔνοια λοιπή. βούλομαι δὲ τὴν σφοδρὰν καὶ μεγάλην εὔνοιαν αὐτοῦ ταύτην ἐξετάσαι, πόθεν ἐστὶ καὶ ἐκ τίνος ὡς ἀληθῶς αὐτῷ γεγονυῖα· ἵν' εἰ μὲν ἐστὶ τοιαύτη, χρῆσθε αὐτῇ καὶ πιστεύητε· εἰ δὲ μή, φυλάττησθε. πότερον γὰρ ὅτι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον κατέγνωτε, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ὀφλοῦσαν ἀποστασίου ἀπέδοσθε; διὰ ταῦτα αὐτὸν ὑμῖν ὑπολαμβάνετε εὔνουν εἶναι; ἀλλ' ἄτοπον νὴ τὸν Δία καὶ πάντας τοὺς θεοὺς τοῦτό γε. εἰ μὲν γὰρ εὔνους ἐστὶν ἐκείνοις καὶ τὸν τῆς φύσεως διασώζει νόμον, ὃς καὶ ἀνθρώποις καὶ θηρίοις εἷς ὁ αὐτὸς ἅπασιν ὥρισται, στέργειν τοὺς γονεῖς, κακόνους ἐστὶ τοῖς ἐκείνους ἀπολωλεκόσι· δῆλον ὅτι καὶ νόμοις καὶ πολιτείᾳ τῇ τούτων. εἰ δὲ μηδένα τούτων ὑπόλογον ποιεῖται, ἡδέως ἂν εἰδείην τίς ἐστιν ὁ τὴν πρὸς τοὺς γονέας εὔνοιαν ὁρῶν προδεδωκότα τοῦτον, ἣν πρὸς τὸν δῆμον νῦν ἔχειν ὑπισχνεῖται, πιστεύων. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπιστῶ, καὶ θεοῖς ἐχθρὸν οὐ μόνον ἀνθρώποις ὑπολαμβάνω τὸν τῶν γονέων ἀμελοῦντα. ἀλλὰ νὴ Δία ὅτι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ κατεψηφίσασθε, καὶ δὶς εἰς τὸ δεσμωτήριον κατέθεσθε καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν, διὰ τοῦθ' ὑμῖν εὔνους ἐστίν; ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἄτοπον. ἀλλ' ὅτι τὴν ἀρχὴν ἣν ἔλαχεν ἀπεδοκιμάσατε; ἀλλ' ὅτι πέντε

παρανόμων αὐτοῦ κατέγνωτε; ἀλλ' ὅτι πέντε ταλάντων προσετιμήσατε; ἀλλ' ὅτι δακτυλοδεικτεῖτε ὑπὲρ τῶν πονηροτάτων τῶν ὄντων ἁπάντων δεικνύναι; ἀλλ' ὅτι τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ πολιτείας μενόντων οὐκ ἔστι τῆς αἰσχρᾶς αὐτῷ τούτων ἀπαλλαγή; ἀλλὰ διὰ τί ὑμῖν οὗτός ἐστιν εὔνους; ὅτι φησὶν ἀναιδής ἐστιν. ὁ δ' ἀναιδὴς ἐκ τίνος ὠνομάσθη τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ ὅταν τὰ μήτε ὄντα μήτ' ἂν γενόμενα, ταῦτα τολμᾷ λέγειν δι' ἀναισχυντίαν, ὅπερ οὗτος ποιεῖ. Ἡγοῦμαι τοίνυν καὶ περὶ τῆς ἐνδείξεως ἅ μοι παραλιπεῖν ἔδοξε Λυκοῦργος, βέλτιον εἶναι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ὥσπερ ἂν εἰς χρέος ἐσκοπεῖτε ἴδιον, οὕτως ἐξετάσαι τοῦτον, καὶ τὰ τουτονὶ τοῦ ἀγῶνος δίκαια. εἰ τοίνυν τις ὀφείλειν τινὰ ἠτιᾶτο χρήματα, ὁ δ' ἠρνεῖτο. εἰ μὲν ἐφαίνοντο αἵ τε συνθῆκαι καθ' ἃς ἐδανείσατο, κείμεναι, καὶ οἱ τεθέντες ὅροι ἑστηκότες: τὸν ἀρνούμενον ἡγεῖσθ' ἀναιδῆ δηλονότι. εἰ δ' ἀνῃρημένα ταῦτα, τὸν ἐγκαλοῦντα. οὕτω ταῦτα πέφυκεν. εἰσὶ τοίνυν ὧν Ἀριστογείτων ὀφείλει τῇ πόλει, συνθῆκαι μὲν οἱ νόμοι καθ' οὓς ἐγγράφονται πάντες οἱ ὀφλισκάνοντες: ὅρος δὲ, ἡ σανὶς ἡ παρὰ τῇ θεῷ κειμένη. εἰ μὲν οὖν ἀνῄρηται ταῦτα καὶ ἐξήλειπται τὸ ὄφλημα, ἡμεῖς ληροῦμεν, μᾶλλον δὲ ψευδόμεθα. εἰ δ' ἔτι ἐστὶ, καὶ ἔσται τέως περ ἂν ἐκτίσῃ, καὶ μένει, οὗτος οὐδὲν ἀληθὲς λέγει: ἀλλ' ἀδικεῖ καὶ δεινὰ ποιεῖ, τὰ κοινὰ δίκαια ἀφανίζειν ἐπιχειρῶν. οὐ γὰρ εἰ μὴ πᾶν ὅσον ὦφλεν, ὀφείλει, νῦν ἡ κρίσις, οὐδ' ὁ λόγος ἐστὶν, ἀλλ' εἰ ὀφείλει: ἢ δεινά γ' ἂν πάθοιεν οἱ διὰ γραφὴν ἐπιγεγραμμένοι μόνην. εἰ δ' ὅτι μικρὰ καὶ οὐδὲν ἠδικήκασιν, ἰσχύσει τὸ ὀφείλειν κατ' αὐτῶν. ἐὰν δέ τις μεγάλα ἠδικηκὼς ἢ μίαν θεὶς ἢ δύο καταβολὰς, ἐπίτιμος ἔσται. ἔτι τοίνυν τρία ἐστὶ τὰ ὀφλήματα ἃ ἐπιγέγραπται, καὶ ἐφ' οἷς ἐνδέδεικται. τὰ μὲν δὴ δύο ἐν ἀπογραφῇ πεποίηται: τὸ δ' ἕν, οὐκ ἀπογέγραπται. ἀλλὰ βουλεύσεως τὸν

ἀλωπεκῆθεν ἀρίστωνα διώκει. καί φησιν: ἀδίκως γάρ με γέ-
γραφεν. δεῖ δή σε ὡς ἔοικε, δίκην λαβεῖν. οὐκοῦν ἀποσ-
χεῖν προσῆκεν καὶ μεῖναι ἐν οἷς πέπονθας ἀνάγκη: ἢ τίνος λήψῃ
δίκην, εἰ σοὶ ἔξεστι πάντα ποιεῖν ἅπερ τοῖς ἄλλοις, τί ἠδίκη
σαι, φέρε δὴ πρὸς θεῶν, κἀκεῖνο σκέψασθε. ἂν ἕλῃ τὸν ἀρί
στωνα τῆς βουλεύσεως; τί ἔσται; ἐξαλειφθήσεται νὴ δία. ὁ δ'
ἀντιγραφήσεται. ταῦτα γὰρ οἱ νόμοι λέγουσι καλῶς. πότε-
ρον οὖν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ὁ δὴ μὲν ὀφλήσει τῷ δημο-
σίῳ ὁ ἐξαλειφθείς, ἐκεῖνος δὲ ἐπίτιμος ἔσται ὁ ἐγγραφείς;
ἐκ γὰρ ὧν νῦν ὅδε ἀξιοῖ, ταῦτα συμβαίνει. εἰ γὰρ ὅτ' ἐνέγρα-
πται μὴ ὀφείλει, ἐπειδὰν ἐξαλειφθῇ, ὀφλήσει δηλονότι. ἀλ
λ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅταν ἐξαλειφθῇ, τότ' οὐκ ὀ-
φείλει. οὐκοῦν νῦν ὀφείλει. τί δ' αὖ αὐτὸς ἀποφυγών, πρὸ τοῦ
κομιεῖται ταῦθ' ἡ πόλις, ἃ νῦν ἐξὸν οὗτος αὐτῷ ποιεῖ. πό-
θεν δ' οἷς οὗτος θανάτου τιμᾶται, καὶ δεσμοῦ, πρότερον ἐν τῷ
δικαστηρίῳ, οἱ μὲν, τὰς ψυχάς, οἱ δὲ, τὸ μὴ δεινὰ πεπονθέναι
κομιοῦνται; ᾧ γὰρ οὐδὲ τῶν ἴσων, οὐδὲ τῶν ἐγκυκλίων δικαίων
μετουσίαν διδόασιν οἱ νόμοι, οὗτος τῶν ἀνηκέστων ἑτέροις αἴ-
τιος γίγνεται: οὐκ ὀρθῶς, οὐδὲ πολιτικῶς, οὐδ' ὡς συμφέ
ρει, γιγνομένων τούτων. ἀλλ' ἐγὼ ταῦθ' ὁρῶν θαυμάζω, τότ'
ἄνω κάτω γίγνεσθαι. τί ποτ' οἴεσθ' εἶναι, ἐὰν ἡ γῆ μὲν ἄ-
νω, τὰ δὲ ἄστρα κάτω γένηται; οὐκ ἔστι τοῦτο γενέσθαι: μὴ
δὲ γένοιτο: ἀλλ' ὅταν οἷς ἐκ τῶν νόμων μὴ ἔξεστιν, ἐκ τῶν ὑ-
μετέρων βουλήσεων ἐξῇ: ὅταν ἡ μὲν πονηρία τιμᾶται, τὰ
χρηστὰ δ' ἀπορρίπτηται: ὅταν τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον
ἡττᾶται τοῦ φθόνου, τότε ἄνω καὶ κάτω πάντα χρὴ νομί-
ζειν ἐστράφθαι. Ἤδη τοίνυν τινὰς εἶδον τῶν ἀγωνιζομέ-
νων, οἳ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς ἁλισκόμενοι, καὶ οὐκ ἔχον-
τες ὡς οὐκ ἀδικοῦσι δεῖξαι, οἱ μὲν εἰς τὴν τοῦ βίου μετριότη
τα καὶ σωφροσύνην κατέφυγον, οἱ δ' εἰς τὰ τῶν προγόνων ἔρ-
γα καὶ λειτουργίας. οἱ δ' εἰς ἕτερα τοιαῦτα, δι' ὧν εἰς ἔλεον

καὶ φιλανθρωπίαν τοὺς δικάζοντας ἤγαγον. τούτῳ δ' οὐδένα ὁρῶ τῶν τόπων τούτων βάσιμον ὄντα, ἀλλὰ πάντα ἀποκρήμνα, φάραγγας, βάραθρα. τί γὰρ ὡς ἀληθῶς εὑρεῖ; ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τί πεποίηκε νὴ Δία; ἀλλὰ κατεγνώκαθ' ὑμεῖς ἐν τούτοις τοῖς δικαστηρίοις αὐτοῦ θάνατον, ὡς πονηροῦ δηλονότι καὶ ἀξίου τεθνάναι. ἀλλὰ νὴ Δία εἰ ταῦτ' ἐστὶν αὐτῷ δυσχερῆ, τὰ περὶ τὸν πατέρα, εἰς τὸν ἑαυτοῦ βίον καταφεύξεται ὡς σώφρονα καὶ μέτριον. ποῖον; ὃν * πού βεβίωκεν; ὃν μὲν γὰρ πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε, οὐκ ἔστι τοιοῦτος. ἀλλ' ὦ τᾶν, εἰς τὰς λειτουργίας ἀναχωρήσεται; τὰς πότε, ἢ ποῦ γεγονυίας; τὰς τοῦ πατρός; ἀλλ' οὐκ εἰσίν· ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ; φάσεις, ἀπαγωγάς, ἐνδείξεις, οὐχὶ λειτουργίας εὑρήσετε. ἀλλὰ νὴ Δία καὶ χωρὶς τούτου συγγενεῖς πολλοὶ καὶ καλοὶ κἀγαθοὶ παραστάντες αὐτὸν ἐξαιτήσονται; ἀλλ' οὔτ' εἰσίν, οὔτ' ἐγένοντο πώποτε. πῶς γάρ, τῷ γε μὴ δ' ἐλευθέρῳ; πλὴν ἔστι νὴ Δία, ἔστιν ἀδελφός τις οὗτος αὐτῷ ὁ παρών, καὶ τὴν καλὴν δίκην αὐτῷ λαχών, περὶ οὗ τὰ μὲν ἄλλα τί δεῖ λέγειν; ἀδελφὸς δ' ἐστὶ τούτου ὁμοπάτριος, καὶ ὁμομήτριος, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς δίδυμος. οὗτος, τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ· ἀλλ' ἐφ' οἷς ὑμεῖς τὴν μιαρὰν Θεωρίδα τὴν Λημνίδα, τὴν φαρμακίδα, καὶ αὐτὴν καὶ τὸ γένος ἅπαν ἀπεκτείνατε, ταῦτα λαβὼν τὰ φάρμακα καὶ τὰς ἐπῳδὰς παρὰ τῆς θεραπαίνης αὐτῆς, ἣ κατ' ἐκείνης τότ' ἐμήνυσεν, ἐξ ἧς ὁ βάσκανος οὗτοσὶ πεπαιδοποίηται, μαγγανεύει καὶ φενακίζει, καὶ τοὺς ἐπιλήπτους φησὶν ἰᾶσθαι, αὐτὸς ὢν ἐπίληπτος πάσῃ πονηρίᾳ. οὗτος οὖν αὐτὸν ἐξαιτήσεται ὁ φαρμακός; ὁ λοιμός. ὃν οἰωνίσαιτ' ἄν τις μᾶλλον ἰδών, ἢ προσειπεῖν βούλοιτο; ὃς αὐτὸς αὑτοῦ θανάτου τετίμηκεν, ὅτε ταύτην δίκην ἔλαχε; τί οὖν λοιπόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἃ κοινὰ νὴ Δία πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ἀγωνιζομένοις παρὰ τῶν ἄλλων ὑμῶν φίλων, καὶ

οὐδεὶς αὐτὸς ἑαυτῷ ταῦτα φέρει τῶν κρινομένων, ἀλλ᾽ ὑμῶν ἕκαστος ἔχων οἴκοθεν ἔρχεται, ἔλεον, συγγνώμην, καὶ φιλανθρωπίαν. ἀλλὰ τούτων γε οὐδ᾽ ὅσιον, οὐδὲ θέμις τῷ μιαρῷ τούτῳ μεταδοῦναι. διὰ τί; ὅτι ὃν αὖ αὐτὸς ἕκαστος νόμον τῇ φύσει δῆλος ἦ καθ᾽ ἁπάντων ἔχων, τούτου τυγχάνειν παρ᾽ ἑκάστου δίκαιός ἐστι καὶ αὐτός. τίνα οὖν νόμον ὑμῖν, ἢ τίνα βούλησιν ἔχειν ἀριστογείτων κατὰ πάντων δοκεῖ; πότερον εὐτυχοῦντας ὁρᾶν καὶ ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ χρηστῇ δόξῃ διάγοντας, καὶ τί ποιῶν ζήσεται; τὰ γὰρ τῶν ἄλλων κακὰ τοῦτον τρέφει. οὐκοῦν ἐν κρίσεσι καὶ ἀγῶσι καὶ πονηραῖς αἰτίαις ἅπαντας εἶναι βούλεται. ταῦτα χωρεῖ, ταῦτα ἐργάζεται. ὁ δὲ δὴ παμπόνηρος ἄνθρωπος, ποῖός τις, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καλοῖτ᾽ ἂν δικαίως; ὁ μισοκατάρατος, ὁ κοινὸς ἐχθρὸς, ὁ πᾶσι δυσμενὴς, ὅτῳ μήτε γῆ καρπὸν φέρει, μήτ᾽ ἀποθανόντα δέξαιτο. οὐχ ὁ τοιοῦτος; ἔγωγε νομίζω. τίνος δὲ συγγνώμης ἢ ποίων ἐλέων οἱ σεσυκοφαντημένοι παρ᾽ αὐτοῦ τετυχήκασιν· οἷς οὗτος θανάτου πᾶσιν ἐτίματο ἐν τουτοισὶ τοῖς δικαστηρίοις· καὶ ταῦτα πρὶν τὴν πρώτην ψῆφον διενεχθῆναι· καὶ ἐφ᾽ οἷς ὁ βάσκανος οὗτος οὕτως ὠμῶς καὶ πικρῶς εἶχε· τούτοις ὑμῶν οἱ λαχόντες, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰ δίκαια ποιοῦντες ἔσωζον τοὺς ὑπὸ τούτου συκοφαντουμένους, καὶ ἀπεψηφίζοντο, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐ μετεδίδοσαν τούτῳ. ἀλλ᾽ ἦγε τούτου πικρία καὶ μιαιφονία καὶ ὠμότης πλὴν καὶ ἐξητάζετο· οὐχὶ παιδία, οὐχὶ μητέρας τῶν κρινομένων ἐνίων γραῦς * προσεστηκυίας ὁρῶν οὗτος ἠλέει. εἶτά σοι συγγνώμη, πόθεν; ἢ παρὰ τοῦ; ἢ τοῖς σοῖς παιδίοις ἔλεος; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. σὺ τὸν εἰς ταῦτα ἔλεον προδέδωκας ἀριστόγειτον. μᾶλλον δ᾽ ἀνῄρηκας ὅλως. μὴ δὴ πρὸς οὓς αὐτὸς ἔχωσας λιμένας καὶ προβόλων ἐνέπλησας, πρὸς τούτους προσορμίζου· οὐ γὰρ δίκαιον. Εἰ τοίνυν ἀκούετε καὶ τὰς βλασφημίας ἃς κατὰ τὴν ἀγορὰν

πολλῶν καθ' ὑμῶν ἔλεγεν, ἔτι μᾶλλον ἂν αὐτὸν μισήσετε,
καὶ δικαίως. φησὶ γὰρ πολλοὺς ὀφείλειν τῷ δημοσίῳ· του-
τους δὲ πάντας ὑπάρχειν ὁμοίους ἑαυτῷ. ἐγὼ δὲ πολλοὺς
μὲν εἶναι τοὺς ἠτυχηκότας, εἰ καὶ δύ' εἰσὶ μόνοι, συγχωρῶ, παν-
τὶ γὰρ πλείους εἰσὶ τοῦ δέοντος, καὶ οὐδένα τῶν ἄλλων ὀφεί-
λειν ἔδει. οὐ μὲν τοι μὰ τοὺς θεοὺς τούτῳ γε ὑπάρχειν οἴ-
μαι τούτους ὁμοίους· οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. ἀλλὰ καὶ πᾶν τοὐ-
ναντίον. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε· καὶ μή με ὑπολάβητε, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, ὡς πρὸς ὀφείλοντας ὑμᾶς τῷ δημοσίῳ δια-
λέγεσθαι. οὔτε γὰρ ἔστι, μὴ γένοιτο τοῦτο, οὔτ' ἐγὼ νομίζω.
ἀλλ' εἴ τῳ τις ἄρα, ἢ φίλος, ἢ γνώριμός ἐστιν ἐν τούτοις
ὡς ὑπὲρ τούτου τοσοῦτον προσήκει, μισεῖν, τοῦτον βούλο-
μαι δεῖξαι. πρῶτον μὲν, ὅτι ἀνθρώποις ἐπιεικεῖς οἷοι αἱ
ἐγγύαι καὶ φιλανθρωπίαι γίγνονται, καὶ ὀφλήματα ἴδια·
οἷς οὐ πρόσεστι κοινὰ ἀδικήματα, ἠτυχηκέναι ἢ συμβέβηκεν.
εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν αὐτῷ καὶ βλασφημίαν ἄγει, οὐκ ὀρ-
θῶς, οὐδὲ προσηκόντως. οὐ γάρ ἐστιν ὅμοιον ἀριστογείτου,
οὐδὲ, πολλοῦ δεῖ, γράψαντά σε τῶν πολιτῶν τρεῖς ἀκρίτους
ἀποκτεῖναι, γραφὴν ἁλῶναι παρανόμων, καὶ δέον σε ἐν
ταύτῃ τεθνάναι, τιμήματος τυχεῖν, καὶ φίλον ἐγγυσάμενον
μὴ δύνασθαι ζημίαν ἀπροσδόκητον ἐκτίνειν. οὐχ ὅμοιον,
οὔ. ἔπειθ' ὅτι τὴν κοινὴν φιλανθρωπίαν ἣν ὑμεῖς ἔχετε ἐκ
φύσεως πρὸς ἀλλήλους, οὗτος ἀναιρεῖ καὶ διαφθείρει τὸ
καθ' αὑτόν, ἴδοιτ' ἂν ἐντεῦθεν. ὑμεῖς γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι, τῇ τῆς φύσεως πρὸς ἀλλήλους, ὅπερ εἶπον, χρώμε-
νοι φιλανθρωπίᾳ ὥσπερ αἱ συγγένειαι τὰς ἰδίας οἰκοῦσιν οἰ-
κίας, οὕτω τὴν πόλιν οἰκεῖτε δημοσίᾳ. πῶς οὖν ἐκεῖναι; ὅ-
που πατήρ ἐστι καὶ υἱεῖς ἄνδρες, τυχὸν δὲ καὶ τούτων παῖδες,
ἐνταῦθα ἀνάγκη πολλὰς καὶ μηδὲν ὁμοίας εἶναι βουλή-
σεις· οὐ γὰρ τῶν αὐτῶν οὔτε λόγων οὔτ' ἔργων ἐστὶν ἡ νεότης τῷ
γήρᾳ· ἀλλ' ὅμως οἵ τε νέοι πάνθ' ὅσα ἂν πράττωσιν, ἂν πάνυ

ὥσπερ οἱ μέτριοι, οὕτω πίνουσιν, ὥστε μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι λανθάνειν, εἰ δὲ μή, φανεροί γ' εἶναι τοῦτο βουλόμενοι ποιεῖν. οἵ τε πρεσβύτεροι πάλιν αὖ ἄν τι ἴδωσιν ἢ δαπάνην, ἢ πότον, ἢ παιδιὰς πλείω τῆς μετρίας, οὕτω ταῦθ' ὁρῶσιν, ὥστε μὴ δοκεῖν ἑωρακέναι. ἐκ δὲ τούτων γίγνεταί τε πάντα ἃ φέρουσιν αἱ φύσεις, καὶ καλῶς γίγνεται. τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον τοῦτον καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν πόλιν οἰκεῖτε συγγενικῶς καὶ φιλανθρώπως: οἱ μὲν οὕτως ὁρῶντες τὰ τῶν ἠτυχηκότων ἔργα, ὥστε τὸ τῆς παροιμίας, ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν, καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκούειν, οἱ δ' οὕτω ποιοῦντες ἃ πράττουσιν, ὥστ' εἶναι φανεροὶ φυλαττόμενοι καὶ αἰσχυνόμενοι, ἐκ δὲ τούτων ἡ κοινὴ καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰτία τῇ πόλει μένει καὶ συνέστηκεν ὁμόνοια. ταῦτα τοίνυν ἀριστογείτων τὰ καλῶς οὕτω πεπηγότα τῇ φύσει καὶ τοῖς ἤθεσι τοῖς ὑμετέροις, κινεῖ καὶ ἀναιρεῖ, καὶ μεταρίπτει: καὶ ἃ τῶν ἄλλων τῶν ἠτυχηκότων ἕκαστος ἀποφητὶ ποιεῖ, ταῦτ' οὕτω μονονοὺ κώδωνας ἐξαψάμενος διαπράττεται. οὐ πρύτανις, οὐ κῆρυξ, οὐκ ἐπιστάτης, οὐχ ἡ προεδρεύουσα φυλὴ τούτου κρατεῖν δύναται: ἐπειδὰν οὖν τις ὑμῶν ἐφ' οἷς οὗτος ἀσελγαίνει, λυπηθεὶς τουτονὶ ταῦτα ποιεῖν εἴπῃ, καὶ ταῦτα, ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ: τί δ' οὐ καὶ ὁ δεῖνα, φησιν, ὀφείλει; τὸν ἐχθρὸν ἕκαστος εἰπὼν τὸν ἑαυτοῦ: ὥστε τὴν πονηρίαν τὴν τούτου αἰτίαν εἶναι τῶν βλασφημιῶν: αἱ πολλαὶ τῶν οὐχ ὁμοίων τούτῳ διὰ τοῦτον γίγνονται. λοιπὸν τοίνυν ἐστίν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς ἀπαλλαγῆναι βουλομένοις τούτου* παράδειγμα σαφὲς καὶ ἐναργὲς ἔχοντας ἐκ τῶν νόμων μάλιστα μὲν θανάτου αὐτῷ τιμῆσαι: εἰ δὲ μή, τοσοῦτον ἐπιθεῖναι τίμημα χρημάτων, ὅσον οὐ δυνήσεται φέρειν. ἄλλη γὰρ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ τούτου: σαφῶς ἐπίστασθε. καὶ γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν μὲν ἄλλων ἀνθρώπων ἄν τις ἴδοι τοὺς μὲν βελτίστους καὶ μετριωτάτους αὐτῇ τῇ φύσει πάντα ποιοῦντας ἑκόντας ἃ δεῖ. τοὺς δὲ χείρους μὲν τούτων, ἔξω δὲ τῶν πονηρούς

ἄγαν κληθῆναι, τῷ φόβῳ τῷ πρὸς ὑμᾶς, καὶ τῷ τοῖς αἰσχροῖς καὶ λόγοις καὶ ὀνείδεσιν ἀλγεῖν, εὐλαβουμένους ἐξαμαρτάνειν. τοὺς δὲ πονηροτάτους καὶ τοὺς ἐξαγίστους ὀνομαζομένους τάς τε συμφορὰς σωφρονίζειν λέγουσιν. οὑτοσὶ τοίνυν Ἀριστογείτων τοσοῦτον ὑπερβέβηκε πάντας ἀνθρώπους πονηρίᾳ, ὥστε οὐδὲ παθὼν ἐνουθετήθη· ἀλλ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἀδικήμασι καὶ πλεονεκτήμασι πάλιν εἴληπται. καὶ τοσούτῳ πλείονος ὀργῆς ἄξιός ἐστι νῦν ἢ πρότερον, ὅσῳ τότε μὲν γράφειν μόνον ᾤετο δεῖν παρὰ τοὺς νόμους· νυνὶ δὲ ταῦτα ποιεῖν αἰτιᾶσθαι, λέγειν, διαβάλλειν. ἄγειν, βλασφημεῖν, θανάτου τιμᾶσθαι, εἰσαγγέλλειν, κακολογεῖν τοὺς ἐπιτίμους, αὐτὸς ὀφείλων τῷ δημοσίῳ. τούτου γὰρ οὐδέν ἐστι δεινότερον. τὸ μὲν οὖν νουθετεῖν τοῦτον, μανία. ὃς γὰρ οἷς ὁ δῆμος ἅπας τοὺς ἐνοχλοῦντας ἑαυτὸν νουθετεῖ θορύβοις, μὴ δὲ πώποθ' ὑπεῖξε, μὴ δὲ διετράπη, ταχύ γ' ἂν φροντίσειέ τι τοῦ παρ' ἑνὸς λόγου. ἀνίατον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμά ἐστι τὸ τούτου. δεῖ δὴ πάντας, ὥσπερ ἰατροὶ ὅταν καρκῖνον, ἢ φαγέδαιναν, ἢ τῶν ἀνιατωτάτων τι κακῶν ἴδωσιν, ἀπέκαυσαν, ἢ ὅλως ἀπέκοψαν: οὕτω τοῦτο τὸ θηρίον ὑμᾶς ἐξορίσαι, ῥῖψαι ἐκ τῆς πόλεως, ἀνελεῖν, μὴ περιμείναντάς τι παθεῖν, ὃ μή τε δημοσίᾳ γένοιτο· ἀλλὰ προευλαβηθέντας. ὡδὶ γὰρ ὁρᾶτε· οὐδένα πώποθ' ὑμῶν ἴσως ἔχις ἔδακεν, οὐδὲ φαλάγγιον, μή τε δάκοι ποτέ· ἀλλ' ὅμως πάντα τὰ τοιαῦτα ἐπὰν ἴδητε, εὐθὺς ἀποκτείνετε. τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ὅταν συκοφάντην καὶ πικρὸν καὶ ἔχιν τὴν φύσιν ἄνθρωπον ἴδητε, μή τε ἕκαστον ὑμῶν δήξεται, περιμένετε, ἀλλ' ὁ προστυχὼν ἀεὶ τιμωρείσθω. Λυκοῦργος μὲν οὖν τὴν ἀθηνᾶν ἐμαρτύρετο καὶ τὴν μητέρα τῶν θεῶν, καὶ καλῶς γ' ἐποίει. ἐγὼ δὲ τοὺς προγόνους τοὺς ὑμετέρους, καὶ τὰς ἀρετὰς ἐκείνων ἀνακαλῶ· ὧν οὐδὲ χρόνος τὴν μνήμην ἠφάνικεν.

εἰκότως. ἐπολιτεύοντο δ' οὐχὶ τοῖς πονηροτάτοις καὶ συκοφάν-
ταις συμβουλεύειν διδόντες ἑαυτούς: οὐδὲ τὸν ἐντὸς τείχους
φθόνον ἀσκοῦντες ἐπ' ἀλλήλους: ἀλλὰ καὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν
ἰδιωτῶν τοὺς μὲν σώφρονας καὶ χρηστοὺς τιμῶντες, τοὺς δὲ πονη-
ροὺς καὶ θρασεῖς μισοῦντες καὶ κολάζοντες. ἐξ ὧν πάντες ἀθλη-
ταὶ τῶν καλῶν ἔργων ἐγίνοντο. Ἓν δ' εἰπὼν ἔτι παύσασθαι
βούλομαι. ἔξιτε αὐτίκα δὴ μάλα ἐκ τοῦ δικαστηρίου. θεωρή-
σουσι δ' ὑμᾶς οἱ περιεστηκότες καὶ ξένοι καὶ πολῖται, καὶ κατ' ἄν-
δρα εἰς ἕκαστον τὸν παριόντα βλέψονται, καὶ φυσιογνωμονή-
σουσι τοὺς ἀποψηφισαμένους. τί οὖν ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
εἰ προέμενοι τοὺς νόμους ἔξιτε; ποίοις προσώποις, ἢ τίσιν ὀφ-
θαλμοῖς πρὸς ἕκαστον τούτων ἀντιβλέψεσθε; πῶς δ' εἰς τὸ μη-
τρῷον βαδιεῖσθε ἄν τι βούλησθε; οὐ γὰρ δήπου καθ' ἕνα ὑμῶν ἕκα-
στος ὥσπερ τῶν κυρίους τοὺς νόμους πορεύσεται: εἰ νῦν μὴ βεβαιώ-
σαντες αὐτοὺς ἔξιτε ἅπαντες κοινῇ. πῶς δὲ ταῖς νουμηνίαις
εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνοντες τἀγαθὰ τῇ πόλει διδόναι,
καὶ ἕκαστος ἑαυτῷ τοῖς θεοῖς εὔξεται. ὅταν οὗτος τούτου ἐκεῖ, καὶ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ χρηστοῦ, τἀναντία τοῖς ὅρκοις καὶ τοῖς ἐκεῖ
γράμμασιν ἐγνωκότες ἦτε. ἢ τί ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι;
τί ἐρεῖτε, ἄν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ γνωρίσας τοὺς ἀποψηφισαμέ-
νους; τί φήσετε; ἀρέσκειν τοῦτον ὑμῖν; καὶ τίς ὁ τοῦτο τολμή-
σων εἰπεῖν; τίς ὁ τῆς τούτου πονηρίας μετ' ἀρᾶς καὶ κακῆς δό-
ξης κληρονομεῖν βουλόμενος, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς ἕκαστος κατα-
ψηφίσασθαι; οὐκοῦν καταρᾶσθε τοῖς ἀποψηφισαμένοις, τοῦτο
τὸ πιστὸν ἕκαστος διδοὺς ὡς οὐκ αὐτὸς οὗτός ἐστι. καὶ τί δεῖ ταῦ-
τα ποιεῖν, ἐξὸν, εὐφημεῖν, καὶ ἅπαντας ἅπασι πάντα τἀγαθὰ
εὔχεσθαι, καὶ ὑμᾶς ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τοὺς ἄλλους ἀθηναίους ἅπαν-
τας ὑμῖν. προσθήσω δὲ καὶ τοὺς ξένους καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας,
ἐφῖκται γάρ, ἐφῖκται πάντων ἡ τούτου κακοπραγμοσύνη,
καὶ πᾶσι βουλομένοις ἐστὶν ἀπαλλαγῆναι τῆς τούτου πο-
νηρίας, καὶ δίκην δεδωκότα αὐτὸν ἐπιδεῖν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΓΕΙΤΟΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΤΙ μὲν τοίνυν ὀφείλει τῷ δημοσίῳ ἀριστογείτων οὑτοσὶ καὶ οὐκ ἔστιν ἐπίτιμος, καὶ οἱ νόμοι διαρρήδην ἀπαγορεύουσιν ἐν τῷ δήμῳ μὴ ἐξεῖναι τοῖς τοιούτοις λέγειν, φανερῶς ἐπιδέδεικται ἄνδρες δικασταί. δεῖ δ᾽ ὑμᾶς ἅπαντας μὲν ἀπείργειν καὶ κωλύειν τοὺς παρανομοῦντας: πολὺ δὲ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντας, καὶ τοὺς πολιτευομένους. διὰ γὰρ τούτους τὰ κοινὰ καὶ βλάπτεσθαι πέφυκεν ἂν ὦσι φαῦλοι, καὶ τὰ μέγιστα πάλιν ὠφελεῖσθαι, ἐὰν ὦσιν ἐπιεικεῖς, καὶ θέλωσιν ἐμμένειν τοῖς νόμοις. ὡς ἂν ἅπαξ δῶτε τοῖς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐγχειροῦσι πράττειν τὸ παρανομεῖν καὶ καταφρονεῖν τῶν ὡρισμένων δικαίων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἅπαντας ἀπολαύειν τῆς τούτων κακίας τοὺς μετέχοντας τῆς πόλεως. ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἁμαρτημάτων ἃ συμβαίνει περὶ τοὺς πλοῦς, ὅταν μὲν τῶν ναυτῶν τις ἁμάρτῃ βραχεῖαν τὴν βλάβην ἐποίησεν: ὅταν δ᾽ ὁ κυβερνήτης ἀποσφαλῇ, ἢ διαμάρτῃ, κοινὴν τὴν ἀτυχίαν ἅπασι τοῖς συμπλέουσι κατεσκεύασεν. ὡσαύτως τὰ μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτήματα οὐκ εἰς τὸ πλῆθος, εἰς δ᾽ αὐτοὺς ἐποίησε τὰς βλάβας: τὰ δὲ τῶν ἀρχόντων καὶ πολιτευομένων εἰς ἅπαντας ὑμᾶς ἀφικνεῖται. διὸ καὶ τὰς τιμωρίας ὁ σόλων τοῖς μὲν ἰδιώταις βραδείας ἐποίησε: ταῖς δ᾽ ἀρχαῖς καὶ τοῖς δημαγωγοῖς, ταχείας: ὑπολαμβάνων τοῖς μὲν, ἐνδέχεσθαι καὶ μετὰ τὸν χρόνον τὸ δίκαιον λαβεῖν, τοῖς δ᾽, οὐκ εἶναι περιμεῖναι τὸ ἐκδικούμενον. τὸ γὰρ τιμωρησόμενον οὐχ ὑπεῖναι τῆς πολιτείας καταλυθείσης. καὶ τούτοις

τοῖς δικαίοις οὐδεὶς οὕτως ἐστὶν ἀναιδὴς οὔτε παρ' ὑμᾶς φρονῶν ἐστιν, ὅς τις αὐτίκα λέγειν ἐπιχειρήσει πλὴν ἀριστογείτονος τούτου, καὶ τῆς τούτου τόλμης καὶ πονηρίας. ἀλλὰ πάντες τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς πολιτευομένους εὑρήσομεν, ἐπειδὰν ἅπαξ τι καταγνῶτε ὑμεῖς, τούτοις ἐμμένοντας. τοὺς μὲν γὰρ ὅταν ἀποχειροτονηθῶσί τινες τῆς ἐν ταῖς ἀρχαῖς, παραχρῆμα πέπαυνται ἄρχοντες, καὶ τοὺς στεφάνους περιῄρηνται: τοὺς δὲ ὅσοις τῶν θεσμοθετῶν εἰς ἄρειον πάγον οὐχ οἷόν τ' ἐστὶν ἀνελθεῖν, παρέντες τὸ βιάζεσθαι, συγχωροῦσιν ἐμμένοντες ταῖς ὑμετέραις γνώσεσι: καὶ ταῦτ' εἰκότως ποιοῦσιν. ὥσπερ γὰρ ὅταν ἄρχωσι τοὺς ἰδιώτας, οἴονται δεῖν αὐτοῖς πειθαρχεῖν: ὡσαύτως ὅταν αὐτοὶ ἰδιῶται γένωνται πάλιν, τοῖς τῆς πόλεως ἄρχουσι νόμοις, δικαίως ἂν ἀκολουθοῖεν. ἔτι τοίνυν οἱ πολιτευόμενοι πάντες ἐκ τῶν παλαιῶν εἰ βούλεσθε ἀρξάμενοι χρόνων θεωρεῖν, ὡσαύτως φαίνονται καὶ αὐτοὶ εἴκοντες τοῖς ὑμετέροις δικαίοις. ἀριστείδην μὲν γάρ φασιν ὑπὸ τῶν προγόνων* μετατεθέντα ἐν αἰγίνῃ διατρίβειν ἕως αὐτὸν ὁ δῆμος κατεδέξατο. μιλτιάδην δὲ καὶ περικλέα ὀφλόντας τὸν μὲν τριάκοντα, τὸν δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐκτίσαντας οὕτω δημηγορεῖν. ὃ καὶ δεινότατον ἂν εἴη συμβαῖνον: τοὺς μὲν πολλὰ καὶ μεγάλα ποιήσαντας ὑμᾶς ἀγαθὰ μὴ τυχεῖν ταύτης τῆς δωρεᾶς: ὥστε παρὰ τοὺς νόμους τι τῶν κειμένων παρ' ὑμῖν πρᾶξαι: τὸν δὲ μηδὲν μὲν ἀγαθὸν εἰργασμένον, παμπληθῆ δ' ἐξημαρτηκότα, τοῦτον οὕτω περιχαρῶς φαίνεσθαι καὶ παρὰ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δίκαιον ἐξουσίαν παρ' ὑμῶν τοῦ παρεχομένου εἰληφότα. καὶ τί δεῖ λέγειν περὶ τῶν παλαιῶν; ἀλλὰ τῶν ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν ἀναλογίσασθε, εἴ τις οὕτως ἀναιδὴς γέγονε πώποτε. οὐδένα γὰρ εὕροιτε, εἰ βούλεσθε ἀκριβῶς ἐξετάζειν. χωρὶς τοίνυν τούτων, ὅταν τις ψηφίσματος ἢ νόμου γραφὴν ἀπενέγκῃ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, ὁ μὲν νόμος, ἢ

τὸ ψήφισμα ἄκυρόν ἐστιν· ὁ δὲ θεὶς ἢ γράψας οὐδὲν ἀναισχυντεῖ βιαζόμενος· ἀλλ' ὅτι ἂν ὑμεῖς ψηφίσησθε, τοῦτο ἐμμένει, κἂν ᾖ πρότερος τὸ δύνασθαι λέγειν, ἢ πράττειν ἐν ὑμῖν. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον, ἃ μὲν ἅπαντες ὑμεῖς συλλεγέντες ἐψηφίσασθε κατὰ τοὺς νόμους ἄκυρα εἶναι, τὴν δὲ ἀριστογείτονος βούλησιν εἰς τὸ παρανομεῖν κυριωτέραν οἴεσθε δεῖν νόμων καὶ τῆς καταστῆσαι; πάλιν γίνεται ὅταν τις ἐπεξιὼν μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, ἐφ' οἷς οἱ νόμοι κελεύουσι, τὸ λοιπὸν μὴ γράφεσθαι, μηδ' ἀπάγειν, μηδ' ἐφηγεῖσθαι· τὸν αὐτὸν τρόπον παρὰ ταῦτ' οὐδεὶς οἴεται δεῖν πράττειν τῶν ἐνόχων ὄντων τούτοις τοῖς ἐπιτιμίοις. ἀριστογείτονι δ' ὡς ἔοικε, μόνῳ τῶν πάντων οὐδὲν οὔτε δικαστήριον, οὔτε νόμος κυριώτερόν ἐστι τῆς αὐτοῦ βουλήσεως. καὶ ταῦτα πάντα οὕτω διαφυλάττουσιν. οὐδὲ πώποτε οὔθ' ὑμῖν οὔτε τοῖς προγόνοις μετεμέλησεν. ἔστι γὰρ δημοκρατίας φυλακὴ τὸ τῶν μὲν ἐχθρῶν ἢ βουλομένους, ἢ μαχομένους περιεῖναι· τῶν δὲ νόμων, ἢ προαιρουμένους, ἢ * ἀναγκαζομένους ἡττᾶσθαι. καὶ ταῦτ' ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον προσήκει πράττεσθαι, καὶ παρ' αὐτοῦ τούτου φανερῶς συνωμολόγηται. ὅτε γὰρ ὑπερείδης ἔγραψε τῶν περὶ χαιρώνειαν ἀτυχημάτων τοῖς ἕλλησι γενομένων καὶ τῆς πόλεως ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ἐδαφῶν εἰς κίνδυνον μέγιστον κατακεκλιμένης, εἶναι τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους· ἵν' ὁμονοοῦντες ἅπαντες ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας προθύμως ἀγωνίζωνται, ὅταν τις κίνδυνος τηλικοῦτος καταλαμβάνῃ τὴν πόλιν. τούτου τοῦ ψηφίσματος γραφὴν παρανόμων ἀπενέγκας ἠγωνίζετο ἐν τῷ δικαστηρίῳ. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν εἰς μὲν τὴν ὑπὲρ τῆς πατρίδος σωτηρίαν μηδενὶ τῶν πολιτῶν ἀριστογείτονα τουτονὶ συγχωρῆσαι τυχεῖν τῆς ἐπιτιμίας· εἰς δὲ τὴν αὐτοῦ παρανομίαν παρὰ πάντων ὑμῶν ἀξιοῦν λαμβάνειν τὴν αὐτὴν δωρεάν. καίτοι πολύ γε νομιμώτερον

καὶ δικαιότερον, τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο ἦν, οὗ σὺ νῦν ἀξιοῖς ψηφίσασθαί σοι τουτουσί. τὸ μὲν γὰρ ἴσον καὶ κοινὸν ἅπασι τοῖς πολίταις ἦν: τὸ δὲ, αὐτὸν, καὶ σοὶ μόνῳ τῶν ἐν τῇ πόλει τὴν πλεονεξίαν κατασκευάζον καὶ τὸ μὲν, ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι τὴν εἰρήνην, ἐφ᾽ ᾧ τι ἀνάκυρον τῆς ὅλης πολιτείας καταστῆναι: τὸ δ᾽ ὑπὲρ τοῦ τὰ τουτωνὶ δόγματα καὶ νόμιμα ἐκ παλαιοῦ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν προγόνων σοὶ μόνῳ δίδοσθαι ἐξουσίαν ἀδεῶς παραβαίνοντι καὶ πράττοντι ὅτι ἂν βουληθῇς. ἡδέως δ᾽ ἂν ἔγωγε αὐτὸν ἐρωτήσαιμι, πότερα ἔννομον καὶ δικαίαν ἐποιήσατο τοῦ ψηφίσματος τὴν γραφὴν, ἢ τοὐναντίον, ἄδικον καὶ παράνομον. εἰ μὲν γὰρ ἀσύμφορον καὶ τῷ δήμῳ βλαβερὰν, διὰ τοῦτο δικαίως ἂν ἀπεθάνοις: εἰ δὲ συμφέρουσαν καὶ τοῖς πολλοῖς ὠφέλιμον, διὰ τί νῦν τἀναντία οἷς αὐτὸς ἔγραψας, ψηφίζεσθαι τουτουσὶ ἀξιοῖς; ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἐκεῖνα δίκαια, οὔτε ταῦτα ἔννομα οὐδὲ συμφέροντά ἐστιν ὑμῖν. Ὁρῶ δ᾽ ὑμᾶς ἔγωγε ἄνδρες δικασταὶ, ταύτην ἔχοντας τὴν γνώμην καὶ περὶ ὑμῶν αὐτῶν: πολλὰς γὰρ ἐνδείξεις ἤδη κατεψηφίσασθε ἰδιωτῶν ἀνθρώπων. καί τοι πῶς οὐ δεινὸν, ἐφ᾽ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἐξετάζεσθαι ἀκριβῶς τοὺς νόμους, ἐπὶ δὲ τῶν πολιτευομένων τι καὶ κοινῇ πάντας ἐνοχλούντων, καὶ προσποιουμένων ὑπὲρ τοὺς ἄλλους εἶναι, ῥαθύμως οὕτως ἔχειν; οὐ γὰρ δὴ τινὲς ὑμῶν οὕτως ἔχουσιν, ὡς προσήκειν μὲν πάνθ᾽ οὕτως ἔχειν ὡς ἐγὼ λέγω: διὰ δὲ τὴν ἐπιείκειαν τὴν ἀριστογείτονος καὶ τὸ χρήσιμον αὐτὸν ὑμῖν εἶναι, προσοιστέον τι καὶ παρανομοῦντα αὐτόν. ὅτι μὲν γὰρ πονηρὸς καὶ τὸν τρόπον ἄδικος, ἱκανῶς ὑμῖν ὡς ἔγωγ᾽ οἶμαι, ἐκ τῶν προειρημένων λυκοῦργος ἐπέδειξεν: ὅτι δὲ οὐδὲ χρήσιμος, ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτευμάτων ἄν τις αὐτὸν θεωρήσειε. τίνα γὰρ παραγαγὼν εἰς τὸ δικαστήριον ὧν ᾐτιᾶτο, τούτων εἵρηκε κατηγορῶν, ἢ ποῖον πόρον ὑμῖν πεποίηκεν, ἢ τί ψήφισμα γέγραφεν, ᾧ πει-

σθέντες ὑμεῖς οὐ πάλιν μετανοῆσαι προείλεσθε; καὶ γὰρ ταῦτα οὕτω σκαιός ἐστι καὶ βάρβαρος τὸν τρόπον, ὥσθ' ὅταν ὑμᾶς ἴδῃ προωργισθέντας τί πρός τινας καὶ μᾶλλον τοῦ δέοντος προεξωσθέντας, τηνικαῦτα παρὰ τὴν ὀργὴν ὑμῶν τὰ βουλήματα λαβὼν, τοῖς καιροῖς ἐναντιοῦται. δεῖ δὲ τὸν πολιτευόμενον ὑπὲρ ὑμῶν οὐχὶ τοῖς ἐξαίφνης μετ' ὀργῆς πάθεσιν ὑμῖν συμπίπτουσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ τοῖς λογισμοῖς καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ὑπάρχουσι καιροῖς ἀκολουθεῖν. τὰ μὲν γὰρ ταχὺ μεταπίπτειν εἴθισται: τὰ δὲ, διαμένειν καὶ πλείονα χρόνον ὑπάρχειν. ὧν οὗτος οὐδὲν ἐνθυμούμενος ἐλέγχει τὰ ἀπόρρητα τῆς πολιτείας: ὥστε ταῦτα ἀναγκάζεσθαι καὶ κύρια, καὶ πάλιν ἄκυρα ποιεῖν. ἀλλ' ἴσως ὅτι πρὸς ἅπαντας ἀεὶ προαιρεῖται λοιδορεῖσθαι καὶ μέμφεσθαι * καὶ διασπᾶσθαι τὰ λεγόμενα, διὰ ταῦτα ὧδε ποιῆσαι νῦν αὐτὸν ἁρμόττει; ἀλλὰ ταῦτά γε νὴ τὴν Ἀθηνᾶν ὄνειδός ἐστιν ἄνδρες δικασταὶ, τὰ γιγνόμενα τῇ πόλει ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ διὰ τὰς τούτων ἀπονοίας ἐπονείδιστον ἤδη τὸ πολιτεύεσθαι παρὰ τοῖς ἐπιεικέσιν ὑμῶν ἐστιν. εἰ δ' οὖν τινι ὑμῶν τοῦτ' ἐν ἡδονῇ συμβέβηκεν, οὐκ ἀπορήσετε τῶν τὰ τοιαῦτα ποιησόντων: ἐπεὶ καὶ νῦν μεστὸν τὸ βῆμά ἐστιν. οὐ γὰρ ἐπιτιμᾶν τοῖς συμβουλευομένοις χαλεπὸν, ἀλλὰ συμβουλεῦσαί τι καὶ πεῖσαι τῶν δεόντων ὑμᾶς ψηφίσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν μὴ καὶ πρότερον τοῖς αὐτοῖς τούτοις χρώμενος λόγοις ἐξηπάτησεν ὑμᾶς ὅτ' ἠγωνίζετο τὴν προτέραν ἔνδειξιν: νῦν μὲν οὐδ' οὕτω δίκαιον τὸ παρὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους τι συγχωρεῖν. οὐ δεῖ γὰρ παρανομεῖν δόντας ποιεῖ τοὺς ἄλλους κατὰ τοὺς νόμους ἀξιοῦν πράττειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως γε εὐλογώτερον ἦν ἐπιστεῦσαι καὶ καταχαρίσασθαι, καὶ προέσθαι τι τῶν τοιούτων. ἐπειδὴ δὲ τότ' ἀφιέντες ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσι μικρὸν ὕστερον τὸν αὐτὸν ἑώρων ὡς πράττοντα καὶ

λέγοντα μὴ τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ πάλιν ἐκολάσατε· τίς ὑπολείπεται σκῆψις ὑμῖν ἁρμόττουσα, ἂν νῦν παρακρουσθῆτε; ὧν μὲν γὰρ ἔργῳ πεῖραν εἰλήφατε, τί δεῖ τοῖς λόγοις πιστεύειν; ὧν δὲ μηδέπω τὴν δοκιμασίαν ἔχετε ἀκριβῆ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς, ἐκ τῶν λεγομένων ἴσως ἀναγκαῖόν ἐστι κρίνειν. θαυμάζω δ' ἔγωγε τῶν οὕτως ἐχόντων, ὥστε τὰ μὲν ἴδια τοῖς ἐκ τῶν παρεληλυθότων χρόνων οὖσιν ἐπιεικέσι, τούτοις * παρακαταθίθεσθαι· τὰ δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ κοινὰ τοῖς ὁμολογουμένοις καὶ ἐξεληλεγμένοις οὖσι φαύλοις * ἐπιτρέπειν. καὶ κύνα μὲν ἐπὶ ποίμνιον ἀγενῆ καὶ φαῦλον οὐδ' ἂν εἷς ἐπιστήσειε φυλάττειν· τοὺς δὲ τὰ κοινὰ πράττοντας τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους φασὶν ἔνιοί τινες δεῖν φύλακας ἐφιστάναι· οἳ προσποιούμενοι μηνύειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, αὐτοὶ τῆς μεγίστης εἰσὶ φυλακῆς δεόμενοι. ὧν ἐὰν ἔχητε νοῦν, ἐνθυμούμενοι τοὺς μὲν φάσκοντας τούτῳ τῷ λόγῳ φιλεῖν ὑμᾶς, χαίρειν ἐάσατε· αὐτοὶ δὲ τοῦτ' ἐκ παντὸς τρόπου παραφυλάξατε, ὅπως μηδενὶ δῶτ' ἐξουσίαν, ἀκύρους τοὺς νόμους ποιεῖν· ἄλλως τε, καὶ τῶν πολλῶν ὑπὲρ τοῦ πλήθους καὶ λέγειν καὶ γράφειν δύνασθαι προσποιουμένων. ὡς πάνδεινόν ἐστι, τοὺς μὲν προγόνους ὑπὲρ τοῦ μὴ καταλυθῆναι τοὺς νόμους ἀποθνήσκειν τολμᾶν, ὑμᾶς δὲ μηδὲ τοὺς ἁμαρτάνοντας εἰς αὐτοὺς τιμωρεῖσθαι προαιρεῖσθαι· καὶ τὸν μὲν γράψαντα τοὺς νόμους σόλωνα ψηφίσασθαι χαλκοῦν ἐν ἀγορᾷ στῆσαι, αὐτῶν δὲ τῶν νόμων οὕτως ὀλιγωροῦντας φαίνεσθαι, δι' οὓς κἀκεῖνον ὑπερβαλλόντως συμβέβηκε τιμᾶσθαι. πῶς δὲ οὐκ ἂν εἴη τὸ συμβαῖνον ἄλογον, εἰ νομοθετοῦντες μὲν ὀργίζεσθε τοῖς πονηροῖς, ἐπ' αὐτοφώρῳ δέ τινας εἰληφότες ἀθῴους ἐάσετε; καὶ τὸν μὲν νομοθέτην ἕνα ὄντα πᾶσιν ὑπὲρ ὑμῶν ἀπεχθάνεσθαι τοῖς φαύλοις, ὑμᾶς δὲ μηδ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν κοινῇ συνειλεγμένους ἐπιδείξασθαι μισοῦντας τοὺς πονηρούς· ἀλλ' ὑφ' ἑνὸς ἀνδρὸς

πονηρίας ἡττηθῆναι; καὶ θάνατον μὲν ὡρικέναι ζημίαν, ἐάν τις οὐκ ὄντα νόμον παράσχηται· τοὺς δὲ ὄντας εἰς τὴν τῶν οὐκ ὄντων νόμων τάξιν ἄγοντας, τούτους ἀτιμωρήτους περιορᾶν; οὕτω δ' ἂν ἀκριβέστατα συνθεωρήσετε τὸ τοῖς κειμένοις νόμοις πείθεσθαι ἡλίκον ἀγαθόν ἐστι, καὶ τὸ καταφρονεῖν καὶ μὴ πειθαρχεῖν αὐτοῖς ἡλίκον κακόν· εἰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἀγαθὰ χωρίς, καὶ τὰ διὰ τῆς παρανομίας συμβαίνοντα πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν αὐτοῖς ποιησάμενοι θεωρήσετε. εὑρήσετε γὰρ τὰ μὲν, τὰ τῆς μανίας καὶ τῆς ἀκρασίας καὶ τῆς πλεονεξίας· τὰ δὲ, τὰ τῆς φρονήσεως καὶ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἔργα διαπεπραγμένους. δῆλον δ'. τῶν γὰρ πόλεων ταύτας ἀρίστας ἂν οἰκουμένας ἴδοιμεν ἂν, ἐν αἷς ἄριστοι νομοθέται γεγόνασι. τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν ἀρρωστήματα τοῖς τῶν ἰατρῶν εὑρήμασι καταπαύεται· τὰς δ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἀγριότητας αἱ τῶν νομοθετῶν ἐξορίζουσι διάνοιαι. ὅλως δὲ οὐδὲν οὔτε σεμνὸν, οὔτε σπουδαῖον εὑρήσομεν, ὃ μὴ νόμου κεκοινώνηκεν. ἐπεὶ καὶ τὸν ὅλον κόσμον καὶ τὰ θεῖα καὶ τὰς καλουμένας ὥρας, νόμος καὶ τάξις εἰ χρὴ τοῖς ὁρωμένοις πιστεύειν, διοικεῖν φαίνεται. Παρακαλέσαντες οὖν ὑμᾶς αὐτοὺς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βοηθήσετε μὲν τοῖς νόμοις, καταψηφιεῖσθε δὲ τῶν εἰς τὸ θεῖον ἀσεβεῖν προῃρημένων. καὶ ταῦτα ἐὰν πράξητε, τὰ δέοντα ποιήσετε, καὶ τὰ κράτιστα ψηφιεῖσθε.

ΤΩΝ ΔΙΚΑΝΙΚΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΩΣΘΕΝΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΛΟΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

Diuersæ lectiones secundæ huius partis orationum Demosthenis, quæ in aliquibus codicibus reperiuntur: quæ in libro notatæ asterisco sunt.

10. a. οὐ τὸ φιλίππῳ ζηλοῦντος.
10. b. βούλεσθ' ὑμεῖς.
11. b. ἔγραψα ὑμῖν, ἵνα.
14. b. ἐναντιωθέντων οἷς.
15. b. ἃς μὲν ἀναιρῶν, εἰσ ἃς δὲ τοὺς.
15. b. περὶ τούτων εἰπών.
18. a. χρήματας πρὶν ἔχηται.
18. b. ἔκτασιν γᾶς. καὶ ἄλλως. ἐκ τᾶς γᾶς.
18. b. ποθ' ὅλον ποτὶ τάν.
18. b. δωρεὰς ἐς τὰς ἐν τῷ
21. a. καταλυφθεῖσα ἀπώλετο.
22. b. διὰ τί οὐ κατηγόρεις;
23. a. ψηφίσηται, τοῦτο δ' ἀναγορευέτω.
23. b. ἐμοὶ δὲ προσποιῇ.
23. b. διασύρειν, αὐτὸ εἰρηκώς.
24. a. τοιούτοις εἶναι παρίεσι.
24. a. ἠλισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ.
24. b. σεμνολογουμένου τουτουί.
25. b. ἀντικαταλλαττόμενοι, διὸ πρότερον δεῖ
26. b. παρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν.
26. b. τοῦτο ἢ τοῦ πρὸ ἑαυτοῦ.
26. b. πρὸ ὑμετέρου γίγνεσθαι.
28. a. ἃς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν, ἀσυγειτόνων, ἃς δὲ πορθεῖ.
29. a. δουλαγόρας ἀλωπεκῆθεν.

29.a. παρασκευάζεται δὲ καὶ παντὶ.
30.a. πίστεως. Ἔρρωσθε.
35.b. ἐθαύμασεν αἰσχίνη.
36.a. βουλεύεσθαι πραχθέντων.
37.a. ὥρχει, οὐδὲ παράνοιαν.
39.b. ἐβουλόμεθα, ἀλλ᾽ ὅσα.
39.b. εἴποτ᾽ ἐμοῦ ἀκριβολογουμένου.
40.a. ὅποι πρεσβευτὴς.
41.a. ὡς ἠβουλόμεθ᾽ ἡμῖν.
42.a. ὗις ἄττις, ἄττις ὗις; ἔξαρχος.
42.a. σιμύλῳ καὶ σωκράτῃ.
47.a. ὥσπερ αἱ φυτάνη, ἑρπων.
56.b. ἐπαγγελίαν τὴν τούτου.
58.b. ἀνάστατος ἡ πόλις.
62.b. οὐ ὥδ᾽ ἐπιστολὴν ἔγραψεν οὐδεμίαν.
62.b. οἱ δὲ ἀθηναῖοι τῆς ἐλευθερωτάτης.
63.a. πονηρῶν. οὐδὲ γὰρ.
63.b. ἀθηναῖοι, μηδ᾽ ὑπομείνητε.
65.a. ἐθορυβεῖσθε, πάντες.
65.a. αὐτοῦ λόγοις.
65.a. πεπραγμένων ἀπάγειν.
65.a. κτῆμαθ᾽ ὑμῖν.
65.a. ἃ δ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς δικαίως ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης.
65.b. αὐτοὶ δεῦρο.
65.b. τούτων μέμφεταί τις.
65.b. λέγουσιν ἀντειπών.
66.a. ὡς οἴομαι, ὁ πανοῦργος οὗτος.
66.b. τοῦ ἄδοξος γεγενῆσθαι,
66.b. τοῖς πολλοῖς παράδειγμα ποιήσετε.
67.a. ἐκείνῳ. ἀλλ᾽ ἤκουν.
67.b. ὅστις ἵνα λαμβάνῃ

68.b. ὑπέχητε, ἐχειροτονήσατε.
68.b. λεγόντων βαδίζειν.
69.b. ταῦτα ἀτελῶν καὶ περιιδὼν.
69.b. προύτεινε, καὶ τοῦτ᾽ οὐκ.
70.b. ἀσυνθετώτατον, ὥσπερ εἰ.
70.b. πού μα ἀκαταστάτατον.
70.b. οὕτω καὶ διοικήσοντας.
70.b. ὅτι αὐτῷ δοκῇ.
71.a. προύτεινεν αὐτοῖς.
72.a. καθίστασθαι; ἀλλὰ μὴν.
74.a. τούτοις σώζεσθαι.
78.b. ἐὰν λάβω, ἀφ᾽ ἧς.
78.b. ἔργον ἐδήλωσε.
79.a. θαυμαστὸς ἡ γυνὴ.
80.b. δυνηθείη. ἄνδρες ἀθηναῖοι.
80.a. φθέγγεται, μηδ᾽ εἰ φαῦλον.
83.a. εὐθυνεῖσθαι: τὸν δὲ.
83.b. παρῆλθε. τῆς πρώτης.
83.b. προξενεῖν οὗτος.
84.a. ἀποκρινόμενον. ὑμεῖς ἀφόβητε.
84.a. συγγνώμην ἀδελφῷ βοηθεῖν.
89.a. ἡγεμόνων. ἔλαβεν.
91.a. ὁμολογοῦσιν, ἀπάγειν δήπου.
92.b. κατηγορεῖ φιλίππῳ καὶ κατὰ.
93.a. τῶν προσηκόντων μᾶλλον.
93.b. δικαιότερον ἢ τούτῳ.
94.a. δωρειὰν ἔχων ταῦτα ἄγει.
95.b. ἐπιθυμεῖν διαφορουμένους αὐτοῦ.
96.a. δι᾽ ἧς μάλιστα ἂν ᾤετο.
96.a. ταῦτα οὐ παρ᾽ ἄλλων.
98.b. εἰ εὔφωνος. σκοπεῖν.

103. a. ἄλλο δὴ νόμον γεγράφθαι.
104. a. ὑβέλης. οὐ μικράν.
107. a. ὁμολογουμένως ἀξίους.
113. a. ἁρμόττειν δοκεῖ περὶ.
114. b. ἂν βούληται θεῖναι.
115. a. ἐφ᾽ ἑαυτοῦ τίθησιν.
116. b. ὥσπερ ὑμεῖς.
120. b. περὶ τῶν ἄλλων οὔτε δίκας.
125. a. παράβολον ἔχοντα πολλήν.
132. a. αἰδέως καὶ φιλανθρωπίας.
137. a. τὰ μὲν δὴ τότε ἠσελγημένα τούτων.
135. a ἀποφέρειν καὶ τοὺς ἄρχοντας.
141. b. ἂν μικροῦ παρῆλθε.
142. a. δι᾽ ἐμοῦ τὸν ἀρίσταρχον.
144. b. καὶ παραλέλοιπε, ἕτερα. οὐ γὰρ ἄν.
152. b. ἐπὴν τὰ τοιαῦτα.
156. b. ὥστε ἃ μίσους ἐστὶ σημεῖα, ταῦτα ἐποίει τε. οὐδὲν.
156. b. πολλῆς ἀσφαλείας αὐτὴν τὸ λοιπὸν διάγειν παράδειγμα.
160. a. ὅσοι πώποτ᾽ ἔχουσι.
161. b. ὡς περὶ τὸν νόμον δέ, οὔτ᾽ ἄν.
162. a. ὡς περὶ τὸν νόμον ἡ δωρεά.
164. b. πρεσηκότων ῥητόρων.
168. a. τοὐναντίον. ὃ ἐγὼ λέγω.
169. b. ἀναπαθέντων τὸ κάλλος.
172. a. τὰ κακουργήματα τῆς. τὴν ἀρχήν.
174. b. πῶς; οὐκ ἔνεστιν.
177. a. ἀνόμοιος ὢν ὦ ἄνδρες.
181. a. εἰρημένοις χρόνοις.
181. a. δὴ εἴρηκεν ἃ χρή.
182. a. ὡς θαλάττιον. εἶθ᾽ ὁ μέν.

186.a. ἀλλ' αἰσχρὸν τῶν περὶ.
190.b. καταψηφισμένοι; τοῦτο.
191.a. ἐν αἰτίᾳ πράττοντας.
193.b. καλά γε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.
194.a. ἔγωγε φημι. ἄρ' οὖν.
197.b. ἐφαίνετο ὕβριστα τῶν.
προσυγκαλεῖσθέ τι ποιεῖν ὑμᾶς.
ἡμῶν ταῦτ' ἂν ἔλεγον.
199.b. πορρωτέρω βαδίζει.
204.a. ὑπὲρ ὧν ἄν τινες τυγχάνωσι.
205.b. βοῶντες, ἔδωκε γνώμην.
207.a. καθεῖτε. ἐν δὲ τῷ.
208.b. ἀναγνοῖεν ἄν. ἀλλὰ.
209.b. ὅλος μὲν γάρ ἐστι.
209.b. ἀκούοντες τοὺς νόμους.
214.b. ἃ δὴ καὶ ὥρισαν αὐτοὺς.
215.a. ὑφῄρηται: τῶν δὲ ὁσίων.
216.a. παραιρεῖται τῆς πόλεως.
220.b. δεινότητι ἐπιτηδεύματα.
235.a. οἰκεῖται καὶ σώζεται.
236.b. τῶν τῆς βουλῆς, ἣν αὐτὸς.
236.b. διώκεις, γραφῇ, καὶ.
237.b. περὶ τούτων. σκοπεῖται γὰρ οὑτωσί.
ὁμοίως. ἔπειτ' ἐν τοσούτοις.
σκυλοδέψον, καὶ ὅσων.
238.b. ποιούντων ἄδειαν.
ἀποδεξόμενος συκοφάντης.
240.b. λαβὼν ὅτι δήποθ'.
241.a. καταμίξετε; τὶ τῶν πεπραγμένων.
λοιπὸς ὑμῖν: πάντες.
242.b. οὐ βεβίωκεν; οὐ μὲν γὰρ.

243. a. παρεστῶτας ὁρῶν.
246. a. μεταστάθέντα ἐν αἰγίνῃ.
246. b. συναγωνιζομένους ἡττᾶσθαι.
247. b. καὶ διαβοᾶσθαι τὰ λεγόμενα.
248. a. παρακατατεθειμένων: τὰ δ' ἐν τῇ.
248. a. ὠδιζεπόντων. καὶ κνία.

SECVNDAE PARTIS
orationum Demosthenis finis.

